

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Tractatus IV. De Gratia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

TRACTATUS IV. DE GRATIA.

Qua sit connexio hujus Materiae cum aliis, videatur in Analysto
totius Theologie?

Quid vocis, & quid rei, & an detur Gratia.

R. P.
THE M.
ZISNOW
Bim. A.
D.

DRÆMITTO I. *Quid veniat nomine Gratiae?* Post Grammaticos explicat August. serm. 61. De verbis Domini cap. 1. *Ideo Gratia quia gratis datur.* Fundatur hæc acceptio in Aristotele 2. Rhet. c. 7. *Per quam, inquit, dicuntur rogati gratias aliquid facere.* Hinc primitivè nomine gratiae venit donum gratis collatum. S. Thom. q. 110. Art. 1. in to. per membra partitur acceptio nem hujus vocis, Gratia, uno modo sumitur pro dilectione alicujus. Sicut consuevimus dicere, iste habet miles gratiam Regis. Secundo sumitur pro aliquo dono gratis dato; & ita dicitur, hanc gratiam facio tibi. Tertiò sumitur pro recompensatione beneficij gratis dati, secundum quod dicimus agere gratias beneficiorum. Subdit S. Th. *Horum, inquit, trium, secundum dependet à primo, ex amore enim quo aliquis habet alium gratum, procedit, quod aliquidei gratis impendat, ex secundo autem procedit tertium.* Potest hoc totum, quod his ultimis verbis innuit S. Th. ita proponi. Quæ est proportio voluntionis ad intellectiōnem, eadem est suo modo proportio donorum pendentium à volitione ad voluntionem: Sicut enim intellectio dirigit voluntiōnem illique confert ad operationem, ne sit aliquid volitum & tamen incognitum, estq; intellectio id à quo primò incipit motus: ita donum dependet à volitione amativa, taxat illa ipsum donum, estque unde incipit, quare detur donum. Sicut ergo ex vi dependentiae & prioritatis, quam habet intellectio præ voluntione, sequitur ut intellectio prior sit voluntione; ita sequetur ut dilectio & gratia interior, prior sit dilectione extrinseca, & gratia extrinsecè manifestata. Et sicut non potest esse volitio nisi sit cognitio; ita non potest gratuita donatio, sine gratia in priori, animoq; affecto. Porro intellectio & volitio ita conjugantur inter se, ut conspirent ad aliquos effectus, quales sunt artefacta, de quorum ratione est, manifestare, & opus intellectus fabricantis ideas, & opus voluntatis applicantis ad ideatum in executione ponendum; ita etiam ex illa affecta voluntate, seu gratia interna, & ex gratia externa seu dono

pullulat in recipiente donum, gratitudo, quæ manifestat & præcedentem gratiam internam, & simul donum exhibitum.

Potest etiam esse quædam acceptio vocis Gratiae, pro objecto merente ipsam gratiam internam, licet eam S. Th. ponat primam, quæ gratia antecedens illum amorem, potest appellari gratia objectiva, sive illa sit ratione perfectionis corporalis, sive ratione pulchritudinis, perfectionisque moralis, videturque innuire Scriptura de hac gratia objectiva, Prov. ultimor. *Fallax gratia & vana est pulchritudo.* Item illo Psalmi: *Diffusa est gratia in labiis tuis.* Hanc acceptiōnem quartam gratia non admittit S. Th. in præsenti ad significandam gratiam divinam, idque ex eo: quia hæc est differēcia inter amorem divinum & creatum, quod amor creatus supponat bonitatem non conferat, consequenter pulchritudo quæ in una persona supponitur, inquit Suar. ut alterius amorem sibi conciliet, non potest dici propriè gratia respectu illius: non enim est donum gratis ab illo collatum; At verò Amor divinus non supponit objectum bonum, sed facit. Hæc doctrina S. Thom. est vera, comparata ad collationem gratiae à Deo oblatæ quæ talem, absolute enim etiam respectu Dei datur gratia creatæ objectiva: Nam in primis amat Deus possibilia & quidem amore necessario, & tamen sicut ipsa possibilia, quæ talia, in sua possibilitate radicati, ita nec amabilitas pendebit à Deo, nec sit à Deo illa amabilitas, sed supponitur. Cur ergo amabilitas illa & bonitas, adeoque & gratiositas (hæc enim pro eodem sumuntur) non poterit dici gratia objectiva.

Rursus comparatè ad actum humc, quo inteligitur Deus conferre hanc gratiam, ille actus non supponit bonitatem, sed confert. Nihilominus cur non poterit in Deo etiam intelligi actus complacentia ex præsupposita collatione gratiae, qui actus supponat bonitatem, & nullo modo confert. Ergo illa bonitas respectu illius actus non collativi gratiae, poterit dici gratia objectiva. Et sicut, licet sint aliqui actus in crea-

De Divisionibus Gratiae.

Sequor hac in parte methodum Suar. hic Proleg. 3. cap. 3.

1. DIVISIO est in Gratiam creantem & salvantem. Gratia creans est donum a Deo conferibile, secundum tamen exigentiam naturae, sub hoc nomine veniunt bona naturalia, qualem gratiam ipse etiam admittiebat Pelagius. Gratia autem salvans est donum supernaturale ordinatum ad salutem nostram. Ratio hujus divisionis est etiam auctoritas August. Ep. 95. ubi de creationis Gratia a Pelagio concessa loquens dicit: *Merito & iustum gratiam dicimus posse: quia non precedentium aliquorum meritis operum, sed gratitudo Dei bonitate donatum est.* Addit: *Est autem alia, quae praedestinationi vocamus, justificamur &c.*

2. DIVISIO est. In gratiam supernaturalem quoad entitatem, & gratiam supernaturalem quoad modum. Quae divisione fundatur in doctrina de Divisione entis supernaturalis, & respectu citam a Suario auctoritatem Anselmi de Concordia par. 3. *Quidquid contingit homini, quod adjuvat liberum arbitrium, ad accipiendo vel servandam gratitudinem, sue gratiae imputandum est.*

3. DIVISIO est. In Gratiam Creatam, & Increatam, seu temporancam, & aeternam, quae Divisione utitur Magister & S. Th. & cum aliis Bellar. L. 3. de Grat. cap. 2. nomine gratiae Increatæ, venit amor Dei aeternus, quoniam dignatur, qui amor, est primum donum gratuitum. Nominis gratiae creatæ, veniunt dona alia liberè collata, & restrictius loquendo, supernaturalia. Fundatur haec Divisione itidem in Aug. de verbis Domini cap. 1. ubi etiam Spiritum S. appellat gratiam. *Gratia quippe, inquit, donum i.e. est, donum autem maximum ipse Spiritus S. est.* Et ideo gratia dicitur, ipsaque praedestinatione accepta pro actu voluntatis Divinae recte appellatur gratia Increatæ, & aeterna, quæ ratione S. Thomas intelligit Augustinum 3. p. q. 7. a. 13. ad 1. Hoc ipsum genus quod est gratia creatæ.

4. Divisione dividitur, in Internam & Externam, quae divisione non ita sit, quasi sit aliqua gratia, quae nullam perfectionem internam conferat, sed quia, non omnis gratia conferibilis v. g. Petro, afficit eundem per receptionem ejusdem internam seu unionem.

Nomine gratiae externæ venire potest per Suar. omne donum Dei gratuitum conferens ad salutem, quod ipsi homini non inhæret. E contra gratia interna, est donum DEI gratuitum homini inhærens. Alii nomine gratiae externæ intelligunt gratiam sensibilem, quae non est spiritualis, nec unitur animæ; nomine autem gratiae internæ, gratias spirituales internas. Sub gratia interna venire possunt, tam gratiae increatæ, quales sunt jam explicatae, & ipse Spiritus Sanctus, qui non inhæret quidem animæ, sed in justificatis spiritualiter inhabitat. Unde dicitur 1. ad Cor. 3. *Spiritus Dei habitat in vobis,*

(1) *et vobis,*

LO
s K
et Z
T

creatis, qui ponunt bonitatem in creatis, & tamen non supponunt, nec tamen hoc obest, quo minus adhuc detur gratia objectiva; ita cum etiam in Divinis sint actus aliqui voluntatis, conferentes bonitatem, & alii supponentes bonitatem, cur etiam respectu Dei non poterit darsi gratia objectiva.

PRÆMITTO 2. *Quia quoad rem sit gratia.* Prelius, de re quæ est gratia, discurrendo. Gratia ut sic, est donum ex amore collatum. Usus potius hunc terminum ex amore, quam ex gratia, ne de hoc ipsis redeat quæstio, quid sit donum ex gratia conferri, & quia amor sine addito acceptus supponit pro amore amicitia, adeoque pro aliquo gratuito. Quod si sumatur gratia prout est subiectum istius Tractatus, sumitur quidem pro dono: quia etiam ea, quæ sunt Ordinis excedentis, convenient quoad predicatione generica cum non excedentibus, ut tamen à reliquis distinguitur, v. g. à dono perficacis intellectus, à dono cantandi, quæ non sunt objectum hujus Tractatus. Hinc nomine gratia venit donum supernaturale libenter collatum. Addit Ripalda d. 101. n. 5. quod ad salutem animæ & beatitudinem referatur, in quo addito convenientur ordinantes Auctores. Et legitimum est, si procedat de gratia prout illa est de facto, & prout est præcitat objectum Theologiae præsentis; absoluunt tamen hoc additum non requiritur: quia impossibili nostra Beatitudine, non appetet per locum intrinsecum impossibilitas gratiae. Item, frigore loqui vellemus, non effet necessarium hoc additum, liberaliter collatum: Ex hoc ipso enim, quod sit donum, debet esse ex liberalitate collatum: neque enim merces vocatur donum. Duo hinc addi possunt. In primis quæcumque hæc dona sint ex meritis Christi, & respectu Christi non sint gratiae, sed potius merces meritorum; possunt tamen respectu nostri habere denominationem gratiae, ad eum modum, quo dum emitur annulus offerendus, respectu emptoris comparati ad venditorem non est gratia; est tamen gratia comparata ad eum, in cuius bonum emitur eique offertur. Rursus addihoc potest, quando positis nostris meritis angetur gratia, nondum desinit illud augmentum esse gratia: ad eum modum, quo non solum prima acceptio possessionis a Rege destinata, est gratia, sed & continuatio perceptionis fructuum ex illis bonis est, gratia.

PRÆMITTO 3. Dari de facto gratiam docet Scriptura Act. 15. *Per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus nos salvari.* Docet hoc constanter Aug. contra Pelagianos, & est ratio Theologica. Finis noster est Beatitudo nostra supernaturalis; huic fini debent provideri proportionata media, hæc autem debent esse gratia & ex gratia. Nam vires naturæ, & actus ejusdem, sunt huic fini improportionata.

vobis. Gratia autem ista externa creata potest magis & minus dici externa: nam immutaciones, quæ fiunt in appetitu sentiente, excitatio phantasmatum, delectatio sensibilis in bono, accedunt ad gratiam internam: quia juvant proximè adactus mentis; magis tamen pertinent ad dona externa: quia non sunt spirituales. Cæterum, datur major adhuc exterritas gratiae: nempe actus externorum sensuum, species deservientes adactus mentis probos. Magisque adhuc ipsum objectum sensuum. Denique cù revocantur alia, quæ Deus ex universali vel particulari providentia providit ad salutem. Ratio hujus Divisionis est etiam auctoritas Augusti, qui ipsam prædicationem externam appellat gratiam Dei, licet non per exclusionem gratiae internæ, ita loquitur de spiritu & litt. c. 38. Defectum occasionum mali, gratiam appellat. Lib. 53. homiliarum hom. 23. Regebam, inquit, te mihi, servabam te mihi, ut adulterium committeres, sua for defuit; ut sua for deesset, ego feci. Concludensque ait, Agnosce ergo gratiam. Non absimilis huic divisioni est illa, cuius etiam meminit Oviedo h[ic] contr. 1. num. 12. Gratiae scil. externæ perfectionis, & internæ inspirationis. Gratia externæ perfectionis dicitur, remotione extrinseca impedimentorum ad bene operandum, & occasionum ad peccatum. Gratia verò internæ inspirationis sunt auxilia, quibus homo internè prævenitur & adjuvatur. Hujus acceptio Ratio est disputatio Aug. cum Pelagio. Nam priorem & Pelagiū & Augustin. concedebat, hanc posteriorē negabat Pelag. ponebat Aug. ut liquet ex dictis Prima parte.

5. *Divisio*, est in *Gratiam gratis datam, & gratum facientem*. Quæ divisio non ostendit, quod gratia gratum faciens, non sit gratia gratis data, sed nomen generis tribuitur speciei imperfectiori. Nomine autem gratum facientis venit gratia, quæ ita gratis datur, ut creaturam rationalem Deo gratam reddat. Quanquam & hoc ipsius quod est Deo gratum reddere, debet sumi, quoad nobilissimam sui speciem, hoc est, gratiam sanctificantem, aut extendendoid, etiam ad id, quod non nisi inchoative sanctum reddit: Nam etiam actuales gratiae dantur peccatoribus resipientibus, qui tamen non sunt grati, sed inchoationem habent, ut grati reddantur, si consentiant. Nomine autem gratiae gratis datae venit, ut loquitur Ripald. d. 101. n. 6. Gratia quæ ad aliorum præcipue spiritualem utilitatem confertur. Addit Ripalda, hanc divisionem esse adæquatam: quia sub gratia gratum faciente, non solum comprehenditur gratia habitualis sanctificans, sed quodvis aliud donum, quod aliquo modo propriae sanctitati annexum est, sive sit antecedens sive consequens, sive actuale, sive habituale. Quæ quidem descriptio Ripalda legitima est pro presenti ordine. Cur enim non possent dari gratiae

gratis datae, non ad spiritualem salutem datae: cur item non possent dari gratiae, in proprium etiam bonum ordinatae. Conveniunt etiam in hoc prædictæ gratiae: quia sunt suo modo ordinis supernaturalis, quia utræq; sunt propter spiritualem utilitatem per Christum &c. licet differant: quia gratia gratum faciens est longè altioris ordinis præ altera, ut innuit Aug. Lib. 8, quæst. q. 79. & Ratio est, quia gratum faciens gratia, conjungit nos summo bono, quod non habet gratia gratis data. Gratia item gratis data, non singulis offertur: Singulis, gratum faciens, quod docuit Aug. Lib. 50. homil. in 34. Dedit cuidam mortuos suscitare, aliis dedit dispatare, omnibus tamen quid dedit? Disce à me, quis mitis sum &c. Quod autem 1. ad Cor. 12. non fint omnes species gratiarum gratis datum enumeratae, advertit Rip. n. 10. Posset enim dari gratia gratis data ministrandi Sacra menta. Gratia item regendi & familia. Ratio hujus Divisionis est auctoritas Scripturae ad Rom. 12. *Habentes donationes secundum gratiam, quæ datus est nobis, differentes, sive prophetam secundum rationem fidei, sive ministerium &c. &c.* Et 1. ad Cor. 12. *Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus.* Ad Rom. 3. agitur de gratia gratum faciente, *Justificati gratis per gratiam ipsius.*

6. *Divisio* Gratiae gratum facientis: *In Habitualem, & Actualem.* Nomine habitualis venit gratia, quæ homo, ut, inquit Oviedo h[ic] contr. 1. n. 1. formaliter redditur sanctus, qui terminus magis arridet, quam hic aliis, quod sit qualitas permanens justificativa hominis: quia est de fide dari gratiam habitualem, & aliqui censem, non esse de fide esse illam qualitatem permanentem, sed tamen etiam in hoc est incommoda Oviedi descriptio, quia restringit gratiam ad hominem, quasi verò ea etiam Angelis non competit. Gratiam actualem non pauci explicant per hoc, quod sit gratia dispositiva ad justificationem. Sed nonne dantur gratiae subsequentes etiam justificationem, & tamen actuales. Hinc commodiū dicetur gratiam actualem esse auxilium Dei in exercitio salutiferi operis, vel proximè ad illud transeunter opitulativum. Gratia autem habitualis est gratia justificativa permanens, ly autem permanens, supponit sive pro permanenti qualitate, sive pro permanenti moraliter. Ratio Divisionis inter alias, auctoritas Augusti, qui ut docet Suar. cit. cap. 6. a. n. 4. & Vafquez 1. 2. d. 185. num. 4. sub nomine gratia peccatorum remissivæ intellexit gratiam habitualem. Locus est Lib. 1. Retract. cap. 24. & 25. & in inchoata expositione Epist. ad Rom. verba recitat Suar. citatus & Oviedonum 17. quod autem etiam gratias actuales admiserit Augusti, colligitur, inter alia ex Ep. 93. ad Innocentium.

7. *Dividitur* Gratia in *Gratiam gratum facientem hujus vite & Patriæ.* Hujus fundamentum in Scriptura, in qua gratia Dei appellatur

R. P.
THE M.
ZIA NOW
Tom. I.
D. V.

latur vita æterna. Dividunt aliqui gratiam habituali in gratiam receptam in anima, & in gratiam, quæ est charitas, receptam in voluntate. Sed hujus Divisionis nullum fundamentum.

8. DIVIDITUR Gratia Actualis, in Gratiam Actuum ipsorum supernaturalium & ipsorum auxiliarum. Supponit hæc divisione, quod ipsæ actiones sint gratiae Dei, quod innuit Aug. Ench. 7. ubi dicitur Deus remunerare dona sua, quæ phrasis supponit actus nostros esse donum & gratiam Dei.

9. DIVIDITUR Gratia Actuum ipsorum supernaturalium in Actum, qui sunt perfectè liberi & in Actus necessarios: in Antecedentes habituali justitiam tempore aut naturâ, & in subsequentes, qui sunt fructus justitiae.

10. DIVIDITUR Gratia Actualis secundum varias appellations ejusdem gratiæ. Appellatur alia *præveniens* gratia: quia tempore vel naturâ præcedit vel meritum, vel actum, vel influum liberi arbitrii, vocaturq; alio nomine præmotio. Brevius vocatur auxilium In, vel auxilium Ad, utraque autem particula involvit præ-

cedentiam. Alia gratia est *concomitans* vel co-mitans, quia simul cum libero arbitrio influit in actum. Vocari etiam solet auxilium *simultaneum* vel auxilium Cum. Alia gratia actualis est *subsequens*: quia vel supponit aliam gratiam, vel aliquem actum liberum ex gratia factum. Alia *excitans*, quæ non attendens mentem illuminat. Alia *adjuvans*, quæ actu operantem juvat, alia *operans*, quando ita Deus agit, ut ad illum actum liberè non concurrat creatura, licet eum eliciat. *Cooperans* dicitur quando cum ipso libero arbitrio cooperatur. Quibus adde *Gratiam sufficiensem*, quæ cum possit operari & non operari, non est operatura, & *Efficacem*, quæ cum possit operari & non operari, infallibiliter operabitur. Gratia autem præoperans, quam ponit Prosper, coincidit cum gratia præveniente.

Quod in definitione gratiæ præsentis debeat supponi illam esse per Christum, certum est. quia omnes gratias nobis meritus est Salvator. Sed non provenit id ex essentia gratiæ. Cum tandem omnino numero, & specie gratiam, potuerit largiri ex mera liberalitate Deus.

DISPUTATIO V.

DeNobilissima specie Gratiæ Actualis, quæ est

GRATIA EFFICAX.

Hic & nunc nihil disputabimus de ipsa gratia efficaci, obtemperando decretis fânsæ Sedis, sed solum premittemus quædam huc concernentia. Ad imitationem Rimalda de Eute supern. D. 113.

QUÆSTIO I.

In quo conveniamus & in quo differamus in præsenti.

PRÆMITTO I. In quo sit difficultas, quam Theologia de efficacia gratiæ hæc tempestate erodare voluit. In hoc est, ut ponant auxilium quo posito infallibiliter sequatur effectus, & tamen liberè, quæ propositio hanc habet difficultatem, quod infallibile est, non potest non esse: hoc enim ipso, si potest non esse, fallibile est, in eo, ut sit; ipso posse non esse, trahente illud, quod infallibiliter dicitur esse, ad capacitatem non esse, adeoque illud infallibile esse, fallibilisatur per posse non esse. Universaliter autem, quod infallibile est, supponitur non posse se aliter habere. Sicut non esset infallibilis hæc via pervenientia ad hunc terminum, si possit non pervenientia ad illum terminum hæc viâ, sed ad alium. Quod si illud auxilium est tale, ut illo posito in-

fallibiliter sequatur effectus, quomodo hoc fieri liberè, quia liberum est, quod potest esse & non esse, & tamen hoc prædicatum suo modo contradictoriè, opponitur ei quod potest non esse. Ubi ut vides, est lucta dñorum prædicatorum contradictoriorum, quæ reperiuntur in gratia, & tamen omnino salvari debent, & sicut difficile est Mysterium Trinitatis, quia in illo salvari debet Communicari, & non Communicari; difficilis est materia de actu Dei libero, quia in illa salvatur prædicatum: Non potest non esse actus divinus liber: est enim Deus; potest non esse & esse actus divinus liber: est enim liber; Ita & in præsenti difficultas salvandi, quomodo aliquid non potest non esse, quod vult infallibilitas gratiæ efficacis, & quomodo potest esse & non esse, quod vult liberas quam non lædit gratia efficax, huic difficultati succubuerunt Pelagiani, & ne negarent libertatem, negarunt non tantum infallibilitatem, sed & necessitatem gratiæ. Succubuerunt Calvinistæ, adhæseruntque huic contradictorio, infallibilitas, negarunt autem aliud quasi contradictoriū, quod est liberas. Succubuerunt Jansenistæ, & ne negarent infallibilitatem, restrinxerunt Libertatem, quod sufficiat libertas à coactione.

(I) 4 PRAE-

LO
s R i
et Z:

PRÆMITTO 2. *Supposito in quo sit difficultas presentis materia inter nos & Thomistas. Offendendum est quis sit questionis status.*

In hac Materia convenimus tanquam in articulo fidei, quod gratia efficax infallibiliter liberè tamen operetur, quia expositione nos contra Thomistas urgemos, quod positâ Prædeterminatione, non liberè operemur. Illi autem excipiunt contra nos, quod infallibilitatem gratiæ non tribuamus. Convenimus item tanquam in articulo fidei, quod gratia interior eaque supernaturalis sit necessaria ad rectè operandum supernaturaliter, ex quo inferimus, hanc gratiam non esse prædeterminationem: quia hæc non habetur, quando habetur sola gratia sufficiens, & tamen habetur tunc gratia supernaturalis, necessaria ad operandum supernaturaliter, illi autem inferunt contra nos, illam non debere esse dependentem à nostro consensu, cùm prærequiratur ante nostrum consensum. Admitteit utraque pars scientiam conditionatorum liberorum, quamvis eam Antiquiores Thomistæ negant. Ex quo inferimus, hæc scientiæ debere Deum dirigi, ut salvâ libertate conferat præscius auxilia efficacia. Inferunt Thomistæ, debere poni Decretum aliquod conditionatum ex parte objecti, & absolutum ex parte aëtus, ne ita quidquam fiat etiam conditionatum, quod non dependeat à voluntate & Decreto divino. *His præactis*

STATUM Questionis sic conceperunt nostri in Disputationibus Rœmæ habitis: An scilicet efficacia auxilii consistat in qualitate seu motione, quæ physice prædeterminat hominis voluntatem, v. g. ad consensum, aut quæ talis sit naturæ, ut cum eius entitate dissensus conjungi non possit. Negamus nos talem efficaciam, ponunt Thomistæ. Eundem statum Questionis complexus est Bellarm. proponens utriusque partis solendum, hoc est, tam Dominicanis, quam Societatis Doctoribus: An gratia præveniens à sufficienti distincta, & se sola sit efficax, ejusque efficacia, posita sit in physica voluntatis prædeterminatione, cui humana voluntas in sensu composito dissentiri non possit. Ripalda, idem sic concepit. An Auxilium efficax sit intrinsecè efficax, ut sola suâ entitate, scorsim ab ipso consensu voluntatis, inferat effectum, impossibileq; sit conjungi cum illo, voluntatis dissensu.

INFERES hinc. Non fuisse eundem statum Questionis inter Pelagianos & August. Docebant Manichæi, arbitrium liberum esse malum, quia peccat, opposuerunt se illis Pelagiani, arbitrium liberum est bonum, quia si velit, potest non peccare: tamen ad evitandalociscriptura, indicantia necessitatem gratiæ, responderunt illi, esse necessariam gratiam creationis, & prædicationis externæ. Opposuit se Pelagianis August. dixitque etiam gratiam interiorem esse necessariam, verba illius sunt Epist. 95. *Illam*

confiteantur apertissimè gratiam, quam Doctrina Christina demonstrat & predicit propriam esse Christianorum, quæ non est natura, sed quæ salvatur natura. Et Lib. de gratia Christi cap. 13. *Sic gratia Doctrina dicenda est, certe illa intelligatur, ut alius & inferius credatur, spiritum & illam infundere, non solum per eos, (en naturali illuminationem) qui plantant & rigant extrinsecus; sed etiam per se ipsum, qui incrementum dat Deus.* Correxit le Pelagius, requisivitque gratiam ad facilius posse, refutavit hoc August. lib. de gratia Christi cap. 4. 28. 29. *Tolle, inquit, facilius, & non solum plenus, sed etiam sanus est sensus, sita dicitur, ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrii, possint impere per gratiam, cùm autem facilius addatur, adimplatio boni operis etiam sine Deignatis, posse fieri, tacita significatio supponitur.* Breviter ergo disputavit de existentia & necessitate gratiæ cum Pelagianis August. Nos cum Thomistis de modo efficaciæ, disputavitque de gratia, quam habuit Adamus sine Christo, hoc est de gratia creationis, an illa sufficiat, prout volent Pelagiani, sed non de gratia sufficienti, prout distincta ab efficaci modoque illius infallibilisandæ. Licit permittas etiam de hoc Doctrinæ ex occasione insperferit.

INFERES. Eundem statum Questionis in præsenti Materia non rectè ab aliis formari, prout collegit Ripalda. Non rectè cum formavit Alvarez Lib. 4. Resp. c. 7. n. 8. cui consentit Zumel: An arbitrium seipsum determinet, Deo ad hoc non concurrente per suum auxilium efficienter, sed solum moraliter, dicimus enim concurrere efficienter, licet non prædeterminative.

Non rectè formavit Rispolis q. 1. de Aux. Concl. i. Quod questione de gratia intrinsecè efficaci, idem est cum Questione de Prædefinitione efficaci Dei: Nam Suar. tenet Prædefinitiones, negat Prædeterminationem. Necesse de hoc Questione, an prius natura operetur arbitrium liberum, quam gratia, negamus enim hanc prioritatem. Nec in hoc, an præter illustraciones & volitiones dicat aliquid distinctum, auxilium efficax, hoc enim aliqui nostrum sentiunt.

PRÆMITTO 3. *Ex principiis nostris, quidam immerebit imponant Thomistæ? Caput & fons primus, est hoc Principium. Ponimus nos consensum conditionatum etiam esse supernaturalem, & ortum ex gratia supernaturali conditionate dandum, quia tamen non sit ullum meritum.* Ad quod nolentes advertere Thomistæ inferunt contra nos, quod Semi-Pelagianismus, cùm tamen consensum illum ex viribus naturæ posuerint Semi-Pelagiani, nos ex gratia, posuerint meritorium, nos non. Inferunt rursus, quod in negotiis salutis, gratia primatum non habeat, cùm non habeat primatum in efficacia, cùm tamen nos dicamus ipsum consensum à gratia esse. Inferunt item, quod à parte nostra, ratione illius consen-

R. P.
THE
MI
Zianow
Tbit. A.
D. V

ius conditionati, detur gratia prædestinationis, & tamen nos conditionatum illum consensum, non dicimus esse motivum Prædestinationis, sed nonnisi circumstantiam, ad quam attendendo Deus, salvâ libertate, nos prædestinare potest. Inferunt rursus per nos poni gratiam per dissequam consensus, cum tamen per nos præcedat gratia, etiam consensum conditionatum. Inferunt, enervari gratiam per nos, & tamen nos, nec a consensu conditionato, nec a absoluto, dicimus vires agendi sumere gratiam: sed illas præcedere tanquam suum effectum, pro statu & conditionato, & absoluto. Inferunt item, quod per nos auxilium efficax non sit causa efficiens, quod se liberum arbitrium determinet, sed nonnisi moralis; & tamen nos, in consensum tam absolutum, quam conditionatum, tribuiunt influxum physicum principio supernaturale, hoc est, in consensum absolutum, tribuiunt influxum absolutum; in consensum conditionatum, influxum conditionatum.

2. PRINCIPIUM Nostrum est. *Dantur cogitationes prævenientes gratia, que sint in nobis sine nobis, & quarum habendarum determinatio pendet a Deo.* Et tamen Thomistæ, trahendo loca S. August. & S. Th. posita de ista determinatione, ad hanc prædeterminationem, inferunt contra nos, quod dejiciamus Deum a ratione causæ Præm. Inferunt, quod non detur per nos ulla exigitas gratia. Item quod voluntas moveat se non mota, adeoque sit independens tanquam Deus. Inferunt etiam quod non agnoscamus auxilium gratiae concomitans, quam tamen agnoscimus, & ejus oblationem ad Deum solum referimus. Intulit autem id contra nos. Zumel. lib. i. di. 4. sub init. Cabrera & Navatette, contr. 21. paragr. 9. alt. nostram esse positionem quod liberum arbitrium prius natura, quam gratia operetur, ponat consensum. Idem attribuit nobis Ledesma apud Suar. Lib. 5. cap. 27. num. 5.

3. PRINCIPIUM est. *Non admittimus Deum divinum prædeterminans ad unam partem, admittimus tamen decretum de concursu indifferenter exhibendo, de felicibus auxiliis, ex quorum selectione, stat nostra salus actu ponenda, pendetque haec platio merè a solo Deo, tanquam purus favor ejusdem.* Non attendunt ad hoc Thomistæ. Sed inferunt, quod aliquid per nos, sine Dei voluntate fiat. Inferunt, quod nos ipsis discernamus. Inferunt, quod Deus bonorum nostrorum operum nonnisi sit spectator. Inferunt, quod per nos ad plurase in creatis extendat Dei scientia, quam Dei voluntas. Reliqua quæ non sunt ita principalia, non moror.

4. PRINCIPIUM est. *Admittimus non pauci prædeterminationes actum nostrorum bonorum.* Inferunt Thomistæ, hoc ipso nos tenere prædeterminationem Thomisticam, eò quod illa prædeterminationis sit suppositio antecedens, cù posita im-

possibile est non sequi eventum, & tamen eam ponere vel non ponere, non est in nostra potestate. Hinc totum hoc, quo impetus prædeterminationem, impedit per illos prædefinitions. Consequenter in re, nihil est quod impedit prædeterminationem, si non impedit prædefinitions, adeoque in re tenere nos prædeterminationes. Hoc quidem jam est explicatum i. par. disp. 5. a. num. 405. Insuper hæc ita particulatum proponitur.

CONVENIUNT in hoc Prædeterminatione & Prædefinitione, primum, quia utraque est suppositio antecedens consensum absolutum.

CONVENIUNT 2. in hoc, quia utraque non habet pro objecto collationem solum præquisitorum ad operandum, nam qui habet gratiam sufficientem, habet prærequisita ad operandum, & tamen caret prædefinitione.

CONVENIUNT 3. In hoc, quia tam prædefinitione, quam prædeterminatione Decretum, tenet se a parte voluntatis Divinae, & infallibiliter sicut positâ prædeterminatione, ita & positâ prædefinitione sequetur eventus gratiosus.

DIFFERUNT 1. modo efficacia & infallibilitatis, quia infallibilitas prædefinitionis desumitur ex suppositione consequenti, quia ex suppositione consensus conditionati; infallibilitas autem prædeterminationis, desumitur ex ipsam natura ipsius, adeoque ex suppositione antecedenti. Rursus prædeterminatione ita est necessaria, ut sine illa, non possit per Thomistas sequi eventus gratiosus, per nos autem potest sequi consensus, sine prædefinitione. Item, nonnisi in sensu diviso a prædeterminatione potest non sequi eventus, in Principiis Thomistarum, per nos autem etiam insensu composito cum prædefinitione potest non sequi, hæc sit infallibiliter secuturus.

DIFFERUNT 2. serie, nam prædefinitione sequitur post prævisum consensum conditionatum, nataque est nonnisi illum sequi, jam autem prædeterminatione saltem conditionate danda, antecedit consensum etiam conditionatum, nataque est antecedere.

DIFFERUNT 3. Motivo & objecto, nam prædeterminatione vult ut velimus. Prædefinitione vult, quia volituri sumus si. Hinc prædefinitione in sua energia, efficaciaque innititur consensui conditionato, non autem prædeterminatione. Unde etiam Prædeterminatione sic est exprimibilis, Volo ut velis; prædefinitione autem, cum habet sensum, Volo ut velis, quia prævideo te volitum, si

Casu autem, quo formaretur Prædeterminatione post præconsultam nostram libertatem, ne cum salvaretur libertas, ex eo, quia per accidens esset, quod illa formaretur post consultam nostram libertatem, siquidem sive ante consultam libertatem, sive post, ponatur, æquè manet efficax; cum in sua infallibilitate, non pendaat

LO
s. K. i
et Z.

pendeat ab illo consensu, sed de se sit infallibilis, & sicut si daretur prædeterminatio coactiva, non salvaret illa libertatem, quamvis ponetur post præconsultam nostram libertatem, ita nec salvabit prædeterminatio. Quod si ponas prædeterminationem pendentem in sua efficacia à nostro consensu, revera jam nostra tenetur sententia.

5. PRINCIPIUM. *Frequenter nos in opere salutis, recurrimus ad consensum conditionatum previsum.* Inferunt Thomistæ, quod nos ipsos discernamus, quod initium salutis sit ex nobis, quod ab aliis causis pendeat consensus conditionatus, ab aliis absolutus. Quia omnia in nostris principiis locum non habent.

DISCRETIONE enim quæ est in genere Causæ efficientis, non tribuitur à nobis, nisi Deo, in cuius potestate est dare gratiam, licet discretionem, quæ sit in genere Causæ Formalis, tribuamus etiam consensu gratioſo absoluto, qui & ipse, est donum Dei, discernitque nos formaliter, cùm in opere salutis, ex mente Tridentini, merè nos passivè non habeamus. Ethoc videtur voluisse Augustinus, de Prædestinazione sanctorum c. 5. *Ipſa fides discernit ab infidelis fidelem.*

INITIUM justificationis non erit etiam ex nobis, per nostram doctrinam, quia initium est, quo non datur prius, hoc autem, quo in opere salutis non datur prius, non est consensus nostra, sive absolutus, sive conditionatus, sed potius, ipsa gratia, ex qua ille consensus.

Quanquam constingui potest initium justificationis duplex, unum in genere causæ efficientis, adeoque autonomatikon, dictum, & hoc habetur à gratia. Et aliud initium justificationis formale, & id habetur à consensu gratioso. Et hoc videtur voluisse Augustinus, libro de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 21. *Initium ergo salutis nostra Deo miserante habemus.* (En initium in genere causæ efficientis) ut acquiscamus salutis ſaſa inſpirationi, nostra potestatis est. (En formale initium.)

PER NOS, NON PENDET CONSENSUS ABSOLUTUS AB ALIIS PRINCIPIIS, ET AB ALIIS CONDITIONATUS. Quia illud pendere, est pendere à viribus, causa, operativo, quod pendere utrique consensui, æqualiter convenit, licet uterque consensus, non pendeat ab iisdem Principiis, in ratione denominationum, oriundarum ex statu, præsuppositione, &c. Sicut enim status conditionatus, & absolutus sunt diversi, ita suis Principiis, denominationes diversas tribuere possunt. Hinc quantumvis consensus conditionatus & absolutus, pendeant ab iisdem Principiis in ratione virium, possunt pendere à diversis Principiis, in quantum illa Principa, habent alias diversas denominationes, adeoque ab aliis, non entitativè, sed denominativè. Consequenter per nos, cùm ratio efficacis, sit denominatio

cadens supra entitatem auxiliij, in quantum illud habet rationem, virium, causæ, operativi, ideo poterit dari gratia efficax antecedenter ad consensum absolutum, non tamen antecedenter ad consensum conditionatum, cùd quod salvabile possit habere gratia efficaciam antecedenter ad consensum absolutum, non tamen antecedenter ad consensum conditionatum, cùd quod antecedenter ad illum non habeatur, unde desumatur illa infallibilitas. Unde enim cùm per nostros, nec detur, nec dari possit efficacia prædeterminativa.

Quare s? à qualianam gratia proficiatur consensus conditionatus. Ratio dubitandi est. Quia proficiatur, ab efficacigratia, antecedenter, ruent multa nostra Principia, si proficiatur à gratia ineffaci. Ergo proficietur à gratia implicante, non erit enim efficax ut supponitur, & erit efficax, quia ponet effectum conditionatum, cum jure sibi innexo illum ponendi. Eri consensus conditionatus proficietur à gratia ineffaci, proficietur etiam absolutus, quod erit confundere definitiones gratiae sufficiens & efficacis.

Dicit nihilominus potest. Consensum conditionatum non proficiunt à gratia antecedenter infallibili, quia hæc infallibilitas non est unde desumatur; nec procedit à gratia antecedenter fallibili, quia etiam non habetur unde desumatur, hæc ejus antecedens fallibilitas, sed procedet à gratia, concomitante infallibili, cùd quod tum primum intelligatur acquirere infallibilitatem, vel si mavis dicere, dic consensum illum conditionatum, proficiunt à gratia non antecedenter infallibili. Ex ista autem antecedenti infallibilitate, non licet inferre antecedentem fallibilitatem, neque enim hæc duo membra sunt contradictoria.

PRÆMITTO 4. *In quonam differant ies, & in quo convenient Doctores utriusque sententie.* Thomistæ non convenient cum antiquis, quod non detur scientia Conditionalium, de quo in primâ Parte, non convenient, An detur prædeterminatio, de quo alibi. Non convenient, an detur etiam ad actus malos, de quo alias, non convenient, An illa prædeterminatio sit qualitas an decretum Dei, &c. quod est non convenire in substantia Doctrinæ. *Quod ad me attinet.*

Conveniunt omnes in rejicienda prædeterminatione. Conveniunt omnes in admittenda scientia conditionalium independente à Decreto etiam eo, quod dicitur abolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti. Sed differunt, inter quæ membra sit media, & ad quod membrum revocanda. Differunt, an in causis etiam possit nosci futurum conditionatum liberum, de quibus aetum in primâ parte, an in sola sua præfentialitate ad aeternitatem.

Convenimus omnes, quod efficacia gratie non

R. P.
THEMI
ZIANOW
Tom. I.
D.

non possit desumiri à principio, quod cùm pone-
re, vel non ponere non sit in nostra potestate, &
tamen illo positio non possit non fieri consensus.
Differimus in hoc; An efficacia gratiæ desumatur à scientia conditionata? an ab ipso effectu
conditionato?

Convenimus in hoc, quod efficax gratia sit
talis, ut sine ea cum sola sufficientia possit sequi
consensus gratiosus, & quod sufficientia non tan-
tum detur ad posse agere, sed & ad posse agere
actu. Differimus in hoc, an illæ comparata in-
ter se sint inæquales non tantum in ratione do-
ni: hanc enim inæqualitatem omnes admittunt,
sed an inæquales in ratione auxilii. Äquali-
tatem tuerit Suar. inæqualitatem Vasq. i. p. d.
8. & alibi, Valentia h̄c d. 8. q. 3. p. 4. & in Po-
lonia aliquot Professores.

Convenimus in hoc, quod non sit necessa-
rium ullum Decretum prædeterminativum;
differimus, An sint admittendæ prædefinitio-
nes actuum bonorum, quas negat Vasquez, po-
nit Suar.

Convenimus in hoc, dari inspirationes, illu-
minationes, affectiones supernaturales, spectan-
tes ad prævenientem gratiam; differimus, an ille
physicè concurrant ad operationes salutari-
tes? ut voluit cum aliis Esparza, quod tamen
cum aliis negat Suar. dantque alium concursum
supernaturalem, ut videre est apud Suar. de au-
xiliis c. 2. & 3.

Alii admittunt cum Sal. qualitatem quan-
dam mortuam, alii negant, quæ omnes differen-
tiatione sunt in substantia, sed in adjunctis.

Addo h̄c, quotiescunq; nostris negant effi-
ciam intrinsecam, toties restringunt, vel sub-
intelligunt efficiaciam, quam cùm ponere non
sit in nostra potestate, illâ tamen positâ, non pos-
sunt sequi effectus. Ut videre fuit in statu
Questionis formato suprà, & videre est in Lef-
fici & Fulgensi in sua Concord. d. 2. Seçt. 1. & a-
pud Suar. Proleg. i. c. 6. num. 10.

PRÆMITTO 5. Distinctionem variarum vo-
tum. Alia est gratia effectiva, alia efficiens, alia
efficax. Effectiva est quæ habet vim ponendi
actum. Efficiens quæ illum ponit. Efficax,
quæ ponit etiam actum, sed cum titulo infallibili-
ter operaturæ. Sufficiens gratia, est per nos
effectiva, sed non efficiens. Imò nulla datur
efficiens, prout condistincta ab efficaci: quia
nulla datur à Deo, quæ operatur, quin prævi-
deat Deus operaturam, illaque sit operatura.

Aliud est in gratia efficaci, ratio virium & en-
tis, & aliud, Ratio doni. Ratio virium in gratia
efficaci per multis & qualis est, ac in gratia suffi-
cienti, & quatinus consentiens & non consen-
tientis sint inæquales in actu 2do, non est necesse
ponere illis inæqualitatem etiam in actu pri-
mo, quia libertas cum iisdem viribus potest po-
nere consensum, vel non ponere. Ratio au-
tem doni importat selectionem & oblationem

auxiliis connotantis operationem conditio-
natam.

Distincti sunt item hi duo termini, operativi-
tas & operaturitas. Operativitas dicit ratio-
nem virium, adjutorii, ipsiusque posse & poten-
tia operandi. Operaturitas autem dicit etiam
illas vires: quomodo enim est quid operaturum,
si non habet vim operandi? Sed insuper dicit po-
sitionem actus, & negationem non securitatis
operationis illius, ad quam datur gratia ope-
ratura. Sit

QUÆSTIO II.

F A C T I.

An Sententia Societatis sit damnata in Dis-
putationibus Romanis.

NON esse damnatam ex tribus colligitur.
Primum. Quia ea notitia, quam habue-
runt Salmanticenses. Et ex illis Joannes à S.
Thoma de damnatione nostræ sententia, non
potest jam pondus habere: innitebatur enim te-
stimonio Francisci Pennæ, Rotæ Decani. Cu-
jus testimonium esse apocryphum decrevit In-
nocentius in decreto facto in Congregatione
Generali Inquisitionis edito 23. Apr. 1654. &
27. ejusdem Mensis publicato. Ubi prohibi-
tentur Libri in gratiam Jansenii scripti. Ulti-
mus paragr. sic habet. Ceterum cùm tam Roma,
quam alibi circumferantur quadam asserta acta manu
scripta & forsitan excusa Congregationum
habitarum coram felicis recordat. Clemente VIII.
ac Paulo V. Super Quest. de Auxiliis divina gratia,
tam sub nomine, Francisci Pennæ olim Rotæ Rom.
Decani, quam Fr. Thoma de Lemos Ordinis Predica-
torum, aliorumque Ordinum & Theol. qui ut asserti-
tur prædictis interfuerunt Congregationibus, nec
non quoddam autographum, siue exemplar cuiusdam
asserta Constitutionis, ejusdem Pauli V. super defini-
tione prædictæ Questiæ de Auxiliis, ac damnatio-
nis sententia seu sententiarum Ludov. Moline So-
cietatis IESV, eadem sanctitas sua presenti hoc De-
creto declarat, ac decernit prædictis assertis Actis,
tam presentia FF. Ordin. S. Dominici, quam Lu-
dov. Moline, aliorumque Societatis IESV Religiosorum,
& autographo, siue exemplari prædictæ asserta
Constitutionis Pauli V. nullam omnino esse fidem
adhibendam, neque ab alterutra parte, seu à quocun-
que allegari posse vel debere. Sed super Questiæ
prædictæ observanda esse Decreta Pauli V. & Urba-
ni VIII. suorum Prædecessorum. Et hoc est Pri-
mum Fundamentum in Questione Facti pro
nobis.

2. FUNDAMENTUM. Quia ponit illorum
Relatio Censores 30. cùm non nisi 14. fuerint
neque valet si addas Cardin. quia hi 8. tantum
fuerunt, & nunquam Censuram ferebant.

3. FUNDAMENTUM. Relatio totius Histo-
riæ, quam compendiole desumo ex Ripalda, eò
quod

quod non ita passim liber illius circumferatur. Huic autem Historiae tribuo hoc robuit, quod habet hanc tempestate, fungor itaque hic transcriptoris officio, in modo & hanc tantum transcripto, quae Historiam concernunt, omisissi alii, quae ex proprio sensu addit Ripalda.

Ortus totius Disputationis & Progressus.

Constanter docebat Societas, jam circa annum 1590. quod Conditionata futura liberanoscat Deus, idque independenter à Decreto aliquo efficaci. Ex nostris Philosophis, primus imprestito, Fonseca, ex Theologis Molina. Bannez ab alia parte Disputando & scribendo, notabat hanc sententiam Pelagianismi. Occasio censuræ fuit: Quia nostri exagitabant alias illius opiniones.

Primam, quod gratia non augeatur, nisi per solos actus charitatis intensiores habitu.

Secundam. De existentia substantiæ panis in Eucharistia.

Tertiam. De Physica prædeterminatione, notabantq; hanc tertiam Calvinianismi, & tunc ex mandato Pontificis Anno 1594. utriusque partis silentium imposuit Inquisitio. Postulavit utraque pars ius tractandi privatim, annuit Pontifex; modo neutra pars censuraret aliam.

INTERIM Molina impressit Ulyssipone lib. de Concordia gratiæ cum lib. arbitrio cum approbatione Inquisitionis & Theologi Dominicani, qui fuit Bartholomæus Fereira, nondum libro evulgato, Dominicanus ejusdem libri plures propositiones detulerunt ad Inquisitionem, pronuntiatum tamen pro Molina. Evulgatus liber cum pervenisset ex Lusitania in Hispaniam iterato ejusdem libri, propositiones à Bannez delatae ad inquisitionem Vallisoletanam, quæ pro Molina fuit, sed eadem retulit id ad supremam Inquisitionem, Ultimò, decernendum, tuebatur se Molina Apologeticis scriptis apud Judices, vicissimque de dictis supra propositionibus deferebat Magistrum Bannez. Inquisitio consuluit Academiam Complutensem & Siguntinam, annoque integro habita deliberatione pro Molina decrevit.

Bannez per suos iterato Librum Molinæ delulit ad Inquisitionem Romam, & per suum quendam obtulit Cardin. Alexandrino scriptum contra Doctrinam Molinæ, non commemorando gesta in Hispania. Cardinalis obtulit apud Pontificem ut Congregatio 8. Theologorum examinaret opera Molina, in primam partem & lib. de Concord. & non elapso spatio trium mensium, quo vix potuissent legi illa scripta, illi Censoribus, sexaginta propositiones excerptas ex Libris Molina erroris & temeritatis damnarunt.

Hæc acta Romæ, quin nostris innotuerint. Re ad Hispanos nostros delata, ex Provincia Castellæ missus P. Chrystophorus de los Co-

los, qui tulit etiam secum Apologiam Molina, quam olim in Hispania obtulerat, obtentumque à Pontifice post 8. menses à censura lata, ut audiretur excusans se Molina, aliique censores adhiberentur, annuit Pontifex. Prioribus Censoribus additi sunt alii duo, insuper Pontifex voluit ut Card. Asculi, & Bellarm. Generales utriusque Ordinis, duoque ex singulis Ordinibus Theologi, viæ Molinæ censuræ statuerent, in quo utraque pars consentiret cum alia, & in quo ab alia dissentiret. Ex Dominicanis fuerunt Didacus Alvarez, & Thomas de Lemos, ex nostris Valentia & de los Colos.

ILLI Censoribus, qui primum damnarant Molinæ propositiones, venerunt ut revideret eorum censura ab aliis, factumque ut ex sexaginta, 20. nonnisi censurarentur revocato priori numero. Facto conventu à Pontifice prædicto, vicerunt Dominicani, sed immerito quianostri dicebant, damnatas propositiones esse quidem impositas Molina, sed non esse illius; in quo autem utraq; pars conveniret, & in quo diffireret, quod volebat Pontifex, non erat finitum.

FUNDAMENTUM censurandi propositiones illas Molina, hoc erat. Admittebat Molina, opera bona moralia absque auxilio gratia, censurata propositione: quia putabant doceri à Molina, hæc merita esse sicut oportet, conducere in vitam æternam, quod ille non docuit. Admittebat Molina scientiam conditionatam absque prævisione absoluta meritorum; censurata hæc sententia: quia putabant docuisse Molinam, quod illa scientia absque absoluta prævisione meritorum sufficeret ad decernendum præmium, quod nunquam docuit Molina.

ADMITTEBAT Molina efficaciam extrinsecam in gratia à consensu liberarbitrii: damnarunt id censores, putantes quod iste consensus præcederet gratiam, fieretque viribus naturæ. Quod autem censores proripuerint se ad illam censuram ferendam, causa fuit. Quia nimis addebant delationi Bannez.

UT LIBERARE TUR censuræ Molina, oblata sunt Papæ scripta ipsius Molina, Suarez, Vasquez, Valentia, quæ tria continebant. Primo, ostendebant viginti propositiones damnatas, alienas fuisse à sensu & verbis Molina. Secundo, propositiones prout erant assertæ à Molina frequentes esse apud Scholasticos etiam Thomistas. Tertio, quod ex propositiones, prout exstant in Molina, fuerint approbatae à Censoribus Hispanis & Lusitanis, quibus id Inquisitio demandaratur, allata item testimonia Academiarum Salmanticensis, Complutensis, Parisiensis, Augustinianorū & Carmelitarum.

SCRIPTUM hoc à nostris oblatum tradidit Pontifex dictæ illi Congregationi decem Theologorum, declararunt ex viginti censuratis, illas non damnandas, quæ ad potestatem arbitrii fine gratia agentis attinebant, quo ad alias autem propo-

R. P.
THEMI
ZIANOW
Tom. I.
D. V.

propositiones de præscientia conditionata, & efficacia extrinseca, &c. tres ex Theologis dicebant esse liberandas à censura, hoc est. Generalis Carmelitanus. Procurator Generalis Augustin. & Regens Trans-pontinae. Septem autem censebant non esse liberandas, hoc est. Episc. de Cariate, Episc. de Monte Pelofo, Episc. de Nardo, Episc. de S. Agatha, Nunnez, Crei, Ruzu, Doctores. Iteratò urgent nostri Testimonii proscientia Media & efficacia gratiæ petitæ ex Hispania, Gallia, Germania, & nominatim Academæ Complutensis, quæ respondit doctrinam Molinæ, de efficacia gratiæ & conditionatorum scientiæ, esse Catholicam, nec Augustinum physicæ prædeterminationis meminisse. Petierunt nostri alios Judices, quia illi priores turpe ducebant à semel lata censura abscedere, erantque nostris simpliciter infensi: quia erant à nobis in suspicionem vocati apud Sanctissimum.

REDEUNT Pontifice Ferrara 1599. suppli-
car Orator Hispanus nomine sui Principis, ut
resdecernatur. His Papa auditis, videns etiam
Censores in dies variare, diminuereque censi-
ras. Statuit Anno 1602. ut res ante se disputa-
retur, ad cœli etiam Cardinales, Burgesius, &
Arigonius, & à Sexta disputatione adlecti o-
mnes Cardinales Inquisitionis præter Bellarm. qui post quintam disputationem missus ad suam
Diœcésin gubernandam, adesse debebant Ge-
nerales utriusque Ordinis, & Censoribus 10.
additi de novo 4. alii, Archiepisc. Armacanus,
Hyberni Episc. Aquileiensis, Neapolitanus,
Pater Neapoli, & Prior S. Pauli.

tius Religionis docebat, tanquam autem priva-
tus ponebat existentiam substantiæ panis in Eu-
charistia. Decrevit Madrucius pro nostris, &
in junctum, ut sequenti Conventu tria proponerentur. Primo, quæ esset uniuscujusque partiæ in hac materia, sententia. Secundo, quid in
contraria displaceceret. Tertio, quæ essent præ-
cipua momenta pro sententia.

SEUNDUS Conventus fuit ultimâ Febr. Expositus Madruciis, quod de Decretis à se die 22. latis retulerit Pontifici, qui etiam rem pro-
bavit, iussitque ut ulterius utraque pars progre-
deretur.

PROTESTATUS est Generalis Dominicanus seni nihil habere contra societatem agendum, tantum de Molina, protulitque non nisi unum scriptum, quod alias propositiones Molinæ continebat, quas dicebat non probari à suis, ad-
didit, neque, inquit, & quum est proferre nos no-
stram sententiam, haec enim Actores fui-
mus, rei esse nolumus.

RESPONDIT Aquaviva. Non hanc esse
mentem Papæ, & correctis etiam Molinæ &
Bannez Propositionibus, nullam futuram utili-
tatem, si principalis controversia non decida-
tur. Attulerat noster tria illa scripta: sed non
tradidit nisi unum in quo continebatur, quid
displaceceret in Doctrina Dominicanorum, non
tradidit, inquam, quia videbat Generalem Do-
minicanorum non tradidisse reliqua; privatim
tamen illa obtulit Madruci, ut ejus voluntati
satisficeret, petendo ne illa Dominicanis ofsten-
deret quoad usque illi reliqua proferrent.

Generalis Dominicanus petiit à Cardinalibus Inquisitionis, ut prædicti Conventus solve-
rentur, vel saltem nihil de illis nisi de Commen-
tariis Molina ageretur. Noster Generalis pe-
tiit ut continuarentur. 2. Die Martii, retulit
Madruci quid utraque pars vellet. Pontifex
pro nobis decrevit, ut de efficacitate gratiæ tra-
ctetur. Madruci quo addidit Cardinalem Ascu-
lanum Dominicanum, & Bellarmijnum no-
strum, quem 3. Martii Cardinalem creaverat.

Die 28. Martii præsentibus tribus illis Car-
dinalibus utraque pars convenit, decretumque
de modo disputandi, ut scilicet proponerentur
capita quibus utraq; pars responderet. Hinc

TERTIUS Conventus factus est 2. April.
coram illis tribus Cardinalibus, proposuit Bel-
larmius ut utraque pars ad hæc capita respon-
deret. 1. An sic necessaria intrinseca Dei ac
physica prædeterminatio, ut liberum hominis
arbitrium operationem liberam, moraliter
bonam eliciat? 2. An similiter cum liberum
hominis arbitrium actionem moraliter malam
efficit, physicæ prædeterminetur à Deo ad ejus
entitatem realem ac specificam. 3. An gratia
præveniens à sufficienti distingta, à se sola sit ef-
ficax, ejusque efficacia positâ sit in physica vo-
luntatis prædeterminatione, cui humana vo-
lam (K) luntas

Tractatus IV.

110

luntas in sensu composito dissentire non possit, an verò in interiori, & congrua Dei vocatione? Præsertim in sententia August. 4. An gratia sufficiens sit auxilium Dei extrinsecum. An potius homini intrinsecum, & completem sufficiens ex parte actus primi antecedentis sine alia physica prædeterminatione. 5. An Deus non solum cognoscat infallibiliter omnia contingentia quæ futura sunt, sed etiam quæ futura esent. 6. An in potentia formaliter libera, necessaria sit indifferentia, quæ positis omnibus prærequisitis ex parte principii antecedentis, possit in sensu compositio non operari, aut aliter operari.

Dominicani nihil respondere voluerunt suspicantes à nobis confectas illas propositiones, ut eos nimium urgeremus. Sed reposuit Belarminus, idèo propositas, ut ad rem citius accederent, si tamen non probarent, proponerent ipsi alias; recepto tamen illo scripto, quæstionum solutus conventus.

Quæstiones Proposita ab utraque parte.

Post aliquot dies transmisit nostris Madru cius quæstiones nobis à Dominicanis propositas, optabant autem Dominicani ut primum illorum quæstionibus satisfaceremus, recipientes in se, quod etiam essent satisfacturi nostris. Respondimus duo. Primo, nos responsuros, ubi Dominicani responderint. 2. Saltem utraque pars exponeret, quid de utrisque propositionibus sentirent.

15. Aprilis à Madrucio omnia relata Pontifici, qui decretit, ut primo nos satisfaceremus quæstis Dominicanorum: responsa facta, & sequenti die tradita.

Quæstiones Dominicanorum & Responsa nostra hac fuerunt.

1. Quæstio. Utrum ante bonum usum liberi arbitrii, quem ex innata libertate homo habiturus est, ut disponatur ad justificationem, aut ad vitam æternam perveniat, ponenda sit in Deo prædestinatio & præscientia.

RESPONSUM. Ponenda est in Deo præscientia & prædestinatio ante bonum usum liberi arbitrii, quem eti principaliter & potissimum ex gratia homo habiturus est, tamen eti modo liberè concurrit (quod negari non potest) certum est minus præcipue ex innata libertate operari, ut disponatur ad justificationem, aut ad vitam æternam perveniat.

2. Quæstio. An si ponatur talis prædestinatio & præscientia, nulla homini libertas arbitrii relinquatur in actionibus, quibus ad justificationem disponitur, aut ad vitam æternam pervenit.

RESPONSUM. Si ponatur talis præscientia vel prædestinatio, homini libertas arbitrii ad prædictas actiones relinquitur, nec de hoc dubitari potest.

3. Quæstio. Utrum divina prædefinitio & prædestinatio sit causa efficiens, mediantibus divinae gratiæ efficacibus auxiliis de se, & ut sunt à Deo, actuum humanorum, qui ad justificationem sunt necessarii.

RESPONSUM. Divina prædestinatio est causa efficiens actuum humanorum, qui ad justificationem sunt necessarii, mediantibus divinae gratiæ auxiliis, efficacibus quidem ut sunt à Deo, atque ita de se, ut non excludatur respectus ad liberum arbitrium.

4. Quæstio. Utrum aliqua auxilia gratiæ sint de se efficacia ad efficiendum, quod liberum arbitrium consentiat, an verò ab ipso arbitrio, pro sua sola & innata libertate, hujusmodi auxilia gratiæ efficacia, vel non efficacia redantur.

RESPONSUM. Aliqua auxilia gratiæ sunt prædicto modo de se efficacia ad efficiendum, ut liberum arbitrium consentiat, & quamvis à libero arbitrio pro sua sola & innata libertate interdum inefficacia reddantur; tamen ex se solis, & sine aliquo respectu ad liberum arbitrium efficacia non sunt, sed potissimum à Deo, & ex se, minus verò præcipue ex respectu ad liberum arbitrium, quem gratia, ut voluntate congrua comprehendit.

5. Quæstio. Utrum divina prædestinatio sit diminuta in effectibus seu mediis necessariis ad justificationem & salutem. Responsum. Non esse diminutam, sed perfectissimam.

6. Quæstio. Utrum prædestinatio se efficaciter extendat, tanquam ad effectum, ad bonum illum usum liberi arbitrii, quem homo prædestinatus habet, dum auxiliis prævenientiis gratiæ se applicat liberè, illis bene utendo. Responsum. Sine dubio se extendit.

7. An potius talis usus sit duntaxat prædictus à Deo, non autem prædestinatus, aut prædefinitus?

RESPONSUM. Non modò est prædictus sed etiam prædestinatus.

8. Utrum talis bonus usus prædictus, sit ratio prædestinationis.

RESPONSUM. Talis bonus usus prædictus non est ratio prædestinationis. Quæ omnes Quæstiones, inquit Ripalda, sunt peregrinae controversia legitima.

OBTULE RUNT eidem Madrutto, Scriptum aliud, in quo quædam circa prædefinitionis nomen objiciebant, & nos obfcuritatis insimulantes, explicationem illorum urgebant. Rescriperunt nostri: id quod dicendum videbitur, dictum fuisse differendo alia, quæ non sunt manifesta in nostris responsionibus data ratio mus, quoadusque mandata fuisset iteratore scriptio, petiimusque responsiones ad nostra quæstiones.

13. M A j 1 scripto significarunt Dominicanis, se non responsuros, causantes: nostra quæsti

R. P.
THEM
zianow
Tom. I.
110. V

(formalia illorum sunt) esse metaphysicalia, & a primæ controversiæ statu aliena esse. Nihilominus legenti nostra quæ sita liquet, nos vobis disceptationem de essentialibus nostræ differentia Scholasticae punctis.

Cum videremus ad punctum difficultatis de efficacia gratiæ non veniri, petimus à Madrutto, ut alii omisssis ad hoc accederetur, injunxit Madruttius, ut hoc ipsum scripto peteremus, scimus. 6. Maji reletat ad Pontificem, Pontificis nobis annuit.

INDICTA Disputatio in 16. Maji, in qua ex Mandato suprà facto, protulerunt Nostris, capita, in quibus non erat dissensio. 1. Dari auxilium prævenientis gratiæ efficax, per quod Deus facit, ut homo piè operetur. 2. Hoc donum esse peculiare Dei, distinctum à sufficienti. 3. Esse intrinsecum intellectui & voluntati, consilens in utriusque excitatione, in illuminatio- ne intellectus, atque motione voluntatis. 4. Esse supernaturale & immisum à Deo. 5. Non solum esse tenere ex parte objecti, sed etiam ex parte potentia, communis consensu addita sunt & alia tria. Esse motionem realem, & antecedentem applicationem voluntatis ad actum determinatum. 6. Esse effectricem bonæ voluntatis, ac proinde ab eadem voluntate realiter determinatam. 7. Posito auxilio efficaci, hominem infallibiliter converti.

RESPONDERUNT Dominicani, sibi nihil iam nobiscum superesse Disputationis, & si hæc concessa fuissent ab Hispanis Nostris, & Molina, non fuisse movendam ullam controversiam.

Repliçarunt Nostr. Multam superesse quæstionem. An scilicet, ea gratiæ efficacis attributa ei competant ex vi & motione intrinseca physice prædeterminante arbitrium, & ita, ut cum ejus entitate conjungi non possit dissensus. Excitatus sermo de physica prædeterminatione, horæ aliquot elapsæ, nihil certi elici potuit, nisi quod non conveniret inter ipsos de physica prædeterminatione, injunctum sub finem, ut cum apparet in quo conveniret utraque pars, scriberetur in quo disconveniret.

Die 20. Maji. Obtulerunt Nostr. scriptum, quo declarabant in quo dissidenterent à Dominicanis. 1. Efficaciam auxilii prævenientis consilere in qualitate seu in motione, quæ physice prædeterminet voluntatem ad consensum. 2. Hæc motione seu qualitas, talis est naturæ, ut cum ejus entitate, libera voluntatis dissensus conjungi non possit. 3. Præter vitales inspirationes, & excitationes, quibus Deus intellectum illuminat, ac voluntatem inclinando ac persuadendo movet, quæ ad vocationem revocantur; necessaria est alia motio physica & non vitalis, quæ à solo Deo sit, & distincta à gratia comitante, in qua positæ per se est efficacia divini auxilii,

non verò per se in vitalibus illis excitationibus, quæ ad vocationem revocantur. 4. Hæc physica motio ac prædeterminatio necessaria est, tum propter indifferentiam liberi arbitrii creati, tum propter subordinationem causæ secundæ, quæ operari non potest, etiam actum peccati, nisi sit efficaciter à prima determinata. 5. Eadem motio est ultimum, actus primi complementum ad usum gratiæ sufficientis prorsus necessarium, quod tamen Deus ante omnem operum prævisionem omnibus illis voluit denegare, quibus illam re ipsa non confert.

23. MAJ. Obtulerunt Dominicani Madrutto scriptum, nec continebat Asserta nostra, quæ ipsi non probarent, sed solum sententiam de efficacia gratiæ; nullæ factæ mentione qualitatis physicæ prædeterminantis, sed solum Decreti Dei, ante omnem voluntatis consensum.

CÖPERUNT postea Dominicani conqueri, quod nos id unum contendemus, ut illorum doctrina ad examen vocaretur, item quod clare & distinctè dicere recusemus, quid sentimus. Retulit id Nostris Madruttius, addiditque: Potuimus ego quidem prolatis scriptis, quæ à vobis accepi, clarissimè ostendere, nullum esse querelis locum, sed nolui cum eis scripta communicare, quæ ut nemo præter me videret, optatiss; cupere se tamen ut quām explicatissimè nostra sententia scriberetur. Respondimus nos facturos, modo enuntiarent Dominicani, an quinque illæ propositiones agnoscerentur ab illis ut suæ.

RESPONDIT Madruttius, nihil Dominicanos velle enuntiare, quippe qui non ea lege, ut dicebant, tenerentur, ut quid quid à Patribus sui ordinis in Hispania dictum, scriptum vè esset, ipsi tuerentur.

28. MAJ. Tradidimus nostram sententiam his propositionibus. 1. Ad pietatis opera, quibus homo ad justificationem disponitur, necessarium est auxilium præveniens gratiæ efficacis, per quod Deus facit, ut homo piè operetur. Quod quidem auxilium est internum, supernaturale, intellectui & voluntati intrinsecum, & donum peculiare, distinctum ab auxilio sufficienti, nec se tenet solum ex parte objecti, sed etiam ex parte potentia. 2. Efficacia hujus auxilii non consistit in qualitate seu motione, quæ physice prædeterminet hominis voluntatem ad consensum, aut quæ talis sit naturæ, ut cum ejus entitate dissensus conjungi non possit. Sed consistit supernaturalibus & congruis Dei motionibus, quæ ad vocationem solent revocari, quibus Deus intellectum illuminat, & voluntatem inclinando & persuadendo movet ea ratione, quæ videtur ei congruere, ut vocantem non respuat. 3. Unde hæc efficacia præter entitatem & vim supernaturalem, quam à Deo accepit, necessariò etiam requirit, ut hōte (K) 2 mini

OD
sKi
et Z:

mini tribuat in illis circumstantiis, in quibus prænovit Deus ita congruam voluntati, ut si per eam præmoveatur, sit infallibiliter præstitura consensum. 4. Præter hanc gratiam, quæ in præviis vitalibus Dei motionibus consistit, nulla alia requiritur motio physica distincta à gratia comitante, quæ sit ultimum actus primi complementum, ad usum gratiæ sufficientis necessarium; necessaria tamen est gratia comitans Dei adjuvantis, & cooperantis, quæ unâ cum libero arbitrio prævisam actionem elicit, ac simul cum eo, ut causa tamen præcipua, ejus determinationem efficiat. 5. Procedit autem auxilium efficax ab æterno & absoluto Dei decreto, quo pios actus in particulari voluit ante prævisionem boni usus liberi arbitrii absolute futuri, non tamen ante præscientiam ejusdem boni usus præcogniti futuri sub conditione talis gratiæ. Quod æternum Decretum Deus executioni mandat in tempore, non quidem per aliquam motionem quæ physicè voluntatem prædeterminet, sed per vitales illas motiones voluntati congruas, & per gratiam comitatem; supra explicatas.

Tradiderunt postea suum scriptum Domini cani, ubi tribus vicibus dixerunt, seuti Consultores ad hoc negotium vocatos, & quod omnia Patres Nostri moliti sunt unitus Molinæ defendendi causâ. Conjecteruntque in nosculpam, quod directè ad quæstiones noluerimus respondere. Sed oppositum, superius dicta convincunt. Rescriptum etiam hunc scripto ab utraque parte paulo longius, legatur Rypalda. Nam prædicta videntur sufficere ad Scholasticam eruditionem.

Cum isti Conventus parum proficerent, disoluti sunt Anno 1599. Examen Propositionum Molina, privatæ Congregationi relictum, sed ordinavit Pontifex Anno 1602. ut utraque pars ante se disputaret.

Disputationes coram ipso Pontifice.

Petiimus ut Disputationes de scientia conditionata & de efficacia gratiæ primùm fierent. Dominicani asserta Molinæ examinari voluerunt, & sub finem de scientia conditionata, & de gratia disputari. Incepimus à Propositionibus Molina, de viribus liberi arbitrii sine gratia, & cum fuissent Disputationes omnes 47. impensæ illis Disputationes 33. Et ex spatio 5. fere annorum, 4. anni illis Propositionibus Molinæ dati, præcipuæque quæstioni 14. non nisi Disputationes postremæ dataæ, hoc est, Scientiæ conditionatae 5. & 9. efficacis gratiæ. Clemens VIII. qui omnes quæstiones disputandas proponebat, cum ventum esset ad Quæstionem de efficacia, nihil proposuit de physica prædeterminatione. Sed Paulus V. ad Disputationem 39. hanc proposuit primùm thesin. An Deus suâ efficaci gratiæ moveat hominis vo-

luntatem ad actus liberos bonos, non solum interiori suadendo, invitando, excitando, & aliter moraliter attrahendo, sed etiam verè, & activè propriè, salvâ tamen humana libertate, & an talis efficax gratia convenienter ab aliquibus Scholasticis physicè prædeterminare dicatur. Nec plura proposita de hac principali controversia.

A R T I C U L I dissertationum fuere 8. ex quibus ad verbum traditis 7. à Clemente VIII. & unus insuper à Paulo V. jam recitatus. 1. Articulus fuit continens 7. Propositiones de bonis operibus, quæ sine auxilio gratiæ cum solo concursu generali admittebat Molina possibiliter arbitrio. 2. Continens duas propositiones de Lege infallibili tribuendi gratiam facientibus quod in se est. 3. De collatione Doctrinae Molina cum Doctrina Cassiani quoad asserta 14. 4. Cum quinque quæstionibus de supernaturaliitate, & conducentia in salutem, quam Molina adscribit bonis operibus. 5. Cum 9. quæstionibus de concursu, quem confert arbitrium ad dispensationem gratiæ divinæ & consensu perum supernaturalium. 6. Cum 5. Quæstionibus de præscientia conditionata futurorum pendientium à libero arbitrio. 7. Cum 15. propositionibus de auxilio efficaci gratiæ juxta Augustini Doctrinam. 8. Et postremus, cum unica tantum quæstione de gratia physicè præterminante.

Ex 5. quæstionibus quas articulus 6. de præscientia conditionata proponebat. 1. Fuit, An in Deo sit objectorum conditionalium cognitionis. 2. An sit certa & infallibilis. 3. An sit ante absolutum Decretum Dei. 4. An in praesenti disputatione statuendum sit unicum esse Decretum Dei, in quo decernat velle salvare Petrum. An vero subjiciendum sit aliud, in quo decernat conditionaliter velle salvare, ponendo illum in tali vel tali ordine rerum, dandoque illi, talia & talia auxilia quibus si Petrus exinnata sua libertate consentiat, & prædictis auxiliis bene utatur, salvabitur. 5. An prædictus bonus usus dictorum auxiliorum proveniat à solo innata libertate, an vero à gratia Dei, quæ faciat ut homo bene utatur dictis auxiliis, & quæ ex ipsis sit sententia S. Augustini & Molinæ.

Quando ventum ad Disputationem de scientia Conditionatorum, Theologus Dominicanus nostro eam concessit, cum tamen fuerit negata à Dominicanis Hispanis, & à primis scientiæ Mediae Osoribus.

Quando ventum ad gratiam physicè præterminantem. Romani Dominicani adducti sunt, ut illam tuerentur, tanquam sententiam totius ordinis. Voluerunt eam Quæstionem Dominicanum unâ disputatione absolvere, & vulgaris illam à Paulo V. non nisi ut appendicem adjectam, & quod jam res præjudicata fuerit cen-

R. P.
THE MI
ZIANOW
Tbim. A.
ID. V

censoribus, & contra nostram sententiam pro-
hunciatum esse. Noster disputatione 39. pe-
tit, ut concederentur Disputationes, quot ef-
sent necessariae, quod cum peteret, duo inter
alia notanda dixit. I. Non desunt inquit, mul-
ti, qui humano hæc tantum spectantes Consilio,
aperte nobis denuntiant, frustra hos cœtus fieri,
frustra nos laborare, cùm apud eos dicamus,
qui prejudicata re ad audiendum accedunt,
suumque sententiam multis jam antè annis se-
mel, atque iterum pronuntiarunt, subscripte-
runt, iure jurando fanxerunt. II. Quis de San-
ctitatis vestræ Justitia, prudentia, & benignita-
te bene sentiens, timeat in tam gravi fidei causa,
Sanctitatem vestram Ordini Religioforum de
Santa Ecclesia non malè merito, nec ad ei in-
serviendum prorsus inutili, humiliiter suppli-
canti negaturam; quod ne Hæretico quidem
negaretur, si audiri, & cognosci causam suam
vellet ab iis, qui de illa non præjudicassent, nec
sibi illo alio nomine suspecti essent. Conces-
sæt Pontifex necessarios conventus. Habitæ
de hoc punclo disputationes 9. hoc ordine dis-
tributæ.

1. De statu Controversiarum utriusque partis.
2. Impugnata prædeterminatio physica ex S.
Scriptura. 3. Ex Conciliis præsertim Tridentino,
Senonensi. 4. Ex Doctrina S. Augustini.
5. Ex testimoniis aliorum PP. 6. Ex Consen-
tione cum Doctrina Calvini & ejus discipulo-
rum. 7. Ex absurdis, quod tollat libertatem,
& gratiam sufficientem, Deum Autorem pec-
cati constitutam. 8. Ex Doctrina & principiis
S. Thomæ. 9. Ex Authoritate Scholastico-
rum, præcipue eorum, qui contra Hæreticos
defenderunt Tridentinum.

Quibus habitis obtinuimus, inquit Ripalda,
ut novum de sententia Prædeterminantium,
novum & favorabilius de nostra judicium, Car-
dinalis & censores significant, aliterque nos
& causam nostram alpicerent.

IN C S P I T Disputatio tota die 20. Martii
1602, ultima fuit 22. Februario 1606. coram Cle-
mente VIII. fuerunt disputationes 37. inclusivè
ad scientiam conditionatam, & ultima ante il-
lum fuit, secundâ Januarii 1605. Postea Cle-
mens in morbum incidit & mortuus est, sub quo
nihil fuit destinatum ad disputandum circa
physicam prædeterminationem; alia 10. habitæ
fuit ante Paulum V. à Mense Septemb. usque
ad Februar. sequentis anni. Primas 9. dispu-
tationes ex nostris habuit Valentia, cui post
mortem succedit Arrubal usque ad 19. incidit
in morbum, succedit illis de la Bastida usque ad
postremam. Ex Dominicanis disputavit Dida-
cous Alvarez. Cui succedit Thomas de Lembo.

Modus Disputationum hic erat. Utrique
parti præfigebatur dies & quæstio. 2. Censo-
ribus præmittebantur in sequenti disputatione
aliter, qualia erant Testimonia Patrum, ut ita

informati censores accederent. 3. Duabus ad-
minimum horis, interdum quatuor. Noster de-
fendebat, oppugnabat Dominicanus Molinam.
4. Post disputationem egrediebantur Genera-
les, & Censores coram Papa & Cardinalibus
ferebant judicium. Scribebat Censuram Se-
cretarius; præcipiebat autem Pontifex omni-
bus sub gravi poena secretum. Sed Ordo hic
aliquantulum fuit immutatus post 7. dispu-
tationem usque ad ultimam, nec ferobatur Cen-
sura nisi postridie. 5. Demum Papa cum solis
Cardinalibus conveniens sententiam de re tota
ferebat.

Finis disputationis fuit 28. Aug. 1606. die S.
Augustini. Papa immunem à Censuris Do-
ctrinam Molinæ pronuntiavit. Utrique parti
sua Doctrina permitta, donec aliud à S. Sede sta-
tueretur, modò neutra pars, aliam censuraret.
Processusque ulteriores interdicti.

Quod autem non sit quidquam datum in
hac materia favori, multa probant. Nam multa
tunc sunt nobis denegata, inter qua tria singu-
laria. Petimus alios Censores, denegati.
Petimus ut Doctrina Bannez quoad aliqua
pœna examinaretur, denegatum. Petimus
ne remitteretur ad suam Diœcesim Bellarmi-
nus, remissus.

HANC Historiam accepit P. Ripalda ex ore
ipsius de la Bastida cum jam esset extra Societa-
tem. Ita habent præsentem Historiam Acta
hujus causæ, quæ confecit Arrubal. & Salman-
ticam detulit telsquitque mortuus. Conser-
vant ea quæ reliquit P. Bartholomæus Perez
Compluti, qui Affiliens Hispaniarum sœpè pro
Generali disputationibus adfuit, quod etiam
significant Literæ ad eundem Ripalda Româ
missæ, multa etiam existimamus ex ore piaæ
mémoriæ. Patris Præmisli Rudnicki, qui
tum temporis Romæ degebat, & fuit nostræ po-
stea Provinciae Præpositus, & Serenissimi Joani-
nis Casimiri Regis Poloniæ, in literis institutor,
vir qualem secula fierunt.

QUÆSTIÖ III.
Quomodo se habeat Scientia Conditionata ad
collationem auxiliis efficacis.

QUæ aliæ in 1. parte tacta non sunt, hic à
nobis dicentur, tanquam magis connexa
cum præsenti materia.

DIFFICULTAS I.

Quid Tenendum.

Hanc hæc quæstionem examinabimus, quam
ponit Veckierus 1. p. d. 19. num. 24. sub
his terminis, quem ulum habeat Scientia condi-
tionata. Arriaga, d. 21. de Providentia. Sic pro-
ponit titulum. An providentia Dei necessariò
requirat scientiam medium, & Borrull: d. 25. de
directione & necessitate scientiæ mediae.

(K) 3 Fun-

OD
sKi
et. Z.

Tractatus IV.

Punctum Difficultatis 1.

Premittuntur quædam.

PRÆMITTO 1. Duplum à Nostris ponit scientiam conditionatam. Quandam directam, & quandam reflexam. Directa est, quæ respicit simpliciter futuritionem conditionatam à suis causis necessariò requisitis conditionatè dandis, reflexa est, quæ respicit futuritionem conditionatam non uteunque sed prout pendentem ab aliquibus causis conditionatis, præsupponitibus ipsam futuritionem conditionatam. Prioris exemplum est. Sit alia vocatione vocaretur, consentiret. Secundæ exemplum est. Si præsupposito consensu prædefinirem illius consensum, non impedit voluntas, ne fieret prædefinitio, fieretque consensus. Hæc Divisio etiam in principiis nostris tenetur: quia etiam nos admittimus prædefinitions aetuum bonorum, adeoque objici illas prædefinitions conditionatè positis, conditionata scientia.

PRÆMITTO 2. Duplum etiam quosdam ponere infallibilitatem objecti Scientia conditionata. Quandam infallibilitatem simpliciter, & aliam infallibilitatem ex suppositione, infallibilitatem priorem præcedere ipsam scientiam conditionatam, posteriorem subseque nonnisi eandem. Prioris exemplum ponunt. Si vocaretur tali vocatione consentiret, posterioris exemplum, ex suppositione si vocaretur, consentiret. Hujus infallibilitatis distinctionem innuit Fassolus in parte q. 14. ait. 13. num. 511. additque infallibilitatem reflexam cadere non solum supra effectum, sed etiam supra voluntatem & conditionem: quia per illam non solum habetur effectus determinatus futurus simpliciter sub conditione à causa libera; sed etiam futurus infallibiliter; ita ut causa non possit non esse, se liberè determinatura ad illum effectum, & condition per suam promotionem non possit non esse, habitura cunctem effectum. Ut hæc divisio expendatur.

PRÆMITTO 3. Futuritionem Conditionatam, & suppositionem futuritionis conditionata non esse idem formaliter. Ratio, quia directum & reflexum non sunt idem formaliter, supposition autem futuritionis, habet se per modum reflexi. Quæ ipsa futuritionis suppositione duplex adhuc potest cogitari. In primis suppositione objectiva, seu objectum notitia & suppositione formalis seu reluentia in intellectu supponentis, v. g. Dei. Et hæc suppositione formalis est distincta à futuritione conditionata: quia futuritio conditionata est quid creatum, reluentia autem illius, est quid increatum nempè actus divinæ mentis. Et de hac suppositione formalis nihil est quod dicatur in præfenti.

PRÆMITTO 4. Futuritionem conditionatam & suppositionem futuritionis objectivam esse idem

in re. Ratio. Tum quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, nec appetit, quid reale suppositio illa addat. Tum quia intrinseca determinatio suppositionis, est ipsa futuritio conditionata; hoc ipso enim non esset intrinseca, sed ab extrinseco, sed suppositio futuritionis realiter accepta est intrinseca determinatio futuritionis, quid enim aliud? Ergo suppositio futuritionis realiter loquendo est ipsa futuritio conditionata. Tum quia, separata à futuritione conditionata illam suppositionem futuritionis realiter superadditam, vel est quod est, vel non est, quod est. Sinon est quod est. Ergo non est futuritio conditionata. Si est quod est. Ergo, est suppositio sui: quia suppositio sui ad se, est cum esse supponitur sibi. Si autem est quod est, hoc ipso est supponitur sibi. Quod si futuritio conditionata & suppositio futuritionis sunt idem in re, tunc à quo realiter loquendo habetur futuritio conditionata, eaque intrinseca, ab eodem habetur suppositio futuritionis objectiva realiter loquendo: hoc ipso enim non est idem realiter. Cumque futuritio conditionata in re habeatur secundum esse intrinsecum ab ipsam prædicatis suis, etiam suppositio illa in re habetur ab iisdem prædicatis.

PRÆMITTO 5. Suppositionem futuritionis objectivam haberi formaliter ab ipsam illa. Ratio. Tum quia esse hominem, habetur intrinseca formaliter ab ipsam esse hominis, vel Animalis Rationalis. Ergo & suppositio futuritionis objectiva, habetur formaliter ab ipsam illa. Tum quia suppositio objectiva alicuius ad se, est esse quod est, ut immediate ante dictum. Unde si non esset hic terminus suppositio, & relinquatur hic terminus esse quod est, a quo plenus haberetur conceptus suppositionis objectivæ alicuius ad se, quod nota est suppositionem objectivam sui ad se, esse idem formalissime cum esse quod est; ad eum modum, quo si a quo plenus haberetur conceptus objectivus de homine etiamsi non esset ullus terminus ly homo, & relinquatur solum ly Animal Rationale, signum esset hæc duo formalissime idem esse. Sed unumquodque quod est esse quod est, habet ab ipsam suo esse, adeoque & futuritio conditionata suppositionem sui habebit ab ipsam illa suppositione objectivæ spectata. Tum quia suppositio absolutæ existentia non habetur à scientia visionis, nec suppositio possibilis, habetur à scientia simplicis intelligentiæ. Ergo neque suppositio conditionata objectivæ spectata habebitur à scientia conditionata.

Solvuntur objectiones.

DICES 1. Cum Fassolo. Non sunt formaliter idem intelligibile objectum, causam liberam operari hoc simpliciter, & causam liberam operari hoc, ex suppositione quod operetur hoc, estq; hoc manifestum in terminis: quia pri-

num est liberum, estq; proficiscens à causa libera ut potente non operari hoc, secundum autem est necessarium proficiscens à causa libera, ut non potente operari hoc. Ergo cùm futurum conditionatum sine suppositione pendeat à potentia indeterminata ad unum, futurum autem conditionatum ex suppositione pendeat à potentia determinata ad unum, impossibile planè est, ut idem sub eadem præcisè ratione formalis est, ut futurum ex suppositione, simpliciter sub qua est futurum conditionatè, simpliciter sit futurum ex suppositione.

R E S P O N D E T U R. Concedendo Totum. Diciq; potest, quod posito futuritionis conditionata habeatur causaliter & effectivè, ut ita dicam ab ipsam causam ex suppositione operatura. Sed nego quod suppositio futuritionis conditionatae objectivè & constitutivè habeatur illa causa, sicut effectivè unaquæque res habet esse suum à causa, objectivè autem à suis principiis intrinsecis. Concedo item simpliciter futuritionem absq; suppositione importanter ipsius esse: Suppositionem autem futuritionis imp̄ ortare esse & compositionem esse; quod indicat illud Axioma: Omne quod est, quando est, ne cesset esse. Sed inde non sequitur, quod objectiva suppositio futuritionis habeatur aliud, quam à seipso. Sicut & ipsa illa compositione.

DICES 2. cum eodem. Est, potest in ordine ad suam causam considerari dupliciter. 1. Ut si maliter pendens à causa. 2. Ut simpli- citer concomitans causam præscindendo à prædicta dependentia. Primo modo Est, comparatu: ad causam sub potentia ad non esse, si causa est libera. Secundo modo, Est, non potest comparari ad causam sub potentia ad non esse: quia compararetur ad contradictorium ejus, quod cum ipsa est concomitans. Futurum conditionatum simpliciter, respicit priorem illam causam, futurum autem conditionatum ex suppositione importat esse ut concomitans causam. Hæc autem duo esse, non sunt formaliter idem objectivum verum. Quod etiam infra aliâ methodo urget.

R E S P O N D E T U R. Concedendo Totum. Neque enim in hoc est difficultas, an prædictæ formalitates sint distinctæ, sed supposita illarum distinctione, an ab aliquo intrinseco per prius haberi possint.

DICES 3. cum eodem. In effectu conditionato libero determinato, quamvis profecto à causa libera indeterminata duplex suppositio est: distinguenda. Altera extrinseca per ordinem ad suam causam: Si enim supponitur futuritas sua causa, non potest non esse ab illa futurus. Et altera est intrinseca per ordinem ad suum contradictorium, quæ suppositio est universalissima, & ideo considerari potest in ipso motu Deo, qui etiam ex eo, quod supponatur esse Deus, non potest esse simul Deus & non Deus.

Hæc ipsa suppositio intrinseca considerari potest. Vel primò formaliter, concipiendo non solum hoc, sed hoc non posse esse non hoc, ex eo, quod supponatur esse hoc. 2. Potest accipi fundamentaliter concipiendi scilicet non nisi hoc. Ex quo ulterius inferit infallibilitatem ex parte ipsius effectus in se præcisè considerati, convenire futuro ex suppositione intrinseca non formalis, sed fundamentalis; hæcque sola est objectum præsuppositum scientiae conditionatae. Cujus Rationem dat. Quia ad hoc ut intelligamus divinam præscientiam de tali objecto esse omnino infallibilem, non est omnino necessarium, ut illius præscientiae præcedens objectum sit, non solum hoc determinatum, sed etiam non posse hoc determinatum esse non hoc; immo hæc incompatibilitas verè est quid posterioris & consequens fundatum in hoc determinato, cùm prius in unaquaque re sit esse id quod est, quām non esse aliud à se distinctum, & sibi oppositum.

R E S P O N D E T U R. Concedendo distinctionem duplicitis suppositionis extrinsecæ & intrinsecæ. Concedo, intrinsecam suppositionem posse esse aliam formalē, aliam fundamentalē. Concedo, solam fundamentalem suppositionem sufficere ad hoc, ut scientia conditionata, suppono directa, ferri possit in illud objectum conditionatum. Sed nego formalem illam intrinsecam suppositionem objectivè acceptam non posse haberet illam et ipsa. Concedo. Illam suppositionem intrinsecam formalem esse posteriorem suppositione fundamentali intrinseca. Sed nego, esse posteriorem scientiæ conditionata reflexa, ut ita dicam. Urgetq; inter alia paritas. Si futurito conditionata fundamentalis præcedit notitiam conditionatam directam. Ergo & suppositio conditionata futuritionis præcedet scientiam conditionatam reflexam. Concedo quidem, suppositionem esse sui ad se, in quantum infert formales reduplicaciones, non esse nemine cogitante: hæc enim reduplicaciones sunt opus intellectus. Sed nego objectum illarum non haberi nemine cogitante.

DICES 4. cum eodem. Scientia conditionata, non quidem ut causa infallibilitatem intrinsecæ causans, sed per extrinsecam denominationem causat summam infallibilitatem in causa libera, ita ut effectus futurus infallibiliter à causa indeterminata, prout illa subest scientia; intelligatur effectus ut infallibiliter futurus, quod ipsum probat Auctor. S. Th. 2. 2dæ. q. 1. art. 3. ad 2. & q. 6. de verit. ar. 3. & q. 14. a. 8. ad 13. & quol. 12. q. 3. a. 3.

R E S P O N D E T U R. Negando infallibilitatem illam ipsam quam appellat Faſfolus summam, primò accipi ab ipsam scientia. Sed pullular ex conditionata futuritione: Nam ratione nostra, prius est ipse effectus futurus conditionatè,

(K) 4 item,

OL
sKi
et Z:

item, suppositio etiam objectiva futuritionis, secundum jam dicta, praeipsa scientia noscente illam futuritionem. Ruris, si scientia conditionata non causat illam infallibilitatem intrinsecè, & si illam continet in se intrinsecè ipsa futuritio conditionata, hoc ipso, illa infallibilitas per prius habetur ab ipsam futuritione. Deniq; si concedat arguens infallibilitatem intrinsecam haberi ab ipsam futuritione, si concedat infallibilitatem extrinsecam, quæ habetur à scientia conditionata divina, hoc sensu esse summa, quia proveniens extrinsecè ab actu divino, de hoc non erit difficultas, nam dici potest, Petrum esse hominem, idque infallibiliter infallibilitate summâ, hoc est divinâ, haberi à scientia Dei noscente Petrum, esse hominem. Auctoritates in oppositum non probant primam infallibilitatem futuritionis conditionatae haberi à scientia divina.

INSTAT Idem. Dicitq; se non negare, quod in effectu conditionate futuro, habeatur etiam infallibilitas ex parte cause, orta ex suppositione ipsiusmet effectus futuri, nec dicit se contendere, quasi infallibilitas orta ex suppositione effectus sit minor infallibilitate orta ex præsuppositione scientia; utriusq; enim oppositum implicant contradictionem, nec contendit infallibilitatem ex suppositione scientiae esse priorem infallibilitate ex suppositione effectus: Potest enim utraque ponи in eodem signo; contendit tamen inter illas infallibilitates esse notabilem differentiam: quia infallibilitas ex suppositione præscientiae oritur ex aliquo distincto à futuro conditionato simpliciter, & ideo purificata conditione transire potest in futurum absolutum simpliciter. At verò infallibilitas ex suppositione ipsiusmet futuri nō oritur, nisi ex ipso met futuro conditionato simpliciter, in quantu[m] tale est formaliter, & recipitur in futuro conditionato ut formaliter involvente seipsum quatenus conditionatum; proinde purificata conditione non remanente futuro ut formaliter conditionata, sed transeunte in absolutum, non potest illa infallibilitas manere absoluta. Sed ut habeatur infallibilitas absoluta, debet intelligi alia suppositio ex futuro absoluto simpliciter.

RESPONDETUR. Concedo, esse differentiam notabilem inter infallibilitatem ortam ex suppositione præscientiae, ab infallibilitate orta ex suppositione futuritionis: quia illa est posterior, hæc prior, quia illa habetur formaliter ab aliquo divino, hæc, ut supponitur, ab aliquo creato, loquimur enim de futuris conditionatis creatis: illa habet ab eo quod existat physicè in mente divina, hæc habetur nonnisi objectivè. Concedo, quod infallibilitas orta ex suppositione præscientiae, oriatur ab aliquo distincto à futuro conditionato. Concedo, quod purificata conditione transeat, ut ita dicam,

scientia conditionata in absolutam. Sed nego, purificata conditione, non transire, ut ita dicam, effectum conditionatum in effectum absolum. Concedo, quod ut habeatur infallibilitas absoluta, debeat intelligi alia suppositio ex futuro absoluto simpliciter, sed querere restat cur hæc futuritio absoluta non poterit convenire & haberi primo ab ipso futuro conditionate, ob purificatam conditionem transeunte in absolutum, præcipue cum assumamus non ideo aliquid futurum, quia noscitur futurum, sed ideo noscitur quia est futurum.

DICES V. cum eodem. Futurum conditionatum non habet unde possit defumere infallibilitatem. Non ex causa: quia hæc indeterminata; non ex ipso: quia hæc queritur de infallibilitate effectus per ordinem ad suam causam, non per ordinem ad suam intrinsecam entitatem. Non ex decreto Prædeterminante. Ergo debet haberi ab ipsam scientia.

RESPONDETUR. Quamvis hæc queratur de infallibilitate effectus per ordinem ad suam causam, sufficit illam derivati titulo correlationis ex ipsam suppositione effectus: Si enim effectus ex suppositione est infallibiliter futurus, etiam causa ex suppositione est illum infallibiliter causatura, habebitur q; infallibilitas ex vi prædictæ correlationis, licet non habeatur per prius à scientia conditionata. Videantur dicta in prima parte; An scil. effectus conditionatus possit nosci, in causa prout operatura.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Tenenda.

ASSEROI. Non esse necessariam scientiam conditionatam ad collationem auxiliis ut sit.

RATIO. Tum quia antecedenter ad consensum conditionatum gratiosum, est necessaria collatio auxiliis, & tamen tunc non datur antecedenter scientia conditionata: Non enim antecedit summi objectum. Ergo apparet non esse necessariam ad collationem auxiliis ut sit, Scientiam conditionatam. Tum quia scientia simplicis intelligentiae est causa aliorum. Ergo est causa & fabricationis auxiliis, quo posito, se urgetur. Scientia quæ est causa fabricationis auxiliis, est sufficiens, ut prælucat voluntati conferendi auxiliis: Non est enim major ratio de uno quam de alio. Præcipue autem cum hic agatur de voluntate collativa non efficacis auxiliis quæ talis, nec sufficientis quæ talis, sed auxiliis pro aliquo signo abstrahentis à ratione efficacis vel sufficientis. Tum quia. Posito, quod prælucat collationi auxiliis scientia simplicis intelligentiae, non ferretur adhuc voluntas, in incognitum; & si aliis eventis potest prælucere scientia simplicis intelligentiae, non apparet, cur auxilium abstrahens à sufficienti & efficaci, debeat

R. P.
THEMI
zianow
Tom. I.
D. V.

debeat conferri, nonnisi ex præluciente scientia conditionata.

A S S E R O 2. *Non esse necessariam scientiam conditionatam felicis eventus ad hoc, ut conferatur auxilium, proportionaliterque ad collationem sufficiens auxiliis, non erit necessaria scientia conditionata infelicis eventus.*

RATIO. Tuna quia. Non est necessaria gratia efficax ad consensum: quia aliás, qui haberet solam sufficientem, careret aliquo necessario requisito ad consensum. Ergo neque est necessaria ad collationem auxiliis, scientia conditionata felicis eventus. Tum quia, si ad collationem auxiliis ut sic esset necessaria scientia felicis eventus, non posset unquam Deus largiri auxilium merè sufficiens: semper enim prævideretur secuturitio effectus. Quomodo ergo cum auxilio sufficienti fieret negatio secuturitatis effectus? Tum quia, si ad collationem auxiliis esset necessaria scientia conditionata felicis eventus, & nosceret Deus in sufficienti auxilio felicem eventum, & non nosceret. Non nosceret quidem: quia hoc depositum ipsum obiectum, & definitio auxiliis sufficientis: nosceret autem per te: quia in tuis principiis non potest conferre illud auxilium, nisi cum scientia felicis eventus. Qui ipse mediis terminis sic aliter proponit. Si notitia felicis eventus esset necessaria ad collationem auxiliis, esset necessaria ut posset dirigere ad collationem talis auxiliis: ad quid enim aliud? Sed notitia felicis eventus non potest dirigere collationem auxiliis sufficientis, quod ipsum probatur? Quia si ad collationem auxiliis sufficientis esset necessaria directio per notitiam felicis eventus, tunc notitia contradictorii, esset notitia dirigens positionem alias contradictorii: Nam ad positionem auxiliis non habentis felicem eventum, requereretur notitia auxiliis habentis felicem eventum. Sequela autem admittit non potest, quia ad fabricationem hominis non requiritur formaliter, tanquam quid influens, notitia de non homine seu Leone: Pone enim per impossibile, noscere hominem a Deo, & non noscere hominem, qui notitia non hominis dirigeret productionem hominis? Alias producere hominem produceret non hominem: Hoc enim producere, cuius notitia dirigitur, in productione autem hominis per te dirigitur notitia non hominis.

A S S E R O 3. *Ad collationem auxiliis pro statu absoluto est necessaria antecedenter scientia conditionata secuturi eventus.* Dixi, ad collationem auxiliis, non autem ad rationem auxiliis: quia impossibili omni scientia conditionata, posset adhuc esse auxilium efficax, & prævisa possibiliitate secuturitatis effectus ex illo auxilio, positio quod incideretur in auxilium, quod esset operaturum si daretur, esset illud auxilium efficax & in se efficax, licet non daretur tanquam

efficax, nec habens rationem domi ex parte conferentis; quia collatum sine prævisa antecedenter secuturitatis effectus. Dixi item, esse necessariam notitiam secuturi eventus, & non consensu conditionati: quia tam negatio consensus, quam consensus, est eventus secuturus, estque quid commune utriusque.

RATIO asserti est. Tum quia, si ad collationem auxiliis pro statu absoluto non esset necessaria scientia conditionata secuturi eventus, non esset necessarium, Deum non operari cœco modo, est autem necessarium universaliter, Deum non operari cœco modo, exigente id ratione ipsa providentia. Sequela probatur. Quia si pro statu absoluto conferret Deus auxilium fine scientia conditionata eventus, operaretur tanquam nescius, cum tamen posset scire, teneaturque operari tanquam omniscius. Tum quia. Major est necessitas & obligatio in Deo ut prudenter agat, quam in homine prudente, & tamen in illo est obligatio, ut dum non cogit necessitas se permitendi calui, operetur ex notitia quid futurum sit. Tum quia. Deo tribui debet omnis possibilis perfectio, eoque ipsa quia possibilis est, jam Deo inest, possibilis autem est perfectio, quae sit notitia eventus conditionati ante collationem auxiliis pro statu absoluto. Et haec fuit mens Aug. lib. i. ad Simplicianum quæst. 2. *Cujus miseretur, sic cum vocat, quomodo scit ei congrere, ut vocantem non respiciat.*

A S S E R O 4. *In collatione auxiliis efficacis pro statu absoluto movetur Deus ipsa bonitate efficacia, secuturitatis effectus.*

RATIO. Tum quia, ut alibi dictum, prædefinit Deus actiones bonas. Ergo & potest moveri bonitate secuturitatis effectus ad ipsam collationem: Si enim bonitas secuturitatis effectus potest movere ad sui prædefinitionem, cur non poterit movere ad sui collationem? Tum quia tribuendus est Deo perfectissimus & sanctissimus modus agendi, si cætera sint paria, perfectius autem & sanctius Deus ager, si tribuat illa auxilia ex motivo illorum efficaciarum, ut ita proportionentur inter se, si cætera sint paria, Sanctitas & Omnipotentia. Nimis ut sicut concurreat omnipotentia ad omne producibile, ita inclinetur moveatque se sanctitas communicans se suo modo creaturæ ad quodcumque sanctum, qualis est gratiosus eventus. Dixi cæteris paribus. Quia possibile erat, Deum facere etiam salva libertate, ut nulla forent peccata in mundo, quod non fecit, quia voluit ex malis bona elicere potius, quam nullum malum permettere. Tum quia. Objectum illud est hic & nunc volibile. Nullumque est fundamentum, quod sua volitione versante circa illum eventum gratiosum, nolit uti in auxiliis collatione efficacis.

A S S E R O 5. *Deum in collatione auxiliis sufficientis pro statu absoluto non moveri ejus inefficacia, qua tali.*

RATIO.

OL
sski
et Z:

RATIO. Quia hoc dedecet sanctitatem divinam, ideo dare auxilium: quia cum illo est aliquis peccaturus. Nec convenit serio desiderio consequenda etiam per auxilium sufficiens operationis, quantum est à parte Dei.

DIVISI sunt auctores circa hanc asserta: quia quidam dicunt necessariam esse in Deo directionem scientiae conditionatae in collatione auxilii pro statu absoluto, titulo infinitae scientiae divinae, & non titulo providentiae. Hanc sententiam defendit Arriaga. d. 32. in 1. p. n. 43. Alii dicunt eam quidem esse Deo possibilem, defactoq; Deum illâ uti, sed non esse necessariam, ita docet Borrul. Priorem quidem partem a. num. 825. posteriorem a. num. 876. licet tandem fateatur sub disjunctione esse necessariam. Alii autem dicunt hanc directionem, non solum esse possibilem, usurpari q; de facto, sed etiam esse necessariam, ita post Suar. Vecken. de Dco d. 19. n. 24. solvendae sunt contrariorum rationes.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Contra 3. Assertum.

DICES 1. ex Arriaga. Omnes causae, quibus operatio indiget, in statu absoluto, debent necessariò apprehendi, in statu conditionato sub conditione *si*. Ergo si in statu absoluto requiritur aliqua causa, illa debet prævideri in conditionato. Atqui ea quæ desumuntur ex ipsa futuritione conditionata, qualis est scientia media, & illa quæ eam supponunt, non possunt ullo modo apprehendi ut causa in statu conditionato. Ergo.

RESPONDETUR. Omissis aliorum responseibus, dici potest, quod omnes causae, quibus operatio indiget, tanquam applicantibus vim agendi in statu absoluto, debent necessariò apprehendi in statu conditionato. Respicit hæc responsio illud principium, quod applicativa non diversificant effectus: & sic sive ignem applicet Deus sive homo, eadem erit entitatè ignitio. Quia autem scientia conditionata habet se non nisi per modum applicativi auxilii, quod prævidetur v.g. efficax, ideo non erit necesse ut præcedat collationem conditionatae conditionati auxilii, licet scientia conditionata præcedat collationem absolutam auxilii pro statu absoluto. Addi & hoc potest. Omnes causæ, à quibus effectus pendet pro statu absoluto ab iisdem pendet pro statu conditionato. Ab iisdem inquam, vel formaliter, vel in ordine ad intentum finem æquivalenter se habentibus, quæ hoc ipso non essent æquivalenter se habentes, si idem præstare non possent. Jam autem scientia condi-

tionata, quæ requiritur ad collationem auxilii, pro statu absoluto æquivaleret in ordine ad dirigendum scientia simplicis intelligentiæ: æquivaleret inquam, quia necessitas scientiae conditionatae est, ne cæco modo agat Deus, sed prævideat id quod prævideri potest in ante, quod quia antecedenter ad statum conditionatum sufficienter præstat scientia simplicis intelligentiæ, sit ut æquivaleret scientia conditionata in ordine ad hunc actum, de quo in simili actum in 1. parte. Porrò ista æquivalencia non unquam est accipienda: Nam pars materiae B. & pars materiae A. æquivalent sibi, & tamen, eadem pars materiae, pro statu conditionato, & pro statu absoluto, debet constitutere compositum: quia non æquivalent sibi in ordine ad constituendum idem omnino individuum. Jam autem in ordine ad directionem, æquivalerebunt sibi scientiae: quia utrumq; facit, ut hæc & nunc non dicatur Deus operari cæco modo, sed modo, qui hæc & nunc in illo operandi modo requiritur.

DICES 2. cum eodem. Si Deus ad dandum absolute auxilium necessariò requirit scientiam conditionatam. Ergo quando dicit, si dedero absolute auxilium, debet ibi intelligi hoc: Sidero cum scientia media auxilium, respondebit Petrus. Hoc autem non posse per eam scientiam dici, etiam nos fatemur: Eset enim idem ac dicere. Si dedero sciens futurum effectum, erit effectus: quod ad scientiam necessariam pertinet, & esset ridicula cognitio. Ergo cum Deus per eam scientiam, etiam cognoscat providentiam suam perfectam, ideoque dicat. Si cum mea infinita providentia volvero dare auxilium Petro, ille respondebit, in ea autem providentia non includetur scientia media, evidenter fit, eam non esse simpliciter necessariam etiam ex parte Dei, ut det auxilium & concurat nobiscum.

RESPONDETUR. Negando collationem auxilii pro statu absoluto recte explicari, si dedero auxilium pro statu absoluto sciens futurum effectum, erit effectus. Ratio, quia status absolutus, hoc ipso quia absolutus est non, involvit particulam *si*. Rursus status absolutus; ita debet explicari, ut primo in eo ponantur, quæ primo præsupponuntur. Jam autem non ly dedero scientiæ, sed scientia prius præsupponitur datione. Deniq; debet expriminexus scientia non cum effectu, quod sit vi scientiæ futurus sed debet exprimi nexus cum datione, quæ datione fit ex prævisione effectus, requiriturq; scientia tanquam dationis directiva. Si ergo potius formari debet propositio. Scio hoc auxilium habiturum effectum, doq; illud, quia volo fieri effectum: taliter autem explicata illâ collatione auxilii, non sequentur ea, quæ pro absurdis infert Arriaga: non dicetur enim fore effectum: quia noscitur fore effectus, sed dicetur dari auxilium

R. P.
TH: MI
zianow
Tom. I.
D. V

suum habiturum effectum: quia datur ex prævisione futuri effectus. Deinde, concedamus interim prædicto modo debere explicari collationem auxilii efficacis, licet ratione nexus inter objectum, & scientiam, pertineat illud objectum ad scientiam necessariam, diverso tamen respectu pertinere potest ad scientiam conditionatam: quia respicit conditionatum effectum in se liberum, nullamq; determinationem in causis habentem. Nec satis liquet, si pertineat illud objectum ad scientiam necessariam, quomodo sit illa ridicula cognitio, cum etiam cognitiones identicas involentes prædicatum aliquo modo distinctum à subiecto non appellemus ridiculas. Deniq; negatur, infinitam providentiam, adeoque prudentem posse stare in scientia conditionata.

INSTANT Idem. Secundum S. Th. in causa libera ut tali, secundum ea, quæ se tenent ex parte actus primi non potest cognosci effectus infallibiliter futurus; ita etiam providentia Dei, quæ se tenet ex parte actus primi, non exigit certitudinem infallibilem de effectu liberè futuro, solum ergo requirit ut cognoscatur quando dat auxilium, quid possit ex illo sequi.

RESPONDETUR. Si in causis indeterminatis acceptis non cognoscatur effectus infallibiliter futurus, nullum est absurdum; est autem absurdum: Si providentia Dei, tenens se quidē ex parte actus primi, determinata tamen ad infallibiliter consequendum effectum, non habet certitudinem, cum possit illam habere salvā libertate, & debeat habere ne dicatur Deus cocomodo operari. Quanquam dici potest, providentiam quidē esse necessariam in actu primo ad consensum, sed non providentiam specialem, quæ jam innititur scientiæ conditionatae.

DICES 3. cum Borrul. a. num. 820. Si scientia media consensus esset necessaria ad decernendum auxilium re ipsa efficax; esset quoque necessaria ad existentiam consensus, ad existentiam consensus necessaria non est. Quod ipsum probatur. Si scientia media consensus esset necessaria ut ego consentrem, in eo, qui dissentit, non esset potestas proxima consentendi: cui enim deest requisitum simpliciter ad consentiendum, cuius acquisitio non est in manu ipsius, deest quoque potestas proxima dissentendi; dissentienti autem deest requisitum scientiæ consensus. Ut nemo dubitat, & hoc requisitum acquirere non est in manu dissentientis. Quod ipsum probatur. Si enim hoc requisitum scientiæ consensus acquirere esset in manu dissentientis, dupli id vii contingere posset, vel dissentiendo, & hoc non: quia scientia consensus non acquiritur dissentio, sed excluditur, vel consentiendo, & ne sic quidem potest acquiri: Nam id, ad quod necessaria supponitur existentia alterius, non potest

esse acquisitio primariæ existentia illius. Sic quia primum auxilium est simpliciter requisitum tam ad consensum, quam ad dissensum, neque consensus neque dissensus, possunt esse acquisitio primi auxilii: quia cognitio & voluntas sunt requisita ad amorem, amor non est acquisitio cognitionis & voluntatis. Prædeterminatio item, quia est necessaria ad consensum, non acquiritur consensu, scientia autem media consensus necessariò præsupponitur ad consensum.

RESPONDETUR. Imprimis. Retorquendo Argumentum: cum enim arguens dicas requiri disjunctivè scientiam conditionatam, vel assensus vel dissensus solvendum etiam ei erit argumentum. Directè autem dici potest, quod si ad consensum requisita esset scientia consensus per modum causæ, virium, & principiū operativi, carens illa carceret necessario requisito. Sed quia illa habet se non nisi per modum applicantis, & quia scientiæ conditionatae assensus æquivaleret in ratione directivi, scientia conditionata dissensus, fit ut adhuc dissentiens non careat necessario prærequisito. Addo, quod scientia conditionata requiratur quidem antecedenter ad consensum absolutum; sed non antecedenter ad consensum conditionatum, & quia pro statu absoluto habetur potestas in dissentiente, ut ponat consensum, fit ut in ejus potestate sit, ut præfuerit scientia conditionata assensus, de quo alias.

INSTANT Idem. Meus consensus pendet essentialiter à voluntate divina, non solum cooperante, sed etiam auxilia præparante, pendet insuper à voluntate non solum ut voluntas est, sed etiam ut divina est, voluntas autem divina quæ talis, est perfectissimè operans. Ergo si directio scientiæ mediae esset necessaria, ex parte perfectissimè operantis, esset quoq; necessaria ex parte consensus.

RESPONDETUR. Concedo, quod meus consensus pendeat essentialiter à voluntate divina, etiam præparante auxilia, sed nego quod omnia, quæ requiruntur ad voluntatem præparantem, ad voluntatem perfectissimè operantem, habeant se per modum causæ ad effectum, sed possunt se habere per modum applicatorum, possunt non requiri pro uno statu, licet requirantur pro alio, adeoque non requiri ex parte consensus. Quia autem scientia conditionata habet se per modum applicantis, applicando scilicet voluntatem præparantem auxilia, ideo potest illa scientia non requiri ex parte consensus, poteritque illa applicatio fieri ab alia scientia, quæ æquivaleret huic in ordine ad applicandum.

Continuatur Solutio.

Ecce hæc argumenta, quæ sibi opposuit Borrul. quod non sit possibilis directio scientiæ conditionatae.

DICES

OL
sKi
et Z:

DICES 1. Deus non potest dirigere in distributione auxiliorum à scientia media futuri dissensus. Ergo neque à scientia media futuri consensus.

RESPONDETUR. Verum esse Antecedens. Si procedat simul de amore inefficacitatem appetituq; ne sit consensus. Falsum autem hoc sensu, quasi conferat auxilium sufficiens, nescius pro illo signo, quod non sit habiturum effectum, dando tale auxilium in peccatum v. g. peccati; hoc est, videndo quod non sit effectum habiturum.

DICES 2. Scientia conditionata non dirigit positionem auxilii pro statu conditionato. Ergo neque pro absoluto.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nullam habet antecedentiam scientia conditionata ad statum conditionatum; consequenter, nec formalitatem dirigentis, habet autem hanc antecedentiam respectu status absoluti, & ex altera parte requiritur, ne Deus cœceret operetur.

DICES 3. Si scientia media dirigeret voluntatem dandi auxilium, ut fiat consensus, esset principium consensus. Id implicat, everteret enim libertatem: quia scientia media esset principium connexum cum sensu, & inconjungibile cum dissensu, principium autem connexum cum sensu, & inconjungibile cum dissensu, destruit libertatem.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Non enim esset principium, rigorosè loquendo, sed applicatio principii. Dato etiam quod esset principium, nihil sequeretur absurdum: quia scientia est principium connexum, cum assensu ex suppositione consensus, estque inconjungibile non nisi ex dicta suppositione cum dissensu. Infallibilitas autem ex suppositione usus liberi arbitrii, non destruit libertatem.

DICES 4. Si Deus ex directione scientiae conditionata daret mihi auxilium efficax, tunc cum eo auxilio non possem dissentire: hoc ipso enim illud auxilium esset & non esset efficax.

RESPONDETUR. Non possum ex suppositione consequenti dissentire auxilio efficaci, sed si ex suppositione consequenti non possum illi auxilio efficaci dissentire, sit hoc salvâ libertate, quia suppositione consequens, & orta ex usu libertatis, non aufert libertatem, implicatq; ex suppositione, ut cum consequenti illo auxilio dissentiam, licet non implicet secundum suppositionem antecedentem.

INSTAT. Deficiente præscientia futuri consensus sub hoc auxilio, non esset hoc auxilium, me autem dissentiente desiceret præscientia futuri consensus sub hoc auxilio. Ergo non esset hoc auxilium, aliunde autem esset: quia illi coniungerem dissensum. Ergo esset & non esset.

RESPONDETUR. Fore illud auxilium idem

quoad entitatem, sed non idem quoad sua connotata, & formata.

DICES 5. Ex nostra sententia sequitur consequens implicitorum ex veris premis, quod est absurdum. Sequela probatur hoc syllogismo. Si Deus hoc auxilium prævideret inefficax ad consensum, non existeret hoc auxilium, sed si hoc auxilium coëxisteret cum dissensu, Deus prævideret illud inefficax ad auxilium. Ergo si hoc auxilium coëxisteret cum dissensu, non existeret hoc auxilium.

RESPONDETUR. Majorem esse veram, quod scilicet hoc auxilium non esset idem quoad sua connotata, est tamen idem quoad suam entitatem, quo sensu etiam consequens verum est.

DICES 6. Si Deus donaret mihi hoc auxilium ex directione scientiae mediae, sequeretur hoc auxilium, non præcedere meum consensum absolutum, quod est absurdum. Sequela probatur. Quia si ego non consentiam, neque existeret illud auxilium ex directione scientiae mediae, requisitum autem ad existentiam aliquid, supponere non potest existentiam illius.

RESPONDET Borrul. Requisita esse quodam per modum effectus, & alia per modum principii vel concomitantis. Requisitum per modum effectus non debet habere rationem antecedentis, & quia scientia media requirit consensum absolutum tanquam effectum, huc illum non prærequisitat ante se.

DICES 7. Admissa directione scientiae mediae, prævisis omnibus auxiliis inefficacibus, potest Deus habere hoc decretum. Nolo existere in Petro ullum auxilium inefficax, hoc posito, Demus Deum donare Petro auxilium. A. eo dato auxilio non posset Petrus dissentire. Ergo nulla esset in illo libertas. Antecedens probatur. Quia in primis non posset dissentire conjungendo dissensum cum eo decreto, quia cum eo decreto inconjungibilis est; neq; potest dissentire impediendo Decretum: quia tunc tantum potest impediere Decretum de assensu, suo dissensu, quando decretum de assensu est connexum cum sensu; illud autem decretum non est connexum cum assensu: quia illud decretum existere potest non solum in sensu Petri, sed etiam quin ullum auxilium conferatur Petro.

RESPONDETUR. Duplex decretum cogitari potest, quo Deus dicat. Nolo existere in Petro ullum auxilium inefficax. 1. Non præconsulta ullo modo libertate Petri, & sic conceditur totum; nempe tale decretum sublatum libertatem. Sed nego, tale Decretum formari secundum directionem scientiae conditionatae: quia illa præconsultit de usu conditionato nostra libertatis; hic autem supponiturnula fieri præconsultatio. 2. Decretum potest cogitari tale, quo Deus ex præconsulta nostra libertate

R. P.
THEMI
zianow.
Tbim. I.
D. V.

libertate formet tale decretum, dicatque: Nolo existere in Petro illum auxilium inefficax, cum tali decreto posset dissentire, licet nunquam sit dissenturus. Et si illud Decretum formatur præconsulta nostra libertate, dissentiendo posset impedi, licet non sit impediendum. Potest illud Decretum existere, sine ullo consensu absoluto, sed non sine ullo etiam conditionato, cum supponatur in hoc Decreto ad salvandam libertatem consuli, quid esset homo aeternus, si. Quia autem illud Decretum potest esse sine ullo consensu absoluto, poterit etiam esse, quin illum auxilium absolute conferatur, licet conferatur conditionate pro eventu conditionato.

Decurro item ea quæ opponi possent contra Assertionem 4. & 5.

DICES 1. Assumendo, quod Deus non attendat ad efficaciam in dandis auxiliis. Major beneficentia fuit decretum vocandi Judam ad Apostolatum in quo damnatus est, quam Decretum vocandi alterum ad statum matrimonii in quo salvatus est, & tamen Deus in vocatione Iudei non attendit ad efficaciam vocationis. Ergo major Dei beneficentia pensanda non est, et vel in ordine, ad efficaciam vocationis.

RESPONDE TUR. Majoritatem beneficentiae finalis, maiorem esse in vocatione ad matrimonium, sed inchoativè & objectivè major est beneficentia in vocatione ad Apostolatum. Attendit autem Deus vel maximè ad finalia.

INSTABIS. Beneficium astimandum non est ex eventu pendente à libertate recipientis. Ergo beneficium vocationis non crescit ex bono usu illius, adeoque nec ex volitione boni ulti.

RESPONDE TUR. Verum esse Antecedens, si ad conferentem non spectat facere ut ponatur eventus, quantumvis pendens à libertate recipientis, secus si pendeat à dante: Nam selectione illa, quæ est penes ipsum conferentem, verè adhuc est beneficium.

DICES 2. Eligere unum auxilium inefficax inter infinita efficacia, quibus permixtum est, contingere moraliter non potest, nisi ex industria felicitatur inefficax.

RESPONDE TUR. Si ly ex industria, significat agere posita præinformatione, quod non fit secuturus eventus, verum est Antecedens. Si ly ex industria supponat pro inclinatione ad non servandum v.g. præceptum. Falsa est proportionatio, nec probatur.

DICES 3. Si Deus conferret auxilia inefficacia, non motus illorum inefficacia, id ideo est: quia haberet scirum desiderium salvandi omnes, non habet autem: quia qui evidenter scit medium futurum irritum, & nullatenus perfectum ad finem, incepit, & imprudenter eliceret illud ex serio desiderio finis. Deus au-

tem scit evidentissimè auxilium purè sufficiens fore irritum.

RESPONDE TUR. Deum non utcunque sed quantum ex illo habere desiderium efficax salvandi homines. Unde etiam dat media, quæ non sint quantum ex illo irrita, proportionando media fini, & intentioni. Cæterum qui evidenter scit medium, quantum ex conferente, fore omnino irritum imprudenter eligeret ex serio desiderio finis.

DICES 4. Si Deus attenderet ad efficaciam, id ideo esset, ut ita salvetur in hac collatione ratio major doni. Sed non salvabitur, quia in manu hominis esset illud beneficium: quia ipsa etiam scientiæ efficacia esset in manu hominis: nemini autem bene fit per hoc, quod habet in manu sua.

RESPONDE TUR. Quamvis sit in manu hominis, ut sit illa scientia conditionata, exhibendo scilicet illi objectum, sine quo non posset esse; non est tamen in manu hominis ipsa collatio selectio, sed tantum objectum collationis, collatione pendente à Deo, ad eum modum, quo, in manu est præfecti Thesauri, objectum collationis, collatio autem in manu Principis.

DICES 5. In manu hominis est, quod decretum collativum auxilii sit, vel non sit specialis benevolentia, consequenter ipse sibi, & non illi Deus specialiter benefaciet.

RESPONDE TUR. In manu hominis est, quod ad objectum specialis benevolentiae, sed non est in manu ejus, quoad rationem voluntatis felicis objectum; beneficium autem hoc, non debet spectari penes objectum, quod est consensus conditionatus: quia in consensus conditionatis, pares sunt reprobri electi, sed penes collationem gratiæ connotantis illum consensum, quæ collatio est penes solum Deum.

NOTO. Si comparentur, scientia conditionata, & voluntas conferendi auxilium efficax ad objectum, quod est consensus conditionatus, in hoc sunt paria: quia sicut scientia conditionata præquirit objectum scibile, ita & benevolentia, objectum specialis utilitatis. Sed in hoc est disparitas, quia Objectum illud, ita determinat scientiam, ut non possit non esse; ratione cuius videtur esse magis in manu creaturæ, scientia. Jam autem posito objecto, non determinatur Deus, ad dandam gratiam, tale Objectum connotantem; hinc tora ejus collatio erit benefica. Quod ulterius in hoc resolvitur, quod notitiae sint necessariæ, selectiones autem sunt libera dispositionis.

INSTABIS. Ex dictis sequi, quod creaturæ saltem erit & non Dei, quod existat speciale beneficium: est enim creaturæ & non Dei, quod sit determinatio auxilii, & quidem indifferens ad consensus. Ergo sicur Dei est, quod existat specialis beneficentia, quia ejus est determinatio.

(L) mina

minatio ad illam, ita creaturæ erit, quod existat speciale beneficium, quia ejus est determinatio ad illud.

R E S P O N D E T U R. Creaturæ esse, sed Dei gratiâ adjutæ, ut existat objectum beneficij specialis, sed non est creaturæ, ut ponatur ipsa exhibito & collatio illius boni. Sit v. g. laborat subditus, ut habeat Dominus copiam semen tem, nec tamen sibi ipsi benefacit, sed benefacit ei Dominus, dando illam semen tem. Cusoribus pecuniae solvitur eadem pecunia, quam procuderunt, neque tamen cusores sibi benefac iunt, sed Princeps; ita & in præsenti.

DIFFICULTAS II.

Defenditur necessitas scientiæ conditionatae.

Gonet Tom. 2. de scientia Disp. 5. art. 2. & sequentibus. Impugnat scientiam conditionatam sub titulo scientiæ Mediae, quæ argu menta ejus hinc pensanda, & vix quidem aliquid adferetur, quod non sit à nobis prætactum, in 1. parte. Illic tamen adlata, hinc etiam applicari debebunt, & ea applicare in præsenti præstat. Sit

Punctum Difficultatis 1.

Argumenta ab auctoritate Augustini.

OBJICIT 1. Gonet Disp. 5. de scientia, a. 2. Scientia media fuit familiaris apud Semi-Pelagianos, quam tamen dicunt nostrates, à se esse inventam: & quod fuerit Semi-Pelagianis familiaris, probat hoc ex Fausto, qui agnovit eam independentem à decreto, quod etiam faciunt nostri.

R E S P O N D E T U R. Constare, quod aliqui ex nostris, putarint hanc esse sententiam à se inventam, sed ubi? In Augustino; constat enim, illâ usum fuisse S. Augustinum, nec de hoc est controversia illa inter nos. Sed convenimus in hoc omnès, quod ea scientia conditionata, quam defendunt nostri, non fuerit eadem cum ea, quæ utebantur Semi-Pelagiani, de quo egi 1. part. Disp. 4. Unde quantum ad præsens, dicitur, quod scientia conditionata, quæ utebantur Semi-Pelagiani, habuerit pro objecto consensus nostrum conditionatum, sed à viribus naturæ profectum; objectum autem scientiæ conditionatae, quæ nos utimur, est consensus conditionatus, sed ex gratia conditionatae danda prævisus. Inde contra Faustum dicimus, quod ex prædestinatione Dei, (nomen Prædestinationis latius accipiendo, nempe etiam pro præparatione conditionata auxiliorum conditionatae dandorum, quam acceptiōnem admittit Gonet loco cit. Ar. 2. §. 1. & colligitur ex Aug.

loco quem cito 1. parte D. 4.) intelligi debeat humanorum actuum causa, & per nos enim, dicitur aliquid prædestinationis auxiliū, quam vis illud præscientia non explorari, quæ per Faustum, explorare debuit consensus naturalem, quam explorationem consensus naturalis in opere salutis nos rejicimus. Sed juvat iteratò repetere, per quid id, quod dictum est Prima parte, Disputatione 4. num. 37. per quidnam licet distinguitur sententia nostra à sententia Semi-Pelagianorum.

Distinguitur imprimis, *Objecto.* Quia sententia conditionata, quæ Societas utitur in explicandis difficultatibus in opere salutis, habet pro objecto merita conditionata super natura lia. Sententia autem Semi-Pelagianorum, ut batur scientiæ conditionata, habente pro objecto, merita naturalia. Expressit hoc Augustinus libro de Gratia & libero Arbitrio, cap. 6. *Si merita nostra sic intelligerent, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent, non esset reprobanda ipsa sententia. Quoniam verò merita humana scripturam, ut ex semetipso habere hominem dicunt, propterea necessariò responderet apostolus: Quia enim te discernit?*

Distinguitur Secundo, *Ipsa.* Quia Semi-Pelagiani docebant pro meritis conditionatis aliquem præmiali, & pro demeritis conditionatis puniri, nostrum autem nemo dicit, quod ob prævisionem conditionatam, sequatur absoluta collatio præmii vel peccati. Hanc mentem Augustinus Semi-Pelagianorum expressit de Prædestinatione Sanctorum cap. 12. *Sed unde hoc talibus viris in mentem venerit, nescio: ut futura, quæ non sunt futura, puniantur aut honoretur merita parvorum. Idem habet ibidem cap. 14. Si judicarentur homines pro meritis sua vita, quæ non habuerunt, morte preventi, sed habituisse, si vivèrent, nihil prodebet ei qui raptus est, ne militiam mutaret intellectum ejus. Nihil prodebet ei, qui lapsi moriuntur, si ante morientur: quod nubilus dicere Christianus audebit. Idem habet epistola t. 5. describens Semi-Pelagianorum sententiam. Quem nequiter novit fuisse virtutum, sine baptismo facit & mori, sic in eo puniens opera mala, non quæ fecit, sed quæ facturus fuit. Eadem scientia utebantur Semi-Pelagiani, ut ostendarent, beneficium Prædestinationis non esse beneficium speciale conditionatum à reliquis gratiis, sed sufficere putabant ut salvetur quis, quod prævideantur opera illius bona ex gratia facta; ante quæ bona opera, præcesserit fides v. g. naturalis, vel alia opera bona naturalia. Ertamen nemo est ex nostris, qui præter prævisionem bonorum supernaturaliū non ponat decretum Dei Prædestinationis tanquam specialem Dei favorē, à reliquis gratiis conditionatum. Quod autem id sententia Semi-Pelagiani, ostendit id integrissimus liber S. Augustini, de Prædestinatione Sanctorum, & de bono perseverantia.*

R. P.
THEMI
zia now.
Tom. I.
D. V.

Colligitur verò ex epist. Prosperi & Hilarii. Et hoc volunt illa verba Prosperi mox citanda: *Post omnium par invenitur & una sententia, quā proprieum & Prædestinationem Dei, secundum præscientiam recuperunt.* En recursum ad præscientiam, non recurrendo ad decretum speciale prædestinatum. *Vt ob hoc alios Deus vasa honoris, alios contumelie fecerit, quia finem uniuscujusque prævidit, & sub ipso gratia adiutorio, in qua futuris est voluntate & actione præsicerit.* Penit hinc convictos ab Augustino Semi-Pelagianos, recurrunt ulterius etiam ad prævisionem bonorum ex gratia faciendorum, sed tamen voluisse, adhuc stando in illo ly *sub ipso gratia adiutorio* excludere beneficium speciale Prædestinationis, quod tota Societas agnoscit. Erat & in hoc abusus scientiae conditionatae, quia pro ratione adferabant, quare hic potius vocetur quā ille, quia prævidit illum Deus operaturum, quod tamen in Semi-Pelagianis, in dī & in seipso, corruxit Augustinus de Bono Perseverantie cap. 9. quem locum inferius expendumus objectione quartā, correxit inquam per hoc, quia prævidit Deus Tyrios & Sidonios fuisse convertendos, nectamen sunt converti, consequenter non est referendum in prævisionem, quod hic potius convertatur, non ille. Nisi velis, hoc ultimum punctum potius spectare ad differentiam tertiam. Etenim

Differit Tertiū, sententia nostra à sententia Semi-Pelagianorum, scopo seu fine. Quia illi volunt ostendere, cur huic potius gratia offeratur, quā ille, cur hic potius vocetur, quā ille, referendo id in opera naturalia, posita liberè; si placet, adde & opera supernatura. Nos autem non ad hoc utimur hāc sententia, ut ostendamus, cur hic potius vocetur quā ille, hoc enim, non in scientiam illam referimus, sed in voluntatem Dei selectivam auxiliū, vel non selectivam, ad copid referendo in judicia Dei. Unde utimur hāc sententia ad hoc salvandum, non quare hic vocetur, sed quare liberè vocetur, adeoque volumus salvare libertatem cum vocazione, non autem reddere rationem eur vocetur. Idem in præsenti de Prædestinationis beneficio applica. Scopus ergo Semi-Pelagianorum fuit ostendere cur hic potius vocetur, quā ille; noscrautem scopus est, ostendere cur liberè vocetur.

INSTANT I. ex auctoritate Prosperi, quā habetur in epistola ejusdem ad August. ubi exponiens Semi-Pelagianorum sententiam, dicit, quod Deus alios vasa honoris, alios contumelias fecerit, quia finem uniuscujusque prævidit, & quod. *Sub ipso gratia adiutorio, in qua futurus est voluntate & actione præsicerit.* Sed hāc sententia Prosperi quid velit, consule differentiam secundam nostrā sententia à Semi-Pelagianismo. Insuper

RESPONDETUR. Sicut varia fuit hæresis

Pelagiana, ita variabant & Semi-Pelagiani, & nomen gratiæ aliter & aliter accipiebant. Aut enim nomine gratiæ accipiebant gratiam creationis, & hoc fuit hæreticum; aut accipiebant gratiam prædicationis, non concedendo ulteriorum ullum influxum, & adjutorium divinum, requisitum ad ipsam operationem, & in hoc etiam errant hæretici, de quo vide *i. par. D. 4. n. 46. 47. & infra Qu. 4. D. 3.* puncto ultimo. Dicoq; quod sub ly gratiæ adiutorio, intellexerit Prosper ex mente illorum prædictas, aut similes gratias, (si errarunt in hoc, quod dixerunt, sub gratiæ Dei adiutorio præsciri nostras actiones) cum tamen nos, requiramus auxilium supernaturale, & sicut oportet, etiam ad consensum illum conditionatum: & hoc adiutorium nulli requisirent, hæretici non fuissent, & hoc desumitur ex auctoritate Augustini.

Prima Auctoritas est. Lib. de Prædest. c. 9. ubi recolit, se contra Porphyrium docuisse, quod VERBUM, tunc sit incarnatum, quando sciebat qui fuissent credituri docet item August. hanc sententiam non debere reprobari, verba ejusdem sunt. *Quid enim est verius, quā praescrisse Christum, qui & quando, & quibus locis in cum fuerant credituri, subditq; Sed utrum predicato sibi Christo, à seipso habituri esset fidem, an Deo donante sumpturi, id est, utrum tantummodo eos præsicerit, an etiam prædestinaverit Deus credituros, querere ac differere tunc necessarium non putavi, concluditq; quod illa fides tribui deberet Deo donanti, quā est ipsissima nostrorum doctrina, nam nos etiam conditionat illam fidem tribuimus gratiæ conditionatē dandæ.*

Secunda ejusdem Auctoritas, quæ ostendit hoc reprehendisse in præsenti Augustinum in Semi-Pelagianis, quod non recurrerint ad gratiam. Verba Augustini sunt, libro de gratia, & libero arbitrio cap. 6. *Simerita nostra sc̄ intelligerent, ne etiam ipsa dona Dei esse agnoscerent, non esset reprobanda ista sententia, & tamen nostra reprobatur ab oppositis, quantumvis afferamus, consensum etiam conditionatum esse donum Dei, esse ex gratia conditionatē danda, quod idem de consensu absoluto passim fatemur.* Hinc ut vides debuisse ostendere objicientem, quod quantumvis Semi-Pelagiani agnoyerint consensum nostrum prævisum esse ex gratia, tamen in hoc errasse, vide *i. par. loco cit. num. 73.*

Et hoc etiam ostendit error ipse Pelagianorum, quos fecuti sunt Semi-Pelagiani, in hoc à Pelagianis differentes, quod Pelagianine in ipso quidem processu talutis requisiuerint vires gratiæ, quas requirebant Semi-Pelagiani, licet obiectum Præscientiæ antecedens processum talutis, posuerint independens à viribus gratiæ. Verba Augustini sunt de Prædestinatione Sanctorum, cap. 18. *Præsciebat ergo, ait Pelagius, qui futuri essent Sancti & Immaculati, per liberum voluntatis arbitrium, & ideo ante mundi constitutio-*

(L) 2 nem,

rem, in ipsa sua præscientiâ, quâ tales futuros esse præscivit, elegit. Jam autem per nos præscivit, qui futuri escent Sancti, per gratiæ adjutorium.

Tertia Autóritas est. Lib. i. de Gratia Christi, cap. 47. Si ergo consenserit nobis, non solam possibilatatem &c. sed ipsam quoque voluntatem & actionem divinitus adjuvarit, ut sine illo adjutorio nihil boni velimus & agamus, nihil de adjutorio gratia Dei, quantum arbitror, inter nos controversia relinquatur, & tamen in nostris principiis ad verificandum, quod sine adjutorio Dei nihil boni velimus, etiam consensus conditionatus pendet à gratia, itemq; absolutus. Hinc de adjutorio gratiæ, nihil inter nos & Augustinum controversia relinquitur. Similia habet aliis locis, quæ vide i. par. D. 4. num. 75. 79. & alibi.

Directè ad auctoritatem Prosperi hoc dicimus, quod Semi-Pelagiani in hoc errant, quia jam admissio consensu conditionato præviso, coque gratio, merita illa conditionata gratio, volebant esse motivum, cur huic potius detur gratia efficax, volebantq; admittere prædestinationem, tanquam gratiam conditam ab aliis, specialemque & efficacem Dei favorem.

Decurritur Epistola Prospere.

Decurro ex hac occasione totam illam Epistolam Prosperi, continentem errores Semi-Pelagianorum, & nostræ sententiæ ab ea distinctionem ostendo. Literâ E sub initium dicit Prosper. *Qui autem credituris sunt, quivè in ea fide (que deinceps per Dei gratiam sit) jucundi, manus sunt, præesse ante mundi constitutionē Deum.* Nos autem non deinceps, seu post inchoamenta, dicimus haberetis fidem per gratiam, sed statim ad ipsam fidem, illam requirimus.

Ponit ibidem Prosper, *de apprehendenda vita eterna nemo desperet, cum voluntaria devotione remuneratio sit parata.* Ubi nomine voluntariae devotionis, intelligit viribus naturæ elicitem, & tamen nos tali devotioni non tribuimus præmium aeternum, nec tribuimus huius devotioni quod illa posita tum primum detur gratia vel fides supernaturalis. Rursus ibidem. *Eligendorum & rejiciendorum dicitur facta discretio, ut secundum quod placuit Creatori, alii vas a honoris, alii vas contumelia sint creati, & lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem temporis adferre.* Quia autem nos ponimus discretionem in selectivo decreto, & prædestinatione, potuissent nobis idem objicere Semi-Pelagiani, quod lapsis curam resurgendi adimamus, &c.

Deinde, ut haberetur literâ G. sub finem. Semi-Pelagiani propositum vocantis gratiæ in hoc omnes definitiunt. *Quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per Sacramentum Regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines universaliter, sive per naturalem, sive per scriptam Legem, sive per Evangelicam prædicacionem vocari.* Per nos autem propositum vocan-

tis gratiæ, stat in interiori auxilio, illuminatio, piâ affectione, licet amplectatur Legem & Sacra menta. Item literâ H. propositio Semi-Pelagianorum est, *quantum quisq; ad malum, tantum habet facultatis ad bonum.* Pernos non item: quia ad bonum indigemus auxilio superaddito. Literâ I. *Gratiam non præviā humanorum volunt esse meritorum.* Nos præviā etiam ad assensum conditionatum. Unde quod habetur literâ L. quia profitemur à gratia omnia bona merita præveniri, necessitate concedimus, Deum secundum consilium voluntatis sua, omnia facere. Pernos item, non idèo unusquisque ad profectum debet vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse, sed si se sciat, gratia Dei bonum esse posse, quam nemini negat.

Per Massilienses literâ M. prior est obediencia quam gratia. Per nos prior gratia quam obediencia. Per Massilienses voluntas homin, *Divina gratia sibi parit opem, non gratia sibi humanam subjicit voluntatem.* Pernos gratia non prædeterminativè quidem, sed coëffective, completivè item ad operandum, etiam conditionatè, humanam sibi subjicit voluntatem, ingens subjectio est, fine hac gratia non posse ad libitum, ne quidem inchoare salutis opus. Ingens subjectio sine selecto à Deo auxilio, nusquam operari auctu.

INSTANT 2. idem. Etiam Semi-Pelagianū sunt hæc scientia ad conciliandam libertatem arbitrii creati cum prædestinatione, & decretis divinis, & tamen & nos utimur hæc scientia tanquam principio ad salvandam libertatem nostram, cum prædestinatione.

RESPONDETUR. Non ostendi ullam auctoritatem, quod Semi-Pelagiani, prædicta scientia usi fuerint, ad concilianda merita nostra supernaturalia, cum decretis Dei, quando autem dicit Prosper, si Dei constitutio humana præveniat voluntates, quod ē sensu Semi-Pelagianorum prædestinationis nomine fatalis necessitas intelligatur, id etiam non convincit: nam hoc solum intendebant Semi-Pelagiani. Si consensus quicunq; præveniri debet Dei adjutorio, ut volebat Augustinus, colligiq; potest ex immediatè citatis auctoritatibus. Inducetur, inquietabant illi, fatalis necessitas. Quia esse necessarium illud adjutorium, & tamen habere illud non penderet à nobis, sed à Deo ponit liberè; & cum positio illius, nostro arbitrio non geratur, pendebit à Deo, quasi à fato; sed hanc objectionem vide solutam etiam in i. parte Disp. 4. n. 59. Et certè, posuerunt Semi-Pelagiani prædestinationem Dei, secundum præscientiam meritorum naturalium, inductivorum, ut Deus det auxilium gratiæ, consequenter non fato, sed libera electione nos salvandos, contra quos, Nostrates ponunt prædestinationem secundum præscientiam ipsius adjutorii divini. Ad hanc instantiam plenius solvendam.

Nota

R. P.
THEMI
ZIA NOW.
Tom. I.
D. V

NOTO 1. Præter id quod dictum in prima parte, & repetendo immediatè allata, dico, in duobus fuisse abusos scientiæ conditionatæ Semi-Pelagianos. *In primis*, Quia prævisa merita naturalia, eorumque libertatem volebant conciliare cum prædestinatione, licet eam noluerint esse beneficium speciale, putantes prædestinationem esse, *sciri quod aliquis bene operetur*. Et quidem quod voluerint conciliare merita naturalia, eorumque libertatem, ostendunt auctoritates citatae ad Instantiam 1. quod autem voluerint conciliare cum prædestinatione, ostendunt illa verba Properi. *Par habetur & uia sententia, quæ propositum & prædestinationem secundum præscientiam receperunt*. Et Faustus, lib. de Gratia, & humanæ mentis arbitrio sibi repetit, *quod nisi Præscientia exploraverit, supple, ut probatum, merita naturalia, prædestinatione nihil decernit*. Hoc item complexus est Prosper, epistolâ ad August. *Voluntatem nostram*, inquit, *adhuc gratiam, quia in Christo nascimur, pervenire, per naturalem facultatem, petendo querendo, pulsando, ut idem incipiat, idem inveniat, idem introeat, quia bono naturæ bene usus est*. Ed etiam servit Propositio, qua habetur in libro Petri Diaconi de Incarnatione, cap. 6. & apud Augustinum, lib. de prædestinatione SS. in fine. *Initium fidei, quo in Christum primitus credimus, ab homine ipso esse, nec esse donum Dei*. Similia habent epistolâ 107. ad Vitalem, & aliis locis. Jam autem nos, non utimur hâc scientiâ ad conciliandam meritorum naturalium libertatem cum prædestinatione, nec ullus nostrum pro ratione reddit, cur hic potius vocetur, quam ille, quia bono naturæ, bene usus est, adeoque immerito imponitur nobis eadem cum Semi-Pelagianis sententia. *Secundus abusus est*, quia pro ratione adferebant, cur hic salvetur, ille non, cur huic de turgratia efficax, illi non, quia prævidit Deus, quod esset operatus, quæ causâlis per nos non tenet, de quo infra. Cum Deus etiam respeditus, & non alteri der gratiam, nos autem salvamus libertatem, per ordinem ad gratiæ efficaciam, scilicet, quomodo salvâ libertate, gratia à Deo danda, sit efficax. Quod autem Semi-Pelagiani, non tenuerint decretum aliquod prædestinationis ad gloriam, quod & nos & Thomistæ admittimus, de hoc infra, ubi de mente Hilarii.

NOTO 2. Concedere nos, quod objecrint Augustino Semi-Pelagianis, illum asseruisse fatum quoddam, sed hoc dupli sensu ab illis fieri potuit. Primo, quod ad consensum gratiosum, requisiuerit gratiam, quam tamen, ponere sit in potestate Dei, & hoc sensu locutos fuisse Semi-

Pelagianos, taleque fatum admisisse Augustinum constat ex pluribus locis, in particulari, ex illis verbis lib. 2. contra duas epistolas Pelagii cap. 5. *Si hoc nobis objiciendum putarunt, sub nomine, inquit, gratia, ita fatum asserunt, ut dicant, quod nisi Deus invito & reluctanti homini, inspiraverit boni, & ipsius perfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum possit arripere*. Recitat & alium Textum similem Gonet, nec sub nomine, inquit, gratia, fatum asserimus, quia nullis hominum meritis, Dei gratiam dicimus antecedendi, qui textus ostendunt, ex eo objectum fuisse Augustino quod fatum asseruerit, quia asseruit necessitatem gratiæ. Quam quia omnes nostri Doctores ad opera salutis necessariam pertinunt, hinc una cum Augustino, à Semi-Pelagianis damnari deberent tanquam fati assertores, qui ergo, idem, cum Semi-Pelagianis tenemus. Secundo sensu, Potuissent objicere Semi-Pelagiani Augustino, quod asseruerit fatum, si posuisset necessitatem gratiæ, ad consensum gratiosum, sed ejus naturæ, ut cum eam ponere non sit humanæ potestatis, illâ tamen posita, non possit homo v.g. dissentire: vi illius gratiæ bene sequeretur, tenuisse Augustinum gratiam illam fatalem & prædeterminantem, sed negatur, nulli talem gratiam asseruisse Augustinum, & eo sensu fatalis gratia, rejicitur à Tridentino Sess. 6. de Justificatione Can. 4. Talem gratiam admittunt oppositi. Hinc objicunt illis merito, gratiam ab illis assertam esse fatalem necessitatem, quam nulli asseruit Augustinus. Unde in inferius, quando usurpabimus hunc terminum, gratia non determinat ut hoc non nisi agat voluntas, usurpabimus hoc sensu, quod vi sua non determinet, cui in sensu composito resisti non possit.

NOTO 3. Pernos divinum decretum, prævenire voluntates nostras etiam pro statu conditionato, sed hoc sensu, quia Deus decrevit in dampnum servare nostram libertatem, & quia decrevit, se daturum conditionata illa auxilia ad consensum conditionatè futurum.

INSTANT 3. Expendendo præcipua Pelagianorum & Semi-Pelagianorum motiva, quibus movebantur ad negandum in Deo decretum, se efficax, & humanas præveniens voluntates.

PRIMUM est. Quia laderetur libertas, si decretum divinum humanas præveniret voluntates. Hanc mitem Hæreticorum explicat Augustinus, libri de Gratia & Libero Arbitrio lib. 2. Retract. cap. 66. habetque Prosper contra Collat. cap. 38. carmine item de Ingratis.

RESPONDE TUR. Negando, quod Argumenta illorum Hæreticorum fuerint contra decretum de se efficax, seu contra efficaciam Gratia, quâ posita, ex vi gratiæ impossibile est non sequi eventum, seu contra gratiam prædeterminativam. Nec potest ostendi, quod ta-

(L) 3 lém

Tractatus IV.

126

lem gratiam asseruerit Augustinus, sed hoc asserebat. Negabant prædicti Hæretici necessarium esse Gratia adiutorium saltem ad prima initia salutis. Quia si requireretur & non sufficeret sibi ad initia saltem salutis, Liberum arbitrium hoc ipso auferretur. Nam sine illa gratia per Augustinum operari non potest voluntas, & tamen illam gratiam non esset in potestate hominis habere, nec posset præcisè ex viribus arbitrii homo illam mereri: Si enim illam mereri posset, esset adhuc in potestate hominis & libertate, illam habere. Colligitur hæc doctrina ex ipsis verbis quæ recitat Gonet, in quibus nihil agitur etiam æquivalenter de Gratia, cui in sensu composito resisti non posse. Verba Tex. ex Libr. de Gratia & Libero arbitrio sunt. *Cum defenditur Dei Gratia, putant negari Liberum arbitrium. Ubi est mentio Gratiae sed non illius additi de se efficacis, aut, Gratia quæ posita impossibile sit ex vi illius non sequitur sensum.* Idem eruit ex verbis Prospetri Liberum arbitrium causant auferri, si & principia & profectus & perseverantia in bonis usque ad finem, Dei dona esse dicantur. Et quia nos & principia & profectum & perseverantiam in bono docemus pendere ab auxilio supernaturali. Hinc querela contorta contra Augustinum, nos etiam petit, ostenditq; nostram sententiam esse sententiam Augustini: Possentque contra nos repeterere. Si Gratia est necessaria & illam habere non est in mea potestate, *Mala velle necesse est.* Nec poterunt illa bona opera per nos adscribi libero arbitrio, sed Gratia occidentq; versiculum. *Vel nostro adscribi nequeunt bene ge-
stalabori.*

Deinde ut aliquid concedatur objicienti, distinguenda sunt hæc duæ propositiones: Datur in Deo decretum de se efficax, (quicquid sit qualenam sit illud decretum ex parte Aetatis, de quo alias) & datur in Deo decretum de Gratia de se efficacij, quæ positæ non posse non sequi eventus. Primam propositionem admisit Augustinus, admittimus & nos, importat enim voluntatem Dei de danda Gratia ut cooperetur Arbitrio etiam pro statu conditionato, hocque decretum petierunt argumenta Pelagianorum. Secundam propositionem negamus nos. Nulli asseruit Augustinus, negavit Tridentinum, Canone citato, admittunt autem oppositi.

2. ARGUMENTUM. Quia positio tali decreto auferebantur divina auxilia sufficientia, ac proinde homines injustè à Deo argui ac increpari, è quod v.g. non convertantur.

RESPONDETUR. Nullum textum citari, quod objecerint Semi-Pelagiani Augustinum, illum admisisse Gratiam de se efficacem, sine quæ tamen gratia, impossibile sit operari. Si enim talem Gratiam admisisset, fuisse Gratia præterminativa, & sequeretur auferri omne auxilium sufficiens. Sed hoc docuit Augustinus, non

sufficere Liberum arbitrium sibi ad opera salutis, sed debere gratiâ Dei præveniri & adjuvari, quæ ipsa gratia ut offeratur nobis, non cadit sub meritum naturale. Inferebant Semi-Pelagiani. Ergo Liberum arbitrium sibi non sufficit. Ergo in justè peccatores à Deo punientur. Quia vero nos expressè docemus, Liberum arbitrium non esse sufficiens sibi sine Gratia, idèò impetrerent nos Semi-Pelagiani, tanquam discipulos S. Doctoris. Quod autem id docuerint Semi-Pelagiani, colligitur ex ipsis verbis, quæ recitat idem Gonet, *Rectè corriperer, si eam (scil. Gratiam) meâ culpâ non haberem, hoc est, si eam possem mibi dare vel sumere ipse, nec facerem. Velsi dante Deo accipere noluissem. Cùm ergo & ipsa voluntas preparetur à Deo, cur me corripis?* In quo textu, nullibi sit mentio gratiæ, quæ posita, Impossibile sit non sequi eventum, sed tantum ostenditur necessitas Gratiae, quæ per Augustinum & nos, est necessaria, ad opera salutis, & tamen subiectum nostrum naturale & vires non cadit. Unde Semi-Pelagiani ut salvarent sufficientiam ad bene operandum, posuerunt quod sit in potestate hominis habere Dei gratiam, quia viribus naturæ, orando v.g. potest impetrari. Talem sufficientiam nos negamus, utimurq; argumentis S. Augustini.

3. ARGUMENTUM est, quo ducebantur ad admittendam præscientiam futurorum à decreto de se efficaci independentem: Quia ex tali decreto dicebant sequi, quod Deus esset author & causa peccati, ut habetur in Prospero ad Capit. Object. Textus objectionis quintæ, sic habet, *Quod peccatorum nostrorum author sit Deus, è quod malam voluntatem faciat hominum.*

RESPONDETUR. Duplex sensus cogitatur potest, quo Semi-Pelagiani adfruixerunt per principia Augustini Deum esse auctorem peccati. 1. Si gratia est necessaria ad bene operandum, nec sufficit liberum arbitrium, & tamen eam gratianum non sit in nostra potestate ponere. Ergo si peccemus, Deus erit causa & author illius peccati. Concedebat antecedens Augustinus, concedimus & nos. Negabat consequiam, negamus & nos, è quod necessarium ad operandum auxilium nulli neget Deus. 2. Sensus est, Deum esse auctorem peccati, quia facit ut hic & nunc non nisi peccemus, adcoque quod Deus prædeterminet ad peccatum, vel ejus materia, & hoc non docuit Augustinus, nec in hoc sensu impugnarunt eum Semi-Pelagiani. Nec textus ullus citatur, qui hoc sensu questionem fuisse agitamat ostendat. Imo in oppositum est auctoritas Augustini Libro de fide ad Petrum, titulo margin. Angel: *Initium sua damnationis, in ipsa aversione voluntaria inveniuntur.* Ergo ad malum non erat prædeterminatus Angelus. Et Lib. 2. de Aet. cum Felice cap. 4. *Habet quisq; in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, & est arbor bona, aut eligere, quæ mala, & est illa.*

R. P.
THEMIS
Tom. I.
D. V.

arbor mala. Non ergo est arbor mala ex prædeterminatione.

ADD O. Etiam Pelagiani urgebant, Deum fore auctorem peccati, quia est auctor connubii & generationis hominum, vi cuius generationis transfunditur originale. Hinc ut ostenderent Pelagiani, Deum non esse auctorem peccati, negabant dari originale, sed in nostris principiis admittimus originale, & eo admisso salvamus non esse adhuc Deum auctorem illius peccati, de quo vide tractatum de peccatis, ubi de peccato originali. Sensisse autem hoc Pelagianos, vide 1. parte Disp. 4. n. 64. Solutionem autem ejusdem argumenti. Vide Primā parte Disp. 5. num. 466.

4. ARGUMENTUM est. Quod Semi-Pelagiani, etiam argumentis aliquorum Patrum Græcorum, probarint suam sententiam.

RESPONDE TUR. Concedendo totum, eò quod Quæstione nondum evoluta, aliqui ex Græcis Patribus ad hanc partem inclinarint.

5. ARGUMENTUM. Quod etiam usi fuerint auctoritate ipsius Augustini, contra Augustinum.

RESPONDE TUR. Concedendo usos fuisse, sed longè dispar ratio est, cum nos contra oppositos utimur auctoritate Augustini, nam non abutimur illis, sed utimur, & ostendimus, non docuisse Augustinum, Decretum ullum prædeterminativum operationis liberæ, ut videre et Disp. 5. à Num. 428.

Explicantur quedam loca in particulari.

OBJICIT 2. Autoritatem Augustini ex Cap. 10. Lib. de Prædestinatione Sanctorum: *Prædestinatione quippe Deus a præscivit, quæ fuerat ipse facturus*, hinc arguit. Quæ Deus est facturus, ex suâ prædestinatione prænoscit, at Deus omnes actiones nostras quantumcumq; liberas est facturus. Ergo illas in suâ prædestinatione præcognoscit, id est in Decreto suo efficaci.

RESPONDE TUR. Ex præfactis scitur, quod apud Augustinum, nomine prædestinationis, venit ipsa etiam præparatio & oblatio auxilii ad Opus Salutis. Quando ergo Augustinus dicit prædestinatione præscire Deum, quæ erat ipse facturus, significat quod consensus conditionatus salutaris, non prævideatur a Deo, independentis a gratia conditionate danda, & ex vi hujus doctrinæ distinguui potest Major: Ex suâ prædestinatione prænoscit Deus, hoc est, non independenter a gratia conditionate danda. Concedo antecedens. In prædestinatione, quæ formatur independenter a præconsulta nostra libertate. Nego. Deinde, dici potest. Nomine prædestinationis intellexisse hinc August. Prædefinitiones Operum bonorum, alias a nobis prædefensas, 1. parte disp. 5. num. 405. Deinde Concedo totum argumentum, sed nego illud additum, quod scilicet Deum in prædesti-

natione cognoscere, est cognoscere in Decreto suo efficaci, hoc est, formatio independenter a præconsulta nostra libertate, quid esset cum Dei gratia actura.

INSTAT. Quod Deus promittit, non de nostra est potestate, sed de sua Prædestinatione, inquit Augustinus ibidem. At Deus multoties promittit nostras actiones liberas, ut promisit Abraham fidem gentium. Ergo illas de sua prædestinatione promittit.

RESPONDE TUR. Quid venire possit hinc nomine prædestinationis, dictum est immidatè. Rursus, etiam per Proponentem modificanda est Major, nam si nullo modo est in nostra potestate, gratia Dei, adjutaria, id quod Deus promittit, habebimus nos in opere salutis mere passi, cui doctrinæ anathema dicit Trident. Sess. 6. de Justif. Can. 4. Denique utrique huic objectioni fieri potest satis aliâ viâ, quam recolam primâ parte Disp. 4. n. 79. circa medium.

OBJICIT 3. idem, Autoritatem ex cap. 9. ejusdem libri, ubi de se testatur Aug. quod quando dixit, tuic voluisse hominibus apparere Christum, quando sciebat qui in eum fuerant credituri, intellexerit id, sine præjudicio latenti consilii divini.

RESPONDE TUR. Nomine latentis consilii intelligi gratiam prædestinationis, intelligi Selectionem auxiliorum potius efficacium prædefficacibus, de quo vide prima parte disp. 4. num. 86.

INSTAT. Per Aug. Deum præscisse fidem hominum, idem est, ac homines illam habituros ase, & idem est: habere Deo donante fidem, ac Deum eorum fidem prædestinasse, ut verba illius textus sonant. Sed homines nec in statu absoluto, nec in conditionato, fidem a se ipsis sunt habituri. Ergo in utroque statu non solum præscitur, sed etiam prædestinatur hominum fides.

RESPONDE TUR. Fidem prædestinatam apud August. intelligi fidem professa ex gratia, unde ly, *An Deo donante fidem sumpturi*, explicat inibi August. per ly, *an prædestinaverit Deus credituros*. Ex tali autem prædestinatione sequitur. Non nosci fidem etiam pro statu conditionato independenter a gratia, sed non sequitur nosci illam in Decreto aliquo præterminativo Thomistico.

Quando autem inferius urget idem, quod illic loquatur August. de futuro conditionato, eò quod etiam Hilarius interrogaverit August. de futuro conditionato, id etiam non convincit, nam concedimus, etiam futurum illud prædefinitum & prædeterminatum fuisse, hoc est, processum ab adjutorio conditionate dando.

ADD O. Videri Aug. explicare processum, circa opus salutis, & prædocere Societatem, quod Deus prædefiniat, prædestinet, effectum conditionatum salutarem, nempe quod decer-

(L) 4 nat

nat modo alias explicato se daturum auxilium, conditionate operaturum, tum primum resulat ipsum objectum scientiae conditionatae v. g. Consensus salutaris, per cuius objecti notitiam præinformatus Deus, tum primum format in sententia omnium nostrum prædestinationem, si prævisis antea meritis absolutis, sive non, pro varietate sentientium, ita tamen, ut conveniamus omnes, non formari prædestinationem, independenter a præconsulta libertate nostra per scientiam medium. In Suarri autem & nostra sententia, post eandem præconsultam libertatem formatur prædefinitio bonorum operum, consequenter incepit primæ doctrina Aug. a consensu conditionato, de quo quærebat Hilarius, sed desit in prædestinatione vel prædefinitione sequente directionem scientiae conditionatae, quam prædefinitionem vel prædestinationem, vel si etiam malis, selectionem auxiliorum potius efficacium, præ deefficacibus, appellat consilium latens.

Objicit 4. Responderat Aug. ad Quæstiones Paganorum, quod tunc voluit Christus apparere, quando sciebat, & ubi sciebat, qui erant in eum credituri, sed hanc doctrinam retractavit lib. de Bono Perseverantiae cap. 9. & docet illum retractasse S. Thom. 3. part. Quæstione 1. art. 5. ad secundum.

RESPONDE TUR. Negando S. Augustinum ullibi docuisse quod Deus non noscat hanc conditionatam: Si apud hos homines prædicetur, credent. Verba S. Augusti sunt cap. 9. de prædestinatione sanctorum. *Quid enim verius, quam præscisse Christum Dominum, qui & quando & quibus in locis in eum fuerunt credituri, quomodo ergo hanc doctrinam retractavit, de qua enuntiat, Quid verius.* Quod autem dicit Gonet: retractasse hoc, in quantum docuit præscientiam illam independentem a Decreto, id non plus vult, quam quod jam retractarat, aut potius explicuerat illo cap. 9. nempe quod illa fides non fuisset futura ex viribus naturæ, sed ex Deo donante. Inde autem non sequitur, quod retractarit Aug. & damnarit præscientiam futuri conditionati independentem a Decreto de se efficaci, nec id illa verba Augustini ostendunt. Et certè non habetur ullum fundamentum, nec in libris retractionum continetur quidquam quod significet falso dixisse Augustinum ly. *Quid verius quam præscisse Christum Dominum, qui & quando & quibus in locis fuerint credituri,* repetitoque circa eandem materiam errasse, quis dicat.

Rursus expendamus ipsa verba S. Augusti, quæ recitat hic author, explicabat S. Augusti lib. illo de Bono Perseverantiae cap. 9. verba illa. Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, & sic formabat discursum. *Si queratur a nobis, cur apud eos tantam miracula facta sint, qui ea non fuerant credituri, sed apud eos facta non sint, qui crederent si vide-*

rent, quid respondebimus? nunquid dicturi simus quod in lib. alio dixi, ubi sex quibusdam questionibus Paganorum sine prejudicio tamen latentis consilii Dei, & aliarum causarum, quas prudentes possunt investigare, respondi. Subditque: *Hoc certe de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus ad eas causas prædestinationis hæc divina iudicia pertinere, sine quarum causarum latentium præjudicio, tunc istare respondere me dixi.* Hucusque verba S. Augustini, in quibus meminit quidem Augustinus latentis consilii, sed arbitraria explicatio est & aliunde non probata, quod sub nomine consilii intellecterit decretum prædeterminatum. Rursus non facit mentionem vel minimam, quod non præcognoverit Deus illam conditionatam. *Si Christus apud homines prediceret, credent.* Sed tantum eius mentionem facit, quod prædicta conditionata non sit responsivum sufficiens, cur sint hi credituri, illi non credituri, si quidem credituri fuissent Tyrii, ut verba Christi ostendunt, si prædicatus illis fuisset Christus, & tamen illis non est prædicatus. Auctoritas S. Thomæ nullo, vel minimo verbo ostendit retractasse S. Augustinum, quod Deus præcognoscet illam conditionatam, si Christus apud homines prædicet, credent, nam ibidem ad secundum postquam recitat et verba ejusdem, quæ habentur in responsis ad quæstiones ethnicorum, ponit postea præcitatum textum ex libro de bono perseverantiae, & concludit, proinde ut ipse solvens (super Augustinum) subdit, *sicut Apostolus ait. Non si volentis, neque currentis, sed misericordis Dei, qui hi quos prævidit, si apud eos facta essent, suis miratibus credituros, quibus volunt subvenit, alii autem non subvenit, de quibus in sua prædestinatione, occulte quidem, sed aliud iudicavit.*

Adverte hic in primis S. Thomam, non minus, quod S. Augustinus senserit non præcognitam fuisse a Christo hanc conditionatam; si prædicetur, credent. Rursus. Ipsa est S. Thomas, non refert sese ad libri de prædestinatione caput 9. ubi sunt illa emphatica verba. *Quid verius quam præscisse Christum Dominum, qui & quando & quibus in locis in eum fuerunt credituri.* Sed refert sese non nisi ad Responsionem ad quæstiones Paganorum. Quomodo ergo colligi potest ex verbis S. Thomæ, retractasse S. Augustinum, assertum illud de notitia futurorum; approbatum in lib. de prædestinatione Sanct. c. 9.

Certè plura alia loca retractare debuissent, ut in expositione Psal. 85. Serm. item 7. de verbis Domini, & alia loca, quæ vide citata 1. part. disp. 4. à n. 9. Notabile illud est, ubi de Correptione & gratia cap. 8. querens, cur Deus eos, qui peccant non rapiat, subdit: *Virum hoc in potestatem habuit, aut eorum mala futura necavit, nempe nihil horum nisi per verissimum, atque insanabile dicitur.* En Augustinum decernenter insaniam esse, dicere non noscet a Deo hanc conditionatam: *Pecarent sic. Quæ item verba sunt S. Thomæ, quod*

R. P.
THEMIS
ZIA NOW.
Tom. I.
T. D. V.

prædestination, cuius citato loco meminit, sit Decretum ex se efficax & procedens quamvis non præconsulta nostra libertate, quid esset ex prædestinatione, hoc est, ex viribus gratiae a dura.

Explicanda jam hic mens S. Augustini, & id ad quod attendit S. Thomas. Posuerat S. Augustinus, noluisse apparere Christum antecedentibus ante Incarnationem temporibus, quia noluit apparere, nisi tunc, cum sciebat, creditu-ros homines sibi prædicanti. Et hæc est positi-
o illius, ad quæstiones Paganorum. Subin-
sulerunt Semi-Pelagiani. Apparet ad initium talium sufficere sibi liberum arbitrium, quia si ex viribus naturæ aliquis eliciat fidem, videbit hoc Deus, dabitque salutem, quod ipsum (di-
cebant Semi-Pelagiani) videre, requisivit Au-
gustinus. Replicavit illis S. Augustinus lib. de Prædest. SS. cap. 9. affirmavitque: *Quid verius, quam præesse Christum, qui essent in eum credituri, id tamen non debere favere Semi-Pelagianis, quia quamvis non expresserit, subintellexit tam-*

enim fidem illam debere esse ex gratia. Jam postea incepit de Bono Perseverantiae discurse-
re Augustinus: *An esset hæc ultima causalis, &* responsum. Quare his quidem prædicetur fides, qui sunt credituri, illis non prædicetur, qui non sunt credituri, & hac sibi proposita quæstio-
ne, non negat præscivisse Christum, qui essent credituri, sed negat esse hoc sufficiens responsi-
vum, quare his quidem prædicetur, illis non prædicetur, recurritque & Augustinus, & S. Thom. ad prædestinationem occultam, & ad au-
toritatem S. Pauli: neque volentis, etiam ex gratia, neque currentis, ex dono Dei, sed mis-
erentis est Dei. Quod autem hæc fuerit mens Augustini, ostendunt allata, & infra verba ejus afferentur.

Hæc doctrina Augustini est ipsissima doctrina nostrorum, admittimus enim prævidere Deum per scientiam conditionatam consensus conditionatos gratiosos, dissensus etiam conditionatos peccaminosos, & ex eo non concludimus, hos semper salvari, quorum prævisi consen-
sus conditionati gratiosi, nec semper damnari eos, quorum prævisi dissensus peccaminos. Sed adhuc utramque partem, manere sub latente consilio divino, seu sub bono prædestinationis, aut sub flagello reprobationis, dicimusque constanter, ut huic potius conferatur gratia ef-
ficax, illi autem non conferatur, pendere à selec-
tione divina, prædestinationis beneficio, Deo misericordante. Nec erit necesse recurrere ad alias impugnatum Decretum prædeterminativum, cuius nullo Termino æquivalenti, meminit ini-
biaut alibi Augustinus, aut S. Thomas.

Ex his categoricè Respondeatur ad id quod adfert Gonet. quod S. Augustinus non repro-
barit doctrinam allatam, lib. ad quæstiones Pa-
ganorum, quoad punctum de notitia conditio-
natorum, tanquam doctrinam iteratò à se ap-
probatam in lib. de Prædest. Sanct. sed reproba-
rit, aut potius clarius explicaverit notitiam con-
ditionatorum, non esse sufficiens responsivum, cur hic potius salvetur quam ille, sed recurrendum esse ad prædestinationem, & ad selectio-
nem auxiliorum potius efficacium, quorum se-
lectio à mero misericordia Deo penderet.

Quæres. Unde nobis constet de hæc mente Augustini. Expressit hoc Augustinus lib. illo de Bono Perseverantiae cap. 9. sub finem, quod scilicet non sit recurrendum ad scientiam conditionatam & ad facta conditionata prævisa. Porro si etiam secundum facta, que facturi essent si viventer, mortui judicantur, profectò quia fideles futurierant isti. (Supple Tyrii) *Si eis cum tantiis miraculis suis est Evangelium predicatum, non sunt utique puniendi, punientur tamen.* Ubi ut vides, exprimit Augustinus, non debere dari pro ratione, cur hic salvetur, quia prævisa sunt ejus opera conditionata bona, quod ipsum, ut dixi, est constans nostrorum doctrina. Vides ulterius quæ fuerit mens illius, certè non negare scientiam conditionatam, de quæ verbum quidem negandâ hæc facit, sed negat illam esse sufficiens responsivum, cur his potius prædicetur Evangelium, illis non, quo tamen responsivo, usus fuit contra Paganos. Et hoc in Summa habetur expositum, prima parte Disp. 4. à num. 87.

Objicit 5. Et eruit duas Regulas ex Augu-
stino, libro de Bono Perseverantiae c. 18. ex qui-
bus impugnatur scientia conditionata, & sic for-
mat argumentum. Quidquid Deus donat &
causat, etiam prædefinit, sed Deus donat & cau-
sat liberum consensum. Ergo illum prædefi-
nit & prædestinat, ac proinde non cognoscit ut futurum per scientiam medium, antecedenter ad suam prædefinitionem & Decretum. Mi-
nor est certa de fide. Major autem est Augu-
stini, loco citato, ait enim *an foris nec ipsa dicuntur prædestinata.* Ergo nec datur à Deo, ex qui-
bus verbis eruitur hæc prima Regula: omnia
quæ dantur à Deo, prædestinantur.

Respondeatur. Concedendo totum, &
negando illam explicationem conclusionis. Ac
proinde non cognoscitur ut futurum per scien-
tiam medium, antecedenter ad suam prædefinitionem & decretum. Rursum. Non exprimit
arguens, de qualinam futuro loquatur, nam si
loquitur de futuro absoluto, concedetur iteratò totum, sed ex diversis Principiis, nam in sententia nostrorum tenentium prædefinitions, non noscitur liber consensus absoluus indepen-
denter à prædefinitione: in sententia autem no-
strorum, qui negant prædefinitions, adhuc
concedi poterit totum argumentum, quia etiā
illi, quamvis negent prædefinitions, non neg-
ant Decretum Dei de implenda conditione,
dandoque absolutè auxilio, sub quo prævidetur
futurus consensus liber gratiosus, consequenter
non-

Tractatus IV.

130

nondum ille videbitur, independenter à prædefinitione, de quo etiam vide 1. parte Disp. 5. num. 247. & jam tunc consensus absolutus, concedo, quod non noscatur per scientiam conditionatam, sed nego non præinformatum fuisse Deum per scientiam conditionatam, ut vel prædefinire operationem, vel saltem prædefinire impletionem conditionis, sub qua prævidebatur secundus consensus liber. Denique nomine Prædestinationis venire hinc potest, ut ante prædixi, decretum de dando auxilio requisito etiam ad initium salutis, & ad consensus conditionatos salutares. Quod si id venit in præsenti, nomine prædestinationis, immerito recurretur ad prædeterminationem physicam.

COLLIGES ulterius, quid sit Respondendum ad illud. Ea quæ dantur à Deo, & quæ se daturum esse præscivit, profectò prædestinavit. Ergo nulla datur præscientia, saltem respectu eorum quæ sunt, & donantur à Deo, quæ non sit fundata in Decreto, & prædefinitione voluntatis divinæ. Nam non esset bona hæc illatio Augustini, si bona opera dantur à Deo, sunt prædestinata. Ex dictis enim colliges prædestinari consensus absolutus dupli sensu in Principiis nostris, prædestinari etiam & consensum conditionatum, hoc sensu, quia ante illum præsumum præcedit Decretum conditionatum, de dando conditionatè auxilio. Quanquam quantum ad hunc locum attinet videtur inhibi loqui Augustinus, non de consensu conditionato, sed de absoluto, vide 1. parte disp. 4. num. 79.

ADDO. Quid sentiendum de principio illo Gonet, quod assumit, nempe admissis Semi-Pelagianos gratiam Dei adjuvantem seu cooperantem, non tamen præparantem aut præoperantem; nam si intelligat, quod Semi-Pelagiani initium salutis dixerint dependere ab actionibus & meritis naturalibus, concedo, quod hoc sensu operantem, & præoperantem gratiam negant. Item si nomine gratiæ adjuvantis intelligent, quod in processu salutis putarent nos indigere Dei adjutorio, hæc certè doctrina falsa erit, sed in alio sensu (quem videtur intendere Gonet, ut ex hoc prober sententiam nostram favere Semi-Pelagianis.) Negamus, quod tenuerint Semi-Pelagiani gratiam adjuvantem, negamus enim quod docuerint etiam ad initium salutis, requiri gratiam supernaturalem adjuvantem, quam tamen nos requiremus, & filiam requisivissent, negamus, quod per hoc sufficient hæretici, vidimus enim suprà enuntiantem August. nihil inter se & illos fore disputationis, si dicant ex gratia, merita nostra simpliciter & sine addito adeoque merita omnia profici. Denique admittimus nos non tantum adjuvantem gratiam, sed & operantem & præoperantem, non quidem operatione, & præoperatione prædeterminativæ, sed ratione illuminationum

& inspirationum divinarum, quæ sunt in nobis sine nobis.

INSTANT Adferendo secundam regulam ex Augustino, ex qua sequitur non dari scientiam conditionatam, quod scilicet ubiunque in scriptura vel Patribus invenitur nomen præscientiæ, debet intelligi prædestination. Sic enim loquitur: *Deum prædestinasse, hoc est, præscisse, quod erat ipse facturus.* Si autem daretur in Deo, aliqua præscientia bonorum operum independens à Decreto, falsa esset illa Regula Augustini. Unde etiam nostri docent, multa esse à Deo præscita, quæ non sunt prædefinita.

RESPONDE TUR. Quod nomine præscientiæ intelligatur etiam per nos prædestination, sed in sensu latiori, nempe sumpta pro conditionato Decreto dandi auxilii requisitionem ad consensum conditionatum salutarem. Rursus, si sunt de consensu ab soluto, dupli adhuc sentitur immediatè ante dixi admittimus, prædestinationem. Quod attinet ad nostrorum Principiæ, qui dicunt multa esse à Deo præscita, quæ non prædefiniantur, per eam doctrinam, hoc solum intendimus, non prædefiniri mala opera, solumque liberum arbitrium esse sibi sufficiens ad malum, adeoque præsciri illud non prædestinari.

COLLIGES fermè, omnes difficulteres solutas esse ex eo principio, quod posuit ad explicandas auctoritates Augustini, secundo loco, ut videtur est 1. parte Disp. 5. num. 486.

Notantur quædam. *Contra Responsiones ad argumenta nostrorum.*

UT occurret nostrorum responsionibus Gonet attulit aliquam, citata Disp. 5. art. 1. parag. 2. quæ est necesse hic expendere. *Hinc*

NOTO 1. Concedo quod S. August. interrogatus fuerit à Prospero & Hilario de notitia futurorum conditionatorum, & quod primo suis terminis docuerit notitiam conditionatorum debere poni in Deo, sed quia etiam aliud ab eo petebatur: An ille consensus futurus esset Deo dante, etiam secundam quæstionem decretivit. Ipse postea magnus Magister object sibi: An sufficiens esset responsivum, quare hic salvetur, ille non, an inquam sufficiens responsivum sit, quia hic prævidetur consensus, ille diffensurus, & de hoc puncto conclusit in lib. de Bono Perseverantia, quod hæc non esset sufficiens responsio, sed recurrerit ad prædestinationem, hoc est, Deum miserantem, aut reprobationem, hoc est, iustum Deum judicem, cum tamen prædestination & reprobatio sit iam pro statu ab soluto, hinc mirum non est, cum non defierit doctrina August. in his, quæ sunt status ab soluto, nos etiam recurrere ad statum absolutum. Quanquam si nomine prædestinationis accipiatur, etiam decretum conditionatum de dandis conditionatè auxiliis ad consensum conditionatum salutarem requisitus, non erit necesse recurrere ad statum ab soluto, quod autem decretum

R. P.
THEMIS
ZIA NOW.
Tom. I.
ID. V

Disputatio V.

131

tum hoc possit appellari prædestination, probatum est suprà, & consentit Gonet.

Videtur etiam immerito arguere Idem, illâ sententiâ August. *Deus in sua prædestinatione cognovit quæ fuerat ipse facturus*, significari non statum abolutum, sed conditionatum, ex eo, quod abolutè futura Deus facturus est, non vero facturus fuerat: certè enim ex usu grammatico quæ possum bene dicere scivit quia futurum est, ac scivit quia futurum fuerat.

NOTO 2. Assumit Gonet, quod August. ad præscientiam futurorum, non tantum requisitum prædestinationem, seu Decretum, sed quod etiam docuerit, in ipsa prædestinatione, nosci futura, ut loquitur c. 10. de prædestinatione Sanctorum, & insert: quod in principiis nostris, etiam futura absolute, non possint videri à Deo in decreto prædestinativo. Sed id immerito nobis imponit, quia nos ratione noscibilitatis variæ objecti, tribuimus & noscivitatem Deo variam, unde per nos, noscit Deus futura aboluta, in præsentialitate eorum ad æternitatem, sed nolit etiam in suis decretis & prædestinatione: immo dicimus fundari notitiam abolutè futurorum in decreto Dei, tanquam presupposito ante consensum abolutum, licet illa prædestinatione per nos non formetur, nisi post præconsultum nostrum arbitrium per scientiam conditionatam attendentem ad hoc, *quid esset homo facturus*. Imò loquendo etiam de futuris conditionibus, etiam notitia fundatur in prædestinatione, hoc est, decreto conditionato de danda conditionatè gratia, si illud futurum sit supernaturale. Et sicut per nos, possibilia possunt nosci in omnipotencia, omnivolibilitate, omniscientia divina, reflectente se ad seipsum, quantumvis possibilia nosci possint à Deo in ipsis metiis: ita & futura libera, possunt nosci in decreto post consultam nostram libertatem, quantuvis noscantur in se ipsis. Sed de hoc vide 1. part. Disp. 3. n. 50. Sumendo tamen prædestinationem, latiori modo, pro ipsa collatione auxiliis, antecedenter ad eventum conditionatum, nego quod docuerit S. Augustinus, videri in illa, quod adhuc determinate partem, eventum conditionatum.

NOTO 3. Quid sit sentiendum de illa Propositione ejusdem. Si futura aboluta in decreto noscuntur à Deo, sequitur Decretum esse infallibiliter, & ab intrinseco cum illis connexum, ac proinde de se efficax & causans determinationem voluntatis humanæ. Ad hanc propositionem ex immediate ante posito notato satisfieri potest, & alibi satisfactum est, nempe prædestinationem, prædefinitions actuum nostrorum, & alia similia de cœta, non esse formata à Deo, nisi post prævisionem *consensus si*. Hinc non habent de se efficacia in hoc sensu, quasi sint formatae indipendenter à præconsulta libertate, sed sunt efficacia de se, hoc sensu. Quia posito

jam illo decreto, post præconsultam libertatem, non erit necesse illud Decretum per aliud infallibilisari, estque illud Decretum infallibiliter, & ab intrinseco, hoc est, non per aliquid superadditum connexum cum futuris, sed ex suppositione determinationis creatæ pro statu conditionato prævisa.

NOTO 4. Assumit etiam Principium tale, Gonet: Si futura aboluta cognoscit Deus, in sua prædestinatione, est id proper dependentiam quam habent ab illa; sed ab iisdem causis dependent in statu conditionato futura conditionata, à quibus dependent futura aboluta in statu ab soluto, hinc etiam futura conditionata debet Deus cognoscere, in suo decreto. Sed aliás etiā dictum est, quod effetus conditionatus cum effectu ab soluto, ab iisdem principiis pendaat, sed principiis per se & necessariò requisitis, nec supponentibus ipsum statum conditionatum; jam autem ad hoc, ut aliquis pro statu ab soluto ponat actionem salutarem, non est principium necessariò requisitum ipsa prædestinatione, alias reprobi non possent unquam elicere actum salutarem aut supernaturalem, quia carerent principio necessario ad operandum, scil. prædestinatione. Hinc si hæc prædestinatione, non est principium necessario requisitum ad consensum ab soluto, poterit etiam prævideri consensus conditionatus salutaris sine prædestinatione conditionata, quæ ipsa cum formetur ex ipsa suppositione statu conditionati, non poterit præcedere ipsum statum conditionatum. vide 1. parte Disp. 5. a. n. 504. ad 507.

Cæterum, si nomine prædestinationis veniat sola voluntas conferendi auxiliis requisiti etiam ad operationem conditionata supernaturalem, certè sine sic sumpta prædestinatione, non poterit nosci consensus conditionatus. Conceditur etiam, quod Deus salva libertate, possit promittere, infallibiliter eventum ab soluto sicuturum, nam prænoscit, quid esset creatura factura si, postea facit decreto de eventu, factioque decreto, potest promittere eventum, sed antecedenter ante prævulsum consensum si, non potest Deus promittere cōsensum si, salva libertate. Nam ante determinationem liberam pro statu conditionato, præcedit non nisi possibitas, possibilitas autem neutra partem determinatè representat. Et Deus noscens per scientiam simplicis Intelligentiae illam possibilitem, utramque partem attingit. Hinc antecedenter ad consensum conditionatum, non potest determinatè unam partem promittere, salva, ut dixi, libertate. Quæ hæc breviter exposta, lege fusiū tota Disp. 5. in 1. parte.

NOTO 5. Ex dictis ad objectionem quartam. Quod etiam in libro de Bono Perseverantie, non refutarit August. scientiam conditionatam independentem à Decreto de se efficaci, quale hæc adstruit Gonet, sed tantum dicit non esse responsivum sufficiens, cur his potius prædicetur

dicetur Evangelium, illis non, quia hi, prævisi sunt consentiri *si*. Eademque mens fuit & S. Thomæ. Cæterum, si nomine prædestinationis intelligat Gonet Decretum conditionatum de dandis auxiliis requisitis ad consensum conditionatum, tale Decretum admittimus, neque enim consensum conditionatum salutarem, adstruimus nos, esle sine adjutorio supernaturali, quod ipsum adjutoriū habere non possumus, nisi Deo decernente, adeoque volente illud dare *si*.

Insistendo priori illi responsioni, concedimus correxisse Augustinum, id, quod docuerat ad quæstiones Paganorum, quia illuc docuerat responderi posse, cur Christus nunc sit incarnatus, quia præviderat credituros homines, si tunc incarnaretur, quam responsionem exemplo Tyrriorum infirmat. Hoc totum colligi potest ex verbis dictis supra.

Conceditur, destructo objecto, destrui scientiam, sed negamus, destruxisse Augustinum, objectum scientiæ conditionatae, de qua emphaticè exclamarat de prædestin. Sanctor. c. 9. *Quid verius*: sed objectum hoc destruebat, quod consensus conditionatus salutaris, esset independens à prædestinatione sumpta pro Decreto conditionato, de dandis auxiliis requisitis, quæ etiam nos cum Augustino requirimus.

Ea autem quæ adfert ex Tract. 68. in Joan. & ex libr. 26, contra Faustum, intelligenda sunt de scientia visionis, quæ supponit Decretum de implenda conditione, sub qua prævidebatur eventus *si*.

Ea quæ adfert ex epistola 105. item de Origine animæ cap. 12. verba item illa Prosperi, epistola ad Augustinum, ubi de Semi-Pelagianis loquens ait, *Futura, quæ non sunt futura, consinquent*, hunc legitimum sensum habent. Dicebant Semi-Pelagiani puniti parvulos vel præmiati propter demerita vel merita conditionata, habere que illa se planè atque ea, quæ sunt futura, h. c. absolute exstituta, quam doctrinam eorum damnat Augustinus, damnamus & Nos. Hanc autem fuisse mentem Augustini ostendunt illa verba de Prædestin. Sanctor. cap. 11. *Sed unde hoc talibus viris in mentem venerit, nescio, ut futura que non sunt futura, puniantur, aut honorentur merita parvolorum*. Ubi in futuris conditionatis agnoscit futuritionem, sed non futurā, quod important illa verba. Ut futura quæ non sunt futura, puniantur. Adeoq; agnoscit futuritionem conditionatam, quæ ob defectum Decreti divini non est unquam absolute exstituta. Idem significat c. 14. *Si judicarentur homines pro meritis sua vita, quæ non haberunt morte preventi, sed habituri essent si viventer, nihil prodesse ei qui raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, nihil prodesset eis qui lapsi moriuntur si ante morerentur, quod nullus dicere Christianus audebit*. Unde hæc propositio Gonet, ea quæ Semi-Pelagiani contendebant esse futura, D. Augustinus negabat esse futura.

Sic est modifcanda: ea quæ Semi-Pelagiani contendebant esse futura, h. c. inferentia rationem absolute dandi præmii vel poenæ, cum non habent absolutam & exercitam existentiam, negat esse futura August. hoc est, inferentia rationem absolute dandi præmii & poenæ. Quod autem futuris conditionatis etiam veritatem conditionatam negat Augustinus, id non probat Gonet, & pro se loquitur Lib. de Prædest. cap. 9. Augustinus, *Quid verius quæm præfuisse Christum Dominum, &c. qui in eum fuerunt creditur*.

Punctum Difficultatis 2.

Argumenta ab auctoritate S. Thomæ.

Objicit i. S. Thomæ Principiis non coheret doctrina de scientia conditionata. Nam in primis S. Thomæ destruit ejus objectum, quod est veritas objectiva propositionum contradictorium de futuro contingentem, nam super Cap. 8. Perihermenias lectione 13. docet propositionum contradictoriarum de futuro contingentem, neutrām esse veram.

Respondetur. S. Thomam, hoc solū velle significare. Futura contingentia, libet, si spectentur in suis causis, non habent determinatam veritatem, quod & nos concedimus, & hoc indicant illa verba, quæ adfert ex Primo sentent. Dist. 38. quæst. i. a. 5. ad secundum. *Futurum contingens, non est determinatè verum, atqueam fiat, sed quo sensu?* subdit ibidem S. Thomas, *qua non habet causas determinatas*. Inferit, ne quidem illa prædeterminari, prout sub simili statui, quia hoc ipso haberent causas determinatas. Sed non negat futuris conditionatis veritatē objectivam in illis metu ijs: verba ejusdem sunt adā adā qu. 17. a. 6. ad secundum. *Quamvis contingentia futura, prout sunt in seipsis, sint determinata ad unum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quin possint aliter eveniri*.

Sed quid importat illa doctrina S. Thomæ, quæ sic habet i. parte quæst. 16. a. 7. ad 3. illud quod nunc est, ex eo futurum fuit antequam esset, quia in causa sua erat ut fieret, unde sublatā causa non esse futurum illud fieri: sola autem prima causa est aeterna, unde ex hoc non sequitur quod ea que sunt, semper fuit verum, esse et futura, nisi quatenus in causa semper fuit, ut essent futura, qua quidem causa solus est Deus.

Hic locus, si mens S. Thomæ spectetur & difficultas, quam inibi pertractat, solū loquitur de veritate formalis, afferens, nullam esse veritatem creatam aeternam, quod non potest intelligi de veritate objectiva, alias nullæ darentur propositiones aeternæ veritatis. Debet ergo intelligi de veritate formalis, non negamus autem veritatem formalem contingentium ab aeterno, non nisi a Deo pendere.

Quod autem S. Thom. de veritate formalis illic agat, ostendunt verba ejusdem ibidem ad 4.

R. P.
THEMI
ZIANOW.
Tom. I.
D. V.

Quia intellectus noster non est eternus, nec veritas inveniabilium, quae a nobis formatur, est eterna, sed quandoque incepit & antequam hujusmodi veritas esset, non erat verum dicere, veritatem talam esse, nisi ab intellectu divino, in quo solum est veritas eterna. En S. Thomam loquenter de veritate inveniabilium ab intellectu nostro, adeoque de veritate formalis. Rursus, inibi S. Thomas in Corpore, nihil agit de veritate contingentium, sed ut sic de veritate, unde conclusionem, ita concipit. Nulla creatura veritas est eterna, sed sola veritas divini intellectus, qui solus est eternus, & a quo ipso ejus veritas est indistincta. Quid hic de veritate contingentium. Denique loquitur illuc S. Thom. ad 3, potius de futuris, absolutis, & auctu exercitis, quae futuritionem independenter a causa, quae est Deus, habere non possunt, quod nos concedimus Thomistis, requirimusque determinatum divinum praeium ad futuritionem ab solutam liberorum, licet illud non formetur independenter a praeconsulta nostra libertate, consequenter illud, quod nunc est, v. g. Poenitentia S. Petri, ex eo futura fuit antequam esset, quia in causa sua erat, ut fieret. Quae causa est ipse Deus, decernens existentiam Petri, decernere & conditionem, sub qua praevidebatur hoc poenitentia implenda: & quia nulla fuit alia causa ab eterno nisi Deus, cumque independenter a Dei decreto, nihil existere possit, non sunt illa futura, nisi quatenus in causa sempiterna futurum est futura.

Objicit 2. Idem. Quod per S. Thomam, Deus non cognoscatur res immediatè in seipsis, sed solum in seipso, & in sua essentia tanquam in causa, & medio prius cognito.

RESPONDE TUR. Concedendo quod Deus recognoscatur, etiam in seipso, sed negando, quod etiam non cognoscatur illas in ipsiis metis ipsiis. Si enim non repugnat ea nosci in illis metis ipsiis, nosci debebunt ab omni nosciturivo, quod est Deus. Sic ubi S. Thom. oppositum videtur inuenire, hoc solum vult, quod Deus non experietur existentiam creaturarum absolutam, adeoque nec existentiam actuum liberorum absolutam, cum antecedenter omnia ista noscat.

Concedo, quod Deus alia a se videat ab eterno, non in ipsis actu existentibus, cum ab eterno non existant, sed in seipso.

Concedo, quod Deus cognoscendo se, qui est omnium causa, ut loquitur contra gentes S. Th. cognoscatur alia, quasi suis effectus, sed nego, quod etiam non cognoscatur in illis metis ipsis: nam unus modus noscendi, non excludit alium modum noscendi.

Concedo, quod essentia divina, non sit causa rerum ad extra nisi ut habet adjunctam voluntatem, quae voluntas absoluta praecedere debet si sit eventus absolutus, praeedit etiam voluntas conditionata, consensum conditionatum, de servanda libertate indemni, de dandis prae-

quisitis &c. adeoque; nec illa noscit independenter a decreto, licet noscat independenter a decreto Thomistico prae determinativo. Per quod Principium etiam solvi debet id quod ad fert Gonet, ex quaest. 2. de veritate, art. 12. in Corpore, & ad 7. & in 1. dist. 28. q. 1. a. 5. ad 3.

Id quod ad fert ex hac quaestione 14. a. 8. ad 3. hoc solum vult, quod cum notitia nostrae dependent a notitia sensuum, cumque sensus non versetur, nisi circa existens, ideo fit, ut naturalia sint priora scientia nostrâ. Dei autem scientia non pender ab existentia rerum. Hanc autem esse mentem S. Thom. ostendunt verba ejusdem ibid. Ubi comparat scientiam nostram, cum scientia circa domum, sed illius, qui eis cognitionem, inquit, S. Doctor, ex ipsa jam facta capitur. Scientiam autem Dei comparat cum scientia Artificis, qui illam domum operatur.

1. 2dæ q. 93. a. 1. ad 3. hoc solum vult, quod mala sit, etiam a posteriori probatio, quod res ita se habeat, quia intellectus humanus ita illam noscit, nec est in conceptu humano inclusa veritas, quam alias appellamus entitativam, ex eo, quia intellectus creatus conceptum illum format, jam autem est probatio, rem ita se habere, eò quod illam ita se habere, noscat Deus. Hinc est argumentum. Etiam futurum conditionatum ita se habere, sicut illud noscit scientia conditionata, sed inde nihil est, quod contranos sequatur.

Concedo item, quod scire Dei, secundum quod docet S. Thom. in 1. dist. 39. q. 1. ad 5. sequatur voluntatem, eò quod res absolute existens, (de qua inibi ait) presupponat decretum de illa re, jam præ explicatum, & si contendas agi illuc, etiam de veritate conditionalium liberorum, quale decretum illa supponit, aliquoties dictum. Quantumvis autem præscientia absolutorum, debeat esse fundata in decreto, quod sit infallibile, non probatur tamen ex S. Thom. illud ferri, ante præ consulta nostram libertatem, quo autem sensu possit dici ab intrinseco, & ex se esse efficax, jam supra relatum.

Objicit 3. Quotiescumq; S. Thom. explicat concordiam nostræ libertatis cum divinis decretis, recurrit ad infinitam efficaciam divinæ voluntatis, attingentis non solum substantiam, sed etiam modum libertatis in nostris operationibus, ut constat ex 1. parte q. 19. art. 8. & imo, contra gentes cap. 55.

RESPONDE TUR. Negando quod in concordia nostræ libertatis cum divinis decretis recurrit S. Thom. ad infinitam efficaciam divinæ voluntatis attingentis, etiam modum libertatis præ determinative, quod pluribus auctoritatibus probatum, vide 1. parte disp. 5. num. 420. Sed recurrit S. Thom. ad infinitam efficaciam divinæ voluntatis attingentis, etiam modum nostræ libertatis, quia scilicet Deus felicit liberè auxilia, cum quibus prævidit secuturum even-

(M) tum

tum si. Quod ipsum ex illo loco primæ partis colligitur, nam ibidem in Corpore dicit S. Th. *Vult autem quedam Deus fieri necessariò, quedam contingenter, & tamen positâ prædeterminatio ne non contingenter, sed infallibiliter sequitur evenitus, subdit S. Thom. quibusdam aptavit causas contingentes defectibiles.* Et tamen positâ prædeterminatione, impossibile est non sequi even tū. Denique concludit, *non igitur propterea effectus volit a Deo eveniunt contingenter, quia causæ proxima sunt contingentes, sed propterea, quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas adeos preparavit, en rejicit S. Thom. prædeterminationem, qua de se & ab intrinseco est efficax, & rejicit hoc in causas contingentes præparatas, quod ipsum verbis differt, a causis liberis selectis.* Nec debuit illic recurrere S. Thomas, ad scientiam medium, tanquam exploratricem consensū, quia ipsa scientia, ut jam in ante dictum, non est ultimum responsivum, cur hic potius convertatur absolutè, quām ille, sed selectio divina, licet illa ipsa supponat scientiam conditionatam.

Concedimus ultiñs, quod licet homo sit Dominus suorum aëtum propter deliberationem, tamen quod deliberet vel non deliberet, hoc primum debet reduci in primum deliberans, hoc est, Deum, sed ratione motum primò pri morum & gratiarum, quæ sunt in nobis, sine nobis, de quo vide 1. parte, disp. 3. n. 488. ratione item decreti, quod fecit de salvanda indemni libertate, de dandis contemperatis libertati auxiliis &c. &c. Unde & primo Perihermen. lct. 14. id solum significatur, quod ex ipsa voluntate divina originetur necessitas & contingentia in rebus: nam nisi Deus decretisset indemnem libertatem servare, nisi dedisset contemperata principia, non fuisset salva contingentia in rebus: ratione quorum, reducitur nostra libertas in Deum, tanquam in primum deliberans, & primum eligens.

Dictum illud Origenis, quia futurum est ali quid, id est securum a Deo & per S. Thom. & per S. Thom. & per nos, non debet accipi de scientia, quæ est causa rerum, quæ scientia causans res per nos, ut dictum est primâ parte, est scientia simplicis intelligentiæ vide 1. parte disp. 3. num. 86.

Quando autem refert sententias nostrorum Gonet, quod per nos prædestinatio habeat certitudinem præscientiæ, non autem certitudinem causalitatis mediorum, id ita accipendum est, quod censeamus, etiam prædestinatis non dari media salutis de se & ab intrinseco efficacia, vi quorum, non nisi in sensu diviso sequi pos sit negatio operationis, habent tamen certitudinem, quia sunt auxilia selecta & prævisa, quod essent eventum habitura s, unde per nos verba illa S. Thom. quodlib. 12. art. 13. accipiuntur ut sonant, voluntati divinae, in negotio prædestinatio-

nis, non potest aliquid resistere, providentia que eus certissimo modo dicit ad finem. Quia felicitas auxilia infallibiliter, licet liberè, quia ex prævisione consensū eventum habitura, unde etiam in principiis nostris, secundum questionem 6. de veritate art. 3. prædestinatio addit præscientia, habitudinem causæ, quia ipsa prædestinatio causa est & motivum Deo, ut conferat illa auxilia, quæ prævisa sunt eventum habitura, vel certe accipitur hic prædestinatio latius, pro collatione auxilii habentis rationem virum.

De Decretis absolutis ex parte subjecti, conditionatis ex parte objecti, Notantur quadam.

DE his Decretis agit Gonet. Disp. 5. art. 3. Ad illa neganda, secundum quod præquirerentur antecedenter ad consensū nostris conditionatos liberos noscendos, insistendum iisdem rationibus, quibus probatum est in prima parte, non dari prædeterminationem, & inter alia inculcandum, quod pro illo statu conditionato auferrent libertatem, aliqua tamendu cutienda sunt, sed conformiter ad dicta 1. parte disp. 5. num. 518. Hinc

Noto 1. Duplex posse cogitari decretaum absolutum ex parte objecti, conditionatum ex parte aëtus. Primo, vi cuius ipse Deus aligat suam libertatem, ad hanc potius contradicitionis partem, circa objecta mere dispositionem suæ voluntatis concernentia; talia decretanū concedimus, quia sicut liberum est creaturæ determinare suam libertatem ad hanc partem ita liberum est & Deo. Secundo, vi cuius decreti, decernat Deus absolutè aëtum aliquem liberum creaturæ, idque antecedenter ante prævisum ejus consensum; & tale decretum nos negamus. Dixi, ante prævisum ejus consensum, quia si formetur post prævisum ejus consensum, per ordinem ad statum absolutum, erit non aliud, nisi mera prædefinitio, quam admisimus parte disp. 5. num. 405. Et sicut admisimus prædefinitions pro statu absoluto, aëtum nostrorum bonorum, ita possent admitti & prædefinitions absolutæ ex parte aëtus, conditionatae parte objecti, sed quæ innitentur scientiæ conditionatae, & ex præconsulta nostra libertate efficaciam habeant, ostendantque quid feligat futurum Deus, si conditio impleretur, quam certe quicquid non implendam esse ex altis suis conditionibus decretit Deus, ita ut existentia illa conditata spectet ad ordinem præsens universi, & spectabat conversio conditionata Tyriorum.

Noto 2. Quid sentiendum de illa Propositio Gonet. Dantur in Deo decreta subjectivæ absoluta & objectivæ conditionata. Nam imprimis, si hoc sensu dicantur illa decreta subjectivæ absoluta, quia identificantur Deo, qui est ens absolutum & non conditionatum, hoc sensu, indubie decreta, quæ admisimus conditionatae.

R. P.
THEMI
ZIA NOW.
Tom. I.
D. V

tionata ex parte actus, sunt subjectivæ absoluta, & ipsa scientia conditionata, sive illa sit prævia ad decretum, sive illud sequens, erit notitia subjectivæ absoluta; sed de hoc in præsentia non est. Deinde, si sit res de decretis absolutis ex partactus (hoc est) per ordinem ad nostros conceptus, per verbum Volo exprimilibus, licet illud ipsum Volo alligetur aliquâ conditione, quondam illa sint admittenda, quando reji-cienda, dictum immediate notato primo. Hinc

Concedo, Genesios 18. innui decretum conditionatum absolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti, vi cuius alligat Deus suam libertatem, Parcam Sodomis, si fuerint in ea quinquaginta justi. Idem significat Deus Psal. 80. quæ etiam alligatio voluntatis divinæ erat de exhibendis 12. Legionibus, si peteret Christus: Item, quod Adæ filii nascerentur in gratia originali, si Adam non peccasset. Huc refert decretum de suscitate Lazari.

Interdum autem significat Deus & obligat se feceritum aliqua auxilia, & causas, quas prævidit eventum habituras, si adliberentur, eò quod preconsuluerit scientiâ conditionata conditionum liberum creaturæ, & ita promittit Deus per Jeremiam Jerem. 18. quod si Israëlitæ subdunt se fuissent, Babylonis Regi, esset cor illius inclinaturus Deus, ut illis parceret, ubi jam alligavit Deus suam libertatem, hoc promisso, ex virtute etiam fidelitatis ad feligendum tale auxilium, & tales causas. Hoc punctum ostendit per aliquos è Nostris posse admitti, sicut prædefinitions absolutas Actuum nostrorum bonorum pro statu absoluto; Ita & prædefinitions absolutas ex parte actus, conditionatas, ex parte objecti, pro eventibus, quorum conditio nunquam implenda, ita tamen ut illæ se habeant, nonnisi per modum sequentium præconsultam libertatem creaturæ.

Et ita locus ille, si in Tyro & Sidone factæ fuissent istæ virtutes, posset accipi, per illos quod illic intervenerit prædefinitione absoluta ex parte actus, conditionata ex parte objecti. Item locus ille de Davide & Salomone, quod si custodivissent mandata Domini, regnâissent super universum Israël, Deo scilicet prædefiniente, post præconsultam libertatem humanam, & promittente se se lecturum causas, sub quibus prævidebantur subdituri se liberæ Israëlitæ, sanguini huic.

In sententia autem Nostrorum, qui non admittent has aut quascunq; alias prædefinitions, dici possit, quod Deus significet nonnisi objectum, quod prævidit non independenter à voluntate de dandis principiis ad hoc requisitis, admittendo simul conditionatam voluntatem de feligendis auxiliis, si conditio illa impleretur.

Not. 3. Illud quod ex S. August. Lib. de prædest. Sanctorum, cap. 9. & 10. adfert idem Genet, Potius ex dictis significat decretum de

dandis vel non dandis selectis auxiliis, quæ de Actu qui sit conditionatus ex parte objecti, absolutus ex parte actus. Sanctus etiam Thomas in primum Dist. 46. q. 1. a. 1. ad secundum, solum vult posse voluntatem Dei in aliquid conditionatè ferri, quod non negamus, quod etiam vult q. 23. de veritate a. 3. Jam autem 1. parte q. 19. art. 7. ad secundum, solum ostenditur alligatio divinæ libertatis, quæ se alligavit ad refusandum Lazarum, quia autem intentio auctoris est, non tam ostendere, quod Deus in ipsis quæ sunt merè ad libertatem ejus spectantia, alliget se decreto suo absoluto ex parte actus, conditionato ex parte objecti; quæ potius ostendere talia decreta à Deo formari, etiam de futuritione actus liberi conditionati nostri, idque præviæ ad consultam nostram libertatem, quid illa habitis omnibus prærequisitis, esset actura si. Hinc ad mentem illius attendendo.

Not. 4. Quod quando Deus talia conditionata certò & infallibiliter futura pronuntiabat, erat voluntas Dei determinata ad illa producenda, sed determinatione sub sequente prævisionem, quid esset voluntas creata actura si.

Conceditur quidem, quod prædicat Deus aliqua futura, quorum inter se nulla est connexio, ut cum Regi Joas 4. Reg. 13. promittitur: Super cussiles septies, delevisset Syriam; sed illic tantum significatur coëxistentia prævisa victoriae, cum conditione percussionis, quam victoriam spectat ad libertatem divinam determinare, ostenditque Deus determinationem suæ libertatis per actum absolutum ex parte actus, conditionatum ex parte objecti. Quod si queratur de Actibus liberis creatis incidentibus in hanc victoriam, promittit illos Deus non hoc sensu, quasi antecedenter ad præconsultam libertatem illos determinet, sed quod supposita præconsultatione selecturus esset principia, sub quibus prævidebatur operatio si.

Conceditur, quod Deus pacificatur de aliquo, & promittat, sed si promissum merè sit Actus Dei liber, facit hoc sine ulla directione scientiæ conditionata; sed si involvatur Operatio creata, non promittit eam independenter à præconsultatione, quid esset voluntas liberæ actura.

Conceditur, rem ab æterno futuram indigere, ut Deus decernat dare illi existentiam in tempore, si sit res de futuro, cuius futuritio sit aut necessaria, aut merè dependens à Dei arbitrio, ut cum Deus decernit ab æterno dare existentiam Soli. Sed rem liberam esse futuram, requirit quidem Dei decretum absolutum, sed quod non formatur ante præconsultam nostram libertatem, quid ageret si.

Conceditur, quod illa quæ non sunt ex se, & ex sua natura, connexa, non possint infallibiliter connecti nisi ab aliqua causa extrinseca & infallibili, sed infallibilitate vel antecedenti vel ex suppositione consequenti, ortæ; unde & conver-

sio Tyriorum habuit connexionem conditionatam, cum prædicatione Christi itidem conditionatâ, habuit inquam connexionem ex suppositione libertatis illorum gratiâ Dei adjutæ, sed non habuit connexionem infallibilem ex vi Decreti divinanteccidentis præconsultationem libertatis creatæ, quid est operatura s.

Quod autem dicit doceri in Logica, quod quando conditionalis non est vera, viillationis, non possit esse vera absolute, nisi in vi alicujus cause extrinsecæ, quæ infallibiliter ponat consequens, posito antecedente; id etiam accipi debet secundum dicta, ut scilicet posito antecedente ponatur consequens infallibiliter, vel ex suppositione antecedenti, vel ex suppositione consequenti, qualis suppositio consequens est, suppositio exercitii conditionati libertatis, prævili posita conditione, quæ suppositio, ex suppositione sui ad se, infert infallibilitatem, sed non est necesse infallibiliter ponit semper consequens, ex vi alicujus, quod sit infallibile antecedenter, adeoque v. g. ex suppositione decreti prædeterminativi ab soluti ex parte actus, conditionati ex parte objecti.

An autem prædefinitions illæ conditionatae ex parte objecti, ab soluta ex parte actus, ponendæ sint in Deo, actu, non spectat ad punctum difficultatis, inter nos & Thomistas, modò constet non formari illas independenter ante præconsultam libertatem nostram.

Jam autem confirmationes tres, quas inibi post probationem quintam format Gonet, probant illas debere ponit actu, quæ ipsæ non sunt adhuc demonstrativa, præcipue in principiis eorum, qui non admittunt prædefinitions, dicterent enim libertatem divinam exerceri, circa conversionem Tyriorum, per actum volendi dare media, sub quibus prævidebatur convercio, si fuisset conditio prædicationis. Hancque libertatem non exerceri in actu primo, sed in actu secundo, fieri; per hanc solam voluntatem satis sympathia, quam habet voluntas divina cum intellectu, licet nullum tunc fiat decretum etiam conditionatum, circa ipsammet conversionem, & ex iisdem principiis negabunt decretum seu prædefinitionem conditionatum conversionis conditionata, ex quo principio negant ipsas prædefinitions, putantes quod decretum de dancis auxiliis, sub quibus prævisum est operatio, sive illud sit pro statu absoluto, sive pro conditionato, non auferat libertatem, cum auferat prædefinitione, sive illa sit absolute simpliciter, sive sit ab soluta ex parte actus, conditionata ex parte objecti.

Quando autem querit Gonet, per quid futurum illud conditionatum transeat, à ratione mere possibilis, ad rationem futuri conditionati, ad hoc jam est responsum primâ parte Disp. 5. a num. 340. nempe quod transeat ipso conditionato exercitio libertatis à Deo adjutæ condi-

tionatæ. Ea quæ insuper ad fert Gonet de iis, dem decretis conditionatis, sunt procedentia ex particularibus nostrorum principiis, quæ sequitur cui lubet, negat cui lubet.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta à Ratione.

Fundamenta que probant impossibilitatem scientiæ conditionatae.

OBJICIT 1. Rationem fundamentalem, quæ à priori demonstrat per ipsum, impossibilitatem scientiæ conditionatae. Conditionatae inquam, & non Mediae, propter dicta, quæ vide 1. parte Disp. 3. n. 104. Sic ergo format argumentum Gonet. Scientia conditionata est cognitio certa & evidens futurorum conditionatorum, ante decretum, & prædefinitionem voluntatis divinae, ut docetur à nostris, sedalis cognitio est impossibilis in Deo. Quia ante decretum & prædefinitionem voluntatis divinae, determinantis extrahere res, ex statu meritis possibilis, & dare illis existentiam in aliquo differentia temporis, nihil absolute vel conditionatæ futurum est, nec proinde cognoscibile, ut tale, ab intellectu divino. Ergo cognitio futurorum conditionatorum ante decretum & prædefinitionem voluntatis, est impossibilis.

RESPONDE TUR. Majorem istius argumenti, quod debebat esse demonstratio, cum sit in definita, esse absolute falsam, nam licet non admittamus decretum & prædefinitionem, quæ Deus determinet, ut nonnulli consenserit v. g. aliquatur conditionatus, admittimus tamen decretum & prædefinitionem, vi cuius Deus determinat existentiam conditionatum ipsius voluntatis. Rursum, admittimus Decretum Dei de servanda indemni libertate, etiam pro statu conditionato, admittimus decretum Dei de dando concursu, auxiliis, & aliis prærequisitis, quibus mediis conditionatis, concursurus est Deus conditionatus ad illam conditionatum existentiam effectus, quæ omnia quasi à nobis non possentur, enuntiat Gonet, quod scientia conditionata sit scientia ante Decretum & prædefinitionem voluntatis divinae, dicitq; hanc majori constare ex supra dictis, & nos negamus id constare, & dici à nobis. Quod si admittimus Decretum Dei, de concurendo cum voluntate conditionata operatura, adhuc ostendimus, quod Dei voluntate concurrente, cum voluntate creata, extrahatur consensus è statu possibilis, in statum existentiae conditionatae. Nec probat Gonet, id non sufficere, vide hoc ipsum à parte Disp. 5. n. 247. Hinc in forma, aut effingenda major huic demonstrationi, aut distinguenda: Scientia conditionata est scientia futurorum conditionatorum ante Decretum, quo-

R. P.
THEMIS
ZIA NOWZ
Tom. I.
D. V.

determinet Deus, ut hoc nonnisi quantumvis sub conditione agat voluntas creata. Concedo Majorem. Scientia conditionata est scientia futurorum ante Decretum, vi cuius de cernat Deus, una cum voluntate creata concurrens ad existentiam conditionata consensus. Nego Majorem, Distinctaque minori, Nego consequentiā. Quia vero per nos datur Decretum Divinum conditionatum de concurrendo cum voluntate creata conditionata operatura, hinc sicut res omnes in sua possibilitate pendent a divina omnipotencia, tanquam a causa, ita & in sua futuritione, pendent a libera determinatione divina, non quidem determinante, ut hoc nonnisi sub conditione velit voluntas, sed determinante ad concurrendum eum illa, in ponendo illo consensu conditionato.

Quod autem dicit futurum esse id, quod est determinatum in causa, id negamus verum esse de futuris liberis. Inde causas illorum dicit esse contingentes. S. Thomas, ut vidimus supra. Hanc agnoscimus determinationem futuri liberi in causa, quod scilicet debet habere causa vim sufficientem producendi illius futuri, quam determinationem nos non tribuimus voluntati independenter a voluntate divina de concurrendo, nec esse sine concursu divino.

INSTANT 1. In nostris principiis, propositiones contradictoriae, non solum conditionatae sed etiam absolutae, sunt determinatae verae ante decretum, ratione oppositionis contradictoriæ, vel suppositionis eventus futuri, supponunt enim includi determinatam futuritionem in objecto.

RESPONDE TUR. Propositiones prædictas esse veras ante Decretum de ipsa futuritione conditionatae, sed non sunt verae ante Decretum de concurrendo ad illud objectum, quod importat illa propositio.

INSTANT 2. Esse futurum sub conditione est aliquid reale, at non est aliquid reale intrinsecum rei, quæ futura sub conditione dicitur, cum hoc pro tunc nihil sit, & consequenter incapax Denominationis intrinsecæ. Ergo est aliquid reale ab extrinseca forma proveniens. At hæc realis & extrinseca forma, nulla alia potest esse aut intelligi, nisi liberum Dei Decretum. Ergo ab illo constituitur in ratione futuri.

RESPONDE TUR. Explicandum hoc fuisse, quomodo futurum sub conditione sit aliquid reale; nam reale supponit pro eo quod realiter existit. Jam autem conditio, ut vetus fert prologue, nihil ponit in rebus. Ceterum & nos, illud conditionatum futurum dicimus esse aliquid reale, prout reale opponitur ficto, non autem prout opponitur alicui Intentionali, & statim Metaphysici. Sed quidquid sit de hoc. Concedamus interim arguenti, quod futurum conditionatum sit reale, & quidem ab extrinseca forma proveniens, concedimus item, quod hæc extrinseca forma non sit aliud, nisi liberum

Dei Decretum: sed negamus esse illud Decretum prædeterminans, ut hoc nonnisi etiam sub Conditione velit voluntas; sed est decretum de concurrendo cum voluntate, & de dandis prærequisitis etiam ad conditionatum consensum necessariis, quo Decreto non præintellesto, nihil potest ab intellectu Dei, ut sub conditione futurum cognosci, licet possit cognosci siue decreto Thomistico prædeterminante, ut hoc nonnisi velit voluntas.

Conceditur, prima Confirmationi: quod omnis realis entitas competat dependenter a causa prima, adeoque & futurito conditionata; concedimus item, quod omnia a causa prima dependant medio Decreto libero, consequenter & futurito conditionata dependet a libero Dei Decreto, sed negamus liberum illud Dei Decretum esse, vi cuius Deus de cernat, ut hoc nonnisi voluntas sub conditione velit, sed vi cuius de cernat Deus concurrere ad existentiam conditionatam aetatis.

Conceditur Confirmationi secunda: quod sicut implicat intelligere res ut possibilis, non præintellexit a divina omnipotentiæ, ita implicat intelligere ut futuras, etiam conditionatae, non præintellexit Decreto Divino; sed negamus, hoc Decretum debere esse, ut hoc nonnisi etiam conditionatae velit voluntas, sed sufficit Decretum de concurrendo cum voluntate creata &c.

Conceditur Tertio Argumento, quod ipse appellat principale, quod non possit res tranire de statu possibilis ad statum futuritionis, nisi medio Decreto, sed negatur, istud Decretum debere inferre, ut hoc nonnisi velit voluntas.

Conceditur Confirmationi prima: quod futurito conditionata includat aliquam actualitatem, quam non dicit mera possibilis, illaque major actualitas non potest subterfugere divinam causalitatem, quam Deus exercet medio Decreto libero. Sed negamus illud Decretum esse prædeterminatum etiam conditionatae, ut hoc nonnisi velit voluntas, sed est solum Decretum de concurrendo cum voluntate ad actum ejusdem, etiam conditionatum &c.

Conceditur Confirmationi Secunda: quod conditionatae futurum, debet respicere voluntatem divinam, alio modo dispositam, quam si esset pure possibile: possibile enim respicit voluntatem Dei potentem concurrere, conditionatae autem futurum, respicit voluntatem divinam, conditionatae operaturam.

Confirmationi Tertie negatur hæc propositio: *Futurum est illud, quod est determinatum in causa;* nisi forte determinatione, quæ significet haberi vires sufficientes in causa, ut effectum producat, sed negamus tales vires voluntati creatæ competere independenter a voluntate Dei de cernente cum creatura concurrere &c.

Quod attinet ad illam propositiōem: reputat aliquid absolute esse futurum, nisi causa

(M) ; Prima

Prima per Decretum absolutum sit absolutè determinata ad dandam existentiam in tempore: Si procedat, quod illud Decretum formetur de liberis futuris independenter à præconsulta nostra libertate, falsa est, si autem procedat de Decreto, quod determinet Deus ad dandum re ipsa concutum voluntati absolutè aucturè, talem determinationem divinam admittimus, factam præconsulta nostra libertate, conditionatam autem dicimus prærequiri, ad futurum conditum.

Et hæc sunt Argumenta, de quibus enuntiat Gonet: *Multum torquent authores contrarios, & nunquam ab illis satis se expediunt, nec possunt, ut iudico. Postea pluribus interjectis phrasibus.*

INSTAT 3. Vera est regulâ S. August. quam tradit lib. de prædest. Sanctorum, & de Bono Perseverantie, quod Deus in sua prædestinatio ne præsciat futura, & quidquid à Deo præscitur, ab illo etiam prædestinatur, & hinc manifestum est, quod sicut Deus de facto præscit futura conditionata, etiam illa de facto prædestinat & prædefinit, & quod si de facto ea non prædestinat, sed solum prædestinat, etiam de facto illa non cognosceret, sed tantum scivisset & cognovisset, unâ enim hæc vadunt, præscientia & prædestinatio. Unde si præscientia est actu in Deo, in illo etiam debet esse actu prædestinatio, & è contra, si prædestinatio non sit actu in illo, sed tantum esset, etiam non est actu in illo, sed tantum esset præscientia.

RESPONDE TUR. Locum illum Aug. hoc solum velle, quod futura conditionata, quia se habeant ad initium salutis, non præsciantur à Deo futura, independenter ab ejus auxilio & gratia. Quo posito, concedo, quod de facto præsciat Deus futura conditionata, & quod etiam illa de facto prædestinat & prædefinit Deus, sed volitione, cui competat actualitas actus, licet conditionata, tam ex parte actus quam ex parte objecti, & si non daretur volitio actu, quia sit saltem conditionata ex parte actus & ex parte objecti, tunc non præsciret Deus rem actu, sed deberet præscire nonnisi in futuro, quod Dei scientiae non competit. Ubi ut vides, actu voluntatis divinæ conditionatum indispensabiliter necessarium etiam ad volitionem conditionatam; suppono duplicein cogitari posse. Unum, qui sit actu, licet sit conditionatum & ex parte actus, & ex parte objecti, exprimibilisq; per particulam, velle; huncq; actu tribuitur sua existentia conditionata, & actualis, licet conditionatum exercitum libertatis divinæ. Alius autem actus voluntatis conditionatus cogitari potest, qui nullam actualitatem importet, etiam conditionatum ex parte actus, & ex parte objecti, sed sit mera suspensio actu, & reiectio in futurum exercitii libertatis, sine ullo actuali exercitio, adeoq; pro præsenti omissione actu. Prior ille actus divinæ voluntatis est sufficiens, ut in prædestina-

tione, modo explicato, noscat Deus futura conditionata, sed si secundi generis poneretur à nobis volitio in Deo, vi illius non sciret Deus actum, sed futurum esset ut sciret, sicut & futura esset ipsa volitio. Et sicut ille actus Penitentis, vellem non peccasse, quantumvis sit actus conditionatus ex parte actus, importat tamen exercitum voluntatis, & non meram actus suspensionem, & reiectio in futurum; ita & actus volitionis divinæ de concurrendo, etiam ad volitionem conditionatam, licet sit conditionatus ex parte actus, importat tamen exercitum actuale, licet conditionatum volitionis divinæ. Consule circa tales actus dicta de Penitentia, Disp. 1. n. 78. Consequenter, quando per Nos, censetur reiecte, ad sequens signum, Deus, formatione sui decreti, de operatione, ad sequens, inquam, signum, scientiam conditionatam, censetur reiecte formationem sui decreti quod sit absolutum. Et sicut positio conditionata ipsius conditionis, quæ supponitur ante futurionem conditionatam, positioque conditionata ipsius conditionis, non censetur esse improportionata futurionis conditionata; ita positio conditionata ipsius decreti conditionati ex parte actus, supponi debet ante futurionem conditionatam, nec erit improportionata ipsi futurionis conditionatam.

Quando autem suprà admisimus in principiis aliquorum è nostris posse concedi prædictiones conditionatas, concessimus, ut videre illuc est, quod sint præviae non ad consensum conditionatum, sed quod formari possent pro consensu conditionatum.

INSTAT 4. Decretum illud objectivè existens in mente divina, pro illo priori quod cognoscit futura conditionata, non objicitur menti divinæ, ut pure possibile, non objicitur etiam prout tunc ut futurum, futurum enim repugnat divinis Decretis. Ergo pro illo priori objicitur intellectui divino ut præsens, & exercitè existens, cùm inter possibile futurum & præsens, nullum deretur medium.

RESPONDE TUR. Hanc objectionem jam non probare direcem, quod etiam futurionem conditionatam liberam debeat antecedere Decretum, ut hoc nonnisi conditionatè sit, non probat non sufficiere Decretum conditionatum ex parte actus, circa quod tamen est lis inter nos, sed transit ad aliam difficultatem, quid sit actus conditionatus ex parte actus, quia difficultas est eadem, sive quis ponat non esse sufficiens Decretum, sive ponat esse sufficiens: redire nim difficultas, quid sit talis actus in Deo. Et quia hæc difficultas habet difficultatem in reprobabile ex materia, quid sit actus divinus liber, sive per eadem Principiâ solvi debet. Concedo, quod illud Decretum, non objiciatur menti divinæ, ut mere possibile, sed negatur, quod non objiciatur tunc ut futurum futurionis absolute, ipsum

R. P.
THEMI
Zia now.
Tom. I.
D. V.

ipsum futurum sit in statum absolutum educendum, licet non objiciatur tunc ut futurum, futuritione excludente etiam actualitatem voluntatis, ex parte actus conditionatae. Ad illam Propositionem quod attinet. Futuritio repugnat divinis Decretis, ex materia de Actibus liberi divinis responderi potest. Futuritionem Entitativam repugnare Actibus divinis, sed non futuritionem terminativam, & pro connotato importatam; seu ut alii dicunt, repugnare actui divino futuritionem secundum id, quod dicit Actus Dei in recto, licet non repugnet Actui Dei, futuritio, secundum id, quod dicit Actus Dei in Obliquo. In nostris Principiis dici potest, futuritionem formalem repugnare Actibus divinis, sed non repugnare futuritionem aequivalentem, hoc est, faciendo id per actum praesentem, sine futuritione, quod in creatis faceret futuritio. De quo vide i. parte disp. 8. n. 9. & in materia de Poenit. disp. 3. a. num. 202. ad 241.

Unde ulterius conceditur objici illud. Debetum intellectui divino, ut praesens, & exercitiae existens, sed praesentialitate & exercitatione conditionata, etiam ex parte actus, adeoque est praesens, sed praesentialitate excludente negationem hanc, quod non exerciterit se circa illud objectum voluntas divina, sed non est praesens praesentialitate excludente negationem conditionis ab ipsomet actu, & faciente, ne actus ille sit conditionatus etiam ex parte actus. Conceditur, inter possibile & futurum & praesens, nullum dari medium, sed nego illud Decretum non esse praesens praesentialitate involventerationem conditionati etiam ex parte actus, licet non sic praesens praesentialitate excludente conditionem, etiam ex parte actus.

Continuatur Probatio.

INSTAT 5. Non ministris repugnat divinis Decretis conditionata futuritio, quam absoluta, id est enim repugnat futuritio absoluta, quia repugnat Deo absoluta mutatione, cui repugnat etiam conditionata mutatione.

RESPONDE TUR. Repugnare divinis Decretis futuritionem secundum id, quod dicunt divina Decreta aliquid in ratione Entis in Recto, pro subiecto &c. sed non repugnat divinis Decretis secundum id, quod dicunt pro connotato, in obliquo &c. conditionata futuritio. Repeate & illam aliam distinctionem, quod futuritio conditionata formalis repugnet Decretis divinis, sed non repugnat futuritio conditionata aequivalenter, faciendo hoc sine futuritione & mutatione, quod in creatis faceret futuritio, & mutatione. *Hinc*

Conceditur ad Confirmationem, quod futuritio conditionata Decreti consistat in eo, quod Decretum sit futurum, si ponatur aliqua conditio, sed non futuritione Entitativa, futuritione in

recto, futuritione formalis. Si autem non erit futuritio in ratione Entis, nec futuritio formalis, nondum mutabitur sub tali conditione voluntas divina.

Conceditur. *Ad Confirmationem ampliorem.* Quod futuro conditionato non repugnet transitus in futurum absolutum, si purificetur conditio, si cetera sint paria, nempe si futuritio conditionata sit secundum id, quod importat illares in ratione Entis & formaliter, tunc erit transitus in ratione Entis & formaliter, sed si futuritio sit ratione connotati & per praesens, aequivalenter praestando, quod praestaret in creatis futuritio, non erit necesse ut illuc sit transitus & mutatio entitativa.

En difficultatem totam a materia de Prædeterminatione translatam ad materiam de Actu Dei libero. Sed per quid distinguetur Actus voluntatis divinae, quem habet circa possibilia ab Actu voluntatis divinae, conditionato ex parte actus & ex parte objecti. Certum est, non fore distinctionem in ratione Entis, cum uterque sit ipsem Deus: Nec erit distinctus ratione aliis & aliis entitativis objecti, nam idem Ens quod erat possibile, est futurum conditionate, & idem entitativum, est futurum absolute, si ponatur ipse extra causas. Erit tamen in hoc distinctione, quia actus circa possibilia est actus necessarii. Actus circa futura conditionata, est Actus liber: erit etiam distinctus, ratione aliis & aliis statutis objecti: nam pro statu possibilis importabit objectum non nisi conexione praedicatorum, pro statu conditionato existentiam sed conditionatam, pro statu absolute, exercitam; quo autem modo, ipsi illi actus versantes circa existentiam conditionatam & absolute distinguuntur, petamur ex materia de Actu Dei libero.

INSTAT 6. principaliter. Si per nos effectus qui est, requirit causam quae sit, & effectui qui erit, sufficit causa quae erit, & effectui qui esset, sufficit per nos causam quae esset, sequitur, quod futura absoluta, non requirant in Deo aliquod Decretum actuale & exercitum, sed tantum Decretum, quod erit, quod non concedemus. Sequela autem probatur: futura enim absoluta, non sunt actus, sed erunt. Ergo si effectui qui erit, sufficit causam quae erit, etiam sufficiet Decretum quod erit.

RESPONDE TUR. Etiam hanc totam difficultatem pendere ab explicatione, quid sit actus Dei liber, ita tamen, ut nunquam dicatur ipse actus liber de novo quoad rem, & esse, quod habet in Deo, advenire, nec Decretum illud quoad rem futurum, licet habeat denominacionem futuri.

Porrò de futuris sunt quædam Decreta Dei, quæ debent a nobis intelligi, ut jam exercita & ita Decretum de futuro Antichristo, est Decretum exercitum: Decretum autem de dan-

(M) 4 da plu-

Tractatus IV.

140

da pluvia cras intuitu supplicationis, vel voluntas condonandi, cras contritionem elicitu-
ro Petro, post mortale ab eo perpetratum ho-
die, est volitio quo concipitur à nobis cras po-
nenda; non quod in Deo non sit Actus qui est
cras futurus, sed quod quoad denominationem,
connotationem, æquivalentiam concipi
debeat, tanquam quid futurum, illaq; de futu-
ris, debet concipi Deus, habere præsentia De-
crica, quæ per Scripturam, promissionesq; Dei,
& prædictiones, nobis revelata sunt; illa au-
tem concipitur habiturus non quoad rem, sed
quoad denominationem, connotationem, æ-
quivalentiam ad futuritionem, quæ cæteroqui
revelata non sunt nobis, nec promissa, nec præ-
dicta in particulari. Hoc posito.

Conceditur argumento Primo in contrâ, quod
licet in futuris conditionatis non sit aliqua En-
titas actualis Physica, reperiatur tamen in illis
veritas actualis pro statu intentionali, adeoque
supponens decretum Dei actualē & exercitum,
sed actualitate non excludente, ne ille actus sit
conditionatus ex parte actus, sed actualitate ex-
cludente negationem positionis talis actus.

Conceditur Argumento Secundo in Contra,
quod res conditionatè futura dicat ordinem ad
habendam existentiam si poneretur conditio,
& quod hic ordo sit præsens & non futurus, ex-
positatq; causam præsentem & existentem, quæ
est decretum actualē, sed actualitate stante
cum hoc, ut ille actus sit conditionatus ex parte
actus, licet non debeat intelligi non positus.

Conceditur Tertio Argumento in Contra, quod
res futura sub conditione & futurito ipsa con-
ditionata, sit objectum Deo formaliter & actu
liberum, adeoque quod supponat in Deo de-
cretum aliquod actualē & exercitum, sed non
est necesse, ut illud decretum non sit condi-
tionatum etiam ex parte actus, adhuc enim & ta-
li actu posito, exercetur illo actu voluntas di-
vina.

Ad illud quod addit, quod per nos res abso-
lutè futura exigat decretum seu volitionem exi-
stentem defacto in Deo, si sit res de existentia
in ratione Entis, vera est propositio, si autem sit
res de existentia quoad denominationem, con-
notationem, æquivalentiam, subdistinguitur,
quod scilicet etiam sub hac formalitate debeat
concipi decretum ut existens, si objectum illud
sit revelatum aut promissum, sed non est nec-
esse, ut concipiatur ut existens, si objectum non
sit revelatum, ut v. g. non est necesse, ut conci-
piamus quoad suam terminationem esse com-
pletam volitionem hodiè, de danda cras pluvia,
pro qua danda orabitur cras.

Conceditur Argumento in Contra Quarto Prin-
cipali. Quod sicut res possibilis, quamvis non
sit effectus existens defacto, sed tantum possi-
biliter, tamen requirat defacto Omnipotentem
divinam ut defacto existentem; sic conse-
quenter effectus sub conditione futurus, expo-
scet essentialiter existentiam exercitam decre-
ti divini, sed exercitam ita, ut tamen ille actus
sit conditionatus ex parte actus.

Conceditur Reffonfo Gonci, quod format contra
doctrinam Suarii, quod futurito dicat carentia
am existentia, sed qualem; Si futurito sit in
ratione Entis, dicet carentiam existentia proli-
lo instanti reali quo needum est, sed si futurito
sit quoad denominationem, connotationem, æqui-
valentiam, dicet carentiam existentia nonnisi sub ratione denominationis, connota-
tionis &c. &c. qualem Carentiam existentia, non
repugnat habere decretis divinis, quod illam
denominationem sumptis.

Conceditur Argumento Quinto in Contra,
Quod per Nos decretum illud dicatur non esse
actuale & exercitum, actualitate faciente, ne
ille actus sit conditionatus ex parte actus, sed
non hoc sensu illud decretum non est actuale,
quasi per illud non exercet se actu libertas
divina. Unde ulterius decretum absolutum
ex parte Actus præcedens futuritionem condi-
tionatam liberam, dicit imperfectionem in Deo
ex suppositione, quod velit indemne servare
libertatem, & visu faciens, ut nonnisi hoc sit
conditionate. Hinc etiam postea, quandoque
aliquid liberum absolutè futurum, ob eandem
rationem non format Deus decretum, non pra-
consultat nostra libertate, nec decernit, ut abso-
lutè hoc, nonnisi illius decreti fiat. Conse-
quenter, quo sensu dicit imperfectionem, il-
lad decretum, si esset præsumtum ante con-
fusum conditionatum, ideoque nec ponitur ante
confusum conditionatum; eodem sensu dicit
imperfectionem, si ponatur ante confusum
absolutum liberum, adeoque nec ponitur
confusum absolutum liberum futurum.

Conceditur Argumento Sexto, quod de-
cretum illud non esset concomitans, vel subse-
quens, alias actus ille conditionatus non pende-
ret à decreto & voluntate divina, & ejus con-
cursu, quod est absurdum. Esse ergo antec-
dens futuritionem conditionatam liberam
Conceditur decreto absoluto, determinante
ut hoc nonnisi fiat absolutè, & formatu inde-
pendenter à præconsulta nostra libertate quid
esset actura, auferendam libertatem creature
in operando, & si antecedens, futuritionem
conditionatam, (quod concedunt aliqui è No-
stris) decretum, importaret quantumvis condi-
tionatè ex parte objecti, & hoc nonnisi condi-
tionatè fiat, auferendam fore libertatem
Non est enim major ratio cur illam non aufer-
ret conditionatè pro statu conditionato, cum
auferat absolutè pro statu absoluto; & si cu-
rignis applicatus urit, ita et si applicaretur ure-
ret, consequenter si decretum pro statu abso-
luto auferat libertatem, auferret & pro statu
conditionato. Quia autem per Nostros non
for.

R. P.
THEML
ZIANOW.
TOM. I.
D. V.

formatur illud decretum antecedens futuritionem conditionatam, ut hoc non nisi fiat sub conditione, sit ut illud decretum non auferat libertatem.

Conceditur *Confirmationi*, quod decretum illud antecedens futuritionem conditionatam non sit decretum prædeterminans, nec est indifferens hoc sensu, quod debeat cogitari nondum formatum à Deo, sed est indifferens eò quod non determinet, ut hoc non nisi fiat conditionare. Ethoc sensu non causaret Determinationem voluntatis creatæ, quia non determinaret antecedenter, ut hoc non nisi conditionare velit voluntas, sed causaret determinationem, quia mediæ omnipotentiæ & concursu, illam ipsam determinationem, quam ponit creatura, comproduceret conditionatæ, & daret illic conditionatæ existentiam.

Numerio septimò, immerito supponit Gonet, quod illud decretum non habeatur actu, licet una simul sit decretum illud conditionatum ex parte actus. Quod in præsenti fermè in omnibus argumentis immerito supposuit Gonet.

Conceditur, ulterius argumento octavo, quod si tale decretum etiam conditionatum ex parte actus, non ponetur, tunc illa scientia, utpote non supponens illum Dei decretum, non fore libera sed potius necessaria, sed nos concedimus, dicto sèpè sensu esse illud decretum actuale, estque illa scientia libera, non hoc sensu, quasi liberum sit Deo, cognoscere vel non cognoscere objectum, supposita ejus futuritione, sed hoc sensu, quod suppositio ipsa sit libera, & non determinata aliunde, ut hoc non nisi fiat. Conceditur ulterius, non fore hoc sufficiens salvativum, cut illa scientia attractiva futurorum contingentium liberorum, esset libera, quod ipsum illud objectum conditionatum posset aliter & aliter se habere. Nam hoc salvaret contingentiam sed non libertatem, sed requiri mus insuper decretum illud antecedens futuritionem conditionatam actu in Deo, actualitate excludente negationem existentia illius decreti, sed non faciente, ne illud decretum sit adhuc conditionatum etiam ex parte actus.

In addito, quod ultimò ponit Gonet, non probat, quod si decretum illud non antecedat inferendo ut hoc non nisi fiat, non probat inquam, quod scientia illa, casualiter & fortuitò Deo sit competitura, cum enim ex essentialibus omnis scientia prædicatis, sit determinata. Omnis scientia ad noscendum quodcumque noscibile, non casu sed vi inclusa in ratione sua omniscitivitas, determinatur ad noscendum quodcumque noscibile, adeoque & ad noscenda futura conditionata libera.

Quia tamen ita Deus est determinatus, ut non noscatur noscibile, antequam illud sit noscibile, hinc ante notitiam possibilis non intellegitur Deus exercere se in scientia visionis, quae

supponit possibilitem. Ita, quia ante determinationem conditionatam creaturæ, ad quam Deus ponendam concurrit suā Omnipotentiā applicatā per decretum conditionatum ex parte actus, non est noscibile futurum conditionatum liberum, idèo illud Deus non dicetur ante hanc determinationem creaturæ, vel noscere, vel posse illud noscere, & ne dicatur illa scientia competere Deo ante omnem intentionem, sufficiet ponere actum voluntatis divinæ, quantumvis conditionatum ex parte actus.

Infer. Si supposuisset Gonet, ut supponere debuit, nos non admittere quidem decretum conditionatum, ut hoc non nisi fiat, admittere tamen, decretum conditionatum ex parte actus, quo tamen defacto exerceat se voluntas divina, alia proposuisset Argumenta.

FUNDAMENTA ALIA.

Quæ probant Impossibilitatem ejusdem scientie conditionatae.

OBJICIT I. Gonet. Nulla potest dari in Deo, scientia imperfecta, & quæ dependeat, & mensuratur à rebus, quantum ad veritatem & certitudinem; sed scientia conditionata est imperfecta, cum sit purè speculativa, utpote antecedens decretum actuale voluntatis divinæ, & non facit, sed speculatur tantum, & explorat futuritionem conditionatam. Ergo scientia illa est imperfecta.

RESPONDETUR. Quod attinet ad Majorem. Illa vera est de certitudine entitativa & formalis, hæc enim accipitur ab ipsam omniscientia, quæ objecta, infinita infallibilitate attingit, sed non est vera, de certitudine objectiva & terminativa, nam ea & accipitur à rebus & ab illis mensuratur. Nam cum Deus dicit, Ignis applicatus urit, & cum Deus dicit, Homo est animal rationale; uterq; actus in Deo, quod ad certitudinem entitativam & formalem, est æqualis, sed certitudo objectiva & terminativa inæqualis est. Nam illius prioris actus certitudo objectiva est Physica, & à Deo impedibilis, posterioris autem actus certitudo, est metaphysica, & inimpedibilis. Unde etiam certitudo objectiva scientiæ simplicis Intelligentiæ est major objectivæ, quia impeditibile est etiam à Deo, ne v. g. homo, sit animal rationale, quod objectum est scientiæ simplicis Intelligentiæ: jam autem objectiva certitudo scientiæ conditionatae, non est tanta, cum sit impeditibilis, Deo v. g. non ponente decretum conditionatum ex parte actus, licet utraque scientia conveniat in æquali certitudine entitativa, seu formalis. Et hæc de Majori.

Quantum attinet ad Minorem, in qua lis est, negamus scientiam conditionatam esse purè speculativam hoc sensu, quasi non præsupponat

Tractatus IV.

142

nat illum decretum etiam conditionatum ex parte actus, licet non supponat antecedens decretum conditionatum, ut hoc non nisi conditionate velit voluntas. Quo decreto medio non speculatur tantum, nec explorat tantum futuritionem conditionatam, sed illam causat. At quomodo? Comprincipiendo eam per Omnipotentiam a decreto praedicto applicatam, una cum voluntate coagente & comproducente illam futuritionem. Et sicut Goonet, dicit peccatum nosci, non sine decreto permisivo, voluntate que concurrendi, ad Entitatem actus peccaminosi, ita noscitur Deus futuritionem conditionatam consensu v.g. non independenter a decreto conditionato ex parte actus, quod simul coniunctum est voluntati concurrendi, cum voluntate creata, ad Entitatem illius futuri conditionati. Quae responsio, quod scilicet Deus concurrat etiam ad Entitatem futuritionis conditionatae, est præterita in nostris Principiis, & tamen objicit Goonet, quasi non teneremus illam futuritionem etiam a Deo produci.

Objicit 2. principaliter. Illa scientia est impossibilis, quæ nullum habet, nec potest habere medium, in quo infallibiliter attingat suum Objectum. Scientia autem Media est hujusmodi; Nam illa non coexistit aeternitate, cum nunquam sint habitura esse, in propria mensura defectu conditionis, quæ nunquam purificabitur.

RESPONDETUR. Negando Minorem, & licet futura illa non coexistat aeternitate absolute, coexistit tamen conditionate habentque esse conditionatum.

Conceditur itaque, quod Deus ante omnem decretum actuale suæ voluntatis, quo dicat; hoc non nisi fiat conditionate, cognoscatur certò futura conditionata, licet non cognoscatur ante omnem decretum actuale suæ voluntatis conditionatum etiam ex parte actus, & involvens decretum ad concurrendum cum volitione creata, Quo decreto posito, tum primum cognoscatur conditionata objecta in veritate illorum objectiva, decretumque illud, est medium Objectivum & prius cognitum, non in hoc sensu, quod in illo determinate quid futurum sit cognoscatur, sed hoc sensu, est medium objectivum & prius cognitum; Quia nisi presupponeretur illud decretum, nec posset presupponi eventus conditionatus, con sequenter notitia eventus supponit notitiam illius decreti.

Conceditur autem S. Dionysio, quod Deus non secundum visionem singulis se immittat, quasi ejus notitia pendeat a rerum praesenti existentia, perinde atque visio corporalis, sed quod sciat omnia, eò quod continetur in ejus omnipotenti tanquam in causa; & sicut quamvis noscat Deus omnes creature in sua omnipotenti tanquam in causa, non obest quominus illa po-

scat etiam in sua essentia tanquam continente eminenter perfectionem rerum creatarum, ita nec hæc duo media derogabunt, quod minus in illis met ipsi, nosci possint creata. S. Thomas i. parte q. 14. a. 5. ad i. quando dicit, quod Deus id quod est extra ipsum non intueatur nisi in se ipso, solum sensum facit negativum, quod scilicet illa non sint existentia in seipso, existant tamen in Deo, intuitivè etiam in Deo noscitur, sint, eò quod notitia illa non pendeat ab existentia objectorum, præcipue cum etiam notitia creatorum in illis met ipsis fundamentum primum habeat Deus in se ipso. Hoc etiam sensu Deus intuetur omnia in seipso, quia omnium quæ noscitur intuito, seu species expressa, est ipsam illius substantiam, quæ est ipsem Deus. Hæcque videtur esse mens & S. Augustini, & S. Thomæ inibi, neque enim loquuntur ibi de medio cognito.

Conceditur, quod futura gaudent veritate objectiva determinata pro statu conditionato, antecedenter ad divinum decretum, ut hoc non nisi fiat conditionate, sed non gaudent illa veritate, antecedenter ad divinum decretum de concurrendo ad futuritionem conditionata, quæ veritas objectiva, non potest cogitari, ante tale decretum. Hoc autem quod infallibiliter conjungit extrema propositionis conditionatae in consensu conditionato libero, est voluntas creata, una cum Deo sibi cooperante.

Conceditur ulterius, quod objectum specificativum divini intellectus specificatione intrinsecâ & entitativa, sit sola essentia divina, sed non specificatione extrinsecâ, & quod extrinsecè specificari intellectus divinus non possit ab aliquo creato, id non probat Goonet, quantumvis id dicat nihil habere solidi, quod probandum fuisset, nec probat divinam essentiam non aequivalere speciei impressæ, in ordine ad representandum, creata.

Conceditur, quod Deus ante determinacionem suæ voluntatis non sciat quod Angelos esse producturus, ex hypothesi quod vellet creare alium mundum. Tamen non requiritur decretum voluntatis, ut hoc non nisi conditionate fiat a voluntate creata, ad hoc ut noscatur volitus illa libera conditionata. Cum enim in catu priori, exerceat se sola libertas divina, illius folius erat determinatio presupponenda, quia autem in futuritione conditionata libera, exerceat se etiam libertas creata, hinc ante determinationem conditionatam liberam, productam à voluntate creata, cum qua concurrit Omnipotentia, non potest prævider illa futuratio. Vide eandem objectionem i. parte Disps. 285. Et licet non minus pertineat ad providentiam & causalitatem Dei id, quod operatur ad extra mediantibus causis secundis, ac illud quod operatur immediate per se ipsum; tamen dum mediant causæ secundæ illæ quantumvis agant depend-

R. P.
THEML
Zia now.
Tbim. A.
ID. V

dependenter à decreto divino, tamen debet il-
lis Deus aptare contingentes causas ex phrasí S.
Thomæ, consequenter non decernere, ut hoc
nonnisi conditionatè fiat, sed decernere de con-
currendo ad hoc, quod liberè voluntas agit
conditionatè.

OBJICIT 3. Ante decretum divinum, nec
concipi potest alius actus liber etiam condi-
tionatè futurus. Ergo nec scientia conditiona-
ta antecedens hoc decretum. Antecedens
probatur. Impossibile enim est quod aliquis
actus contingens & liber absolutè, vel ex hypo-
thesi futurus, habeat determinatam habitudi-
nem ad voluntatem creatam, quin etiam habe-
at decretum divinum habitudinem, tanquā
ad Primam Causam efficientem, à qua intrin-
sice dependet determinatio, & cooperatio no-
nati arbitrii.

RESPONDETUR. Conceditur quod con-
sensus conditionatus habeat determinatam ha-
bitudinem ad decretum voluntatis divinæ, de
concurrente ad volitionem conditionatam, li-
cet non habeat determinatam habitudinem, ad
decretum, quo dicat Deus; ut hoc nonnisi fiat
conditionatè. Et sicut non habet determina-
tionem sūi conditionata futurio in voluntate,
tanquam in aliquo prævio, sed determinatio e-
ius est ex suppositione sui ad se, quæ suppositio
supponit tamen antecedenter voluntatem. Ita
volitio illa non supponit determinationem sūi
in decreto divino conditionato, ut hoc nonnisi
fiat, licet supponat decretum & volitionem ad
concurrentem, cum voluntate creata. Con-
ceditur quod liberum nostrum arbitrium non
sit primum liberum, non enim à se habet liber-
tatem. Illa tamen propositio, quod liberum ar-
bitrium non sit primum movens aut se determinans,
hoc sensu procedat, quod non habeat à se &
independentem à Deo determinationem, vera
est. Sed si faciat hunc sensum, quod voluntas
non possit agere nisi determinata à Deo, ut hoc
nonnisi agat, est falsa, & disformis S. Thom. in
secundum dist. 39. quæst. 1. Art. 1. *Ipsa potentia*
quantum est in se, indifferens est ad plura, sed quod
determinatè exeat in hunc actum vel illum, non est
ob alio determinante, sed ab ipsa voluntate, licet
*item sit liberum arbitrium, liberum per partici-
pationem, neque habeat absolutum dominium*
*sue determinationis, hoc sensu, quasi à Deo in-
fringi, aut alio, quod vellit Deus, verti non pos-
sit, sed hoc sensu, quod Deo volente servare li-
bertatis jura, non determinetur à Deo, ut hoc*
nonnisi agat.

Conceditur, quod Deus sit primum Ens per
essentiam, adeoque & primum liberum, con-
cedimus item, quod sicut impossibile est esse
Ens independentis in suo esse immediatè à Deo,
tanquam à Causa vere efficienti, ita impossibi-
le est dari determinationem liberiarum arbitrii futu-
ram ex hypothesi, quæ non pendeat à Deo tan-
quā

quam à Causa efficiente. Concedimus item,
illam futurionem dependere à libero decreto
Dei volentis, ut liberum arbitrium se deter-
minet, non hoc sensu, quasi illam determinat
Deus; ut hoc nonnisi velit, sed eo sensu,
quod fecerit decretum non impediendi illius
libertatem, sed concurrendi ad quamcunq; de-
terminationem creaturæ. Autoritas S. Th.
ex 1. parte quæst. 19. artic. 3. ad 5. non hoc signifi-
cat, quod voluntas creata ab alio determinari
debeat, ut hoc nonnisi velit, nam hoc, loco im-
mediatè à nobis citato, rejecit S. Tom. sed hoc
solum vult, quod Causa creata non habeat o-
mnia principia necessaria ad operandum, sed indi-
git completi aliunde, ut completetur voluntas
etiam pro statu conditionato per principia à
Deo oblata. Cūm tamen Deus, qui habet ex se
necessitatem, ut loquitur inibi S. Thom. adeoque
omnia complementa operandi, non indigat
aliunde completi, de quo vide 1. parte disp. 5.
num. 473.

*Fundamenta, quibus demonstratur inutilitas
Scientie conditionatae.*

EXAMINANDÆ sunt hæc demonstrationes.
OBJICIT 1. Si scientia Media esset
necessaria, esset necessaria ad dirigendum
Deum in suis decretis absolutis, & ad funda-
dam certam & infallibilem scientiam fu-
turonum absolutorum, ad hoc autem non
est necessaria, ut enim Deus per scientiam
mediam dirigatur in suis decretis absolu-
tis, deberet dari in intellectu divino prioritas
quædam & subordinatio inter cognitionem fu-
turonum conditionatorum, & absolutorum,
sed hoc non potest dici juxta principia nostra.
Nulla enim potest dari subordinatio & prioritas
in intellectu divino, inter cognitionem futu-
ronum conditionatorum & absolutorum, si nul-
lum possit dari instans vel signum rationis, in
quo res contingentes & libere sint prius cognoscibilis
à Deo, ut conditionatè futura quam
absolutæ, tale autem signum rationis in nostris
principiis dari non potest, nam juxta nostra prin-
cipia in quocunq; signo rationis imaginabili, ac
proinde etiam in signo antecedenti, in quo in
Deo ponitur scientia conditionata, possunt for-
mari Propositiones contradictoriae de futuris
absolutis, quarum una est determinatè vera, al-
tera determinatè falsa, ex vi & natura opposi-
tionis contradictoriae. Unde cūm nulla possit
dari veritas cognoscibilis, quæ lateat lumen in-
finitum intellectus divini, Deus in signo ante-
cedenti decretum, non minus cognoscit verita-
tem objectivam Propositionum contradictoria-
rum de futuro contingenti absoluto, quam de
futuro contingenti conditionato.

RESPONDETUR. Per nos dari volunta-
tem objectivam conditionalium, in illis met
ipsis attingibilem, dari & veritatem consimilent
in fu-

OL
sKi
Z:

Tractatus IV.

144

in futuris absolutis liberis, sed non quomodo-
cunque spectatam, sed de futuris positis à cau-
sis illis, quæ indispensabiliter sunt necessa-
riæ, inter quas est ipsum decretum Dei propor-
tionatum, ita ut antecedenter ante futurito-
nem conditionatum, sufficiat decretum condi-
tionatum ex parte actus & objecti, sed ad futu-
ritonem absolutam, est necessarium decretum
Dei absolute, idque ex eo, quia ut in antè di-
ctum contra Gonet, decreta & causæ, debent
esse proportionata ipsi futuris, adeoque si fu-
tura sint conditionata, decreta etiam & concur-
sus causarum debet esse conditionatus, sed si
effectus sit absolutus, etiam decretum Dei, &
concursus causarum debet esse absolutus. Et si
non concurrente voluntate creatæ conditiona-
tæ aut absolute, non potest supponi consensus
conditionatus aut absolutus creatus, ita nec
potest supponi eadem futuritio, sive condi-
tionata, sive absolute, Deo conditionata aut abso-
lutæ non decernente exhibere concursum.

Et hæc positio est communis nostrorum, ex
qua positione, inferimus necessitatem scientiæ
conditionatae. Ea ratione ad consensum abso-
lutum prærequiritur decretum Dei de concur-
rindo, & decretum de ponenda. Hypothesi, sub
qua prævidebatur fecutus eventus liber,
& quia hoc decretum non potest Deus forma-
re absolutum, nisi post præconsultam nostram
libertatem, ideo quid illa sit actura, præconsu-
lere debet per aliquam scientiam, per nullam
autem scientiam præconsulere potest nisi per
scientiam conditionata, de qua in prima parte.

Rursus. Quia ad eventum absolutum libe-
rum, est necesse ut Deus decernat implere hy-
pothesim illam, à parte creaturæ se tenentem, sub
qua prævidebatur eventus, cum hanc ipsam
hypothesim prænoscat non aliæ quæam scientiæ
conditionata, secundum dicta in 1. parte Dilp.
4. & 5. ideo erit non tantum utilis, sed & neces-
saria scientia conditionata, ita tamen ut, sicut
jam præmonui, non possit attingi, sive objectum
conditionatum sive absolutum, independenter
à Dei decreto proportionato, quod tamen cir-
ca eventus absolutos formabile non sit salva li-
bertate, nisi post prænotionem, quid illa esset
factura si. Sine quo ulterius proportionato
decreto non potest haberi veritas determinata
etiam contradictriarum propositionum, non
enim potest esse propositione sine subjecto & præ-
dicato objectivo, subjectum autem & prædicatu-
m objectivum, cum sit ut supponitur crea-
tum, haberi non potest, sine hoc, quod à Deo
& ejus influxu dependeat. Et sicut cum dico,
Hircocervus est Leomus, Hircocervus non est
Leomus, quamvis hæc propositiones sint con-
tradictriae, non infertur tamen existentia al-
terutrius, quia desunt causæ etiam possibilis
Hircocervi, ita nec formatis contingentibus
contradictrioris inferetur existentia alterutrius,

si desunt causæ necessariae. Formemus v.g. has
Propositiones: Consentiet, Deo non concur-
rente, Dissentiet Deo non concurrente, Non
consentiet, Deo non concurrente. Prima Pro-
positio & secunda, est falsa, nam tam consensus
quæam disensus, cum sint actus positivi, fieri non
possunt independenter à Deo, sed semper est
vera illa negativa, non dissentiet, non con-
sentiet, idque ob decretum Principii requiri. Hæ-
c positis.

RESPONDE TUR in forma. Negando omnes
antecedentes minores. Quod attinet hanc pro-
positionem: In signo antecedenti decretum a-
ctuale, possunt formari propositiones contradic-
triae, quarum una est determinatæ vera & al-
tera determinatæ falsa, ex vi & natura opposi-
tionis contradictriae, distingui debet; quod scilicet
sunt formabiles illæ Propositiones in signo
antecedenti, quo Deus absolute dicat, hoc non
nisi fiat, adeoque in signo antecedenti de-
cretum, quo de se sit efficax, & quo posito non pos-
sit oppositum fieri. Concedo Propositionem.
In signo antecedenti decretum actuale, quo
Deus dicat, volo concurrere, decerno conditionem implere, sub qua prævidisecutum
eventum, possunt formari dictæ contradictriae,
adeoque una esse determinatæ falsa altera
determinatæ vera, Nego Propositionem. Cum
enim impossibile sit, aliquid futurum esse & non
producillud à causis, sine quibus est impossibili-
le illud esse, cum prædictum decretum sit talis,
ut sine illo impossibile sit, aliquid esse futurum
hinc sit, ut in signo antecedente illud decretum
non possint formari Propositiones contradic-
triae quarum una sit determinatæ vera, altera de-
terminatæ falsa. Quia autem ad formandum
decretum, quod formari debet non nisi ut ex
post præconsultam nostram libertatem. Item
quia ad noscendam hypothesim, sub qua cum
Dei concursu videtur consensura voluntas sine
ullo decreto, quo Deus dicat, ut hoc non nisi
fiat, cum inquam ad noscendam hanc hypothesim
requiratur scientia conditionata, hinc sit, ut
ad dirigendum Deum, ut formet necessarium
illud decretum, & ad conditionem futurabilis
uti implendam, necessaria sit scientia condi-
tionata.

Conceditur Confirmationi, quod futuris condi-
tionatæ, in signo antecedenti divinum decre-
tum quo Deus conditionatè dicat, hoc non nisi
conditionatè fiat si, competit illis futuris, habe-
re determinatam veritatem vel falsitatem, sed
non competit illam habere ante decretum con-
ditionatum ex parte actus, quo Deus dicat
velle concurrere. Futura item absoluta habent
veritatem in se ipsis antecedenter ad decretum,
quo Deus dicat, volo ut hoc non nisi fiat, sed non
habent determinatam veritatem ante decre-
tum, quod formetur post præconsultam no-
stram libertatem, & ante decretum de imple-
da hy-

R. P.
THEML
zianow.
Tom. I.
D. V.

da hypothesi, sub qua prævidebatur futurus consensus. Quia autem istud præconsulere libertatem, istud prævidere hypothesim, spectat ad scientiam conditionatam, ideo illa futura absoluta, in signo antecedenti scientiam conditionatam, non habent determinatam veritatem vel falsitatem. Deniq; cum veritas futuri fundetur in ipsomet futuro, futurum autem ipsum impossibile est esse sine causis, sine quibus impossibile est illud esse, inter quas est illud decretum ad quod attendit scientia conditionata. Unde sicut decretum illud non est inutile, ita nec scientia conditionata illi præludens, inutilis erit.

Conceditur cum Martinon, quod futura tam conditionata quam absoluta, habeant determinatam veritatem; ita tamen, ut veritas illa fundetur in futuritione, & futuritio ipsa sit impossibilis sine Causis suis necessariis, inter quas est decretum illud, licet non prædeterminatum: & quia illud decretum prostatu absolutu formatur post præconsultam nostram libertatem, hinc Negatur, non dari prioritatem & subordinationem, inter scientiam conditionatam & futuritionem absolutam. Negatur ulti-
tus, quod scientia conditionata auffert libertatem & contingentiam rerum, & quamvis in illis supponat veritatem, ex vi & natura opposi-
tionis contradictione, quia tamen illa veritas vel illa falsitas est, ex ipsam suppositione exerciti libertatis, & non independenter ab illo ex-
ecitio, ideo adhuc non auferetur libertas illa determinata veritate, quia suppositione exerciti libertatis, veritateque fundata in illa sup-
positione, non auferetur libertas.

Objicit 2. Deus in formandis suis de-
cretis absolutis circa conversionem hominum, suf-
ficienter dirigitur per scientiam simplicis intel-
ligentiae. Ergo non indiget scientia condi-
tionata directrice. Antecedens probatur. Deus prius ratione quam habeat decretum efficaciter prædestinandi creaturam, præcognoscit per scientiam simplicis intelligentiae suam omnipotentiam, efficaciam voluntatis suæ, & vim auxiliorum, quibus quidquid ordinat circa ele-
ctos, atriuit fortiter & disponit suaviter, Unde ex thesauris suæ omnipotentiae & non ex no-
sti Arbitrii potestate, haurit Deus media & gratias efficaces, quibus infallibiliter simul & liberè potest convertere peccatores, quando & ubi voluerit.

RESPONDETUR. Duo sunt in quacunque gratia & auxilio efficaci. Unum quod haber rationem Entis, virium, causativi seu operativi. Aliud, quod habet rationem efficacis, operativi, infallibiliter eventum inferentis. Primum illud est merè & præcise à sola Dei omnipotencia & voluntate pendens. Illud aliud, est pendens à Dei omnipotencia & voluntate, sed una & concurrente creaturā, & ex determinatione

ejusdem. Hoc posito Negatur Antecedens, concedoq; quod ante decretum prædestinatum præcognoscat Deus per scientiam simplicis intelligentiae suam omnipotentiam, & vim gratiae & auxiliorum, h. e. ipsam entitatem auxilii, & quod ex thesauris omnipotentiae, non ex nostri Arbitrii potestate vis illa operativa desumatur, per suamque voluntatem & omnipotentiam offert gratias efficaces, quibus infallibiliter convertit peccatores, sed non infallibilitate, vi cuius decernat Deus ante præcon-
sultam nostram libertatem, ut hoc non nisi fiat, nec possit oppositum fieri, sed infallibilitate stante cum hoc, ut oppositum fieri possit, licet non sit futurum. Hinc jam concedo ista omnia scientia simplicis intelligentiae attingi, & nego consequentiam, necdum scil. esse necessariam scientiam conditionatam, vi cuius dirigatur Deus, ut ex thesauro suæ omnipotentiae, ad quem attendit scientia simplicis intelligentiae, hanc potius felicitatē gratiam quam illam. Et certe simplicis intelligentiae est, attendere ad connexionem prædicatorum, & ad omnem illud quod possibile est. Quia ergo videt Deus posse cum hac gratia converti Petrum, posse etiam non converti, non præinformatur ab illa suffi-
cienter, an defacto sit convertendus. Hinc ad-
huc relinquitur locus scientiae conditionatae, quæ ostendat cum hac gratia, actu esse con-
vertendum. Unde actus illæ scientiae simplicis intelligentiae attendit ad utrumque extremum, & dicit, vi hujus & non aliis in individuo gratiae, efficaciter potest sequi eventus, potest etiam efficaciter non sequi. Jam autem scientia conditionata ad unum determinatè attendit extremum, est secuturus eventus si. Hinc Deus ne cæcè agat, debet illa scientia præin-
formari, & ex thesauro suæ omnipotentiae, per suam voluntatem illam gratiam excerpere.

Conceditur, quod Deus rebelles ad se compellat voluntates, i. e. affligendo, percutiendo, internis angoribus afficiendo, sed non compellit decreto, ut hoc non nisi fiat, nec possit fieri illi oppositum, quod ex eo etiam probatur, quia id facit propitius, h. e. non perfingens libertatis iura. De quo etiam alias aetum in 1. parte.

Conceditur cum Aug. Enchiridii cap. 98. Nullam esse voluntatem ita malam, ut ubi Deus voluerit, non possit eam in bonum convertere, sed id sit ex voluntate felicente gratias, quæ prævi-
derent eventum habituræ, ut ostensum est 1. parte Disp. 5. num. 482. 1. principio.

Conceditur, quod providentia humana non conferant vim & efficaciam ad finem intentum mediis quæ adhuc possunt, & quod divina providentia tribuat vim, suis mediis sumptis pro ratione virium, pro ratione operativorum, sed non tribuit illis efficaciam & vim, ut hoc non nisi ope-
rentur, ita, ut non possit fieri oppositum.

Conceditur, quod Deus in thesauro suæ omni-
potentiae habeat infinita media efficacissima

(N) per-

pertrahendi ad se homines, sed efficacissima non efficaciā, vi cuius hoc nonnisi fiat, nec pos- sit oppositum jam fieri, sed efficaciā, supponen- te præconsultam nostram libertatem, ad quam præconsulendam, requiritur scientia conditio- nata, quæ quia semper Deo adest, nec est Deus adstrictus, ut sub hac una nonnisi conditione, videat aliquem hīc & nunc salvare posse, habet- quæ suam expeditam omnipotentiam, ut illa auxilia deponat. Hinc sit, ut divinæ gratiæ, quod voluit Prosper, tempus agendi semper adsit.

Præter illum modum respondendi, qui con- cesso Antecedente negat consequentiā, est alia via facie hīdi satis huic difficultati, distinc- tione ex dictis. Deus prius ratione per Scientiam simplicis intelligentiæ prænoscit efficaciam vo- luntatis suæ, vi cuius hoc nonnisi fiat, nec pos- sit fieri oppositum, & tamen salvâ libertate, Nego Antecedens. Deus prænoscit per scien- tiā simplicis intelligentiæ præsuppositivè ad concursum voluntatis creatæ, efficaciam vo- luntatis suæ, Concedo Antecedens. Ad talem autem concursum prænoscendum indiget sci- entiā conditionatā. Consequenter prænoscit per scientiam simplicis Intelligentiæ, vim auxi- liorum, ex quibus sequetur eventus, non seque- tur etiam eventus, Concedo Propositionem. Prænoscit vim auxiliorum, vi quorum inde- penderet a consensu creaturæ præhabito, se- cuturus sit nonnisi eventus, Nego Proposi- tionem, &c.

Unde etiam Negatur hīc Major, quam sup- ponit dicta objec-*ti*o: Habet Deus in thesau- rō suo auxilia antecedenter ad consensum creatu- ræ etiam conditionatum, ad quem unā con- currit Omnipotentia, habet inquam auxilia de- fe efficacia, vi quorum non posse non sequi e- ventus, & tamen salvâ libertate.

Continuatur Examen.

Objec-*ti*o 3. Demonstrando inutilem esse scientiam conditionatam ac insufficientem ad conciliandam humanam libertatem, cum Præ- destinatione, & gratia efficaci, citatq; pro hac positione authoritatem Academiarum, & Va- riorum Auctorum, etiam nostrorum, & Joa- nis Lallemandet. Postea sic format demon- strationem. Quia Augustinus reçè cum no- stra libertate conciliavit certitudinem Præ- destinationis, & efficaciam gratiæ composuit, & ad talem concordiam non adhibuit scientiam conditionatam, quod probat, quia ita docuit Molina.

RESPONDETUR. An plures viri docti sen- tentiam nostram doceant, videantur 1. parte Disp. 5. à n. 126. & in Tractatu de scientia me- dia nostri Borrul. Henriquez fortè (nam librum ad manum non habeo) per prædeterminatio- nem, intellexit operum nostrorum bonorum

Prædefinitionem, aut Prædestinationem, for- matam non ex prævisis absolutè meritis, cum quibus multi putant ex nostris non stare libertatē, sed hīc sententia est distincta à Præde- terminatione, ut videre est in dictis, Primā parte disp. 5. n. 405. Authorem libri, de ordine prioris & posterioris, pluribus refutatum vide disp. 4. a. n. 24. Phrases Joannis Lallemandet, quas citat Gonet, argumentum non continent. Quod attinet ad Auctoritatem Molinæ, circa eam, non est inter nos & Thomistæ difficultas, & etiam contra Molinam, si sit necesse, negamus non usum fuisse Augustinum scientiā condi- tionatā, ad conciliandam libertatem cum Præde- destinatione, & gratia efficaci, quas auctoritates, vide relatas Disp. 4. à num. 9. & præter illas vi- de similia Disp. 5. à num. 428.

Prima auctoritas desumitur ex lib. 1. de Spiri- tu & Lit. c. 24. quam etiam posui loco cit. n. 43. Visorum suorum agit Deus, sive extrinsecus sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate, quidei vi- niat in mentem, sed consentire, vel dissentire pro- prie voluntatis est. Tria hīc pensanda. Im- primis, quod Augustinus suasiones admittat in- trinsecus & extrinsecus. Quæro scivitne an ei- sent eventum habituræ, vel non; scivit indubie, & quia suasiones erant non prædetermina- tiones, debuit id noscere per scientiam condi- tionatam. Secundum admittit Augustinus: ne- mō habet in potestate quid ei veniat in men- tem, quod & nos admittimus, admittunt & Thomistæ, & si prædeterminatio stare Thomistæ, in primis cogitationibus, quæ sunt in nobis sine nobis, talis prædeterminatio quoad hoc, esset ipsissima societas sententia. Tertiū. Consentire vel dissentire propriæ volun- tatis est, rogo quæ scientia attendat, & scruta- tur *Ly est nonnisi consensurus*. Non scientia sim- plicis Intelligentiæ, quia hīc considerat, & possibiliter consensus & possibiliter diffi- tensus. Non scientia visionis, quia hīc suppo- nit decretum, Augustinus autem non dicit, quod consentire, vel dissentire, sit ex decreto, ut nonnisi hoc fiat, & quo posito, non possit fieri oppositum. Ergo debuit pernoscere even- tum illius posse consentire vel dissentire, sci- entia conditionata. Quî ergo non est adhibi- ta ad conciliandam libertatem cum gratia ef- ficaci?

Secunda Auctoritas lib. 1. Retraçt. cap. 21. ubi expendens illam Propositionem: In voluntati potestate possum est, ita mutari, ut bonum pos- sit operari, subdit: *Non est contra gratiam Dio- quam prædicamus, in potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem, sed ea potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum: Dedit eis pot- estatem Filios Dei fieri.* Cùmenim hoc sit in potes- tate, quod cum volumus facimus, nihil tam in potes- tate, quām ipsa voluntas est, sed præparatur volun- tas à Domino. Quis usum illius potestatis in ho- mine,

R. P.
THEML
zianow.
Tom. I.
D. V.

mine; ad mutandam suam voluntatem prænoscit, nisi scientia conditionata. Præparatio enim illa voluntatis solum significat collationem auxilii, vel ejus pro statu absolute selectionem, sed certè non significat Prædeterminationem. Nam non est in nostra potestate habere prædeterminationem, & tamen est in potestate hominis, mutare voluntatem, quis præinformat Deum, de hac mutatione voluntatis, & exercitio ejusdem, præter scientiam conditio-

natam? *Tertia auctoritas est ex lib. i. ad simplic. q. 2. Cujus misereatur, sic eum vocat, quomodo scit ei congnere, ut vocantem non respuat.* En aperte Augustinus utitur scientiâ Dei ad conciliandum gratiam cum libertate, quæ scientia non est simplicis Intelligentiæ, quia hæc est necessarium, & vi illius noscit Deus, quod & congrueret, & diverso respectu non congrueret. Hinc debet dari scientia quæ advertat, quia non nisi congrueret vocatio. Non etiam illa scientia est visionis. Quia non pendet à decreto, vi cuius non nisi hoc fiat, & quo posito, non posset oppositum fieri.

Conceditur ad probationem secundam Minoris cum August. lib. de gratia Christi cap. 47. & lib. 4. contra Julianum cap. 8. Quod quando defensit liberum arbitrium, negari Dei gratia videtur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium petetur auferri. Unde etiam nos ad scientiæ altitudinem & Dei inscrutabilitatem recurrimus, quæ per nos in hoc stat, quia in his circumstantiis, in quibus negavit v. g. CHRISTUM Petrus, potuisset illum non negare, negavit tamen, & Deus præinformatus scientiâ conditionalium, cùm potuisset illi feligere auxilium efficax non selegit, per quod videtur appartere auferri libertas. Nam non est in potestate mea illam gratiam efficacem feligere, & si illam selegisset, non deliquerit, & tamen, ut dixi ad illam selectionem dirigitur Deus scientia conditionata, selectioneque illa non auferret libertatem. Ergo apparet scientiam conditio-

natam esse utilem ad salvandam efficaciam gratiæ cum libertate. Et certè si Deus non datus illa scientiâ auxilium offerret, alterutrum horum contingere: aut cæcè operaretur, si conferret gratiam, quâ uti & non uti, esset in potestate hominis, nesciret enim quid esset futurum datum illa gratiâ, & tamen eam daret; aut frangeret libertatem, si daret gratiam, quæ faceret non nisi operari, & quâ positâ, non posset non sequi eventus.

Conceditur ulterius, ad tertium ex efficacia gratiæ tradita ab Augustino, quod plures ex fidibus fuerunt turbati, at non minor est & in nostra sententia occasio turbationis, si non intelligatur: nam & nos adstruimus vocationem secundum propositum, nempe impossibile esse contentire sicut opus est ad salutem, nisi Deo

dante auxilium supernaturale. Agnoscimus ultius vocationem secundum propositum, quia non nostrum, sed Dei est, feligere auxilium, quod prævidit eventum habiturum, occasionemq; id ignavia malis præbere potest, si contumaciter dicant: prævidit etiam Deus, respectu mei gratias efficaces: si voluerit, feliget illes, qualisquis sum, jamq; id ex nostris principiis Hæretici deducunt, sicut ex principiis Augustini deduxerunt. Videatur Guilel. Tuissius, Calvin. ipsi etiam Thomistæ putant, ex nostris principiis eadem sequi inconvenientia, quæ ex iis. Vide i. parte Disp. 5. n. 445.

Conceditur Argumento Quarto, quod efficacia descendat ex Omnipotentissima Dei potestate, & ex supremo dominio, quod habet in nostris voluntates, quod ita salvamus, quia quodcumq; auxilium datur, ex Omnipotentiæ Dei thesauro datur, datur item ex supremo domino, quia supremum dominium est disponere prout voluerit. Disponit autem Deus prout voluerit, quia in illius est potestate, feligere potius gratiam efficacem præ deeffici, licet non defumat gratiam ex omnipotencia & ex supremo dominio, hoc sensu, ut ponat gratiam, quæ non nisi hoc operetur, & quâ positâ, impossibile sit non sequi eventum.

Conceditur Argumento Quinto, quod gratia efficax de noentibus faciat volentes, feligente Deo gratias potius efficaces, ex suppositione autem si vult voluntas, non potest non velle. De quo vide i. p. D. 5. n. 483.

Conceditur principali Probationi Minoris, quod modus conciliandi libertatem cum prædestinatione, quo usus est Aug. sit diversus à modo, quo usus est Faustus. Sed & noster diversus est à modo, quem usurpabat Faustus. Convenit in hoc S. August. Nos, & Faustus, quod detur in Deo scientia conditionata, de qua enuntiavit, ut suprà vidimus, Augustin. *Quid verius.* Sed differimus cum S. Aug. à Fausto, in hoc, Quia Faustus requirebat præscientiam in spiritorum naturali, nos requirimus cum Aug. præscientiam supernaturalium operum. Deinde, quia Faustus non recurrebat tandem ad selectionem auxiliorum, quæ selectione sit penes solius Dei manum, unde dicebant Semi-Pelagiæ, ut refert Aug. de Prædest. Sanctorum cap. 14. citatumq; i. par. disp. 4. n. 70. Quod judicentur homines ratione meritorum vel demeritorum, quæ habitu res essent si viverent, & ad prædestinationem selectionemq; auxiliorum non recurrebat. Recurrimus nos. Baronius an fuerit nostræ sententia, an Thomistica, examinare nolo; certum est, sententiam Molinæ antequam fuisse bene proposita & explicata, quid vellet, multorum censuram habuisse, quod etiam videre est in Relatione Disputationis factæ, de hac materia ante duos Pontifices, quam vide apud Ripalda.

Demonstratum estare Prædeterminationem
cum Libertate.

INSTANT 1. Gonet. Principaliter suadendo inutilitatem scientiæ mediæ ad salvandam libertatem cum efficacia gratiæ, & certitudine Prædestinationis, & appellat hanc rationem communem Thomistarum. Certitudo autem efficacia inferens & causans libertatem, non potest illam destruere, at efficacia gratiæ & certitudo prædestinationis à scientia media independentis, causat & infert libertatem consensus, quia efficacia gratiæ & certitudo prædestinationis oriuntur & procedunt ex summa efficacia voluntatis divinae.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Efficacia autem gratiæ oritur ex summa efficacia voluntatis divinae feligentis auxilium, quod prævidit effectum habiturum scientia conditionata, Concedo Propositionem. Oritur ex summa efficacia quæ independenter ante prævisum consensum, faciat ut hoc non nisi velimus, & quæ gratia posita, impossibile sit oppositum fieri. Nego Propositionem. Unde & certitudo Prædestinationis, oritur ex efficacia divinae voluntatis decernentis salvare, post præconsultam nostram libertatem, quid esset ex adjutorio Dei factura, non autem ante illam præconsultam.

Conceditur, quod efficacia divina voluntatis inferat non solum substantiam, sed etiam modum libertatis, ita tamen, ut id faciat mediis comparsibus cum libertate. Nego autem gratiam esse comparsibilem cum libertate, vi cuius gratiæ, hoc non nisi fiat, & quæ posita impossibile sit non sequi eventum, & ita intelligendus est S. Thom. ad quem se inibi refert Gonet. Anselmi authoritas ex lib. de Concordia Præscientiæ, Prædestinationis & gratiæ cap. 1. hoc solum indicat, quod Deus decreverit indinam servare libertatem, & ex eo illam esse liberaem. Hinc si Deus velit ut liberè voluntas operetur, & erit actus liber, & erit quod Deus vult. Sed Nego, quod velit Deus imo quod possit velle, ut liberè sequatur eventus, si dat gratiam, vi cuius non nisi consentit voluntas, & cæ posita impossibile est non sequi eventum. August. lib. de Corrept. & gratia. c. 8. hoc vult, quod non sit in potestate hominis habere gratiam, unde non libertate consequitur gratiam sed gratiæ libertatem, quod duplum sensum habet. Quia hoc ipsum quod Deus decreverit servare libertatem indennem, gratiæ est. Deinde, quod non nisi posito Dei adjutorio liberum sit homini exercere actum ut oportet ad salutem. Hoc est, gratiæ habere libertatem. Concedimus ultius cum Augustibid. cap. 14. quod magis habeat Deus in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas, quia scilicet non est in potestate hominum, feligere auxilia

efficacia, & se ipsos prædestinare, de quo vide r. p. Disp. 5. N. 482.

INSTANT 2. Gonet, impugnando, immetit à nobis doceri, quod implicet Decretum physicè prædeterminans, & tamen causans in actibus nostris libertatem. Format ergo argumentum retorquendo, & impugnando implicare contradictionem, quod divinum Decretum causet in nobis modum libertatis, nisi sit prædeterminans. Quia causare in nobis modum libertatis, est efficere liberam determinationem voluntatis humanæ, in ea enim consistit libertas actualis. Sed implicat divinum Decretum liberam determinationem causare, nisi sit prædeterminans. Ergo implicat attingere modum libertatis, nisi sit prædeterminans. Major constat. Minorem probat. Implicat Decretum causare liberam determinationem voluntatis humanæ, nisi illam antecedat prioritate naturæ & Causalitatis: nam omnis causa debet esse prior, saltem natura suo effectu, ut docent Philosophi. Sed Decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans, ut constat: Thomistæ enim nomine Decreti prædeterminantis, nihil aliud intelligunt, quam Decretum antecedens liberam determinationem voluntatis, prioritate Causalitatis & naturæ: Ergo implicat Decretum causare liberam determinationem nostræ voluntatis, nisi sit prædeterminans.

RESPONDETUR. Ut Argumentum aliquid probaret, debuit ostendere ipsum subiectum, de quo est lis. Nempe, quod possibile sit, causari in nobis à Deo modum libertatis, qui modus non pendaat ex ipsomet exercitio nostræ libertatis, posito cum concursu divino. Unde jam Nego Majorem, eò quod sit de subiecto non supponente. Nam nego possibile esse causari in nobis modum libertatis, & non oriundum ab ipsam voluntatis determinatione facta cum concursu divino. In idem recedit, si dicas implicare contradictionem, quod divinum Decretum causet in nobis modum libertatis, nisi sit prædeterminans, casu quo, causare in nobis possit modum libertatis non oriundum ab ipsam determinatione Creature posita cum concursu divino, sed Nego possibile esse, ut sic causet in nobis modum libertatis. Quod attinet ad illum syllogismum: causare in nobis modum libertatis, est efficere liberam determinationem voluntatis, sed implicat divinum Decretum causare liberam determinationem voluntatis humanæ, nisi sit prædeterminans. Ergo implicat attingere modum libertatis, nisi sit prædeterminans.

Quod inquam attinet ad hoc Argumentum, puto illud non esse categoricum ob indebitam collocationem Terminorum, quæ potius sic fieri debuisset: causare in nobis modum libertatis,

R. P.
THEML
zianow
Thom. Ac
D. V.

tatis, est efficere liberam determinationem voluntatis humanæ; sed implicat divinum decretum aliud quam prædeterminans, causare in nobis modum libertatis. Ergo implicat aliud quam decretum prædeterminatum efficere liberam determinationem voluntatis humanae. Ita enim servabitur Regula illa. Prima prius subiicit, post prædicat ipsum; sed quidquid sit de Argumento, an sit Categoricum, ex jam dictis, Argumenti, prout positum est, distinguuntur potest Minor: Implicat divinum decretum causare liberam determinationem voluntatis humanæ, nisi sit prædeterminans, & hoc ipsum ut causetur à decreto, libera determinatione voluntatis humanæ, vi cuius decernat Deus, ut hoc non nisi fiat, & quo posito impossibile sit vi decreti oppositum fieri, hoc ipsum inquam causare, est possibile. Nego Minorem. Et hoc causare est impossibile, Concedo Minorem. Ergo implicat illud decretum attingere modum libertatis nisi sit prædeterminans, & est possibile ut decretum attingat modum illum libertatis, vi cuius decernat Deus, ut non nisi hoc fiat, & quo posito, impossibile sit oppositum fieri, Nego Consequentiam. Et est impossibile attingere modum illum libertatis, Concedo Consequentiam, vel si mavis, distinguere sic. Implicat divinum decretum causare libera determinationem, nisi sit prædeterminans, ita ut simul non habeat vim causandi liberam determinationem. Concedo Minorem. Ita ut simul habeat vim, Nego Minorem. Distinctio: consequenti: Consequentiam.

Et haec dicta supponunt, posse quidem Deum attingere modum libertatis coëfficiendo determinationem voluntatis, ponendam à creatura, sed non inferendo per decretum, ut hanc non nisi determinationem ponat, & quo decreto posito, impossibile sit vi decreti oppositum fieri.

Est & alia via faciendi satis huic Argumento, Negando Assumptum. Probationi ejus Minorem. Et denique illam propositionem: sed decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans: Nam per nos decretum, quod Deus format, post præconsultam nostram libertatem per scientiam conditionatam de dando absolute auxilio, de implenda item hypothesi, sub qua prævidebatur futurus consensus, & in nostris principiis, prædefinitio, est decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis absolute, & tamen non est quid prædeterminans Thomisticum. Unde videre etiam potes, quod ultimus iste syllogismus sit Galenicus, & illa proposition, decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationem voluntatis, est prædeterminans, est Major syllogismi primæ figuræ. Hinc ut Argumentum sit in

forma: subintelligi debet Ly Omne. propter regulam. Nec major sit specialis, sive procedet. Omne decretum antecedens, prioritate naturæ & causalitatis, determinationem voluntatis, est prædeterminans. Sed hæc Major ob dicta de decreto præcedente consensum absolutum, & de dandis auxiliis absolute &c. (quod Decretum & nos admittimus) est falsa aut certe distinguibilis, quod omne Decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationem voluntatis, si non habeat vim & efficaciam ex præsupposito, & præviso nostro consensu, sit Decretum prædeterminans. Secus si habeat efficaciam ex præconsulta libertate. Si autem illa Propositio, Decretum antecedens prioritate naturæ & causalitatis determinationem voluntatis est prædeterminans, sit particularis, vera quidem erit, sed facit Argumentum non esse in forma, ob non distributum in majori primæ figuræ medium Termi- nū. De hoc medio termino vide dicta primæ parte Disp. 5. num. 370. & n. 173.

Negatur, Determinationem voluntatis humanae non posse causari à Decreto pure indifferenti, nam quod ait S. Thom. à causa indifferenti ut indifferens est, non exit actus determinatus, id intelligentum est de causa indifferenti, ex defœtu, quod ab ea non possit prodire actus determinatus, non autem de causa indifferenti, ex contemplatione ad dominium actionis, de quo vide, Primæ parte Disp. 5. num. 245.

Negatur ulterius, quod Decretum indifferens de concurrendo conditionatè, & de dandis comprincipiis necessariis, supponat determinationem à libero arbitrio, licet Decretum absolutum, de dandis absolute comprincipiis, & implendâ Hypothesi, supponat determinationem à libero arbitrio, sed profectam, unâ cum concurso divino, & Principiis à Deo oblati.

Negatur ulterius, quod modus conciliandi libertatem creatam, cum ratione Primæ Causæ, in Deo, per scientiam conditionatam & per Decretum pure indifferens, sit impossibilis, nec id probatum est. Negamus item, quod evidenter repugnet à Decreto divino pure indifferenti, liberam determinationem creatam causari, nec id probatum est.

INSTAT 3. Gonet. Contra Responsonem secundam. Licet Decretum prædeterminans antecedat liberam determinationem voluntatis, prioritate naturæ & causalitatis, non tamen imponit necessitatem antecedentem: voluntas enim, ut subest tali Decreto, retinet Potentiam ad actum oppositum, eō quod illud Decretum applicet Intellectum ad repræsentandum objectum, ad quod movet, sub indifferenti objectiva judicii, quæ est proxima radix libertatis, & quæ positæ in Intellectu, implicat voluntatem necessitari.

(N) 3 RESON-

RESPONDETH. Negando Antecedens. Negando item quod quantumvis supponetur objectiva indifferentia judicii, salvanda sit libertas, quia illa non stat in sola illa indifferentia judicii, sed in hoc, ut positis omnibus requisitis ad operandum, possit operari & non operari, quod non contingit, si positam etiam indifferentia judicii, determinetur voluntas, ut hoc nonnisi agat, & quā determinatione positā, impossibile sit voluntatem von operari. Dixi, quod quantumvis supponeretur judicii indifferentia, non sit salvanda libertas: certe enim si quis adaequato conceptu conciperet necessaria ad operationem, adeoque conciperet esse necessariam prædeterminationem ad agendum, jam ille non posset habere, supposita illa necessitate prædeterminationis, judicii indifferentiam. Et Ratio est. Quia potentia intellectiva, est potentia necessaria. Hinc si judicat apposatum esse Decretum, ut nonnisi hoc objectum ponat voluntas, & quo posito, impossibile sit oppositum sequi, non potest judicare Intellectus, quod tunc indifferenter possit hoc vel illud objectum velle voluntas. Negamus ulterius, stando priori responsioni, positam indifferentia judicii implicare ut voluntas necessitetur, nec id probabit Gonet; Negamus ulterius quod Prædeterminatione æquivalenter consequatur ad actus nostros, quia consequitur ad efficaciam divinae voluntatis, nisi illa efficacia velit servare indemnum nostram libertatem, sed negamus, quod velit eam indemnum servare, si adhibeat Decretum, ut hoc nonnisi fiat, & quo posito, ex vi Decreti, impossibile sit oppositum fieri.

Nobilis aliquis Thomista, cùm legisset dicta à me, in 1. parte, sufficeret quod dignatus illa bono verbo, objecti mihi, quod duas instantias infolatas transilierim, quantumvis illæ sint capitales in hac sententia.

1. INSTANTIA est. Ad hoc ut verè peccamus originæliter, sufficit nos peccasse in Adamo, qui est caput nostrum. Ergo & ad hoc ut consentiamus liberè, sufficit consensum nostrum oriri à Deo, qui est fons libertatis.

RESPONDETH. Hanc Instantiam non esse capitalem. Quia si sufficit ad consentiendum liberè, ita se habere, ut nos habemus in originali peccato, poterimus mereri vel demereris, si neullo nostro actuali scire & velle, ut contrahimus peccatum in primo (nostræ animæ cum corpore unionis) Instanti, quod certè nemo Thomistarum dixerit. In primo enim instanti, quo unitur anima cum corpore, nec intelligimus nec volumus actueliter, & tamen contrahimus peccatum. Puto autem, si Thomistæ dicant, ita nos liberè consentire cùm prædeterminamur, ac liberè originaliter peccamus, puto inquam illos (salvo meliori judicio) non fal-

vare punctum de libertate in præsenti agitable.

Disparitas etiam est, quia cum peccatum Originalis, non sit nisi in Capite unicuique nostrum Proprium, etiam libertas, non debuit esse nisi in Capite unicuique nostrum Propria. Et quia consensus Actualis, debet esse unicuique nostrum in illo ipso proprius, etiam debet esse unicuique nostrum in illo ipso liber. Si consensus nostrus Actualis, debet esse unicuique nostrum in illo ipso liber, non sufficit quod proficiatur à Deo fonte libertatis, nisi prout Formaliter Fons libertatis est, de quo aliás.

INSTANTIA 2. quam etiam alius Theologus Lector ex Gonet, aut ut ipse referebat, ex Godoi uscit. Quamvis Dei concursum, determinet creatura ad hunc in specie (dic si vis, ad individuum) actum, nihilominus Deus libere operatur, ergo etiam & creatura potest libere Operari, quantumvis illam Deus prædeterminet.

RESPONDETH. Negando Consequiam. Quia quod Creatura determinet concursum divinum, quoque velis genere determinationis, hoc habetur ex prævia determinatione divina, de servanda indemni libertate creatæ, & quidem conjuncta determinatione divina, scientiæ divinæ, ad quidnam sit se determinatura creatura. Si illa determinatio creatæ oritur ex prævia determinatione divina, &c. oritur ex suppositione exercitii libertatis divinæ; si oritur ex suppositione exercitii libertatis divinæ, hoc ipso, illa determinatio non auferit libertatem. Quia autem hoc, quod est me prædeterminari, oritur non ex suppositione exercitii libertatis creatæ, sed ex tunc causæ primæ, ex titulo absoluti domini &c. & si hæc determinatio oriretur ex suppositione exercitii libertatis creatæ, ad illam ipsam determinationem, ante illam determinationem, deberem determinari. Hinc sit, ut si illa prædetermination non oriatur ex suppositione exercitii libertatis, sed ex dictis, & aliis similibus titulis, efficaciam independenter à suppositione exercitii libertatis habentibus, sit inquam, utilia prædeterminatione lèdat libertatem, ob illam inconcussam Majorem. Suppositio Antecedens, quā positam impossibile est non operari, & tamen eam ponere non est in mea libertate, auferit libertatem. Unde immerito objectum est, hanc omissem esse instantiam, soluta enim est de Deo Disp. 5. n. 338.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta, quibus ostenduntur absurdas scientiarum conditionatam.

Concilio toto articulo quinto numerat illa Gabsurda. Examinanda hic venuunt.

Tollitne Scientia conditionata rationem primæ
causæ?

Obijicit r. Gonet. Causalitas causæ primæ, debet esse universalissima, & se extenderet ad omne Ens, vel modum aut formalitatem Entis, ut docet S. Thomas r. Perihermenias lectione 14. & primâ parte q. 22. ar. 4. ad 3. Augustinus r. Confess. cap. 6. sed scientia media eximit à divina causalitate aliquem modum, aut formalitatem Entis. Ergo subvertitur Deo rationem Primæ Causæ. Minor probatur. Nam in objecto scientiæ Media supponitur concursus creatus, ut determinans divinum, & consequenter ut illum præcedens, Ergo concursus creatus, sub ea formalitate, sub qua præcedit divinum, ejus causalitati non subest. Nam prius, non dependet à posteriori tanquam à causa.

RESPONDE TUR. Negando Minorem. Probatio ejus, claritatis causæ distinguitur. In objecto scientiæ Media supponitur concursus creatus, suppositione simpliciter independenti, & determinans divinum, determinatione simpliciter independenti, consequenter ut illum præcedens. Nego Antecedens. In objecto scientiæ media, supponitur concursus creatus, ut dependens à Deo, ut determinans divinum, exsuppositione determinationis divinæ concursus illum volentis determinari à creatura, consequenter ut illum præcedens, non præcedentia tuncq; sed præcedentia ad Dei Decretum ora, item supponitur concursus creatus determinans divinum, determinatione, in qua ipsa involvatur concursus divinus, & quidem in actu primo spectatus, prior est illa determinatione. Concedo Antecedens, & Nego Consequen-
tiam. In nostris enim principiis ante concursum creatum, supponitur liberum Dei Decretum, de ipsa libera Potentia producenda. Supponitur liberum Decretum, de non impedientia libertate. Supponitur item Decretum de dandis prærequisitis, quibus possit ad libitum uti creatura, & se determinare, sed non determinatione sibi Juris, sed jure accepto, ex his ipsis Decretis, ex ipso concursu Dei, qui in actu primo spectatus, præcedit determinationem creatam, qua certè habent titulum præcedentium, & sequitur illa Decreta, determinatio creata, ad quam ipsam concurrit Deus, licet postea antecedat aliquod Decretum illa determinatio creata, nempe Decretum de dandis absolute prærequisitis pro statu absoluto necessariis, Decretum de implenda hypothesi, sub qua prævidetur eventus, Decretum in nostris Principiis prædefinitivum bona operationis, & de his decretis præcedentibus etiam consensum nostrum conditionatum, vide primâ parte Disp. 5. num. 247.

Conceditur Confirmationi, quod determinans debeat præcedere id, quod determinatur, quia tamen concursus creatus ita determinat divi-

num, ut supponat Decretum determinatum divinum de exhibendis principiis necessariis ipsi concursui creato; quia item determinat divinum concursum vi determinandi delegatæ sibi ab ipsam determinatione, & Decreto divino, & ita ut in illa ipsa determinatione determinante involvatur concursus divinus, qui ipse si in actu primo spectetur, præcedit determinationem creatam; ideo potius Decretum divinum, concursum creatum præcedit, quam præcedatur ab illo, quantumvis concursus creatus, dependens à Deo & procedens ex determinatione divina committente id creaturæ, præcedat aliquod Decretum divinum de dandis prærequisitis, de implenda hypothesi, de formanda personis prædefinitione.

Conceditur Probationi Secundæ, quod Decretum objectivum tenens se à parte objecti, nullo modo determinet voluntatem creatam, ut hoc non nisi agat, & vi cuius positi decreti, impossibile sit oppositum fieri: determinat tamen voluntatem creatam, ut ex indifferenti ad habenda vel non habenda comprincipia necessaria (nec enim scipia illa habere aut ponere potest) reddatur determinata ad illa habenda. Rursus ex indifferenti & non determinante Deum, nullo modo frangat jura libertatis illius, redditur determinata determinatione divinæ, volente servare jus voluntatis indemne, adeoque ex indifferenti ut determinet vel non determinet concursum divinum, redditur determinata, ut possit eo uti prout libuerit. Consequenter, quod voluntas creata determinatè eligat unam partem, tribuendum est illi decreto. Nec scientia media subtrahet quidquam à causalitate Dei; quia illa prælucet Decreto, quo Deus felicit auxilia potius efficacia prædecificabibus. Quæ auxilia determinant voluntatem, ut ex suppositione consensus conditionati, cum his auxiliis, hanc determinationem absolutam ponat.

Conceditur Confirmationi, ut etiam concessimus suprà, quod à principio indifferenti ex defectu non possit determinata prodire actio: scilicet autem à principio indifferenti ob contemplationem dominio actionis, quod etiam solum intendit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 2. Et licet indifferentis & indeterminatum, quod non est indifferentis ex contemplatione ad dominium actionis, opponatur determinato, & habeant se sicut frigidum & calidum, quod frigidum à calido produci non potest; tamen indifferentis ex dominio agendi non opponitur cum determinato, indifferentis enim ex dominio actionis, hoc ipso est determinativum actionis, adeoque non est oppositum quid determinato.

Negamus ulterius Decretum objectivum tenens se à parte scientiæ conditionatae, esse indifferentis ad danda auxilia, esse indifferentis ad servandam indemnem libertatem, esse indifferentis, ut committat vel non committat determina-

(N) 4 tionem

tionem suæ actionis voluntati, cum qua concurredit Deus; licet sit indiferens ad determinandum, ut hoc non nisi velit voluntas, proceditque determinatio voluntatis humanæ ab illo decreto, non hoc sensu, ut hoc non nisi velit voluntas, licet ab illo decreto procedat determinatio voluntatis humanæ, quia jus illud determinandi se, acquirit ex Dei decreto. Et quia illud jus acquirit ex Dei decreto, hoc ipso, voluntas creata non erit Prima Causa libertatis.

Quod adfert in confirmatione, an Decretum illud determinari debeat quoad speciem actus, de hoc vide 1. parte Disp. 5. n. 309.

Objicit 2. Rationem, quæ adfertur ab illo, probatione tertia. Datâ scientiâ conditionata videtur sequi, quod Deus tantum sit prima causa hujus velillius ordinis rerum, in quo isti vel illi actus liberi essent futuri, non autem ipsorum actuum liberorum: nam per hanc scientiam cognoscit Deus, quod si hic velille ordo rerum instituatur, futuri erunt isti vel illi actus liberi. Ergo cum effectus conditionaliter futuri, purificata conditione, transcant ad esse absolute, si Deus defacto producat hunc vel illum ordinem rerum, eo ipso futuri erunt isti vel illi actus liberi, absque eo, quod Deus aliquid decernat circa illos. Ergo Deus solum erit prima causa instituens hunc ordinem, non autem actuum liberorum in tali ordine.

RESPONDE TIR. Negando assumptum, & quamvis Deus per scientiam conditionatam cognoscat, quod si hic ordo instituatur, futuri erunt illi actus liberi. Sed cognoscit futuros non independenter à causis suis, necessariò præquisitis, inter quos est Decretum absolute de dandis præquisitis, Decretum absolute de implenda hypothesi. Et quia illa præquisita causant illud futurum, hinc & concursus Dei, qui est inter præquisita, causabit illud futurum. Consequenter Deus non tantum erit causa prima illius ordinis, sed actuum in illo ordine contentorum.

Conceditur Confirmationi, quod Deus possit de facto instituere ordinem rerum, in quo prævidet actus aliquos liberos futuros: sed si nihil determinet de illis actibus, nec formet ullum decretum absolute de dandis præquisitis, decretum item de implenda hypothesi; ordo quidem illius rerum erit, actus non erunt. Cumque præcognoverit Deus, quod posito tali ordine rerum, illi actus liberi futuri essent, non quomodounque sed independenter ab absolute Decreto, de dandis præquisitis &c. hinc si hoc decretum, & alia similia, non detur, ordo quidem erit, sed actus illi liberi non erunt, & hoc solutum videtur primâ parte Disp. 5. n. 293.

Objicit 3. In probatione quarta. Deus non potest esse Prima Causa futuritionis conditionatae rerum contingentium, per quam conditionata distinguuntur à merè possibilibus, nisi

mediante aliquo decreto subjectivè absolute, & objectivè conditionato, quo voluntas divina determinet illis dare esse, si ponetur talis conditionatio. Ergo cum scientia conditionata excludat illa decreta, tollit à Deo rationem Prima Causæ, refertque se in hac objectione ad articulum præcedentem.

RESPONSUM suprà, sufficere ad hoc decre-
tum, quod sit conditionatum & ex parte actus
& ex parte objecti, de quo vide superius dicta,
ad prima fundamenta probantia impossibilita-
tem scientiæ conditionatae, & recole dicta ad
objectionem primam, ejusque instantiam ter-
riam, & quartam præcipue. Positoq; quod or-
do ille sit præsens, veritasque objectiva deter-
minata, præsens sit futuritionis tempore, & à
Deo cognita, sufficit tamen ut hæc omnia pen-
deant à decreto quidem actuali & exercito, ta-
men conditionato, tam ex parte actus quam ex
parte objecti.

Tollitne scientia conditionata à Deo ratio-
nem primi liberi.

Objicit Gonet. Primum liberum, debet esse causa, non solum remota & mediatâ, sed etiam proxima & immediata totius libertatis creatae & participatae. Sed scientia media subtrahit à Deo rationem causæ proximæ & immediatae respectu liberæ determinationis no-
stræ voluntatis: Implicat enim, ut ostendimus præcedenti paragrapgo, liberam determinatio-
nem nostræ voluntatis causari à decreto indif-
ferenti.

RESPONDETUR. Negando minorem; ne-
gando item, quod implicet, liberam determina-
tionem nostræ voluntatis causari à decreto in-
differenti. Negamus item, esse hoc ab illo ostendu-
m. §. præcedenti. Negamus item, quod illud
decretum determinet Deum ad speciem actus, ut in illa ipsa determinatione non includatur etiam determinatio divinæ voluntatis per con-
cursum suum influentis, si autem involvitur
lic determinationis divina, non determinat crea-
tura speciem actus independenter à Deo, præ-
cipue cum illam ipsam determinationem præ-
dat concursus in actu primo spectatus.

Conceditur, quod primum liberum, debet es-
se primum eligens, sed negamus, quod scientia
media tollat à Deo, rationem primi eligentis.

Conceditur. Probationi secunda, quod de-
cretum Dei absolute supponat determina-
tionem voluntatis humanæ conditionatam. Qua-
tamen illa ipsa conditionata futuritio supponit
decretum actuale, & exercitum voluntatis di-
vinæ, licet conditionatum ex parte actus & ex
parte objecti; hinc scientia illa non tollerat Deo
rationem primi liberi.

Negatur Confirmationi, quod illa causa prius
eligit, qua per se primo attingit in effectu ali-
quam rationem priorem & nobiliorem illâ, qua
ab altera attingitur. Cùm enim formalitates
inclusæ

R. P.
THEMI
zia nowe
Tom. I.
D. V

inclusæ in effectu pendente à primo libero, hoc est, Deo, & à secundo libero, hoc est, creatura, non sint distinctæ realiter; non potest dici, quod una formalitas attingatur ab uno libero, alia ab altero, & quamvis causa & effectus sint correlativa, primitas tamen aliunde debet salvare, & non ex prioritate causatæ formalitatis. Illud ergo erit primum eligens, quod dat ipsam potentiam eligendi creatam, quod dat comprincipia necessariæ requisita, & cætera similia. Sed quidquid sit de hac propositione, negatur quod voluntas creata attingat aliquam formalitatem priorem, cæ quæ attingit Deus. Negatur ulti-
mum, quod voluntas creata attingat rationem specificam, quin eam attingat etiam concursus divinus. Nec ita determinat Deum, quin in illa determinatione intelligatur, etiam concursus ad illam determinationem divinus, licet verum sit, quod electivæ non determinet voluntas hanc numero operationem, cùm electivæ possit ad illam determinare Deus, de quo vide 1. parte Disp. 5. n. 236. item 243. item 246. & sequentibus. Item 276. Negatur item, quod voluntas divina sit futura pedissequa voluntatis creatæ, ut videre est ibidem n. 295. Conceditur ulti-
mum cum August. quod in opere Sancto, prior sit voluntas Dei, sed non prioritate prædeterminativa, sed prioritate dandi, vel eligendi comprincipia supernaturalia; & tum primum poterit fieri opus Sanctum, quod significat Aug. dum docet posterius esse opus liberi arbitrii. Operatur Deus dando illa comprincipia, sine quibus non operaretur homo adeoque illis cooperatur homo. Nec ideo vult Deus, quia ego volui volitione independente à Deo, aut volitione naturali.

Tollitne scientia conditionata à Deo supremum Dominum in voluntates?

OBJICIT 1. Gonet. Ille qui habet supremum dominium in rem aliquam, potest eamque applicare ad quod voluerit. Ergo si Deus non possit applicare voluntates nostras ad libere volendum quidquid ipse voluerit eas velle, sed prius explorare per scientiam conditionatam, quid illæ ex innata libertate sint voluntaria, nec possit determinationem illam prædeterminare, sed debeat emendicare consensum, manifestum est, quod non habebit perfectum dominium, sed politicum tantum.

RESPONDE TUR. Negando, quod non possit applicare Deus voluntates nostras ad libere volendum quidquid ipse voluerit, & quamvis antecedenter ad decretum ab solutum exploret, quid voluntas ex innata sua libertate, non utcunq; sed gratiâ Dei adjutâ, operatura esset; Quia tamen illa exploratione positâ, electio auxiliorum merè pendet à Deo, oblatio item cogitationum, quas appellat Aristoteles à bona fortuna, est in manu Dei. Hinc sit, ut Deus adhuc possit applicare voluntates nostras prout voluer-

rit, vertereq; corda Regum quoq; voluerit, ut innuitur Prov. 21. & ratione selectionis auxiliorum magis habere voluntates humanas in manus sua, quæ ipsi homines suas, de quo vide disp. 5. n. 482. unde ulterius magis habet in potestate sua voluntates nostras, quæ v.g. magistratus habeat voluntates populorum: Quia populis nec voluntatem præbet magistratus, nec in volitiones illius influit, nec comprincipia offert, nechabet vim felicandi infallibiliter, ut hoc potius velit populus quæ illud, quæ tamen omnia competunt Deo.

Conceditur *Confirmationi*, quod ille Dominus non haberet supremum dominium in servos, qui non posset eis præcipere, nisi quod præsciret illos sponte etiam volituros: servi enim illi hoc ipso quia servi sunt, nullam debent habere libertatem per ordinem ad illum Dominum. Quia autem ita nos servis sumus Dei, ut simul nos liberos esse voluerit, ideo nec subjecit nos prædeterminationi, vicius nonnisi hoc fiat, & quæ posita impossibile est oppositum fieri. Et si paritas de hoc dominio creato allata tenet, auferet nobis libertatem, contrà quæ docuit Aug. & Tridentinum. Negamus tamen, quod Deus non possit homines, ratione comprincipiorum quæ offert, ratione primarum cogitationum, ratione selectionis auxiliorum pertrahere, eò quod voluerit, nec cogitur voluntati humanæ se accommodare, cùm ex ipsius decreto sit, quod inde innis nostra servetur libertas. Unde etiam ratione immediatæ dictorum operatur Deus omnia juxta consilium voluntatis suæ. Et cùm post præscientiam voluntatis nostra adhuc liberum sit Deus eligere quæ voluerit auxilia, cogitationes primas ut libuerit injicere, adhuc operabitur non secundum tantum præscientiam, quamvis cæ utatur, sed secundum consilium voluntatis suæ. Superior Religiosus mandans, & Deus decernens, in hoc sunt pares, quia neutrius mandatum, libertatem violat. Casu autem, quo superior Religiosus nihil possit mandare, nñ id quod præscirerit sponte volitum subditum, dupliciter id evenire posset. In primis, si superior possit mandare quod vellet, adstringeret tamen se sùa libertate, ad nihil mandandum quod acceptatum nollet subditus, eo casu & auctoritatem retineret, & specialem amorem subditu mereretur, cùm tale imperium non nisi ex placito ipsius superioris, esset restrictum. Hinc & Deus cùm nonnisi ex placio suo obligat se, ad decernendum, nonnisi secundum liberam determinationem creaturæ, & auctoritatem, meretur & amorem. Alio modo potest superior non posse imperare, nisi præcognoverit volitum subditum, quia subditus non subjecit se ad hoc, ut illi superior mandare possit, quod voluerit, eo casu, parvæ esset auctoritatis superior, siquidem ex determinatione subditi, hanc determina-

minatione creaturæ hoc habet Deus, ne frangat iuræ libertatis creataræ, sed è contra libertas creataræ, habet ius suæ libertatis à Deo, hinc fit, ut Deus adhuc retineat plenum ius suæ auctoritatis. Rursus, quia non est in potestate superioris Religiosi, ponere alium & alium ordinem, in quo prævideat illum consensurum, non est in potestate ejusdem superioris Religiosi, feligere Principia, vi quorum infallibiliter faciat, quod facere illum vellet superior, exinde fit, ut illa potestas superioris sit futura restricta. Jam autem Deus in manu sua habet & ordines rerum, & selectiones auxiliorum, quibus infallibiliter consequitur finem, ideo Deus retinet totum adhuc dominium voluntatis.

Conceditur *Confirmationi ampliori*, quod homines ratione perfecti dominii quod habent in suis actus, possint se liberè determinare, ad quod voluerint, sed non determinatione independenti à Deo. Concedimus, quod Deus sine lassione libertatis possit pro statu absoluto determinare voluntates hominum ad quod voluerit, non quidem per decretum prædeterminativum, sed determinabit ratione selectionis auxiliorum, & licet per scientiam medium exploret consensum voluntatis humanæ, quia tamen feligit ipse auxilia, sub quibus non nisi prævidetur eventus secuturus, cumque talia auxilia feligere, non sit in potestate hominis, hinc fit ut magis habeat Deus voluntates nostras in sua potestate, quam nos nostras.

Tollitnè scientia conditionata efficaciam gratiæ, & derogatnè, Divina Omnipotentia?

Objicit Gonet. Juxta Principia nostra, Deus servat à libertate nostrâ, non potuit promittere Abrahæ, conversionem gentium ex thesauris suæ omnipotentiae, sed solum ex præsupposita scientia conditionata, quâ noverat, quod illæ vel illæ gentes tali tempore vocatae ad fidem, credituræ essent, hoc autem derogat divinæ omnipotentiae, quia juxta hunc modum dicendi, quod illam promissionem potuerit Deus adimplere, non provenit tanquam à prima radice ab ejus omnipotentia, sed à determinatione voluntatis, quia nisi hæc præsupponeret à Deo prævisa, Deus ex tota sua omnipotentia, & ex virtute auxiliorum gratiæ, talem Promissionem facere non potuisset.

RESPONDETUR negando sequelam. Et licet prætatur Deus scientiâ conditionata, id non derogat omnipotentia divinæ, quia non ex potestate creaturæ, sumuntur ipsæmet entitates auxiliorum, sine quibus impossibilis est consensus, sed ex thesauris omnipotentiae: & licet non possit fidem Deus promittere ex sua omnipotentia, & ex virtute auxiliorum, vi quorum non nisi fiat consensus, & vi quorum impossibile sit oppositum sequi; Potest tamen illam promitte-

re ex tota sua omnipotentia, tanquam Princípio effæctivo auxiliorum gratiæ & entitatis corundem, & ex virtute auxiliorum, gratia que non ut cunctæ spectatæ, sed selectæ, quæ selectione posita, licet liberè, infallibiliter tamen secuturus est eventus. Et certè, sicut posita prædeterminatione impossibile est non sequi eventum, ita & posito electo auxilio. Sed in hoc est disparitas: quia prædeterminatione præcedit consensus liberum gratiæ, selectione autem præcedit quidem consensus absolutum gratiæ, non tamen conditionatum, adeoque quod prædeterminatione efficacia, si efficacia auferens libertatem, non autem efficacia selecti auxiliis.

Conceditur cum S. Augustino libro de Prædestinatione Sanct. cap. 10. quod creditio Gentium ad salutem, non sit ex viribus naturæ, sed ex Dei prædestinatione, hoc est, voluntate conferendi auxilia requisita, unde Deus vi sua auxiliis facit, ut homines faciant quæ præcepit, cumque homines non ipsi sibi conferant vires agentiæ sicut oportet, nec sibi feligant auxilia, non illi faciunt, ut ipse faciat, quod promisit, ratione quorum auxiliorum & selectionis, in Deinon hominum est potestate, id facere quod Deus promisit. Titulo quarum virium non nisi à Deo dandarum, titulo item selectionis auxiliorum, merè pendens à Deo, non tantum prædicere, non tantum præscire, sed potens est & facere, cum factum illius sit, non alienum, & conferre & feligere auxilia, vide 1. parte dis. 5. num. 486. & ibid. d. 4. n. 107. Concessimus etiam supra, certitudinem & infallibilitatem Promissionis vestigii, consensus, non esse desumendam ex divina præscientia conditionata, sed illa præsupposita requiritur actualis collatio gratiæ, selectione item talis gratiæ, quæ prævidetur eventum habitur, hinc per nos conformiter ad Augustini Epistolam 105. Superba impietatis est reprobus fensus, ut homo se facere dicat, quod promiserit Deus, quia ut hoc faciat, nec vires sibi supernaturales tribuit, nec tribuendas feligit, & tamen sine selectis viribus, non est operaturus, imò nec posset operari sine auxilio gratiæ.

Conceditur *Argumento in contrâ*, quod consensus conditionatus non ponatur à scientia conditionata, nec prævideatur ab illa, ut proveniens à determinatione gratiæ infallibiliter agentis, provenit tamen à determinatione gratiæ tollentis indifferentiam, ut ille consensus sit sicut oportet, velut non sit sicut oportet, tollentis item indifferentiam habendi auxilium, cum quo prævidetur secutura operatio, vel non habendi. Conceditur quod ille consensus oriatur à libertate sed gratiâ Dei adjutâ, & licet non prædefiniatur, nec prædestinatur prædeterminatione, ut hoc non nisi fiat, prædestinatur tamen in latiori significatione, quia proficiunt ex decreto Dei de dandis auxiliis supernaturalibus, unde prævidetur consensus ille, ut ab omnipotenti

R. P.
THEML
zia nowe
Tom. I.
D. V.

tentia ejusque auxilio determinatè proveniens, non determinatione, vi cuius non nisi confusat, & quâ determinatione positâ impossibile sit oppositum velle; sed determinatione faciente ut sit actus sicut oportet, cùm potuerit esse, non sicut oportet.

Negatur ulterius, errasse in hoc Semi-Pelagianos concedendo quod consensus ille conditionatus esset ex gratia supernaturali, auctoritate Prospere supra responsum. Fulgentius lib. de Incarn. & gratia cap. 29. hoc solum vult, quod etiam exordium salutis, seu salus incipiens, a bona voluntate in homine, inchoetur à Dei auxilio supernaturali, nec expectat, ut ab homine, hoc est, viribus naturae nascatur, tribue reque id viribus naturae, est gratiae Dei contumaciter repugnare: & sicut in ordine naturali esse non haberent homines, nisi Dei potentia in ordine naturali concurreret; ita & in ordine supernaturali, est necesse mutari hominem per auxilia supernaturalia: & sicut non egebat adiutorio Deus ut hominem faciat, ita nec indiget, ut homo viribus naturae bene prius velit, & tum primum ad salutem erigatur. Certè hic locus Fulgentii, prout illum recitat Gonet, nihil ostendit, nisi hoc, quod consensus etiam conditionatus, si spectet ad ordinem salutis, saltet tanquam objectum scientiae conditionatae, quâ informetur Deus, de conferenda gratia efficaciter esse supernaturalis.

Conceditur Argumento in contrâ secundo, veram esse positionem Augustini, quod Deus magis habeat in sua potestate voluntates hominum, quam illis suas. Sed negamus quod homo seculus auxiliis gratiae, possit se libere determinare ad quodcumque voluerit, Negamus item, quod non possit determinari & applicari à Deo, determinatione & applicatione per immissionem cogitationum & affectionum, quæ sint à nobis in nobis sine nobis, per determinationem & applicationem selectivam auxiliorum, licet non possit determinari & applicari salvâ libertate, ut hoc non nisi agat, & quâ applicatione positâ, impossibile sit vi auxiliis præcisè, non sequi evenitum. Quod autem repetit, impossibile esse cauari determinationem nostræ voluntatis nisi per prædeterminationem, id supra refutatum est.

INSTITAT Gonet. In argumeto secundo principal, suppositâ scientiae conditionata de aliquo conditionato v. g. de Conversione Petri, futura in his circumstantiis, vel potest divina voluntas, stantibus adhuc illis circumstantiis velle oppositum, vel non potest velle; si potest velle oppositum, illa scientia non erit infallibilis, quia adhuc restabit consideranda voluntas divina, à qua impediti potest talis Conversio; si verò positâ illâ conditione & cognitâ per scientiam conditionatam determinatione voluntatis Petri conditionata futurâ, Deus non possit oppositum velle; Ergo diminuta est divina o-

mnipotentia & libertas divinæ voluntatis circa tale objectum.

RESPONDE TUR. Cùm argumentum procedat, sistendo merè in objecto conditionato, Dico: suppositâ determinatione conditionata non posse Deum velle ne sit determinatio conditionata, neque per hoc derogabitur divinæ omnipotentiae & libertati divinæ voluntatis. Cùm enim ipse ille consensus conditionatus, non sit sine concurso Dei conditionato & sine divina voluntate conditionatè item se habente, non derogabitur per hoc divinæ omnipotentiae aut libertati, cùm ipsa suppositio exercitii divinæ omnipotentiae, & ipsa suppositio exercitii divinæ libertatis, non deroget omnipotentiae nec libertati divinæ. Unde quando prævidetur tunc voluntas creata determinatura se ad unam partem, ex suppositione etiam suæ determinationis, non habet possibiliter & libertatem determinandi se ad aliam partem, licet extra hanc suppositionem, habeat possibiliter & libertatem determinandi se ad aliam partem, vel si volueris dic, quod consensus ille spectatus in suis causis, sit impedibilis, non spectatus in suppositione sui ad se, ad quam suppositionem libere, licet conditionatae concurrit Deus, vide prima parte disp. 4. num. 200.

Loquendo autem de statu absoluto, positâ præscientiâ quid esset volitura voluntas conditionata, sub auxilio gratiae dando conditionata, liber adhuc est Deus, ut pro statu absoluto decernat, dare vel non dare gratiam efficacem, implere vel non implere hypothesim, feligere vel non feligere auxilia; neque tamen quidquam per hoc derogatur infallibilitati scientiae conditionatae; Quia illa non attendit ad statum absolutum, qui potest adhuc non venire, sed ad statum conditionatum, qui ex suppositione sui ad se, jam non potest aliter se habere. Vide dicta 1. parte Disp. 5. num. 336. & num. 376. & num. 381.

Conceditur Confirmationi hujus rationis: quod dicere aliquid fore impedibile à voluntate creata & non à divina, vergat in præjudicium omnipotentie & libertatis divinæ: sed negamus quod pœnitentia v. g. Petri, sub circumstantiis in quibus per scientiam conditionatam, prævidetur conditionata futura, estque libera voluntati Petri, sit impedibilis ex suppositione sui ad se, quæ pœnitentia est etiam libera voluntati Dei, sed non impedibilis ex suppositione quod illam velit Deus. Imò loquendo de statu absoluto, magis est pœnitentia Petri impedibilis, ut ita dicam, à Deo in quantum pro statu absoluto potest feligere auxilium si velit, potest etiam non feligere si velit: ratione cuius selectionis, ratione item decreti de dandis absolutè auxiliis, est libera Deo illa pœnitentia. Quod autem attinet ad statum conditionatum, etiam pro statu conditionato est libera. Nam licet sit prior omni decreto

decreto actuali & exercito voluntatis divinæ, vi cuius determinet Deus ut hoc non nisi fiat, & quo decreto posito, impossibile sit oppositum faci; non est tamen prior decreto divino actuali & exercito, quod tamen sit conditionatum & ex parte actuali, & ex parte objecti, quo decernat Deus daturum se conditionata auxilia, concursum se conditionat &c. Quomodo ergo scientia conditionata derogat divinæ omnipotentia, & encryat efficaciam gratiae?

An scientia conditionata tribuat Deo modum agendi cæcum & vagum?

Objicit Gonet. Quando Deus cognoscit operentiam conditionatam rem sub conditione futuram, debet supponere modum agendi suum & creature, siquidem sine illis duabus, non potest ponи actio cause secundæ. At qui modus ille concurrenti Dei præsuppositus a scientia conditionata, cæcus est, ignarus, vagus, confusus, & indeterminatus, quod ipsum probat. Quia modus ille agendi, est concurrere per concursum indifferentem, & sine intentione alicujus actus & effectus particularis, cum sola intentione generali agendi quod vult creature, quodcunque illud est, sive bonum sive malum, sive amorem sive odium. Sed hoc est concurrere cæco & ignoranti modo, vagè, confusè, & quasi in incertum, eoque fere modo quo pescatores, qui mittunt retia in mare, ignorantes quos pisces apprehendent. Ergo scientia conditionata attribuit Deo modum agendi cæcum &c.

Respondeatur. Modus ille agendi non debet dici cæcus, qui supponit prædirectionem scientiæ, ejusque sine controversia in Deo reperibilis. Scientia autem quæ dirigit collationem auxili pro statu conditionato, est scientia simplicis intelligentiæ. Ergo quamvis modus agendi per concursum indifferentem & sine intentione actus particularis, si fiat non ex prædirectione scientiæ judicantis ob salvandam libertatem debere dari concursum indifferentem & non determinantem ut hic non nisi actus fiat, sit modus agendi cæcus; non est tamen modus agendi cæcus, si fiat, ex prædirectione, ut dixi, scientiæ, dictantis concursum indifferentem offerendum esse, ut salvetur libertas, unde ex tali prædirectione operari, nego quod sit concurrere cæco & ignorant modo. De hac prædirectione vide i. parte disp. 4. num. III.

Tangit etiam ista objecto aliqua, quæ explicatione indigent. *Indigit imprimis explicatione, quo sensu debet intelligi concursus ille indifferens.* Si enim nomine illius intelligatur concursus non determinans, ut hoc non nisi vi illius fiat. Hoc sensu ille concursus est indifferens, & eodem sensu, intentio & volitio divina, non est volitio actus alicujus particularis, sed est sola in-

tentio generalis. Si autem per concursum indifferentem intelligatur concursus non habens etiam suæ entitatis determinationem conditionatam, & intelligatur non posita illuc ulla voluntas Dei, etiam conditionata ex parte actuali, hoc sensu, non est ille concursus indifferens, sed determinatus, sicut & ipsa intentio. *Explicatione item indigit, quomodo concursus ille sit generalis.* Non enim est generalis generalitate aliquæ abstractionis, cum determinatam entitatem importet, sed est generalis, hoc est, non determinans ut hoc non nisi fiat. Vide de hoc Disp. 5. n. 275. Illud indiget omnino modificatione, aliisque à nobis factum est in primâ parte, quod immerito dicat concutsum divinum supernaturalem, esse indifferentem, ut vi illius fiat bonum vel malum, amor & odium. Talem enim nos indifferentiam in auxiliis gratiæ non noscimus. Neque enim per nos influit gratia in odium v.g. Dei. Sed hoc sensu est indifferens, quia potest homo non ut illo concursu ad amorem supernaturalem, & potius cum concursu naturali potere odium, quod vide primâ parte Disp. 5. n. 323. Ubietiam ostenditur num. 321. quomodo illa voluntas divina, possit appellari voluntas determinata.

Quantumvis autem prælucens illa scientia simplicis intelligentiæ collationi auxili conditionatè dandi, non prævideat determinatam futuritionem eventus, non potest dici, quod pro illo signo utens illa scientiæ Deus, operetur cæco modo & ignorantem. Nam sicut quantumvis scientia simplicis intelligentiæ, non videat eventum absolutum, sed eum remittat per noscendum scientiæ visionis, nihilominus illa scientia simplicis intelligentiæ, non est scientia cæco modo procedens; ita quantumvis eadem scientia simplicis intelligentiæ, remittat per noscendum scientiæ conditionata eventum illius auxili conditionatè dandi, non poterit dici Deus illa scientiæ utens, cæco & ignorantimodo agere. *Quod ultterius in hoc fundatur.* Quia quantumvis omnes scientiæ in Deo sint idem realiter, & sint secum Condurantes & Compræsentes tota aeternitate, nihilominus perordinem ad nostras intentiones, partimur illas secundum aliam & aliam considerabilitatem objecti. Hinc si aliqua scientia penetret aliquam sui objecti considerabilitatem, quamvis non intelligatur attingere considerabilitatem objecti aliarum scientiarum, non dicetur vel cæmodo vel ignoranter procedere illa scientia. Quia ergo ante futuritionem conditionatam liberam, non antecedit nisi sola possibilitas, hinc & scientia dirigens collationem auxili ante cedentem, ipsum futurum conditionatum, non debet attendere ad eventum, sed ad vim & vires auxili & voluntatis, remittendo altera scientiæ penetrationem eventus conditionati. *Principiè cum ille ante suppositionem conditionata*

R. P.
THEML
zianowe
Tom. I.
D. V.

ram sui ad se, non habeat sui determinationem, imò impossibile est, ut habeat, salvā libertate.

Reperi hīc etiam potest principium aliās in primā parte usurpatum; non potest dici quōd Deus operetur cāco modo, quamvis prādire-
dūs à scientia sola simplicis intelligentiā, non
tamen certus ante conditionatam determina-
tionem creaturā, quomodo illa sit se determina-
natura, & tamen offerat concursum. Nam ita
offerre concursum, non est cāco modo operari;
cāce enim operatur qui aliās noscibile non a-
gnoscit, quia autem salvā libertate ante opera-
tionem conditionatam creaturā, non est no-
scibile hīc determinatio, hīc quantumvis il-
lam pro illo signo non noscat Deus, non poterit
dici cāce operari. Et sicut quamvis Petrus non
videat in Paulo tres oculos, non est dicendus
Petrus cācus, de facto enim tertium oculum
non habet Paulus; ita quamvis ante conditio-
natam determinationem creaturā, non videat
Deus, quid sit Petrus v. g. volitus, non arguit
quōd Deus cāco operetur. Cūm hīc deter-
minatio salvā libertate non possit habere pro il-
lo signo.

Quid ergo Deus per illam scientiam simpli-
cis intelligentiā videt? videt modos, quibus
salvā libertate possit haberi consensu, decer-
nitque tales modos adhibere, videtque insuper
auxilium, quod faciat, ut hoc nonnisi homo o-
peretur etiam pro statu conditionato, & quo-
posito, impossibile sit etiam pro statu illo condi-
tionato non posse non ponit consensum, videt
in quā lāsivum esse libertatis, secundūm aliās
probata, & decernit, ex suppositione quod velit
servare indemnem libertatem, non dare talia
auxilia. Videt rursus si detur auxilium quoad
enitatem quidem determinatum, non tamen
determinans ut hoc nonnisi fiat, posse sequi
consensum conditionatum, decernitque condi-
tionatē dare tale auxilium, concurrendeque cum
voluntate. Quā volitus jam est suprā præexpli-
cata, & aliās defensa.

Instantia illa de pīcatione non tenet, duas
imaginari illic possimus scientias in illa pīca-
tione; primam, quā dirigit confectionem retis,
eius confectiæ applicationem debitam. Et si hoc
faciat pīcator non dicitur cāco in modo operari.
Deinde possimus imaginari scientiam, vi cuius
certē & infallibiliter ante absolutam prehen-
sionem pīcium noscat pīcator: si hoc & ita je-
nero rete, prehendam pīces hos, quam scienti-
am quā non habent pīcatores, in incertum
pīcantur. Jam autem Deus in primis per noscī
vit & vires auxiliū conditionatē dandi, & vo-
luntatis conditionatē operatur, & cūm pro il-
lo signo nihil sit ulterius noscibile salvā liberta-
te, ideo pro illo signo, utitur scientiā quā illi pro
illo signo possibilis est. Quia autem insuper
Deus ante eventum futurum absolute, perno-
scit quid sit futurum sub conditione, ideo non

pīcatoris more, fortuitō & casu operatur, sicut
nec pīcator operaretur cāco modo, si post pe-
nētratam vim & habilitatem sui retis, aquā,
pīcīs, nosceret certo, si misero rete, hoc pre-
hendam.

Est & alia via satisfaciendi huic instantiā,
quia cum conditionata pīcium per rete condi-
tionatē mittendum capture, sit eventus nece-
sarius, & non pendens à libertate pīcīs, vel à li-
bertate retis, quōd nesciat pīcator eventum il-
lum conditionatum antecedenter, debet id rejici
in ipsam inscitiam & ignorantiam, non pe-
nētrantis pīcatoris circumstantias loci, pīcium
&c. Quia autem eventus conditionatus volun-
tatis, est eventus liber, quod ille non noscatur
antecedenter ad ipsam suppositionem futuri-
tionis conditionatē, rejici id debet non in defec-
tūm scientiā, sed in defectūm obiecti, quod ob-
tuendam libertatem creatam, ante suppositio-
nem conditionatam determinantis se volunta-
tis, non habet ullam infallibilitatem.

Et per hoc responderi debet ad alteram in-
stantiam quam ponit Gonet, in *sed contrā tertio*,
& est talis sicut si homo per cācos meatus pro-
jiceret lapidem, postea exploraturus quem scopum
ille attigisset, exploratio illa & cognitio
subsequens, non impediret, quin projeccio illa
lapidis, facta esset modo cāco. Ita cognitio
scientiā mediā non impedit quin in signo illam
antecedenti modus ille concurrendi cum causis
secundis, cācus sit: Sed ad hanc instantiam ex-
jam prājaēis dici potest, quōd cāca sit illa pro-
jeccio lapidis, cūm à nulla scientia dirigatur, di-
rigitur autem à scientia simplicis intelligentiā
collatio auxiliorum non determinantium, ut
hoc nonnisi fiat &c. ita prādirigente illā sci-
entiā ad salvandam indemnem libertatem. Rur-
sus ex ignorantia est, nescire quis sit scopus tan-
gēndus, est enim hoc antecedenter noscibile
ante ipsum lapidis accessum ad scopum, non est
autem scibile quid sit salvā libertate actura vo-
luntas sub conditions, nisi ex suppositione con-
ditionati consensu voluntatis. Denique tactio
illa scopi est necessaria, hīc quōd non prā-
videatur, debet id rejici in defectūm scientiā.
Jam autem futuritio conditionata, de qua hīc,
est futuritio libera; ideo quōd non sciat Deus,
ante suppositionem conditionatam quid sit fu-
turum conditionatē, rejici id debet in defectūm
objeci liberi.

Ex eo etiam utraque hīc instantia solvi pot-
est, quia & pīcator & jaculator, aut eventum
absolutum, non habet certam notitiam condi-
tionatam, & si haberet, ostendi non potest, quā
cāce operaretur. Deo autem utraque hīc
scientia competit.

Auctoritas quam inibi citat, S. Thomæ con-
tra Gentes c. 28. nos non petit. Nam inibi lo-
quitur S. Thomas de providentia operante pro
statu libero: neque enim inibi illius conditionati-

(O) memi-

meminit, providentia autem etiam per Nos pro statu *absoluto*, *absolutum* supponit decretum de dandis auxiliis hypothesi implenda &c. *Daturque* per nos providentia de his, quae subsunt etiam conditionate libero arbitrio, licet non providentia prædeterminativa, sed offerens conditionatum auxilium &c. Congerit inibi plura Gonet contra Suarez, quæ omnia supponunt, quod non ex prædirectione simplicis intelligentiæ pro statu conditionato Deus offerat auxilium, & quod hæc prædictio non sufficiat, quod tamen non probat.

An Scientia Conditionata tollat libertatem.

OBJICIT Gonet argumentum ad hominem. Illa scientia tollit libertatem, quæ supponit res futuras ex vi & natura oppositionis contradictioniæ. Scientia conditionata est talis. Ergo tollit libertatem. Major probatur. Cùm enim oppositio contradictioniæ sit causa necessaria necessitate absoluta, utpote fundata in illo primo principio: *Quodlibet est vel non est, quoniam nihil potest esse vel concipi magis necessarium, futurum ex illa proveniens, non potest esse libera & contingens.* Minor probatur. Quianos dicimus, propositiones contradictionis de quibuscumque futuris, habere determinatam veritatem vel falsitatem.

RESPONDETUR. Secundum dicta superius, quod quamvis scientia conditionata supponat res esse futuras ex vi & natura oppositionis contradictioniæ, supponit tamen non fore illas independenter à suis causis, sed dependenter ab illis, inter quas quia est ipsum exercitum libertatis, vel absolutum vel conditionatum, ideo sine hac suppositione, non potest supponi etiam ipsa oppositio contradictioniæ. Et quia ipsum exercitum libertatis non afferat libertatem, ideo & ipsa oppositio contradictioniæ, fundata in illo exercitio, non afferat libertatem. Et certè sunt hæc duæ contradictioniæ. *Hircocervus* est *Leomus*, *Hircocervus* non est *Leomus*, & tamen exinde non sequitur ulla existentia *Hircocervi*, *Leomuris*, quia non supponuntur illæ causæ, quæ possint ponere objectivæ illius contradictionis alterutrum, *extremum*, ex quo apparet, quod etiam contradictioniæ non supponant existentiam alterutrius *extremi* independenter à suis causis. Deinde expendendo ipsas propositiones, ut ponuntur. Major habet aliquam difficultatem: *Quia nostra principia non tribuunt ipsi oppositioni contradictioniæ, vim exercendæ futuritionis, sed potius vim alterutram verificandi, suppositis causis futuritionis, tamen illud primum, supponit dicta major.* Deinde probatio ejusdem majoris, non videtur immediatum habere nexus cum consequenti, quod inferre debuit. Nam quamvis oppositio contradictioniæ sit causa necessaria, non infertur exinde: Ergo scientia tollit libertatem, quæ supponit res esse

futuras ex vi oppositionis contradictioniæ, nam ex causa necessaria non infertur futuritio, si illa, se solè, non habeat vim educendi aliquid, ex nihilo existentiæ, vel è statu possibilitatibus, quam vim quis tribuat soli oppositioni contradictioniæ?

Conceditur probationi secunda, quod nullus aëtus bonus creaturæ, possit esse & concipi liber, quin non sit & concipiatur liber per ordinem etiam ad voluntatem divinam, sed negamus, quod conversio Petri v. g. in eo signo, in quo prævidetur à scientia conditionata, non dicat ordinem ad voluntatem divinam, & licet non concipiatur tunc decretum actuale & exercitum antecedens, quo Deus liberè determinat ex hypothesi convertere Petram, supponit tamen decretum de concursu & influxu in ipsammet conversionem, quod sufficit, ut illa conversio conditionata, dicatur Deo libera. Quod autem dicit, si illa futuritio conditionata conciperetur ut Deo libera, etiam scientia de illa, esset ex omni parte libera. Cùm tamen nos scientiam conditionatam appellemus, partim liberam partim necessariam. Id etiam non convincit. Nam non hoc sensu appellatur a nobis scientia illa libera, quasi liberum sit carcer illæ Deo, etiam si objectum supponatur conditionatum, sed quod versetur circa objectum contingens, & ex altera parte tale, quod non determinatur decreto absolute. Immerito etiam confundit hæc auctor scientiam necessariam cum naturali & scientiam simplicis intelligentiæ, de quibus vide prima parte Disp. 3. num. 62, an autem hæc scientia appellari debet media, videlicet in ibidem num. 104.

Conceditur probationi Tertiæ, quod destruenda libertate in creatu, in re libertas creata, sublister non posset sed negamus, quod scientia conditionata, afferat libertatem primi liberi: nam quamvis non proponat voluntati divinae objectum suum cum indifferentia ad esseendum vel non esseendum conditionatæ, quia tamen ablato illius indifferentiæ, est ex suppositione concursus divini, & influxus in illammet conditionatam futuritionem, sit ut ablato illius indifferentiæ, non tollat libertatem divinam. Negaturque ulterius, quod prius cognoscatur voluntas creata operatura determinatæ, hunc specie actum, quin simul tunc cognoscatur voluntas divina operans determinatæ, hunc in specie actum. Et sicut Petrus ante suppositionem sua determinationis conditionatæ, est indifferens, an se sit ad hanc partem, an ad illam conditionatæ determinatus, sed primum determinatur determinatione conditionatæ, ita & Deus, prudens concipitur indifferens, ut concurrat vel non concurrat conditionatæ, & tunc primum postea concipitur conditionatæ concurrens.

Conceditur probationi principali Minoris, quod libertas consistat in potestate expedita ad actum

R. P.
THEML
ZIA NOWE
TOM. I.
D. V.

actum ejusque negationem, id tamē intelligendum est de potestate expedita, sed ante suppositionem actus vel ante suppositionem negationis actus, nam ex suppositione actus, non debet esse potestas expedita ad non actum, nisi forte spectando actum & non actum, in suis causis. Unde etiam ex suppositione, quod jam Deus concurrevit conditionate ad futuritionem conditionatam, non potest esse expeditus, ut non concurrevit conditionate, licet sit expeditus, ut pro statu absoluto decernat absolute vel non decernat ejus existentiam. Ceterum quia nulla talis est occasio, in qua non prævideatur voluntas, non tantum discentiis sed etiam contentiis, liberum erit Deo habenti in potestate voluntates hominum, quam voluerit prostatu absoluto, eligere partem.

Conceditur Confirmationi Prima, quod per nos physica præmotio id est prædeterminatio auferat libertatem. Præmotio inquam prædeterminativa: quia si per præmotionem intelligatur, oblatio auxiliorum, immisso cogitationum que sunt in nobis sine nobis, hoc sensu præmotio non auferat libertatem. Posito autem, quod præmotio prædeterminativa auferat libertatem, non sequitur, quod etiam suppositione scientiae conditionatae non sit Deo libera; quia illa suppositione objecti scientiae conditionatae, licet præcedat decretum, ut hoc non nisi fiat, non præcedit tamē decretum de dandis prærequisitis, de concurrendo cum ipsam conditionate operatura voluntate, jam autem & oblatio & efficacia prædeterminationis præcedit consensum nostrum liberum.

Conceditur Confirmationi Secunda, id quod antecedenter se habet ad libertatem, & eo posito, non potest non sequi effectus, tollere libertatem, sed negatur quod futuratio conditionata antecedat libertatem divinam, de dandis prærequisitis, de concurrendo cum voluntate conditionatae, licet antecedat libertatem, ut hoc non nisi fiat conditionatae.

Conceditur quarto Principali argumento, quod nulla possit dari vel concipi libertas, ante primum principium & radicem illius, sed negatur, quod scientia conditionata concipiatur suum objectum, ante primum principium & primam radicem illius; nam licet supponat objectum illius antecedenter ante divinum decretum, prædeterminans, ut hoc non nisi fiat, non antecedit tamē liberum decretum de dandis conditionatae principiis requisitis, non antecedit item decretum conditionatum de concurrendo, decretum item de servanda libertate, & dandis comprincipiis libertatem non destruentibus, ratione quorum cum Sancto Thoma, libertas creata, rejici debet in efficaciam divinæ voluntatis, decretaque a nobis admissa, antecedentia etiam statum conditionatum ostendunt, quomodo Deus sit primum in genere liberorum, o-

stenduntque (id quod petit confirmatio) quod libertas creata, sit de munere Dei, & per participationem libertatis increatae, vide de hoc puncto i. parte disp. 5. n. 377. & sequentibus.

An Scientia Conditionata faciat Deum Autorem peccati.

OBJICIT Gonet. Scientia conditionata supponit divinum concursum oblatum voluntati de se indifferentem, & ab illa ad hanc magis partem, quam ad illam determinandum, ergo juxta hanc sententiam, concursus divinus, sequitur nutum voluntatis create; at voluntas creata non semper se ad bonum determinat, sed quandoque ad malum, ergo concursus Dei æquivalenter se extendit ad malum & ad bonum, & absque ullo discrimine affectivo.

RESPONDE TUR. Concedendo totum cum limitatione, quam inibi ponit Gonet, quod scilicet affectivo alio actu concurrat Deus ad peccatum, quia quantum est ex illo nollet ad illud concurrere, mirumque est, quod cum agnoverit diversitatem concurrendi affectivam, nihilominus sine nullo addito dicat, quod ad utrumque, nempe sive ad concurrendum ad bonum, sive ad concurrendum ad malum, mediā voluntatis determinatione transeat, nec modifcat illam voluntatis determinationem, ut appareat diversitas affectiva: cum enim illa voluntatis determinatio sit de linea affectivi, debuit hīc diversitas hāc ponī, nempe quod transeat etiam ad malum mediā determinatione sua voluntatis; sed cum affectione, quod quantum est ex Deo, nollet cum peccato concurrere. Longē aliter habet se sententia prædeterminantium: nam illa asserit (saltē per principia aliquorum) Deum prædeterminare, ut homo non nisi peccet, & quā prædeterminatione positā, impossibile est illum non peccare, cum impossibile sit illum non ponere actum peccaminosum materialiter sumptum, à quo non distinguuntur re, ipsum formale peccati. Nec appetit, quā, si prædeterminat Deus ad materialē peccati ita indistinctum à formali, non se affectivē habeat ad peccatum, siquidem non foret peccatum, si non foret illa prædeterminatio, quam ponere, non est nisi in Dei potestate, & cur illam poneat, si illi non afficeretur, ponitque illam prædeterminationem conscienti, illā positā, impossibile esse non sequi materiale peccati, & illo posito, impossibile est non sequi formale peccati, ex quo ulterius sequitur quod proditio Iudæ non minus sit opus Dei quam convērsio Pauli. Nec est inter nos & Thomistas lis de hoc, an concursus Dei ad peccatum in linea affectivi sit dispar; sed an sequatur, quod Deus & que sit causa peccati ac meriti, si & que ad peccandum ac ad merendum prædeterminat.

Conceditur Confirmationi, quod determinante se voluntate creata ad actum odii Dei, una

(O) a tunq

tunc illam determinationem comproducat Deus, sed negamus, quod talis influxus extendet se ad ipsam malitiam, supposito, quod illa sit quid privativum vel negativum: nam ad privativa & negativa non datur Dei influxus, sed potius debet dari negatio influxus. In sententia autem tenentium, quod etiam peccatum stet in aliquo positivo, dicent illi, concurrere Deum etiam ad ipsum formale peccati, sed cum affectu, quod nullo modo, quantum ex illo est, vellet ad hunc actum concurrere, & hoc illi dicere non possunt, qui dicunt antecedenter Deum determinare, & pro statu conditionato & pro statu absoluто, ad peccatum, si enim peccatum illud non vult, cur prædeterminat? consequenter Deus erit causa peccati; non erit autem, si quantum ex illo, nolit ad peccatum concurrens, nec ad illud prædeterminet, etiam materialiter sumptum.

Negatur Probationi secundæ, illum esse causam moralem peccandi, qui ad salvandam rationem causæ primæ, ponit hominem in occasione peccati. Sed hoc punctum pluribus non examino, quia illud tractatum est in materia de peccatis.

De principio autem illo; An Deus determinet voluntatem ad individuum actus peccaminoi, vide i. parte disp. 5. n. 323.

An ex scientia conditionata, aliqua alia inconvenientia sequantur?

i. IN CONVENIENS ex Gonet est, quod scientia conditionata totam certitudinem & infallibilitatem prædestinationis, prout à Generali providentia distinguitur, reducit ad præscientiam usus liberi arbitrii, & pro hoc citat Molina, quæ tamen positio est contraria sancto Thomæ, i. part. Quæst. 23. art. 6. & de veritate art. 3. & Quolibet 12. art. 3.

RESPONDETUR. Quando Molina, aut alii ex nostris referunt certitudinem prædestinationis in solam præscientiam, referunt in illam aut potius in objectum illius tanquam primum certificativum, sed non tanquam in certificativum excludens alia certificativa proxima & immediata, quale est decretum absolutum de dandis absolute prærequisitis, decretum de implenda absolute hypothesi, sub qua prævidebatur eventus. Et haec est ipsissima doctrina S. Thomæ dicto Quodlibeto proposita: *Prædestination habet certitudinem ex parte scientie Dei, que non potest falli, & ex parte voluntatis divina, cui non potest aliquid resistere, & ex parte providentie, que certissimo modo dicit ad finem.* Sed istud Certissimum, sumunt Thomistæ pro prædeterminativo, itemque illud Ly non potest resistere: Nos autem sumimus, quod divina voluntatis non possit resisti ex suppositione consequenti, ex qua etiam suppositione modus ille certissimus salutis habetur.

Pono hinc lineam resolutorii hujus quæstionis,

Petrus salvatur. Quæro, quare salvatur, quia data est illi gratia efficax. Quæro ulterius, quare salvâ libertate infallibiliter illa gratia habuit eventum, quia præscivit Deus illum huic gratiæ, licet de se non deterrinat, ut non nisi consentire possit, consensum præbiturum, enim infallibilis ans ipsum objectum scientie conditionata. Per hoc tamen non nego, quod si alia hæc quæstio instituatur, prævidit Deus respectu Judæ non tantum deificaces, sed & efficaces gratias, cur non elegit efficacem? & jam tunc non recurremus ad infallibilitatem ex scientia conditionata oriundam, sed ad infallibilitatem felicis Dei, seu prædestinantis, licet hæc ipsa selectio non fiat independenter, à ditione præsupposita, scientiæ conditionata, vi de primâ parte Disp. 4. n. 161.

2. IN CONVENIENS. Si Deus scientiæ conditionata diretrice, disponeret prædestinationem & conversionem hominum, se quereret ex natura rei & metaphysicè loquendo, non repugnat esse aliquem hominem, quem Deus etiam de potentia absoluta convertere & prædestinare non posset, quod est absurdum & contra August. Enchiridii cap. 98. & est contra prædestinantis Dei libertatem. Siquidem prædestinationem in sua potestate non haberet. Sequela probatur. Ex natura rei non repugnat dari hominem, qui in nullo tempore, in nulla occasione, cum nullis auxiliis ex se non efficacibus, velit se convertere, cum contingens sit, ut hæc media effectum fortiantur, siquidem cum illo infallibilem connexionem non habent, licet moraliter impossibile sit, ne convertatur, ex natura tamen rei non repugnat.

RESPONDETUR. Conformater ad alias dicta in prima parte, quod nulla sit ita perversa voluntas, ut in tanta varietate auxiliorum, nullum sit auxilium, cum quo illa non sit operatura, & si impossibile est moraliter, ut agnoscat Gonet, quin aliquid ex illis auxiliis fortius eventum, hoc ipso suberit omnis humana voluntas Dei dominio, & sicut cum dicimus impossibile esse moraliter, ne homo aliquando peccet venialiter, non dicimus, quod metaphysicè loquendo repugnet, ne unquam homo pro præsenti statu peccet venialiter, sed simpliciter asseritur, impossibile esse, quin peccet interdum pro præsenti statu; ita etiam cum impossibile sit moraliter, ne tot auxiliis oblati consentiat homo, non debet dici quod sit id possibile metaphysicè, & ex natura rei, eò quod ly ex natura rei possibile, videatur excludere impossibilitatem moraliter oppositam, & sicut enuntiat Tridentinum enuntiatione absoluta, non potest homo sine privilegio speciali abstinere ab omnibus venialibus, licet hoc non posse; interpretentur Theologi, esse illud non posse, morale, seu impossibile moraliter, ita & nos dicimus, absolute impossibile est, quin homo alicui oblatæ gratia sit consensu.

R. P.
THEML
ZIA NOWE
Tom. I.
D. V.

senitus; quidquid sit an hæc impossibilitas sit moralis, vel an oppositum ex natura rei fieri possit. Deinde phrasis S. August. hoc solum vult, quod Deus cum voluerit possit convertere, que phrasis non debet restringi, quod debeat convertere, non nisi salvâ libertate.

Conceditur Confirmationi, quod non possit praesenti rerum ordine praedestinare Deus, nisi quem prævidit vocationi suæ responsorum libere, sed absolutè & ex natura rei, ut hic loquitur Gonet, posset praedestinare etiam necessitando. Et retinendo priorem responsonem, quod impossibile sit moraliter, ut in tanta varietate auxiliorum, nullum prævideatur eventum habitum, & quamvis non singulæ vocationes, aliæ tamen ex collectivè acceptis, & indubie plures superabunt resistentiam liberi arbitrii; & hæc possit voluntas cum qualibet vocatione componere dissensum, tamen impossibile est moraliter, ut per ordinem ad totam collectiōnem sit restituta, non ob infallibilitatem praedeterminatam inclusam in aliquo ex his auxiliis, sed ob tantam varietatem, & modum congruendi, ipsi vocato.

3. INCONVENIENS. Si datur scientia conditionata, sequitur quod nos prius eligamus Deum, quam nos ipse eligat, quod est contra verba Christi Joan. 15. contra divum Thom. in illum locum Joannis: & contra August. c. 17. de praedestinatione. Sequela probatur. Quia per nos, antequam in Deo sit decretum quo eligat Petrum, ista Propositio est determinatè vera, Petrus in talibus circumstantiis eliget esse discipulus Christi.

RESPONDE TUR. Si res sit de statu absoluto, antequam Deus videat hanc propositionem, eligit Petrus esse discipulus Christi, praetelligi debet in Deo decretum de dando absolutè auxilio, cum quo eligat Petrus esse discipulus Christi: Decretum item de concursu & impletione hypothesi, sub qua prævidebatur electurus, & per nos decretum prædefinitivum, ratione quorum Decretorum, prius Deus, eligit Petrum, quam Petrus Deum. Si autem agatur de statu conditionato, electionem quidem absolutam Petri, præcedit electio conditionata, quia Petrus eligit Deum, quia tamen hæc ipsa conditionata electio, præsupponit electionem Dei de dandis auxiliis, de concurrendo, &c. hinc adhuc ultimò resolvuntur omnia in Dei electionem.

Conceditur Confirmationi, quod August. negat hanc causalem de praedest. SS. cap. 19. elegit nos Deus quia credidimus, quia ibi loquitur contra Semi-Pelagianos, qui conditionatis naturalibus meritis electionem absolutam ad salutem tribuebant, quod nos non docemus. Deinde, ut hic paulò ante dictum, nec elegit nos absolutè Deus quia credidimus conditionatè,

creditione supernaturali, quia etiam reprobi prævidentur cum tali creditione, & tamen non eliguntur. Quod autem dicit, bona est consequentia apud August. Deus præscit ante suum decretum fidem credentium, ergo non eligit ut credant, sed ipsi credendo eligunt illum; Ergo etiam erit bona consequentia, Deus non præscit ante decretum, consensum liberum quem ego daturus sum, vocationi quæ vocat ad credendum; Ergo Deus non eligit consensum liberum, sed ego prior eligo eum consentiendo. Quod inquam dicit non convincit, & tenet prior consequentia, non tenet secunda, nisi ex suppositione ejusdem doctrinae in consequenti quæ ponitur in antecedenti. Hinc consequentia prior est desumpta ex principiis Semi-Pelagianorum, qui docebant, ex eo jam aliquem salvari, quia prævisus est crediturus sub conditione, tenebit ergo consequentia: Ergo prior ille elegit Deum conditionatè electione, & posterius elegit eum Deus, ex quo principio deberet etiam tenere & illatio secunda. Sed hoc principium nos non tenemus, neque enim hoc principium apud nos resolutiorum est quare hic salvetur, ille non salvetur, hic prædestinetur, ille non prædestinetur, quia hic prævisus est consensurus conditionatè, ille dissensurus conditionatè: probavimus hoc & exinde, quia etiam respectu S. Petri, prævisæ sunt multæ gratiæ efficacæ & respectu Judæ multæ efficacæ, & tamen salvatus Petrus, damnatus Judas. Non ergo hoc rejici debet, in electionem illam conditionatam, sed in liberum Dei decretum, electivum auxiliorum, prædestinatrum, & latens Dei consilium. Ergo non sequitur idè nos electos, quia elegimus conditionatè, sed idè nos esse electos, quia electi sumus electivo, aut prædestinativo decreto, licet in initia scientiæ conditionatè.

4. INCONVENIENS. Quia hæc sententia, sternit viam Semi-Pelagianis, qui afferebant, dari in nobis initia fidei non à gratia sed à natura, quod tamen damnat Arausicanum, Canone 5. Sequelam probat. Scientia conditionata ponitur talis à nobis, ut Deus ante Æmne Decretum præveniens nostras voluntates, cognoscat, an homo positus sub his vel illis occasionibus pro sua libertate, consensurus vel dissensurus sit vocationi, supposito tamen auxilio de se indifferente, & moraliter tantum excitante, quod per ipsum consensum reddendum est efficax, si de facto operetur, vel inefficax, si nolit operari. Sed in hac scientia sic explicata offertur divina Notitia aliquod initium fidei, quod non est à gratia sed à natura, quod ipsum probat. Quia determinatio & pia motio voluntatis applicantis & moventis intellectum ad credendum, est initium fidei, ut docetur in materia de fide, sed talis determinatio quæ per scientiam conditionatam futura sub conditione prævidetur, non supponitur ut futura ex vi determinationis gratiæ,

(O) 3

titæ,

OD
SK
Z

tia illam causantis, & applicantis voluntatem ad illam, sed potius illa supponitur & prævideatur à Deo ut applicans & determinans ipsam gratiam, quæ de se indifferens est, & à voluntate creata determinabilis, ergo talis determinatio non supponitur nec prævideatur à Deo, ut causata vel causanda à gratia, & ex auxilio Dei determinatè proveniens.

RESPONDETUR. Negando Majorem, probacioni ejus, nego Minorem, nego ulterius quod determinatio voluntatis, licet non prævideatur futura ex vi determinationis gratiae ut non nisi consentiat, quod inquam non prævideatur futura illuc determinatio voluntatis, ex gratia, faciente illam ipsam determinationem supernaturalem, certe enim applicatio illa & determinatio, determinans ipsam gratiam, est applicatio & determinatio cum influxu gratiae, adeoq; prævideretur à Deo ut causata, vel causanda à gratia. Et in particulari quando applicatio ad credendum, sicut oportet, est volitus antecedens supernaturalis ad credendum, quam nemo nostrum dicit esse naturalem & profectam à viribus liberiarum arbitrii. Rursus si determinatio illa ad credendum sit in actu signato, nempe inclusa in ipsomet actu Fidei sicut oportet, & hunc actum Fidei, sicut oportet, nemo nostrum dicit fieri sine influxu gratiae.

Immerito etiam supponit, quasi à nostris universaliter doceatur, quod gratia moraliter tantum excitet, quia licet morales excitationes admittamus, admittimus tamen insuper etiam influxum coëffectivum & comproducentium cuiuscunque tandem consensu supernaturalis. Addo quanvis illa determinatio non supponatur futura ex determinatione gratiae determinante ut hoc non nisi sit, supponitur tamen futura hæc determinatio ex determinatione gratiae causantis, productentis illam determinacionem, pendensque à decretis diuinis toties jam inculcatis.

Conceditur Confirmationi, quod præter gratiam moraliter excitantem, datur etiam gratia coëfficiens seu cooperans, licet non admittamus gratiam prædeterminantem sed negamus, quod determinatio voluntatis ad credendum non prævideatur à Deo, ut causanda à gratia & moraliter excitante, & coëfficiente; & licet talis gratia subjiciatur libero arbitrio, & ab illo determinetur & applicetur ad agendum, ut loquitur Gonet, nego tamen quod gratia in ipsam illam applicationem, in ipsam illam determinationem non influat, unde determinatur illa gratia, sed determinatione, in quam ipsam influat gratia. Quidquid sit an gratia moraliter excitans, debeat dici physicè influens, licet sit quid physicum, ad eum modum quo causa finalis, est causa physica, licet non causet physicè. Quia tamen nos insuper admittimus gratiam cooperantem physicè influentem, ideo illa determinatio

natio & à gratia moraliter excitante, & à gratia coëfficiens procedit, & licet gratia coëfficiens, ut illam appellat Gonet, sit determinabilis quantum ad speciem actus adeoque indifferens, non sequitur, quod causare hanc determinationem non possit, cum, ut supra vidimus, non probarit Gonet, quod à causa indifferenti, determinatus non possit prodire effectus.

Sæpè dum hæc agitur de determinatione gratiae de se indifferentiis ad operandum, videatur auctor imaginari determinationem aliquam antecedentem ipsiusmet auxilii, & tamen hæc determinatio si specetur præcisè determinatio ipsius auxilii, est determinatio in actu signato. Nempe in ipsomet exercitio illius actus sita, & ita determinatio auxilii ad volendum credere, est ipsiusmet volitus credendi, determinatio auxilii ad credendum, est ipsa creditio seu actus fidei. Hinc nec ex doctrina nostrorum, nec ex ipsis verbis colligi potest, quod fides ut oportet non sit ex auxilio gratiae, nec etiam colligi poterit, quod ipsa determinatio auxilii ad credendum non sit ex gratia. Concedo quidem, quod interdum sit determinatio, quæ sit per unum actum ad alium actum, quod inquam sit determinatio transitiva, & in actu exercito, ut cum voluntas dicit, propono facere actum amoris Dei, & tunc non tam est determinatio auxilii ad amandum quam potius ipsiusmet voluntatis ad ponendum distinctum actum; determinatio tamen auxilii indifferentiis ad ipsamet volitionem, est determinatio per ipsamet volitionem. Nos vero universaliter dicimus quancunq; determinationem, sive fiat in actu signato sive in exercito, sive sit transitiva sive intransitiva, semper illa habet ex influxu gratiae, si sit determinatio, sicut oportet.

Negatur ulterius Argumento quod adfert contra communem responsonem Gonet, quod talis determinationem non causet gratia coëfficiens. Negamus item, quod ab ipsa voluntate, determinetur & applicetur ad agendum auxilium, determinatione, quæ non sit ipsa ex gratia, cum illa determinatio auxilii ad credendum, sit ipsamet actus fidei, sicut oportet. Concedimus, quod cum albedo in manu, non sit causa nec principium caloris, impertinenter dicitur, quod procedat calor non è manu nude sumptu, sed à manu ut ab albedine affecta, è quod albedo, nullo modo influat in calorem. Sed nos concedimus influxum gratiae in ipsammet determinationem voluntatis. Auctoritas Prosperidensis, Semi-Pelagianos concessisse operationes factas sub ipso gratiae adjutorio, quomodo sit accipienda, supra est allatum. Quod autem dicit Gonet in hoc errasse Semi-Pelagianos, quod docuerint consensum ad actus supernaturales, esse à libero arbitrio sub adjutorio gratiae constituto, in hocque illos errasse, quod negarent solùm ab ipso gratiae auxilio procedere illum consensum. Id non debet sine addito dici. Quia

R. P.
THEML
zianows
Tom. Ie
D. V

Quia si errarunt in hoc Semi-Pelagiani, quia non agnoverunt consensum nostrum, esse solum ab ipso gratiae adjutorio, sequeretur in hoc errare Semi-Pelagianos, quia non docuerint, quod nos in opere salutis merè passivè habeamus, haberemus enim nos passivè, si consensus noster solum esset ab ipso gratiae auxilio; adeoque errarent in hoc Semi-Pelagiani, quod non commiserint errorem damnatum à Tridentino quod nos in opere salutis merè passivè habeamus.

5. IN CONVENIENS. Scientia conditionata sternit viam alteri errori, quo Semi-Pelagiani assertabant, prædestinationem ad gratiam, fieri ex prævisione meritorum.

RESPONDE TUR. Duplicem hac in parte fuisse errorem Semi-Pelagianorum, ut vidimus etiam suprà. In primis, quia objectum scientia conditionata, quam admittebant, ponebant merita naturalia, quibus illi tribuebant initium salutis, Non tribuimus nos. Alter eundem error fuit, quia positâ prævisione meritorum (ponamus etiam supernaturalem) non admittebant ullum aliud decretum divinum, quod nos admittimus, selectum auxiliorum, nullum item admittebant specialis doni decretum de implenda hypothesi, nec admittebant decretum prædestinativum conditionatum ab aliis Dei gratiis &c. quæ tamen à nobis admittuntur. Unde per Semi-Pelagianos rejicebatur latens consilium Dei, causalisque illorum, quare hic potius salvetur quam ille, erant merita conditionata prævisa, quam conditionalem nos non admittimus, sed doceamus etiam respectu salvatorum, prævisa fuisse demerita conditionata, & respectu damnatorum prævisa esse merita conditionata, hinc quod illi salvati hi damnati, rejici debet in aliud, nempe in prædestinationem. Denique licet ponatur recurrisse Semi-Pelagianos ad merita ex gratia absolute posita, quia tamen negabant dari ulterius prædestinationem, idèo in hac sua positione errabant; admittimus nos prædestinativum decretum; sed de hoc infra, ubi agetur de voluntate dandi gratiam efficiem.

Conceditur, quod Deus in signo rationis antecedente decretum, quo prædestinat omnes ad Gratiam, prævidet merita ipsorum futura, sed prævidet illa ut directiva, quomodo salvâ libertate prædestinari possint, sed non tanquam motiva prædestinandi. Conceditur quod interactus divinos non detur alia Prioritas quam dependentiae, tenentis sè ex parte Objectorum, sed negamus, quod præscientia meritorum Conditionatorum, sit prior prædestinatione ad gratiam conditionate dandam, licet sit prior prædestinatione ad gratiam absolute dandam, sed prioritate non in ratione motivi, ut detur absolute Gratia, sed directivi, ut salvâ libertate detur. Negatur ulterius, quod si Deus in ali-

quo signo rationis priusquam eligat hominem ad Gratiam ab solutè dandam, videat illius merita futura conditionata, hoc ipso debeat accipere illa pro motivo ad dandam Gratiam. Negatur ulterius, per Principia nostrorum, Prædestinationem ad gloriam fieri ex prævisis meritis, idèo quia ante decretum electionis ad gloriam, Deus per Scientiam conditionatam prævidet merita hominum conditionata futura; nam per nos non merita conditionata, sed merita absolute, sunt motivum prædestinationis, si illa formatur non ante prævisa merita absolute, quod inter nos controversum est, ut videtur est 1. parte Disp. 8.n. 95. Conceditur, quod in quocunq; signo rationis aliquid verum est, in eo, Deus illud prævidet, sed nego per illam Propositionem: in signo rationis antecedente electionem Petri ad gratiam, altera istarum contradictriarum, Petrus merebitur, Petrus non merebitur, sit determinativè vera. Ratio negandi est, quia si loquitur Auctor de electione ad gratiam conditionata dandam, in signo antecedente hanc electionem, non est verum dicere, Petrus merebitur, cum etiam ad merita conditionatum requiratur. Electione conditionata ad Gratiam, si autem res sit de electione Petri absolute, ad gratiam absolute dandam, negatur quod pro illo signo, vera sit hæc absolute, Petrus merebitur, sed vera erit hæc, Petrus merebatur si. Quod autem in signo rationis Electionem Petri absolute, ad gratiam absolute dandam non sit vera hæc, Petrus merebitur, ratio est, quia etiam Contradictria, ut alterutra vera sit, indigent causis indispensabiliter requisitis, ad ipsam futuritionem, Futuritio autem absolute meriti requirit indispensabiliter decretum Dei absolute, hinc ante hoc decretum non potest prævideri Petrus merebitur.

Multo minus verum est, ex nostris Principiis sequi, quod ex Prævisis sive conditionatis sive absolute meritis, prædestinatus sit Christus ad Filiationem Dei naturalem. Quia inter actionem meritoriam & præmium debet intercedere proportio, nulla autem est Proportio finiti ad infinitum, adeoque nec meriti Christi, ad unionem Hypostaticam infinitæ dignitatis. Rursus, illa merita Christi vel supponerentur profecta à Christo, prout jam habente naturam suam terminatam Personalitate verbi, vel non terminatam. Si proficiscuntur à Christo habente naturam suam, terminatam à Personalitate verbi, ergo antequam mereretur unionem, jam habaret unionem; si autem proficiscuntur illa merita à Natura humana Christi nondum terminata à Persona verbi, subdivido, vel proficiscuntur à Natura humana terminata Personalitate humana, vel non terminata illa Personalitate. Non proficiscuntur à Natura terminata à Personalitate humana, quia pro præsenti rerum Ordine, non videtur à Deo illa Perso-

(O) 4 nali-

OL
s. Ki
Z.

nalitas humana, terminans Naturam Christi, adeoque nec videtur ullum meritum Christisic sumpti, si autem non videtur illa humanitas terminata ab ulla Persona, ergo nec prævideatur merens, meritum enim & actiones sunt suppositorum. Ex quo Princípio sequitur, quod in signo rationis antecedente Decretum prædestinationis Christi, non fuerit hæc determinatè vera; Christus merebitur, cùm non supponatur causa ad merendum necessaria, ipsa Persona. Denique per nos scientiam conditio- nata, requiritur ad salvandam libertatem cum prædestinatione, Christus autem in Filium Dei naturalem, non est prædestinatus ex libertate, quomodo ergo Princípium hoc nostrum, servit errori Arriano, docenti Christum electum esse in Filium Dei, titulo hujus prævisionis.

DIFFICULTAS III.

Restaurantur Argumenta.

Gonet Articulo 6. proposuit Argumenta

Responsiones, quas necesse est hic examinare.

NOTO. Quomodo sit restaurandum Argumentum ex Luc. 10. v. 13. sumptum, & à nobis propositum primâ parte Disp. 5. N. 441. quamquam non tam est argumentum hoc restaurandum quâm alibi dicta huc applicanda.

Punctum Difficultatis 1.

Restaurantur duo Argumenta.

Primum Argumentum sic habet. *Si datur decretum prædeterminativum Christo increpanti Iudeos, quod non sint conversi, cùm convertendi fuissent Tyrii, si hæc signa viderint, potuissent dicere Iudei, non sumus conversi, quia non formasti de nobis decretum prædeterminativum, quod formatus es de Tyriis, hinc immerito nos increpas, nam sine hoc decreto operari non possumus, & illud ponere non est in nostra potestate.*

His quæ in contra adfert Gonet. *Negatur, quod ex defectu Decreti efficacis, non colligatur defectus potentiae ad penitendum, si ipsum Decretum efficax, sit necessarium ad operandum, & si illo non posito, impossibile sit operari. Concedo quod potenti bonum facere & non facienti, peccatum est illi, sed nego, quod possit bonum facere, qui caret necessario requi- sito ad operandum, quale est per Thomistas, prædeterminatio.*

Conceditur, quod potuissent replicare Iudei non conversi, cùm fuissent Tyrii convertendi ut dicit Christus, adeoque quod potuissent dicere, quare non dedisti nobis gratiam congruam, quam eras datus Tyriis. Sed hæc respon- sio Iudeorum in principiis nostris non teneret, nam retudisset Christus: Non dedi vobis gratiam congruam, sed sine hac, potuissetis opera-

ri, cum tamen sine gratia prædeterminante, im- possibile sit operari. Rursus, ego quidem non silegi, dixisset Christus, gratiam pro vobis con- gruam, sed ne illa foret congrua, vestra malitia fecit; jam autem non malitia hominum facit, ne hæc quæ Iudeæ v.g. data est gratia, sit præde- terminativa. Conceditur quod possit homo- operari sine gratia efficaci, modo illi detur gra- tia sufficiens, sed nego illam gratiam fore suffi- cientem, si ponatur, prædeterminationem esse necessariò requisitam, ad actum, & quidem ita, ut sine ipsa impossibile sit ponere actum. Hinc si non ponatur gratia prædeterminans, quæcumq; alia gratia, erit gratia verbaliter sufficiens, nec poterit cum illa agi pœnitentia; si quidem ad posse agere, requiritur prædeterminatione: quod vide prima parte Disp. 5. num. 452. Unde ulti- ri, si gratia prædeterminans, est ita necessaria ad operandum, ut sine illa impossibile sit ponere operationem, carentes illâ, non escent pares iis, qui illam habent, etiam quantum ad ea, quæ fe- tenent ex parte potentiae & actus primi.

Quod si inquiras, unde nobis constet de hoc, quod ita sit necessaria prædeterminatione, ut sine illa impossibile sit ponere operationem. Colligi id potest ex argumentis quibus suprà probavit- dari prædeterminationem Gonet. Si enim prædeterminatione facit, quod Deus sit Prima Causa, quod sit Primum Liberum, quod item Prædeterminatione sit medium, quo extrahitur res ex statu possibilis in statum existentia- etiam conditionata; Hinc fit, ut sicut im- possibile est ponere actionem sine Causa Prima, sine concurso Primi Liberi, sine extractivo è statu possibilis in statum existentia etiam conditionata, ita nec poterit fieri actio sine præde- terminatione, quæ omnium horum est salvativum. Colligitur idem ex verbis Alvarez Disp. 29. ubi num. 4. ait: *Prater auxilium sufficiens quod in- buit posse, est absolute necessarium aliud gratie pa- cientes efficacis, tribuens actualiter posse opera- ri. Similia habet Disp. 33. num. 31. Peccator qui non implet præcepta divina, non habet auxilium effi- cace, prout necessarium est, ut actu operetur. Et disputatione 22. num. 33. in sensu composito nol- velle possumus, sine prædeterminatione.*

NOTO. Quomodo sit restaurandum.

Secundum Argumentum quod sic habet. *Si ne- cessarium est ad Actu operandum decretum præde- terminativum auferetur tota ratio, gratia suffici- tis. Vide hoc argumentum tractatum primâ parte Disp. 5. num. 452.*

His quæ in contra adfert Gonet. *Concedu- ad confirmationem, quod sufficerit æqualitas inter Iudeos non conversos, & Tyrios conver- tendos sub conditione, quod inquam sufficerit æqualitas, quantum ad actum primum, sed ne- go esse æqualitatem quantum ad actum pri- mum, si ponatur, prædeterminationem esse ne- cessariam ad actum, si enim illa non habe- tur.*

R. P.
THEML
zianows
Tom. I: e
D. V

tur, quā est equalitas ad actum Primum? cūm non habeatur ipse actus primus, hoc est necessarium requisitum ad operandum, ipsa scil. prædeterminatio, Negoque quod applicatio ad actum, non se teneat ex parte actus primi, si sine illa impossibile sit ponere operationem, & si illa applicatione non sit in manu ipsius metu hominis, talis autem applicatio est prædeterminatio.

concedo, quod obligatio fundetur super posse, non super actum, est enim ad actum, sed Nego quod decretum prædeterminans, non possit sed illud supponat, quomodo enim ante gratiam prædeterminantem, datur sine nota Pelagianismi posse in nobis ad actum sicut oportet ad salutem, cūm illud posse in his principiis, si ipsa voluntas.

Conceditur cum Gonet, quod potentia expedita illa sit, cui nihil deest ex requisitis ad operandum per modum actus primi. Sed probandum restabat Gonet, quod prædeterminatio per Thomistas requisita, non sit per modum actus primi, si sine illa impossibile sit ponere operationem, & si illa, est causa nostræ operationis. Explicandum item fuisit, quo fundamento dicat prædeterminationem esse requisitam ex parte actus secundi; nam si ex eo requisita est ex parte actus secundi, quod sine illa non possit ponere actus secundus, rediret imprimis querela Iudeorum: Quare non dedisti nobis requisitum ad actum secundum, sine quo non possumus ponere actum secundum. Deinde, si istud tenens se ex parte actus secundi, tamen est requiritum ad actum secundum, hoc ipso verbaliter distinguetur istud requisitum per modum actus secundi, à requisito per modum actus primi. Certe enim requiritur species ad videndum, seu ponendum actum secundum visionis, beneque infertur, Speciem esse requisitam ad videndum per modum actus primi. Rursus, quis dicat quod concursus Dei, voluntas illius, auxilium supernaturale, non requirantur per modum actus primi, & tamen hæc omnia requiruntur per modum actus secundi, ut fiat actualis operatio. Denique ipse Gonet requisitum per modum actus secundi, explicat ante paragrapnum explicatur hæc Responso, explicat inquam per modum applicationis & reductivi, de actu primo ad secundum, & tamen reductivum de actu primo ad secundum, est tenens se à parte actus primi, & à parte potentiae.

Conceditur explicationi Responsonis, quod censeatur habere auxilium perfectè sufficiens ad agendum, qui habet totum complementum Potentiae & actus primi; sed negamus, quod ille cui deest motio & applicatio ad actum secundum, sine qua impossibile sit ponere operationem, & quam applicationem ponere, non sit in potestate operantis, quod talis habeat omnia complementa, requirita ad actum primum.

Format postea Gonet alias Instantias, qui-

bus ostendit, quantumvis prædeterminatio sit necessaria ad actu operandum, quod tamen si ne illa possit dici homo habere completam potentiam ad operandum, nihilque in eo desiderari ex parte actus primi: unde assumit hanc probandam Thesim: plura requiruntur in causa ad hoc ut operetur, quam ad hoc, ut possit operari. Pro quo

1. INSTANTIA ejusdem est, nam in oculo verbi gratia ad hoc ut videat, requiritur præsentia Objecti, ut autem possit videre, sufficit potentia visiva, sana & integra. Sed

RESPONDERI potest, præsentiam Objecti non se tenere à parte actus primi videndi, cūm ipsum objectum, non producat visionem; jam autem ipsa prædeterminatio, est productiva actus sicut oportet cum voluntate, & est requisita ad hoc, ut homo possit actu operari, quā ergo voluntas sine prædeterminatione habebit totum complementum potentiae? Unde & S. Augustinus lib. de Natura & gratia cap. 26. docet, quod quantumvis in tenebris & potentia visiva maneat, & instrumentum videndi, oculus, nihilominus non dicitur quisquam posse videre in tenebris, quia deest complementum tenens se ex parte actus primi, nempe lumen, unde ait Augustinus: *Oculus corporis etiam plenissimè sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere.* Infer si oculus sine lumine non potest videre, quā poterit agere voluntas sine Prædeterminatione, si prædeterminatio est requisita, ad hoc, ut homo possit actu operari.

Deinde potentia videndi, supponit pro ipso principio effectivo Visionis, hinc si habeatur principium effectivum Visionis, habetur potentia videndi. Quia verò nisi ad sit prædeterminatio, non habetur principium effectivum actus supernaturalis, ideo sine prædeterminatione, non habetur potentia operandi supernaturalia, & sicut sine lumine gloriae, non potest videti Deus, ita nec sine prædeterminatione, possunt ponere actiones meritoriae.

2. INSTANTIA est, ad hoc ut possit Sacerdos consecrare sufficit character, ut verò actu consecret, requiritur intentio & materia præsens.

RESPONDETUR. Non esse hanc locutionem exactam, quod ad hoc ut possit consecrare Sacerdos, sufficiat character, non enim character, est posse consecrandi, sed Index ipsius posse. Sed quidquid sit de hoc, negari imprimis potest, quod ad hoc, ut possit consecrare sufficiat character, & non requiratur posse intentionem facere, posse materiam habere præsentem: & revera si ita homo sine prædeterminatione non potest operari, sicut non potest Sacerdos consecrare, nisi habeat materiam, videtur totum dari, quod argumentum desiderat. Deinde disparitas etiam dari potest, quod cūm materia seipsum non consecret, bene posse conse-

OD
:Ki
Z:

consecrare, salvati poterit, etiam seclusa Materiā præsenti. Posse autem operari super naturaliter, habetur à prædeterminatione.

3. INSTANTIA, ut homo aetū convertatur, requiritur gratia congrua, non autem ut possit converti.

RESPONDETUR. Cum sine gratia congrua, possit homo actu operari, mirum non est, quod non requiratur ex parte actus primi, jam autem sine prædeterminatione non potest homo actu converti, requiretur ergo illa ex parte actus primi.

4. INSTANTIA, ut Deus possit operari & creare, sufficit Omnipotentia, ut autem defacto operetur, requiritur decretum applicans Omnipotentiam.

RESPOND. posse negari, quod competit Omnipotentiæ potentia creandi independenter à potentia volendi creare. Sed quid sit de hoc, in oppositum hoc adfertur, quod cum contineantur effectus creabilis eminenter in ipsam Omnipotentiam, idque aetū, mirum non est, quod independenter à decreto dicatur Deus posse creare. Quia autem ut constat ex fide, independenter à gratia, non continetur in voluntate actus sicut oportet, sit ut sine gratia non dicatur homo posse actum facere sicut oportet. Et quia nisi ponatur prædeterminationis, non habetur principium sufficiens, ut alibi ostenditur, actus sicut oportet, ideo prædeterminationis requiritur tanquam complementum, tenens se ex parte actus primi. Deniq; etiam distinguendo, quod aliud sit posse creare, aliud posse creare actu, nego quod posse creare actu, non se teneat ex parte actus primi tanquam ejusdem complementum, consequenter & prædeterminationis quantumvis dicatur requiri ad posse operari actu, nego quod se non habeat, ex parte actus primi.

Conceditur interim Gonet, quod aliud sit posse operari, aliud sit posse operari actu, sed imprimit probandum fuisse Gonet, quod istud posse, non idem sit a potentia remota, de qua hæc non queritur. Probandum item fuisse, cur hæc, quæ requiruntur ad posse operari actu, non se etiam tenent à parte potentia, & à parte aetū primi completi. Rursus danda fuisse Regula unde cognosci possit, quod aliquid requiratur tantum ad posse, & quare aliquid requiratur ad actu posse. Adeoq; unde cognosci posset, quod concursus Dei innexus prædeterminationi, non se teneat à parte ipsius posse.

Hinc inferes aslumpfisse quidem Gonet hanc propositionem: Homo sine decreto, & auxilio efficaci, habet Potentiam completam ad operationem, sed hæc ipsa propositio probanda fuisse. Et si verum est per Gonet, quod non potest esse defacto conversio sine prædeterminatione, quomodo ista prædeterminationis non ingreditur ipsum actum primum, & ipsum posse simpliciter.

Probare item debuisset, quod sine decreto prædeterminativo habeat potentia antecedens, quomodo item sine eadem, sit potentia, sufficienter instruta ad operandum.

Quod attinet ad hanc Propositionem: Potentia consequens est potentia conjuncta cum actu & applicata operationi, certe circa illam redibit questio, cur illa applicatio ad operationem, si sine illa impossibile est sequi operationem, & si illam ponere non est in nostra potestate, cur inquam illa, non se teneat à parte aetū primi, & cur non requiratur, tanquam complementum ejusdem.

Concedamus interim, quod Potentia consequens, sit Potentia conjuncta cum actu, sed querere restat, cur prædeterminationis non sit Potentia conjungibilis cum voluntate, & ea mediante cum aetū, quæ tamen Potentia teneat se à parte actus primi, habeatq; rationem antecedentis. Quanquam quod etiam in prima parte repetitum est: Impossibile est haberi posse operari, & non haberi posse operari aetū, cum illud posse aliud operari, dicat essentialis & imbibit respectum ad actum. Hinc si essentialiter prærequiritur prædeterminationis ad posse operari actu, essentialiter requiretur ad posse operari.

Conceditur ad primam Confirmationem dictis Gonet, quod implicet contradictionem, hominem converti sine gratia efficaci, hoc sensu, quod non sit convertendus, sine illa, sed non implicat quod possit converti, & ad hoc ne divina præscientia fallatur, requiritur hoc, ut implicet frustrari actu gratiam efficacem, sed non requiritur, ut excludatur etiam posse frustrari. Cæterum licet conveniamus cum Thomistis in hac propositione: Gratia efficax non potest frustrari eventu, istud Non potest per nos habetur ex suppositione ipsiusmet conversionis, quam impossibile est, si sit futura, non esse futuram, adeoque salvamus adhuc libertatem, quia ponimus necessitatem, non nisi ex suppositione exercitii libertatis. Jam autem per Thomistas, quod cum prædeterminatione non possit non conjungi eventus, habetur ex ipsomet principio actus, nempe prædeterminatione, hinc qui illa carebit, carebit principio completo, quia carebit principio actus.

Deinde hæc doctrina Gonet videtur non cohæcere principiis aliorum Thomistarum, qui enim hoc solo sensu implicat converti hominem, quia non est convertendus sine illa, si possit prædeterminatione in sensu composito, implicat oppositum fieri, si illa non possit, deinceps principium necessarium ad operandum.

Quod autem dicit Gonet: Sine Decreto efficaci, non habet voluntas Potentiam ad actum, si by sine decreto determinet actum, id ad præfens non attinet. Illustrat hanc suam doctrinam Gonet: Sicut voluntas sine amore potens est amare, si

supponit Gonet, quod per nos omnis suppositio antecedens, tollat libertatem, sed non nisi ea, quā positā, non potest non sequi eventus, licet eam ponere, non sit in nostra potestate, hinc quia positā judicij indifferentia, nondum determinet voluntas, judicij indifferentia, non tollit libertatem. Scientia etiam simplicis Intelligentiæ, est suppositio antecedens, non tollit tamen libertatem, quia advertit ad possibilitatem utriusq; partis, & ad nihil determinat, sed si aliqua suppositio antecedens sit talis, ut eā positā impossibile sit non ponere eventum, siquac talis, ut eam ponere vel non ponere, non sit in nostra potestate, quantumvis illa oriatur à prima radice libertatis, auferet libertatem, cùm etiam prædeterminatione coactiva, & quæcunq; causa necessaria, oriatur à Deo, hoc est, à prima radice libertatis, & tamen auferet libertatem, nisi dicas, id salvare libertatem, quod oritur à prima radice libertatis, communicante sè in linea liberi, adeoq; à prima radice libertatis formaliter sumpta, non autē materialiter. Sed negamus, quod prædeterminatione oriatur à prima radice libertatis formaliter sumpta. Ex quo etiā Principio ostendi potest, quod ex eo non salvatur libertas positā prædeterminatione, quia consequitur æquivalenter ad actus nostros liberos, ex eo quod consequatur efficaciam divinæ voluntatis, in qua continetur nostra libertas, continetur enim etiam causa necessaria in infinita efficacia divinæ voluntatis, & tamen illa non salvat libertatem, prædeterminatione continetur in libertate divina materialiter sumpta, sed non in sumpta formaliter, quia per prædeterminationem non se communicat libertas divina in linea liberi.

Negatur etiam iis quæ Gonet subjungit, quod posito decreto prædeterminativo, potentia non nisi conseqüente non possit fieri v. g. conversio Petri. Potius enim non potest fieri potentia antecedente, cùm prædeterminatione sit causa, adeoque aliquid antecedens conversionem.

Conceditur cum S. Thom. q. 6. de veritate a. 4. ad 8. & 1. par. q. 23. a. 3. ad 3. & a. 6. ad 2. & ad 3. quod in sensu composito non possit non salvare prædestinatus, possit in sensu diviso, & quod talis compositus sensu salvet libertatem, sed per nos ideo salvat libertatem, quia in initio illa necessitas, & infallibilitas alicui exercitio nostra libertatis, sit in nostra potestate, cùm ipsum decretum prædestinativum, non formet Deus, sine prædictione scientia conditionata. Quia autem prædeterminatione, non habet infallibilitatem ex nostro consensu, sed antecedenter ante illum, hinc quantumvis in sensu diviso ab illa possit non sequi eventus, ideo adhuc positā prædeterminatione, non salvatur libertas. Aristoteles lib. 1. de coelo T. 119. agnoscit etiam per nos, quod sedens quamvis non possit non

sedere retineat potentiam seu libertatem sedendi, sed quod liberè sedeat, ex eo contingit, quod necessitas illius sensus compositi, sit necessitas oriunda ex suppositione consequenti, hoc est ex suppositione ipsius usus liberiarum.

Deinde positā prædeterminatione non querimus de hoc, quod debeat homo habere potentiam ut simul amet & non amet, nam etiam nos quantumvis excludamus prædeterminationem, non tamen agnoscimus, ut unā dum amat homo, possit etiam non amare, sed difficultas in hoc est, an quod sit amatus, oriatur ex prædeterminatione, vi cuius determinetur, ut non nisi amet, & si ita determinatur, quomodo fieri potest salvā libertate, concedimusque quod prædeterminatione ad amorem, & amor eodem instanti ponatur, sed querere restat, si prædeterminatione ad amorem est prior prioritate à quo, quomodo non destruit libertatem, si sit talis, ut illa positā, impossibile sit non sequi amorem.

Conceditur, quod si Deus præpater ad amorem media, quibus homo possit non uti & uti, licet sit defacto usurus, salvanda sit libertas, sed querere restat, si essentia Prædeterminationis est, ut vi illius non nisi v. g. amat homo, quomodo positā illā, potest non uti ad amorem illā prædeterminatione homo; Concedo, aliud esse ineluctabile, aliud non eluctandum; aliud irresistibile, ab eo cui non resistitur. Sed querere restat, quomodo prædeterminatione non fieri resistibilis, ineluctabilis, si positā illā tanquam causa eventus, impossibile sit non sequi eventum. Sanct⁹ Thomas 1. 2dæ quæst. 112. Art. 3. in Corp. solum loquitur de infallibilitate, sed in nitente exercitio præviso libertatis, adeoque suppositionis consequentis, quod etiam vult. S. Thomas q. 6. de veritate a. 3. Ibidem etiam agit, quando dicit S. Thomas, quod Deus dedit modum rebus, ut sua voluntas impleretur, loquitur vel de ipsa potentia libera, jureq; servandieam indemnem, vel de selectione auxilii, quod prævidit eventum habiturum, sed non loquitur de modo, vi cuius determinetur voluntas, ut hoc non nisi velit; & ratione hujus selecti auxilii, nihil resistit divinæ motioni, verumque est quod dicit quodlibet 12. art. 3. quod providentia divina certissimo modo ducat ad finem, licet auxilio non prædeterminante, sed selecto, ex iis, quæ sunt prævisa eventum habitura, ratione cuius etiam selectionis auxilii, videre potest Deus securitatem eventus, cùm nihil defit ut jam sequatur eventus. Quantumvis autem veritas hujus Propositionis, sol causabit fructū in planta, non habeat veritatem absolutam, eo quod adhuc multa desiderentur principia ad illam verificandam, & cùm veritas hujus Propositionis absoluta non possit haberi, habetur non nisi conditionata ex suppositione v. g. quod

R. P.
THEML
zia nows
Tom. Ie
D. V

Ly sine amore, teneat se ex parte Potentiae, non tamen si determinet actum, & cum illo conjungantur, quia fieret ille sensus, voluntas est potens ad amandum, sine amore, quod impli-
cat ex Terminis, sed haec etiam illustratio non tenet. Quia non se aequaliter habent haec pro-
positiones: Voluntas sine amore potens est a-
mare, & voluntas sine prædeterminatione po-
tens est amare. Nam quod voluntas sine amo-
re potens est amare, secundum phrasim Gonet,
extide est, quia ipse amor non est potentia, ut
ponatur actu amor, sed est effectus istius poten-
tiae, & exercitium; jam autem prædetermina-
tio est potentia seu causa ad actu amare, nec est
prædeterminationis, ipse effectus Potentiae.

Negatur Confirmationi secunde, quod præde-
terminatio non sit conditio ad Potentiam, sed
non nisi ad actum, si enim sine illa impossibile est
haberi actum, & habet se ut principium influ-
ens in actum, quomodo non est conditio ad po-
tentiam. Et si Breviarium exigitur per Gonet,
ut compleans potentiam ut possit, cum etiam
compleat Potentiam prædeterminationis, ut pos-
sit poni actus, cur prædeterminationis non tenebit
se ex parte actus primi. Et si dicas, requiri tan-
tum prædeterminationem, ut possit actu poni-
ratio, dicam etiam Breviarium requiri tan-
tum ut possit actu recitari officium, & si dicat
Gonet Breviarium concurrere loco specie-
rum, sine quibus homo, nec in actu primo pot-
est recitare, dicam etiam a pari, eodem modo,
sine prædeterminatione, nec in actu primo, pos-
se hominem operari, cum non possit operari,
qui in actu primo eluceat non esse illum cau-
tam. Primam sed secundam, non esse illum Pri-
mum liberum, &c.

Punctum Difficultatis 2.

*Restaurantur Argumenta ab Auto-
ritate.*

§. 2. *S*olvit Argumenta Gonet petita ab au-
toritate Patrum. Sed non habet quid-
quam speciale, quod non facilè ex dictis prima
parte Disp. 4. solvi possit. Illud autem, quod
adferat auctoritatem Augustini, qui lib. 1. ad
Simplicianum q. 2. Deum sic vocare cum, cu-
jus miseretur, quomodo scit ei congruere, ut
vocantem non respuat, quod inquam adfert
Deum sic vocare, quomodo prædestinat eis
congruere, ut vocantem non respuant, videtur
esse extortum, si enim prædeterminationis facit,
ut non nisi operetur homo, quid erit necessis-
cire, quomodo ei congruat, siquidem sive con-
gruat, sive non congruat, sequitur operatio, ad
eum planè modum, quo non est necesse præsci-
re an congruat, vel non congruat flammæ stu-
pa, si determinatus est ignis, ut comburat, &
stupa comburantur, nec dicit Augustinus, quod
prædestinatio faciat ut congruat, sed facit quia
congruit.

Hinc omissis dictis Paragr. 2. accedendum
erit ad Parag. 3. circa quem.

*N*oto. Docet S. Thom. quod in causis li-
beris & contingentibus non possit determinate
noscere eventus, consequenter non dabitur Præ-
determinationis, quia illa deberet esse causa even-
tus in qua certò ille nosceretur, quod autem
dicit Gonet, verum id esse, de causis sumptis, ante
decretum voluntatis divinae, id non convin-
cit. Tum quia est ista arbitraria doctrina S. Thomæ
restrictio, & ex nullis S. Thomæ verbis col-
ligi potest, quæ habeantur iis locis, in quibus
docet, in causis contingentibus non videri de-
terminatæ eventus. Tum quia non potuisset
S. Doctor tanquam scholasticè dubitabile propo-
nere, an in decreto prædeterminante noscatur
eventus, cum indubitabiliter appetat impossibi-
le esse, quin noscatur. Tum quia cum possit
decretum divinum cogitari & prædeterminati-
vum, & aliud non prædeterminatum, & tam-
en ad eventum liberum requisitum, confor-
mius est positioni S. Thom. admittere hoc sec-
undum decretum, quod esset causa eventus
contingentis, & tamen in ea, non posset videri
eventus, ut ita universaliter salvetur, effectum
liberum in suis causis non videri.

*N*egatur *Responsioni ad secundam probationem*
vi dictorum supra, & alias in prima parte, quod
Prædeterminationis sit prima causa & radix no-
stræ libertatis, licet concedamus, quod à Deo
procedat libera determinatio nostræ voluntatis,
sed non processione, quæ faciat ut hoc non
nisi velit voluntas. Concedimus, quod hoc
sensu voluntas non se primo determinet, quia
sicut esse, ita & se determinare, habet depen-
denter à Deo, sed dependentia non in hoc stan-
te, ut hoc non nisi velit voluntas, sed dependentia,
quia ipsum esse liberi, jus in demnis libertatis,
comprincipia necessaria, ex Dei voluntate
habet, illo insuper coeffectivè in illam ipsam de-
terminationem influente. Deus qui habet ex
se necessitatem, ut loquitur S. Thom. 1. part. q.
19. a. 3. ad 5. adeoq; habet omnia complemen-
ta ex se agendi, non indiget ab aliquo exteriori per
oblationem comprincipii completri, indiget
creatura libera, cuius determinationis per com-
plementa agendi necessitatem ostendit. Tho-
mas, 3. contra gent. cap. 2. & licet voluntas se-
ipsam moveat, potest moveri ab alio, per obla-
tionem comprincipiorum, quod voluit S. Th.
q. 3. de malo, à 2. ad 4. accipere que etiam ipsum
esse liberi ab alio, quod ipsum indicat 1. par. q.
105. a. 4. ad 2.

*C*onceditur, quod prædeterminationis si detur,
non sit præventu, prior futura, prioritate in
quo, seu durationis, sed si est prior prioritate
causalitatis, & haec causa positâ, impossibile est
non sequi eventum licet illam causam ponere,
non sit in nostra potestate, quia illa prædetermi-
natione non tollit libertas. Immetit etiam
sup-

OD
:Ki
Z:

supponit Gonet, quod per nos omnis suppositio antecedens, tollat libertatem, sed non nisi ea, quā positā, non potest non sequi eventus, licet eam ponere, non sit in nostra potestate, hinc quia positā judicij indifferentia, nondum determinet voluntas, judicij indifferentia, non tollit libertatem. Scientia etiam simplicis Intelligentiæ, est suppositio antecedens, non tollit tamen libertatem, quia advertit ad possibilitatem utriusq; partis, & ad nihil determinat, sed si aliqua suppositio antecedens sit talis, ut eā positā impossibile sit non ponere eventum, siquac talis, ut eam ponere vel non ponere, non sit in nostra potestate, quantumvis illa oriatur à prima radice libertatis, auferet libertatem, cùm etiam prædeterminatio coactiva, & quæcunq; causa necessaria, oriatur à Deo, hoc est, à prima radice libertatis, & tamen auferet libertatem, nisi dicas, id salvare libertatem, quod oritur à prima radice libertatis, communicante sè in linea liberi, adeoq; à prima radice libertatis formaliter sumpta, non autē materialiter. Sed negamus, quod prædeterminatio oriatur à prima radice libertatis formaliter sumpta. Ex quo etiā Principio ostendi potest, quod ex eo non salvatur libertas positā prædeterminatione, quia consequitur æquivalenter ad actus nostros liberos, ex eo quod consequatur efficaciam divinæ voluntatis, in qua continetur nostra libertas, continetur enim etiam causa necessaria in infinita efficacia divinæ voluntatis, & tamen illa non salvat libertatem, prædeterminatioque continetur in libertate divina materialiter sumpta, sed non in sumpta formaliter, quia per prædeterminationem non se communicat libertas divina in linea liberi.

Negatur etiam iis quæ Gonet subjungit, quod posito decreto prædeterminativo, potentia non nisi conseqüente non possit fieri v. g. conversio Petri. Potius enim non potest fieri potentia antecedente, cùm prædeterminatio sit causa, adeoque aliquid antecedens conversionem.

Conceditur cum S. Thom. q. 6. de veritate a. 4. ad 8. & 1. par. q. 23. a. 3. ad 3. & a. 6. ad 2. & ad 3. quod in sensu composito non possit non salvare prædestinatus, possit in sensu diviso, & quod talis compositus sensu salvet libertatem, sed per nos ideo salvat libertatem, quia in initio illa necessitas, & infallibilitas alicui exercitio nostra libertatis, sit in nostra potestate, cùm ipsum decretum prædestinativum, non formet Deus, sine prædictione scientia conditionata. Quia autem prædeterminatio, non habet infallibilitatem ex nostro consensu, sed antecedenter ante illum, hinc quantumvis in sensu diviso ab illa possit non sequi eventus, ideo adhuc positā prædeterminatione, non salvatur libertas. Aristoteles lib. 1. de coelo T. 119. agnoscit etiam per nos, quod sedens quamvis non possit non

sedere retineat potentiam seu libertatem sedendi, sed quod liberè sedeat, ex eo contingit, quod necessitas illius sensus compositi, sit necessitas oriunda ex suppositione consequenti, hoc est ex suppositione ipsius usus liberiarum.

Deinde positā prædeterminatione non querimus de hoc, quod debeat homo habere potentiam ut simul amet & non amet, nam etiam nos quantumvis excludamus prædeterminationem, non tamen agnoscimus, ut unā dum amat homo, possit etiam non amare, sed difficultas in hoc est, an quod sit amatus, oriatur ex prædeterminatione, vi cuius determinetur, ut non nisi amet, & si ita determinatur, quomodo fieri potest salvā libertate, concedimusque quod prædeterminatio ad amorem, & amor eodem instanti ponatur, sed querere restat, si prædeterminatio ad amorem est prior prioritate à quo, quomodo non destruit libertatem, si sit talis, ut illa positā, impossibile sit non sequi amorem.

Conceditur, quod si Deus præpater ad amorem media, quibus homo possit non uti & uti, licet sit defacto usurus, salvanda sit libertas, sed querere restat, si essentia Prædeterminationis est, ut vi illius non nisi v. g. amat homo, quomodo positā illā, potest non uti ad amorem illā prædeterminatione homo; Concedo, aliud esse ineluctabile, aliud non eluctandum; aliud irresistibile, ab eo cui non resistitur. Sed querere restat, quomodo prædeterminatio non fieri resistibilis, ineluctabilis, si positā illā tanquam causa eventus, impossibile sit non sequi eventum. Sanct⁹ Thomas 1. 2dæ quæst. 112. Art. 3. in Corp. solum loquitur de infallibilitate, sed in nitente exercitio præviso libertatis, adeoque suppositionis consequentis, quod etiam vult. S. Thomas q. 6. de veritate a. 3. Ibidem etiam agit, quando dicit S. Thomas, quod Deus dedit modum rebus, ut sua voluntas impleretur, loquitur vel de ipsa potentia libera, jureq; servandieam indemnem, vel de selectione auxilii, quod prævidit eventum habiturum, sed non loquitur de modo, vi cuius determinetur voluntas, ut hoc non nisi velit; & ratione hujus selecti auxilii, nihil resistit divinæ motioni, verumque est quod dicit quodlibet 12. art. 3. quod providentia divina certissimo modo ducat ad finem, licet auxilio non prædeterminante, sed selecto, ex iis, quæ sunt prævisa eventum habitura, ratione cuius etiam selectionis auxilii, videre potest Deus securitatem eventus, cùm nihil defit ut jam sequatur eventus. Quantumvis autem veritas hujus Propositionis, sol causabit fructū in planta, non habeat veritatem absolutam, eo quod adhuc multa desiderentur principia ad illam verificandam, & cùm veritas hujus Propositionis absoluta non possit haberi, habetur non nisi conditionata ex suppositione v. g. quod

R. P.
THEML
zia nows
Tom. Ie
D. V

quod arbor concurrat, jam autem posito selec-
to auxilio, habentur jam omnia ad præviden-
dum absolum eventum, quia & habetur co-
operatio Dei & cooperatio creaturæ, quibus
positis habetur tota ratio absolute certitudinis.
Quod si non recurrimus ad prædeterminatio-
nem, ut habeatur absoluta scientia eventus
gratiosi, sed ad selectionem auxiliorum, erit ad-
huc necessaria scientia conditionata tanquam
prædictiva illius selectionis, quæ ipsa selectio
facit, ut Deus prædestinans, noscat absolutè,
salvandum prædestinatum.

Punctum Difficultatis 3.

Occurritur alii Responsonibus.

Tertium Argumentum contra Prædetermina-
tionem formari solet, & à nobis formatum est
1. parte disp. s. n. 458. Si Deus prædeterminaret, ad
dus bonos, prædeterminaret etiam ad aëtus malos ob-
prietatem rationis; ad peccatum non prædetermina-
ret, quia esset causa peccati. Ergo nec prædetermina-
ret ad actus bonos. Contra ea, quæ opposuit

Gonet Parag. 4. ponenda sunt aliqua. Hinc

N o t o. Conceditur, quod in peccato dis-
tinguenda sint, conceptus Entitatis & actuali-
tatis, à conceptu explicito deformitatis; sed
quærere restat, quomodo Deus non sit causa
ipsius conceptus expliciti deformitatis, si ponit
prædeterminationem ad peccatum, quæ præ-
determinatio est causa peccati, quærere item
restat, quæ concessa decreto prædeterminativo
ad actualitatem peccati, poslit componi de-
cretum, tantum permisivum peccati, quomodo
enim permittit hoc Deus, qui determinat
ut non nisi peccaminosa actio, cum quæ est
indistincta actu, peccati deformitas.

Conceditur secundum ea, que ipse adferit in re-
tusione argumenti in principiis nostris recte in-
ferri Deum esse causam peccati, quia habet de-
cretum, de non concurrendo, quantum ex illo
est, ad Entitatem peccati; sed quomodo in
principiis Thomistarum habet Deus voluntati-
tem non concurrendi, quantum ex illo est, ad
Entitatem peccati, si prædeterminat, ut non
nisi ponatur actio peccaminosa, & ad hoc in
presenti attenditur. Unde per nos non attingit
Deus formale peccati, quia quantum est ex
illo, ne quidem ad materiale concurrere vel-
let, cum tamen per Thomistas, determinet, ut
non nisi ponatur actio peccaminosa, in qua im-
bibitur ratio formalis peccati. Ponit postea al-
liquas phrases, sed illæ non continent in se ar-
gumentum. Aliqua quæ hoc concernunt, vi-
de 1. parte, loco citato num. 464.

Negatur dictis ad secundum, ideo homini tri-
bui malitiam peccati, quia suo concursu attri-
git materiale peccati ut reduplicative tale. Re-
duplications enim illæ, sunt non nisi denomi-

nationes ab intentionibus nostris provenien-
tes, ut autem dicatur homo peccare, non est
necessaria ista Intentio & Denominatio redu-
uplicativa. Pone enim quod reduplicatio ista
non formetur, ponatur tamen actio peccami-
noſa, numquid non peccabit homo? Sed potius
ex eo tribuitur homini malitia peccati, quia
se ad illud determinat, cum potuerit non deter-
minare, sciens ipsi materiali peccati innexum
esse formale. Jam autem etiam Deus determi-
nat, ad materiale peccati, sciens innexum esse
illi, ipsum formale, & tamen potuisse non de-
terminare ad illud materiale, si voluisse. Ex
eo autem, quod non operetur Deus subiectio-
ne ad regulas morum, sed ut prima causa, non
excusat Deus sufficienter, quod non sit causa
peccati, siquidem quantumvis esset causa pec-
cati, dicendum esset, Deum non esse causam
peccati, eò quod non agat cum subiectione ad
regulas morum. Concedo quod Deus titulo
causa prima teneatur providere creaturæ me-
dia necessaria ad operandum, sed nego esse me-
dium necessarium ad operandum, prædetermi-
nationem ad materiale peccati.

Negatur dictis ad Tertium, quod si Deo pla-
ceat tanquam prædeterminatori, peccatum
specificative sumptum, quod etiam illi non pla-
ceat sub conceptu malitiae, cum ista indistin-
guantur a se, nemine cogitante; reduplica-
tionesque nostræ, cum non sint nemine cogitan-
te, non eximent Deum, ne sit causa peccatine-
mene cogitante.

Negatur dictis ad ultimum, quod prædeter-
minatio ad materiale peccati, non influat cum
eadem extensione in peccatum, cum qua in-
fluit Consilium inducens ad peccatum. Nam
in primis probari debuisse: Si Deus in his cir-
cumstantiis prædeterminat ad materiale pec-
cati, quod hoc ipso non prædeterminat ad li-
neam moralem, quæ est indistincta nemine co-
gitante, ab ipso materiali. Probandum item
fuisse, quæ prædeterminans Deus, saltem non
ita se habeat, ac ille qui est alteri causa peccati
confilio suo; sed præscindendo ab ipsa malitia,
confusendo illi, ut stet in delectatione, & præ-
scindat à Dei offensa. Denique probandum
fuisse, cum prædeterminatio sit causa Physi-
ca, quæ præcivit ad suum affectum habere
potest, quæ item non detur in creatis distinctio
in ordine ad prædicata primæ intentionalia, si
concurritus Physicus, attingit unam formalita-
tem, non attingendo aliam, illi identificatam
realiter.

Concluduntur notanda.

Ponit aliqua Parag. 5. Gonet, sed quia ea non
impugnant dicta à nobis primâ parte in hac
materia, ideo descendemus ad Parag. 6. tium.

Argumentum inter alia ad probandum, dari
scientiam conditionatam, solet assumi à nostris hoc,
(P) quod

OD
:Ki
Z:

Tractatus IV.

170

quod si non detur scientia conditionata, non possit dari scientia, quae attingat hoc objectum: Si Deus daret Iude gratiam A, converteretur; non enim hoc objectum cognoscit scientia simplicis Intelligentiae, quia haec est necessariorum, non scientia visionis, quia haec est existentium. Ergo debet dari illa scientia conditionata. Adhac quae in Contra objicit Gonet diluenda.

N o t o. Immerito illum assumere, quod dicta conditionalis possit nosci per scientiam simplicis Intelligentiae, ex eo quod licet extrema sit contingentia, illatio tamen sit infallibilis. Negamus enim illam illationem esse infallibilem, infallibilitate oriunda ex suppositione antecedenti, qualis esset suppositio prædeterminativa, licet sit infallibilis infallibilitate orta ex suppositione consequenti nostri consensus. Non nego tamen hanc conditionatam, si Deus prædeterminaret, converteretur Petrus, posse nosci per scientiam necessariam, nam esset circa objectum involvens causam necessariam, nempe prædeterminationem. Quod si formetur Objectum attingibile hæc phras, si Deus daret Iude gratiam efficacem, converteretur, tale objectum posse attingi sub diversa formalitate à scientia simplicis intelligentiae, & sub diversa, formalitate à scientia visionis, ita tamen ut relinquatur locus scientia conditionata, quæ prævideat hoc objectum: *Hac foret gratia efficacis respectu Iude, si Deus illum convertere vellet.* Unde & Nostrates non ad hanc conditionatam, si Deus daret Iude gratiam efficacem, converteretur, adstruunt necessitatem scientia conditionata, sed ad noscendam hanc, si darem Iude hanc gratiam, foret illa efficax.

Conceditur observationi Gonet prima. Fieri posse quod conditionalis, in vi consequentia necessaria sit, quamvis utrumque extrellum sit liberum, sed id tum temporis contingit, quando extrema quæ ceteroquillum actum potunt, tanquam necessarium, applicantur tantum à causa libera, & de cætero proficiscitur objectum à Principio necessario, asserimusq; ad talia noscenda, non esse necessariam scientiam conditionatam, & ita v. g. hæc Propositio, si Petrus videt parietem, paries est visus, potest nosci, & non à scientia conditionata, quia ipsa visio, ad quam sit applicatio liberæ, est aactus necessarius, sed negamus si non tantum applicatio, se & actio sit libera, & non proficiscatur à Principio antecedenter inferente, ut non nisi hoc possit fieri, quod id possit nosci ab alia scientia quam à conditionata, consequent etiam negamus veritatem conditionalis, ut sic, esse veritatem ex vi consequentia necessariam.

Conceditur advertendo secundo divinum decretum dupliciter importari posse, & per modum conditionis expressæ, & per modum implicitæ positi. Concedimus ulterius, quod hæc conditionalis, si Deus daret Iude gratiam effi-

cacem, converteretur, cognoscatur à scientia necessaria, utpote innidente huic Principio. Quicquid Deus efficaciter vult, eveniet, sed relinquatur adhuc locus scientia conditionata respectu hujus objecti. *Hæc gratia respectu Iude si daretur, foret efficax.*

Conceditur Responsioni ad primum. Quod si Deus decreverit ut creatura liberè operetur, sit illa liberè operatura, sed negamus, quod possit decernere ut creatura liberè operetur, si prædeterminat ut creatura non nisi hoc operetur, de quo actum est repetito supra, & præcipue primâ parte Disp. 5. n. 173. per quod etiam sit satis & auctoritati S. Thom. 3. contra gentes cap. 94. & Anselmi, lib. de Concordia cap. 1. Quod etiam opponi debet dictis ad argumentum 2. Quod autem inibi ad objectionem secundam dicit, objectum scientia conditionata sic expressum, si vocavero Petrum, consentiet, quod inquam dicit, objectum hoc in suo antecedenti, non dicere vocationem & efficacis decretum, sed solum vocationem, cum quæ sit non connectitur necessariò consensus, id explicandum fuisse, certè enim in ipsa vocatione per Gonet, includitur efficacis decretum, cum ipsum Vocare efficaciter, sit prædeterminare. Et quando dicit cum vocatione quidem non connecti necessariò consensus, videtur tacite insinuare, quod necessariò connectatur consensus cum decreto, si autem necessariò, quomodo liberè?

Conceditur, suppositionem consequentem, cum oriatur ex ipso exercitio libertatis, non auferre libertatem, nec enim potest, ex suppositione libertatis oriri aliud, quam exercitium libertatis; sed negamus quod oriri à prima radice libertatis, hoc ipso salvet libertatem, cum radix illa libertatis, exercere se possit ad dandum medium necessarium, hinc quod medium necessarium, non sit prædeterminatio, salvari præcisè ex eo non potest, quia proficiscitur à radice libertatis. Concedimus supra, quod si aliquid proficiscatur à primo Libero, ut formaliter tali, hoc est, communicante perfectionem de linea liberi, hoc ipso sit illud liberum, sed negamus, quod prædeterminatio faciens ut non nisi hoc fiat, possit simul determinare, ad modum operandi liberè, & habere ipsa prædeterminatio, perfectionem communicatam de linea liberi. Conceditur quod amorem beatificum non precedat judicium indifferentia de amando Deo, sed negamus ex eo sufficienter salvari, quod aliquid proficiscatur primo libero, ut formaliter tali, quia supponit judicium indifferentiam, cum possibilis sit coadjuvare prædeterminatio, sequens judicium indifferentiam objecti, potest compati actum necessarium, sicut & judicium indifferentia, de bonitate objecti, potest compari actum odii, vel si vis diccas, etiam judicium indifferentiam haberit non possit.

R. P.
THEML
zianowis
Tom. I: e
D. V

posse, si quis cogitet superventura prædeterminationem, quâ positâ, impossibile sit ne fiat eventus. Et sicut si Petrus habeat judicij indifferentiâ de manendo in hoc loco, interim incepatur, ut hic nonnisi maneat, non sequitur Petrum liberâtic manere; ita si post judicium indifferens de agendo, determinor ut nonnisi agam, liberè non ago.

QUÆSTIO IV.

De habitudine Decreti divini, in danda gratia efficacitatem.

Quidquid sit in quonam stet Gratia efficacia, solum in præsenti attendemus ad habituinem Decreti divini, in ordine ad illam dandam, procedetq; Resolutio per hypotheses.

ASSERO 1. *Positâ efficacia intrinsecâ Decreti divini de operatione secutura, non sequitur, obiectum illius decreti quod est auxilium ad talem operationem dandum, sive eo ipso intrinsecè efficax.*

RATIO. Quia efficacia intrinsecâ Decreti divini sit in actu absoluâ ex parte actus (hæc enim verbis differunt) decretum autem absoluâ ex parte actus non infert efficaciam intrinsecam auxili: quia posset Deus decretum tale facere; Volo ut convertantur omnes homines, ubi hæc candela accensa fuerit. Quo casu posito, ipsa candela, ipsa accensio, non habebit efficaciam intrinsecam: immutata enim manebit illius essentia quæ conversionem de se non infert, & tamen tunc erit decretum absoluâ ex parte actus, adeq; intrinsecè efficax.

Respicit hæc Ratio duo principia; primum: quia decretum Dei non immutat rerum essentias. Secundum: quia, nisi implicet, potest Deus facere quodlibet per quodlibet.

ASSERO 2. *Positâ efficacia intrinsecâ decreti divini, de danda gratia que non est intrinsecè efficax, & positâ efficacia intrinsecâ Decreti divini de danda gratia sufficienti, objectum illorum decretorum non distinguentur in ratione entis, virium, operativi &c.*

RATIO. Quia si ita distinguerentur, hoc ipso jam foret illud auxilium intrinsecè efficax.

ASSERO 3. *Si daretur efficacia intrinsecâ, decretum Dei intrinsecè efficax, haberet jam objectum quod diceret plus jam in se, idg. in equalitate oriundâ non ex sola præcise ratione doni.*

RATIO. Quia præcisa ratio doni majoritas, quæ in illo genere, est majoritas in extrinseco a liquo; majoritas enim ex eo orta, quod detur, quia prævidetur aliquid effectum habiturum est ab intrinseco, nempe à præidente.

ASSERO 4. *Si non datur efficacia intrinsecâ, in casu, cur huic potius detur gratia efficax, non illi, non debet referri in objectum decreti divini, attingentis aliquod connotatum illius auxili.*

RATIO. Quia convertendus non caret connotatâ non conversione, jam autem non convertendus habet etiam connotata conversionis, u-

terq; pro statu conditionato. Ergo cur huic potius detur gratia efficax non illi, id non debet referri in illa connotata. Ita Aug. lib. ad Simplicianum q. 2. *Si semel, inquit, concesseris potuisse quenquam vel approbari vel improbari ex eo, quod nondum in illo erat, sed quia Deus futurum esse præsciebat, conficitur, cum etiam potuisse ex operibus approbari, que in illo Deus futura esse præsciebat, quantumvis nondum esset aliquis operatus, & omnino nihil adjuvabit, quia nondum nati erant.*

ASSERO 5. *Quod huic potius detur gratia efficax, cum qua est convertendus, non illi, referri debet in decretum Dei selectivum.* Ita August. lib. 1. de Prædestinat. Sanctorum c. 9. *Car autem ipsum potius, inquit, quam illum liberet, inserviabilitate sunt iudicia ejus.* Et nisi hoc assertum tenetur, non poterunt explicari plura loca Augustini. Talis est inter alia lib. 1. ad Simplicianum qu. 2. titulo marginali, si Præscientia. Textus sic habet: *Si propterea solum dictum est non volentis negotiis, currentis sed miserentis est Dei, quia voluntas hominis sola non sufficit ut justè recteque, voluntatis, nisi adjuvemur misericordia Dei (en Augustinum non contentum etiam operibus ex misericordia profectis) posset & hoc modo dici, igitur non miserentis est Dei, sed volentis est hominis: quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostræ voluntatis addatur.* At illud manifestum est, frustra nos velle nisi Deus misereatur, illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum miseri nisi nos velimus. Hic locus, ut dixi, non potest intelligi quod loquatur, de operibus naturalibus: loquitur enim de operibus profectis ex misericordia, adeoque ex gratia. Non loquitur etiam hic Augustinus contra eos, qui post opera nonnisi naturalium primum requirebant gratiam: quia argumentum ex loco Apostoli desumptum, etiam contra supernaturalia opera videntur tenere; nam etiam tunc non tantum miserentis id est Dei, sed & volentis hominis.

Non loquitur etiam Augustinus, ut excludat consensum vel disensem qui sit in nostra potestate: quia illum alias repetitio adstruxit. Ergo intellexit Augustinus solam misericordiam Dei selectivam sufficere: eo quod illa selectione non pendeat à nostro consensu conditionato, tanquam determinante ut hoc feligatur, damnabiturq; vi hujus asserti propositio, quam damnat Augustinus, nescio, inquit, quomodo dicatur frustra Deum miseri nisi nos velimus, damnabitur autem: quia quamvis nos velimus conditionate, si ille non feligat, non est futura conversio.

Non minus expressè id habetur Enchir. ad Laurent. cap. 95. ubi explicans illa verba: Quæcunque voluit fecit: *Quod utique (inquit) non est verum, si aliqua voluit & non fecit, & quod est indignum, id est non fecit, quoniam ne fieret quod voluerat Omnipotens, voluntas hominis impedivit.* De Genesi ad literam lib. 11. cap. 9. *Sed posset;* inquit,

OL
:Ki
Z:

inquit, etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere quoniam omnipotens est. Posset plane cur ergo non fecit? quia noluit. Cur noluerit penes ipsum est. En Selec*tion* significata per Ly cur noluerit penes ipsum est.

DIFFICULTAS I.

Quare si: Decretum diuinum in opere salutis.

Affirmat Gonet Tomo 3. de voluntate Dei disp. 5. esse prædeterminatum. Occurendum est illius doctrinæ fermè per ea, quæ in prima parte adlata sunt, obremerandoq; Sanctæ Sedi, non attingetur objectum illius decreti, quod est gratia efficax, sed ipsum Decretum.

Punctum Difficultatis 1.

Demonstratur ex Scripturis & Auctoritate Doctorum, voluntatem Dei in opere salutis esse prædeterminatum.

Affirmat Gonet Tom. 3. de volunt. Dei, disp. 5. §. 2. Ista quæ hīc adferentur, supponent dicta hīc immediate defendendo, quod Deus in collatione gratiæ efficacis utatur scientiâ conditionatâ. Supponent ulterius & dicta 1. parte disp. & 4. & 5. Ad solutiones Argumentorum accedendum.

Objicit ille §. 2. Scriptura sèpè docet voluntatem Dei, esse efficacem & infallibilem, ut ei resisti non possit saltem in sensu composito, & potentia consequenti, id est, ut cum illa, non possit componi & conjungi actualis resistentia, sed hoc non potest verificari, si Deus, circa nos, actus liberos, non habeat Decretum ex se efficax, id est, ex vi sua infallibiliter inferens, & causans liberum nostrum voluntatis consensum, sed tantum pure indifferens, & expectans determinationem liberi arbitrii, ac conjunctum cum morali tantum motione, & excitatione. Ergo. Minor videtur evidens. Omnis enim concursus indifferens, omnisq; motio moralis, quæ non efficit, sed expectat consensum & determinationem liberi arbitrii, talis est, ut ei resisti possit, etiam in sensu composito & potentia consequenti. Omne enim objectum creatum præter Deum vîsum, non potest voluntatem determinare.

RESPONDETUR. Concedendo Majorem. Si enim potest Deus pro causis liberis, feligere auxilium, cum quo prævidet infallibiliter secuturam operationem, & si etiam necessitare illam potest prædeterminando, & etiam de causis necessariis disponere ad libitum, indubie infertur, voluntati Dei nec liberas causas posse resistere, nec necessarias, unde & locum de correptione & gratia cap. 14. non interpretamur quidem de Prædeterminatione, interpretamur tamen de selectione auxilii, quod prævidetur

eventum habiturum, ut verum sit, Deo velente salvum facere, nullum humanum resistit arbitrium. Cæterum hæc Major, etiam per Thomistis concordatidebet cum decreto Tridentini censentis, gratiæ Dei resisti posse, eamque abjici, quod decretum procedere de gratia effaci, alibi ostensum.

Quod attinet ad Minorem, non explicat se objiciens, an loquatur de statu conditionato, an vero loquatur de statu absoluto, in quo vel maxime efficacia voluntatis divinae relucet. Siloquatur de statu absoluto, cùm pro illo statu admittamus absolutum Decretum de dandis prærequisitis, absolutum item Decretum selectum auxilii, quod prævisum est, eventum habiturum, immerito supponit in minori Gonet, quod admittamus Decretum tantum pure indifferens, & expectans determinationem liberi arbitrii, cum potius eam inferat. Immerito etiam supponit, quod nos auxilia Dei cum moraliter tantum motione conjuncta admittamus, cum admittamus gratias coëfficientes, quemcumque actum, sicut oportet. Negamus ulterius, quod posito selectivo Decreto, auxilium selectum non efficiat, sed exspectat et consensum nostrum. Hinc ex vi hujus Principii, neganda est minor, cum suis probationibus, cùm argumenta afflant aliquid quasi doctrinam à nobis, quod tamen non docetur, admittimus enim motiones morales, sed non solas.

Quodsi Minor procedat de statu conditionato. Negatur Deum antecedenter ad determinationem conditionatam ponibilem, cum auxilio conditionatè dando, voluntateq; divina conditionatâ, de qua suprà, velle aliquid determinatè. Hinc concedo Majorem, voluntati divinae resisti non posse si aliquid determinatè velit, si autem nolit aliquid determinatè, non potest dici, quod rei resistatur. Sed negamus antecedenter ad determinationem condonatam creaturæ, ponibilem cum concursu divino, velle aliquid Deum determinatè. Et quavis nos concedamus, quod auxilium illud antecedens, consensu conditionatum, sit hoc sensu indifferens, quia non determinat, ut hoc non nisi velit conditionatè voluntas, nihilominus docemus, quod idem auxilium efficiat illam determinationem, nec exspectat illam, quasi solis viribus arbitrii ponendam, cùm revera in eam coëfficiendo influat.

Auctoritas S. Thom. quam inibi citat Gonet, ex prima parte q. 105. art. 4. hoc solum vult, quod à nulla re necessitatur voluntas, nisi à Deo clarè viso, & si hoc velit præstare prædeterminationem, quod præstat Deus vîsus, sicut Deus vîsus necessitat voluntatem, ita & prædeterminationem necessitatib.

INSTAT Gonet. Sèpè Scriptura meminit traditionis, immutationis, & apertiois cordis, quæ omnia explicari non possunt, si non ponatur

R. P.
THEML
zia nowis
Tom. I: e
D. V

tur decretum prædeterminatum, nam quod ab alio determinatur, ab illo veluti trahitur, non verò illud trahit, & in nostris Principiis, non potest Deus convertere hominem, nisi ipse homo, pro sua libertate, determinando Dei concursum, traxerit Deum. Si divinum decretum non efficit in corde hominis consensum, sed illum ab humana voluntate supponat, vel exspectet, quomodo Deus immutat voluntatem hominis, facitque ex nolentibus volentes, ut loquitur August. epist. 107. nec sit hæc mutatio per solam gratiam moraliter excitantem, cùm illa intus in corde, nec operetur, nec determinet infallibiliter consensum. Denique apertio cordis, significat consensum liberi arbitrii. Si Deus, per suum decretum, & per gratiam ab illo derivatam, non efficit consensum, sed ut ab humana voluntate ponatur, exspectet, non potest dici aperire cor hominis per suam gratiam.

R E S P O N D. Etiam hic non distingue obiectem inter statum ab solutum & conditionatum. Si enim res procedat de statu ab soluto, nego quod decretum de dandis prærequisitis, & absolute selectivum auxili, quod præsum est eventum habiturum, sit pure indifferens, illudque selectum auxilium per nos præcedit concursum creaturæ, & actum, vi cuius selectionis, trahit Deus, ad consensum ab soluto, non verò trahit, isteque est mirus natus, de quo Augustinus lib. contra duas epistolas Pelagianorum, quo Deus intus, in ipsis hominum cordibus operatur, nec hoc selectivum decretum supponit & exspectat consensum creaturæ absolutum, sed illum facit, & per hoc selectum auxilium, vertit Deus, & inclinat cor, quo voluerit, & ex repugnantibus facit consentientes, quod ipsum selectum auxilium, non tantum morales excitationes involvit, sed & influxum, in genere coëfficientis, quo ipsum consensum efficit, non exspectabat ab humana voluntate.

Sicutem res sit de consensu conditionato, negamus quod antecedenter ante objectum Scientiae conditionata, velit Deus determinatè adhanc partem trahere salvâ libertate, si non trahit, verum adhuc erit, quod dum trahit, infallibiliter convertat, & licet auxilium conditionate dandum, nonnisi pro sequenti signo importet determinationem sui concursus, quia tamen, hanc ipsam determinationem, coëfficit ipsumius auxilium conditionate dandum, ideo adhuc illa conversio tribuenda Deo, adeoque etiam pro statu conditionato, nemo potest venire ad Deum, nisi Pater traxerit, tractione collativa auxilii conditionatè dandi, influxuque in actum conditionatum voluntatis, licet non trahat tractione prædeterminativa.

Rursus, Negamus quod auxilium conditionatè dandum, supponat vel exspectet consen-

sum conditionatum gratiosum, coëfficit enim illum, multò magis non supponit consensum naturalem, quia hic est error Semi-Pelagianorum à nobis rejectus. Nec pro statu conditionato, ex nolentibus, facit Deus volentes antecedenter, quia ante ipsam determinationem conditionatam, nec volitio, nec nolitio possunt supponi determinata, cùm ante determinationem conditionatam præcedat solum statutus possibilitatis, qui nihil determinati importat, sed solum posse nolle, posse velle.

A D D O, quod antecedenter ante consensum conditionatum, licet sit indifferens auxilium, hoc sensu, ut repetitò dictum, quod non determinat ut hoc nonnisi velit voluntas, sed non est indifferens ad hoc, ut sive cum illo, sive sine illo, ponatur consensus conditionatus gratiosus, cùm asseramus, impossibile esse, consensum gratiosum etiam conditionatum ponit, & non à gratia conditionatè danda. Qui ipse consensus conditionatus licet non subit antecedenter aliqui tractioni determinata, subservit tamen ut pro statu ab soluto, salvâ libertate, possit Deus pro hac parte determinatè trahere decreto suo selectivo, & auxilio selecto. Quia tamen subservit ita illi traditioni; ut liberum sit eligere Deo illam gratiam, vel non eligere, cum qua prævidebatur securus eventus, hinc non ideo salvamur, quia pro sua libertate determinavit se homo, etiam cum auxilio gratiae, sed quia traxit eum & elegit Deus, medio illo auxilio, quod si voluisse, potuisse non dare, & si non dedit, non consenseret actu voluntas.

Conceditur Probationi Tertie. Deum, ut habetur Ezech. 36. facere ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, ut ait Augustinus lib. de Gracia & libero Arbitrio, cap. 18. quod exequitur, tum ipsa collatione auxiliorum, cum quibus solis, possibile est operari, tum selectivo decreto, & selecto auxilio, quod est efficacissimum, quo posito, infallibiliter est securus eventus, licet id non faciat prædeterminative. Quod ipsum auxilium non supponit nec exspectat consensum, sed & pro statu conditionato, & pro statu ab soluto eundem causat; & licet dicatur determinari à creaturâ ad speciem aetatis, determinatur tamen determinatione posita ex auxilio gratiae, sive illa sit determinatio transitiva, sive intransitiva, de quo dictum supra, contra Gonet. Decretum Lugduncensis Ecclesie non plus vult, quam quod ex adjutorio gratiae proficiatur, quod homines, salvati & salventur.

Conceditur confirmationi, quod voluntates nostræ ita comparentur ad Deum, sicut lutum ad sigillum, debetq; voluntas nostra efformari & præveniri à Deo in sua efficacia, sicut lutum à figulo, similitudine non in hoc stante, ut determinetur, ad hanc nonnisi formam v. g. con-

(P) 3 sen-

sensus, sed in hoc, quia sicut lumen ut figuretur, indiget principio altiori figurativo, ita & nos auxiliis gratiae, & sicut positâ aptitudine ad figurari, non est in potestate luti, feligere hanc vel illam formam, ita nec est in potestate voluntatis, cuius prævîlii sunt conditionati consensus & dissensus, feligere sibi auxilium, cum quo sit infallibiliter operatura, sed id ad Dei misericordiam spectat. Et sicut principium motûs non est in Instrumento, sed in Artifice, ita & Principium motûs supernaturalis habetur à gratia, nec debet homo gloriari ex eo, quod recte operatur, quia ipsum illud operari, est ex gratia, licet non prædeterminante, completere tamen ut possit operari sicut oportet, ex præsupposita prædeterminativa gratia, non illâ Thomistica, sed prædeterminativa, per gratias quæ sunt in nobis, sine nobis. Et hanc necessitatem gratiae, expressit & Arausicanum & S. Thom. 3. cont. gent. cap. 147. & cap. 148. *Causante in nobis Deo nostra opera, secundum modum nostrum, qui est ut voluntarie & non coacte agamus, sed inde non sequitur quod causet prædeterminativa.*

Conceditur ultimo argomento, quod qui Spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt, & quod vera sit Propositio August. de corrept. & gratia, cap. 2. *Aguntur ut agant, non ut ipsi nihil agant*, unde perly aguntur, significatur, non tantum moralis excitatio, sed etiam significatur influxus coëfficientis gratiae quæ sunt in nobis sine nobis: sed hæc omnia fieri possunt sine Thomistica prædeterminatione, cui ipsi coëfficient gratiae, conceditur motio Physica, quæ Physice appetit, non quidem prædeterminativa, sed complendo, ut homo possit agere supernaturalia, & seleto auxilio faciendo, ut actu, pro statu absoluto operetur. Hinc verum est, quod docuit S. Thomas super epist. ad Roman. cap. 8. *Quod per hoc non excludatur, quin viri spirituales se moveant, per voluntatem & liberum arbitrium, quia ipsum motum voluntatis, & liberi arbitrii, Spiritus Sanctus in eis causat, sed quomodo?* Interpretantur Thomistæ, prædeterminativa causat, ut hoc non nisi operetur voluntas, nos autem dicimus, quod causet oblatione auxilii cooperantis, causet item selecto suo auxilio.

Quæ mens sancti Augustini in presenti?

Conceditur, quod secundum Augustinum, homo non possit divinæ voluntati resistere, si enim feligit auxilium, cum quo prævidetur infallibiliter consensus Petrus, impossibile est quia consentiat, sed ad hoc non requiritur Prædeterminatio Thomistica.

Conceditur. Docuisse S. Augustinum, quod Deus in sua Prædestinatione futura facta præsciat, hoc est, quod & initium salutis, videat Deus esse dependens à Prædestinatione, hoc

est, decreto dandæ gratiae: rursus in Prædestinatione præscit futura, quia post prævîlos contentus & dissensus nostros conditionatos, feligit pro libertate auxilia, prædestinat ad salutem, in qua prædestinatione & selectione videt futura, hæc ea videre possit etiam in veritate illorum objectiva, de quo vide 1. parte disp. 4. num. 107.

Conceditur, quod pluribus locis docuerit Augustinus, quod Deus gratiâ efficaci corda hominum indeclinabiliter, & infallibiliter trahat, sed inde non sequitur debere dari efficaciam prædeterminativam: cùm sufficiat dari selectum auxilium, hoc autem ex suppositione, quod sit operaturum, impossibile est ut non operetur, quod solum expressit Augustinus de Prædest. SS. cap. 8. Selectum enim auxilium à nullo duro corde rejicitur, id est quippe tributur, cordis duritia primitus auferatur.

Conceditur, Infallibilitatem consensus, reducere Augustinum in divinam Omnipotenciam. Quia ipsa ratio virium, & ratio operativi, electio suum, habet, simpliciter ab Omnipotenti, reducit item in supremum dominium, qui a divina est potestatis non nostræ, feligere auxilium, quod prævidetur eventum habiturum, & electio, indicatur ab Augustino lib. de corrept. & grat. cap. 14. Dominatur item Deus, ex lib. de grat. & lib. arbit. cap. 20. voluntatibus hominum, quia nisi ille dederit gratiam, non potest homo assequi beatitudinem, nec salutis initium, dominatur item selectione auctilii, quia selectione positâ, impossibile est non sequentium, & licet hæc electio præfuit ponat scientiam conditionatam, quia tamen non illa placientia, sed beneplacitum Dei conseruit auxilium, quod prævidetur eventum habiturum, conferre que illud non est in potestate hominis, hinc debet id referri in dominatur non Dei, quia dominatur voluntatibus.

Conceditur, quod vult Augustinus lib. ad Simplic. q. 2. quod inquam effectus i niseritudo Dei, non potest esse in hominis potestate. Nam non est in potestate hominis feligere sibi auxilium, & si illud prævidetur eventum habiturum, non frustra Deus miseretur, cùm jam, nec si impossibile, quod homo nolit, si prævidetur voluntarius.

Conceditur, Facere Deum, ex nolentibus, tunc ob collationem auxilii quod facit, ut cùm noluerimus sicut oportet, velim iste ut oportet, & ratione selecti auxilii, quod si prævidetur eventum habiturum, ut cùm voluntate, impossibile est ut non velit, idemque habet, August. epist. 107. ad Vitalern lib. 1. con. duas ep. illi Pelag. cap. 19. & lib. de grat. & lib. arb. unde cùm per nos, quidquid intimum est in nostra voluntate, ex ejus finu, quia ex ejus consilio & ejus selectione pro statu absoluto nascitur, ita me.

R. P.
THEML
zia nows
Tom. Ie
ID. V

meritoque supponit Gonet, quod præter motionem moralem in nostris principiis non sit admittenda coëfficiencia gratiæ, quâ ipse motus voluntatis producatur. Salvâ tamen Auctor: Augustilib. de spiritu & Lit. c. 31. Legimus, non est potestas nisi à Deo, non autem legimus, non est voluntas nisi à Deo, & rectè scriptum non est, quia verum non est. Et tamen per oppositos non est voluntas nisi à Deo, quia non est nisi à prædeterminatione, faciente, ut non nisi velimus.

Conceditur Confirmationi, quod Deus habeat inclinorum cordium omnipotentissimam potestatem, quia habet potestatem seligendi auxiliis, infallibiliter operatur, ratione cuius selectionis verificatur quod voluit Augustinus, l. 2. contra duas ep. Pelag. c. 2. verificatur inquam, quod Deus cor Assveri, transitum, ab indignatione ad lenitatem.

Conceditur Confirmationi ampliori, quod etiam Pelagius admisit illustrationes, & propositiones objecti, sed non admisit has illustrationes, profectas ab auxilio sicut oportet, agnoscamus nos. Rursum, præter auxilium illustrationis requirimus auxilium supernaturale coëfficiens ipsum actum v. g. fidei, qui consequitur ipsam illustrationem.

Quid de mente S. Thomæ?

Conceditur. Quod S. Thomas & nos cum illo, non reducamus libertatem nostram, in proximam causam v. g. nostram solam voluntatem, sed etiam in Causam Primam, à qua oritur nostra libertas, idque ex pluribus capitibus, nam ipsam potentiam liberam creavit. Rursum. Decretum fecit de indemni servanda libertate, item aptavit auxilia, quæ non inferant vi suâ ut non nisi hoc, homo operetur. Ex suppositione tamen selectionis auxillii, facit infallibiliter operari. Et hoc significavit S. Thom. 6. Metaph. lect. 3. Causalitati cuiuslibet alterius cause, subditur solum quod effectus ejus sit, quod vero sit necessariò vel contingenter, dependet ex causa altiori, quam causam altiorem interpretantur Thomistæ prædeterminativam, nos interpretamur offerentem auxilia non necessitantia, & seligentem talia, cum quibus infallibiliter secutura est operatio. Locus super primo Perihermenias, lect. 14. solum ostendit, & potentiam libertatem, & auxilia non necessitantia, à divina voluntate originari, quæ ipsa auxilia, providentur nobis à Deo, & non à nobis met ipsiis, ut docet 1. par. q. 22. ar. 4. Et licet causa prima habeat in se vim cauandi libertatem nostrorum actuum, licet item non exspectet, nec supponat effectum, quem non causet, nec præveniat; sed negamus hoc cauare, hoc prævenire, esse prædeterminationem. Conceditur ultius habere in se Deum, vim & principium servandi libertatem, sed adhibitis compossibilibus mediis ejus servandæ.

Negatur autem hoc medium compossibile, esse prædeterminationem.

Conceditur Confirmationi, id quod docet S. Thom. 1. ad Annibald. dist. 47. q. unicâ, art. 4. quod Deus rebus producendis, modum prædeterminarit. Sed hæc prædeterminatione modi agendi, verbo quidem convenit cum prædeterminatione Thomistica, sed non re, hoc enim solum vult, quod Deus fecerit decretum, deservanda indemni libertate, de dandis auxiliis non necessitantibus &c. Et quamvis prædeterminaverit Deus dictis sensibus modum libertatis, non eam necessitavit: quia cum decreto illo de servanda libertate, cum decreto item de dandis auxiliis non necessitantibus, compossibilis est libertas, immo per illa formatur, sed non prædeterminavit modum libertatis prædeterminatione Thomistica, quia illa ut probatum alibi, incompossibilis est cum libertate. Certè S. Thom. explicans propositionem Damasceni lib. 2. c. 30. dicentis, omnia quidem præconoscit Deus, non autem omnia prædeterminat, ait 1. part. q. 23. ad 1. art. 1. ad 1. Damascenius, nominat prædeterminationem impositionem necessitatis. Si prædeterminatione est impositione necessitatis, quomodo prædeterminat ad modum agendi liberè. Explicans autem quomodo prædeterminatione est impositione necessitatis, addit, sicut est in rebus naturalibus, quæ sunt prædeterminatae ad unum. Cum ergo prædeterminatione illa quam admittunt Thomistæ sit prædeterminatione ad unum, erit impositione necessitatis, non verò determinatio ad modum agendi liberè.

Conceditur secundum Principium doctrinæ S. Thom. quod ille, ut conciliat libertatem cum gratia, recurrit ad efficaciam divinæ voluntatis decernentis, non solum substantiam actus, sed etiam modum libertatis, negat tamen quod Deus exequatur hoc suum decretum, mediâ prædeterminatione Thomistica, quia hæc incompatibilis cum libertate, sed exequitur illam auxilio selecto, quod confert, est adaptare causam contingente, quod vult S. Thom. Opus. 2. cap. 140. verificaturq; ratione decreti de servanda indemni libertate, ratione decreti de dandis auxiliis non necessitantibus, illud quod docet Sanctus Thom. Non igitur propterea effectus voluti eveniunt contingenter, quia causa proxima sunt contingentes, sed propterea, quia Deus voluit eos contingenter evenire, contingentes causas ad eos præparavit. Certè autem prædeterminatione, non est causa contingens, quia nec indiferens.

Conceditur, quod Deus non tantum prædefinit & causet substantiam libertatis, sed & modum illius, non quidem prædeterminationem, sed medio auxilio suo, influendo in ipsum modum, & motum libertatis, ex quo etiam sequitur, quod non mediata tantum, sed & immediate proximè, causet nostram libertatem, hinc per

(P) 4 nos,

OD
: Ki
Z:

nos, secundum dicta S. Thom. 3. con. gent. c. 89. non tantum in nobis Deus causat virtutem voluntatis, sed & ipsum velle, quod perficit selecto suo auxilio, coëfficiente illum motum, & hoc est illud, quod interius exhibet Deus, solusque Deus aptat voluntatem, qui solus potest illam immutare collatione & selectione auxilii. Sed nego quod istius aptate, genuinus sensus sit: prædeterminare, ut vi prædeterminationis, hoc non nisi velit voluntas: & non solum confert gratiam moraliter excitantem, sed confert principium, non quidem prædeterminativum, coëfficiendum tamen, sequiturque ut infallibiliter velit & operetur id voluntas, quod vult illam velle & operari Deus. Unde secundum quod vult S. Thom. primâ parte quæst. 105. ar. 4. inclinat Deus in bonum, tanquam primus movens, selecto auxilio, cuius selectio, est propria, primo moventi.

Conceditur reliquis testimonis S. Thom. quod ut vult q. 6. de malo ar. unico ad 3. quod inquam, propter naturam voluntatis motæ, quæ in differenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed quomodo in differenter se habet, si ei conjungitur prædeterminationis?

Conceditur item cum dictis 1. 2dæ q. 112. ar. 3. in Corpore, quod præparatio gratiæ, habeat necessitatem infallibilitatis, sed negatur, quod hæc necessitas infallibilitatis sit prædeterminationis, sed infallibilitatis, ex selecto auxilio oriundæ, quomodo etiam accipienda est doctrina. q. 10. ar. 4. ad 3. & doctrina 2. 2dæ q. 24. a. 11. in Corpore & Quodlibet. 12. a. 3. Denique negabitur, quod decretum selectivum auxilii, & ipsum selectum auxilium, non moveant voluntatem immutabiliter, nec inducunt necessitatem infallibilitatis ad operandum, licet illa non sit necessitas, ex suppositione antecedenti & prædeterminationis, sed ex suppositione consequenti, & ex infallibilitate oriunda, ex ipso etiam auxilio selecto, cuius felicitatem, præmonstravit scientia conditionata.

Punctum Difficultatis 2.

An rationibus Theologicis prædeterminationis decretum demonstretur?

Demonstrari tale decretum putat Gonet loco supra citato art. 2. Pensandæ sunt hæc, hæc demonstrationes.

Objicit 1. Id quod postulamus à Deo, ex eius gratia beneficioque procedit, non vero ab homine exspectatur vel supponitur. Sed oramus Deum pro nostra voluntatis consensu, determinatione, & mutatione. Ergo talis consensus & determinatio, à decreto divino, & gratia ex illo profluente causatur, non vero ab illo supponitur aut exspectatur.

RESPONDETUR. Si sumatur argumentum

ut sonat, conceditur totum; quia per nos, pro quounque statu, consensus noster, adeoque & determinatio voluntatis, ita causatur à voluntate, ut simul causetur à gratia Dei. Secundum quod autem supponit argumentum, putans nos orare pro voluntatis nostræ determinatione, h. e. prædeterminativo Thomistico decreto, negamus quod sic oremus Deum, & si quis ore, censent nostra principia, illū non exaudiri, quia orat ut liberè operetur, libertate destructa.

Conceditur quod Deum oremus, ut nos immetut, & faciat ex nolentibus volentes, sed nego quod oremus, ut nos faciat prædeterminatos, immutat autem nos Deus, gratis quæ sunt in nobis sine nobis, & oblatione selecti auxiliis, quod facit ex nolentibus supernaturaliter, volentes supernaturaliter, & ex nolentibus absolutè, infallibiliter volentes, ratione cuius salvatur id quod petitur in Litanis de Eucharistia, quod nos commoveat Deus ad participationem illius. Quanquam argumentum ex his Litanis non tenet, cum non sint ab Ecclesiis recepta. Quomodo Deus rebelles compellat voluntates, & suprà, contra Gonet, & i. part. dictum.

Conceditur, quod hæc orationes non ad hoc solum fundantur, ut Deus nos excite propriectione objecti, licet & hoc oremus, nec ad hoc ut solum offerat concursum indifferentem, licet & hic sit necessarius, sed quia cum illo non dumfuerit infallibiliter *eventus felix*, oramus Deum, ut selectum auxilium nobis offerat, quod sit consensus actu, & mutatio voluntatis, sive nulla prædeterminatione, ratione etiam cuius selecti auxiliis, impletur id in nobis, quod docet Augustinus 4. ad Bonifacium cap. 6. & 9. Et cum teneamus liberum arbitrium, ne quidem adiutium justificationis esse sibi sufficiens, ideo concedimus quod habet Augustinus c. 18. ad ejus pertinere gratiam, convertere ad fidem, & credimus, non nos ipsos, sed illum, facere quod oremus, dante ipso, ipsum credere, ex cuius auxilio credere proficiuntur, dum jubet ut credamus secundum quod voluit Augustinus de dono persever. cap. 20.

Conceditur Confirmationi cum Augustino de natura & gratia cap. 18. ubi. *Quid sultus quām orare ut facias, quod habes in tua potestate, per nos enim, ne quidem initium justificationis est in nostra potestate, sed in Dei adjutorio.* Negatur autem quod efficacia divini decreti formandi, & gratia ex illo præmanantis selectio sit in nostra potestate, sed pendet à libero arbitrio Dei, formante illud decretum, licet illud non formet, non preconsultat per scientiam conditionatam nostrâ libertate. Nec potest in nostris principiis respondere Deus, quid petit quod est in vestra potestate, & quod ego à vobis exspecto, non enim est in nostra potestate habere Dei auxilium ad operandum necessarium, nec est in nostra potestate decretum sele-

R. P.
THEML
zia nows
Tbm. 1: e
D. V

etivum auxilii, & collatio ipsius electi auxilii, sine quo non sumus operaturi actu, pro statu absoluto. Unde verificatur per nos, quod docet Augustinus epist. 107. ad Vitalem, non nostrum esse, hoc est, non proficisciens ex potestate liberi arbitrii nostri, indépendenter à gratia, ut si veniam, fiat, imò nec id est in nostra potestate gratia Dei adjutā, quia non est etiam ita adjutare voluntatis, feligere sibi auxilium, sed negamus in illa epistola contineri, quod Deo agamus gratias pro prædeterminatione Thomistica, licet putemus eum facere per suum adjutorium, id, pro quo, illi gratias agimus. Negatur item quod Deus non efficiat per suam gratiam consensum & determinationem liberi arbitrii. Vide hoc argumentum solutum primā parte Disput. 5. num. 506.

Objicit 2. Deus promisit Abrahæ fidem gentium, in qua fide includitur consensus, determinatio, & pia motio voluntatis, si autem hunc consensum & determinationem voluntatis Deus non efficiat per gratiam, sed illum exspectet à libero arbitrio determinante indifferenter divini concursus, & gratia moraliter excitantis, Deus promittet aliquid quod non facit, quod est contra Augustinum de Prædestinatione Sanctor. cap. 10.

RESPONDETUR. Si argumentum accipiatur ut sonat, conceditur totum, cùm per nos & consensū, & determinatio prædicatur à voluntate, sed cum coëfficiente Dei gratia, licet illum non faciat prædeterminatione. Locus citatus Augustini, & supra contra Gonet, & alibi in prima parte explicatus est, quod scilicet non in hominum, sed in Dei potestate fides nostra sit, quia nullo auxilium obtulerit, non ereditur ut operet, & quia non in nostra, sed in Dei voluntate est electio auxilii. Per quod etiam salvatur id, quod voluit Aug. epist. 105. Unde ut homo se facere dicat, quod promiserit Deus, superba impietatis est reprobis sensus, siquidem non ipse homo feligere sibi auxilium, sed Deus illi, nec facit viribus propriis, sed auxilio Dei.

Objicit 3. Gonet. Hæc quæstio, Cur uni detur gratia efficax non verò alteri, est quæstio, quæ non potest solvi per humani arbitrii velle vel nolle, & tamen per nos ita solvitur contra plures auctoritates Patrum.

RESPONDETUR. Etiam per nos hæc quæstio, cur uni detur gratia efficax non verò alteri, non potest solvi, per humani arbitrii velle, vel nolle; nam ut repetitò dictum est, non est in humani arbitrii velle, gratiam habere simpliciter necessariam ad bonum, nec est in potestate humani velle, feligere gratiam, cum quæ infallibiliter ponendus est consensus, & sine ea, non potetur, hæc quæ apud nos, inscrutabilis est responsio. Prævidit Deus respectu Judæ gratias efficaces, respectu S. Petri, deëfficaces, sed cùm præviderit alias gratias respectu Judæ deëffica-

institui, cur uni detur, alterinon detur, per nos enim nulli omnino denegatur, sed de gratia efficaci (appellet illam Gonet si vult gratiam coëfficientiæ) magna est quæstio, cur uni detur, alterinon detur. Negatur enim, omnibus illam offerri. Negatur solum exspectari determinationem arbitrii nostri. Quod autem dicit Gonet: sicut inquirenti, cur sol cum fculnea, producat ficus, & cum olea olivas, facile responderetur, quia concursus solis, ex se indifferens, modificatur in causis inferioribus, in quibus recipitur; ita etiam per nos concursus indifferens, modificatur, in hoc per consensum, in illo per dissensum, quod inquam dicit, non convincit: nam cum concursus solis quicunque ita se habeat, ut non solum possit concurrere actu, sed etiam concursus sit actu, utpote concursus necessarius, qui positis aliis comprincipiis, non potest non agere actu; sed concursus divinus gratiosus, non ita se habet. Nam licet quicunque concursus divinus gratiosus oblatus, possit concurrere actu, non tamen concursus est actu, hinc ut sit concursus actu, dependet ab aliquo alio altiore Principio, & hoc per nos, est, decretum Dei selectivum, quod offert nobis auxilium, non illud, cum quo tantum possum operari actu, sed illud, cum quo, operatus sum actu, qui etiam concursus & decretum indifferens, hoc sensu, (ut alias repetitò dictum) est indifferens, quod non prædeterminet, ut hoc non nisi agat voluntas, sed non est indifferens, quæ sine illius influxu, poni possit, vel ponenda sit, determinatio libera.

Punctum Difficultatis 3.

*Suadeturne Decretum Prædeterminativum
verbis Apostoli: Quis enim de discernit?*

OBJICIT Gonet. Divinum decretum, debet esse ratio discernendi consentientem, à non consentiente. At si illud non sit ab intrinseco efficax, & prædeterminans voluntatem, sed pure indifferens, & à voluntate humana, ad speciem actus determinabile, non potest hoc præstare, sed ad voluntatem creatam reducetur discrimen, contra illud Apost. 1. ad Corinth. 4. Quis enim de discernit?

RESPONDEatur. Solutionem hujus difficultatis petendam esse ex dictis 1. part. disp. 4. n. 95. Argumento ut hic proponitur occurrendo, id reponitur, quod videatur Minor non attendere ad hoc, quod nostri docent, nam licet admittamus pure indifferens decretum, & etiam concessa hæc phrasa, à voluntate humana, ad speciem actus determinari concursum divinum, quia tamen hæc ipsa ad speciem actus determinatio, non est independens à decretis divinis, hanc ipsam determinationem commit-

tantis, voluntati humanæ, nec independens est à concursu gratiæ, influentis in illam determinationem, & applicatæ à decreto divino, sit ut discretio illa, non possit in voluntatem creatam simpliciter reduci.

Deinde discretio hæc potest duplex cogitari, conformiter ad ea, quæ sunt dicta 1. part. Disp. 5. num. 51. una in genere Causæ & Principiū, & hæc habetur discretio à gratia tantum, alia in genere Causæ Formalis, & hæc habetur, à consensu nostro, non utcunque spectato, sed coëffecto, & comproducto à gratia. Porro huic quæstioni directe. Quis enim te discernit, respondent nostra Principia, discernit gratia, nam in primis est discretio inter importem simpliciter operari sicut oportet, à potente simpliciter operari sicut oportet, hæc habetur, à gratia etiam sufficiente. Ruris est discretio inter operaturum infallibiliter, ab eo, quin non est operaturum infallibiliter, hæc discretio habetur à decreto selectivo auxiliu, quod prævidetur, ventum habiturum. Est discretio inter operantem actu, sicut oportet, à non operantem actu, hæc habetur ab auxilio selecto, non tamen independenter à nostro consensu, sed ex gratia elicito, utita ostendatur, quod in operalutis, merè nos passivè non habemus, cum tamen ipsum opus salutis, sit formalis discretio, verificabiturque dictum Augustini, de gratia, & libero arbitrio. *Non ego autem, sed gratia Dei sum, ac per hoc, nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei, cum illo.*

Conceditur, quod discrimen effectus, non id, in quo causæ convenient, sed ad id in quo discriminantur, debeat reduci, consequenter discretio, in opere salutis, non reducitur in liberum arbitrium, in quo convenient, discretus & non discretus, sed in auxilium, selectivum decretum, selectum auxilium, & operationem, illo, reduci debet, & quamvis consentiens, & non consentiens convenient in decreto, de dictis prærequisitis, non convenient tamen in decreto selectivo, auxilio selecto, & ipso consensu ex auxilio illo profecto.

Conceditur Confirmationi Prima, quod formalis discretio, ab eo oriatur, à quo oritur determinatio actus, quantum ad speciem; sed negatur quod illa determinatio, non oriatur à decreto committente illam determinationem creaturæ, & medio auxilio, influente, in illam determinationem, licet illud decretum sit indifferens, hoc sensu, quia non determinat in hoc non nisi, idque vi illius, fiat, adeoque non determinat suppositione antecedenti, nam illa in 1. par. concedimus auxilio pro statu ab initio determinationem ex suppositione consequenti.

Conceditur Confirmationi Secunda, quod ut de dicto decretum sit ab aeterno, ratio discerni debet

R. P.
THEML
zianows
Tom. Ie
10. V
15

debeat ex illo, in tempore præparari aliqua gratia, quæ sit causa & principium talis discretionis; & hoc decretum, est decretum selectivum, quod decretum licet sit purè indifferens, quia non est determinativum, ut vi illius hoc non nisi fiat, sed non est purè indifferens, ad dandum absolute auxilium selectum vel non dandum, appeller hanc gratiam, si vult Gonet, gratiam co-efficientis, cuius auxilii concursus in actu primo spectatur, licet indifferens sit, hoc sensu, quia vi suâ non determinat ut hoc non nisi fiat, ex suppositione tamen consequenti, non est indifferens, ut actu ponatur consensus: & licet à principio indifferenti, ex defectu comprincipiorum, non possit oriri discrimen, à principio tamen indifferenti, ex contemperatione ad dominium actionis, potest oriri, de quo supra. Conceditur quod discretionis quæ sit in actu secundo supponat discretionem in actu primo, habetur quæ hæc discretionis, à consensus simultaneo, non quidem spectato in actu secundo, nam sic sumptus concursus, non distinguitur ab ipsomet a secundo; sed à consensus simultaneo, sumpto in actu primo, potest haberis discretionis in actu primo, de quo in simili vide 1. parti dis. 4. n. 121. Quanquam si res sit de discretione formalis, illa non debet haberis ab eo, quod sit in actu primo, sed à semetipsa ex influxu gratiæ posita.

Postea interjectis aliquibus phrasibus, quæ argumentum non continent, contra Respon-siones nostrorum in hac materia, ponit aliquia Gonet, *Quibus*

Conceditur, Quod liberum arbitrium solum est causa discretionis, si illa nullo modo procedat à gratia, sed negatur formalis discretionis non procedere coëfficiens à gratia, & licet gratia illa sit indifferens, quod scilicet non determinet, ut vi suâ non nisi fiat, non est tamen indifferens ex suppositione consequenti, nam selectum auxilium prævisum est operatum, & ex suppositione hac consequenti, non potest non esse operaturum, & licet hoc auxilium ponatur à voluntate humana, quantum ad speciem actus determinabile, quia tamen hæc ipsa determinatio non procedit nisi ex influxu gratiæ, idèo discretionem illam referendo in illam determinationem, adhuc illa discretionis erit ex gratiæ. Posui autem supra contra Gonet, determinationem hanc, posse cogitari vel transitivam, vel intransitivam. Transitiva est quæ intelligitur antecedere, aliam operationem sicut oportet, & quæ ipsa determinatio spectet etiam ad ordinem salutis; alia autem est, determinatio intransitiva, inclusa scilicet in ipsam illa actionem sicut oportet. Utraque est in principiis omnium nostrorum, quia sicut oportet hoc ipso dependens à gratia.

INSTANTIA, quam ponit in Confirmatione dealbinede, est jam supra contra Gonet, soluta.

An autem discretionem ex Prospero retulerint Semi-Pelagiani in liberum arbitrium gratia Dei adjutum, de hoc dictum est supra contra Gonet.

Conceditur, quod Faustus discretionem retulerit in liberum arbitrium, & in gratiam, sed non eodem modo ac Nos: quia retulit in liberum arbitrium, quod de se exorditur justificationem, nos autem etiam initia salutis, docemus dependere à Deo, & influxu gratiæ.

Conceditur *Impugnationi secunde*, secundæ iterdem responsionis, quod in opere salutis debeamus totum tribuere Deo, hoc sensu, quia nulla nostra operatio naturalis, est exorsus justificationis, sed ipse illius exorsus, ex gratia est, & ita ut inquit Augustinus, nos volumus, sed Deus in nobis operatur & velle, ut detur totum Deo. Hanc fuisse mentem Augustini constat ex errore aliis recensito Semi-Pelagianorum. Rursus in opere nostræ salutis, totum quoad discretionem, in genere efficientis, tribuimus Deo, licet discretionis formalis, habeatur etiam à nostro consensus ex gratia profecto, ut verificetur dictum Augustini supra citati. *Nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo, & lib. de correp. & gratia cap. 13. Corda movit, eosque voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxerit.*

Conceditur *Probationi tertie*, quod quando discretionis formalis à nobis tribuitur nostro consensus, procedenti partim à gratia, partim à libero arbitrio, quod istud partim, non ita accipi debeat, quasi una pars illius à Deo, alia pars procedat à voluntate, sed tota procedit à Deo, tota à voluntate, istudque partim, indicat plura esse principia totalia, non indicat autem partibilitatem ipsius discretionis formalis, quod solum voluit S. Thom. 3. con. gen. cap. 70. exemplificatioque hæc, quod consensus noster ita procedat à Deo, & voluntate, sicut procedit tractio navis, partim ab uno, partim ab alio homine, solum ostendit, plura esse principia convenientia ad ponendam discretionem formalis.

Conceditur *Probationi quarta*, quod cum discretionis in genere efficientis pendeat merè à Deo, & discretionis in genere causæ formalis pendeat à voluntate nostra, non ut cunctæ sumpta, sed gratia Dei adjuta, debere hominem dicere, Non volentis neque currentis sed miserentis est Dei. Quantumvis autem discretionis formalis non fiat independenter à consensus nostro gratioso, nihilominus nemo dicere poterit, quod non est miserentis Dei, sed volentis & currentis hominis, cum enim ipsum illud ly volentis, ipsum ly currentis, pendeat ab influxu divino, & selecto ejus auxilio, quomodo exclusiva illa vera erit, non miserentis Dei. S. Augustinus quando Enchiridii cap. 32. negat, quod ex utroque fiat discretionis, id est, ex voluntate hominis & misericordia Dei, non negat fieri discretionem

nem ex voluntate hominis adjuta, sed negat ilam inchoari viribus naturæ, perfici à gratia, quod voluere Semi-Pelagiani. Quia verò ipsa formalis discretio in nostris principiis pendet ex influxu, & coëfficiencia gratiæ Dei, sequitur per nostra principia, ut totum Deo detur. At quomodo totum Deo dabitur, certè non per exclusionem actus voluntatis, sed per hoc, ut inibi loquitur Augustinus. Quia Deus hominis inquit, voluntatem bonam, & preparat adjuvandum, & adjuvat preparatam, en radicem tribuendit totum Deo, quia preparat & adjuvat voluntatem quod nos tenemus, cùm illum consensum præparet & adjuvet Deus.

Negatur quinta probationi, quod in principiis nostris liberum arbitrium, ex propriis partialiter se discernat, sed discernit se partialiter ex viribus gratiæ, unà cum voluntate ponentibus illum consensum, consequenter non habebit homo, de quo possit gloriari, & inflari adversus auxilium: si autem ex propriis ne quidem partialiter discernit se homo, hoc ipso per nos, ut vult Augustinus de prædest. Sanct. cap. 2. volens non à seipso habebit quod credit, nec partem fidei sibi vendicabit, Deo partem relinquit.

Negatur Demonstrationi ultimæ, quod discretio formalis, non possit haberi à gratia cooperante. *Negatur ulterius*, quod talis gratia, pro statu absoluto, supponat determinationem liberi arbitrii absolutam, licet supponat determinationem conditionatam, sed hanc ipsam ex gratia oriundam, qui ergo verum erit in nostris principiis: gratia cooperans, supponit determinationem nullo modo ex gratia profectam.

Negatur item, quod liberum arbitrium, si movetur & applicatur à gratia prædeterminativa, quod se moveat tanquam secundum liberum, nam secundum liberum salvâ libertate, prædeterminari non potest, ut dictum 1. part. repetito, & inter alia disp. 5. n. 173.

Conceditur observando primo, quod consensus noster possit simul procedere à Deo, & à voluntate, tanquam à duabus causis totalibus, nec ex eo, quia Deus influit, urgeri potest, quod creatura aetum suum non producat, cùm teneamus concursum immediatum divinum. Sed quererere restat, si ille consensus, etiam gratiæ Dei adiutus, non est discretivus nostri discretione formalis, quomodo in opere salutis, merè nos passivè non habemus, cùm illa per actum nostrum discretio, per Gonet, non spectet ad salutem.

Conceditur, quod possit liberè voluntas consentire vocationi, etiam ut mota & applicata à Deo, per gratiam efficacem; sed quererere restat, qui merè se passivè non habeat in opere salutis, si ille liber consensus, non ingreditur discretiōnem? Quærere item restat, qui liberè consentiat voluntas divinæ vocationi, si applicetur per gratiam prædeterminantem, priusq; ostendere de-

buisset, quod haec tenus non fecit objiciens, prædeterminationem stare cum libertate, si autem non stat cum libertate, merè nos passivè, quia aeti, & non agentes in opere salutis habebimus.

Conceditur observando secundo, Id quod etiam superius à nobis prædictum est, duplum posse distinguere determinationem, unam Causalem, quæ fit per oblationem auxilii efficacis, qua oblatione tollit indifferentiam ad habendum vel non habendum selectum auxilium, alia autem est determinatio formalis, stans in ipsorum nostro actu, sed negatur si auxilium oblatum efficax prædeterminet, ut vi illius hoc non nisi velit voluntas, quod illud auxilium salveret libertatem, & quod profecta ex illo actio, possit esse libera formaliter: & quamvis in ordine ad hoc: quod est, habere auxilium, sumptum pro ratione virium, & causativi habitus v. g. merè se habeat passivè voluntas, sed quererere restat, qui se non habeat merè passivè, in opere salutis, si liberè illumineat non elicit, non potest autem eliceretur, si agit prædeterminatè, & hoc est, per nos habere se voluntatem merè passivè, si & consensus noster non discernit nos, nec spectat ad opus salutis, & si non agit voluntas, nisi prædeterminata, sed cum hoc stat, ut non habeat se merè passivè voluntas, si ex Dei auxilio contemplatio libertati agat.

Conceditur Impugnationi prima, contra Responsionem ultimam. quod discretio, sit quid supernaturale, nec debeat in aliquid naturale, ultimè vel principaliter referri, sed negatur quod excludat aliqua naturalia, quales sunt circumstantia temporis, & loci, cùm inter effectus prædestinationis, etiam bona naturalia numerentur. Et certè per nos discretio illa, in genera Causæ Efficientis est supernaturalis, quia dependet ab auxilio supernaturali oblatu. Discretio etiam formalis est supernaturalis, quia consensus noster proficitur ex viribus gratiæ.

Conceditur Impugnationi secunde, quod ille qui consentit internæ vocationi, sit ina qualis in actu secundo alteri, sed negatur quod debeat admitti ina qualitas, in ipsomet actu primo, sed sufficit ut sit auxilium potens, sive inæqualitatem, sive æqualitatem principiare, quod non repugnata auxilio, imò requiritur ad auxilium contemplatum libertati, & adhuc tunc salvabitur, quod actus secundus supponat primum, quia actus secundus inæqualitatis supponit principium potens de se, sive æqualitatem, sive inæqualitatem principiare.

Conceditur cum Prospero, carmine deingratiss, non exspectare Deum circumstantias temporis, hoc sensu, quasi pro illis circumstantiis temporis, non possit in thesauro suæ omnipotentia, reperire feligibile auxilium efficax, licet pro sua alta providentia, velit interdum alligare collationem selecti auxilii, certæ differentiæ temporis.

R. P.
THEML
ZIA NOWS
Tom. I.
ID. V

DIFFICULTAS II.

Negato Decreto Prædeterminante, sequunturne aliqua absurdia?

PLura absurdia numerat Gonet ar. 3. quæ h̄c
necessæ est expendere.

Punctum Difficultatis 1.

Salvaturne per nos ratio Causæ Prima?

INCONVENIENS. Quia nisi ponatur decretum prædeterminans, subtrahetur à Deo ratio Causæ Prima, respectu determinationis liberæ nostræ voluntatis quod ipsum probatur. Determinatum & indifferens inter se opponuntur, sicut album & nigrum. Ergo sicut album à nigrō, & unum contrarium ab alio repugnat producitur ab indifferenti.

RESPONDETUR. Negando Assumptum, dictum autem alias, indifferens dupliciter spectari posse. Imprimis indifferens ex defectu viriū, & tale indifferens determinatum effectum producere non potest, si enim est indifferens ex defectu viriū, non præcontinet in effectum, adeoque nec illum causare potest, & comodo habet se album, quod non potest producī à nigrō. Aliud autem est indifferens, quod habendo vires operandi, accommodat se potentiae, dominium suæ actionis habent, tale principium potest determinatum producere effectum, hoc ipso enim non haberetur dominium actionis.

Conceditur Confirmationi secunde, quod nulla causa supponat suum effectum, in nostris autem principiis nec decretum indifferens pro statu conditionato supponit consensum conditionatum, nec decretum absolutum supponit consensum absolutum. Quod decretum absolutum, hoc sensu vocatur indifferens, quod non determinet vi sua, ut hoc non nisi velit voluntas, sed non est hoc sensu indifferens, quasi nullam dicat determinationem ex suppositione etiam consequenti oriundam, quod explicari debet ex parte in 1. parte.

Et licet decretum conditionatum exspectet consensum conditionatum, & decretum absolutum consensum absolutum, exspectatione h̄c, quod posterius naturā sit consensus, sed non exspectatione, quasi supponatur ponendus sine influxu illius decreti. Est quidem verum quod decretum absolutum selectivum, supponat consensum conditionatum, sed illum etiam non causat, cū pendeat à decreto conditionato ex parte actū & ex parte objecti, immo cū hoc decretum præsupponat consensum conditionatum gratiosum, non illum exspectabit, sed potius ab illo exspectabitur.

Conceditur Confirmationi tertia, quod decreatum talem determinationem causans, non sit amplius indifferens sed determinans, sed qualiter determinatione, determinatione oriunda ex supposito usu liberi arbitrii, essetque hoc sensu illud decretum prædeterminans, quia prioritate naturæ antecederet suum effectum, sed non prædeterminans, hoc sensu, quod vi sua inferat, ut hoc non nisi velit voluntas.

Conceditur Confirmationi quarte, quod nulla causa à suo effectu tanquam à conditione dependeat, tanquam tribuente vires agendi, licet pendeat ab effectu tanquam à conditione habente rationem termini vel connotati. Decretum indifferens, quod dicit Gonet dependere à consensu nostro tanquam à conditione, vel comparari potest ad consensum conditionatum, & sic falsum est, quod dependeat ab illo à priori, cūm illum potius causet, licet decretum absolutum in sua efficacia præsupponat consensum conditionatum, quem voca si placet conditionem; sed falsum est in nostris principiis quod decretum absolutum, causet consensum conditionatum. Directè autem ad argumentum ex allatis Respondetur, quod decretum indifferens non pendeat à suo effectu, tanquam à conditione sibi vires agendi tribuente, licet pendeat à suo effectu, tanquam à termino, circumstantia, connotato.

Conceditur Confirmationi, quod voluntas conditionata nihil causet nisi purificatà conditione, sed hæc purificatio conditionis, non debet esse semper aliquid prævium, sed potest esse innoxium illi ipsi ad quod est conditio, & ita si quis dicat, gradietur si pedes moverit, non est necesse prævium quid censerit, ipsum motum pedum ad gressum, cūm definitivè ipse gressus sit motus pedum; si autem non est necesse, ut purificatio conditionis, sit distincta & non innexa ei ad quod est conditio, non erit necesse, ut prius ponatur suppositio consensus, & tum primum intelligatur causare aliquid decretum divinum. Unde illud ly volo concurrens si voluntas Petri conseruit, non habet hunc sensum, quod prius debeat præcedere consensus, tum primum sequi volitio concurrendi divina, sed habet hunc sensum, volo exhibere concursum, operationi voluntatis.

Et certè ly interdum potest significare præcedentiam implendæ conditionis, ut cū dico: si ignis fuerit applicatus uret, interdum significat coëxistentiam duorum, ita, ut non possit esse unius coëxistentia, quin sit coëxistentia alterius, ut cū dico: si ignis uret Deus concurret cum illo, ubi significatur coëxistentia utriusque sine jure præcedendi; ita etiam cū dicitur, Deus concurret si voluntas voluerit, significatur, non præcedentia voluntatis creatæ, sed coëxistentia actionis utriusque. Porro impletio conditionis, importantis præcedentiam, tunc

(Q)

et

est, quando illa impletio requiritur tanquam complementum ad agendum causæ; sicut enim ipsa causa, ita & illud complementum, præcedentem habere debet. Ostenditque idem *Inductio*, & ita, quia applicatio, requiritur tanquam complementum agendi in igne, ideo applicatio præsupponitur ante ignitionem. Quia autem determinatio creaturæ, non est complementum ad agendum Deo, cum potius creatura indiget viribus agendi, à Deo, ideo illa determinatio, rationem prioris non debet habere, quantumvis illa determinatio habeat se per modum conditionis.

Conceditur Confirmationi ampliori, quod si determinatio libera nostræ voluntatis possit intelligi cum fundamento in re, antecedens aliquatenus concursum causæ primæ, non dependeat ab illo; sed negatur in principiis nostris possit illam sic intelligi. Nam licet determinatio voluntatis creaturæ, ponatur determinare concursum divinum, quantum ad speciem actus, quia tamen determinat, determinatione exercitâ non à se sola; ideo adhuc, ita determinat, ut non possit determinare prius naturâ, antequam ad illam determinationem intelligatur concurrere Deus, & licet determinans se solo, & indépendenter ab eo, quod determinat præcedat id quod determinat, non tamen si determinat, determinatione in qua includitur influxus ipsius determinabilis, quia ita illud determinatum determinatur, ut simul seipsum concurrendo, ad illam determinationem determinet. Vel si placet dici potest, quod determinans vi acceptâ ab ipso met determinando, non debeat præcedere determinabile, licet determinans vi propriâ debeat præcedere determinabile, creatura autem determinat actionem, vi acceptâ à Deo ad determinationem.

Quando nostri aliqui per Gonet ponunt, libera nostræ voluntatis determinationem ex eo non causari proximè à Deo, quia illa determinatio est solum quædam formalitas, sed causari eam tantum ex eo, quia Deus dedit voluntati creaturæ facultatem se determinandi, hoc solum significant, quod determinatio ad actum, non semper sit transitiva, & quod determinatio, si non sit transitiva, sit ex modo nostro concipiendi, ea autem quæ sunt ex modo nostro non nisi concipiendi, non est necesse causari à Deo *Physicè*, sed non dicimus quod si ponatur determinatio transitiva, vel quod intransitiva determinatio, non causetur à Deo, qualis est determinatio transitiva, volitio credendi, quam negamus non causari *Physicè* à Deo. Quando autem dicimus opprimi libertatem à prædeterminatione, & tamen dicimus determinationem voluntatis, non esse aliquam entitatem, non hoc ipso à nostris principiis recedimus, determinationem enim in transitivam dicimus esse aliquam Entitatem, licet negamus determinatio-

nem, quæ sit ex solo modo concipiendi, esse aliquam entitatem. Quam ipsam determinacionem intransitivam, quæ semper datur dum datur actus voluntatis, dicimus immediate à Deo causari, & Deum præviè in illam influere, sed habendo rationem prævii, ex eo, quia habet rationem virium & causæ, licet non habeat, rationem prævii prædeterminationem tolli, transitiva autem prædeterminationem, quæ esset non nisi ex modo concipiendi, quoad suam libertatem, posset quidem concipi tolli, sed non posset physicè tolli, cum nihil sit *Physicè*.

Punctum Difficultatis 2.

Salvaturne per nos absolutum Dei dominium, & ejus Providentia?

2. **I**NCONVENIENS pónit Gonet. Si Deus circa nostros actus liberos habeat decisa purè indifferentia & exspectantia consensum, & determinationem nostræ voluntatis, sequitur Deum, circa nostros actus liberos, non habet tam perfectum & absolutum Dominum quale habet ipsa voluntas creata, vel etiam quale Deus habet, erga actiones, & esse actus causarum naturalium, consequens est absurdum, & contra Augustinum, & quia hoc ipso quod aliquod Excreatum sit, habet summam dependentiam Deo. Sequela probatur. Nam voluntas creatione perfecti Domini, quod habet in suo actus liberos, potest illæ sà suâ libertate seipsum liberè determinare, & talem determinationem incipere, nec debet illam supponere, vel expectare ab alia causa creata. Ergo si Deus non posset idem præstare, & facere sine lassione libertatis, ut à voluntate creata incipiatur, & exeat talis determinatio, sed eam debeat à libero arbitrio exspectare, & veluti emendare, evidens est, quod non habebit tam absolutum Dominum in actus nostros liberos, quam ipsa voluntas creata.

RESPONDETUR. De ista exspectatione nostri consensus assumit non raro Gonet, quod pronamus illum præsupponi à voluntate divina, ut tum primum agat voluntas divina, quod nemo nostrum docet, tinde si res sit de statu conditato, admittimus quidem decreta indifferentia, & nullo modo antecedenter determinata ad eam partem, illa tamen non exspectant, tamen quam aliquid prævium consensum conditionum; si autem res sit de statu absoluto, admittimus quidem decreta indifferentia, hoc est, nullo modo etiam exsuppositione consequenti determinata. Nam pro statu absoluto, admittimus decretum seculum, quod ex suppositione consequenti, infel

R. P.
THEML
ZIANOWS
Tom. I: e
D. V

secuturitionem eventus determinatè, nec exspectat consensum absolutum, sed eum causat. Vi ergo hujus principii, non tam Major, quam negatur subiectum Majoris. Attendo autem ad objectum, quod continet in se argumentum à pari, nempe, determinat seipsum libertas. Ergo determinabit & Deus. Negatur Consequentia. Quia cùm fecerit Deus decretum, de indemnari servanda libertate creata, debuit illi committere determinationem sui actus, quia ea tantum determinatio actus salvat libertatem, quæ oritur non nisi ex supposito libertatis usu. Quia autem determinatio, quæ esset oriunda à Deo præcisè, non esset ex suppositione usus libertatis creatæ, sed illam inferret, ideo per illam Deus non staret suo decreto de servanda indemnilibus libertate, stabit autem decreto, si voluntas seipsum determinet. Et certè quantumvis determinet voluntas, salvabitur adhuc definitio liberti; quod scilicet positis omnibus prærequisitis ad agendum possit agere & non agere voluntas; si autem decretum Dei, quod esset inter requisita agendi, determinaret ut hoc non nisi agat voluntas, non salvaretur hæc definitio, jam enim vi illius positi, non posset nisi hoc agere, cùm positâ prædeterminatione impossibile sit oppositum fieri. Cùm hoc tamen stat ut quantumvis Deus, non determinet voluntatem, ut hoc non nisi vi determinati decreti agat, potest tamen præstare & facere sine lassione libertatis, ut à voluntate exeat talis determinatio, non quidem prædeterminando, sed feligendo auxilium. Ex quo ulterius Inferes, quamvis voluntas seipsum determinet, & non determinet illam antecedenter Deus, ut hoc non nisi & non aliud vi suâ agat, magis tamen habebit in sua potestate Deus voluntates hominum, quam ipsi suas, quia defectus ille prædeterminationis suppletur aliunde, non enim creatura sed Deus dat illi vires agendi, sine quibus impossibilis est operatio; non creatura, sed Deus, deligit auxilia eventum habitura, sine quibus, non fieri actu conversio.

Conceditur Probarioni sequela Majoris, quod Deus ita dominatur causis non liberis, ut non exspectet determinationem illarum, quin in illam influat, ita nec exspectat determinationem creatam, quin in illam influat, causetque illam, sed negatur, quod Deus debeat causas necessarias prædeterminare, foris enim otiosa illa prædeterminatione, siquidem ex natura sua sunt determinatae ut agant, positis omnibus requisitis ad agendum; sed posito etiam quod prædeterminet causas necessarias, hoc ipso sequitur non prædeterminare illum causas liberas; quia Deus habet decretum, contingentes aptare causas agentibus liberis, adeoque non prædeterminantes, cùmque non debeat in causis necessariis salvati, ut possint omnibus positis prærequisi-

sitis agere & non agere, contra hoc principium non ageret Deus, si illas prædeterminaret, ageret autem contra hoc principium, si prædeterminaret causas liberas.

Conceditur dictis contra 1. Responsonem, quæ inibi refertur, quod ratio supremi Dominii supra actiones necessarias fundetur in dependencia, quam illæ habent à Deo creatore, sed negatur, quod eandem, & eodem modo habeant dependentiam. Hinc quantumvis Deus causæ necessariis exhibeat concursum determinatum, non potest illum exhibere causis liberis, quia libet illæ in ratione dependendi, convenient cum causis necessariis, non convenient in modo dependendi, quia nec esse earundem, in quo fundatur dependencia, est ejusmodi & ratio nis. Et certè si ipsæ causæ necessariæ, non eodem modo pendent à Deo, hinc potest Deus uti homine, ut ratiocinetur, non potest uti ut rugiat, cùm ad hoc uti possit Leone, multò magis, non eodem modo dependebunt à Deo, causæ liberæ, quod modo dependent, causæ necessariæ; concedimusque quod Deus habeat Dominium in voluntatem ut liberè, & non cum necessitate moveatur, sed negatur quod possit hoc Dominium suum exequi prædeterminando, concediturque ulterius dictis Proverb. 31. quod sicut aqua non resistit divisioni, ita & cor Regis, sed negamus quod istud non resistit, perficiatur titulus prædeterminationis, perficie poslit, sed ad salvandam libertatem, recurrentum est ad selectum auxilium.

Conceditur dictis contra Responsonem secundam, quod Deus sit magis Dominus voluntatis creatæ, quam sit Domina ipsa voluntas, sed hoc Dominum, ex dictis & supra, & immediate, exercere non potest, si determinet voluntatem antecedenter, sicut ipsæ determinat. Et ut salvetur quod voluntas sit secundarium liberum, sufficit, quod independenter à Deo ipsam illam determinationem exercere non possit, & quod exigat ad illam, influentiam superioris causæ, à qua est ei, esse & operari, ut dicit S. Th. i. con. gent. cap. 68. licet id non faciat Deus prædeterminatè, quia autem indiget voluntas compleri in agendo per concursum divinum, cum tamen agendi complementa habeat ex se Deus, ideo indiget voluntas determinari, hoc est compleri suam indifferentiam ab aliquo exteriori ad effectum, ut voluit S. Thom. i. part. q. 19. ar. 3. ad 5. cùmque hoc ipsum quod se determinet, habeat ex determinatione voluntatis divinæ, committentis illi hanc determinationem, ideo adhuc voluntas non est primum, sed secundum liberum, sed inde non sequitur debere voluntatem prædeterminari.

3. INCONVENIENS. Quia si non ponatur prædeterminatione, derogabitur perfectioni divinae providentiae.

(Q) 2. RESPON-

RESPONSUM suprà contra Gonet, non derogandum, ostensum item inibi, quid Deus non agat cæco modo, & similis pescatoribus, qui mitunt rete in mare, ignorantes, quos pisces prehendent. Dictum itidem suprà, quod in nostris principiis, non eximatur ab ordine divinæ Providentiae ipsa determinatio voluntatis humanæ, cumque ipse actus liberi arbitrii, hoc est tam ipsa potentia, quam auxilia reducantur in Deum ut in causam *necessæ est, ut ea, quæ ex libero arbitrio sunt, divinæ Providentie subdantur*, ut ait S. Th. 1. part. q. 22. a. 2. ad 4. sed non est *necessæ subdi* prædeterminationi, actum liberum.

Conceditur *ultima* *Infantia*, quā urgetur hoc inconveniens, quod ordo divinæ Providentiae debeat esse infallibilis, etiam certitudine causalitatis, sed decretum indifferens, hoc est non prædeterminationis, modò sit determinatum ex suppositione consequenti, & selectivum auxiliorum, potest fundare ordinem infallibilis, siquidem ex illa determinatione illud decretum habet infallibilem nexum, potius v.g. cum consensu, ex suppositione ipsius consensus conditionati. Conditio autem illa decreti, quod non causet, nisi purificat conditione, quæ est determinatio voluntatis, cum sit conditio, & determinatio, in quam influit auxilium, non autem quam supponat se independentem, hinc sit ut Deus, non cognoscat consensum, ante causalitatem talis decreti.

Conceditur *Argumento in contra*, quod scientia conditionata, habeat se ex parte intellectus speculativi, in quantum merè attendit ad consensum conditionatum, sed in quantum illa est prædictiva offerendi absolute pro statu absolute auxilii, habet se prædictæ, & potest ex illa derivari, certitudo causalitatis, requisitæ à providentia divina.

4. IN CONVENIENS. Quia in nostris principiis non potest explicari, quomodo, hoc decretum indifferens, determinetur ad concurrendum cum voluntate, pro consensu magis quam pro disensu.

RESPONDETUR. Explicatum id esse 1. par. Disp. 5. num. 312.

INSTAT Gonet. Quando dicimus quod Deus est paratus concurrere cum voluntate ad consensum, si illa se determinaverit ad hanc partem, quid est hoc, si voluntas creata se determinaverit, estne aliqua determinatio in actu primo, & antecedenter ad operationem superaddita, ipsi indifferentiæ potentia, quā positâ Deus determinet absolute decretum suum ad illam partem, in quam inclinat ille actus primus; aut est aliqua determinatio per modum ipsius operationis, & actus secundi, quasi incipiente jam operatione partiali voluntatis, Deus succurrat, & addat suum concursum determinatè pro illa parte, neutrum dici potest. Non primum, quia ille actus primus, non est habitus superadditus

voluntati, cùm non semper operemur ex habitu, præcipue, quia per nos, totum quod est in voluntate, ante actum, est indifferens & indeterminatum. Non potest etiam dici, quod sit actus voluntatis, quia de illo redibit difficultas, quomodo producitur cum voluntate, sine determinato concursu, aut quis determinavit concursum ad illum, & sic vel admittendus erit processus in infinitum in determinatione talis concursus, vel concedendum erit dari aliquem actum voluntatis, in rerum natura, existentem antecedenter ad concursum Dei.

RESPONDETUR. Sires sit de consensu abolutu, illud *Si voluntas creata se determinaverit*, significat objectum scientiæ conditionata, nempe conditionatum determinationem voluntatis, quā suppositâ format Deus decretum selectivum, & offert selectum auxilium, quod in actu primo, & antecedenter ad operationem absolutam superadditur ipsi indifferentiæ potentia. Negatur autem, quod totum quod est in voluntate ante actum absolutum, sit indifferens & indeterminatum etiam ex suppositione consequenti. Loquendo autem non tantum de concursu in actu primo spectato pro statu absolute sed etiam de concursu in actu jam secundo spectato, illud *ly si voluntas creata, se determinaverit* importat ipsum actum voluntatis absolutum, qui producitur cum voluntate per determinatum concursum, determinatione ex suppositione consequenti, quem concursum & Deus determinavit feligendo, & creatura, unâ cum illo auxilio; scilicet utendo illo auxilio ad actum, consequenter non erit jam *necessæ* dari aut processum in infinitum in talibus determinationibus, nec concedere aliquam entitatem, existentem antecedenter ad concursum Dei.

Quod si res sit de concursu conditionato, ad conditionatum consensum, jam illud, *si voluntas creata se determinaverit*, explicari sic potest, ut in primis non intelligatur præcedentia aliqua determinationis creatiæ conditionata, ad quam postea primum sequatur concursus divinus, sed intelligitur ex parte Dei decretum conditionatum præcedens, & ob indemnem servandam libertatem, committens usum concursus conditionati, ad placitum creaturæ, exprimibile sic, *si vellem committere creatura usum mea omnipotentie in agendo*: respectu cuius usus conditionati, est illic aliqua determinatio in actu primo, & antecedenter ad operationem, superaddita ipsi indifferentiæ potentia, non hoc sensu, ut determinet ut hoc non nisi conditionata velit voluntas, sed hoc sensu, quod ex indifferentiæ habendum actum primum agendum liberè, determinetur ad habendum actum primum, oblatione auxilii; & præter hanc determinationem, quæ est in actu primo, est determinatio per modum ipsius operationis & actus secundi. Illud additum per nos non admittitur, quia si principiæ jam

R. P.
THEML
zianows
Tbim. ke
D. V

te jam operatione partiali voluntatis, addat tum primum suum concursum determinatè Deus, cùm ipsa illa operatio & actus secundus, per nos proficiatur ex illo actu primo, quem complet Deus, oblatione conditionatà auxili. Hinc ilius Propositionis pro statu conditionato, *vellem concurrere si creatura se determinaverit*; sensus est iste: *Vellem committere creaturæ usum meæ omnipotentiaz*, ad usum creaturæ conditionatum, vel ad comproducendam operationem conditionatam. Certè enim illud si non significat præcedentiam determinationis creaturæ, sed coëxistentiam usus auxili, cum operatione, & operationis cum usu auxili. Imaginare illud quod in simili, dictum 1. parte disp. 5. num. 30. quod creatura potens sit agere independenter à Deo, eo casu, non aliud requireretur à creatura, quā ipse usus suæ potentiaz. Ita quia Deus commisit usum sui concursus creaturæ, hoc ipso, ponente operationem conditionatam creaturæ, ponitur una usus concursus Dei conditionatus. Porro quando committit Deus, usum suæ omnipotentiaz ad operationem conditionatam, committit ad operationem hanc vel illam sub disjunctione, quam disjunctionem significat illud *ly si se determinarit*.

Quod si quæras quomodo ille actus voluntatis producatur à voluntate, sine determinato concursu, redibit responsio & hīc contra Gonet, & alias non semel in 1. par. præacta, quod ille actus producatur à voluntate, sine determinato concursu inferente vi suā, ut non nisi hoc velit voluntas, sed non proficiatur à voluntate, sine determinato, hoc est, sine determinato oblate concursu, & qui sit determinatus ad dandam à parte Dei omnia complementa agendi, modo oblatione ipsius utatur voluntas, & à parte Dei oblatio illa determinata, determinavit concursum illum, à parte autem creaturæ determinavit exercitum ipsum libertatis, cui ita in manu consilii posuit Deus concursum, ut de illo disponat, quasi de dono jam sibi oblatu.

Conceditur præterea quod determinatio in actu secundo, sit ipse consensus voluntatis, sed ille identificatur quidem cum concursu Dei simultaneo spectato in actu secundo, siquidem est ipse actus voluntatis dependens à Deo, sed non identificatur noster consensus cum concursu Dei, in actu primo spectato, qui est ipsam et omnipotentia divina, parata concurrere, creaturæ volente ponere operationem: unde Deum expectare si voluntas se determinet in actu secundo, non est exspectare, an ipsem et Deus concurrat & dicere: si ego concurram determinatè ad consensum, concurram; sed est dicere, dico ut mea omnipotentia, sit parata suo auxilio comproducere cum voluntate, actionem, & exspecto, ad quid meo concursu utetur, quod certò non est videre consensum jam factum, & tunc primum velle influere in illum.

Negatur denique quod objectum scientiæ conditionata ita per nos componatur, ut pertineat ad scientiam necessariam, vel simplicis intelligentiæ, de quo vide 1. parte disp. 4. n. 120. Objectum enim scientiæ conditionata, est quidem hoc, si Petrus tali vocatione excitetur, nec illi desit concursus meus ad consentiendum, consentiet, sed ly concursus meus, debet spectari in actu primo, qui si spectetur in actu primo, concursus causæ primæ sic spectatus, non identificatur concursui causæ secundæ, cùm concursus Dei in actu primo spectatus, sit ipsa omnipotenzia, quæ non identificatur creaturæ. Unde illius dicti, si concurrero, consentiet, non est sensus, si consentiat consentiet, sed si omnipotenzia mea erit parata, ut eā utatur homo ad consentiendum, & homo eā usus fuerit, consentiet, quod certè nihil absurdum habet. Quanquam rigorosè loquendo, concursus Dei præparatus non spectat ad objectum scientiæ conditionata, cùm illud potius præcedat. Ponit inibi alias phrasæ Gonet, sed illæ argumentum non continent.

Punctum Difficultatis 3.

Refelluntur alia Inconvenientia.

Conceditur in nostris principiis, contra quod urget Gonet, in sequela prima, quod ad ratione specificam determinet se homo, sed non ita quin ad illam determinationem concurrat Deus, consequenter non attinget creatura in actu, aliquam rationem priorem, quam non attingat Deus.

Negatur sequela secunda, voluntatem divinam esse posteriorem humanam, negatur voluntatem humanam, determinare se, ad speciem actus, quin in eandem determinationem influat concursus divinus. Negatur quod exspectet voluntas divina humanam, quod repetitò inculcatum est.

Negatur sequela terza, quod voluntas creata determinet & veluti cogat divinam, cùm Jus indemnatis in suam libertatem accepit ex Dei decreto, aptante etiam concursum indifferenter, quæ ipsa voluntas divina subjicit sibi humanam, ratione collationis virium, & pro statu absoluto selectione auxili, & quia non potest operari nisi ex gratia. Nec admittimus quod debeat præcedere ex viribus naturæ initium salutis, hinc per nos, non ideo homo adjuvatur à Deo quia vult, sed ideo vult quia adjuvatur, quod pluribus supra explicatum.

Negatur sequela quarta, quod per nos aliquid melius & perfectius attribuat voluntati creaturæ, quā divinæ; nam licet ratio specifica actus, sit nobilior in ordine ad nostras intentiones individuali, (in re enim utrumque hoc idem est) quia tamen determinatio ad speciem actus ita ponitur à creatura, ut in illam determinationem influat, eamque cauet Deus, ideo per nos non tribuitur quidquam melius & perfectius voluntati creaturæ, quā divinæ.

OL
:Ki
Z:

Negatur Confirmationi, quod decretum & auxilium indifferens, deo solum possibiliterem volendi, & quod ipsum velle, non sit ex decreto, & ex auxilio; licet illud decretum & auxilium, non sit prædeterminans, consequenter falsum est, quod priores Nos ipsos faciamus in opere salutis, posteriorem Deum.

Negatur Sequela quintæ, quod per nostra principia destruatur libertas. Concedimus, quod si determinaret Deus, non solum ad individuationem actus, sed etiam ad specificationem, auferretur libertas per multorum nostrorum sensum. Sed quid ad hoc in nostris principiis respondendum, transcribatur ex 1. parte disp. 5. num. 327. Ubi etiam ostenditur, quomodo non sit Deus causa peccati. Respondendo autem etiam in principiis aliorum. Negatur quod si Deus offerat concursus ad eliciendum actum peccaminosum hunc in individuo, hoc ipso determinet ad aliquam speciem malitiam, ad quam non est ex sua malitia & defectibilitate, determinata voluntas. Conceditur quod malitia quæ sumitur ex circumstantiis aggravantibus intra eandem speciem, non pertinet ad rationem specificam actus in genere moris, pertinet tamen ad rationem specificam actus, in genere eligibilis, h. e. ut amet voluntas hanc circumstantiam aggravantem & versetur circa illam speciem, estque illa malitia eligibilis, quia attingibilis per notitiam nostram, quo autem actus debeat in individuo illa eligere, ad hoc non pertinet notitia humana, adeoque nec electio. Ceterum, electio illius circumstantiæ aggravantis, & appetentia illius speciei, non spectat ad rationem specificam in genere moris, quia haec habetur ab eo, quod est principale, circumstantiæ autem illæ non habent rationem principalis, unde ulterius dicitur quod latitudo gradualis, sit etiam eligibilis à voluntate, vult enim voluntas magis adhuc & magis affici malo, licet quæ illa sit futura, in individuo latitudo, hoc à nobis nec noscibile nec eligibile sit.

Conceditur quidem actum odii Dei, secundum rationem specificam abstrahere à latitudine graduali, sed negatur quod illa latitudo, non possit specificare actum felicitatis voluntatis, licet non possit specificare quoad individuationem hujus latitudinis.

INSTAT Gonet. Decretum conditionatum dandi concursus voluntati creatæ, si ipsa voluerit se determinare, involvit contradictionem, quia implicat contradictionem, promitti conditionaliter id, sine quo talis conditio non potest impleri. Sed voluntas creata, in quounque rerum ordine constituatur, non potest velle, nec se determinare sine actuali Dei concursu. Ergo concursus Dei non potest promitti, vel decerni sub conditione, quod voluntas humana velit, aut se determinet.

RESPONDEatur. Ut argumentum probet

sequelam, & intentum evincat, debuisset in consequenti ponit. Ergo concursus Dei non potest promitti sub conditione, quod voluntas humana velit, aut se determinet sine actuali Dei concursu. Quo positio conceditur totum. Illud enim ly sis determinet voluntas, non ponitur independens à concursu divino, licet ponatur independens à prædeterminatione. Quod si non ponitur independens à concursu divino, nulla est implicatio, quæ ex nostris principiis sequatur. Unde in nostris principiis, si quis diceret puer debili, & impotenti ad levandi pondus, juvabo te, si illud tollas, procul dubio irridet illum, sed non irridet si diceret, juvabo te in levando pondere, si velis illud levare: ita irridet Deus, si diceret juvabo te, si sine meo concursu volueris, non irridet si dicatur, juvabo te si volueris facere, concurramque tecum ut velis, ut facias.

Quod addit in Confirmatione 2. Solutum videbis 1. part. disp. 4. à num. 121. ubi agitur de objecto scientiæ conditionate.

DIFFICULTAS III.

Notantur quædam contra Responses ad Argumenta.

Solvere conatus est Gonet nostra Argumenta, quo robore, hic pensandum.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur notanda.

Opposuit sibi Gonet, aliqua nostra sententia argumenta, ea que solvere conatus est. Attendemus hic ad robur solutionum. Erimus primis ar. 4. §. 1. proponit argumentum, quod datum invenhatur per prædeterminationem, tollatur libertas, obtundatur studium virtutis, &c. & postea parag. 2. ostendit similia esse propria à Semi-Pelagianis Augustino, sed in dictis supra contra Gonet, de scientia conditionata subiunctum, ostensum est, contra nostra principia, quia eadem cum principiis Augustini, idem posse obici. An vero consequatur fatum aliquod ex prædeterminatione, quod debeat rejici, & alia inconvenientia sequantur, hic notandum venit.

NOTA 1. Contra dicta ar. 5. duplex posse distinguifatum, unum Ethnicum aliud Christianum, ut ponit inibi Gonet. Conceditur fatum Christianum, non præjudicare libertatem non enim aliud est, quam ipsa Dei providentia aptans liberrati, contingentes causas, & tamen infallibiliter obtenturas eventum, sed negatur, si ponatur Prædetermination, salvandam esse libertatem, cum illa positâ, impossibile sit non sequi eventum, quam vim habebat fatum Ethnicum. Conceditur fatum Christianum prædeterminare omnia juxta naturam & conditionem.

R. P.
THEML
zianows
Tom. Ie
D. V

nem causarum secundarum, à quibus proveniunt, sed negatur, si ponatur non prædeterminatio ratione selectivi decreti, & selecti auxilii per ordinem ad operationem liberam, sed potius ponatur prædeterminatio Thomistica, libertatem esse prædeterminandam, juxta naturam & conditionem suam. Conceditur ex mente Augustini lib. 2. contra duas epist. Pelagianorum cap. 5. quod sub nomine gratiæ fatum non afferatur, quamvis nullis hominum meritis, Dei gratiam dicimus antecedēti, nam etiam in nostris principiis, quæcunque merita, anteceduntur à gratiæ, sed negatur, quod sub nomine gratiæ non afferatur fatum, si dicatur poni gratiam, sine qua impossibile sit operari, & quod positæ impossibile sit non operari, & tamen eam habere, non est in nostra manu; talis autem est prædetermination. Conceditur textui S. Thomæ quodlibet 12. q. 3. a. 4. à Providentia Dei omnia esse prædeterminata & ordinata, sed non prædeterminatione Thomistica, quia hæc indistinguitur à fato tali, quale rejicit S. Thomas.

Conceditur ita, quod habet S. Thom. 1. par. q. 16. art. 3. quod fatum Christianum secundum quod subest divina Providentia, immobilitatem fortitur, sed non absolute necessitatis, sed si ponatur prædetermination, quomodo illa non inferat absolutam necessitatem, siquidem infert rationem causæ consentiendi, quæ positæ impossibile est non sequi consensum, in modo videtur inibi docuisse S. Thom. quod divina Providentia habeat immobilitatem solum necessitatis ex suppositione consequenti, appellat enim hanc necessitatem, conditionatam non absolutam, exemplificatq; illam in hac Propositione, secundum quod, inquit, dicimus hanc conditionalem esse veram, si Deus præscivit, hoc futurum, erit. Conceditur huic auctoritati citata, primò, quod omnia sunt à divina Providentia prædeterminata, & ordinata, sed non illa prædeterminatione Thomistica, sed prædeterminatione selectiva auxili, & per ipsum selectum auxilium. Conceditur eidem auctoritati, hoc sensu omnia subiectato, quia subjiciuntur divina Providentia; sed nego illam esse prædeterminantem Thomisticæ. Conceditur denique eidem auctoritati, quod fatum Christianum secundum configurationem Causalium secundum mobile sit, sed secundum quod subest divina Providentia, immobilitatem fortitur, quia antequam Deus intelligatur posuisse decretum selectivum, & obtulisse selectum auxilium, non habetur underto & infallibiliter sequatur pro statu absoluto consensus, sed posset sequi, posset non sequi, adeoque spectato illo in causis secundis, nondum habetur infallibilitas; sed illam infallibilitatem pro statu absoluto, adserit selectivum decretum, & selectum auxilium, quod decretum non est indiferens ex suppositione. Immetit autem supponit inibi Gonet, quod &

sæpius fecit, consensum nostrum supponi à gratia, cum illum semper dicamus, proficiisci ex gratia.

Conceditur dictis à Gonet, in response ad Argumentum primum, quod à eternum divinæ Providentia decretum, antecedat consensum nostrum, nempe Providentia de dandis conditionate auxiliis, consensum conditionatum, & providentia de consensu absolu, sita in selectivo decreto, & selecto auxilio, consensum absolu. Conceditur item quod Providentia antecedat per modum primæ radicis, totius libertatis. Sed negatur quod præcedat prædeterminatione Thomistica. Negatur item quod Prædeterminatione Thomistica procedat à radice libertatis formaliter, non enim illi communicatur ratio Principii liberi, licet procedat à radice liberratis materialiter, quia procedit à Deo, qui est liber, & interdum ponit causas necessarias. Negatur item, quod, quando dicit S. Thom. fatum Christianum habere necessitatem conditionalem, secundum quod dicimus hanc conditionalem esse veram, si Deus præscit hoc futurum, erit, loquatur de Præscientia dependente à decreto, ut hoc non nisi sit, licet non loquatur de Præscientia independente à decreto, de dandis prærequisitis, vel de selectivo decreto, quod utrumq; antecedat consensum, & determinat ex suppositione consequenti, in nostris Principiis, modo alias explicato. Et licet doceat S. Thomas, decretum selectivum divinæ Providentia supponere Præscientiam futurorum, ut visum est in 1. par. potuit tamen dicere à providentia omnia esse prædeterminata, non autem postdeterminata. Quia licet illa Providentia sequatur Præscientiam, quia tamen præcedit eventus absolutorum, qui ipsi prædeterminantur, id est poterat S. Thom. dicere, omnia esse à Deo prædeterminata.

Conceditur Responso contra Objectionem secundam, quod fatum Ethnicum proficiatur ex causis naturalibus & necessariis, auferatque libertatem, sed tamen in principiis Thomistarum, cum etiam illæ causæ necessaria proficiantur à Deo, qui est prima radix nostræ libertatis, non deberent auferre libertatem. Quod si causæ necessariae proficiuntur à radice libertatis materialiter sumpta, ostendi debuisset, quod prædetermination non proficiatur, eodem etiam modo à Deo.

Conceditur addito, quod in fato Ethnico, posse fuerint causæ extrinsecæ voluntati, sed etiam divina Providentia, licet intimè sese medio suo concursu conjungat voluntati, est tamen quid extrinsecum voluntati, quia est ipse Deus, distinctus realiter à voluntate; sed quidquid sit de hoc, ipsa intimitas conjunctionis non salvat libertatem, nam si daretur prædeterminatione coactiva, esset intime conjuncta, & tamen destrueret libertatem. Conceditur Auctoritati (Q) 4

tati S. Thomæ, quod à solo Deo, possit inclinari voluntas, sed quomodo? Selecto auxilio, injectione cognitionis, quam appellat Arist. à bona fortuna. Et quia (ut inquit 1. parte q. 105. art. 4. ad 1.) dat ei propriam ejus inclinationem, si propriam, non prædeterminativam.

Ponit insuper alias inibi phrases Gonet, sed illæ argumentum non continent. Citat etiam aliquem Studentem, qui melius quid sit sensus compositus quid divisus intellexit præ Petro à S. Joseph, & omnibus Societatis Doctoribus, sed istum Studentem, ad manum non habui.

N o t o 2. Circa dicta §. 2. quod etiam per nos liberum arbitrium non habeat per se dominium super divinum decretum, & connexionem indissolubilem, quæ intercedit inter decretum & actum voluntatis creatæ, sed quare re restat, quomodo habet dominium in connexionem inter decretum prædeterminativum, & voluntatem creatam, prout illa se tenet ex parte consensus liberi, dependentis à voluntate creatæ tanquam à secundo libero, si posito illo decreto, impossibile sit non sequi eventum, cùm impossibile sit poni prædeterminationem, & non prædeterminare actum.

Conceditur Reffonsi secunde. De ratione primi liberi esse, habere absolute in sua potestate, omnia prærequisita ad agendum, in ordine scil. ad ponendum prærequisita, unde per nos non est in potestate, creaturæ, oblatio auxilii, est tamen de ratione etiam secundi liberi, posse omnibus prærequisitis, posse agere, & non agere, hoc enim depositit definitio libertatis, omni libero competens, adeoq; competens & secundolibero; Et tamen posita prædeterminatione ad agendum, impossibile est non agere, quia impossibile est prædeterminationem non prædeterminare ad agendum. Cum hoc tamen stat, ut concedamus Dominum hoc voluntatis in suas actiones esse secundarium, & dependens, cùm supponat decretum divinum, de servanda indemnitate, de conferendis auxiliis, non prædeterminantibus, per quod comparatur, ad divinum Dominum, sicut feudatarii ad Dominum absolutum. Conceditur auctoritati S. Thom. 1. 2. q. 109. art. 2. ad 1. quod nullum sit Dominum creaturæ, ad hoc quod deliberet, vel non deliberet, & quod ut deliberet, oportet quod finaliter deveniatur ad hoc, quod liberum arbitrium hominis moveatur ab aliquo exteriori principio, quod est supra mentem humianam, scil. Deo, ut etiam Philosophus probat in capitulo de bona fortuna, admittimus enim cogitationes, & gratias, quæ sunt in nobis sine nobis, quas gratias vocant Theologipassim, prævenientes, sed quia eas habere vel non habere, non est in nostra potestate, ideo de illis dicitur, quod sint in nobis, sine nobis. Et si Thomistæ nomine prædeterminationis, tales solum gratias intelligenter, in nullo à nobis difcreparent, sed simul fateri deberent, illam non salvare libertatem: cogitationes enim injectæ

à bona fortuna, non sunt nobis liberae, quod ipsum voluit S. Thom. ibid. q. 9. art. 4. ad 1. Stat ergo Argumentum quod urget contra Prædeterminationem, quod scil. illâ posita, afferatur libertas, cùm dicat Gonet prædeterminationem suam ita se habere, ut cogitationes injectæ à bona fortuna. Integra tamen manet questionis; an positâ cogitatione illâ injectâ à bona fortuna per Aristotelem, post deliberationem determinetur voluntas, ut vi illius determinationis, hanc non nisi partem sequatur.

Conceditur dictis à Gonet ex Prospere, quod quantumvis impossibile sit bene operari nisi ex Dei adjutorio, tamen non debet tepefere studium virtutis, eò, quod qui bona egerint (ut inquit Prosper) non solum secundum propositum, sed etiam secundum sua merita coronentur, sed quomodo non tepefet studium virtutis, si agendum requiritur prædeterminationis, quam ponere non est in nostra potestate, 'nec eam semper ponit Deus, & tamen illâ non posita, ut dictum suprà contra Gonet, impossibile est se quæ eventum.

Conceditur item auctoritati S. Thom. 1. part. q. 23. art. 8. quod ita prædestinatur salutis altius, ut iam sub ordine prædestinationis cadat, quidquid minem promovet in salutem, vel oratione propria, vel aliorum, vel alia bona, vel quidquid hujusmodi, sive quibus aliquis salutem non consequitur, ubi illud. *Ly* sive quibus aliquis salutem non consequitur, ostendit formari prædestinationem, non sive prævia hac conditionali, consequentur; et per hoc accentuer & prædestinati ad promovendum se in bono, & reprobri ad recedendum à malo. Sed si prædestinatur independenter à præviso illo consequentur salutem sive, quid exhibet prædestinatos ad bonum, quid retardabit præscitos à malo?

Conceditur, quod si præcisæ ideo res esset futura libere quia præscitur à Deo, non autem ideo præsciretur, quia est futura libere, contra hanc præscientiam, aequæ nostra procederent argumenta, atque procedunt contra Prædeterminationem, sed nos probamus, non ideo præcisæ res futuras libere, quia præscientur à Deo. Dicta ab August. lib. de Bono Persev. c. 15. procedunt contra Semi-Pelagianos, qui admittentes præscientiam infallibilem Dei, nolentibus infelix admittere decretum prædeterminativum in Deo, tanquam donum speciale conditum à reliquo, quod tamen nos dari tuemur. Diximus ideo præcisæ rem futuram, quia præscitur à Deo, nam concedo à posteriori, rem ideo futuram quia præscitur à Deo. Non loquimur autem hinc de scientia quæ est causa rerum. Perenni auctoritas non procedit ideo prædeterminatione Thomistica, sed de prædestinatione, quæ formetur, post præconsultam quidem nostram libertatem, per scientiam conditionatam independenter tamen è prævisis absolute meritis.

Mul-

R. P.
THE M L
zianows
Tom. Ie
ID. V

Mulci autem ex nostris censem formati decreta prædestinatum sine prævisis absolutè meritis, putantque etiam Nostrates cum Peretio, hanc fuisse sententiam S. Augustini, nec sumpimus universaliter tuendam hanc sententiam, quod Deus non prædestinet ante prævisa absolutè merita. An autem sententia prædeterminantium faveat Calvinisimo, discurrere vetum.

Punctum Difficultatis 2.

Continuatur Notando.

NOTO 3. contra dicta, in articulo 6. Justè Deo judici objurganti de lapi, homines possent respondere, non dedisti nobis gratiam prædeterminantem, eam ponre, habere, non erat in nostra potestate, & tamen sine ea, impossibile fuit nos bene operari actu.

RE TOR QUET Gonet, quod etiam responde in nostris principiis possent damnati, quare non dedisti nobis gratiam congruam, sed hoc & supra contra Gonet, & i. pat. Disp. 5. n. 445. refutatum est, quantum ad præsens. Conceditur gratiam congruam pertinere ad statum antecedentem potentia libera, nam etiam & nos, & salvamus, & exigimus efficaciam gratia in actu primo, sed negatur (quod tamen pro concilio supponit Gonet) quod hæc gratia congrua, si necessariò requisita, in quounque homine vel Angelo, ad bene actu operandum, alias qui careret gratia congrua, & haberet solam sufficientem, careret aliquo necessario requisito ad bene operandum actu, quod nostri non admittunt. Unde ulterius negatur, sublatâ gratia congrua, implicare contradictionem, quod defacto operetur homo, si enim in nostris principiis positâ gratia solùm sufficiente potest defacto operari homo, quomodo verum est, quod non positâ gratia efficaci, implice in nostris principiis contradictionem, quod defacto operetur homo.

Negatur, quod Monachi Adrumetini oppugnerint Augustino, quod si gratia efficax esset necessaria ad agendum, tolleretur correditio- nis necessitas, & peccatorum inexcusabilitas. Sed solùm hoc urgebant: si viribus naturæ non possum ego me corriger, & si sine hac gratia, impossibile est me corrigi, eam autem habere non est in nostra potestate, cur corriger, cur damnor? Loquebantur ergo de gratia, non efficaci, sed gratia simpliciter necessariâ ad operandum, sive illa sit sufficiens, sive efficax. Hanc mentem illorum fuisse ostendunt verba

Augustini, de Corrept. & Gratia cap. 4. Reclè corriperer, si eam, scilicet gratiam, mea culpa non haberem, hoc est, si eam possem mihi dare, vel sumere ipse, nec facerem, vel si dante illo, accipere non possem. Cum ergo & ipsa voluntas à Domino preparetur, cur me corripi, quia vides me ejus præcepta nolle, & non potius ipsum rogas, ut in me operetur

& velle, qui Textus, nullam facit mentionem, etiam & equivalentibus Terminis, gratia efficacis, per nos enim præparatur (quantum ad præsens) voluntas, non tantum per gratiam efficacem, sed & per sufficientem. Unde iidem Adrumetini volebant, ut libertas, præcederet gratiam, h. e. volitio ex viribus naturæ profeta, non autem ut gratia præcederet libertatem, quod damnat in illis Aug. cap. 8. de corrept. & gratia. Voluntas non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem. Si autem argumentum Adrumetinorum impugnabat necessitatem gratia ut sic, non est argumentum idem cum nostro quod opponimus Thomistis, nempe non dari locum correctioni, positâ prædeterminatione, siquidem impossibile est sine prædeterminatione, siquidem impossibile est sine prædeterminatione bene operari, cum tamen eam habere, non sit in nostra potestate.

Conceditur directe Responsoni, quod sufficienter possit respondere Christus reprobis in die judicii, non dedi vobis gratiam efficacem, dedi sufficientem, cur ei non estis cooperati: sed in principiis Thomistarum, possent reprobri hanc Christi responsonem impugnare. Nulla est gratia quæ sit sufficiens ad operandum, si impossibile sit cum ea sequi eventum, talem tu nobis dedisti sufficientem; quia non dedisti prædeterminantem, sine qua, impossibile est sequi eventum, adeoq; hæc gratia, verbaliter est sufficiens, reipsa nulla. Conceditur, ut aliquis possit justè corripi & increpari, quia non fecit, & quæ bene ac alter, sufficere, si uterq; aequaliter possit, & tamen & quæ non præsterit; sed quærrere restat, quæ non prædeterminatus, cum prædeterminato & aequaliter possit, si sine prædeterminatione impossibile sit actu operari, quæ item auxilium efficax, licet non det posse agere, sumptum pro libero arbitrio & voluntate, non det posse agere gratiosum, si sine prædeterminatione impossibile sit bene operari actu. Quærrere item restat, quæ det prædeterminatio tantum actualitatem, & applicationem p̄tentia, non det autem virtutem, aut complementum potentia, si dat rationem virium, rationem activi, rationem causæ, ipsi voluntati una cooperatur, cumq; illa actualitas, non sit suppositio exercitii, elevare, sed actualitas ad exercitium, cum talem actualitatem non habent imprædeterminati, cur justè queri non possint, non dedisti nobis actualitatem & applicationem, siue qua impossibile est bene operari actu, & tamen eam habere non est in nostra potestate.

Conceditur Responsoni prime ad Confirmacionem, quod reprobri possent in die judicii dicere Deo, quare me constitui in circumstantiis, in quibus prævidebas me non operaturum, sed retrudisset Christus, constitui, sed dedi gratiam, vi cuius, etiam in illis circumstantiis potuissestis operari actu, neque enim mea gratia efficax, est ita

OD
Ki
Z:

ita necessaria ad operandum actu, ut sufficiens non sufficiat, quod tamen in principiis Thomistarum, non posset respondere Deus. Conceditur quod in merito exprobraret agricultura vineæ, si plantaret vīcam in aliquo loco sterili, prævidens quod nunquam fructus illic esset producētura, & illa nunquam fructus produceret, idēc autem in merito exprobraret, quia nihil conserret illi vineæ, ut possit actu etiam in illa terra sterili producere uvas, conserft autem Deus, gratiam sufficientem, cum qua potuissit homo in illis circumstantiis consentire actu, si voluisset, & licet ad hoc, ut peccatores sint inexcusabiles, sufficiat recipere illos auxilia solum sufficientia, licet non sint efficacia, sed querere restat, qui erunt illa auxilia sufficientia, si quidem cum illis, impossibile est operari actu.

Negatur *Responsum tertie*, Deum meritò exprobrare vineæ suæ, quod non ferat uvas, sed spinas, & animæ fideli, quod non faciat fructus bonorum operum, si illi desit cultura necessaria ad producendos fructus, præcipue cùm adhuc illa cultura necessaria sit talis, ut sine illa, impossibile sit ponere eventum fructus, talis autem est cultura necessaria ad bona opera, ipsa prædeterminatio per Thomistas, hinc si prædeterminatio desit, non videntur recte culpari homines, si fructus vitæ æterna non ferant. Conceditur dictis S. Thomæ 3. contra gentes, cap. 159. Quod licet aliquis, per motum liberi arbitrii, divinam gratiam nec promereri nec aduocare possit, potest tamen seipsum impedire, ne eam recipiat, quod idem est, ac dicere, non est in potestate liberi arbitrii gratiam habere, est in potestate peccare, sed querere restat, qui mihi imputatur, quod impedierim Deum, a danda gratia, si sum prædeterminatus, ad materiale impedimentorum, quâ prædeterminatione posita, impossibile est, non sequi formalis impedimenti, de quo etiam vide 1. parte disp. 5. n. 445. Rursus, quamvis impedit homo influxum gratiæ efficacis, defectusque illius debeat rejici, in illud impedimentum, cum hoc tamen stat ut agnoscamus, etiam ita impeditis, offerre Deum gratiam sufficientem, qui autem offert gratiam sufficientem, si sine prædeterminatione impossibile est bene operari, unde & textus S. Thom. ex 2. 2dæ q. 5. art. 5. ad 1. non de hoc debet intellegi, quod impedientibus influxum gratiæ, non detinat gratia, etiam sufficiens, sed quod non detur efficax.

Subdit postea Conet §. 3. aliquas expositiones, eorum locorum Augustini, quæ etiam à nobis sunt posita, in 1. part. quas expositiones est necesse hinc pensare. Non urgeo locum, ex lib. de prædest. & gratia c. 15. nec locum 12. de Civit. c. 6. ob rationes inibi in 1. part. positas, sed ingeri potest ex lib. 1. ad Simplic. q. 2. ubi loquens de Elau dicit: *Si voluisset & cūcurrisset, Dei adiutorio pervenisset*, & 1. de Spiritu & Litera c. 34.

Vñ forū suasionibꝫ agit Deus ut vñmūs & credamus, sive per exhortationes Evangelicas eximptus, sive per revelationem intrinsecus, sed consentire, vel dissentire, proprie voluntatis est, quæ auctoritatis ut defendantur.

Not 4. Quod non intendat inibi excludere Aug. gratiam efficacem, & tamen de gratia efficaci loquens per Gonet inibi Augustinum nihilominus ponit gratiam efficacem statim cum ly consentire, vel dissentire, & tamen posita prædeterminatione ad consensum, impossibile est ponere dissensum. Ergo apparet gratiam efficacem apud August. non esse gratiam prædeterminantem. Conceditur, quod liberum arbitrium determinet se tanquam secundum liberum, & dependenter, à motione, & applicacione Dei, sed quomodo se determinat, tanquam secundum liberum, & quidem retentā libertate, si vi prædeterminationis, non potest se, nisi ad hoc determinare. Conceditur, quod determinatio nostra subordinetur essentialiter divina, non enim se independenter ab ejus concursu determinat, sed querere restat, si subordinatur ut prædeterminata non nisi hoc agat, quomodo subordinetur salvâ libertate. Concedimus cum Augustino c. 33. de spiritu & litera, *profecto & ipsum bonum velle, Deus operatur in homine*, operatur autem per nos concurrendo ad ipsum velle, & in omnibus, misericordia eius prævenit nos, quod per nos salvatur, quia admittimus gratiam prævenientem, quæ per modum causæ & virium, antecedit nostrum consensum salutarem, etiam conditionatum, sed si antecedit prædeterminativæ, quomodo verum est, quod inibi subdit August. *Consentire autem voluntatione Dei, vel ab ea dissentire, &c. proprie voluntatis est*. Conceditur admisitse Augustinum auxilium moraliter excitans, admittimus & nos. Conceditur admisitse illum auxilium Physic præveniens, concedimus & nos, nam etiam per nos gratia habet rationem causæ, & virium antecedentium effectum. Sed negatur admisitse illum gratiam Physic prævenientem, quâ posita, consentire, vel dissentire non sit proprie voluntatis, jam autem posita prædeterminatione ad consensum, non potest voluntas nisi consentire. Concedimus, quod lib. de corrept. & gratia, præter auxilium sufficiens, & moraliter excitans, admiserit gratiam, ne deficeret homo, vi cuius Deus operetur ut velit, sed nego, ut quando dat gratiam, vi cuius Deus operatur ut velit homo, det gratiam, ut jam consentire, vel dissentire non sit proprie voluntatis, nec hinc retractat Augustinus, loca sua immediatè citata, & plura alia, quæ vide 1. part. disp. 5. num. 42. Quomodo ergo Deus facit, ut homo velit? Facit id, s'eligendo auxilium cum quo prævidit hominem operatur, quo posito, ex suppositione consequenti, non potest non velle. Sed pleniū hanc auctoritatē solutam vide 1. cit. n. 49.

R. P.
THEML
zianows
Tom. Ie
ID. V

Conceditur Cyrillo Alexandrino, quod Deus, & admoneat, & fortius subsidium præstet, quād ut malum præsens, & violentum prævalere possit, sed nego, quod præstet tale, ut jam consentire, vel dissentire non sit propria voluntatis; licet præstet auxilium selectum, quod infallibiliter prævalet malo, quod vult Trident. *Seſſ. 6. Can. 5. ubi ait: Si quis dixerit liberum arbitrium motum, & excitatum à Deo, non posse dissentire, velit, anathema sit, & tamen motum & excitatum prædeterminative, impossibile est ut dissentiat, quia impossibile est, prædeterminationem non prædeterminare.* Cum quo tamen stat, ut & moraliter & Physicè excitetur, sed non excitatione, v. g. ad consensum, cum quā impossibile sit dissentire, vide de hoc loco dicta 1. par. disp. 5. n. 440.

No 70 5. Adducit Gonet alias auctoritates S. Thom. quarum plures vide 1. part. disp. 5. n. 420. casq; vult diluere. Opponit tibi loco hīc citato auctoritatem in cap. 8. ad Romanos lectione 3. *Hec vocatio, inquit, est efficax in prædestinatis, quia hujusmodi vocationi consentiunt, dicique illam particulam, Quia, non esse sumendum in sensu causalī, sed illativo, circa quam ejus positionem.*

Conceditur, *Ly quia consentiunt, non habere rationem causalis, quasi ipse consensus conditionatus, causet consensum absolutum, cū enim consensus conditionatus, cum consensu absoluto, sit item realiter, & cū nihil sit suipius causa, infertur legitimè, consensum non habere rationem causalis, causalitate, quā sit in genere efficientis, licet habeat rationem causalis, in genere causā formalis, siquidem discretio formalis, operatio sicut oportet &c. sunt ipse metus consensus gratiosus, de quo dictum & in 1 part. disp. 5. n. 502. sed quārere restat titulo hujus Auctoritatis, cur Thomistæ ponant hanc vocationem esse efficacem in prædestinatis, quia est prædeterminans, cū S. Thomas ponat illam efficacem, quia consentiunt quā illius responsio, est conformis etiā phrasī, doctrinæ nostrorum. Immerit etiam videtur assūmere Gonet, quod Ly Quia consentiunt, significet causalitatem materialē & dispositivam, quārō enim, ad quid disponat ille consensus, non ad prædeterminationem, quia alias consentiremus libere non prædeterminate, quod est contra principia Thomistarum, non etiam disponit ad consensum ex gratia, quia ipse consensus ad seipsum non disponit, nec est sui materia.*

Meminit postea Gonet disp. 8. de Provid. art. 6. §. 2. testimonii ex S. Thoma, etiam a nobis allati, 1. part. disp. 5. n. 422. habetur autem hoc testimonium exceptum in 2. dist. 39. q. 1. ar. 1. ubi S. Thom. docet: *Quod, inquit, determinate existat in hunc actum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.*

Conceditur interim Gonet, (nam varietatem

exemplarium consulere non erat promptum, cū nostræ Bibliothecæ bello Suetico sint exhausta) quod debeat legi, non Ly non est ab alio determinante, sed ly non est ab alio determinante, sed quārere restat, cur etiam hæc phrasis, non est ab alio determinante, non impugnet prædeterminationem, siquidem consensus ex prædeterminatione, est consensus ab alio determinante, & non ab ipsa voluntate. Quārere item restat, cur ly non est ab alio determinante, non excludat determinationem extrinsecam voluntati creatæ, quārere item restat, cur non erit determinata voluntas ad unam, per modum naturæ, si prædeterminatur ut hoc nonnisi velit.

Conceditur interim, quod loco inibi citato, loquitur S. Thomas, de determinatione voluntatis ad malum, sed si per Gonet datur prædetermination ad materiale peccati, quomodo non est peccatum ab alio determinante, præcipue cum inibi S. Thomas, non faciat ullam etiam aequivalenter mentionem peccati, pro formalium sumptu, Hinc locus hic erit contra Thomistas.

Negatur Response 1. tertie, quod hoc loco excludatur determinatio solum ea, quæ non sit causa ipsius voluntatis & motus, & quod non excludatur prædeterminatione à Deo.

Conceditur, quod Deus sit causa ipsius voluntatis, & motus ejus, & quod hanc causam semper excipiat S. Thom, dum ait voluntatem se ipsam determinare. Sed quārere restat, ubi docuerit S. Th. quod Deus sit causa voluntatis & motus ipsius prædeterminando ad unum; jam enim ille motus est ab alio determinante, & non ab ipsa voluntate, quod rejicit S. Thomas. Scotus qui in oppositum à Gonet citatur, non loquitur de determinatione, quæ sit, ut hoc nonnisi velit voluntas, sed determinatione, quæ sit per modum illapsus, (ut loquuntur Thomistæ) in animam, quillapsus, in quantum propriè spectat ad intellectuale appetitivum creatum, non convenit causis inferioribus, sed soli Deo, perficiturq; in primis cogitationibus, quæ sunt in nobis sine nobis, & postea, determinata collatione virium, quæ collatio spectat ad causam superiorem.

Conceditur. Quod determinatio actionis, sit in potestate liberi arbitrii creati, tanquam secundi liberi, & secundi determinantis, sed quārere restat, quia consensus erit noster, tanquam secundi liberi, secundi determinantis, si prædeterminatur, ut hoc nonnisi velimus. Conceditur quod remaneat homini dominium sui actus, licet non ita, sicut primo Agenti, sed quārere restat, cur istud ly non ita sicut primo Agenti, verificari aliter non possit, nisi quod Deus nos prædeterminet, cū hoc alii titulis verificari possit. Nam per nos, competit homini dominium sui Actus, sed non ita sicut Primo Agenti, quia dominium Primi Agentis, est a se, & independens; nostrum ab alio, quia creatum.

Rur.

OL
Ri
Z:

Punctum Difficultatis 3.

Decurritur Epistola Hilarii.

EA methodo, quā suprā Epistolam Prospere, nunc etiam decurro epistolam Hilarii, ut appareat quām longē sententia nostra differat à sententia Semi-Pelagianorum, & quām im-merito torqueantur contra nos auctoritates Augustini. Ubique adverteretur, quid ea que-objiciebantur nomine Semi-Pelagianorum Au-gustino, nobis quoque objici possint.

LITERA D. sub finem, *Credendi voluntas donata excludi putant (Semi-Pelagiani) omnem prædicandi vigorem, si nihil quod per eum existat, in hominibus remansisse dicatur.* Per nos autem etiam ipsa voluntas credendi, cū sit su-pernaturalis, est voluntas donata, hinc nobis objicerent Semi-Pelagiani, quid excludamus prædicandi Vigorem. Item per nos, remanet quidem id quod excitetur liberum arbitrium, sed nonnisi gratiā Dei, adjutum.

LITERA E. sub medium. *Quod dicitur, me de & salvareis, unum horum exigit efferant (Semi-Pelagiani) aliud offerri, ut properat quod exigitur, si redditum fuerit, id quod offerat deinceps invenerit.* Per nos autem illud *Ly Credere non exigitur tanquam profectum ex viribus Naturæ, cū etiam ad illud crede, debeat per nos offerre auxilium, nec tum primum offeratur, ubi præcesserit Credere Naturæ.*

LITERA F. sub initium. *To simonia, ut e illud: sicut unicuique partitus est mensuram faciatur, ad id volunt valere, ut adjuvetur qui copiæ voluntatis, non etiam donetur ut velit.* Per nos autem debet adjuvari homo, ut incipiat velle, adeoque ex dono Dei decet habere ut velit. *Ibidem post medium. Unicuique meritorum propriæ voluntatis adjungitur.* Per nos autem nullum meritorum adjungitur, nisi ex Gratia.

LITERA G. sub finem. *Nisi inquiunt, quid credat, & in accipiendo voluntate permaneat, non accipit donum Dei.* Per nos autem ut quis credat, ut in accipiendo voluntate permaneat, debet autem accipere donum Dei.

LITERA H. sub initium. *Non ergo, inquiunt Semi-Pelagiani, eligit Deus opera cuiusquam in præsencia quæ ipse donaturus est.* Per nos eligit Deus opera in Præsencia quæ ipse donaturus est, quia ex suæ gratiæ dono profectum.

IBIDE M propè medium. *Dicit, inquit, Apostolus, idem Deus, qui operatur omnia in omnibus, nusquam autem dictum est, Deus credit omnia in omnibus, quid enim credimus nostrum est, quid autem operamur illius.* Per nos autem & quid credimus, & quid operamur, illius est, quia ex dono Dei profectum.

IBIDE M propè finem. *Neminem perseverat, nisi perseverandi virute percepta, hanc tenet accipient, ut quibus datur, inerti licet, præcedentiis*

R. P.
THEML
zianows
Tom. I.
D. V

Rursus Jus indemne libertatis habetur ex libe-ro decreto Dei, vires contemperatae libertati, itidem ostendunt dependentiam nostri Domini in actu, à Deo, cū tamen Deus à nullo dependeat. *Conceditur*, istud Dominium non esse supremum, esse subordinatum Dei Domi-nio, sed querere restat, cur subordinari debeat, nonnisi ratione prædeterminationis, & non ex eo, quia Deus in liberum arbitrium hoc modo agit, ut illi virtutem agendi, (nempe ipsum auxilium supernaturale) ministret, & ipso operante, medio illo auxilio, & suo concursu, liberum arbitrium agat, quæ S. Thomas, & nostra positiō, ostendit necessitatem concursus in actu pri-mo spectati prævii, cū & nos salvemus efficaciam gratiæ, & afferamus, debere esse in actu primo, sed negatur, quid ratio illa auxilii præ-vii, debeat esse prædeterminationis.

Conceditur, quid secundum liberum, totam suam libertatem participet dependenter à Deo, sed quomodo salvari potest, quid seipsum tunc determinet, & si dependet à determinatione, vi cuius, hoc nonnisi velit, quomodo salvatā tunc ratione secundi agentis, salvetur adhuc ratio secundi liberi, ostensumque est suprā, quid quando S. Thomas requisivit determinationem voluntatis ab aliquo exteriori, non re-quisivit determinationem vi cuius determinetur voluntas, ut consensus sit ab alio determinatæ, sed determinatione completivi in agen-do, determinatione dantis vires, determinatione offerentis concursum, determinatione stante in cogitationibus, quæ sunt in nobis, sine nobis. Quæ omnia ostendunt, non habere ex se necessaria ad agendum voluntatem, cū Deus omnia necessaria ex se habeat, cō quid illi competitæ necessitas essendi.

Conceditur, quid sicut Feudatarius, non excludit Dominium v.g. Regis in suum Feudum, ita etiam, quid non excludat dominium quod haber voluntas in suos actus, dominium Dei, sed negatur, quid dominium illud, debeat esse prædeterminationis. Deinde ex eo ipso, quid Feudatarius habet nonnisi feudum, excludi-tur, ne illi competit dominium Regis. Ergo etiam si Deo competit Dominium ut hoc nonnisi voluntas agat, non competit voluntati, nisi ut ab alio determinatæ agat, adeoque non habebit Dominium illum sui actus, sicut nec Feudatario competit regalitas. Denique sicut si non haberet Feudatarius, Jus absolutum disponendi fructuum, quos habet ex feudo, non sal-varetur, quid sit feudatarius. Ergo etiam si non habet absolutum dominium homo, ex jure sibi à Deo concessio suarum actionum, sed actio illius, est ab alio determinatæ, qui habet Domi-nium actionis suæ, quæ actio est quasi fru-ctus voluntatis.

tamen arbitrio proprio tribuatur. Pet nos autem perseverantia divinæ electioni ejusque auxiliis, & non præcedenti proprio arbitrio tribuitur. Intentio autem quæ docet ex prævisiis absolute meritis formari prædestinationem, adhuc illa non tribuetur præcedenti proprio arbitrio sed elevata.

LITERA I. sub initium. Nolunt ita hanc Perseverantiam prædicari, ut non suppliciter emereri vel amitti contumaciter possit. Per nos autem contumaciter Perseverantia amitti non potest, idq; non titulo prædeterminationis, sed ex suppositione, quod detur auxilium cum quo prævidetur quis perseveratus, jam enim ex suppositione consequenti, non potest non perseverare.

IBIDE M. Eis quantum putant (Semi-Pelagiani) ad obtinendum vel amittendum, evidens est quæcumque initium voluntatis. Per nos autem etiam initium voluntatis non debet esse quæcumque, sed supernaturale.

IBIDE M sub medium. Afferunt, inutilem, exhortandi consuetudinem, si nihil in lumine remansisse dicatur, quod correctio valeat excitare, quod quidem inesse Naturæ, sic se dicere consentur, ut hoc ipso, quod ignorantia veritatis prædicatur, ad beneficium præsentis gratia referendum sit. Per nos autem exhortatio, non instituitur, ad excitandum liberum arbitrium viribus suis comisum, licet excitetur liberum arbitrium gratia Dei adjuvandum, ita autem exhortatio illa instituitur ut beneficium præsentis gratiæ, non sit ad illam solam referendum, sed & referendum ad illustrationem interiorem, & ad adjutoriorum requisitum ad actionem, quæ nata est sequi, sicut oportet, post illam illuminationem.

COLLIGES, ex adlatis verbis non immerito à nobis dictum supra, quod quando docuit Prospèr Semi-Pelagianorum esse sententiæ, Deum præcire qualis unusquisque actione est futurus, sub gratia adjutorio, intellectu eis, gratiam prædicationis:

IBIDE M propè finem. Si sic prædestinati sunt, inquit, ad utramque partem, ut de aliis ad alios nullus possit accedere, quod pertinet tanta extrinsecus correctionis instantia. Per nos autem nec reprobi possunt prædestinati, nec prædestinati reprobati, licet id non procedat ex decreto prædeterminativo, sed ex Prædestinatione, quantumvis eam formatam agnoscamus in adultis, sui compotibus, non sine præconsulta libertate nostræ arbitrii, camque ita formari, exinde colligimus. Quia nullibi posuit Augustinus, ita nos gratia Dei adjuvari ut consentire vel dissentire non sit nostræ potestatis. Unde posuit quidem Augustinus, quod Prædestinatione amitti contumaciter non possit, sed non posuit an non id sit ex eo, quia electurus est auxilium quod prævidit eventum habitum, licet consentire vel dissentire nostræ sit potestatis. Et hoc expressum est pluribus locis i. part. citatis, & in parti-

culari lib. de bono Persev. Virumque ipius est, quia ipse preparat voluntatem, & utrumq; nostrum, quia non sit nisi consentientibus nobis. Loquendo autem de malis reprobisque explicans illa verba; Propterea non poterant credere, Tract. 53. in Joan. ait: Ideo non poterant, quia hec Propheta predixerat, idèo autem predixit, quia Deus hoc futurum esse prescivit, quare autem non poterant, si à me queratur, Cito respondeo, quia nolabant. Ubi ut vides Augustinus bonorum & malorum discretionem, refert etiam in nostros consensus vel dissensus.

LITERA K. sub medium. Si autem est qualiscunque dolor, qui ad exhortationem corripiens oriatur, hanc ipsam dicunt causam, proper quam vel rejiciatur alius vel alius assumatur. Per nos autem non qualiscunque dolor sufficit; sed dolor supernaturalis, & hic ipsæ supernaturalis interdum habetur in vita, & tamen non assumitur quis finaliter. Interdum etiam non habetur, & tamen non rejicitur quis finaliter, sed in ipso agone doler; Nam Nobis (ut loquitur Augustinus lib. de Corrept. & Gratia cap. 10. & 12.) non est commissum perseverandi arbitrium, ut commissum primo Parenti. Deinde per nos præter dolorem à parte nostra, debet à parte Dei, & quidem principalius ponи decretum prædestinationis, quod illi negabant. Porro quando repetito contra Gonet diximus, non esse Gratiam Dei ejus Naturæ, ut vi illius non nisi consentiamus, hoc secundum suppositam de prædeterminatione materiam dictum est, quod scil. non ex vi præcise gratiæ, id oriatur, facientis, ut non possit vi sua, oppositum fieri, licet supposuerimus & repetito insinuaverimus ex suppositione consequenti, non posse oppositum fieri.

LITERA L. Putabant Semi-Pelagiani desperationem hominibus exhiberi doctrinæ Augustini de Prædestinatione. Si enim ajunt ita Adam adjutus est, ut & stare posset in iustitia, & à iustitia declinare, & nunc ita sancti juvantur ut declinare non possint, siquidem eam acceperunt volenti perseverantiam, ut aliud velle non possint. Quæ tota doctrina Augustini etiam apud nos tenet. Nam etiam per nos commissum erat & alligatum uni actioni Adami, ut si eam ex gratia Dei implevisset, perseveraret in gratia, adeoq; erat illi commissum perseverandi arbitrium, nobis autem non committitur. Rursus præter bona opera, quæ facere vel non facere est in nostra potestate gratiæ Dei adiuta; Non admittebant ullam aliam à parte Dei prædestinationem, admittimus nos. Unde etiam ut habetur litera M. Non recipiebant eligendorumque esse definitum numerum, admittimus nos. Denique quia admittimus nos, decretum prædestinationis, admittimus eam accipi volendi perseverantiam ut aliud velle non possint. Sed quomodo aliud velle non possunt? Non quidem prædestinatione prædeterminativa, sed selectiva

(R)

auxi-

OD
Ri
Z:

Tractatus IV.

194

auxilii, quod prævidetur eventum habiturum. Quando autem dicimus non admississe illos prædestinationem, id ita accipiendum est: non admississe illos Prædestinationem, quæ sit speciale Dei beneficium, ut aliæ notatum est.

IBIDE sub medium putant Semi-Pelagiani sequi ex sententia Aug. quod reprobis, *Nolle iustitiam, inevitabiliter necessitate conjunctum sit.* Quia autem & nos admittimus decretum reprobavitum, sequitur potuisse Semi-Pelagianos objicere nobis, quod & per nos reprobatis, nolle iustitiam, inevitabiliter necessitate conjunctum sit.

IBIDE sub finem. *Quidquid, inquit, libet, donatum sit prædestinatis, id posse & admittere & retinere propriâ voluntate, contendunt.* Per nos autem non quidem ex prædeterminativa prædestinatione, sed ex selecta auxiliis, non potest prædestinationis donum amitti. Unde admittimus prædestinatos quandam perseverantiam percepisse, ut nisi perseverantes esse non possint, ex suppositione, (ut dixi) consequenti, non autem prædeterminativâ, cùm hæc lædat libertatem.

LITERA M. *Et illud pariter non accipiunt (Semi-Pelagiani) ut eligendorum rejiciendorum que esse numerum definitum velint.* Per nos autem definitus est numerus.

COLLIGES ex hac collatione particulatim facta, doctrinæ Semi-Pelagianorum & nostræ, immerito nobis affungi communionem sentiendo, & nominatim loquendo, circa prædestinationem & finalem perseverantiam. In hoc ab illis distinguimus, quia præter bona opera requirimus decretum Dei prædestinativum, nec requirimus universaliter voluntatem perseverandi. Nam infantes & adulti quinon sunt sū compotes, perseverant, & perseverantia non est alligata illorum voluntati, miltò magis non est alligata tantum operibus ex gratia factis in vita, cùm multi deterrimi totâ vitâ, postea salventur, & aliqui totâ vitâ boni, sub finem delinquent & damnentur, debet ergo aliquid altius intervenire, & hoc est prædestinationis beneficium. Si autem requiritur decretum prædestinativum, falsum erit, quidquid libet donatum sit prædestinatis, id posse illos & amittere & retinere propriâ voluntate.

QUÆSTIO V.

Explicantur & concordantur Propositiones quædam.

Praescindendo ab hoc, in quoq; tandem stet efficacia gratiæ, veniunt explicandæ aliquæ propositiones materiam presentem concernentes.

1. PROPOSITIO. *An possit ponere causam remota, eaq; infallibiliter inferens effectum, & tamen salvâ libertate.* Est propositio quam tuerit utraque Schola Thomistica & Nostra in parte. Thomi-

stica à fortiori: quia per illam etiam prædeterminatio, quæ est causa proxima adferendo infallibilitatem, non auferit libertatem, ex nostris etiam aliqui idem dicunt scientiam conditionatam, & prædefinitiones non auferre libertatem, quamvis adferant infallibilitatem, quia sunt causæ non nisi remotæ, assumuntque ultern, quod ea quæ adferunt infallibilitatem, sed sunt priora non nisi subsistendi Consequentia, non autem prioritate physica non auferant libertatem. *Hæc Doctrina*

NON SATIS FACIT. Tum quia, quod habet prioritatem physicam respectu futurionis effectus, & eam infallibilem ita ut oppositum non possit fieri aufer libertatem. Ergo id quod habet infallibilitatem non nisi Logican, infallibilem tamen aufer libertatem. Cujus anterior Ratio hæc est. Quia prioritas illa Logica debet fundari in aliquo objectivo vero, adeoque objectiva infallibilitate, consequenter fundabitur in aliquo & equivalente prioritati physicae. Tum quia hoc ipsum probari debuillet, quod causa remota adferendo antecedentem infallibilitatem, non mutet modum operandi potentia saltem remotæ, qui ipse modus terminus in hoc stat. Definitio libertatis non dicit, quod causæ causis proximis possit sequi, vel non sequi effectus. Ergo etiam causa remota debet esse talis, ut illa etiam polita, possit non sequi effectus. Tum quia per Nostros, si prædestinaremur inconsulta nostra libertate, auferetur libertas, quamvis illud decretum efficeret modum causæ remotæ; & sicut ignitio ut communiter dicitur, non solum requirit causas proximas, sed & remotionem impedimentorum etiam remotorum, ita & libertas. Potius ergo debet dici. Scientiam, prædefinitionem, aliaque quæ dicuntur esse causæ remotæ, idem non auferre libertatem, quia in sua infallibilitate innituntur exercitio conditionato libertatis, nec sunt causæ necessariæ ad operandum.

2. PROPOSITIO est. *Gratia efficax infallibiliter etiam antecedenter ad Consummum est operativa.* Et *Voluntas humana liberè adeoque indifferentem grata efficaci operatur.* Hæc duas propositiones debent concordari.

RATIO, quia videntur esse contradictoria. Nam una asserit indifferentiam alia infallibilitatem. Concordant hoc Thomistæ, quia efficacia decretorum divinorum, non tantum adstringit ad operationem, sed & ad modum operandi liberè, relinquitque in sensu diviso, pollici oppositi. Nostri autem concordant dictas propositiones: quia infallibilitas illa est ex suppositione effectus, indifferentia autem oritur, quia procedit effectus à causis expeditis ad urtumlibet, non ergo ratione ejusdem habetur indifferentia & infallibilitas, consequenter non contradictoriæ dicti termini opponuntur.

ADDO, duas illas propositiones non debet rejicere.

R. P.
THEML
ZIANOWS
Tom. I: e
D. V

Disputatio V.

195

rejici, non debet rejici. Prima. Quia si gratia efficax antecedenter ad consensum non est et operatura, hoc ipso, non est efficax, in quounque tandem sit eius efficacia, ut notum ex explicatione hujus termini. Secunda etiam propositio non debet rejici: quia voluntas humana liberè operatur cum gratia efficaci.

3. PROPOSITIO. *Gratia efficaci resisti potest, Gratia efficax non potest unquam frustrari suo effectu.* Concordandæ sunt hæc duæ propositiones. Quia si gratia efficax non potest frustrari suo effectu, quomodo illi resistere possum? Cùm posse resistere, sit illud, posse frustrari. Modus concordandi has propositiones est, quod scilicet gratia efficaci secundum suppositionem antecedentem resisti possit, & quod gratia efficax ex suppositione Consequentia, non possit frustrari suo effectu. Thomistæ autem concordant dictas propositiones. Quod gratia efficaci sensu composito resisti non possit, possit in sensu diviso.

ADDO. Duas illas propositiones non debet rejici. Non Primam. Quia desumitur ex Tridentino. Non Secundam. Quia est secundum phrasim dictam ex Augustino: Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium.

Cæterum sunt aliqui qui respuunt illos terminos suppositionis antecedentis, & suppositionis consequentis: quia omnis suppositio dicit antecedentiam, adeoque suppositio antecedens erit antecedentia antecedens, & suppositio consequens, erit antecedentia non antecedens. Sed hæc est Grammatica difficultas. Theologi enim nomine suppositionis antecedentis accipiunt suppositionem in Causa, & nomine suppositionis Consequentis, accipiunt suppositionem petibilem ex secuturitione effectus. Unde in priori acceptione non repetitur idem bis, nec in posteriori, contradictoriū termini ponuntur.

4. PROPOSITIO. *Solus Deus est Causa gratia efficacis. Est positum in voluntate humana, ut gratia oblatæ, sit gratia efficax.* Hæc propositiones debent concordari.

RATIO. Quia si positum est in voluntate humana ut gratia oblatæ, sit efficax. Ergo non solus Deus est causa illius. Modus autem concordandi dictas propositiones, est. Solus Deus est causa gratia efficacis. Quia solus Deus est causa virium inclusarum in gratia efficaci. Et solus est causa selectionis auxilii efficacis. Ly ergo solus positum in prima propositione, excludit potestatem dandi vires & eligendi auxilium prævisum efficax, sed non excludit in creatura Dei gratia, adjuta, vim ponendi connotati requisiti ad rationem efficacis, est n. in potestate creature elevatae, ponere objectum selectionis, hocq; sensu salvari potest 2da propositio. Prima autem propositio vera est. Quia scilicet gratia efficax

in recto dicit vires agendi, quæ à solo Deo ponuntur, quod autem attinet ad connotatum: quia illud ponitur non nisi virtute Dei elevantis, sit ut tribui Deo debeat, sine addito efficacia. Rursus, quia efficacia, sine actuali selectione auxilii prævisi efficacis, perinde se habet, ac collatio auxilii non nisi sufficientis, nec haberet rationem doni, conferretur enim à Deo nesciente, an sit habitura eventum. Selectio autem unicè pendet à Deo. Denique quia in gratia efficaci, quidquid à solo Deo non causatur, non causatur etiam, ut inquit nostri communiter, abullo alio simpliciter: Nam neque conditionatus consensus causatur à nobis sine concurso Dei conditionato. Secunda etiam Propositio verificatur his sensibus ut jam innuit: quia scilicet est in potestate humana consentire gratia, ponere connotatum &c.

5. PROPOSITIO. *Necessaria est gratia efficax ad absolutum consensum. Non est necessaria gratia efficax ad absolutum consensum.* Pro veritate prioris, hæc est ratio, quia habet se per modum principiū ad operationem, & illa posita sequitur absolutus consensus, & non posita non sequitur, qui ergo non est necessaria ad consensum. Pro veritate secundæ Propositionis, hæc faciunt: quia alias carens gratia efficaci, careret aliquo necessario, adeoque sine illa operari non posset, quod dici non potest. Hinc recte prior illa Propositio negari posset, & si quis illam concordare cum posteriori vellet, diceret gratiam efficacem secundum rationem virium esse necessariam ad absolutum consensum, licet non sit necessarium illius connotatum, & quamvis illa non posita non sequatur effectus, sufficit quod sequi possit.

6. PROPOSITIO. *Gratia efficax quæ efficax non causat consensum.* Hæc Propositio in principiis Thomistarum est falsa, aliqui eam ex nostris concedunt, quia consensus conditionatus non est causa sui ipsius, sumendo tamen efficaciam prout aliquid dicit de linea agendi præcisè, sic gratia efficax quæ efficax, causat consensum, licet non quæ infallibilis, cùm etiam infallibilitatis non sit, agere.

7. PROPOSITIO. *Consensus conditionatus antecedit absolutum. Consensus conditionatus non antecedit absolutum.* Prior vera, si sumatur de antecedentia Logica. Falsa, si procedat de antecedentia physica & reali: conditio enim nihil ponit in rebus. Nec conditionatum objectum, physicè & realiter antecedit, seipsum absolutè positum. Secunda autem propositio est vera, si procedat de antecedentia physica, falsa si procedat de antecedentia Logica. Unde antecedenter ad statum physicum formaliter spectata illa propositio est actu vera non nisi in Dei intellectu, objectivè autem non est actu vera nisi fundamentaliter. Sicut in principiis nostris, homo est animal rationale, hæc propositio

(R) 2

OD
Ki
Z:

sitio est actu vera formaliter ab aeterno in intellectu divino, in se autem spectata, non est actu vera, sed fundamentaliter. Unde quando dicimus Nos, priorem esse consensum conditionatum absolutum, nolumus significare quasi aliquid ab aeterno postuerimus, quamvis ab aeterno non fuerimus; sed solum volumus significare, quod ex parte objecti prior sit subsistendi Consequentia, praeterea absolutum, status conditionatus, & quod divinus ordinatissimus intellectus, in priori signo noscat consensum conditionatum, in posteriori absolutum.

Reliquæ Propositiones:

8. PROPOSITIO. *Supposito consensu etiam conditionato, potest non consentire aliquis in statu absoluto. Et supposito consensu conditionato, non potest non consentire aliquis in statu absoluto.* Hæc secunda propositio est vera secundum suppositionem consequentem, falsa secundum suppositionem antecedentem, prior etiam propositione, et si hoc sensu sit vera: quia suppositio conditionata consensus, non adfert secum ullum principium necessitativum consensus, nec ponit intrinseca principia ad consensum absolutum ponendum necessaria: non enim immutat concursum divinum, nec voluntatem nostram indifferentem. Rursus consensus conditionatus non est causa consensus absoluti, hinc suppositio conditionati consensus, non est suppositio causæ, ut non possit nisi operari, consequenter potest adhuc non esse consensus absolutus, etiam ex suppositione consensus conditionatus. Unde ulterius posset homo consensu absolutu efficere, ne unquam fuerit vera suppositio consensus conditionati: nihil enim desideratur quo minus possit ponere dissensum absolutum; dissensus item absolutus potens est facere, ne praefuerit suppositio conditionati consensus. Cæterum ex suppositione consequenti non potest non esse consensus. Ratio. Tum quia consensus conditionatus in his circumstantiis est idem cum consensu absolutu, statu enim non nisi differunt. Ergo si hæc & nunc vera est suppositio consensus conditionati, non potest ille non esse ex suppositione consequenti; nec potest etiam non esse consensus absolutus, utpote idem cum conditionato. Tum quia, si ex suppositione consensus conditionati, etiam secundum suppositionem accepti, potest non esse consensus. Ergo verificarentur duo Contradictria, nempe est suppositio consensus conditionati ut supponitur, non est suppositio consensus conditionati ut probatur: quia quomodo esset verum, consentiret si vocaretur vocatione B, quando actu vocatus vocatione B non consentit. Tum quia, quamvis antecedat consensus conditionatus absolutum, antecedat tamen illum non sine nexus cum absolutu: non enim potest esse major nexus cum quoquam, quam ejusdem se-

cum, idem autem est consensus conditionatus, cum absoluto ut dictum supra, non diceret autem nexus cum se absolutè futuro: Si posito consensu conditionato, ponetur dissensus absolutus: Nam consensus non connectitur, sed disconne&titur cum dissensu.

9. PROPOSITIO. *Supposito consensu etiam conditionato, potest Deus nolle ne sit absolutus. Quæ propositio in sententia Thomistarum vera: quia potest adhuc Deus negare pro statu absoluto prædeterminationem. In nostris etiam principiis est eadem propositio vera: quia non in morem Deus, habet libertatem respectu nostri consensus, quām nos respectu nostri. Ergo si nos possimus non consentire pro statu absoluto, etiam supposito consensu conditionato, poterit Deus velle, etiam in illa suppositione, ne sit consensus absolutus.*

Cum hoc tamen sit, quod supposito consensu conditionato, non sit Deus volitus ne sit consensus absolutus. Ratio, quia in ipso consensu conditionato creaturæ involvitur etiam voluntio Dei conditionata, quæ ex suppositione suad se, infert, quod Deus non sit oppositum pro statu absoluto volitus.

Prædictis duabus Propositionibus est affinitas hæc. *Supposito consensu conditionato non potest homo impedire ne sit scientia conditionata consensus. Et potest impedire ne sit.* Utraq; propositione est vera diverso sensu. Prima, quia scientia divina, est quid necessarium, immanens Deo, quomodo ergo pendebit, à libera dispositione humana, cum ne Deo quidem liberum sit facere aliquid, supposito quod detur objectum illius scientiæ. Secunda Propositio etiam est vera per Nos. Unde inter alios Borrull, discutens de directione scientiæ conditionatae dicit num 853. in manu nostra constitutum est, ne fuerit ea directio.

RATIO autem veritatis hujus propositionis est, quia pro statu absoluto etiam supposito consensu conditionato, secundum suppositionem antecedentem, potest non ponit aliquid, sed dissensus, consequenter etiam impedire potest ne sit objectum conditionatum verum, ad eoque noscatur à Deo ut verum, impeditoque scientia objecto impeditur & ipsa, cum non possit esse sine suo objecto.

Concordari debent dictæ propositiones, et prima sit vera secundum suppositionem consequentem. Secunda, secundum suppositionem antecedentem. Unde ulterius dici potest, quod scientia conditionata pendeat non tantum à consensu conditionato, sed etiam ab absolutu, licet enim consensus absolutus non sit objectum illius, haberet tamen nexus cum conditionato. Imprimis, quia isti consensus sunt idem in re. Deinde, si pro statu absoluto habeo potestatem ut non consentiam, habeo etiam potestatem ut sit falsa conditionata, consenti-

R. P.
THEML
zianows
Tom. Ie
D. V

item si, adeoque ne sit consensus illius scientia; quia illa non est notitia falsi: & hoc fundat neminem scientiae conditionata cum effectu absolu-
to. Ceterum ex rationibus supra factis, nunquam sum impediturus ne sit scientia conditionata, supposito quod fuerit.

Sed de hac impeditione Scientia conditionata, solvende sunt objectiones, quarum meminerunt Autores.

DICES 1. Scientia conditionata fuit ab aeterno, quod autem exstigit ante me, impedit non potest a me, ne fuerit: Nihil enim possum operari antequam sim.

RESPONDE TUR. Quod ab aeterno exstigit non est quidem impeditum a me ne sit, potest tamen impediti ne fuerit, quia licet non possum operari antequam sim, sufficit tamen quod possum operari quando sum: possum autem impedire objectum scientiae conditionatae quando sum, licet non sim impediturus. Deinde objectum scientiae conditionatae fuit ab aeterno non quomodocunque sed dependenter a suppositione consensus mei, & quia haec ipsa suppositio consensus ne fuerit ab aeterno, est prolatum absoluto in potestate mea, sit ut pro eodem statu, sit potestas impediendi ne fuerit illa scientia.

INSTABIS. Scientia visionis non esset a me impedita si non dependeret a meo consensu ab soluto. Ergo cum scientia conditionata non dependeat a consensu ab soluto, neque impedita est.

RESPONDETUR. Scientiam conditionata pendere a consensu ab soluto non tanquam ab objecto, sed tanquam ab aliquo connexo, eodemque realiter, cum consensu conditionato:

DICES 2. Si ergo possum meo determinare scientiam conditionatam consensu, possem quoque meo consensu comparare scientiam conditionatam consensu, hoc non potest fieri: quia non possum determinare Deum ad scientiam conditionatam consensu: si eni meo consensu determinarem Deum ad scientiam medium consensu, etiam Deus ponendo auxilium cum praescientia futuri peccati, me determinaret ad peccatum: quia sicut conjunctio mei consensu cum auxilio est connexio infallibilis cum scientia media, ita positio auxilii conjuncta cum scientia conditionata peccati, est connexio infallibilis cum peccato. Ergo si ego determino Deum, ut habeat scientiam consensu, ita & Deus determinabit ad peccatum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia ita determinabit meus consensus scientiam Dei,

ut illi praesupponatur, totaque ratio cur formaliter haec potius noscatur pars, est meus consensus, licet ratio eliciti, Actus noscendi, tota sit in Deo; jam autem non probatur, totam rationem, quare sit futurum peccatum exinde orihi: quia Deus dat auxilium praevideat fore peccatum cum illo; cum potius praevideat illud ex praesuppositione futurionis ejusdem.

DICES 3. Suo consensu non potest hoc comparare voluntas, quod necessario praesupponatur ad illam, scientia autem media consensu necessario praesupponitur ad consensum: tribuimus enim illi directionem collationis auxilii pro statu absoluto.

RESPONDETUR. Scientiam medium praesupponi quidem ad consensum absolutum, sed non ad consensum conditionatum, unde quia praecedit consensum absolutum potest dirigere collationem auxilii efficacis pro statu absoluto, quia tamen ipse consensus absolutus ex dictis est in mea potestate, etiam post illam directionem, cum ille consensus ab soluto sit idem cum consensu conditionato; etiam post illam directionem erit in potestate ne praefuerit consensus conditionatus, seu objectum illius scientiae directivae, adeoque ne fuerit & ipsa directio, consequetur ut non fuerit praesupposita illa scientia. Directe ergo ad Majorem respondeatur. Suo consensu non potest hoc comparare voluntas, quod necessario praesupponitur ad illam, & quidem tanquam non connexum cum eo, quod situm est in nostra potestate. Concedo quod illud voluntas suo consensu comparare non possit. Si illud necessario praesuppositum sit connexum cum eo quod dependet a nostra potestate, non potest illud comparare voluntas. Nego.

INSTABIS. Scientia media non potest esse posterior positione auxilii, nihil enim juvaret positionem illius. Ergo vel concomitans est, vel antecedens: Si est antecedens positionem auxilii, Ergo & consensus. Si est comitans, Ergo exstigit in eodem signo cum auxilio: Signum autem in quo auxilium exstigit, est necessario antecedens. Ergo & signum in quo exstigit scientia.

RESPONDE TUR. Quod scientia conditionata antecedat positionem auxilii absolutam, & positionem consensus absoluti, sed non quomodocunque: Sed ex dictis, tanquam aliud connexum cum consensu ab soluto: Unde scientia media erit tantum posterior positione auxilii conditionate operaturi.

DISPUTATIO VI.

De aliis Divisionibus Gratiae Actualis.

Plures Divisiones suprà perfrinximus. Unum vel alterum membrum Scholasticè discutiendum erit.

QUÆSTIO I.

De Gratia sufficienti.

Membro, quod est gratia efficax, opponitur gratia sufficientis. Hinc tractandum secerni a se invicem nimium non debent.

DIFFICULTAS I.

De Gratia sufficienti secundum se.

PRÆMITTO 1. Benè appellari aliquam gratiam sufficientem, habet fundatum in Scriptura. Nam 2. ad Corinth. 12. dicitur Paulus: *Sufficit tibi gratia mea.* Et ad 2. Corinth. 3. *Sufficientia nostra ex Deo est.* Et quamvis hoc nomen non haberetur, Sufficit quod usus acceptarit hoc nomen in Scholis accidente necessaryte exprimendi quæstiones disputandas; & sicut nomen homousion, transubstantiatione, necessitas assumpsit; ita & dictum nomen assumere potuit. Quanquam S. Thom. 1. 2. q. 106. art. 2. ad 2. agens de Lege Nova. *Sufficientis,* inquit, *auxilium dat ad non peccandum.* Et Scot, in 1. dist. 46. q. unicā ad 1. Deus, inquit, *wult omnes salvare homines quantum ex parte sui, voluntate antecedente, pro quibus dedit dona naturalia, & leges rectas, & adiutoria communia sufficientia ad salutem.*

PRÆMITTO 2. *Quid veniat nomine gratiae sufficientis?* Triplex est acceptio gratiae sufficientis. Cujus etiam meminit Suar. 1. 4. de grat. c. 2. num. 3. I. Pro auxilio proximè sufficienti. Illud sic definit Suar. *Quando homo per auxilium in se receptum, potest aliquam operationem efficiere, sine interventu alterius prioris operationis, quam impetrat majus auxilium.* Posset & aliter per aliquid quasi prius, & non per negationem intervenientis prioris operationis sic describi gratia proximè sufficientis, quod sit adiutorium, quo posito a parte principii nihil desideratur, ut posnatur operatio gratiosa. Ubi ut vides gratia sufficientis proximè, est conflatum ex pluribus, sancta cognitione, pià affectione, gratia excitante, imo & gratiā adjuvante præparata; ita ut casu quo non sequatur operatio, debeat defecere ejus rejici in libertatem creaturæ. Dixi, quod operatio non sequatur ex hoc auxilio rejici debere in libertatem creaturæ, quia abso-

lutè, quod etiam ex aliis auxiliis non sequatur, quæ Deus offerre posset, rejici debet in judicia Dei. II. Nomine gratiae sufficientis venit per Suarez. Quando homo nondum recipit in se totum auxilium necessarium ad opus, habet tamen à Deo paratum, si se disponeret & illud impetraret. III. Auxilium est sufficientis remotissimè. Illud sic describit Suar. quod ex parte Dei, homini offertur sub aliquo modo vel conditione, quamvis non dum per aliquod supernaturale auxilium inchoatum in homine sit.

PRÆMITTO 3. *Quod primum acceptio gratiae admittat tota Societas.* Negant Janenstæ, ut intelligere est ex epist. 2. Montalti, & ex 1. nota ad eandem. Stabilenda hic erigantia ista sufficientis dicto 1. sensu, de qua Janenstæ tom. 3. lib. 3. c. 2. col. 254. dicit. *Gratia sufficientis videtur esse monstrum quoddam singulare gratiae.*

Punctum Difficultatis I.

Daturum Gratia sufficientis proximè.

DICENDUM est. *Dari defacto gratiam in prima acceptio.* hoc est, proximè sufficientem, seu adiutorium, cum quo possit homo operari velit. Quidquid sit an interdum detur tantum remotè sufficientis, de quo constile Suar. inter alia Lib. 4. c. 18. num. 32. Ruiz de Prædeñi. disp. 45. num. 15. & disp. 39. Sect. 2. Ripalda. disp. 20. num. 52.

PROBATOR 1. Auctoritate S. Script. 1. c. 5. v. 4. *Quid est quod ultra debui facere vobis.* Sicutem non daretur gratia sufficientis proximè, dicere possent Iudæi, non dedisti gratia adiutorium, sine quo tamen nihil possumus. Defectumque conversionis referre debet Deus in defectum adiutorii, non autem in voluntatem, & tamen refert in voluntatem, & tamen refert in voluntatem illis verbis, *Marthæ. Quoties volui congregare filios tuos &c. & nolam.* Actor. 7. dicitur. *Vos semper Spiritum Sancti resistitis, & tamen gratiæ efficacia non resistitur sed sufficienti; nomine autem Spiritus S. non debet intelligi sola prædicatio exterha: quia PP. admittunt gratiam interius sonantem.*

PROBATOR 2. Auctoritate Tridentini et cap. II. de Justificat. Falsa est per Tridentum, hoc propositio: *Dei præcepta homini iustificat adob.*

R. P.
THEML
zianows
Tom. I.
D. V.

ad observandum sunt impossibilia. Ergo illa observare potest. Ergo debet habere gratiam ad illa observanda: additur enim ibidem, quod utique cum divino auxilio præstare possunt, quo posito sic urgetur. Quando aliquis justificatus non observavit præceptum divinum, vel erat illici possibilis, vel non erat possibile observare illud, si non erat possibile. Ergo impossibile, quod est contra Tridentinum. Si erat possibile. Ergo habuit gratiam sufficientem proximè: quia non nisi ex suppositione illius secundum præsentes quas habet vires posset illa observare: ut alibi urgebamus, incompletaque ratione principii potentia, absolutè vocatur impotentia, & ita in tenebris non possumus, seu impotentes sumus videre: quia deest requisita ad videndum lux. Ad quod respexit August. de Nat. & grat. c. 26. ouibus inquit, *Corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus videre non potest.*

Ex eodem Tridentini loco, sic urgetur. Quando aliquis non observat præcepta, vera est propositio illius capituli, Deus impossibilia non jubet, sed jubendo movet, & facere quod possit, & petere quod non possit, & adjuvare ut possit, & si non esset dicta propositio vera, hoc ipso Deus impossibilia juberet. Quod si non jubet impossibilia. Ergo inplete illam causalem & adjuvare ut possit. Cum Tridentinum reddat illici quasi causalem cur illud præceptum non sit impossibile: quia adjuvare ut possit, sed non adjuvare cum, qui non observavit præceptum, gratiæ effaci. Ergo adjuvare sufficienti. Quod autem juvet gratiæ proximè sufficienti hominem justificatum, ratio est: quia si non haberet completem potentiam, impossibilia præcepta illi essent. Sicut impossibile est physicè autem volare sine aliis, & oculo videre sine luce.

PROBATOR 3. Auctoritate Augustini.

1. Est ex Libro de Correptione & gratia c. 7. *Justior videtur excusatio dicentium non accepimus audientiam, quam non accepimus per se verantiam, quoniam dici potest homini, ex eo quia audieras, & tenueras, eo perseverares si velles.* Et cap. II. *Istam gratiam, (supple efficacem) non habuit primus homo, quam nunquam vellet esse malus, sed sane habuit, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset, & inferius.* Tale erat adiutorium quod deficeret cum vellet, & in quo permaneret si vellet, non quo fieret ut vellet.

2. Ex Lib. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 6. *Dubitare non possum, nec Deum aliquid impossibile homini præcepisse, nec Deo ad opitulandum. & adjuvandum quo sit, quod jubet, impossibile aliquid esse, ac per hoc potest homo si vellet, esse sine peccato, adjutus a Deo, en agnoscit auxilium.* Quod posset sive vellet.

3. Est ex lib. 83. quæst. 68. ad illam canam quam Dominus in Evangelio preparat, nec omnes vocati ad illam venerunt, neque illi qui non venerunt, venire possunt, nisi vocati, itaq; neque illi sibi tri-

buere debent qui venerunt: quia vocati venerunt, neque illi qui noluerunt venire debent alteri tri- buere nisi sibi, quia ut venirent vocati, erat in eo- rum libera voluntate. Quomodo autem esset in eorum libera h[ab]it[us] & nunc voluntate venire, si aliquid desideraretur à parte principii?

4. Auctoritas est, ex lib. de peccat. merit. jam cit. c. 17. ubi querens. *Cum homo in hac vita possit esse sine peccato. Cur non sit?* Respondet, *possem facillime & veracissime respondere: quia homines nolunt.* Ergo apparet defectum illum non in Posse, sed in Negationem liberæ operationis rejici debere, quamvis habitum fuerit Posse gratiæ sufficientis.

5. Est, ex lib. I. de Gen. c. 3. *Solis istius corporei lumen non illuminat omnem hominem, sed corpus hominis & mortales oculos, in quibus nos vincuntur, Aquilarum oculi, qui solem illum multò melius dicuntur quam nos aspicere; illud autem lumen non irrationabilium animalium pascit oculos, sed pura corda eorum qui Deo credunt, & ab amore visibilium rerum & temporalium sed ad eum præcepta servanda convertuntur, quod homines omnes (subdit) possint si velint: quia illud lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

PROBATOR 4. Auctoritate S. Thomæ.

1. Auctoritas est. Ex prima secundæ sup. citata.

2. Auctoritas de verit. qu. 24. a. II. in Corpor. *Obstinatio in via est imperfecta, ita quod non defacili possit quis cooperari, ut exeat de peccato, non potest autem ita esse obstinatus in malo, quin ad suam liberationem cooperari possit.*

3. Auctoritas in cap. I. ad Corinth. lect. I. *Non videretur esse fidelis Deus, si nos vocaret ad Societatem filii, & nobis denegaret, quantum in ipso est, ea per qua per venire ad eum possemus.* Pluravide in Thesibus 99. Derkennis.

PROBATOR 5. Rationibus, quarum indiculum fusiū à Ruiz tractatarum facio. Concessio hujus gratiæ pertinet ad meliorem providentie modum, quam non servari, nec ratio nec Auctoritas probat, ut ostendit Ruiz d. 40. de Prædest. Sect. 6. & si nondaretur, tunc initium impediendi justificationem non à nobis, sed à Deo foret, si scilicet Deus negaret aliquid simpliciter requisitum ad actualiter operandum, ut ipse ostendit disp. 41. Sect. I. ad quod respiciunt illa verba de Correp. & grat. c. 3. *Potest dici homini, in eo quod audieras & tenueras, in eo perseverares si velles, nullo autem modo dici potest, id quod non audieras crederes si velles.* Cum igitur Deus exspectet peccatores ut misereatur, non potest dici, quod denegat ex sua parte aliquid necessarium ad actionem, ut idem ostendit d. 41. S. 6. ad quod respexit August. epist. 107. ad Vitalem. *Quomodo Dominus Deus exspectat voluntates hominum ut preueniat eum, ut eis det gratias, cum gratias ei non immetit agamus de iis, quibus, ei non creditibns,*

(R) 4 dentibns,

dentibus, &c. misericordiam prorogavit. Exprobret Deus in vacuum suas gratias receptas. Ifai. 5. Matth. 21. ad Hebr. 6. immerito autem id faceret, si a sua parte requisitam ad agendum gratiam non conserret. Ut ostendit idem D. 42. Sect. 1. & reliq.

Imo nec sanctitas unius, alterius peccatum daminaret, si peccans non haberet necessarium ad agendum requisitum, ut videtur est apud eundem Sect. 7. Unde etiam Aug. respondens ad hoc, quod si peccarunt primi Parentes in natura integrâ, nobis multò magis peccandum sit, respondens inquam lib. 3. de libero arb. c. 9. inquit, *Recte fortasse querentur si erroris & libidinis nullus hominum victor existaret.* Cum verò ubique sit presens, qui multis modis per creaturam sibi in Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem &c. conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, &c. quod vulnerata membrâ non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Addo, ex eo ipso, quia nos præcepta obligant, colligi potest, nihil nobis sufficiens & necessarium ad operandum, deesse, aliâs præcipere nobis quod non est in nostra potestate, quod argumentum dilatat Ruiz totâ disp. 43. Ad quod respicit Aug. 1. de natura & grat. cap. 69. *eo ipso quod creditur, Deum justum & bonum impossibilia non posuisse præcipere hinc admonemur in facilitâs quid agamus, & in difficultibus quid petamus.* Addit, ejusdem locum in Ps. 56. *Neque imperaret hoc, Deus si impossibile judicaret ut ab homine fieret, si considerans infirmitatem tuam deficit sub præcepto, confortat in exemplo, adest ille qui præbeat exemplum, ut præbeat & auxilium.*

Denique si ipsi præfici & prædestinati habent gratiam sufficientem, multò magis alii. Antecedens autem docet Aug. 1. de Præd. & grat. c. 13. *Alios derelinquens ad aequalitatis justiciam reservavit, nulli tamen agnoscendâ veritatis absentia facultatem.*

Punctum Difficultatis 2.

Explicaneur Auctoritates in oppositum.

1. **A**UCTORITAS est. Ex Sac. Script. quæ non raro dicit de reprobis & obdurate, & in particuli ad Hebreos 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati &c. & prolapsi sunt renovari ad penitentiam.*

RESPONDETUR. Illo loco non plus velle Apost. quâm quod baptisatis non detur renovatio per iteratam baptismi susceptionem, sed & aliter hic & alii loci explicari possunt, quod Ly impossibile sumatur illic pro valde difficulti, & raro evenienti, non autem pro simpliciter impossibili, hujus habetur fundamentum in Arist. lib. 1. de Cœlo cap. 11. *Impossibile inquit, duplicititer dicitur, aut enim, quia non verum est dicere ordinum esse posse, aut quia non facile, nec citò, nec bene erriri potest.* Similia habet S. Thom. 1. par. q. 86. art. 1. ad 2.

2. **A**UCTORITAS est Aug. in lib. de Cor-

, rept. & grat. cap. 11. *Si hoc adjutorium, vel angelum, vel homini, quam primum facti sunt defusus, set, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio possit manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent, adjutorium quippe defusum, sine quo manere non potuissent; nunc autem quibus deest tale adjutorium jam pâna peccati est.*

RESPONDERI solet. Quod hic locus debeat intelligi de negatione auxilii efficacis. *Hac Responso*

NON SATIS FACIT. Quia hic loquitur de adjutorio quod datum Angelis malis, & Primi Parentibus, hoc autem non erat efficax. Rursum: quia agit de auxilio quod si non daretur, sine culpa caderent Angeli & Adam, sed hoc non nisi fuit sufficiens: quia cum efficacia non cedissent. Nec est ad hoc recurrere, quod hic Augustinus agat de gratia habituali; nam si caruisset Adam gratia habituali, habuisset autem sufficientem, cum culpa cecidisset, & tamen hinc Augustinus de gratia, quâ si caruisset Adam, sine culpa cecidisset.

RESPONDET 2. Ruiz de Prædest. cap. 41. Sect. 7. Peccatum Originalis est, quibus deest adjutorium tale, quale non defuit Angelo, & primo hominî, videlicet: ut sine illa difficultate possit perseverare si vellet. *Hac Responso*

NON SATIS FACIT. Quia de tali hic auxilio loquitur Aug. quod nisi datum fuisset primo hominî, sine culpa cecidisset; hoc autem auxilium, non est facilitativum, præcisè loquendo. Nam quâmvis non facilitasset; modò deditset sufficiens vires ad agendum, non utendo illo cum culpa cecidisset Adam.

RESPONDERI potest 3. Quod agat hic quidem August. de auxilio sufficiente, dicitq. illud datum Angelo & Adamo, & si hoc non fuisset datum, cadere illi non fuisset culpa: quia denegatio illius auxilii, non fuisset in peccatum alius antecedentis peccati facta; sed referri debet in meram voluntatem Dei, consequenter cade-re sine illo auxilio non fuisset illi culpa. Sed quâmvis nos hoc auxilio careamus: quia negatio illius in originale, & actualia nostra, referri potest, adhuc sine illo cadentes, verè peccamus. Hanc responsonem non esse damnandam videtur supponere Pallavic. in votis Consultorum apud Montalcum in Censura prima propositionis, si hæ censuræ non sunt Apocryphæ. Sicque docent Henricus, Gregor. Cajetan. Rofens. Ruardus. Omnes apud Vafq. in i. p. diff. 97. cap. 2. *Hac Responso*

NON SATIS FACIT plenè, quia non se expedit distinctè ab hac propositione. An detur auxilium sufficiente, de quo hic, supposito etiam originali.

RESPONDET 3. Suar. lib. 4. de Gratia, cap. 18. hum. 16. Quod scilicet datum sit auxilium primo parenti tale, ut cum illo non tantum singula peccata, sed etiam omnia collectivè vire posset; adeoque etiam perseverare in grati-

R. P.
THEML
zia nows
Tom. I.
D. V.

etiam probat Suar. Auctoritate August. tunc ergo dederat Deus bonam voluntatem, in ea quippe fecerat illum rectum, dederat adjutorium in quo posset perseverare si vellet; ut autem vellet, in ejus religione arbitrio. Et infra. *Quia noluit permanere profecto eius culpa est, si permanere voluisset.* In natura aurem lapsa, auxilium quod datur ad posse perseverare non est tale, ut cum illo tantum de facto perseveret, & velit, sed indigemus alia speciali motione Dei, quae quia non datur, poena peccati est. *Hæc Responso*

NON SATIS FACIT. Quomodo enim, quamvis non habuisset gratiam ad totam collectionem peccatorum vitandam, sine culpa cedisset. Cum nos non habendo gratiam ad omnia vitanda venialia; tamen in singulis, cum culpa cadimus. Deinde nullus textus August. citatur à Suar. qui ostendat loqui Aug. de illo auxilio ad omnia vitanda peccata. Denique perseverasset quidem Adam in gratia sicut & posteri, si non peccasset primo peccato, sed quod alio non esset peccatus, licet delendo postea illud, de hoc non constat. Denique cum incepisset Suar. loqui de collectione peccatorum, prolabitur ad perseverantiam, quæ duo longè diversa sunt.

RESPONDERTI tandem potest. Quod August. affirmet non omnibus semper dari auxilium proximè sufficiens, sed interdum negari in peccatum peccati, cum tamen proximè sufficiens haberet Adam, quo si caruisset, sine culpa cedisset: quia subtractione illius auxilii, non potuisset reduci in ullam antecedentem culpam, nec est absurdum dicere, quod interdum non datur auxilium proximè sufficiens. Unde etiam Innoc. non quomodocunq; dicit posse secundum præfentes, quas habent homines, vires (hoc est proximè) servare præcepta, sed justos, eosque non quomodocunque acceptos sed volentes & conantes; sed inde non sequit, ut non dari usquam auxilium proximè sufficiens condistinetum efficaci, cum illud dari, alia loca August. Innocentiq; decretum evincat. Oppositi autem negant, usquam dari tale auxilium, distinctum ab efficaci, & tamen proximè sufficiens, & dans totum quicquid à parte potentia requiritur. Vide i. p. D. 5. q. 4. D. 2. plura de hoc loco

3. AUCTORITAS est Aug. ex q. 2. ad Simpl. *Ad alios vocatio quidem pervenit, sed quia talis fuit, quæ moveri non posse, vocati quidem dici poterunt, sed non eleæti.*

RESPONDETUR. Ly non posse, non excludit absolutum posse converti, sed ostendit vel difficultatem, vel suppositionem malæ voluntatis; quo etiam modo debet explicari locus ex Lib. de Prædest. SS. cap. 6. Unde quando etiam ibidem dicitur, Deum suo iudicio aliquos non docere, intelligendum est, non docere efficaciter; quando autem ibidem cap. 8. dicit. Non in hominum esse potestate sed in Dei, ut habe-

ant potestatem filios Dei fieri, id ostendit gratiam esse in potestate conferentis Dei, sed non negat Deum hac potestate uti, etiam si non sequatur effectus v. g. conversionis; quando autem cap. 14. ibidem docet, quod aliquibus non tantum datum non sit ut crederent, sed etiam non esse datum unde crederent, reprobisque non adhiberi ea dicta & facta, quæ possent credere si audirent. Ly illud unde accipiendum erit de unde auxilii efficacis, majoris que in ratione Doni.

4. AUCTORITAS est ex Lib. expofit. quæ rūndam propositionum epift. ad Röm. Prop. 62. *Non ergo hoc illi (supple Pharaoni) imputatur quod tunc non obtemperat, quandoquidem obdurato cor de obtemperare, non poterat.* Sed quia dignum se prebuit cui cor obduraretur priori infidelitate. Quam propositionem non tractavit August. licet retractarit plures ex eodem libro.

RESPONDETUR. In dicta Auctoritate, duo esse difficultia. Imprimis, quia dicitur illi non imputari quod non obtemperarit. Ergo per nos non debuit habere gratiam sufficiemt: quia per nos qui illam non haberet non peccaret in aliè agendo. Deinde quia dicitur in dicta Auctoritate, quod Pharaon non potuerit obtemperare. Quod attinet ad secundam propositionem. Ly illud non poterat, potest accipi ex suppositione consequenti, & secundum præscientiam, ut ordinarie loquuntur nostri. Desumitur hæc responsio ex ipsomet August. tr. 53. in Joann. ubi explicans, quare non potuerint credere Judæi, sic responderet, *quare autem non poterant, inquit, si à me queratur, citò respondeo: quia nolebant.* Ad illud autem primum quod attinet, est quidem verum, quod destitutus sufficienti gratia non peccet, sed non ad hoc hic attendendum, sed attenditur quod hic, qui in sua obduratione non habet gratiam efficacem, illam præcisè non habendo non peccet, sed peccat illo actu in cuius peccatum denegata est illi efficax gratia, colligitur hæc mens August. ex aliis locis quæ recitat Ruiz de prædest. d. 45. S. 7. Hinc etiam in lib. 83. quæst. dicit Aug. Pharaonem noluisse converti, & non dicit, non potuisse. Unde loco citato in Joann. sic loquitur Aug. *Non poterant, inquit, credere, non quia mutari in melius homines non possunt sed quamdiu talia sapiunt (ex suppositione scilicet dissensus) non possunt credere.* Ad quod attendens docet Suar. quod scilicet: quia in sensu composito cum dissensu non obtemperet aliquis, non imputatur illi ad culpam, sed imputari illi ad culpam, quod posuerit sensum compositum. Posset etiam æquivalenter hunc locum August. retractasse. Nam Serm. 68. de Temp. confutat Doctrinam eorum, qui dicunt Pharaonem non peccasse.

5. AUCTORITAS est, ex pluribus locis August. & plurium Conciliorum. Ubi dicitur Deum neminem deferere nisi ipse prius defetur,

ratur, quæ desertio non est intelligenda de auxilio efficaci. Ratio: quia de facto Deus deseruit aliquos, v. g. Angelos malos & Adamum gratiæ efficaci, antequam ipsum deseruerissent. Neque enim ad primum peccatum præsupponeretur aliud peccatum. Ergo deserit Deus, etiam auxilium sufficiens non conferendo.

RESPONDETUR. Hunc locum posse accipi de gratia habituali quæ non afferatur ante peccatum. Potest etiam accipi de gratia actuali, quia scilicet nullus negat gratiam suam concomitantem, nisi stet per malitiam ipsius hominis non lentis operari: Quando autem alicubi negat Aug. quod Deus omnes homines etiam à parte sua voluerit salvare, intelligendus est quod non voluerit omnes à parte sua eodem modo salvare, quia non omnes efficaciter, nec à parte sua Deus selegit auxilium, cùm selectio illis ad Deum spæctet.

6. AUCTORITAS est ex Epist. 106. ad Vitalem col. 6. ubi cùm dixisset: Scimus majoribus ad singulos actus dari gratiam, subdit, *Scimus eis quibus non datur justo iudicio Dei non dari*; qui locus accipiens de gratia sufficienti: quia etiam majoribus non ad singulos actus datur gratia efficax.

RESPONDETUR. Videri has duas propositiones contradictorias, quia si majoribus ad singulos actus datur. Ergo non denegatur. Hinc in priori propositione loquitur August. de gratia sufficienti, quæ est indifferens ad sufficientem proximè & remotè; in posteriori autem loquitur vel de gratia efficaci, vel de gratia proximè sufficienti.

7. AUCTORITAS ex Lib. 1. Retract. cap. 11. Qui verò inquit cogenti cupiditati boni voluntate resistere non potest, ideo facit contra præcepta justitia, cùm hoc ita peccatum est, ut sit etiam pæna peccati; Ubi August. agnoscit non posse resisti cupiditati.

RESPONDETUR. Cùm dicat August. non solum illic esse pænam peccati, sed etiam esse peccatum, debet intelligi dari auxilium sufficiens. Ly ergo illud non potest, vel intelligitur de non potest facile, vel non potest proximè, vel ex suppositione dissensu.

Punctum Difficultatis 3.

Ad quid detur Gratia sufficiens?

Communis est persuasio Thomistarum, gratiam sufficientem dari quidem ad posse agere, sed non dari ad agere actu. In præsenti concedendum est, quod si detur gratia non nisi remotè sufficiens, ea hoc ipso non posse agere proximè actu, hoc ipso enim non est posse remotum. Sed quod gratia sufficiens proximè detur non tantum ad posse agere, sed etiam ad agere actu, de hoc in præsenti discurrendum.

DICENDUM est. *Gratiam sufficientem dari etiam ad posse agere actu.*

PROBATUS 1. Auctoritate Trident. quam proponit Suar. l. 4. cap. 7. quem consule, accedit Auctoritas Catechismi Romani, in explicatione Orationis Dominicæ ad verba Dimitte nobis. *Nemini inquit, dubium esse potest, quin illa auctore in nostra potestate sit, nobis Dei gratiam conciliare.* Ubinon dicit posse conciliare; sed conciliare quod actum importat.

PROBATUS 2. Variis Auctoritatibus pp.

I. Sit August. Libr. 1. ad Simplic. q. 2. *Nihil ergo Esau & non eucurrit, sed & si voluisset & eucurriisset.* *Dei adiutorio perverteret, ubi ut vides, non concurrit actualiter* refert August. in noluisse illius, & non in defectum posse actu currere.

II. Est Fulgentii quam recitat Ruiz, de Prædestinat. d. 39. S. 2. cx epist. 7. ad Venantium. *Multus est ad ignorendum, in quo multo nihil datur, in quo est omnipotens misericordia, & omnipotencia misericors est, deeset autem illud posse operari actu.*

3. AUCTORITAS est Cybilli, Lib. 1. in illa ubi ad illa verba, quid est quod debet faceretur. *Vincæ meæ, dicit: Si nullius rei indigamus, profectò neque alicuius auxilii omnino nullus.* Certe autem deeset auxilium omnino necessarium, si non daretur id, quod possit agere actu.

PROBATUS 3. Quia, si gratia sufficiens (supple proximè) esset ad posse agere, & non esset ad posse agere actu, & esset ad posse agere, ut probatur: quia posse agere, est posse actum, seu actionem: agere enim infinitivum, & actio seu actus pro eodem sumuntur. Si autem illud auxilium est ad posse agere. Ergo & ad posse agere actionem, seu actu, hæc enim verbis differunt: Nam quamvis posse actionem, & agere actu non sint idem, tamen posse actionem, & posse agere actu idem est: quia actio semper est actu actu actualiter, hinc posse actionem, erit posse agere actu.

Idem mediis terminis sic aliter proponitur. Posse agere nec sit secum essentialiter posse adiungere. Ergo si gratia sufficiens datur ad posse agere, hoc ipso datur ad posse agere actu. Antecedens probatur. Tum quia. Potentia Viva, auditiva, & alia innectunt secum essentialiter posse actuale visionis, auditionis, &c. Unde tamen, quia visiva non habet posse actuale auditionis, rectè infertur à posteriori, ne habet posse auditionis, idque ex nexus inter haec duos posse agere, & posse actu agere. Tum quia. Potentia quæ essentialiter non potest agere actu, non est potentia ad agere: ex nullo enim capite potest dici posse agere, si implicat ut agere actu: quid enim potest; si implicat ut illud faciat; quia illud ly implicat, supponit proly non potest. Unde si implicat illud agere actu quod

R. P.
THEML
zianows
Tom. I.
ID. V.

potest facere, hoc ipso non potest facere quod potest facere; quæ duo sunt implicatoria, potest enim agere ut supponitur, non potest autem agere, quia implicat ut agat. Nam Ly implicat supponit pro non potest.

Neque valet si dicas, quod illi gratiæ, quæ est ad posse agere, licet non ad posse agere actu, quod inquam illi gratiæ non sit impossibile agere, sed tantum sit impossibile agere actu. Non inquam valet. Quia si illi est impossibile agere actu, est impossibile agere, cum non agatur nisi actu. Sicut si impossibilis est alicui visio, impossibile etiam, est videre, cum illud videre, visio ne exerceatur.

Tum quia, implicat ut illud posse agere non dicat ordinem transcendentalē ad aliquid in linea posse agere. Sicut intellectus dicit ordinem transcendentalē ad intellecções, voluntas ad volitionem. Si autem gratia sufficiens daretur non nisi ad posse agere, ad quid rogo dicet ordinem transcendentalē? non ad effectum seu actionem: quia hæc illi implicant, nihil autem aliud ostendi potest.

Neque valet dicere, quod gratia sufficiens detur quidem non tantum ad posse agere, sed & ad posse agere actu, licet non detur ad agere actu: quia hoc ipso nostram sententiam tenebis: non enim jam effectum actionis recipere poteris in ipsam gratiam, sed in malitiam creaturæ.

Tum quia, nihil potest constitui sibi oppositio: hoc ipso enim non est hoc quod est, si sibi oppositio seu eo, quod non est, constitueretur. Ergo nec posse agere constitutur sibi oppositio. Sed ipsi posse agere, est oppositum non posse agere, sunt enim hi contradictorii termini. Ergo etiam ipsi posse agere, est oppositum non posse agere actu, quod ipsum probatur. Quia in re non posse agere actu, & non posse agere sunt idem, sicut in re idem sunt, non posse existere actuali existentia, & non posse existere. Sicut enim existere exercetur actuali existentia, ita & agere actu, quia ipsum posse agere, involvit actu.

OBJICITUR 1. Si gratia sufficiens, non tantum daret posse agere, sed posse agere actu, nullo distinguetur a gratia efficaci.

RESPONDE TUR. Illam fore distinguendam, non quidem in ratione entis, sed in ratione doni, distinguunturque non ratione posse agere actu, quod importat rationem virium, sed ratione connotatae, vel non connotatae operationis.

OBJICITUR 2. Ad operandum non solum est necessarium auxilium præveniens, sed etiam cooperans. Sed gratia sufficiens excludit cooperantem. Ergo non adfert omnia necessaria ad operandum.

RESPONDE TUR. Dupliciter posse nos speare auxilium cooperans, in actu primo, & in actu secundo. In actu primo spectatum est auxilium præparatum à voluntate Dei, si homo velit operari. Sic iustum auxilium cooperans

est necessarium, habeturque in omni auxilio sufficiens; in actu autem secundo auxilium cooperans, est actualis exhibitio illius auxilii, & sic tale auxilium non datur quidem sine ipsa actuali operatione, quam non habet sufficiens, sed etiam non est ad agendum necessarium: quia non distinguitur ab ipsa actione causa secundum, quæ ad seipsum per modum principii non est necessaria. Consule de hoc Suarez Lib. 4. de Aux. cap. 4. n. 12.

OBJICITUR 3. Auxilium efficax importat operationem; quæ ipsa operatio est gratia: ex qua propositione duo sequuntur. Imprimis: quod in auxilio sufficiens non reperiatur aliqua gratia, quæ reperiatur in efficaci: Deinde: quod illa non detur ad operari actu: quia dari illam ad operari actu, est dari cum illa gratiam illam operationis.

RESPONDE TUR. Quod operatio ipsa gratiosa sit quidem gratia. Unde etiam ipsam actualē Beatitudinem appellat August. alicubi gratiam, sed non est gratia sumpta pro viribus operandi, sed gratia sumpta pro dono, & quasi effectu virium operandi. Unde non reperiatur quidem in auxilio efficaci aliqua gratia sumpta pro ratione virium, quæ saltē in actu primo proximo non habeatur in sufficiens proxima gratia, licet reperiatur aliqua gratia in ipsomet efficaci adjutorio, sed sumpta pro dono aliquo gratuito, & effectu virium.

DIFFICULTAS II.

Quid velit illud Principium. Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.

INTER fundamenta quare detur gratia sufficiens usurpari solet illud Axioma; facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam. Ripalda disp. 20. ponit 8. diversos sensus prædicti proloquii, attingemus specialiores.

EXPLICANT 1. Aliqui facienti quod in se est ex viribus naturæ Deus non denegat gratiam supernaturalem. "Et isti operibus ex solis viribus naturæ factis tribuunt meritum de congruo, aut vim dispositivam, & quidem quod habent rationem meriti de congruo docuit Durandus, Gabr. referens pro se Occam, & Scot. his adde Almain. Majorem. Javell. Turrecrem. Cumerar. & S. Th. in 2. dist. 28. q. 1. a. 1. Sed dicitur retractasse 1. 2. d. q. 109. a. 6. quanquam Noster Vasq. ubiq; dicit contrarium fusile S. Thomas in explicatione. Quod prædicta opera remotè non nisi disponant ad justificationem, eò quod proximè mereantur non nisi auxilia actualia supernaturalia, ita docuit Driedo, Beccanus, Henricus, Conradus, Viguerius, Gerfon: Alens. Scotus, Cajet. quos recitat in particulari Ripalda disp. 16. S. 1. his accessit suo modo Lessius de Auxil. append. ad cap. 10. & Arriaga in MS. ut se refert hinc disp. 41. n. 14. Hæc Explicatio

NON

Tractatus IV.

204

NON SATISFACIT. Tum quia dicit Trident. Sess. 6. de Justif. cap. 5. Declarat præterea (supple sancta Synodus) ipsius justificationis exordium in adulis, à Dei per Christum Iesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione, quā nullis existentibus eorum meritis vocantur. Per oppositos autem vocantur existentibus meritis viri naturæ. Similia habet Can. 3. revocatque se ibidem in marg. ad Araufic. 2.

Tum quia, Augst. Lib. de Gratia Christi c. 22. sicut ait: *Gratiam Dei sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad*

pietatem attrinet veramque iustitiam fieri posse non dubitet. Et tamen per oppositos, viribus naturæ id fieri posse dicitur, quod pertinet ad pietatem, & collationem gratiæ supernaturalis. Similia habet Libr. de Bono Persev. c. 13. *Satis dilucide ostenditur, inquit, inchoandi gratiam Dei, non secundum merita nostra dari, sed donari secundum ipsius secretissimam, eandemque iustissimam, beneficentissimam sapientissimam voluntatem.* Similia habet Serm. 15. de verb. Ap. cap. 2. *Gratia precessit meritum tuum; non gratia ex merito, sed meritum ex gratia.* Tum quia. Damnatus est error Semi-Pelagianorum, qui dicebant, quod secundum merita naturalia justificatio nobis tribuatur, dicebantque justificationis initium esse ex nobis, bona scilicet naturalia ponentibus, quorum intuitu det nobis Deus supernaturalia. Hanc nihilominus sententiam ab hoc errore excusat Medina, Suar. lib. 3. de Aug. cap. 2. n. 6. Tann. disp. 6. q. 3. n. 221. Nihilominus quidquid sit de Censura, argui contra illam potest. Concedamus enim quod Semi-Pelagiani negarint omnia auxilia supernaturalia, quæ antecedant liberi arbitrii uitum. Sed an non in hoc etiam errarunt, quod dixerint intuitu meritorum naturalium dari gratiam, naturamque esse inchoativam justificationis? Quod autem etiam hoc sensu damnati fuerint, colligitur ex ep. 91. Aug. Unde est illa longa Arauficani Can. 6. Enumeration: *Si quis sine gratia Dei credentibus, voluntibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, potentibus, querentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri, non autem divinitus, ut credamus, velimus, vel hoc omnia sicut oportet agere valeamus &c. aut humilitati, aut obedientie humano subjungit gratia adiutorium, resiit Apostolo dicens: quid habes quod non acceperisti.*

EXPLICANT 2. alii; facient quod in se est ex viribus gratiæ supernaturalis, Deus non denegat ulteriora auxilia supernaturalia. Hanc explicationem tuerit post alios Tann. de grat. d. 6. q. 3. n. 216. *Hac Explicatio.* Si accipiatur objectum Doctrinæ, vera est, indubie enim Deus dat auxilia ulteriora supernaturalia, operantibus bene supernaturaliter. Sed Nego dicti proloqui hunc esse sensum.

RATIO. Tum quia. Dubitatum semper de sensu illius proloqui; & non dubitatum un-

quam de objecto doctrinæ allato. Tum quia. Ut advertit Ripalda d. 20. n. 1. non dicitur, accienti quod in se est Deum conferre gratiam, ut illam confert omnibus bene utentibus supernaturalibus donis. Sed dicitur Deum non negare gratiam, quæ significatio videtur minor, & extenuativa. Ergo sensus illius Axiomatis debet ostendere nexus extenuativum cum gratia. Tum quia. Si foret persuasio Doctorum de sensu, frustra esset recursus, à tot Auctoribus factus ad aliquid naturale.

EXPLICAT 3. Ripalda. Quotiescumque homo agit quod sibi datum est, ut actum virtutis naturalis efficiat, jam adest antecedenter Deus, cum gratia supernaturali, ut vel eum actum intrinsecè naturalem, extrinsecè supernaturalem, ac subinde salutarem edat, vel simul cum actu intrinsecè naturali, alium ejusdem virtutis, intrinsecè supernaturalem eliciat circa idem obiectum formale. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Non convincit illud, quod antecedenter ad actum naturalem detur gratia supernaturalis: & esset enim ille actus naturalis ut supponitur, & non esset quia proficeretur, à principio supernaturali. Et sicut principium naturale connaturaliter, ut supponitur non elicere actum supernaturale, nec principium supernaturale connaturaliter elicere actum naturalem; fundatur hoc ulterioris hoc principio: quia unaquæque potentia determinat sibi certam speciem actuum. Quæratio probat hunc actum non extrinsecè, sed intrinsecè debere esse supernaturalem. Tum quia. Si dicti Axiomatis esset hic sensus; Deus antecedenter ad actum naturalem dat gratiam supernaturalis tunc non esset verum, facient quod in se est, Deum non denegare gratiam: Jam nim antecedenter ad actum daret illam gratiam, & tamen hoc quod dicitur non denegat importat formalitatem subsequentis. Tum quia. Si verum esset, quod dum agitur actus supernaturalis, conferat Deus auxilium supernaturalis, ut circa idem obiectum eliciatur actus supernaturalis, possemus esse securi de nostra justificatione, quod est contra Paulum & Trident. Sequela autem probatur, quia de fidei habentem actum supernaturalem amoris, iudicari in infusione gratiæ, cum qua non starceretur. Ergo cum eliciendo actum naturaliter v. g. amoris semper eliciamus actum supernaturalem itidem amoris, eliciemus id quod trahit secum infusionem gratiæ, & deoque certi erimus de nostra justificatione. Deinde ponamus quod aliquis non nisi actum naturalem velit facere, quomodo debebitur illi simul gratia supernaturalis. Sed posito quod etiam vellet actum supernaturalis facere, inquirendum veniet de inveniente quale esse debeat? Si naturale, redunt Argumenta contra primam explicationem allata.

si supernaturale, redeunt argumenta facta contra secundam explicationem.

Sed accedamus ad explicationes, quae teneri possunt.

1. *EXPLICATIO* est. *Quam habet Herize.* p. 27. cap. ult. *Eas sic proponi potest.*

Distincta sunt hec: facienti quod in se viribus naturæ, datur gratia supernaturalis. Et, quia facit aliquis quod in se est viribus naturæ, ideo illi datur gratia supernaturalis. Hæc secunda Propositio est falsa, & favet formalis Semi-Pelagianismo. Prior autem propositio vera est, sensumque dicti Axiomatis facere potest. Inter illas autem duas propositiones hæc differentia est. Quod in priori non significatur nisi merita concomitantia, aut potius ex præsuppositione sequela gratiæ supernaturalis post actiones naturales. In posteriori autem significatur, nexus, causalitas, illatio positionis gratiæ, ex antecedentia meritorum naturalium. Unde ulterius concomitantia illa gratiæ supernaturalis ad actiones naturales, licet non supponat quod illæ actiones ponant aliquid morale ad illam concomitantiam, supponit tamen aliquid ponit physicæ ad cujus positionem sequitur collatio gratiæ supernaturalis. Et sicut v. g. positio naturalis rationalis est aliquid præsuppositum physicæ ad infusionem gratiæ, neque enim illa natura etiam in fundi brutis, nihilominus præsuppositio illa naturæ rationalis non confert quidquam morale ad infusionem illam gratiæ, ita etiam actus illi ponunt præsuppositionem physicam, non moralem.

DICES 1. cum Rimalda. Gratia antecedere debet conatum etiam naturalem. Ergo non debet esse non nisi concomitans.

RESPONDE TUR. Si sit res de gratia cum addito & ordinis naturalis, verum est Antecedens. Si autem procedat de gratia supernaturali, falsum est Universaliter.

DICES 2. Non potest probari quod actus naturalis physicæ conferat, ut detur gratia supernaturalis nisi simul conferat moraliter. Ceterè enim existentia actus naturalis conferre non potest ad id nisi ut prævisa; ut prævisa autem non potest conferre nisi aliqua ratione, aut ex natura rei, aut ex lege Dei prævisio moveat ad collationem gratia.

RESPONDE TUR. Probat multum Argumentum, quia probat naturam rationalem, quæ præsupponitur infusioni gratiæ, movere ad collationem gratiæ, probat item quod merita conditionata, quæ prævidentur per omnes nostros ante prædestinationem, sint motiva prædestinationis. Deinde Concedo illorum actuum existentiam conferre ad infusionem gratiæ ut prævisam, hoc tamen quod est prævideri non est necesse prævideri, ut motivum dandi, sed prævidere, ut aliquid antecedens & præsum ad dationem.

DICES 3. cum eodem. Ex vi hujus explicationis non conceditur facienti quod in se est gra-

tia efficax, sed sufficiens, quod tamen dici non potest. Nam sufficientem aequè habet qui non agit quod in se est, ac qui agit.

RESPONDE TUR. Facienti quod in se est, quocumque tandem sensu Catholico, conferatur quidem interdum gratia efficax, sed cur non conferatur etiam sufficiens, quod enim fundatum hujus Assertionis. Dici etiam potest, facienti quod in se est conferat gratiam sufficientem etiam proxime, licet non facienti quod in se est, gratia conferatur remotè tantum sufficiens, ordinariè loquendo: ita tamen ut Axioma prædictum non liget Deo manus, quominus extraordinariè misericordiæ suæ utatur. Ad eum modum, quo per oppositos, etiam datur non facientibus quod in se est, interdum gratia efficax, ex eo, quia illud axioma non arcat misericordiam Dei, licet ad eam consequendam viam ordinariè sit facere quod in se est. Quod autem hic sit res non tantum de efficaci sed etiam sufficienti gratia innuit, *Suar. Lib. de grat. 4. c. 5. n. 35.*

EXPLICARI potest 2. dictum Axioma cum *Suar. h[ab]it. lib. 4. c. 15. n. 38.* Quod scilicet non potens impedita gratiæ per peccatum, adeoque facienti quod in se est, negative id intelligendo, hoc est non ponendo obicem gratiæ, tunc Deus illi infundit gratiam supernaturalem, homo enim aetibus naturalibus licet non possit gratiam mereri, potest illam tamen impeditare, per suos actus naturales malos, ideoque quando illa caret, illi imputatur, quia illam impeditivit. Hocque indicavit *S. Th. 3. cont. Gent. c. 159.* *Illi soli gratiæ privantur, inquit, qui in seipsis gratiæ impedimentum praestant.* Hoc ipsum sic ulterius Exponitur. Duplicia in nobis opera sunt, quædam quibus bene agimus, & alia quibus non male agimus, & ita si demus elemosynam bene agimus, si autem non accipiamus quidquam pauperi, non operamur male; quia tamen qui operatur bene, hoc ipso non operatur male, & quia non operans male, cum non detur pura omissione, hoc ipso agat, fit, ut ha[bit] duas formalites bene agere & non male operari in se innectantur. Porro hoc ipsum agere bene, & non male operari, cum possit ad alios, & alios fines dirigi, potest etiam dirigi ad consecrationem gratiæ supernaturalis, tanquam finem, sive illa sufficiens, sive efficax sit. Quæ ipsa directione ad illum finem. Dupliciter adhuc potest fieri, vel per positivum aliquæ influxum, vel per merum Non impeditare. Illud operari bene naturaliter, vel illud male non operari, non possunt in finem collationis gratiæ dirigi, tanquam aliquid positivæ influens: quia hoc est favere Semi-Pelagianis. Quia tamen verum est eum, quia male non operatur, impeditum non ponere; quis enim bonum impedit, bene agendo: fit ut illa opera habeant se per modum non impudentis, & per modum auferentis obicem.

Duorum horum distinctio habet fundatum in multis, tam physicis quam moralibus instantiis.

(S)

Tractatus IV.

206

stantii. Et ita v. g. calor confert ad ignitionem positivè, non habere autem multos humores siccandos est removere prohibens, & Negativè concurrere. Quando itaque aliquis non ponit malum usum sui arbitrii, qui est naturalis, is non ponit impedimentum quod auferri deberet, per collationem auxilii. Quod autem in oppositum adfertur sequi ex hac explicazione, facient etiam actus indifferentes, vel actus merè externos, non denegandam gratiam, id non convincit. Negamus enim dari ullos actus in individuo indifferentes. Negamus dari ulla præcepta quæ saltem ex consequenti non inferant præceptum alicuius actus interni. Concesso autem, quod etiam actionibus indifferenter elicitis non ponatur obex gratiæ, inde non sequetur, quod ipsa non denegatio gratiæ aequaliter respiciat actiones indifferentes: proximiū enim respicit nolle operari male, & operari bene, ad eum modum, quo si lignum sit album, non est positio impedimenti ne ignescat, est tamen remotio proximiū impedimenti, quod non sit humidum, ita proximiū est remotio impedimenti, non ponere tum malum arbitrii, quam exercere actiones indifferentes.

E X P R I C A R I potest 3. Aliquantulum immutando ea quæ superiū ex Ripalda allata. Facienti quod in se est, v. g. urgente præcepto vel commoditate confessionis, Deus non denegat gratiam suam supernaturalem, ut eliciat actum doloris supernaturalem, idque hoc sensu. Sicut in ordine naturali, Deus, prout est causa prima naturalis, non denegat suum concursum, cum incumbit, vel occurrit hic & nunc operari creaturam: ita ut non nisi ex particulari aliqua ratione, & miraculose agens Deus deneget concursum naturalem; ita & in ordine supernaturali Deus tanquam causa prima supernaturalis non denegat suum concursum proximè, nisi accedat ratio aliqua particularis, v. g. pena peccati, quia autem non constat homini, de illis invisibilibus, & indiscernibilibus actibus: 'neque enim possumus in nobis actum naturalem, à supernaturali, experiencing discernere, possumusq; cogitare an non Deus sit usus hanc suā particulari ratione; fit ut sperare possumus, non credere quod actum supernaturale ex gratia profectum habeamus, ipsamque gratiam sanctificantem. Si autem deneget nobis hanc gratiam, non operabitur adhuc miraculose: quia operabitur ad exigentiam peccati, & suæ offendit, in ordine autem physico miraculose operaretur, si non ad exigentiam causæ, vel contra illam operaretur.

DIFFICULTAS III.

Quibusnam deitur Gratia sufficiens?

Fusius ab aliis dicta in compendium redigendo.

A S S E R O 1. *Gratiæ sufficientem dari*

R A T I O. Tum quia. Deus vult omnes salvos fieri, quod non posset verificari si media, illis ad salutem non prævideret, pendentia non nisi à sua manu: Nam volens finem debet velle & media, si illa ita sint non nisi in manu volentis finem, ac est in manu ejus volitio finis.

Porrò hæc media sunt gratiæ, quæ sola sunt proportionatæ fini salutis nostræ & visionis Beatæ. Cumque non prævideantur gratiæ efficaces omnibus, saltem provideri debent sufficientes. Tum quia. Joan. 1. dicitur: Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ergo si non illuminat omnes efficaciter, saltem illuminat omnes sufficienter. Tum quia. Ceterum est, Christum pro omnibus esse, mortuum quod fundatur in 1. Joan. ipse est propitiatio nostra pro peccatis nostris, non solum autem pro mortuis, sed & pro totius mundi, & 2. ad Cor. 1. Pro omnibus mortuus est Christus. Eoque servit & illa comparatio, quod sicut in Adam omnes mortui sunt, sic in Christo omnes vivificantur. Et quæ in oppositum adseruntur hoc solū volunt, quod Christus noluerit in ordine ad das omnibus gratias efficaces, offerre mortem suam, quomodo autem mortuus esset pro omnibus, & non omnibus effectus mortis illius per gratias & media offerretur saltem sufficientia.

A S S E R O 2. *Dari gratiam sufficientem omnibus Barbaris*, ad quos nulla pervenit fama supernaturalium, de quo integrerimam dūp. ponit Ruiz de Prædest. 46.

R A T I O. Tum quia, expresse dicit Apoll. ad Rom. 1. *Quod nōrum est Dei, manifestū est illis Deus enim illis manifestavit*, refertque Paulus: lam manifestationem in visibiliā mundi, in quibus invisibilia Dei intellectu conspicuntur. Subdit, *ita ut sint inexcusabiles*, quomodo autem inexcusabiles essent, si nulla illis gratia sufficientia offerretur. Tum quia. Præteralia loca Augustini refert Ruiz d. 39. S. 4. ita habet lib. de fin. & lit. c. 33. *Vult Deus omnes homines salvos fieri in agitionem veritatis venire, non sī tamen, ut adīmāt liberū arbitriū, quo vel bene vel mali utentes justissimè judicentur, quod cum sit, infideli quidem contra voluntatē Dei faciunt, cum ius Evangelio non credunt.* Tum quia. Ita expresse dicit S. Th. in 3. dist. 22. q. 2. a. 1. ad 2. Nec libet contradicere, quia hoc loco solū vult quod detur omnibus proximè sufficiens auxilium.

Hoc assertum restringit sic Arriaga d. 31. n. 5. ut dicat probabilissimum esse multos ex Gentibus nunquam habuisse immediatam potentiam ad conversionem, consequenter nec mediata auxilia ad illam. Ratio, quia experebantur totā vitā suā de fide, vel dubium fuit levissimum, & non inducens obligationem interrogandi, denique quia occasionem non habuerunt; & esto habuerint, si tamen deficiunt non venire ad instructionem, non habuerint potentiam immediatam, sed tota illa in termino poterit.

R. P.
THEML
zianows.
Tom. I.
D. V.

potentia mediatæ, & remotæ mansit. Ut autem potuerint salvari, inquit illi, sufficit potentia saltem remota.

NOT. Ad solvendas Objectiones. Quodamquamvis dicatur Act. 14. Deum in præteritis generationibus dimisisse gentes ingredi vias suas, hoc dimittere non significat desertionem à gratia, sed non præventionem à gratia efficaci; indicatque Deum permisisse Idolatriam; quo etiam modo accipi debet locus ex Act. 16. quando autem ibid. Act. 16. dicuntur prohibiti Paulus & Timoth. à Spiritu S. non loqui Verbum Dei in Asia, non inde sequitur, quod alii mediis sufficientia illis auxilia non sint exhibita. Multa etiam loca quæ Aug. quæ scripturæ explicari debent de negatione auxilii efficacis. Et quamvis sine fide impossibile sit placere Deo, eaque percipiatur ex auditu, hoc probat non omnibus Barbaris adesse gratiam efficacem ad converti, sed non probat, deficiente prædicatione deficere alia media illuminandi eosdem. Unde etiam ut advertit Ruiz d. 15. S. 8. non omnes Barbari committunt speciale peccatum infidelitatis, sed ab eo excusantur per ignorantiam invincibilem. Rationemque dat, quia illustrations, & excitationes quas accipiunt, non excitant immediatè ad credenda Mysteria supernaturalia, neq; immediatè & proximè conferunt potentiam sciendi & credendi supernaturalia; & licet cum solare morta potentia ad salvari, imputetur illis non salvari, non tamen ob remotam potentiam ad credere, imputabitur illis specialiter non credere.

Quamvis autem suavis Dei providentia, dum proponitur fides primum Ethnici, faciat firmatillam ordinariè miraculis; sine miraculis tamen potest Deus insinuare sui notitiam. Quando autem dicit S. Thom. ad instructionem inculpabiliter cætero qui viventis Ethnici mitten- dum Angelum, vel prædicatorem censet Ruiz à necessitate frequentandi tales modos, liberari Deum culpabilis resistentia Barbarorum. Deoque sese insinuante Barbaris, supplebit vicem motivorum credibilitatis, fortis & exæcta illu- minatio. Quamvis autem inter providentiam supernaturalem & naturalem debeat esse aliqua proporcio, & quamvis providendo Deus omnibus viventibus necessaria ad vivendum, nihilominus contingat fame interire animalia, non sequitur tamen provisus mediis ad salutem necessarius pro omnibus hominibus, quod sit relieturus aliquem sine sufficienti remedio: quia nullum est absurdum, ut Deus permittat interire vitam corporalem; absurdum autem est in secundo, quia talis homo operando illas actiones non peccaret: non enim liberè peccaret; si quidem non haberet omnia præsidia necessaria de peccare. Casu autem quo se radicit in mente Barbarorum fides, habebunt saltem implicatam fidem multorum Mysteriorum inclusam in

Assensu de Dei existentia, de Deo præmiatore & punitore, &c. similia.

ASSER. 3. Ad vitanda peccata ad commissa ab- olenda, dari hominibus singulis momentis gratiam. Dixi momentis, moralibus & non physicis: quia saltem non datur dormientibus, ebris, patientibus spasium &c. Cumq; gratia semper incipiat à pia cogitatione; quis experitur se singulis momentis physicis illam habere. Unde nomine momenti moralis veniet momentum, quo vel urget necessitas, vel occasio opportunitasque ingerit conversionem. Principalis autem pun- ði in Asserto positi.

RATIO est. Quia aliás si ad prædicta non da- retur gratia, esset impossibilis, illo momento morali, observatio præceptorum, vel conversio ad Deum. Cujus oppositum scriptura & PP. doc- cent. Fundatur hæc Resolutio in dicto Lateranensi Concil. sub Innoc. 3. cap. Firmiter. Si post suscepimus baptismum quispam relapsus fuerit in pectatum, per veram pænitentiam semper potest re- parari. Et Ephrem, Serm. 3. de Compunct. Semper ejus gratia corda nostra visitat.

DICES. Si deberet dari singulis & semper gratia sufficientis, ex eo deberet dari: quia si non daretur non posset nobis imputari ad peccatum actio mala, & quod ponetur à nobis non ha- bentibus necessarium prærequisitum ne peccemus. Sed hæc ratio non convincit, quia etiam illa gratia non habita peccaremus, quod ipsum probatur, quia aliás posset alius perseverare in gratia sine ullo novo auxilio Dei, & speciali: cùm tamen perseverantia in gratia, ut suppono, finalis, specialem favorem Dei requirat. Seque- la autem probatur. Pone aliquem in ebrietate esse occisum, pone eundem ne inebriaretur ca- ruisse gratia sufficienti, talis per nos ebrietate non peccaret; & tamen sine ullo jam alio favore perseveraret: quia ipsum perseverare in gratia, nihil aliud est, quam non peccare.

Rursus possemus bene pere Deo, noli mi- hidare gratiam sufficientem: quia possumus pe- ccare ne peccemus, non peccaremus autem etiam mala operando, si non haberemus gratiam sufficientem.

RESPONDE TUR. Suppositionem involvere seipsum. Nego enim secundum præsentem ordinem quem Deus fecit, illum inebriandum ca- rere gratia sufficienti, ne inebrietur, consequen- ter ille ebrius debebit supponi peccasse. In casu autem extraordinario, quo præter ordinem a se factum, nollet Deus conferre gratiam sufficientem, talis non peccabit, perseverabitq; in gratia, sed non secundum præsentem ordinem in quo liberè perseveramus, requirimus tamen specialem favorem Dei, sed perseverabit secundum a- lium ordinem rerum. Quod adseratur de illa oratione non convincit: mala enim foret: quia indicaret affectum internum, & propensionem ad malum, essetque similis illi affectui, quo vellet aliquis furari, nisi foret prohibitum.

(S) 2

Quod

20
Ri
Z:

Quod attinet ad parvulos.

ASSERO 1. Quod etiam parvulis sit prævisa gratia sufficiens analogicè ad delendum originale. Dixi Analogicè, quia cùm gratia sufficiens importet illuminationes & affectiones quarum sunt incapaces infantes, sit ut non dicantur habere gratiam sufficientem sine addito. Nominis etiam adjutorii venit principium elevativum potentia, quod autem tale elevativum est respectu infantum? Nominis autem gratia sufficiens Analogicè, veniet medium à Deo prævisum, ut ab originali liberentur. Hinc jam asserta Ratio est. Quia sicut adultis quantum est ex parte Deinihil deest, quod requiritur ad salutem, modò cooperari velint; ita & parvulis providit medium salutis in baptismo: ita ut neminem à parte sua ab illo excluderit, modò cooperari velint, parvulos gubernantes.

ASSERO 2. Aliquis provisum esse tale medium non nisi remotè sufficiens: quia scilicet providit quidem illis Deus de baptismo, quo si usi fuissent, fuissent libertati; ex accidenti tamen moriuntur in utero matrum. Ergo talibus non datur gratia proximè sufficiens ad auferendum originale.

ASSERO 3. Aliquis provisum esse medium proximè etiam sufficiens.

RATIO. Quia nihil deest ut baptizetur, modò velint adultiores parvulum gubernantes. Addi huc potest, quod sicut Deus volens omnes homines salvos facere nihilominus non omnes efficaci voluntate vult salvare, hinc neque illis applicat media efficacia; ita & volens omnes parvulos salvos facere non omnes vult efficaciter salvos facere; hinc efficaciter illis vult baptisum, ipso efficacia defectu non orto à parte Dei, sed à parte v. g. circumstantiarum.

QUÆSTIO II.

De Gratia operante.

Sub initium Tractatus mentionem feceramus de gratia Operante & Cooperante. Utrumque hoc membrum in præsenti explicandum.

PRÆMITTO 1. An gratia Operans, & Cooperans sint membra dividentia gratiam habitualē an actualē? Quod sint membra dividentia habitualē, recenset Auctores Rip. d. 112. n. 9. hoc est, S. Th. Albertum, Bonacin, Gabriel, Alens, Antonin, oppositum sentit Suar. Vasq. post illos Ripalda. Rationemque dat. Quia gratiam operantem voluit eam esse August. quā Deus operatur ut velimus. Jam autem habitualis non operatur ut velimus. Rursum operans est in nobis sine nobis, habitualis autem in adultis dependenter à libero consensu infunditur. Potest tamen gratia habitualis per accommodacionem appellari operans & cooperans.

PRÆMITTO 2. An agnoverit August. gratiam

operantem & cooperantem? Censet Vasq. quod quoad vocem illas non agnoverit. Sed & equivalenter habentur illi termini in August. Lib. enim de lib. arbit. c. 17. ait: quis istam est parvam dare cooperat charitatem? nisi ille qui preparat voluntatem, & cooperando perficit, quod operando incipit. Enim meminit Dei operantis & cooperantis in ordine supernaturali quod æquivalenter est minimis gratia operantis, & cooperantis. Gratiam etiam cooperantem innuit Aug. Serm. 13. de Verb. Apost. c. 13. Si non esset operator, non esset ille cooperator. Et Trid. de Justif. can. 4. dum ait nos cooperari gratiæ Dei, operantem autem innuit, quando ait Deum incipere vocando & tangendo cor.

PRÆMITTO 3. Varia alia nomina, eaque fiscaliora gratia operantis, & cooperantis. Nominis gratiæ operantis venit gratia præveniens, excitans vocatio &c. Nominis autem gratiæ cooperantis venit gratia adjuvans, concomitans, multaneum auxilium &c. & Ratio est, quia nulla est necessitas multiplicandi dicta auxilia, eque Auctoritas pro nobis. Nam August. prædem sumit gratiam operantem, incipientem cooperantem, de quo legatur Suar. l. 3. de grat. cap. 20. n. 4. Imò etiam Trident. exhibendo Doctrinam de Auxiliis Gratia ad salutem necessariis, non meminit nisi gratiæ excitantis & adjuvantis. Ergo apparet quod reliqua ad has revocentur, adeoque & ipsa gratia operans & cooperans, cuius rationem dat Suar. quia voluntas nostra ut supernaturaliter opereretur non indiget nisi ut à Deo præparetur & postea juvetur. Ergo tantum indiget duabus gratiæ & auxiliis, quamvis illæ diverso nomine appellantur. Itaque eadem gratia in quantum nos movet immersos & infpositos aliis, dicitur excitans, conformiter ad illam phrasim: Surge qui dormis. In quantum habet rationem primæ illa serie gratiæ operandi, vocatur præveniens, in quantum illa cogitatio sancta fit in nobis, sed liberè non concurrentibus, vocatur operans. Jam autem gratia, in quantum simul nobis cum operatur, dicitur cooperans, eadem in quantum nos elevat ad supernaturalia, vel etiam naturalia nobiliora, vocatur adjuvans, in quantum autem post primam indelibera tam cogitationem, & affectionem nata est sequi, vocatur concomitans.

DIC 5. Datur gratia subsequens, & tamen hæc neque est operans, neque cooperans. Exponon adæquatè dividitur gratia in operantem & cooperantem.

RESPONDE TUR. Nominis gratiæ subsequentis possunt intelligi gratiæ ex præhabita Justificationis suppositione concessæ, habent hoc in August. Lib. de Nat. & grat. c. 31. prædicunt ut sanemur, & subsequitur ut sanati vegetemur. Hæc acceptio est vera sed lata, unde etiam Beatus vocatur gratia subsequens, ut glorifice-

mus.

mur, ut cum Deo semper vivamus. Nomine gratia subsequentis potest etiam venire gratia quae nobis confertur, ut exequamur actu extero quod proponimus. Habetur fundamentum in August. Enchir. cap. 32. *Volentem subsequitur (supple gratia) ne frustra velit.* Hæc acceptio est vera, sed stricta. Nam cur non poterit dari gratia subsequens, etiam ad actus merè internos? Tertia est acceptio subsequentis pro gratia quæ sequitur gratiam excitantem eamque supponit. Ita nomen gratia accipiunt Antiqui. Bonav. Mag. Rich. & ex Recent. Suar. Ruiz, Rip. d. 112. n. 20. Bellarum. Fundatur hæc acceptio non solum in Auctoritate August. sed & aliorum v.g. Fulgentii I. i. ad Minimum cap. 12. *Hoc igitur istam sericordia Dei in homine subsequitur, quod preveniens ipsa largitur:* Greg. 2. Moral. cap. 10. alias 5. *Dens preveniendo dedit eis bonum velle, & subsequendo dedit bonum posse, quid volunt.* Ubi nomine gratia subsequentis venit gratia dans posse, hoc autem ipsum est idem formaliter quod gratia adjuvans. Unde jam Scholasticè hæc Divisio deberet poni in gratiam prevenientem & subsequentem. Nōmene autem subsequentis venit etiam comitans gratia. Cæterum usus obtinuit divisionem in gratiam prevenientem, & comitatem, ita ut subsequens revoetur concomitantem, eò quod etiam concomitans sequatur prevenientem.

Ut autem decidatur quid sit gratia operans & cooperans de qua in fratre. Ponendum est locus Aug. lib. 2. de grat. & lib. arbitr. c. 17. *Ipsa ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur physicè.* Ut ergo velimus, sine nobis operatur, cum autem velimus, & sic volumus ut faciamus, nobis operatur. Hinc jam

DICENDUM est. *Quod gratia operans, est gratia quam Deus sine nobis operatur, ut velimus.*

PROBatur Bonitas definitionis, & acceptio vociis. Auctorit. August. citati. Totadifficultas est in explicando quid sit Deum operari in nobis sine nobis.

EXPLICANT 1. alii. Deum operari in nobis sine nobis: quia Deus aliquid physicè in nobis producit determinatum ad unum. *Hæc Explicatio.*

NON SATIS FACIT. Quia præsternit viam ad prædeterminationem alias impugnatam. Tum quia, nullum habet fundamentum in PP. Tum quia. Gratia ista excitans, & præveniens, confert etiam illis qui non nisi sufficienter vocantur, & tamen determinatio ad unum, semper efficaciam importat.

EXPLICAT 2. Esparza q. 14. Ly sine nobis triplicem potest excludere cooperationem nostram. 1. Physicam. 2. Liberam. 3. Meritoriam. Gratia præveniens cooperationem nostram physicam, est gratia in quantum est causa in actu primo sufficiens ad inveniendas illustrationes &

pias affectiones. Rursus præveniens solam cooperationem liberam, sunt eadem illustrationes & piaæ affectiones, quæ immittuntur à Deo, quin impediri possint à nostra libertate, nobis tamen cooperantibus physicè. Denique gratia præveniens nostram cooperationem meritoriam, est ipse actus noster liber salutaris, meritorius subsequentium auxiliorum, non præsupponens ultimum aliud meritum, propter quod ipse retribuatur. Et hæc sola formalitas excluditur à gratia præveniente per particulam sine nobis. Tum quia, dicto loco solum negat Aug. dari gratiam propter merita nostra, & ideo eam sine nobis dari. Tum quia. Opposita sententia non potest coherere cum illis verbis Aug. 1. i. ad Simpl. c. 2. *ut velimus suum esse voluit & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo.* Neque enim hoc loco ly ut velimus, potest significare piam affectionem indeliberatam: hæc enim non est Dei, vocando, neque enim ad illam Deus vocat, neque nos per eandem ipsum sequimur. Tum quia, ut innui de Grat. & lib. arbitr. ubi distinguis vocationem Pauli liberam à non libera, de utraque promiscuè asserit, illam ex gratia Dei sola fuisse: quia merita bona nulla fuerunt. *Hæc Explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia, dictum sùpræ, adæquate dividi gratiam in prævenientem & subsequentem, non foret autem adæquate divisio, si præveniens solum inferret gratiam, quæ prævenit merita; ad quod enim membrum revocaretur gratia præveniens deliberationem & dominium agendi. Tum quia, quamvis Aug. erat totus in ostendendo gratiam non dari ex meritis adeoque esse sine nobis, id verum est tam de gratia præveniente seu operante, quam de gratia adjuvante seu subsequente & cooperante. Nam merita ad quæ negabat dari gratia Aug. erant merita naturalia, nulla autem gratia datur meritis naturalibus. Tum quia, ea quæ adducuntur ex lib. ad Simpl. non convincunt, est enim non nisi apparet contradicatio: quia in lib. de lib. arb. agit de voluntate indeliberata, in posteriori autem ad Simpl. de delibera, hocque docuit Cajet. lib. 1. 2dæ. q. 110. a. 2. Quanquam etiam locus ad Simpl. intelligi potest de collatione auxilii; ejusque selectione, quam facere ad solum Deum spectat, quo etiam modo intelligi debet cur vocatio Pauli etiam libera non sit: quia scilicet selectio est tota grata, præcipue ad primam vocationem. *Hinc*

EXPLICATUR 3. Quid sit Deum operari illum gratiam in nobis sine nobis. Exordior discursum ex his quæ adfert S. Thom. q. 111. a. 2. in Corp. Operatio alicujus effectus non attribuitur mobili sed motenti; in illo ergo effectu in quo mens nostra est mota & non movens, solus autem Deus movens, operatio attribuitur Deo, & secundum hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectu in quo mens nostra & movet, & movetur, operatio non solum attribuitur

(S) 3 Deo,

Deo, sed etiam anima, & secundum hoc dicitur gratia cooperans. Per S. itaque Thom. Deum sine nobis operari, est solum Deum esse movementem, & motam voluntatem, nobiscum autem operari, est mentem nostram, & moveri, & mouere. Sed quia adhuc restat querere, quid sit voluntatem esse solum motam, quid in movementem & motam? hoc ipsum ulterius sic explanatur. Ly sine, est particula exclusiva, ut usus vocis ostendit. Ly tamen sine, non debet esse exclusivum quorumcunque, sed non nisi accommodati alicujus exclusibilis. Neque enim cum dico sum, sine gladio, excludo etiam vestem. Porro pro praesenti accommodata acceptio est, ut excludatur dominium & libertas actionis, & hoc significavit August. quod, ut veniat alicui hoc vel illud in mentem, non sit in nostra potestate. Sicut enim ea quorum Domini sumus dicuntur nostra, ita ea quorum Domini non sumus, dicuntur non esse nostra, adeoque fieri sine nobis; quia vero primae cogitationes, & affectiones in aliqua serie agendi non sunt subjectae dominio nostro: nam si essent subjectae, essent subjectae ratione praecedentis deliberationis, & dispositionis voluntariae: neque enim aliter subdi possunt. Cum autem primos motus non possit prævenire deliberatio: quia nec dispositio de illis, quia hoc ipso non essent primi motus; sit, ut illae non sint sub dominio nostro, adeoque sine nobis, h. e. dominantibus & disponentibus de illis motibus primis, ut sint in nobis vel non.

Breviter ergo totum complectendo, Gratia operans est gratia quae sit in nobis sine nobis, hoc est, sine nobis liberè concurrentibus, & ad hoc callidit Arauscani Can. 20. ubi ait: *Multa in homine bona sunt, que non facit homo, supple liberè; & tamen cogitat & vult bene.*

Quod autem haec fuerit mens August. Ratio est. Tum quia, ut innui Lib. de Spir. & lit. expressè habet, quod alicui veniat in mente non est in nostra potestate. Tum quia. Consonat haec explicatio phrasi scripturae. Nam Paulus motus sensus multoque magis primos dicit non se operari, sed quod in illo habitat peccatum. Christus item dicit Apostolos non esse locuturos ante Tyrannum: quia verba erant locuturi non præmeditanda, sed hinc & nunc occurrentia. Tum quia. Expressè habet Aug. ad Simp. lib. citato c. 2. *Vocanti Deo recte tribuitur, quod bene volumus, nobis vero tribui non potest, quod vocamus, qui locus, aliquis similes commodi explicari non possunt, quam quod non habeamus dominium, dispositionem, electionem &c. primarum cogitationum.*

QUÆSTIO III.

De Gratia Cooperante.

Conformiter ad dicta immediate ex August. Gratia Cooperans, est gratia secun-

dum quam Deus cum volumus nobiscum operatur. In praesenti hoc erit decidendum. An gratia cooperans, sit distincta realiter ab operante.

Circa quod.

DICENDUM. *Gratiam operantem seu excitantem, & gratiam cooperantem, esse membra distincta realiter, est Concl. Suar. lib. 3, cap. 16.*

Supponit autem Conclusio quod necessaria sit gratia adjuvans, & cooperans, idque & propter Autoritatem, & propter rationem. Autoritas quidem est, quia Deus sapientia appellatur adjutor. Concilia etiam meminerunt adjuvantis gratiae, & August. explicans locum illum Pl. 62. de Deo adjutore ait: *Nisi Deus adjuvaret opera nostra impleri a nobis non possent, & dignatus operari, supple, quae sunt ut oportet ad salutem.* Ratio etiam suadet quia est in nobis immensio in ordine ad actiones supernaturales elicendas, indigebimus ergo principio adjuvante & cooperante, hoc supposito.

PROBatur Conclusio 1. Autoritate.

1. AUCTORITAS Tridentin. est. Quia Tridentinum quotiescumque egit de hominis iustificatione toties utramque hanc gratiam nominat, ut Sefl. 6. cap. 5. & 6. & Can. 3. Verba cap. 5. sunt: *Declarat præterea ipsius iustificationis exordium in adulis, à Dei per Christum Jesum prævenient gratia sumendum esse; hoc est ab ejus vocacione, quia nullis eorum existentibus meritis vocantur; & qui per peccata à Deo aversi erant, per ejus Excitamentum, & Adjuvantem gratiam, ad convertendum se, ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando disponantur.* Infer id quod immediate dictum, non quidem prævenienti, sed cooperanti gratiae nos liberè consertere. Cap. 6. sic habet. *Disponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum exigitur divina gratia, & adiutori, & utroque textu utriusque gratiae sit mentione. Si autem haec synonima essent. Curta illa cura inseparabiliter conjungerentur.*

2. AUCTORITAS est. Quia August. pluribus locis indicat adjuvantem gratiam non nisi liberè cooperantibus; ita loquitur, l. 2. de peccatorum meritis cap. 2. *Nemo adjuvari potest nisi qui aliquid sponte conatur; & tamen gratia excitans datur etiam ante liberam cooperacionem ut dictum.* Ex quibus sic agitur. Prædictas Autoritates si simpliciter ut possunt accipiuntur, adstruunt distinctionem gratiae; distinctione autem sine addito, supponit pro reali & entitativa.

PROBatur 2. Quotiescumque saltem unum separatur ab alio de facto, & illud aliud non est modus ejusdem, illa distinguuntur inter se realiter. Sed gratia operans, à cooperante separantur de facto, & excitans non est modus illius; & quidem quod non sit modus, omnes concedent, & si poneretur esse modus, habetur adhuc intentum; nempe esse distinctionem hanc.

hominis cogitante inter illas gratias, & non secundum esse Metaphysicum. Quod autem in gratia separantur, sic probatur. Quia quando homo vocatur ad penitentiam, & non penitit, habet gratiam excitantem, sed non cooperantem: Ergo. Quod habeat tunc gratiam excitantem. Ratio est. Quia supponitur tunc vocari ad penitentiam; vocatio autem & excitatio ad penitentiam verbis differunt: quod autem tunc non sit gratia adjuvans, probatur. Toties non est gratia adjuvans, quoties non repertur id, ad quod adjuvetur, & qui juvetur, his enim duobus formalisatur ratio adjutorii; sed tunc non est id ad quod adjuvetur: hoc enim supponitur esse actus penitendi; qui tunc non est: non etiam est qui juvetur ad penitendum. Quia qui non moverit ad penitendum, non dicitur adjuvati in penitenti, adjuvati enim supponit motum adjuvabilis nunc actu positum; ut communis fert acceptio vocis. Qui autem non penitit non moverit ad penitendum, in praesenti enim istud non moveri, est ipsum non penitire. Quod ipsum methodo negativa sic proponitur. Non implicat contradictionem, quod detur gratia excitans, quae nullo modo habeat vim adjuvandi, nec ulla est ratio cur non sit talis praesens gratia, praecipue cum inter dictas gratias habeatur signum distinctionis, ut ajebam, separabilitas entitativa.

RESPONDEBIS. Quod operans gratia semper adjuvet, quantum est ex gratia & in actu primo. Licet non adjuvet formaliter & in actu secundo.

CONTRA. Tum quia. Nulla datur gratia à parte rei posita excitans in actu primo, sed non nisi in actu secundo. Ergo neque dabitur adjuvans à parte rei posita, quae cooperetur non nisi in actu primo. Tum quia. Communis sensus adjuvantem gratiam accipit pro actuali gratia. Jam autem ea quae actualia sunt, non possunt esse in actu primo tantum. Et ita, quia actualae quid est visio, amor Dei, vi illorum non potest dici homo in actu primo videns, amans, &c. similia. Tum quia. Genitum quod dividitur hic, est ipsa gratia actualis, adeoque non aliquid in actu primo positum.

PROBATUR 3. Fundamento accepto ex Suar. Motus indeliberatus à motu deliberato distinguuntur realiter, gratia autem excitans est motus indeliberatus, gratia adjuvans formaliter accepta est motus deliberatus, distinguunt ergo realiter. Vide plura in Suar.

OBJICITUR 1. Nulla est necessitas multiplicandi realiter has gratias.

RESPONDETUR. Esse, ut probant rationes allatae.

OBJICITUR 2. Si non ponatur esse gratia adjuvans eadem cum excitante, inexplicabile erit, quid sit illa.

RESPONDET Suar. Gratiam adjuvantem

esse ipsum influxum Dei, vel exercitium actualis habitus in actum deliberatum, sed responsio ex dicendis, ubi de necessitate gratiae, petenda.

OBJICITUR 3. Impossibile est esse gratiam excitantem, & non adjuvare: quia excitans gratia est doctrina interna, præmotio, &c. hæc autem habent rationem adjuvantis. Sicut Magister docens juvat discipulum.

RESPONDETUR. Gratiam excitantem posse meritò appellari adjuvantem non quomodo, sed remotè, in quantum prærequisitur ad motum supernaturalem deliberatum, sed non juvat proximè per exhibitionem actualis concursus à parte Dei requisiti ad operationem gratiosam. Et hoc etiam modo explicari debet Milevitanum, si oppositum videtur innuere.

OBJICITUR 4. ex August. L. de Gratia Christi, cap. 4. Ubi dicit sanam fore doctrinam Pelagi modò concedat adjuvantem gratiam sine qua nihil possumus. Ergo apparet, quod est hoc ipso concessurus excitantem gratiam quam etiam negabat. Ergo apparet ulterius has gratias ex mente Augusti non esse distinctas realiter.

RESPONDETUR. Si concessisset adjuvantem gratiam Pelagi, debuisset concedere etiam excitantem, non titulo identificationis illarum inter se, sed ratione sequelæ. Quia scilicet motus indeliberatus, & injecti, ut vocant, à bona fortuna, sunt necessarii ad motus deliberatos. Qui motus indeliberatus ex proportione requisita in ordine supernaturali, deberent & ipsi esse supernaturales. Maximè autem erat sollicitus Augusti, de gratia adjuvante, seu de ly adjuvatorio excedenti: quia adjutorium est terminus communis ad excitantem, & adjuvantem gratiam. Deinde: quia principalis controversia erat, quod natura non sit sibi sufficiens ad actus sicut oportet; quae propositio optimè firmabatur, si concederetur gratia adjuvans supernaturales.

OBJICITUR 5. Auctoritas Trident. Sess. 6. cap. 5. & alibi. Ubi excitantem & adjuvantem appellat gratiam, non gratias.

RESPONDETUR. Id factum est ratione Latinae phraseos.

Pro complemento utriusque hujus Questionis restat inquirere, An gratia excitans leti operans, physice producat actus bonos. Affirmat Bellarm. Molina, Less. Bocan. Arub. Kon. & post illos Ripalda d. 110. & Espanza q. 17. Negat Suar. hic Lib. c. 17. Tan. Mær. Amicus, Gran. Oviedo. cont. 1. n. 46. Arriaga d. 35. n. 8. Et quidem dubium est, quod intervenerat ibi causalitas moralis. Ratio. Quia PP. illi gratiae tribuunt, quod sit vocans, alliciens, suadens, pulsans &c. quae omnia significant causalitatem moralis. Tota ergo difficultas est de concursu & causalitate physica.

ASERO. *Quod gratia operans non producat physicè actus bonos.*

RATIO. Quia ex una parte hanc causalitatem physicam nec formaliter, nec æquivalenter tradidit Auctoritas sacra. Ex alia parte secundum dictam Philosophia, unus actus non producit effectivè physicè alium actum. Ergo nec tribuendum id gratiæ operanti, quæ etiam est actus.

RESPONDET Ripalda. Disparitatem dando, quia motus naturales supponunt in anima virtutem completam efficientem actus naturales, quam virtutem non supponunt motus supernaturales.

CONTRA. Concedo, naturam esse incompletam ad motus supernaturales. Sed Nego eam debere compleri ab actu, sed complebitur à gratia adjuvante, præcipuè cum non ostendatur vis in actibus ad producendum physicè alios actus.

DICÉS 1. cum Ripalda. In oppositum esse Concilia. Supponit ille, quod ponenda sit contra Pelagianos necessitas gratiæ efficientis actus supernaturales, quam negabant Pelagiani: hinc & nunc si quis concessis motionibus moraliter influentibus & concursu generali, negaret necessitatem indebiti auxilii, adhuc esset Pelagianus. Quod totum fundatur in hoc: quia natura non est sufficiens principium actuum, sicut oportet, productum: Supponit deinde quod Conc. & PP. solius gratiæ actualis contra Pelagianos meminerint, & de habitibus illic definire, fuisse abs re, cum esset quæstio de initio fidei, & de actibus antecedentibus infusionem habituum, quo posito sic argumentatur. Concilia contra Pelag. decreverunt auxilium gratiæ, quæ efficiat actus supernaturales, sed hoc auxilium quod contra illos decreverunt, non est aliud quam actuale in motibus vitalibus constitutum. Ergo. CONFIRMATUR: quia credibile non est PP. tanto studio incumbentes ad explicandam gratiam, omis-ſe auxilium effectivum actuum, si illos non efficiunt ipsi illi actus antecedentes.

RESPONDETUR. Concilii hoc fuisse intentum: sed illi satisfit etiam negatæ causalitate physicæ actibus illis, modò tribuatur Deo elevanti. Cujus, in illo termino, Dei adjuvantis, Spiritus S. illustrantis, & quæ meminerunt atq; auxiliorum vitalium. Deinde PP. solliciti fuere de adstruendo hoc, quod natura propriis viribus non posset elicere actus disponentes ad fidem, & justificationem: sed an dispositio illa effectivè tribuenda esset motibus vitalibus: an Deo per habitum, aut concursum indebitum id faciente? Necessarium id non fuit ad convelendum errorem Pelagianorum.

INSTANT 1. Idem, opponendo Milevit. can. 4. Sed illud non plus vult quam quod non sufficiat admittere gratiam stantem in sola propo-

sitione boni exterioris, requirię interiorem, quod & nos admittimus. Sed negamus quod illa interior gratia, secundum quod dicit concursum physicum, referri debeat in motu vitali influentem physicè in alium motu vitali.

INSTANT 2. ex Araufic. Can. 4. 6. 18. sed primo loco nec formaliter, nec æquivalenter dicitur Spiritus Sancti vitali infusionem, quæ habetur in excitante gratia, physicè concurrens, sed tantum dicit, quod ut purgemur, fieri per Spiritus Sancti infusionem. Can. 6. foliū dicit, quod independenter à gratia excitante non possumus credere prout oportet. Can. autem 18. foliū admittitur præcedentia gratiæ ad actus bonos. Moguntinum etiam cap. 7. hoc foliū docet: quod adjuvantigratiæ consentientes & cooperantes ad justificationem disponuntur. Sed non sequitur quod illa cooperatio à parte gratiæ excitantis, debeat inferre physicum influxum. Cùm etiam consilentes, alliuentes, dicantur cooperari. Immerito etiam assumit quod dæmon, suggestione non dicatur malum operari: & tamen vocatio, bonum in nobis operatur, certè enim opera mala dicuntur opera dæmonis, quamvis in illa dæmon, non influat Physicè.

INSTANT 3. ex Trident. Sess. 6. cap. 5. Ubidicitur quod excitanti, & adjuvantigratiæ cooperemur. Dicitur deinde quod sine illa gratia, non habeat arbitrium, posse simpliciter posse autem simpliciter, est effectivum motus. Deinde quia declarat Trident. talem gratiam actualiæ non agere ad æquatè consensum; falsumque est quod homo nihil agat omnino. Ergo supponit aliquid gratiam actualiæ, & aliquid voluntatem agere.

RESPONDETUR. Possumus dici cooperari gratia quamvis pro sua parte non nisi moraliter concurrat excitans gratia ut dictum suprà. Ergo secundâ propositione nihil concludit. Ly posse simpliciter duplex est, primo ly posse simpliciter supponens pro necessario prærequisito, & sic gratia operans dat simpliciter posse, quia ante illam, nihil operatur, quod etiam posse simpliciter, posset appellari posse remotum. Aliud posse simpliciter, est posse elevativum potentiarum & principiatiuum actuum, dando illis esse, hoc posse requirit influxum physicum, estque posse immediatum. Sed nego ex dictis, quod tale posse simpliciter dent primi motus supernaturales, seu gratia excitans. Quoad tertium fuit mens Trident. opponere se doctrinæ Calvini, quod scilicet nos in negotiis salutis non habeamus merè passiæ, non habemus autem nos merè passiæ, quamvis excitanti gratia de- negemus concursum physicum.

DICÉS 2. In oppositum esse Auctoritates PP. ut colligitur ex lib. de Grat. Christi cap. 3. 4. 41. Et certè non admisit Pelagius, quod a Deo sit etiam ipsum velle, cum tamen admisit con-

R. P.
THE MUSI-
ziationis.
Tom. I. et
ID. V.

rit concursum moralem per propositionem doctrinæ, & si admisisset adjuvari ipsum velle, nihil inter illum, & Aug. controversiæ relinquetur. Ergo opposens se illi August. non admisit moralem solum, sed & physicam causalitatem.

R E S P O N D E T U R. Conced. Totum, referendo tamen hanc causalitatem physicam non in actus vitales, sed in alia principia. Deinde differentia August. in præsenti puncto à Pelagio in duobus fuit: quia admittebat etiam interiorum gratiam excitantem, & adjuvantem, eamque supernaturalem, quam non admisseebat Pelagi. Hoc autem & nos tenemus. Deinde admisit ad ipsam volitionem & opus bonum auxilium supernaturale. Sed inde non colligitur, quod illud auxilium stet non nisi in physico concursu excitantis gratiæ, non autem in concursu Physico ipsius gratiæ adjuvantis. Et sic interpretamur cap. 8. 11. 13. 18. Quando autem motio illa dicitur effectrix bonæ voluntatis, hoc solum significatur. Quod posito illo actu efficiatur & ponatur bonum opus à voluntate aliunde adjuta. Enchirid. cap. 32. solum indicat elevationem à Deo proficiendi, & sicut ipsa preparatio non est necesse, ut fiat ab alio auctu vitali, sine ipsa adjuvatio.

D I C E S 3. Actio quæ potest commodè adscribi causis secundis, non est immediate adscribenda Deo.

R E S P O N D E T U R. Esse incommodum, tribuere vim, uni actui vitali, effectivam respectu alius, cùm hoc alius etiam in natura non detur, effectu multiplicare miracula; sàltēque conaturaliter implicat id fieri; Nam conaturaliter auctus non est potentia.

R E S P O N D E T U R. Agi illud, posse optimè tribui non gratiæ sumptæ pro motibus vitalibus, sed gratiæ sumptæ pro adjutorio Dei, ab illo immediate exhibito, hinc non tribuendo actibus vitalibus causalitatem physicam, totum in negotio salutis debebit tribui Deo: quia ille elevat, dat vires agendi, felicit auxilium.

I N S T A T Idem. Quia contra Pelagium totus erat Augustinus in ostenda insufficientia naturæ, insufficientia autem virium præcipue respicit activitatem physicæ efficientem. Et certè si voluntas esset de se sufficiens ad actus deliberatos, esset etiam ad indeliberatos. Quod si dicitur, jam illæ inspirationes, & illustrationes non haberent amplius rationem gratiæ, quod est Semi-Pelagianismus.

R E S P O N D E T U R. Etiam nostra sententia admittit insufficientiam naturæ, sed illam negat juvari ab efficientia physica aliorum actus, quam ponant actus vitales, sed ab adjutorio Dei, gratiæque cooperante.

D I C E S 5. In oppositum esse Fulgent. qui docet, Dei esse ut bonum facere velimus, & ut bonum facere valeamus.

R E S P O N D E T U R. Ly valeamus, infert quidem concursum physicum, sed gratiæ cooperantis, non autem ipsius actus vitalis.

DISPUTATIO VII.

De Gratia Habituali, Necessitate Gratiæ, Merito.

Ut omnes Species gratiæ simul explicitur, tractandum erit in primis de Gratia Habituali, de qua non pauca dicta sunt in materia de Pœnitentia, & locum etiam habent aliqua in materia de Charitate, attingentur propria hujus loci.

QUÆSTIO I.

DIFFICULTAS I.

An detur, & quid sit Gratia Habitualis.

ASSERO I. Certum esse de fide dari Gratiam justificantem.

Pluribus Auctoritatibus id non probo. Sufficerit illa ad Tim. 3. v. 7. *Ut justificati, inquit, gratiæ*

Post alia Concilia, gratiæ habitualis naturam penitulatius expendit Trident. Ad cuius Doctrinam intelligendam, dicenda deservient.

gratia ipsius, heredes simus, secundum solum vita
eterna.

AS SERO 2. *Certum esse de fide, hanc gratiam
esse quid in nobis permanens.* Rationes ab auctoritate
petitas plures format. *Suar. Lib. 6. de Grat.*
cap. 1. Earum robur non esse demonstrativum
ostendit Arriaga d. 43. S. 1. Et certe multæ ex
his Auctoritatibus, possunt accipi de adventu
Spiritus S. in nos, per adjutorium elevans, &
compleans nos hinc & nunc ad actiones superna-
turales sanctas, quibus suo modo sanctificamur,
adjutorium autem tale non est quid permanentis.
Quamvis etiam appellemus templum Dei, id
non probat gratiam, esse aliquid permanentis:
Nam etiam tempora censentur a Deo inhabitari;
etiam si nihil permanentis in illis reperiatur sicut
& illaverba: Et ad eum veniemus, non sunt intel-
ligenda, de aliquo permanenti Trinitatis quâ
talis accessu. Multa alia loca tam PP. quam
Conciliorum, possunt de solo favore extrinse-
co: item de auxilio indebito eoque actuali, in-
telligi: Nam sub initium controversiæ cum Pe-
lagianis, & Semi-Pelagianis, sollicito loqueban-
tur PP. de solis auxiliis naturæ indebitis, non
autem de aliquo permanenti. Benè tamen As-
sertum.

PROBatur auctoritate Trident. idque va-
riis locis. *Sess. 6. c. 7.* describit justificationem,
quod non sit sola peccatorum remissio, sed &
sanctificatio, & renovatio interioris hominis
per voluntariam susceptionem gratiæ, & dono-
rum; nemo autem dicitur voluntariè suscipere
suos auctus, sed dona ab alio collata, discurrens
que infra Trident. de justitia quâ sanctificamur,
subdit, quâ videlicet: *Ab eo donati, renovamur
spiritu mentis nostra, & non modo reputamur, sed
verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis
accipientes unusquisque secundum suam menjuram,*
*quam Spiritus S. partitur suis prout vult, & secun-
dum propriam cujusque dispositionem, & cooperatio-
nem.* Inferius adhuc subdit. *Charitas Dei dif-
funditur in cordibus eorum, qui sanctificantur, atque
ipsi inhaeret.* Jam autem quod inhaeret, id quod
in nos recipimus, & quod Deus partitur tan-
quam effectum quodammodo cooperationis no-
stræ, debet esse quid permanentis. Unde etiam
idem Trident. Sic format *Can. II. de Justifi-
catione:* *Si quis dixerit hominem sanctificari, vel
vel imputacione iustitiae Christi, vel sola peccatorum
remissione, exclusâ gratia & charitate, que in cordi-
bus eorum per Spiritum S. diffundatur, atque illi in-
haeret, aut etiam gratiam quâ sanctificamur, esse tan-
tum favorem Dei, anathema sit.* En toties memi-
nit Trident. recepta in nobis iustitiae, nobis in-
haerentis, &c. similia: quæ omnia non signifi-
cant solos actus nostros, sed aliquid plūs.

Sed estne de fide, quod justificemur per qual-
itatem, vel habitum: Nam licet Trident. agat, quod
justificemur per aliquid permanentis, potest no-
mine permanentis intelligi permanentia mora-

lis; ad eum modum, quo dicitur aliquis in pec-
cato manere, diciturque origine inhaerere in
non renatis, quamvis ista permanentia, & in-
haerio sit non nisi moralis.

Circa hujus decisionem variant Auctores,
Nam alii cum Scoto, Gabriele, Almaino, Ve-
ga, etiam ante decisionem Trident. putant hoc
tuus de fide. Alii putant, nec post Trident.
de fide esse. Talis est Sotus, Med. Bann, Joan
Vincent, Canus, Curiel, Martinez, Monterius,
Henricus, Tann, Sal. sed Vasq. & Torres lo-
quuntur cum restrictione; nempe quod justifi-
catione, quæ in baptismo, & Pœnitentia recipi-
fiat per habitum.

Esse tamen id de fide, docuit cum aliis Sotus
citat. cap. 3. n. 6. Bellar. Urgerique pro hac
veritate possunt loca illa Trident. supra allegata
quæ longe simplicius acciperentur ponendo
qualitatem permanentem, favetque Catech-
iusti Pii V. editus qui sibi habet. Est autem gratia
quæ in modum Trident. Synodus ab omnibus in-
dendum pœnam anathematis proposta decrevit, non
solum per quam peccatorum fit remissio; sed divisa
qualitas in anima inhaerens, qui Catechismus cum
propæ tempora Tridentini editus fuerit, viven-
tibus iis qui aderant Concilio, bene scripsi poterat
de mente Concilii.

AS SERO 3. *Gratiam non recte definiri quid
qualitas quædam physica inhaerens animæ, reddi-
que nos dignos amicitia Dei, & vita eterna.*

RATIO. Quia restat querere quare hoc
prædicatum conveniat gratiæ. Nec recte defini-
bitur quod sit qualitas supernaturalis, in esse filii
Dei constitutiva. Ratio, quia est reperibilis
ulterior conceptus in quem hoc ipsum relati-
potest, quare scilicet gratia reddit filium Dei
adoptivum. Deinde per multos non est defi-
nitio debet restringi ad particulare principi-
pium. Hinc commodius describeretur gratia, quod sit
donum supernaturale stans in participatione na-
turali divina. Assumitur ly donum pro genere
quia omnis gratia est donum; & ut agatur de
gratia supernaturali, ly supernaturale ponitur.
Differentia autem hujus doni est desumpta ex
2da Petri 1. *Per quem maxima, inquit, & prius
nobis promissa donavit, ut per hoc officiamini disci-
pules consortes naturæ.* Ipsaque filiatione relata
est in participationem prædictam: Ideo enim
aliquis est filius: quia participat de natura.
Quod ipsum ut explicetur. Sit

DIFFICULTAS II.

*Quid sit Gratiam esse consortium naturæ
Divine.*

GRATIAM esse participationem naturæ divi-
nae, dictum in mat. de Pœnit. cuius im-
reddita ratio: quia sicut natura est principium
mortali

R. P.
THEML
zianows.
Tom. I.
D. V.

Disputatio VI.

215

motus, radix proprietatum, &c. ita & gratia est principium motus supernaturalis, radix, & existentium reliquorum habituum, & hoc quidem sufficit ad defendendum, quomodo gratia competit esse naturam. Sed restat quærere, quare illi competit esse participationem, similitudinem, imaginem naturae, non utsimiliter, sed naturae divinae. Sit

Punctum Difficultatis 1.

Quid specialis participatio Naturae divinae, per alios?

EXPLICAT I. Lessius lib. 2. de summo Bono, cap. i. n. 4. & 5. & post illum Petavius tom. 2. lib. 8. c. 4. Gratiam esse specialem participationem naturae divinae; quia est vinculum ipsius Divinitatis, quo tota nobis Divinitas communicaatur. Cui Divinitati tribuit rationem principalem nostrae justificationis, ad eum modum, quo ab unione hypothistica Christus dicitur Filius Dei: Sicut enim ibi unio hypothistica se habet in vinculis, non formae principali; ita & hic gratia justificationis: quia autem restabat quærere in quo sit ratio vinculi, itaque de hoc discurrevit. Quia scilicet ita secum trahit naturam divinam, ciamque nobis praesentem & inhabitantem facit, ita ut etiam ipsa non esset immensa & ubique, tamen eam nobis intimè praesentem susteret: quia unio Deitatis per gratiam non est solum per affectum; sed per naturam communicationem, & inhabitationem spiritus. Hanc sentiam censuratur Ripalda, d. ult. n. 127. sed eam a Censura vindicat Rozmet, modò etiam gratia tribuatur ratio perfectæ sanctitatis ad eum modum, quo non contradicit Trid. qui tenet etiam contritionem justificare, & qui praeter infusione gratiae requirit condonationem divinam extrinsecam. Ceterum hæc Explicatio

NON SATIS FACIT. Tum quia, sequetur quod filiatio adoptiva & naturalis, ejusdem forent dignitatis, quoad formam dignificantem, totaque esset inæqualitas in modo participandi; sicut æqualis est dignitas Dei ipsius & Christi, specata dignitate secundum formam dignificantem, licet cum inæqualitate orta ex modo participandi: Nam quamvis ponantur plures æquivalenter gradus bonitatis in conjuncta per gratiam Divinitatem: quia tamen, quicunque erit gradus, adhuc ille erit Deus, & quid increatum, adhuc secundum rationem formæ, erit æqualitas inter filiationem naturali, & adoptivam. Hinc esset subjectum illud capax infinitæ sanctitatis, quia esset capax vel unius gradus, qui tamen Deus esset, adeoque capax infinitudinis sanctitatis. Et sicut, quia non est divisibilis ratio personæ, hoc ipso, quia illa unitur humanitati, reddit illam infinitè dignam, ita cum unus ille, ut ita dicam gradus

non sit divisibilis, sitque Deus increatus & infinitus, hoc ipso, quia ille gradus unitur, reddit subjectum infinitè sanctum, consequenter omnes essent æqualiter sancti, quia infinitè sancti. Æqualitas autem hæc non potest asseri: quia nunquam hanc æqualitatem posuerunt PP. quibus standum in taxa entium fide revelatorum. Et sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate; ita nec dignificanda. Tum quia. Et adjungeret nobis gratia, ut supponitur, Deitatem Spiritus S. nos constituentem in ratione filii adoptivi; & non adjungeret. Adjungeret quidem ut supponitur, non adjungeret autem ut probatur: quia unio illa non est hypothistica: hæc enim facit filium Dei naturalem; non est etiam unio meræ indistinctæ: quia hæc habetur independenter etiam à gratia, & quæcumque sit, erit non nisi de linea loci. Non etiam aliqua alia tercia, quæ enim illa? Quomodo ergo adjungeret justificato Divinitatem. Hic ipsis medius terminus sic aliter proponitur. Illa gratia & traheret secum naturam divinam faceretque nobis praesentem, etiam si non esset immensa, & non traheret. Traheret ut supponitur, non traheret autem, quia non est ratio, unde illi hæc tractio oriatur. si non ponatur unio hypothistica: quia ex duplice non nisi ratione talis tractio haberi potest; vel ex unione hypothistica, vel ex unione formati, & informantis, quæ enim tercia esset unio. Neque valet si dicas esse naturam talem gratiae. Prius enim ostendendum est hoc esse possibile, & postea recurrendum ad hoc principium, quod hæc sit natura gratiae. Rursus etiam posita possibilitate talis unionis; & constitueret illa filium Dei, ut supponitur; & non constitueret: quia duplum possumus illam alligationem cogitare. In primis meram localem, adferentem præter imminutitatem novum titulum praesentia hæc, & hæc nihil facit ad constituendum in esse filii Dei, per quid ergo transitur, ut illa alligatio sit. Constitutio in esse filii Dei adoptivi: præcipue cum ipsa entitas gratiae in tantum per se constituit in esse filii Dei; in quantum est illa alligatio. Deinde potest cogitari alligatio constitutiva in esse filii Dei, quæro, ut dixi, per quid ad illam deveniatur, ut non sit mera alligatio localis.

Tum quia. Vel alligatio illa terminatur ad naturam divinam, vel ad naturam Spiritus S. vel ad personalitatem præcise Spiritus S. non ad naturam divinam; quia sic sanctificatio illa, & constitutio in ratione filii, non minus tribueretur Spiritui S. quam toti Trinitati. Sicut si unio substantialis per impossibile terminaretur ad naturam divinam omnes tres Personæ æquè unirentur; & tamen constitutionem in esse filii adoptivi tribuit Petavius Spiritui S. Quod si alligatio illa est ad naturam Spiritus S. seu ad naturam, prout simul terminatam ad naturam & per-

DD
Ri
Z:

& personam illius, tunc deberet esse & què primo terminata ad utramque virtualitatem; vel dari duplex allatio, duplexq; gratia: quomodo enim aliter utramq; virtualitatem alligaret. Non potest autem dici primum. Quia secundum dicta, si & què immediatè terminaretur ad naturam divinam, tota jam Trinitas sanctificaret. Secundum etiam dici non potest; quia multiplicat entia sine necessitate. Non etiam terminaretur illa allatio præcisè ad personam Spiritus S. quia poneretur similis difficultas in illa, qualis in unione hypostatica, quomodo scil, alliget immediatè per sonam, & non alliget immediatè naturam illi identificatam. Quæ mysteria non sunt ponenda, nisi id requiratur ad salvandum articulum fidei. Quando autem PP. expressè habent, quod non per aliquid donum; sed per se ipsum nos Spiritus S. sanctificet, hoc solum intenderunt. Quod scil. nomine Spiritus S. non veniat donum quod ponebant haeretici; ut excluderent personam Spiritus Sancti. Sed significant dari Spiritum S. personamque ejus concurrere ad nostram sanctificationem, cùm Catholici sanctificationem Spiritui Sancto appropriemus.

EXPLICAT 2. Suarez Lib. 7. de Grat. cap. 1. à n. 26. & post illum Bertoldus de Grat. n. 89. Ideò gratiam esse participationem naturæ divinæ: quia est in gratia, convenientia formalis cum natura divina prout ab attributis cuncta. Porro natura divina stat in formalitate intellectivitatis, quam participat gratia: quia illi tanquam principio visio intuitiva Dei connaturaliter debetur. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Lumen gloriæ non est gratia justificans, & tamen habet convenientiam formalem cum natura divina in formalitate intellectivitatis: elevat enim intellectum, & unum cum illo comproducit, idq; connaturaliter intellectu. Nec obest quod ipsum Lumen gloriæ debeatur gratia. Quia in sententia distinguente realiter potentias ab anima, nemo arguit intellectum non esse intellectum: quia exigitur ab anima. Ergo nec quisquam ex eo arguet lumen non habere formalem convenientiam cum intellectivitate divina: quia exigitur à gratia: quod si habet formalitatem intellectivitatis, hoc ipso dicit convenientiam cum natura divina; quæ per explicantem, stat formalitate intellectivitatis. Tum quia. Aliud est exigere primum principium intellectivitatis, & aliud esse ipsum de linea intellectu. Sicut aliud est exigere senatorium gradum, & aliud esse ex illo. Ergo quod tantum exigit intellectu, & neque est intellectu, in actu primo, id est, non est principium influens in intellectu, elicivè, nec est actualis intellectu, illud certè non est de linea intellectu. *Gratia autem, nec eli-*

cit visionem Dei, nec ipsa est intellectus. Tum quia. Possibilis est gratia & qualis in ratione determinati peccati prætentis gratia; & tamen non exigitiva visionis. Ergo apparet, non esse de ratione gratia ut sic istam exigentiam visionis. Tum quia. Convenientia in gradu intellectu, constitutiva gratia in esse specialis participationis naturæ divinæ, vel stat in intellectu, qualiter qualiter naturæ divinæ, & sic & Angelis, & animis rationales erunt substancialis naturalis gratia: quia participant formalitatem intellectu, Si autem stat in intellectu, quæ sit visio, querendum restabit, quare illa prior non est constitutiva in esse participationis naturæ divinæ sufficientis ad gratiam substantiam naturalem, est vero illa posterior sufficientis ad constitutendum in esse gratia supernaturalis. Addit Ripalda. Possibilis est justitia habitualis identificata cum habitu fidei incompossibili cum visione Dei; justitia item indigena elevatione ad videndum Deum, hoc est, cui sit supernaturale, dicere nexum cum visione beata. Ergo apparet, non idem esse confortum divinæ naturæ, & exigentiam visionis: immo & justus prout est in via, est participes naturæ divinæ, & tamen justo prout est in via, non debetur visione beata. Ergo non idem sunt confortum naturæ divinæ, & exigentia visionis beata.

EXPLICAT 3. Oviedo. De Justific. controv. 1. n. 27. Duo sunt propria divinæ naturæ, habitus ad omnia opera honesta, & inhabilitas ad opera prava, quæ duo per participationem homini ex gratia consequitur: formam enim sanctificantem habitus supernaturales comitantur, & ipsa est incompossibilis saltem naturaliter cum mortali peccato. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Concedo hæc duo esse propria naturæ divinæ. Sed Nego, quod sint natura divina formaliter loquendo. Ergo similitudo in illis non erit similitudo in natura divina. Tum quia. Proprium est naturæ divinæ, ut assentiantur infallibiliter vero, & ut non possit assentiri falso. Utrumque habebit habitus fidei suo modo: quia est principium infallibiliter assentiendi vero revelato, & non assentiendi non revelato; & tamen ex hoc non sequitur, quod fides sit specialis participatione naturæ divinæ, constitutivaque in esse filii; Ergo ex sola similitudine, ad id quod est proprium naturæ divinæ, non rectè inferetur dari continentia naturæ divinæ hociquo. Tum quia. Proprium naturæ divinæ, est quid consequens ad naturam divinam: nemoque dicit, prædicta prædicata esse formalissime naturam divinam. Ergo quod debet dicere participationem naturæ divinæ, non debet explicari per similitudinem, ad illa consequentia.

EXPLICAT 4. Ripalda. Succus explicatio-
nis in hoc est. Ideò gratia est specialis parti-
pationis

R. P.
THEML
zianows.
Tom. I.
D. V.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur participatio naturae Divinae inclusa in Gratia.

PRAEMITTO 1. Naturam ut siccè principium motus & quietis, de quo actum in Philosophia, & repetito in i. P. ubi de primo essentiali conceptu Dei, generatione Verbi, &c. hinc esse simile, & participativum principii motus & quietis, erit esse simile in natura.

PRAEMITTO 2. Naturam duplum dividit posse quantum ad præsens. *Imprimis*: In naturam physicè spectatam; in quantum seil. est principium motus & quietis physicè. *Secundo*: In naturam moraliter per accommodationem, proportionaliter. Quod posteriori etiam modò rectè sumatur natura. Ratio est. Tum quia. Usus obtinuit hanc vocem; & ita homines mansuetos appellamus optimam naturam. De Deo etiam frequenter usurpatur, hæc phrasis. Cujus natura Bonitas. Tum quia. Hoc quod est principium motus & quietis physicæ, bene potest appellari natura physicè. Ergo etiam quod est principium motus & quietis moralis, bene potest appellari natura moralis. Tum quia. Una eademq; entitas ratione diversorum ordinum, connotatorum &c. fundat diversas definibilitates. Ita unus idemque homo definitur à Metaphysico per compositum ex materia & anima rationali: à Logico per rationem principii operationum intellectus rectificabilium Logicè, ab Ethico per principiū vel subiectum operationum rectificabilium moraliter. Ergo etiam eadem entitas ratione diversarum considerationum, & ordinum, potest habere diversas formalitates naturæ, adeoque etiam formalitatem naturæ moralis. quæ ipsa ratio ulterius in hoc fundatur. Unaquæq; entitas habet suas convenientias & differentias, convenientias quidem: quia ultimum uniuscujusque in methodo resolutiva est ens, & principium in methodo compositiva est etiam ens. Hinc fundatur ut omne ens dicat convenientias; hoc ipso enim si non diceret convenientias, non diceret etiam convenientias in ratione entis: Nam convenientia in ratione entis sunt convenientia; si non diceret convenientias in ratione entis, nec diceret rationem in methodo compositiva primam in ratione entis; consequenter deberet dicere in methodo compositiva primam rationem contradictionem; nempe rationem non entis: nam inter contradictionem non datur medium. quomodo autem id, quod est, non compositur per ens, & quomodo hoc ipso id, quod est, non est id, quod non est. Ubaquæque item entitas habet etiam suas differentias; hoc ipso enim implicaret, si, cùm non sit aliæ

(T) sit aliæ

Tum
ne de-
en non
esse de-
sionis.
lectua-
parti-
lectua-
Ang-
s natu-
tem in
etione
are illa
ations
obitan-
suffici-
permuta-
tia ha-
incom-
m indi-
nec est;
vulne-
fortum
imo &
ræ divi-
debent
fortum
ata.
ontrov-
x, habi-
litas a-
em ho-
im fan-
omitan-
uraliter
oncedo
Sed No-
loquen-
nilicito
n est na-
vero, &
hoch-
incipit
& non
hoc non
atione-
; Ergo
soprium
confon-
a. Pro-
uens al-
radicu-
ivinan-
n na-
liticu-
parti-
pano

ratio naturæ divinæ, quia est expressio ad referendam Deitatem, quæ ipsa præter conformitatem cum Deitate; & processionem ab illa in hoc stat. Quia expressio illa activa Dei, non est quæcumque producere, sed specialis: quia Deus non omnia quæ producit exprimit; quippe præter concursum quem confert titulo omnipotentia omnibus creaturis communem, denotat concursum peculiarem titulo naturæ, quæ natura est, ratione cuius, etiam si Deus non esset omnipotens, vindicaret natura divina speciali titulo in gratiæ productionem concurrere, quemadmodum in visionem Beatam, imaginemque intentionalem Dei, conferre titulo objecti concursum speciale. Porrò representat gratia naturam divinam, prout natura divina, excellentiæ suæ, est prona & potens, ad omnes & solas operationes bonas moraliter, repugnans autem malis moraliter. *Hac Explicatio.*

NON SATISFACIT. Tum quia. Concursum ille quem exhiberet specialiter natura in emanatione gratiæ, vel esset in genere causæ efficientis, vel in aliquo alio genere causæ. Non primum: quia natura independenter ab omnipotentia nihil producit ad extra; nihil enim producit independenter à principio productivo ad extra, quod est sola omnipotentia. Non secundum: quia quæcumque alio genere causæ posito non poterit salvare, qui gratia emanet à natura divina: vel enim ista emanatio est per modum proprietatis, & hoc non; quia deberet esse quid increatum. vel per modum ad extra positi, & sic nihil emanatur, nisi ratione productionis per omnipotentiam: Emanatur enim tanquam quid creatum, ad omne autem creatum formalissimè se extendit Omnipotentia. Tum quia. Quæ adfert de concursu objecto, huc non faciunt: quia vel conceditur objecto concursus ad intellectum per se, vel per sui speciem in genere causæ efficientis ut ordinariè assumitur, & hoc in præsenti non poterit usurpari: quia talis concursus in genere efficientis, spectat ad Omnipotentiam. Ripalda autem vult ponere concursum distinctum à concursu omnipotentia; vel conceditur objecto concursus in genere causa terminantis, & sic non salvabitur jam emanatio, quæ requiritur per Ripalda ad participationem naturæ divinæ: objectum enim terminans notitiam, non emanat notitiam. Tum quia. Natura divina non est formaliter potentia ad operationes bonas, sed hæc potentia, est quid consequens ad naturam. Neque valet si recursas ad sanctitatem radicaliter acceptam: Nam ut dictum alibi, non quæcumque formalitas radicaliter accepta constituit formaliter naturam; sed sola quæ non datur prius. Jam autem non est quid primum, potentia ad operationes bonas, etiam radicaliter accepta.

fit alia entitates, non dicere differentias ab illis, hoc ipso enim non est aliud ab aliis entitatibus: immo ipsum ens saltem sub alio nomine, contraetaque ratione entis acceptum est ratio differendi; & acceptum sub nomine entis etiam communissime dicit rationem differendi a nihilo, & nihili quibuscumque; & qualibuscumque speciebus: & haec est quasi objectiva, in formalitatibus convenienti & differendi, numerositas plurificatioq; entium. Huic objectiva numerositatibus accedit postea formalis numerositas, pluralitasq; petibilis ab aliis, & aliis attingentiis intellectuibus, & voluntatis, & quia objectiva illa singularum numerositas est alia & alia, ideo alia, & alia definitione definiri potest, consequenter; quia eadem entitas habet & considerabilitatem physicam, & moralem, hinc sit, ut alia sit & alia definitione definibilis ratio naturae, physicè spectata, & ratio naturae moraliter accepta.

PRÆMITTO 3. *Quod bonitas sit natura Dei in esse moralispectata.* Quia natura est principium motus & quietis, ideo & in ordine morali illud erit natura, quod est principium motus in ordine morali. Jam autem bonitas, est principium motus in ordine morali. Quod ipsum sic declaratur. Bonum secundum rationem suam absolutam spectatum est quid perfectum, supra hoc perfectum fundatur postea ratio convenientis, quæ jam est respectiva; supra hanc ipsam ulterius fundatur ratio communicativi; quod ipsum communicativum aliud est elicitem; compiciturq; omni bono intellectuali; & aliud communicativum per appetitum naturalem, & sic est innata propensio ad uniendum se ei subiecto, quod perficere potest. Unde & formæ appellati solent, bonum materia.

PRÆMITTO 4. *Bonitas divina moralis, que est principium communicationis, & convenientie in Deo, in his dicit rationem naturae.* Primo: quia est radix formalium sanctitatum reperibilium in Deo, & solâ ratione nostra distinctarum. Deinde: quia in ordine ad operationes, ita dirigit Deum, ut omnes ejus operationes sint sanctæ, ad quod alludit illa phrasis Scripturæ: & sanctus in omnibus operibus suis. Rursus; ita perficit subiectum cuius est natura, ut sit expedita ad pugnam cum quocumque; opposito sanctitati. Et sicut aqua est natura, dicit convenientiam ad ens materiale, dicit sui communicationem mixto, estq; expedita ad pugnam, cum igne & calore sibi opposito; ita & natura divina quæ est Bonitas, habet etiam vim non tantum radicandi sanctitates formales in Deo, sed etiam pugnandi cum opposito peccato.

PRÆMITTO 5. *Plures etiam esse sanctitates in creaturæ rationali iusta.* Est sanctitas v.g. fortitudo. Quia quod innititur motivis sanctis, & est principium actionis sanctæ, est utique & ipsum

sanctum. Utrumque autem hoc habet fortitudo habitualis, eaq; ut suppono, supernaturalis. Sed tamen non est fortitudo v.g. sanctitas, quæ fit participatio naturæ divina: quia haec est radix omnium sanctitatum formalium, quod non competit fortitudini: certè enim illa non est radix ipsius gratiæ. Rursus est quidem fortitudo principium resistendi malo opposito. v.g. imbecillitati: quia tamen non est principium opponendi se cuicunque; opposito malo formali, sit ut fortitudo non sit illa specialis participatio naturæ divina. Universaliterque illud non habet rationem naturæ in ordine sanctitatis absolute, quod nonnisi particularē sanctitatem depositit: Nam natura, absolute est radix rei quorum, principiumque opponendi se omnibus malis subjecti, in illo ordine.

PRÆMITTO 6. *Nullam esse perfectionem quam non exigat gratia in ordine supernaturæ.* Exigit enim fidem, tanquam intellectum ordinis supernaturalis. Spem ut arduorum appetitum. Charitatem sicut fons amoris, & alias virtutes. Et insuper nullum malum est cuiuslibet ordine isto supernaturali, & sicut oportet adiutum, non opponat.

PRÆMITTO 7. *Participationem naturæ divinae, quam tribuit Authoritas Sacra gratiæ, sicut in bonitate moralis; quæ sit, radix reliquarum sanctitatum, & principium opponendi se cuicunque peccato.* Hoc innuit supra citatus S. Petrus, per hoc efficiamini divinae confortes naturæ, fugaces ejus, quæ in mundo est, concupiscentie corruptiæ. Ubi confortium naturæ explicat per humanum concupiscentiæ. S. August. epist. 120. c. 13. *Lei gratiæ iusti sumus, ut ipsa Dei iustitia nos fomi, cum pœnitentia & iustæ vivimus.* Leo Serm. 1. de Nativ. Agnosc. o. Christiane, dignitatem tuam; & divina consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem de genere conversatione redire. His præmissis,

EXPLICATUR. Quid sit gratiam esse participationem naturæ divinæ. Natura est principium motus in eo in quo est. ut dixi Præm. hoc principium potest esse etiam in genere moris, ut dixi Præm. 2. & tale in genere moris, principium est bonitas. ut dixi Præm. 3. consequenter etiam in Deo, bonitas erit natura in genere moris, ut dixi eodem Præm. Jam autem bonitas in Deo in tantum habet rationem naturæ, in quantum est radix sanctitatum formalium; in quantum item est principium in Deo opponendi se cuicunque malo, ut dixi Præm. 4. Porro in Creatura plures sunt sanctitatis: illa tamen habebit rationem naturæ, eritque participatio naturæ divinæ, quæ erit radix sanctitatum formalium; & opponerque se cuicunque malo in genere moris. ut dixi Præm. 5. Et quia sola gratia est talis radix, solaque se opponit, cuicunque malo morali, sit ut sola sit natura, idque in genere morali & bonitatis,

R. P.
THEML
zianows.
Tbit. Aet.
ID. V
15

Punctum Difficultatis 3.

Proponitur alius modus.

Si que sola participatio specialis naturæ divinæ in genere moris, ut dixi Præm. 6. præcipue cùm PP. hanc participationem naturæ divinæ, inclusam in gratia tribuant ipsi, ut, dixi Præm. 7.

DICES 1. Non est participatio naturæ divinæ gratia in opponendo se peccato: quia sanctitas divina excludit etiam venialem culpam: cùm tamen gratia non excludat.

RESPONDETUR in primis. Sanctitas divina non opponitur etiam nisi mortali: quia hoc quod est ex objecto veniale, respectu Dei est mortale, adferret enim ei negationem omnis possibilis sanctitatis, & deperditionem esse divini, quia damna aggravant illam venialitatem usque ad mortale. Ergo mortali, tam se opponit sanctitas divina, ac gratia. Deinde sufficit ut hæc participatio, sit inadæquata participatio Divinitatis.

INSTABIS. Ergo saltem non opponitur gratia omni peccato.

RESPONDETUR. Opponi omni peccato, non ita ut debeat illi cedere, sed ita ut sit principium ne ponatur veniale, & ut positum expellatur.

DICES 2. Non esse participationem naturæ divinæ gratiam: quia non est radix reliquum perfectionum, nempe fidei, & spei.

RESPONDETUR. Prædictorum habitum gratiam non esse radicem emanativæ, sed exigitive, exigendo scilicet, ut à Deo immediate ponatur. Sicut calor est passio ignis, licet antecedenter ad formam ignis, ab alio ponatur nempe agente.

DICES 3. Possibilis est per nos substantia naturæ suæ impeccabilis, hæc dicere participationem naturæ divinæ inesse sanctæ, & tamen non esse gratia.

RESPONDETUR. Fore illam substantiam similem in hoc quod est, non esse principium peccandi: quia tamen non est principium sanctatum non nisi operationum: defacto enim elicere multas operationes quæ non essent formaliter sanctæ, exercendo scilicet operationes suarum potentiarum naturalium, sit ut dicat inadæquatè similem participationem, adeoq; insufficientem, ut habeat formalitatem naturæ, cùm tamen gratia sit principium non nisi sanctarum operationum; formalitasque naturæ ex vi suæ definitionis utrumque, deposita. Deinde illa natura dicere participationem naturæ divinæ in ordine non excedenti, gratia in ordine excedenti, de quo ordine hic agitur.

INSTABIS. Possibilis est gratia quæ nullam oppositionem dicat peccato.

RESPONDETUR Neg. Antecedens. Nam quæcumque possibilis gratia, ex definitione fundata in Sancto Petro, est participatio Divinitatis in genere mortis, hæc autem excludit peccatum.

PIæ memoriarum P. Gaspar Druzbicki, vir in Spiritualibus, qualem sexcula ferunt, notus aliquibus editis opusculis, sed major in iis, quæ digna sunt ut edantur: in Fasciculo Exercitorum, Exercitio circa Angelos, imaginatur distinctionem Chororum factam, secundum expressionem hujus vel illius perfectionis divinæ, dicitq; v.g. Cherubinos exprimere suâ substantiâ sapientiam divinam &c. similia. Hanc ejus imaginationem ad præsentem materiam transfero scholastico more.

PRÆMITTO 1. S. Th. asserere quod gratia sit expressio divinæ bonitatis. Habet id 1. 2dæ. q. 110. a. 2. dicitque in Corp. præter auxilium speciale, quo Deus hominem movet ad agendum, ponendum etiam esse in anima justificatorum habitum gratiæ; rationemq; dat: quia non est conveniens, quod Deus provideat minùs his, quos diligit ad supernaturale bonū habendum, quām creaturis quas diligit ad naturale bonum habendum, creaturis autem naturalibus sic provideret, ut non solum moveat illas ad actus naturales, sed etiam largiatur illis formas & virtutes quasdam, quæ sunt principia actuum, ut secundum se ipsas inclinentur ad hujusmodi motus. Hinc & illis quos movet ad consequendum bonum supernaturale æternum, aliquam formam & qualitatem dat, & hæc qualitas est donum gratiæ, quod agit in animam non quidem per modum causæ efficientis, sed per modum causæ formalis; sicut albedo facit album. Hoc posito comparat inter se animam & gratiam, quæritq; quid horum duorum sit nobilius. Subditque.

Est enim, inquit, nobilior, quām natura anima, in quantum est expressio vel participatio divinæ bonitatis. Similia habet ibidem qu. 112. a. 1. in Corp. Ubi querens, An solus Deus sit causa gratiæ: Respondet affirmativè, necesse est quod solus Deus deificet, communicando confortium divinæ naturæ per quandam similitudinem participationem, sicut impossibile est ut aliquid igni nisi solus ignis. Idem inculcat. q. 113. a. 4. in Corp. & 3. p. q. 2. a. 10. ad 1. Gratia, inquit, quæ est accidens est quādam similitudo Divinitatis participationis in homine. Ubi S. Th. non simpliciter participationem, sed similitudinem participationis, gratiam appellat, idemque repetit q. 3. a. 4. ad 3. *Assumptio quæ sit per gratiam adoptionis terminatur ad quādam participationem divinæ naturæ, secundum quādam assimilationem ad bonitatem illius.* Idem repetit ibidem q. 62. a. 2. in Corp. *Gratia secundum se considerata perficit essentiam anima, in quānum participat quādam similitudinem Divini esse.*

PRÆMITTO 2. Uplicem cogitari posse participationem divinæ bonitatis. In primis: commun-

(T) a nem

hem quibuscumque entibus, quæ etiam participant, & assimilantur divino esse & bono esse, per bonitatem suam physicam, & hæc est communis omnibus entibus; Alia est similitudo & expressio divinæ bonitatis, quæ ea prædicata in-creata, quæ in se continet natura divina, in se creata exprimat per modum imaginis proportionatæ, quo modo verbum mentis dicitur ex-pressio objecti: quæ ea prædicata quæ res in se continet intentionaliter repræsentativeque habet.

PRÆMITTO 3. *Non implicare ut detur aliqua creatura qualitas expressiva naturæ divinæ.* Ratio. Tum quia, quæ in hoc implicantia? Habetur quæ vestigium in similibus imaginibus: Nam character per aliquos Doctores est signum na-turale dicens in notitiam baptismi collati, non ad placitum, ut statua hominis non ad placitum effigiat hominem; nec ad placitum multa sym-bola res nobis exprimunt, ut Iris exprimit deci-duam pluviam. Hinc cuicunq; nationi propo-nantur, interdum eundem sui sensum ingenerant. Tum quia vel implicaret idem dicta qua-litas: quia est accidens; & hoc non, quia vi-fio Beata est accidens, & tamen est expressio Deitatis; vel ex eo: quia illa qualitas non est quid intentionale & cognitio, sed non est de ra-tione expressivi, esse cognitionem, ut videre est etiam in pictis imaginibus; vel ex eo, quia Deus est quid in creatum, secus illa qualitas. Et hoc non, quia cognitio est quid creatum, & tamen exprimens in creatum Deitatem; & si datur ex-pressivum naturæ divinæ per modum principii: nempe Lumen gloriæ, cur non dabitur expre-sivum per modum imaginis? Tum quia usita-tum est S. Th. à proportione naturalium argue-re ad supernaturalia & altiora. Cùm ergo in creatis dentur tot modi artificati, exprimendi ejusdem objecti; cur etiam non dabuntur plu-res expressiones naturæ, bonitatisq; divinæ.

PRÆMITTO 4. *Ex vi Phrasium PP. sequi, gratiam esse expressivam divinae bonitatis.* Præter Auctoritates S. Thom. inuit idem Locus sup. cit. S. Aug. ep. 120. ubi dicit. *Ipsa Dei justitia nos sumus, cuinq; non sumus Dei Justitia entitativæ, erimus vi gratiæ repræsentativæ, quæ phrasis est Aristotelis, qui notitiam appellat objectum in cognoscente, h. e. repræsentativæ.* Cyrillus contra Anthropomorphitas cap. 3. *Cum vos, inquit, Sanctificatio & justitia in Deum transformet;* Certè autem non transformat substantialiter. Ergo per modum expressivi, & imaginis Deitatis, quæ simili phrasi docet Aristot. intellectum fieri alia quorum habet formas; quod fieri alia, est per repræsentationem. Item Cyrillus dial. 7. de Trinit. loquens de Adamis sanctificatione, impressa in illo est divina imago naturæ. Hier. ad cap. 4. ep. ad Ephel. *Signai sumus Spiritu Dei Sancto, ut & Spiritus noster, & anima impriman-tur signaculo Dei, ut illam recipiamus imaginem, & similitudinem, ad quam in exordio conditi sumus.*

Basil. 5. contra Eunom. *Quod si homines ad similitudinem informare materias nequeunt aliter, nisi ideas ipsorum participant, quomodo ad Dei simili-tudinem ascendet creatura, nisi divini characteris sit particeps.* Ubi Basil. ad idealem expressio-nem Deitatis revocat gratiam, & ad characte-rem Deitatis.

PRÆMITTO 5. *In quonam stabis re ipsa, ut similitudo gratia ad naturam divinam?* Habet imprimis hæc similitudo relationem tran-sendentalem ad Deum; non quomodo cumque, & quæ sit illi communis cum aliis rebus, sive natu-ralibus sive supernaturalibus, sed insuper habebit relationem tran-sendentalem in ratione similitudinis; & quia relatio supponit funda-mentum per modum prioris, hoc nihil aliud erit nisi imago quædam spiritualis naturæ divi-næ; ita ut in gratia reperiatur ejusmodi prædi-catorum conjunctio, ut si illa penetrerentur de-veniatur in notitiam Sanctitatis divinæ; habe-antque simul illa prædicata gratia vim sancti-candi; ita ut ex illis intuitivæ & ut sunt cogni-tis, cognoscatur natura divina ad eum modum, quo si non cognito intuitivè Deo, cognoscere intuitivè visio alicujus Beati, hoc ipso no-sceretur Deus, licet adhuc non in se, nec beati-figurativè; ut suppono ex 1. p. His premissis

EXPLICATUR. Quid sit gratiam esse spe-ciale participationem, & confortum naturæ divinæ. Gratia per S. Th. est expressio divinae bonitatis, ut dixi Præm. 1. & quidè non tantum propter participationem communem aliis crea-turis in esse divino, sed ex quadam similitudine, ut dixi Præm. 2. Cumque non implicet qualitas expressiva naturæ divinæ, ut dixi Præm. 3. & cum Auctoritates PP. tribuant illam gratiam, ut dixi Præm. 4. fuit gratia sit talis expressio, que ipsa expressio non stabit tantum in aliqua rela-tione ad naturam divinam, sed dicet relationem similitudinis ad eandem licet imperfectam. Cu-jus fundamentum erit esse imaginem quandam spiritualem naturæ divinæ prout natura est, & sancta est, consequenter specialis participatio naturæ divinæ competens gratia stabit in hac similitudine ad divinam naturam.

INFERO 1. Independenter ab omni accep-tatione divina in ratione filii, constitui crea-tram justificatam ipsa infusione gratiæ, ita ut ad filiationem specialis favor non sit necessarius præter ipsam infusionem gratiæ, præsupponita condonatione peccati. Ratio. quia sufficit ad filiationem naturalem habere naturam simili-tudi. Ergo magis ad filiationem adoptivam sufficit prædicta similitudo. Non ergo tamen quod favor divinus consequatur infusionem qualitatis hujus.

INFERO 2. Filiationem quam nos admini-mus, esse minorem naturali; majorem merē adoptivam: quia merē adoptiva solam moralita-tem importat sine contributione alicujus physi-cæ participationis in natura.

R. P.
THEML
zianows.
Tom. I. et
D. V.

INFERO 3. Independenter ab exinfraeo pacto, convenit quidem gratiae radicale jus ad gloriam: Si enim filii & haeredes, non tamen proximum & completum, de quo consuluntur dicenda de Merito.

DIFFICULTAS III.

De oppositione Gratiae cum Peccato.

Videantur dicta in Matth. de Poenit. quod scil. seclusa condonatione divina, possint secum stare peccatum & gratia: Nunc Universalius queritur, de alia specie distincta Gratiae, cuiusimpossibile, stare cum peccato.

DICENDUM est: *Non esse possibilem talem qualitatem.* Est contra Rozmer ex Auctoribus discordantibus pag. 137.

PROBATUR 1. Quia & non posset stare cum peccato ut supponitur, & posset stare: quia quacunq; qualitate positâ, manet adhuc Deus liber, & non necessitatus, ne condonet peccatum: quia infinitudo vel simpliciter, vel secundum quid inclusa in peccato est tanta, ut nulla pulchritudo, gratiofatisque creatâ possit esse illius se solâ depulsiva; non enim habet prædicatum opponibile ad æqualitatem illi infinitudini. Quod enim illud? Quod si positâ illâ qualitate manet adhuc Deus liber ne condonet peccatum, ergo adhuc poterit stare peccatum cum gratia: quia Deo non condonante peccatum, non potest non manere habitualiter offensa illius, quomodo enim non manet offensa, si manet offensus, & non condonans.

PROBATUR 2. Quia illa qualitas vel esset quid finitum, vel infinitum, non infinitum: quia hoc implicat; non finitum: quia à finito infinitum non est natum depelli, & exhaustiri ex prædicato transitus inconsummabilis. sed etiam posito, quod illa gratia sit quid infinitum. Quero, vel est æqualis infinitudini divinæ taxanti mortale, vel non æqualis. Si æqualis. Ergo implicat enim æqualitas cum Deo. Si non æqualis. Ergo non habet vim exhaustiæ majoris infinitudinis.

PROBATUR 3. Si esset possibilis talis qualitas esset etiam possibile meritum creatum, meritum infusionis talis gratia. Cur non enim? Non potest autem hoc dici: quia pura creatura per modum meriti posset abolerere mortalem offendam: posset enim emereri qualitatem illius indisponibiliter expulsivam; & tamen supponit Theologia nullam puram creaturam posse vel satisfacere, vel tollere: (hæc enim in aëstimatione morali pro eodem haberentur) offendam mortalem.

ADDO per modum Conclusionis, quod ex adjuncto possit aliqua qualitas repugnare cum peccato. Ut si dicat Deus: volo cum hac qualitate nunquam stare negationem condonationis, adcoq; peccatum, &c.

OBJICIT 1. Rozmer. Per multos unio hypostatica etiam prout distincta à personalitate Verbi, est talis, ut cum illa, nulla ratione constiteret possit peccatum.

RESPONDETUR. Sicut unione hypostatica staret peccatum propter communicacionem idiomatum in illa fundatam: hoc ipso Deus esset peccator: quod non continget, si cum aliis qualitatibus stet peccatum. Unde non ex vi qualitatibus hoc habetur, sed ex vi termini intrinseci, quem respicit unio.

OBJICIT 2. In Deo est talis sanctitas cum qua non potest stare ullum peccatum; nec potentia peccandi. Quæ implicantia, quare tale prædicatum non sit participabile ab aliqua creatura?

RESPONDETUR. Quia nulla creatura potest habere prædicatum adæquans infinitatem divinam taxantem offensam. Deinde: Deo debet tribui omnis possibilis sanctitas: quia autem nulla creata sanctitas, est omnis possibilis sanctitas, sit, ut nulla possit esse abolitiva peccati se folâ.

OBJICIT 3. De facto conceditur gratia quæ exigit physicè remissionem peccati; ita ut per opportunitum fieret illi violentia. Ergo nec implicabit qualitas, quæ ita exigit remissionem, ut hæc non possit non ponit.

RESPONDETUR. Negando Conseq. quia est à minori ad maius viâ affirmationis. Dicinde: quia illa priori qualitate positâ, non sequeretur ponit prædicatum æquale infinitudini peccati; posteriori autem qualitate positâ ponetur tale prædicatum; non potest autem ponit ex dictis.

OBJICIT 4. Non implicat qualitas quæ se ipsa pendeat immediate à Deo. Ergo non implicat qualitas, quæ sit participatio naturæ divinæ; & simul complementum ultimum liberi decreti formaliter condonantis. Sed hæc qualitas est incompossibilis cum peccato, ut per se patet.

RESPONDETUR. Negando per se patere. Quia illa qualitas non erit incompossibilis ex vi essentiæ cum peccato; adeoque non indispensabiliter, sed ex adjuncto illius decreti, quod ipsum sicut liberum est respectu cuiuscunque creatæ qualitatis; ita & assumendo illam qualitatem, non assumit illam ut se necessitatem ad condonationem. Et per hoc solvitur argumentum ejusdem 5. & 6.

INSTAT Idem. De facto albedo, si producatur in subiecto capaci, debet necessariò produci per actionem, quæ sit ultimum complementum liberi decreti, quo Deus vult illud subiectum esse album. Ergo non implicabit talis qualitas, quæ essentialiter exigit produci per actionem, quæ sit complementum liberi decreti condonantis Dei.

(T) 3

RESPON-

RESPONDE TUR. Concedendo totum: quia probat ex adjuncto illam qualitatem esse incompossibilem cum peccato, & non nisi ex suppositione adjuncti essentialiter exigit produci dicta actione. Paritas etiam non tenet: quia positum per impossibile independenter a decreto divino albedine in subiecto apto, hoc ipso jam esset album. Jam autem positum per impossibile independenter a decreto divino, illa gratiae qualitas, non sequeretur jam Deum necessitari ad condonandum: possit enim adhuc in illa suppositione in ordine ad condonandum esse liber. Deinde nullum est praedicatum, in quo deficiat albedo, ut tribuat suum effectum; est autem defectus praedicati in gratia; quod sit opponibile infinitudini peccati; quo praedicato non sublatu, manebit offensa, adeoq; peccatum. Deniq; necessitatur Deus ad effectus formales non impediendos, casu quo ponatur forma in subiecto apto. Negatur autem & non probatur oppositum. Quod scil. praeter effectum formalem, qui est reddere subiectum habens gratiam, sit in gratia per modum effectus formalis, depulsio peccati.

OBJICIT 5. Idem. Non implicat aliqua creatura intellectiva incapax erroris positivi. Item voluntas creatura libera determinata ad solum bonum honestum. Ergo nec implicabit qualitas essentialiter incompossibilis cum omni peccato mortali.

RESPONDE TUR. Disparitatem esse: quia in casu Anteced. nulla ostenditur implicantia; nec argueretur ulla infinitudo, ut arguitur in casu praesenti.

OBJICIT 6. Eodem jure dici posset, implicare qualitatem quae habeat connexionem physicam & realem cum condonatione peccati; erit enim infinita bonitatis.

RESPONDE TUR. Non esse rectam illationem, ut si aliquid non possit majus, non possit minus. Minus autem est mouere Deum ut liberè condonet, quam necessitare. Deinde in istis quae dispensabiliter contingunt, non est necessitas, ut sit aequalitas praedicatorumque proporcio, secus in istis quae indispensabiliter. Praecipue quia vis illa motiva non est aliud nisi participatio naturae divinae specialis, quae si datur, entitate sua depositum, ne detur ei quem Deus odit, non includendo hoc ipso ullam infinitatem.

INSTAT. Si homo deberet alteri infinitas pecunias, & in debitum solvendum offerret illi unum obolum; non diceretur hic habere exigentiam ad delendum totum debitum. Ergo neque ulla qualitas possibilis habebit exigentiam, ut potè finita ad remissionem mortalis.

RESPONDE TUR. Hæc objectio probat non esse possibilem qualitatem gratiae, quæ indispensableiter exigit condonationem mortalis, sicut nec obolus ille exigit, ut deleatur totum debitum, adeoque hæc objectio est pro nobis.

Quod si urgeatur objectio, ad probandum, quod nullo modo exigit gratia condonationem divinam, id jam erit contra nos, sed disparitatem habet. Quia nec potest (ut supponitur) aut ratione materie, aut ratione raritatis, aut debiti infiniti; cum tamen praedicatum inclusum in gratia, quod scilicet gratia sit specialis participatio naturæ divinæ, id exigit.

OBJICIT 7. Non implicat qualitas quae peccatum debeat, non quod sua bonitate adquerat illud, sed quod habeat formalem oppositionem ad illud, quæ ratione assensus finitus re-pugnat cum disensu infinito, amor finitus cum amore infinito. Aetius finitus condonations posset debitum infinitum abolere.

RESPONDE TUR. Non potest tunc statu oppositio formalis, si altera opposita forma non habeat quod opponat alteri formæ. Sic non est oppositio formalis inter album & rubrum: quia non habet quod sibi opponant. Consequenter si gratia non habet quod opponat infinitudini peccati, hoc ipso non erit oppositum indispensabiliter. Quod ad priores duas instantias. Non implicabit illos duos actus secum stare, sed posito quod non possint secum stare, victoria eius penes fortius, consequenter debitum patienti eslet penes debilius, adeoque remaneret tunc disensus infinitus, cederet assensus finitus. Ex proportione, quia gratia esset carens praedicato infinitudinis etiam secundum quid, abundaret illo peccatum, remaneret tunc peccatum, & gratia quæ est debilius cederet. Quod attinet ad condonationem, dici potest in primis, quamvis esset condonatio finita: quia non habet minus virium ad exhaustendum debitum infinitum, quam infinita, utraque enim est formaliter non esse debiti, sit ut si infinita condonatio expellat debitum infinitum, expellere etiam possit finita, jam autem gratia finita non habet hoc quod infinita. Imo etiam si esset infinita nondum se sola esset expulsiva peccati, consequenter multo minus illud expellere poterit si ponatur finita. Deinde hoc ipsum relolvitur in hoc principium: quia negatio condonationis est esse debiti. Ergo condonatio erit non esse debiti; habent se enim sicut non esse lumen, quod est esse tenebrarum, & esse lumen, quod est non esse tenebrarum. Consequenter inter condonationem & debitum erit proporcio sicut esse & non esse, quod nullo modo se compatiuntur; quia autem non se ita habent peccatum & gratia, sicut esse & non esse, accedente adhuc in peccato, illo praedicato excessivo infinitudinis, sit ut se compati possit: neq; enim definitivè peccatum est negatio gratiae, nec è converso. Breviter; quia contradictoriè opponuntur non esse condonationis inclusum in offensa, cum esse condonationis, hinc posita condonatione, impossibile est esse offensam. Quia autem

R. P.
THEML
zianows.
Tbit. Aet.
D. VI

autem non potest ostendi similis oppositio inter peccatum & gratiam quācumq; tandem specie gratiæ positā, ideo peccatum & gratia stare secum poterunt.

Quomodo autem cūm hoc stet, gratiam esse unicam causam nostræ justificationis, de hoc actum aliás. Adferri posset & illud ex Bertoldo de gratia sanctificante n. 95, quod aliud sit esse formam, & aliud dare effectum formalem: quia ad hoc posterius, non solum requiritur forma in subiecto, sed etiam proportio subiecti, ut ostendit Inductio, non est autem subiectum proportionatum gratiæ peccator, si dicit condonatio; addique ex eodem potest, quod eo casu non est illa creatura amica & non amica Deo, in actu secundo: hoc enim implicat, sed amica in actu primo proximo, non amica in actu secundo.

DIFFICULTAS IV.

An Gratia à Charitate sit distincta realiter?

Ex distictam docet Suar. Valent. & post illos Ripalda d. ult. n. 67. Ovied. de Justif. tr. 8. contr. 1. n. 72. inclinatque S. Thom. hīc q. 110. a. 3. & 4. Negat Scotus, Bellarm. Less. & post illos Kon. d. 21. dub. 7.

ASSERO 1. *Possibilem esse gratiam quæ sit principium actuum amoris per se ipsum.*

RATIO. Quia id non implicat, & si non implicat anima (imò per nos talis est defacto) cui identificetur realiter intellectus & voluntas; & quæ sit immediatum principium suorum actuum. Ergo etiam poterit in ordine supernaturali dari forma elevans ad gradum filiorum Dei, & simul principians actus amoris. Imò quod dico de identificatione cum charitate; Idem dico de identificatione cum habitu fidei & spei, nisi quod à posteriori colligamus defacto istos habitus non esse identificatos; cō quod fides doceat, dat separationē realem gratiæ, à fide & spe. Tantum identificari non posset habitibus acquisitiis. Nam cūm illi ex frequentatione actuum adveniant, præexistenter identificari non possunt.

ASSERO 2. *Possibilem esse gratiam distinctam realiter à charitate.*

RATIO. Quia nec pro hoc ulla implicantia.

ASSERO 3. *Probabilis est gratiam esse indistinctam realiter à charitate.*

RATIO prima sit Auctoritas Scripturæ & Trident. Tributum enim frequenter effectus eisdem gratiæ & charitati, prædicataque eadem, quod falsum esset, si hæc duo essent distinctæ realiter. Et ita gratia per S. Petrum est confortium seu participatio naturæ divinæ, & idem tribuitur à S. Joanne charitati. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Justificatio tribuitur gratiæ per Trid. eadem tribuitur ab Aug. charitati: cha-

ritas, inquit, inchoata, inchoata justitia est. Charitas perfecta, perfecta justitia est. Evang. dicit, remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum, justificationem tribuendo charitati, idem tribuit Trid. gratiæ Sess. 6. de Justific. cap. 6.

RESPONDER 1. solet. Ex eo quia remissio peccati tribuitur charitati, colligi non posse, quod idem realiter sit cum gratia: nam etiam fidei tribuitur salvatio, eleemosynæ remissio peccati; & tamen hi habitus non identificantur realiter charitati; poterit ergo justificatio tribui charitati, tanquam proximo & immediato principio operativo, gratiæ autem tanquam radici.

CONTRA. Tum quia. Nullibi legitur quod eleemosynæ tribuantur constitutio in esse Filii Dei, quæ tamen est definitiva formalitas gratiæ, & hæc formalitas tribuitur charitati; erit ergo specialius fundamentum identificandi hæc duo. Tum quia obest ut de fide, vel de eleemosyna, simpliciter, & ut sōnāt verba accipiantur, non obest autem ut simpliciter de gratia, & charitate accipiantur. Tum quia. Posit quod iden-

tificetur gratia charitati habebit duplēm formalitatem, & principiū operativi, appellabiturque charitas; & principiū constitutivi in esse Filii Dei, & appellabitur gratia, hinc allata responsio nihil contra nos assūmit: non enim assūmit, hæc tribui charitati tanquam principio operativo, distincto realiter.

RESPONDER 2. cum Suar. Ideo Trid. indifferenter utitur utroque nomine, ut utriusque sententiæ probabilitatem non auferret.

CONTRA. Tum quia. Hæc responsio dat nobis intentum. Tum quia. Si aliquis velet abstinere ab hac controversia. Anlicet Chmielnicius possideret Ukrainam, non deberet unquam dicere, licet possidere. Sic & Trident. Si voluisse abstinere ab hac controversia; an charitati possit tribui justificatio, quæ tribuitur gratiæ; debuisse nihil loqui de utrāque parte, & tamen Tridentinum suā phrasī, & gratiæ, & charitati tribuit justificationem. Tum quia arbitriarī hoc afferit Suar. nec accipit verba simpliciter, sed cum sua interpretatione. Quando autem dicunt, loca illa debere intelligi de charitate actuali, id non convincit: quia illi loquuntur de charitate justificativa per modum alicuius immanentis & inharentis, adeoque de aliquo habituali.

RESPONDER 1 solet 3. cūm eodem. Quando charitati tribuitur justificatio, sumi charitatem pro amicitia inter hominem, & Deum, quæ in se includit, & dilectionem hominis erga Deum, illiusque dilectionis principium, hoc est habitum, & simul dilectionem Dei erga hominem, eamque cum suo termino supernaturali, quod est gratia accepta.

CONTRA. Tum quia. In sententiā identificante gratiam charitati, sub diversa formalitate sine ulla distinctione reali, possent salvari ea quæ

(T) 4 assūmit

assumit responsio, & si addatur hæc proficisci tanquam à principiis distinctis realiter; hoc ipsum probandum erit, ne assumatur id quod est in quæstione. Tum quia: Etiam hæc Responsio non accipit verba ut sonant simpliciter, sed cum interpretatione, & tamen nihil vetat ea simpliciter accipi. Tum quia: Assumit hæc doctrina quod amicitia Dei erga nos sit gratia, quod formaliter loquendo, falso est, est enim gratia effectus potius amicitia.

Hanc ipsum Responsionem abiter format Ripalda citatus: Sumi hæc charitatem pro dono, quo sumus chari, & diligibiles Deo; hoc autem donum gratia est.

CONTRA. Tum quia. In usu & acceptione vulgari, charitas non accipitur pro eo quod nos facit diligibiles alteri. Ergo nec verba Trid. & script. debent sic accipi. Tum quia. Cùm possit ly charitas accipi, pro habitu, danda erit ratio cur in præsenti accipi non possit. Tum quia. Quando recurrat ad hoc, tribui prædicta charitati, ut actus, non ut habitus est, redit difficultas; quare id afferat.

RATIO 2. ex principio simili quod usurpare solent oppositi. Deus in ordine supernaturali perficit hominem modo proportionato, quo eundem perficit in ordine naturali. Hanc Majorum assumit S. Th. frequenter, fundaturque in illo Pauli: Invisibilia ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Sed in ordine naturali, præcipue in composito ex forma accidentalis, datur principium quod simul est operativum, & non tantum constitutivum. Ergo etiam in ordine supernaturali erit taliter; non esset autem taliter, si gratia non foret identificata charitati. Minor probatur. Nam calor v. g. constituit calidum, & simul est operativus; idemque verum est de aliis compositis accidentalibus, quæ supponuntur esse quæ talia operativa. Rursum si per nos intellectus identificatur realiter animæ. Cur non identificabuntur gratia & charitas. Quod autem in aliis principiis formæ habeant distincta realiter principia accidentalia agendi, sicut v. g. calor est distinctus realiter à forma ignis, hujus reddita disparitas in physicis. Quia scilicet debent hæ formæ interdum agere non conjunctæ, hinc ille natura tribuit vicaria accidentia, quæ ratio non currit pro gratia & charitate: non enim separatim à gratia, datur actio habitus charitatis. Imò etiam in principiis Thomisticis Disparitas est: quia scilicet: tunc principia activa à formis constituentibus distinguuntur, quando formæ constituentes sunt substantiales: hoc autem non competit gratia, quæ est forma accidentalis. Non nego tamen quod gratia indigere debeat aliis habitibus ad actiones sibi quæ tali non proprias, ut ad actus fidei, spei, misericordia.

RATIO 3. Ex principiis negativis. Tum quia. Si nihil obsit, specialis participatio naturæ

divinae debet assignari quam simillima naturæ divinae: hoc enim exigit ipsum prædicatum, si militudinis, esset autem magis similis, si identificet sibi principium operationum quod est charitas: Cùm etiam Deus identificet suæ naturæ principium operandi, nec huic identificationi ponenda in gratia obest ratio, vel Auctoritas: hocque videtur res pœxile S. Paulus dum gratia tribuit aliquod suum esse: gratia Dei sum quod sum, & simul etiam tribuit vim operandi: dicit enim illam in se non fuisse vacuam. Tum quia. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Ergo cùm possit esse gratia distincta realiter, sed etiam indistincta à charitate, potius erit identificanda: enim erit minus entium. Tum quia. Quamvis in oppositum citetur S. Th. nihil vetat illum intelligi de distinctione gratiæ & charitatis, ratione connotatorum, vel distinctione rationis ratiocinatae. Cùm stare videatur pro nobis 1. 2dæ. q. 23. a. 2. ad 2.

DICENS 1. In oppositum esse Viennense, & Trident. prius quidem dicit, in Baptismo conferringatiam & virtutes. Ubi condistinguit gratia à virtutibus. Nemo autem dubitat charitatem esse virtutem, & Trid. Sess. 6. can. 11. anathematizat eos, qui dicunt hominem sufficiari exclusa gratiæ & charitate; imò etiam scriptura condinctè de utroque agit. Grata Dominus noster Iesu Christi & charitas Dei.

RESPONDETUR. Quod ad primum attinet, sufficerit nomine virtutum, accipi reliquas virtutes, à charitate distinctas; quæ licet etiam sit virtus, non est necesse ut sit distincta realiter: nam de hoc nihil loquitur Viennense. Trident. nihil etiam loquitur de distinctione; imò cum Justificationem & gratiæ, & charitati tribuat, supponit pro eodem hæc sumi; cùm alias dicat unicam esse causam formalem nostræ justificationis. Scriptura nihil etiam loquitur de distinctione reali.

DICENS 2. Virtus & potentia, dicuntur per ordinem ad aliquam naturam præexistenter, sed charitas est virtus. Ergo dicitur talis ad præexistentem gratiam.

RESPONDETUR. Sufficere præexistentiam non physicam, sed rationis, qualis est præexistentia animæ respèctu virtutis intellectus, quæ sibi identificat. *Eundem medium terminum sibi alter proponit Ovid.* Habitum charitatis ex ratione habet tantum constitutere hominem dilectorem Dei, nullumque est fundamentum, quod aliud prædicatum in habitu charitatis demonstrat, sed hoc formaliter non esse hominem sanctum, est esse objectum dignum amore Dei, sed esse dignum amore, & esse potentem amare, est quid distinctum realiter: non enim ex eo quod quis possit Regem amare dignus existit amicitia Regis; hæc autem dignitas tribuitur in suo ordine gratia Dei.

RESPONDETUR. Habitum charitatis sub forma-

R. P.
THE MILLE
zia nows.
Tbim. Act.
D. VI

Disputatio VII.

225

QUÆSTIO II.

De necessitate Gratiae.

P RÆMITTO 1. *Non esse jam in hoc difficultatem scholasticè examinandam, quod gratia sit necessaria ad actiones salutares & ut oportet, hoc enim est articulus fidei fundatus in scriptura, Non ego sed gratia Dei mecum, Converte me Domine & convertar. Hier. 31. & Joan. 6. Ne-mo potest venire ad me nisi Pater meus traxerit eum. Docet idem August. in omnibus locis contra Pelagium, & demum Trid. Sess. 6. Can. 3. docet: Sine præveniente Spiritus Sancti inspiratio-ne hominem, credere, sperare & diligere prout oportet ut ei justificationis gratia conferatur, minimè posse.*

P RÆMITTO 2. *Non tantum ad primam infusionem habitus fidei in adultis, indigemus gratia præ-veniente, sed etiam supposito habitu fidei, eadem indigemus ad justificationem nec sufficit sola adju-vans.*

RATIO. Tum quia. Citatæ auctoritates lo-quuntur de omni operatione supernaturali, ergo sine fundamento ad solam infusionem fidei restringetur necessitas gratia, locutionesq; istæ depositum gratiam, non in ipso tantum operari, sed & ante opus, unde August. lib. 2. de pec. mer. cap. 18. ait; quod ad Deum nos convertamus, nisi ipso excitante & adjuvante non possumus, ubi etiam excitantem gratiam quæ initium dat operi, & non tantum adjuvantem quæ in ipsum progressum boni operis influit, requirit. Tum quia. In ordine naturali, ad unamquamque seriem actionum indigemus & cogitationibus à bona fortuna injectis, & concursu divino. Ergo & in ordine supernaturali, non tantum excitanti, sed & adjuvanti, nec tantum adjuvant sed etiam excitanti gratia indigemus. Tum quia. Non est ratio cur indigemus non tantum adjuvanti, sed etiam excitanti gratia ad primam infusionem habitus fidei, & non etiam de cætero. De quo fusiù consule Ripald. d. 116. n. 4.

DICES 1. cum Vega. Possimus odiſſe subito quos diligebamus, & contrā diligere quos ode-ramus. Ergo peccatores non excitati, possunt pro libito odiſſe cum gratia adjuvante.

R E S P O N D E T U R. Retorquendo argumen-tum de fide, quia possumus etiam subito crede-re post propositionem objecti sufficientem. Directè autem dici potest quod possumus & credere, & justificari sine gratia præveniente, & motibus indeliberatis, sed id non fieri, quia conaturalior est modus, non prorumpendi ex-templò, ad actus deliberatos.

DICES 2. Sufficit ut illi actus ad sui super-naturalitatem salvandam fiant ex habitu su-pernaturali, ergo neque necesse erit, ut ante-cedentes justificationem, fiant ex prævenien-ti gratia, quia adjuvans supplebit vicem ha-bituum.

R E S P O N -

formalitate charitatis, id tantum habere quod assumit Major, secūs sub aliis formalitatibus, & licet in humanis esse dignum amore, & esse po-tentem amare, sit aliud, secūs in ordine super-naturali: quia in humanis duo illa separari pos-sunt; non ostendit autem experientia hæc duo esse separabilia in ordine supernaturali; quæ inse-parabilitas licet rejici posse in ordinem à Deo factum: atamen rejici potest etiam in condi-tionem entis; & ut de facto rejiciatur, evincunt rationes pro Conclusione.

I N S T A T 1. Hoc quod est forma prima dans esse supernaturale debet esse tale, cui debeantur reliqua cum esse illo supernaturali connexa. Sed sola gratia & non charitas est talis: quia super-naturales virtutes, aliae sunt intellectus, aliae vol-untatis; charitas autem quæ est virtus voluntatis, quomodo erit radix virtutum intellectus.

R E S P O N D E T U R. Charitatem sub formalitate charitatis non esse principium exigitum in intellectus, sed præsuppositum, licet sub for-malitate gratiæ sit tale exigitum, ad eum modum, quo anima non sub formalitate voluntatis, sed sub formalitate animæ, est radix intellectus.

I N S T A T 2. Charitas est appetitus quidam naturalis, appetitus autem sequitur naturam & radicem, quæ in præsenti non potest esse alia quæ in gratia.

R E S P O N S U M. Charitatem sub formalitate charitatis esse appetitum, non sub formalitatibus alius.

I N S T A T 3. Ripalda. Potest distingui realiter gratia à charitate. Ergo & realiter distinguitur, quia ex pacto, ordo gratiæ conformiter statuet ordinem naturæ inferiori, & ordinem superiori unius Hypostaticæ, utrumque autem horum simpliciter unicum principium existit acciden-tium, ac virtutum accidentalium.

R E S P O N D E T U R. Identificatæ charitate cum gratia, adhuc erit unicum principium virtutum; nec sequetur; quod sicut ab unione Hypostatica distinguitur charitas, sic eam distin-gui à gratiæ: quia nunquam charitati tribuitur, ut faciat in distans substantialiter, quod tribui-tur unioni. Jam autem quæ prædicta tribuuntur gratiæ, tribuuntur & charitati.

DICES 3. Gratia est forma justificans. Cha-ritas non est forma justificans. Nam si actus charitatis non justificat formaliter, nec justificabit habitus, non enim confert subiecto majorem re-situ dinem. Unde dicit Aristotel. 9. Metaph. Textu 19. Melius est bene agere, quod per-tinet ad actum, quam posse bene agere, quod per-tinet ad habitum.

R E S P O N S U M alibi, suo modo etiam actum charitatis nos sanctificare; & immediatè di-ctum, quod charitas non sub formalitate chari-tatis sanctificet nos, sanctitate, quæ sit partici-patio naturæ divinæ, sed sub alia forma-litate.

RESPONDE TUR. Quod quamvis actus illi debeant esse supernaturales, non ideo tamen requiritur gratia præveniens ut salvetur supernaturalitas, sed ut cætera sint paria, nempe ut salventur locutiones Patrum, & servetur consuetudinalis & ordinarius modus agendi.

DICES 3. Sufficit ut excitatio fiat per habitum fidei.

RESPONDE TUR. Quod non, quia fortè non ad omnes actus gratiosos, præviè semper, concurrit habitus fidei. Deinde quia ipse actus habitusque fidei indiget pro sua parte excitatione.

PRÆMITTO 3. *Etiam supposita justificatione & infusione habituum supernaturalium, adhuc erit necessaria gratia adjuvans.* Est contra Molinam, Bellarm. Valentiam. Sed docet eam Lessius, Beccanus, Ruiz, & postillos citat. Ripald. Ratio. Tum quia. Innuit id scriptura, universaliter ad opera gratiæ adjutorium depositens, nomine autem gratiæ adjuvantis venit aliquid hinc & nunc collatum quod etiam significat ille locus ad Philippen. 2. *Deus est qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate, sicut semper obedistis, ubi obedistis,* ostendit sermonem directum ad justificatos, & *ly qui operatur, hinc & nunc, collatam gratiam adjuvantem.* Ad Rom. etiam 9. *neque volentis, inquit, neque currentis sed miseren̄is est Dei,* ubi etiam currentis, adeoque justificati actus, referuntur in misericordiam Dei, adeoque in gratiam adjuvantem quod significavit August. cap. 61. & 62. in hanc epistolam, ubi inter alia habet, *neque volentis, neque currentis, sed miseren̄is est Dei, quia sine ejus adjutorio non possumus adipisci quod volumus, sed id est potius, quia nisi ejus vocatione non volumus.* Tum quia. Ita significat Arauficanum secundum Can. 25. *Hoc salubriter profitemur & credimus, quod in omni opere bono nos incipiamus, &c.* Sed ipse prius nobis inspirat &c. ut cum ipsis adjutorio, ea que sibi sunt placita, implere possumus. Et Trid. Sess. 6. c. 16. ajens de influxu Christi in membra per gratias, ita loquitur; *qua virtus bona eorum opera, semper antecedit, & comitatur, & subsequitur.* Ubi loquitur de omnibus operibus, adeoque etiam de iis quæ fiunt cum habitu. Hocque etiam videtur significare August. lib. de Natura & gratia cap. 28. *Sicut oculus corporis etiam plenissimum sanatus nisi candore lucis adjutus non potest cernere, si homo etiam perfectissime justificatus, nisi eterna luce justitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere.* Tum quia, ut illa opera sint supernaturalia, sufficeret quidem principium elicivum supernaturale quod est habitus, sed aliunde prærequiritur præveniens & adjuvans gratia, præveniens quidem ut motus indeliberatus ab extrinsecoproveniens, adjuvans autem, ut salvetur major, ut ita dicam, dependentia in ordine supernaturali, etiam habituum infusorum, formalitasque gratiæ adjuvantis.

PRÆMITTO 4. *Ad singula opera requiruntur*

singulæ gratiæ, & quidem quod non sufficiat gratia præterita ad opus præfens docet Ripal. n. 54. contra Suar. & Granad. Ratio. Tum quia Verba Patrum quæ exigunt, quod omnis actus supernaturalis fiat Deo movente & vocante, si ut sonant accipiuntur, præsentem gratiam important. Tum quia, per nos auxilium adjuvans physicè concurrit, ergo debet esse actu exilens. Tum quia. Quando dicitur promissus Spiritus S. ad memoriam revocatur, quæ dixerit illius, id non convincit, nam illa ipsa revocationem memoriam erit adhuc actus & præsens. Et licet memoria præterita & vocationis conferat id objective, & remote, non confert tamendificienter, ut conferre debet gratia adjuvans, præcipue cum gratiæ adjuvantis, ut dixi, debet esse concursus physicus. Ex quo ulterius

INFER TUR. Non sufficere unam gratiam plures actus etiam subordinatos, contraria quam voluerit Suar. & Ruiz.

RATIO. Quia illustratio respectu unius obiecti, non est illustratio respectu alius, & sic concursus ad unum actum, non est concursus alium, sic nec auxilium adjuvans idem erit. Imò præter gratiam ad opus internum requitam, est necessaria gratia distinguita ad opus internum exequendum, v. g. externam profectio nem martyrii, nam id sufficiens significatus ille script. Velle quidem adjacet militi, sed perficere non invenio, sæpèque in ipsa extrema operis perpessione vel exercitio, distinctæ difficultates occurunt, adeoque novæ gratiæ suprandæ.

Sed sufficiens gratia quæ datur ad habendam vocationem efficacem, quæ imperat actum externum confirmat Ripald. citat. sufficere n. 80. Sed non in merito, negat Granad. & Ruiz.

RATIO. Quia experimur difficultatem etiam post dictum imperium in elicendo actu tertio. Locutionesq; Patrum universales id dehinc decidere, & licet actiones externæ non sint primò meritoria, nec illæ in se sint supernaturales, adeoque nec depositant gratiam effectum illius operis supernaturalem; sed ad roburandam voluntatem requiruntur gratia supernaturalis, quæ roburatio, est necessaria etiam post resolutionem efficacem. Quamvis autem August. in defectum voluntatis imperantis, iicit defectum executionis operis externi, id ideo facit, quia indubie requiruntur voluntas imperans, sed non sequitur non indigere nos roburatione sequenti ipsam resolutionem efficacem. Quod autem dicit Ripald, posito efficaci imperio, non posse non sequi opus externum nisi defectu potestatis executivæ, id vel non convincit, vel pro nobis est, non convincit in quantum quia ipsa arduitas operis, potest facere difficultatem, etiam post efficacem resolutionem, adeoque fundare novæ gratiæ necessitatem; vel pronobis est, quod scilicet possimus indigere

R. P.
THEML
zianows.
Tom. I. c.
D. V.

gratia, in ordine ad ipsam executivam potentiam, in actum deducendam.

PRÆMITTO 5. In præsenti hæc tria vel maxime expenda. Primo: ad indigamus gratiam ad actus honestos moraliter. Secundo: ad vitanda omnia venialia. Tertio: ad perseverandum, ex quibus decisio reliqua innotescunt.

DIFFICULTAS I.

De Necessitate Gratiae ad actus honestos moraliter?

PLures hac in parte sententias collegit Ovied. contr. 3. à num. 14. principales duæ sunt. Prima Vafq. qui Prima 2dæ. 190. asserit esse necessariam gratiam per Christum ad talia opera, licet illa sit in entitate naturalis, voluitque illas actiones esse meritorias. Illum secuti sunt cum aliqua distinctione Torres, & Meratius & alii. Oppositum sentit Suar. hæc lib. 8. à c. 8. referens se ad librum 2dum de prædest. Arriag. d. 38. n. 8. Ovied. contr. 3. n. 77. licet cum restrictionibus. Sunt aliae sententiae mediae. Prima est. Ripal. disp. 20. & 104. quod scilicet ex natura rei non sinecessaria gratia Theologica, ad aliquid bonum opus morale, sicut tamen necessaria ex lege & providentia Dei, non propter ipsum opus naturale, sed ad aliud supernaturale circa idem objectum, quod semper fit, quotiescumque fit actio honesta naturalis. Secunda est Konin. qui disp. 8. de merito. dub. 4. n. 63. censet ad operationes justi honestas moraliter, necessariam esse gratiam supernaturalem, eo quod illæ omnes in iusto sint supernaturales, licet non sit necessaria in peccatore. Sit

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur Argumenta pro sententia negante.

PRIMUM Argumentum est ab Auctotitate.

PRIMA Auctoritas est S. Scripturæ.

PRIMUS locus est ad Rom. 2. Gentes quæ legem non habent naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, quem locum c. 8. à n. 13. pluribus ponderat Suar. ultimò sistit in Particula naturaliter, quod scilicet impleant legem, ductu naturæ & per vires ejus.

RESPONDETUR favere Suario aliquos interpres, sed oppositos Augustino qui lib. 4. contra Julianum cap. 3. ideo, inquit, naturaliter & sine lege, quia de illis loquebatur qui ex gentibus venerunt ad Evangelium, non ex circumcisione cui lex data est, & propterea naturaliter, quia ut credent in eis est correcta natura. Similia habet libr. de spirito & litera cap. 26. quem sequitur Prosp., Fulgentius, & alii apud eundem Suar. quem locum exponens Anselm. ait, naturaliter

quidem sed non nisi per gratiam, & fidem quæ, renovat imaginem Dei. Addo ipsum Suar. monere ibidem n. 12. nihil pro hac sententia in scriptura expressum haberi, quia illa non negat hoc fieri majori aliquo adjutorio, præter concursum generalis. Quanquam ly naturaliter bona, potest supponere pro actibus in substantia bonis, quos actus in substantia, hoc est in se bonos, faciunt gentes, non addit autem script. bene illos fieri; cum tamen non nisi ad bene agendum sit necessaria gratia. Et ita datur eleemosyna in substantia sine gratia, non tamen sine gratia potest dari intentione bona & modo debito, quod expresit August. lib. 4. contr. Julian. cap. 3. homines sine fide non ad eum finem hæc opera retulerunt, ad quem referre debuerunt. Quamvis autem concedamus Suario, non esse necessarium ut semper infidelis malo sine faciat, sed negamus, quod ut bene faciat, non esse necessaria gratiam. Quando autem ponitur intentio mala pro exemplo, ponitur tanquam aliquid magis notum. Denique cum non dicat script. illos bene facere, simpliciter accipiantur verba si ponantur, Gentes naturaliter & sine gratia facientes quæ legis sunt, non tamen facientes bene, hoc enim non dicit scriptura.

SECUNDUS locus est, ex illo Matth. 5. si dilexeritis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis; nonne & Ethnici hæc faciunt, ubi necesse est esse sermonem de dilectione bona, alias nullum esset argumentum Christi.

RESPONDETUR etiam hunc locum nihil agere de exclusione gratiae.

TERTIUS locus ex Petri Secunda, sed illic loquitur de dominis bonis quantumvis Ethnici. Negatur tamen, illos habuisse hanc bonitatem sine gratia.

SECUNDA Auctoritas est Pontificia. Damata est hæc propositio 36. Baji. Cum Pelagio sentit qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex solis naturæ viribus ortum dicit, agnoscit. Quodsi tantum damnatur hæc censura Baji, faltem appetat hanc sententiam esse immunem à Pelagianismo, hoc autem satis est; ut præferatur oppositæ, cum alias sit magis conformis Script. & Patribus. Deinde idem, propositione 37. sine censura pronuntiat quod omnis amor naturalis creaturæ rationalis, qui non est à Spiritu S. infundente charitatem, sit vitiosa cupiditas. Similia habet propositione 34. & 35. Rursus ejusdem propositio 28. est liberum arbitrium sine gratia Dei adjutorio non nisi ad peccandum valat, ergo approbat virtualiter aliam contradictionem Pontifex, scilicet liberum arbitrium sine gratia adjutorio aliquid posse facere quod peccatum non sit.

RESPONDETUR. Quoad propositionem 36. illa damnata non nisi ratione censuræ quam cerebat Bajus, positis enim propositionibus Baji, tum primum sub fine dicuntur aliquæ scandolæ,

PL
Ki
Z.

losa, aliqua hæretica, aliqua offendentes aures, particulatim autem singulis non apponitur censura. Quod autem dicit Arriaga n. 12. Bellarminum qui cum Bajo disputavit sensisse, quod hic stabilitum sit, posse arbitrium suis viribus aliquod bonum morale defacto efficere, id non convincit, satetur enim Vasq. suam sententiam probatam fuisse Bellarmino, dum Romæ legeret. Quod autem dicit Cunerum qui Romæ contra Bajū egit, sensisse, quod non censura, sed ipsa propoſitio sit damnata, id non convincit, quomodo enim ausus fuisse etiam Romæ defendere Vasq. Quod attinet ad propositionem 37. & 28. ea non sequitur ex doctrina Vasq. Ratio, quia longe est alia hæc propoſitio, omnia quæ sunt sine gratia sunt peccata, & alia, nullum opus bonum morale sit sine gratia; primum non docuit Vasq. sed secundum, decisiones autem Conciliorum sunt nonnisi ut sonant accipienda. Et certè si aliquis admitteret actiones in individuo indifferentes, non faceret contra illum, dicta auctoritas, ita nec facit contra eum, qui admittit actiones bonas sine gratia, sed non bene factas. Denique intentio fuit Pontificum damnare intentum Baji, qui in propositione 37. intendebat, quod omnis amor, qui non est supernaturalis (hoc enim ex phraſi Ecclesiæ significant illa verba, Spiritu Sancto infundente charitatem) sit actus vitiosæ cupiditatis. In propositione autem 28. intentio fuit Pontificum damnare, quod auferret indifferentiam à libero arbitrio ad non peccandum, cùm ille independenter à gratiâ poneret in arbitrio nonnisi determinationem ad peccandum, illis verbis, nonnisi ad peccandum valet: cùm tamen gratia non adferat sed supponat indifferentiam. Nihil autem horum habet doctrina Vasq. Quando autem Trident. docet hominem justificari gratis; quia neque fides, neque opera quæ justificatiōnem præcedunt, eam merentur, non hoc ipso supponit fidem illam, sine adjutorio gratiæ haberi.

TERTIA. Auctoritas est Patrum. Expendentur illæ nominatim, quas adducit Arriaga citatus.

PRIMUS locus est August. ex ep. 5. ad Marcellum, ubi cùm agnovisſet, Ethnico non habuisse veram pietatem erga Deum, subdit, *custodiens tamen sui generis probitatem.*

RESPONDE TUR. Nomine veræ pietatis intelligi, veram religionem, non addit, autem August. custodiā pietatis fuisse sine ullo auxilio gratiæ.

SECUNDUS locus ejusdem est, ex lib. de litera & Spiritu, cap. 28. de Iudaïs inquit, *nam & ipsi homines erant, & vis illa natura inerat eis, per quam legitimè aliquid anima rationalis & sensi & faciat.*

RESPONDE TUR. Sicut cùm dico, inest beatovis, per quam videt Deum & amat, non sequi-

tur excludi lumen gloriæ &c. ita & in praetendit, non excluditur adjutorium gratiæ. Ea autem quæ adducit Eſpar. ex ejusdem lib. cap. 27. ostendit in Ethnico opera bona, sed non exclusionem gratiæ.

TERTII locus est ex 3. lib. Hypognostum post medium quisquis ita dixerit, quod sine Deum opus, quod ad sanctum ejus propositum pertinet, nec inciperē nec perficere posſit, Catholicus sit.

RESPONDE TUR. Imprimis non constat quod hic liber sit August. sed etiam hoc posse dici potest, non significare hunc locum quæ Catholicum sit sentire, sine auxilio gratiæ possieri opus honestum moraliter, quamvis non spectans ad vitam æternam, de hoc enim illic non discurrebat August. sed tantum opponetur se illis, quod merita naturalia prærequantur ante gratiam, vel quod gratia non sit necessaria ad merita vitæ æternæ, unde etiam inib⁹ c. 4. folium negat, quod sine gratia supernaturali proficiuntur opera sicut oportet ad salutem. Hinc etiam opera bona quæ a Bono Naturæ oriuntur, inferius dicit, non fieri sine Dei gubernaculo, quod venire potest nomine gratiæ naturali, vel certè agnoscit illic opera bona, sed non facta.

QUARTUS locus est ex lib. 5. de Civit. cap. 13. ubi agnoscit opera aliqua pertinentia ad presentis vitæ honestatem, & aliqua ad futuram immortalitatem.

RESPONDE TUR. Non negare illic August. quod pertinentia ad vitæ hujus honestatem, fiant sine gratia.

QUINTUS locus August. est ex lib. de perficitio[n]e justitiae, ubi hæretico objicient, quod possit aliquis habere voluntatem nubendi sine gratia, respondet, *quasi promagno habendum se velle nubere, ubi de adjutorio divine gratiae, operis suis disputatur ubi videtur agnoscere Aug. quod sine adjutorio gratiæ possint ista fieri.*

RESPONDE TUR. Agnoscere August. quod voluntas nubendi possit haberi sine adjutorio gratiæ supernaturalis in entitate, causansque volitionem supernaturalē, de hac enim gratia cum hæreticis disputabat August. Deinde ostendit argumentum hæreticorum esse à minori ad maius, yia affirmationis, quasi dicat, non fieri quod si daremus voluntatem nubendi esse sine gratia, etiam sequatur posse esse voluntatem credendi sine gratia, ex hoc autem nihil argui potest contra Vasq.

Citari solet etiam Auctoritas S. Th. i. ad a. 109. a. 2. ubi de natura humana loquens ait, *quidem etiam in statu naturæ corrupte per virtutem suæ naturæ aliquod bonum peculiare agere, sicut adificare domos.* Sed id non convincit: quia per hanc virtutem suæ Naturæ intelligit exclusionem elevationis, opera enim non elevata dicuntur fieri per propriam virtutem; quod autem non excludat ab solutè gratiam, verba quæ in fine articul

R. P.
TH. M. L.
zianows.
Tom. I.
D. VI.

ticuliponit, ostendunt, dum ait in utroque statu indiget homo auxilio divino ut moveatur ad beneagendum. Concedimusq; Ovied. quod pos- sit, haec verba accipere de concursu generali, sed refutat querere, cur non possint accipi de auxilio gratiae, praeципue cum intentu S. Doctoris fuerit non loqui de necessitate coeūris, sed de necessitate gratiae, ut titulus articuli ostendit, instantiaq; de agro quam inibi adducit hoc solū vult, quod sicut aeger non caret principio vita, ita nec natura corrupta principio potenti operari bene, quia non caret indifferenti etiam ad bonum.

Citari solet Auctoritas Petri Diaconi lib. de Incar. cap. 6. Basili hom. 9. de opere sex dierum. Prosperi cap. 22. contra collatorem & 26. sed primus, hoc tantum dicit; quod sine gratia an- tonomasticè dicta, hoc est, in entitate superna- turali, possint agi bona opera. Secundus solū intendit ostendere, quod voluntas independen- ter à gratia, non sit determinata ad malum. Ter- tius ostendit quod dentur opera, quæ vitam moralem honestate possunt, non agit autem quidquam de exclusione gratiae.

SE CUNDUM. Argumentum est conflatum ex Rationibus quibus utitur Suar. & alii post ipsum.

1. RATIO est hī lib. 1. cap. 8. petita ex in- trinseca facultate naturæ, quæ post peccatum non fuit destruta, neque in internis potentias dimi- nuta, sed tantum privata possibilitate, quam per gratiam & iustitiam ante peccatum habebat.

RESPONDETUR. Necesitas prædictæ gratiae non oritur ex destructione naturæ humanæ, sed quod Selectio v. g. congruae cogitationis pendeat à Deo, &c. similia.

2. RATIO ejusdem ex n. 49. Talis actus non est per se impossibilis libero arbitrio gratiæ de- stituto, nec semper est in individuo ita difficilis, ut sit necessarium adjutorium gratiae, præcipue cum ipse actus debeat esse in substantia natura- lis, & de objecto proportionato.

RESPONDETUR. Etiam sine selecta gratia, non esse impossibilem talem actum libero arbitrio, nunquam tamen futurum sine illa, quia selec- tio cogitationis congruae, quæ intercedere debet, non est in potestate creature.

3. RATIO est ex cap. 13. ejusdem lib. petita, ubi hoc assumit, donum congruae cogitationis, non esse extra dona, quæ primam creationem consequuntur, quasi ex naturali debito ac sub- inde non esse propriam gratiam etiam ordinis naturalis, quod ipsum sic probat. Quia hoc debi- tum potest considerari, vel in ordine ad natu- ram specificam, vel in ordine ad individua, priori respectu sumpta naturæ est debita, quia debi- tum est aliis speciebus rerum, tale genus provi- dentiae, quo interdum opera connaturalia con- venienter ac recte secundum capacitatem suam naturalem faciant, ergo idem debitum est, crea- ture intellectuali, secundum suam speciem sum- pte, quod etiam pluribus probat, est etiam debi-

ta hæc gratia individui creaturis, ex pluribus capitibus, quæ ibi ponit: inter alia, quod si singu- lis speciebus est debita dicta gratia, cum singuli Angeli differant specie singulis debebit esse de- bita &c. &c. quæ in responsione tangentur.

RESPONDETUR. Sicut ipsa entia aliter se habent inter se quoad modum agendi conformiter ad suam naturam, ita & modus providen- tiae divinæ, est alius & alius. Porrò etiam ita se habent quoad modum agendi conformiter ad suam naturam, ut determinent sibi nonnisi ope- rationem rectam in illo ordine, deviatioque ab illa, non est nisi monstrum, vel miraculum. Por- rò natura intellectuali primò quidem intendit operationem rectam, sed non determinat illam sibi, unde etiā & providentia divina, aliter cum aliis creaturis, aliter cum natura intellectuali concurrit, nam cum aliis concurrit, ut nisi sequatur operatio, recta debeat ut extraordianaria providentia, quando autem non sequitur recta operatio in natura intellectuali, nemo dicit Deum tunc usum esse providentia extraordianaria: idq; ex eo, quia ut dixi, creaturæ sunt deter- minatae nonnisi ad unum modum agendi, nisi forte aliter contingat per accidens, indeque sit, ut divina providentia secundum conditionem naturæ debeat providere, ut nonnisi operatio recta sequatur, secundum quod debitum Deus agens, non facit illis ullam gratiam, condic- etiam à dono creationis. Quia vero intellectuali natura, non est determinata ad modum agen- dinon nisi bene, sit, ut providentia divina non teneatur providere, ut nonnisi operatio recta se- quatur, hinc si sequitur, beneficium Dei agnoscit debet: nec per hoc inferior erit conditio natu- ræ intellectuali, nam melius est moraliter bene operari & liberè, quam physicè & cum necessitate. Quamvis autem etiam in creaturis aliis, reperiatur quædam indifferentia contingentia, hæc illis accidentaria est, per se enim deter- minatae sunt nonnisi ad operationem rectam, hinc illis ad eam providendo, Deus non facit gratiam, attendit enim ad id quod, per se & non ad id quod per accidens est, per se autem non est in nobis determinatio nonnisi ad operationem honestam. Unde inferes, nec totis specieis natu- ræ intellectuali, nec individui debitam esse congruam cogitationem. Quod autem ad fert Suar. de determinatione ad primam cogitationem, dici potest, decere quidem ut Auctor naturæ, primam cogitationem honestam offerat, sed decentia non obligante, sed cuiusdam con- gruitatis adeoq; non excludente rationem beneficii: quanquam salvâ suâ sanctitate, potest Deus etiam primam cogitationem non offerre congruâ, quæ ipsa congruitas, si ponatur quoad suum felici, non pendet à libertate humana; unde autem habeatur tunc ratio beneficii, ex dictis de aliis cogitationibus congruis petendum. Et sicut positâ cogitatiōe supernaturali in omnibus

(V) indi-
vi-

individui intellectualibus, incredibile videtur omnes dissensuros, & tamen collatio talis cogitationis est speciale beneficium, ita & in praefectione idem dicendum. *Ad alia ejusdem Suarii solvenda.*

Notio 1. Debitam esse naturae, nee cogitationem quia incongrua est, nee quia congrua, sed cogitationem, ut appellat Suar. indifferentem, est enim obligatus Deus ad dandum id, quod requirit natura intellectualis, ut possit liberè operari, non requirit autem determinatè cogitationem, quia prævideatur determinatè non habitura effectum, vel determinatè habitura, sed quæ compleat potentiam ad operandum.

Notio 2. Quod in occursum objectum, non possit selectio cogitationis congrua referri, quia in eodem concursu, potius est esse aliqua cogitatio congrua, sed spectat ad Deum datur congruum. Et licet non possit præsumi prudenter, quod Deus est et instituturus ordinem rerum, in quo non esset selecturus auxilia congrua, hoc non obstante, illorum selectio, adhuc est beneficium, ut in simili videtur est in ordine supernaturali.

Notio 3. Generatio hujus potius hominis quam alterius, est speciale beneficium Dei, comparatione facta ad hominem non genitum; nihilominus generatio hujus hominis non est beneficium distinctum a beneficio creationis; selecta tamen cogitatio, erit distincta a gratia creationis, quia illa creatio seu gratia creationis, est idem realiter cum ejusdem generatione; jam autem cogitatio congrua, non est idem realiter, & insuper nobis ad eandem rationem agendi non determinatis adfert utilitatem &c. nee moraliter loquendo, una simul cum gratia creationis tanquam aliquid illi connexum confertur, & idem moraliter beneficium est, cum gratia creationis, nascitur his constellationibus.

Continuatur Propositione argumentorum.

TERTIUM Argumentum est ex iis, quæ sibi opponit Ripald. n. 99. & quo etiam tititur Esparza. Non minus propendet pars hominis superior in objectum rationi consentaneum, quam pars hominis inferior in objectum conforme appetitui sensitivo, at ratione hujus propositionis lapè agit homo opera conformia appetitui, ergo ratione propensionis superioris, agit opera ratione contentanea.

RESPONDE TUR. Utramque quantum ex parte objecti potentiam propendere in suum objectum, sed non eodem modo, quia non indiget sensus aliunde eligibili congrua sensatio, estque in modo agendi necessitatus, nisi aliunde impediatur; jam autem voluntas & indiget cogitatione congrua, & ex eo quod sit in agendo libera, ipsaque ex se non est electiva alicuius antecedenter efficacis, sit, ut aliter se habeat, quam potentia appetitiva.

INSTANT 1. Esparza. Difficile imprimis est,

ut quis longo vivat tempore, quin vel una vice verum, vel ex veri amore affirmet, item quinquam concipiatur effectum v. g. sinceræ gratitudinis. Rursum sunt tales actiones externe, quæ superata difficultate, non restat ulterior difficultas in executione ob motivum honesti. Denique quæ redunt difficultem unum acutum, eadem facilem reddunt alium, est ergo impossibile, ut dum est homo in statu viatoris, sit semper constitutus in impotentiâ morali omnium simul auctuum honestorum. Quodsi uniuersa inest potentia bene operandi moralis, atque independenter a gratia per Christum, poterit opus bonum sine illâ ponere.

RESPONDE TUR. Hoc ipsum probari debuisse, quod completa potentia bene operandi moraliter inest homini sine gratia, item quod concipiatur sine gratia effectum sinceræ gratitudinis &c. similia. Licet has gratias paucum Deus offerat.

INSTANT 2. à pari. Habitus supernaturalis, suis viribus, absq; auxilio gratia sibi indebito, possunt efficere actus supernaturales quævis offerantur illis auxilia sufficiencia, ergo poterit, & natura rationalis uti suis viribus absq; auxilio sibi in debitò, & agere opera naturalia.

RESPONDE TUR. Concedendo totum, sicut tamen non sequitur, quod collatio gratie efficacis, non sit gratia, homini etiam habitibus supernaturalibus informato; ita nec sequetur in praesenti, immo hic ipse medius terminus, est potius pro nobis, quia sicut indigent adhuc habitus gratia, ita indigebunt & potentia.

QUARTUM Argumentum est ex Arriag. cit. a. n. 13. & ostendit imprimis quod possit cogitatione boni & mali, non sit necessaria illa nova gratia, tenens se à parte voluntatis, quod sibi probat. Voluntas est libera ad peccandum, & hoc sine gratia Dei, ergo ex parte voluntatis habet, quod requiritur, ut efficere possit opus bonum. Consequentia probatur, quia non potest effici peccatum, nisi sit potentia ad illud vitandum, atque eo ipso quod sic potentia ad vitandum peccatum, est etiam potentia ad bene operandum, vitando enim illud peccatum homo bene operatur, maxime in sententia negante actus indifferentes in individuo. Ergo sine gratia speciali ex parte voluntatis, distincta ab ipso concurrit generali Dei & indifferenti, datur potentia ad aliquod opus honestum.

RESPONDE TUR. Imprimis retorquendo argumentum, quod scilicet sit homo indifferens ad non diligendum Deum super omnia amore obligativo, adeoque quod deberet ex viribus naturæ elicere illum animos, & tamen supponitur, si ille amor obligativus est, esse deberet supernaturalis. Quod autem dicit Arriag. hoc argumentum tantum proponere, ut ostendatur aliquid opus bonum posse fieri sine gratia, sed non de omnibus, id non obstat, ne dicat argu-

R. P.
THEML
ZIA NOWS.
Tibit. Act
D. VI

argumentum probare multum, siquidem idem medius terminus aptari potest extra intentum. Directè autem ad objectionem dici potest, quod attinet ad hanc propositionem: potest homo sine gratia Dei peccare & non peccare, si faciat hunc sensum, non influente gratia in peccatum, est vera propositio, sed non sequitur posse aliquid bene fieri sine gratia: si autem faciat hunc sensum: potest homo sine gratia Dei non peccare, hoc est, quamvis non supponatur habere gratiam, est peticio principii, probandum que restabit quod assumitur.

INSTANT idem n. 19. Moraliter est impossibile, ut in innumeris occasionibus bene operandi, ex quibus sacerdotiis valde homini connaturale est bene operari, & verò connaturalius, quam contrarium, ut amicum optimè meritum amare, impossibile inquam, tunc hominem cum concursum generali, aliquando non bene operari.

RESPONDE TUR. Connaturalitatem quam assumit objectio, defumi ex ordinaria collatione talium gratiarum, concursus autem ipse generalis non est is, qui de se natus sit adferre congrua & selectam cognitionem, quam tamen requiri, iteratò inculcatum est.

QUINTUM Argumentum Tanneri, eoque utitur etiam Ovied. cit. n. 29. Quia scilicet hæc sententia licet videatur attollere gratiam, eadem deprivit, quod siccile proponit. Natura præventa cognitione naturali, potest elicere aedium conducedentem ad vitam æternam, qui sit principium justificationis, & intuitu cuius dentur auxilia supernaturalia; oppositum autem Vafq. sentientes, negant talen actum posse elicere, ergo magis erigit naturam Vafq. Deinde quia Vafq. concedit eam gratiam ad opera bona moralia, quæ meritoria esse affirmat, ponit ergo gratiam quam Pelagius admittebat, neque enim ipse negabat gratiam naturalem. Et certè gratia necessaria ad opera moralia, oritur ex causis naturalibus, & singulari providentia Dei ita dispositis, ut docet Vafq. d. 189. n. 144. sed talem gratiam etiam admittebat Pelagius, ut constat ex alibi dictis, ergo sententia hæc cum Pelagio deprivit gratiam, & elevat naturam.

RESPONDE TUR. In sententia Vafq. duo haberi, primum quod necessaria sit gratia etiam ad opera bona moralia: secundum quod illa opera disponant ad justificationem & quod intuitu, ejus dentur auxilia supernaturalia. Posset aliquis tueri nonnisi primum & negare hoc secundum, ut fecit Turrianus apud Ovied. cit. n. 18. Quod attinet ad objectum propositionis, differentia hæc est inter Pelagium & sententiam Vafq. quia prater gratiam naturalem, nullum aliud principium admittebat supernaturale, admittit Vafq. differt item à Semi-Pelagianismo, quia illi ponabant merita conditionata & equivalentia absolutis, non admittit Vafq. Deinde quia deter-

minatio habendæ potius cogitationis congruæ quam non congruæ, pendedebat apud Semi-Pelagianos à viribus meris naturæ, in sententia Vafq. à Deicratia per Christum. De hoc tamen argumento inferius adhuc agetur.

INSTANT. Ovied. n. 77. Quia quamvis congrua cogitatio sit speciale beneficium, quo caret ille qui habet cognitionem nonnisi sufficiemtē, nihilominus illa cognitione non potest dici quod proficiuntur ex gratia, quod ipsum probat n. 86. quia Patres dum asserunt bonum opus fieri non posse sine gratia, plerumque addunt hos terminos sicut oportet, ut addit Araucanum secundum Can. 2. vel conveniens ad vitam æternam, ad salutem &c. ut habetur in Moguntino, Can. 5. Ergo opera illa bona, quæ fieri possunt non ut oportet ad salutem, non erunt facta ex gratia. Subiectumque idem Ovied. alia hoc concernentia testimonia.

RESPONDE TUR. Imprimis qui vellet tueri sententiam Vafq. prout ipse metu illam tuetur, diceret ex hoc ipso illa opera esse ex gratia facta, quia conducunt ad salutem, sed quia hic modus tucandi non est ita expeditus, diceret cum Turrianio, opera non esse meritoria, proficiunt tamen ex gratia, quia quamvis ea gratia quæ in controversia agitabatur inter Pelagianos & Augustinum antonomalitice vocetur gratia, eaque sicut oportet, nihilominus & alia adjutoria possunt vocari, idque ex mente Patrum, gratia. Ratio. Auctoritas Augusti, qui Epist. 95. agnoscit gratiam creationis; *et si enim inquit, quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei quæ creati sumus &c.* lib. de Spirit. & lit. cap. 35. arbitrium inquit, *ad Dei gratiam, hoc est, ad Dei donum pertinere*, lib. 4. contra Julianum, cap. 3. ait de pluribus virtutibus moralibus gentilium, subdit; *quanto ergo tolerabilius illas quas dicas in impiis esse virutes, divino muneri, quam eorum tantummodo tribueres voluntati.* In dubiè autem gratia, munus divinum est. Prosp. contra Collatorem c. 22. reprehendit eos qui docent sine ullo inquit, *opere gratia, naturaliter omni anima, semina tressè virtutum* Anselmus in lib. de Concor. par. 3. colum. 4. *cum omnia subjacent dispositioni Dei, quidquid contigit homini, quod adjuvatur liberum arbitrium, ad arripiendum, vel servandum, hanc de qua loquimur rectitudinem, sua gratia imputandum est.* Conferunt autem tales actiones, tanquam removens, prohibens. Bernardus lib. de grat. & lib. arb. *Porro ipsum (supple liberum vello) ut effet, creans gratia fecit.* S. Thom. prima 2dæ. q. 136. ar. 2. ad 2dum. *Dicendum quod bonum politici virtutis, commensuratum sit naturæ humanae, & id eo absque auxilio gratia gratum faciente, potest voluntas humana in illo tendere, licet non absque auxilio gratia Dei.*

INSTANT 2. idem. Providentia quæ Deus condidit mundum, quatuor creavit clementia, & ita dispositus, licet id ita debitum non esset, &

(V) 2 tamen

tamen ea omnia ad beneficium creationis spe-
tant, ergo idem dicendum de cogitationibus
naturalibus.

RESPONDETUR. Si ponatur ordo creationis talis, ut omnia quae sunt ordinis naturalis habeantur per modum indivisibilis objecti volibili, hoc sensu collatio auxilii previsi congrui, non erit beneficium speciale conditum a beneficio creationis. Ceterum si non ponatur ordo creationis ita universalis, sed nonnisi ea ponantur in eo ordine, quae directe positionem creaturarum concernunt, & ea quae sunt accessoria ejusdem positionis, ut talis concutus planetarum, & qualitas &c. eo casu habebit rationem specialis beneficij collatio auxilii congrui, quaevis in entitate naturalis. Ut ergo praescindatur occasio querelion de voce, hoc teneendum erit, si nomine beneficij specialis veniat id, quod est supernaturale, sic congrua gratia naturalis non erit beneficium speciale; si autem nomine specialis beneficij veniat id, quod non habet se tanquam formalis rei positio, nec se habet ut aliquid, moraliter loquendo, per modum ejusdem, & accessoriæ se ad positionem habens, eo sensu beneficium congrua cogitationis naturalis, erit beneficium speciale, distinctum a dono creationis; defacto enim cogitatio congrua, non habet se per modum accessoriæ sequentis hunc ordinem, si quidem etiam sufficiens cogitatio posset eundem ordinem sequi, nec cogitatio congrua habet se sicut in mundo est ortus solis & lunæ, quia non esset ejusdem mundi positio, si predicta non haberentur, esset autem idem mundus, etiam non data cogitatione congrua, nisi ex speciali beneficio.

INSTANT 3. idem. Ex dictis sequi, quod etiam bruto fiat gratia, cum causa ita cum illo concurrunt, ut sit perfecta generatio.

RESPONDETUR. Gratiae nomen appropriate sumitur per ordinem ad creaturas rationales, neque enim dicuntur apud nos bruta gratiam habere, vel unum brutum conferre gratiam alteri. Deinde cum determinent sibi bruta per se loquendo certam ordinem generationis, exceptis casibus, certe secundum illam determinationem operans Deus, non potest dici facere gratiam, sed exprens ordinem. Quia autem creatura rationalis non est determinata ad habendam cogitationem nonnisi congruam, quae ipsa de se bona est, & non sita in potestate donatariorum in ordine ad illam feligendam, sit ut illius collatio, rationem beneficij specialis obtineat.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Argumenta partis affirmativa.

PRIMUM Argumentum est deductum ab Auctoritatibus, ex quibus plurimas adducit catus Vasq. brevitatis causa in compendium erunt adducenda, & ex illis explicatis reliqua intelligentur.

1. AUCTORITAS est ex eo, quia Aug. disputans contra Semia Pelagianos, exinde deducit etiam initium nostræ justificationis non esse ex nobis sed ex gratia speciali, quia non est in nostra potestate feligere auxilium, & habere haec potius quam illam cogitationem; habet hoc August. lib. 2. contra duas epistolæ Pelagianorum, lib. 2. de peccat. merit. cap. 17. lib. 1. ad Simplic. q. 2. similia habet Ambrosius, lib. de fuga seculi cap. 7. & 19. quod etiam probant illa testimonia, in quibus cogitationes bonæ dicuntur esse a Deo, & ex gratia: quæ loca omnia in compendium rediguntur citatus Suar. cap. 16.

RESPONDETUR. Imprimis Augustinum, gisse contra Semi-Pelagianos, non de cuiuscunque cogitationis selectione, sed cogitationis supernaturalis: quia illius erat intentio, convolare ipsam substantiam erroris; Semi-Pelagianismus autem voluit initium justificationis, effici meritis naturalibus. Deinde dici posset distinctas esse has quæstiones; an selectione talis cogitationis sit gratia in re, & an sit vocanda gratia, vel an sit distincta a beneficio creationis, primum illud innuunt dictæ auctoritates, consentientes oppositi, secundum non innuunt, in quo tamen vertitur controversia. Denique alia haec est propositio: hoc auxilium non est supra exigentiam gratiae creationis, & alia: hoc auxilium est datum & consequens gratiam creationis. Prima propositio hunc sensum facit, quod aliquid sit in eodem ordine cum gratia creationis, hocque concedent oppositi. Secunda propositio hunc facit sensum, quod cogitatio congrua, sit per modum proprietatis gratiae creationis, quæ propositio est falsa, quia etiam congrua cogitatio stat cum ordine creationis. Imo cum ipse Suar. frequenter fateatur, gratiam hanc esse speciale beneficium, licet non distinctum a gratia creationis, hoc ipso debet agnoscere esse distinctum, non quidem ordine sed specialitate, quod etiam advertit Arriag. citat. n. 18. certe enim gratia creationis, est gratia communis. Quod attinet ad alias Auctoritates, duplicit sunt generis, quædam universaliter dicunt has cogitationes esse ex Deo, & ex auctoritates explicatione non indigent, dici enim potest, quod cogitationum illarum selectione sit a Deo, licet non sint gratia simpliciter. Aliæ autem Auctoritates dicunt, quod cogitationes illæ sint ex gratia, & haec auctoritates vel procedunt de cogitationibus omnino sanctis, & supernaturalibus, quæ inducuntur ex gratia, vel certe secundum alias phrasem Patrum, si sunt cogitationes mere morales, procedunt ex gratia cum addito.

2. AUCTORITAS est ejusdem August. & aliorum Patrum universaliter assumentum, be- num opus non posse fieri sine gratia, ita loquitur August. lib. 2. contra duas epistolæ Pelagianorum cap. 8. lib. de Spir. & lit. cap. 28. epist. 106. & 107. lib. 4. contra Julian. c. 3. quod etiam si- gnifica

R. P.
THI MLC
zisnows.
Tom. I.
ED. VI

gnificat Ser. 13. de verbis Apostoli, ubi dicit: *ad-jutorium Spiritus S. prorsus si defuerit, nihil boni a-gere poteris.* Similia habet Prosper epist. ad Ru-fin. & ad tertiam Objec. Gallorum lib. 3. contra Collatorem, cap. 3. & cap. 22. Fulgentius de Incarnat. & grat. cap. 16. & cap. 19.

RESPONDETUR. Quod ex auctoritates procedant de cogitationibus congruis in ordine supernaturali, adeoque de meritis, ut latè il-lustrat Suar. citat. cap. 20. n. 4. vel loquuntur de gratia cum addito, adeoque non de gratia Augustiniana, quæ est gratia sine addito. Quamvis autem non ubiq; hæc gratia appelletur cum addito, nec semper appellatur gratia creationis, vel gratia doctrinæ, id non obstat, quia ut re-spondet Suar. non fuit necesse in singulis locis eadem verba repeteret, sufficienterque id colligatur ex doctrinæ serie. Quo etiam modo ex-plicare possumus auctoritates scripturar, in quibus habetur, quod omnia gratia sint tribuenda, quamquam in multis locis solum significat scri-putra, quod requiratur divinus concursus ad-operandum, immo idem applicari debet etiam de-cisionibus & locutionibus Pontificum, quas perstringit post alios Ovied. a. n. 88. Quando autem Arauficanum Canone. 9. dicit; nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum, hoc solum significat quod Deus non sit causa, sed e-ius causa, est non nisi creatura.

3. **AUTORITAS** petita ex hac propositione quam interdum assument Patres, quod liberum arbitrium sine auxilio Dei, non nisi ad peccandum valet, ita præter citatum Can. loquitur Arauficanum Can. 22. & est Augustini senten-tia 323, ut eam ponit Prosper, videturque hoc in-nuere August. tr. 5. in Joan. in prologo librorum de doctrina Christiana in expositione Psal. 142. Ser. 13. de Verbis Apostoli, cap. 10. & 11. epist. 89. 9. 2. ep. 106. lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 18. Similia habet Prosper, Fulgentius, Bernard. Gregor.

RESPONDETUR. Imprimis sunt aliquæ pro-positiones Bajii censurativæ aliarum sententiarum, & alia sunt simpliciter dogmatisantes: in-ter propositiones dogmatisantes est hæc 28. lib-erum arbitrium sine gratia Dei adjutorio non-nisi ad peccandum valet, & hæc propositio est damnata a Pio V. & Gregorio XIII. non ergo illa ut sonat potest se tueri Vasq. & alii cum ipso, quia tamen agitur de auctoritate Arauficanæ & aliorum Patrum citatorum, ideo distinguenda sunt hæc duæ propositiones, liberum arbitrium de se non nisi ad peccandum valet, & hæc, lib-erum arbitrium sine gratia Dei adjutorio non-nisi ad peccandum valet, prior propositio facit hunc sensum: Auctor mali, solum est liberum arbitrium, de seque id hoc habet, & prout con-distinguitur a Deo, ut sit causa mali, quæ propo-sitio est vera & Catholica doceturque ab Arauficanu, quod expreſſe utitur hoc termino De se,

alia autem propositio facit hunc sensum: nisi po-natur gratia, quidquid fieri, peccatum erit, & hæc propositio non habetur in Patribus. Deinde est alius modus respondendi eidem propo-sitioni, quod scilicet ad singula opera, quantumvis moraliter non nisi bona, requiratur auxilium divinum, licet illud non sit auxilium gratia sine addito, vel gratia Augustiniana. Denique dici potest cum Suar. cap. 20. quod scilicet Patres ita loquentes egerint secundum subiectam ma-teriam & errorem, docebat Pelagius viribus naturæ perveniri ad veram justitiam & beatitu-dinem, hinc Patres loqui debuerunt de homine prout tendente ad vitam æternam, & quia circa opera vitam æternam concernentia, duplex non nisi distinctio adhibita, nempe de illis ut conducedentibus, & ut avertentibus à fine, hinc fit, ut comparando Patres hæc duo extrema in-ter se, dicant, non habere arbitrium liberum de se nisi peccatum, quia si quid boni operatur ho-mo in ordine ad illum finem, non suis viribus, nec absque gratia Dei id facere potest; quām responsonem licet impugnet Vasq. d. 109. num. 68. illâ tamen in simili utitur, num. 183, ut ad-vertit Ovied.

SE CUNDUM Argumentum est. Nisi ponatur quod opera bona moraliter fiant ex gratia, auferretur ratio divinæ providentiaæ cui tribui-tur concursus illarum causarum secundarum, vel enim ipse concursus est à providentia ita ap-PLICANTE causas, auferente impedimenta &c. ergo & congrua cogitatio provisa erit specialiter à Deo, potuisset enim Deus res aliter disponere ne congrua cogitatio proveniret, si autem hoc non pertinet ad divinam providentiam, hoc erit in Atheismum declinare.

RESPONDETUR. Quod non sit auferenda ratio providentiaæ divinæ, si illa cogitatio dicatur esse ex gratia sed cum addito, licet non sit ex gratia sine addito, & gratia Augustiniana.

TERTIUM Argumentum est. De ratione gratiaæ est, esse indebitam, jam autem tale auxilium, est indebitum, alias singulis deberet dari vocatio congrua.

RESPONDETUR. De ratione quidem unius cuiusq; gratiaæ est esse indebitam suo modo, sed non inde sequitur, ex qualicunque indebiti for-malitate, jam constituenda illam gratia in ratio-ne gratia sine addito, seu gratia Augustiniana.

QUARTUM Argumentum est à posteriori. Quia si tale auxilium non est gratia, frustra oraremus ut nobis detur, & licet homo posset orare pro pluvia, quamvis illa non sit ex gratia, quæ sit distincta à gratia Creationis, id inde est, quia non est in potestate orantis illam dare, jam autem in potestate orantis est, reddere auxilium congruum, quod ipsum argumentum inde ro-bur accipit, quia Patres contra Pelagium exinde quod probonis nostris operibus oramus, in-ferebant dari gratiam.

(V) 3 RESON-

RESPONDETUR pluribus viis. *Imprimis* quod quamvis illa opera non proficiscantur ex gratia Augustiniana, & sine addito, sufficit quod proficiscantur ex gratia. Nego autem quod non possimus petere ut nobis datur auxilium illud speciale, quod etiam quoad suum feligi, non est in potestate nostra, sicut nec pluvia, licet sit in potestate nostra quoad ipsam exhibitionem ejus, quod constituit auxilium congruum in ratione congrui; unde jam ostenditur fons, cur oremus pro hoc auxilio, quia scilicet non est in nostra potestate illius selectio. *Alia via est*: quia scilicet multum probat, nonne enim nos postulamus à Deo bonam memoriam, sanitatem, conservationem &c. simil. quæ omnia non sunt distincta à beneficio creationis & sunt quasi accessoria, sequentia conditionem principalis. *Denique* solvendum est hoc argumentum ipsi Vasq. quia posito quod illa opera fiant ex gratia speciali, quando petimus auxilium naturale, congruum tamen, petimusne auxilium sufficiens an efficax? non sufficiens, quia tale non est beneficium cum specialitate. Siautem petitur efficax, nonne illud suo modo est in potestate nostra. Ethac retorsio est ex Arriag. sed non multum urgeret ipsum Vasq. quia ille recurreret ad excelsum requisitum ad efficaciam, qui non est in potestate petentis.

Quando autem Patres ex eo arguebant opera fieri ex gratia, quod pro bonis nostris operibus oremus, id non facit multum, quia etiam hic admittitur gratia, licet cum addito. Dici etiam posset cum Ovied. n. 123. nempe Pelagianos negasse, quod Deus influat in nostram voluntatem & actionem, sed in solum posse, ut refert August. lib. 1. de gratia Christi c. 4. operaque bona non magis dicebant pertinere ad Deum quam mala, unde arguitur, pro ipsis operibus & habenda voluntate bona oramus ad Deum, ergo apparet quod etiam hec pertineant ad Deum & gratiam ejus. Jam autem qui negant auxilium congruum naturale esse distinctum beneficium, dicunt tamen fieri illa opera bona ex gratia creationis, & illa specialius ad Deum pertinere, adeoq; quod adhuc pro illis orare possimus.

QUINTUM Argumentum à pari. Non potest homo amare Deum super omnia sine gratia, ergo nec potest actionem honestam moraliter facere sine gratia.

RESPONDETUR. Imprimis nego consequiam, quia procedere videtur à minoria ad maius affirmativa. Deinde dici potest quod etiam amor ille, & actio honesta moraliter sit processu ex gratia licet non sine addito. Cæterum addendum est aliquid de ipso antecedenti.

Punctum Difficultatis 3.

Quid de Amore Dei super omnia, & de tentatione gravi, aliisque connexis.

EST necesse aliquid adferre de his duobus, An scilicet sine gratia possimus Deum amare super omnia, quod principium assumitur ad ostendendam eandem necessitatem gratiae, ad opera honesta moraliter; ad quod propositum assumitur etiam illud principium, quod non possimus tentationem gravem superare sine gratia speciali.

Quod attinet ad 1. Divisi sunt Auctores, nam aliqui etiam velleitatem amoris Dei super omnia, sine gratiae auxilio non posse habere contendunt, talis est Vasq. alii dicunt in pura natura id fieri potuisse, non tamen in corrupta, talis est Suar. Valen. Tanner. posse autem id fieri in natura corrupta docet Scot. Gabr. Molin. Granad. probabileq; putat Suar. Sunt hic etiam alii qui termini distinguendi, nam Auctores intelligent nomine velleitatem eam velleitatem, quæ scilicet potest componi cum peccato. Rursum amorem qui oblatâ occasione deserit Deum, licet ante illius oblationem habeat voluntatem. Deniq; voluntatem quæ etiam oblatâ occasione perseverat, & observantiam divinæ legis imperat, secundus ille amor appellatur efficax affectu duntaxat, tertius etiam in effectu. Ha notatione terminorum posita.

ASSERO 1. *Quod possit haberi amor naturalis Dei super omnia quoad velleitatem, & quod aitum efficacem in effectu, licet ad hoc requiratur gratianalis.*

RATIO prioris partis est, quia si potest naturali lumine demonstrari, Deum esse bonum super omnia, cur non & subsequi appetitus amoris super omnia, resolviturque hoc ulterius in hoc principium, quia id non implicat, nec disiforme est ulli auctoritati. Pelagius enim non in hoc damnabatur quia admittebat dilectionem naturalem, sed quia nullam aliam admittebat, & illam ipsam dicebat esse sufficientem ad confectionem beatitudinis. De quo ipso Naturali amore dici potest, quod mortali peccato opponatur oppositione physicæ, sed non moraliter, ut loquitur Ovied. h. 146.

POSTERIORIS autem partis, seu quod requiratur gratia aliqua, ratio peti potest ex dictis à Vasq.

ASSERO 2. *Quamvis concedi possit amor Dei naturalis super omnia absolutus, & efficax quoad effectum, non tamen concedi debet efficax quoad effectum, si debeat supponi diu & notabiliter durare.* Quia alias sine gratia supernaturali posset haberi diuturna etiam observantia præceptorum, cuius oppositum infrâ colligetur.

ASSERO 3. *Quod non possit dari amor Dei naturalis super omnia, efficax in effectu ad omnem legem, & præcepta implenda.*

RATIO. Quia inter hæc præcepta sunt etiam aliqua, supernaturali non nisi actu expienda, ad quæ se natura, non extendit, ergo illæctus non est efficax in effectu, ad omnia præcepta implenda.

ASSERO

R. P.
THEML
zianows.
Tomus I.
ID. VI

Disputatio VII.

235

ASSERO 4. Si illa precepta sint naturalia, obseruatio tamen illorum debeat esse conducens in viam aeternam, etiam ad talia sine adjutorio gratiae non potest extendere amor Dei super omnia naturalia.

RATIO. Quia etiam hoc videtur favere Semini-Pelagianismo.

ASSERO 5. Quamvis obseruatio naturalis ilorum preceptorum naturalium non est sicut operari, nihilominus ille actus non potest esse efficax in effectu, sine speciali auxilio.

Ratio. quia ut duret homo perpetuo in illo actu accedentibus tentationibus ab extrinseco, & mobilitate creatae, videntur haec indigere speciali aliquo adjutorio, licet non sit necessarium, ut sit supernaturale, ita post alios Ovied. controv. 3. n. 136.

RATIO. Quia necratione actus qui supponitur esse naturalis, nec ratione praecitorum, quae supponuntur esse naturaliter implebilia, requiretur auxilium supernaturale.

DICES. Amor efficax non nisi in effectu, etiam excludit peccatum omne, ergo si efficax in effectu non potest haberi sine gratia eaque speciali, nec prior ille habebitur, & e converso.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia procedit argumentum a minori ad majus, via affirmationis.

Quod attinet ad 2. nempe, An possint vinci tentationes sine gratia? D. visi sunt Authores, aliqui dicunt ne levem quidem tentationem posse vinci sine gratia, talis est Vasq. Oppositorum sentit Suar. Valen. Tanner. & alii apud Ovied. contr. 4. n. 3. Quod attinet ad tentationes graves, aliqui dicunt posse illas superari absque gratia, sed actu non meritorio. ita Duran. Stapleton. Egidius, Rubion. tribui etiam solet nostro Molina, sed illum vindicat Ovied. citatus. num. 23, non posse autem vinci sine gratia docet Suar. Valen. Tanner. & alii communiter. Ut quarto satisfiat.

ASSERO 1. Sine gratia supernaturali non potest vinci gravis tentatio per actum sicut oportet.

RATIO, quia hoc est Pelagianisare.

ASSERO 2. Sine gratia supernaturali potest vinci tentatio gravis, victoria, quae non est sicut oportet. ita post alios Ovied. cit. n. 34.

RATIO, quia etiam potest haberi Amor Dei super omnia naturalia, licet non sit ille futurus sicut oportet. Ergo & vinci tentatio gravis, licet non victoria, quae sit sicut oportet.

ASSERO 3. Quando sine gratia supernaturale vincetur tentatio gravis, ponenda est gratia specialis, licet ordinis naturalis.

RATIO, quia etiam in ordine ad vincendum tentationem gravem per actum sicut oportet, requiritur specialis gratia. Ergo etiam in praesenti idem dicendum. Addo tamen, non ita id intelligendum esse, quasi cum sola etiam non speciali adeoque sufficienti gratia id fieri non possit, sed quod non sit futurum. Hinc

ASSERO 4. Independenter ab adjutorio speciali, sive ordinis naturalis sive supernaturalis, potest physicè, loquendo, qualibet tentatio gravis superari, modo aliunde supponatur sufficientis auxilium.

RATIO. Quia nulla tentatio etiam gravis affer libertatem, & unumquodque auxilium sufficientis adfert posse, negatio autem auxilii etiam sufficientis adfert impossibilitatem physicam, hinc sine gratia sufficienti supernaturali ob defectum comprincipii, impossibile est nobis operari supernaturaliter. Non multum autem utor hoc principio, quod sine speciali auxilio sit impossibile moraliter vincere tentationem gravem, quia alias nec est nobis liberum moraliter, consequenter succumbere non est peccaminosum moraliter. Quidquid in oppositum dicat Arriaga citat. num. 15.

ASSERO 5. Quamvis ordinariè nomine gravis tentationis veniat tentatio per moram temporis durans, ut docet Suar. lib. 1. cap. 24. n. 34. consentitque citatus Ovied. n. 30. Potest tamen tentatio esse gravis, etiam minimo tempore durans.

RATIO. Quia gravitas in intentionalibus non indiget commensurari temporis.

DICES 1. Patres absolute & simpliciter prouniant, impossibile esse sine gratia vincere tentationes.

RESPONDETUR. Totum hoc verificari, concessa gratia sufficienti, vel efficaci, licet ordinis naturalis, si agatur de victoria quae non sit sicut oportet.

DICES 2. Ex una parte dicit Scriptura, quod mandata Dei non sint supra nos, ex alia parte, si independenter a gratia non est in nobis possiblitas etiam physica, easervandi, quomodo non erunt supra nos.

RESPONDETUR. Non erunt supra nos, quia Deus se obligavit ad succurrendum sua proportionata gratia, & erit quidem in nobis independenter a gratia physica possiblitas obseruandi praecpta, h. e. voluntas pro potentia sumpta, non erit tamen completa ob defectum comprincipiorum.

ARRIAGA. Ut innui supra, independenter a gratia speciali, ponit in nobis potentiam physicam, sed cum impotentia morali ad non peccandum, hancque dicit esse sufficientem ad peccandum. Sed haec doctrina

NON SATISFACIT. Tum quia. Rejiciimus prædeterminationem moralem, idque eotulito, ut salvetur libertas, ergo etiam & impotentia haec moralis debet rejici, ut salvetur libertas. Tum quia. Si quis haberet potestatem impedire physicè, non faceret actum liberum physicè. Ergo, & qui non facit idque ex impotentia, seu insufficientia morali, non habet actum moraliter liberum, & tamen omnis actus peccaminosus, debet esse actio moralis. Tum quia: ea quae adfert Arriaga, ostendunt, quod interveniat major obligatio in praecptis naturalibus

(V) 4 quam

quam humanis &c. sed non ostendit libertatem moralem, non requiri ad moralem ipsius observantiam, vel moralem transgressionem, quo tamen sensu concedi possit impotentia moralis, per proportionem ex dicendis infra, colligetur.

DICES 3. Potest Berta superare tentationem fornicationis propter infamiam securitatem ex amissione virginitatem: item si aliquis ex motivo venialiter malo, vincat tentationem: denique hereticus potest subire mortem propter suum errorem, ergo ad vincendam tentationem non erit necessaria gratia.

RESPONDETUR. Quod attinet ad priores duas instantias, etiam amor ille defugiendae infamiae, cum sit actus honestus moraliter, indebet gratia proportionata, in hoc, quod est velle fugere illam turpitudinem. Quod attinet ad duas illas posteriores instantias, illae in praesenti non convincunt; quia doctrina oppositorum procedebat de actionibus honestis moraliter, non est autem actio honesta moraliter, mori propter errorem, vel vincere tentationem ob finem in honestum. *Hinc jam*

INFERRI potest 1. Notitiam omnium veritatum non posse haberi sine gratia supernaturali.

RATIO. Quia multa sunt objecta, & multae tales notiae, quae sunt in entitate supernaturales, ergo illas habere, dependebit a principio supernaturali.

INFERRI posset 2. Notitiam veritatum maxime circa ea, in quibus potest bene vel male operari anima, requiri gratiam specialem a dono creationis distinctam.

RATIO. Quia circa haec potest esse cogitatio non congrua, eritque necesse recurrere ad Deum felicem congruam.

INFERRI posset 3. Ad multas veritates etiam naturales, requiri gratiam (quantumvis ordinis naturalis) maiorem, tamen & specialiorem, quam soleant ordinarii dari.

RATIO. Quia sunt aliqua objecta difficultaria, ut illorum attingentia depositat principium ordinarii magis, tale est objectum v. g. compositio continui, quadratura circuli, & alia similia, quae veritates legitimè attingi non possunt, vel ob suam difficultatem, sine gratia speciali licet ordinis naturalis.

DIFFICULTAS II.

Concluditur Intentum.

Proposita questionem quae intercesserat inter Vasq. & Suar. breviter compingo, determinando, an sit necessaria gratia per Christum ad actus honestos moraliter, licet illa sit in substantia naturalis. Ut voluit Vasq. an vero non sit necessaria. ut voluit Suar.

ASSERO 1. *Quod opera honesta moraliter non possunt fieri sine gratia.* Tum quia. non possunt

fieri sine cogitatione congrua, quam offerre spectat ad Deum; & non est in potestate operantis, selectio illius. Ergo non possunt fieri sine gratia. Tum quia passum exstant Locutiones PP. universales, quae omnia nostra bona tribuunt gratiae, sine exceptione. Tum quia nomine gratiae venit donum ex amore collatum, & quidem in bonum donatarii, & tale, quod non sit situm in potestate donatarii; haec autem omnia, convenientur cogitationis congrue ad bonum honestum, collationi.

ASSERO 2. *Gratiam illam esse conditam a dono creationis, non quidem ordine, sed specialitate, & formalitate non debita per obligationem.* Quod illa gratia non sit distincta ordine, nihil est in hoc difficultatis: Omnia enim ordinis naturalis, qualis supponitur illa gratia, habent cumdem ordinem, cum gratia creationis. Quod autem illa gratia sit speciale donum distinctum a dono creationis. Ratio est: tum quia que sunt separabilia realiter, & quorum uno polo non ponitur aliud, illud habet distinctam suam entitatem; jam autem posito dono creationis, potest adhuc non ponni congrua cogitatio ad bonum honestum moraliter; quod autem illud donum sit speciale. Ratio est: quia non est ultra determinatio & connexio, ut posita gratia creationis, hoc ipso ponantur nonnisi congrua cogitationes, connexae cum bono honesto moraliter.

ASSERO 3. *Hec ipsa gratia an possit dici gratia sine addito, quod est de voce, melius videtur loqui, qui hanc gratiam nolunt esse gratiam sine addito: Ratio: quia gratia sine addito, est gratia asserta contra Pelag. & Semi-Pelagianos: haec autem non debet esse sicut in eodem ordine cum gratia Creationis: unde etiam admittebant illi praeter gratiam creationis, gratiam doctrinæ, & exhortationis: quia tamen non admittebant aliquid supernaturale interius doctrinam, errabant. Ethoc expressit Aug. epist. 9.5. ad Innoc. illam constitutur apertissimè gratiam, quam doctrina Christiana demonstrat, & prædicat esse propriam Christianorum; qua non est natura, sed quæ sicutatur natura, non auribus sonante doctrina, vel ab quo adjumento visibili &c. sed subministratum spiritus, & occultè misericordia &c. Quamvis autem admittamus illa opera fieri ex gratia saltem latiori modo, nullo modo dicemus illa esse meritum aliquod de congruo ad salutem: quia hoc videtur accedere ad Semi-Pelagianum faltem deductivè.*

DICES 1. cum Ripalda d. 104. n. 13. *Gratia philosophica debet esse gratia à dono creationis distincta, quae sit donum naturæ rationali, etiam in hoc rerum ordine constituta indebetum; sed plerumq; efficitur aetio honesta moraliter sine hoc dono scilicet per cogitationem congruam, excitatam ordinario concursu agentium naturalium.*

RESPON-

R. P.
TH. MLC
zis nows.
Tbim. h.
D. VI

Disputatio VII.

237

RESPONDE TUR. Positâ illâ excitatione extrinseca, quæ facit, ut opportunè Deus in hac materia offerat cogitationem; selectio quoad rationem congruæ, tota pendet à Deo: verè enim potuisset esse ille concursus objectorum, & tamen non haberi cogitatio congrua.

DICES 2. cum eodem. Cogitatio sufficiens, & nata consequi ad gratiam creationis, v.g. sufficiens ad discurrendum; non est beneficium speciale distinctum à gratia creationis. Ergo neq; efficax.

RESPONDE TUR. Disparitatem esse. Quia gratia prædicta, est quid pro præsenti statu necessarium, & affixum ipi tali creationi. Jam autem cogitationes congruæ, non censemur necessario affixa creationi, ponuntq; effectum, quem non ponunt sufficiens.

DICES 3. Cogitatio inferens efficaciter peccatum, non est auxilium simpliciter indebitum naturæ rationali ad peccandum: alias plura indebita auxilia ad peccandum offerret Deus, quam ad honestè agendum. Ergo etiam neque cogitatio honesta, impetrans consensum honestum erit auxilium indebitum.

RESPONDE TUR. Retorquendo Argumentum: cur collatio auxilii efficacis supernaturæ, idque sub titulo efficacis, sit speciale beneficium, non autem cogitatio inferens peccatum. Deinde negatur dari ullam gratiam efficacem ad peccandum, seu inferentem efficaciter peccatum. quia illud quod est efficaciter ad aliquid, non potest esse nisi tale, ut concurrat ad illud ex sua natura, & inclinatione, & ad illud ordinetur. Gratia autem sufficiens non concurrit ad peccatum. Sed posito etiam dari cogitationem efficaciter inferentem peccatum. Negatur Consequ. quia illa cogitatio non est donum in bonum donatarii, cùm sit ordinatum ad peccatum, quod non est bonum creaturæ intellectuali. Jam autem cogitatio congrua, ordinatur in bonum donatarii.

DICES 4. Quod sine errore fiat opus mechanicum non est specialis gratia Dei, quamvis potuisset Deus eo modo providere homini, quo prævidit illum fuisse erratum: quia ex ordinaturum naturalium, acquirit notitiam, & artem artifex.

RESPONDE TUR. In opere mechanico duo considerari possunt, voluntas operandi honesta; & hæc pendet à selecta cogitatione, quæ est donum Dei, Secundò in opere mechanico, est ipsa externa operis factio, idque secundum habilitatem complexionis ejusdem artificis. Cumque hæc nihil sit specialis honestatis, possideatq; creatione suam complexionem artifex, sit, ut ad hæc non requirat gratiam conditiam à gratia creationis.

DICES 5. Plura sunt opera virtutis adeò homini facilitia, ut in omni serie reperiantur. talia sunt providere Parentibus, amare filios.

RESPONDE TUR. Etiam talia pendere à gratia, licet illam promiserit Deus offerre, offeratque passim propter bonum universi. Sed id non destruit rationem gratiæ. nam sparsa in commune gratiæ, adhuc gratia est.

INFERES. Etiam infideles posse opera honesta moraliter exercere.

RATIO. Tum quia. Damnata hæc propositione Baji. Omnia infidelium opera sunt peccata; & tamen ex hac propositione deducitur, vel nequit, quod infideles non possint exercere opera honesta moraliter. Tum quia. Bene possumus siadere Ethnicis Eleemosynam; quod non posset fieri, si opera illorum talia, non carent honesta, sed peccata: Tum quia. Ut urget Suar.lib. 1. cap. 6. n. 8. Fides non est circumstantia boni operis moralis. quia non oportet, ut ille actus sit supernaturalis. Rursum cur non etiam ad honestum finem dirigere poterit suas actiones infidelis; idq; nihil cogitando de idolo. Ad locum Pauli ad Rom. 4. ajetur. Omne quod non est ex fide, peccatum est: dici potest; illud quod repugnat fidei, & quod ex infidelitate nascitur, peccatum est; quanquam per Suar. nomine fidei, venit inibi conscientia, de hac enim in contextu loquitur, omne autem quod est contra conscientiam, peccatum est. Quando autem ad Titum 1. infidelibus dicit, nihil est mundum, accipi debet locus, quod quæ faciunt infideles ex infidelitate motivoque infidelitatis, non faciant mundum. Sine fide etiam impossibile est placere Deo: quia scil. non habens fidem non potest placere, hoc est justificari.

Quid autem fentiendum de mente August. qui videtur docuisse omnia Ethnicorum opera esse peccata, ita habet l. 4. contra Jul. c. 3. Lib. 5. de Civ. c. 12. L. 19. c. 25. l. 13. de Trinit. c. ult. l. de Contin. c. 13. l. 1. de Nupt. c. 3. ubi c. 12. ait: *Non potest esse pudicus veraciter qui non propter Deum verum, fidem connubii servat, unde illud Argum. Aug. Aut in animo fornicante pudicitia esse potest, aut in infidelis pudicitia esse non potest.* Lib. item 1. de Grat. Christ. c. 26. & Præf. in Psal. 30. hæc habet, attenduntur operata (supple infidelis) & inveniuntur omnia mala. Addit Suar. etiam rationes quibus id probabat Aug. c. 7. sed etiam extant loca Aug. quæ ostendunt etiam in Infidelibus reperiri bona opera; loquens enim de Polemone Gentili revocato ad continentiam per fenocratem philosop. ait epist. 130. *Nam si illum cognosceret, supple Deum, & pè coleret, continentia illa non tanum ad hujus vitæ honestatem, sed etiam ad future immortalitatem illi profuisset.* Similia habet l. 1. de grat. Christi c. 24. l. de Patient. c. 26. & 28. l. de spir. & lit. cap. 27. ubi loquens de Ethnicorum factis, inquit, *qua secundum justitiae regulam non solum viceperare non possumus, verum etiam meritò recteque laudamus.* & l. de bono conjug. cap. 6. *Conjugalis concubitus, filios*

filios procreandi gratia non habet culpam; quae sententia est generalis, adeoq; extensivè ad Infideles. Negat ergo illis virtutes hoc sensu, quasi meritivas vita æternæ, & ita loquitur contra Jul. c. 13. *Si ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis fides per Christum promittit, nihil pro-sint homini virtutes, non sunt verè virtutes.* Loquitur item Augustinus, quod regulariter loquendo, nihil boni operentur infideles; quando autem dicit omnia infidelium opera esse peccata, loquitur de illis prout profectis, ex Infidelitate.

DIFFICULTAS III.

De necessitate Gratia ad vitanda venialia.

DICENDUM est: *Sine gratia speciali neminem posse in natura lapsa vitare omnia venialia.* Est articulus fidei, fundatur in primis in Scriptura 1. Joan. 1. dicitur: *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Trident. Sess. 6. can. 23. sic habet: *Si quis hominem semel iustificatum dixerit, posse in tota vita, peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, Anathema sit.* Innuit etiam id Aug. qui agens lib. de Nat. & Grat. cap. 36. quomodo omnes homines peccant; neminem immunem facit, excepta, inquit, *S. Maria V. de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo questionem.* Unde Suar. Gran. Tolet. & alii dicunt etiam Apostolos, confirmatos licet in gratia, venialiter peccasse. Idemque dicit de S. Joan. Bapt. Suar. & Gra. & post illos Arriaga de Justif. d. 51. & addit, quod enim unus aut alter Doctor tribuerit huic aut illi Sancto, non sufficit ullo modo ad exceptionem à Regula. Cæterum S. Joanni immunitatem à veniali tribuit Galatinus, Catharinus, Abulen. Lorinus. Sed tribuiné poterit alius? Respondet Oviedo, id ab omni fundamento esse alienum, & nullo modo audiendum. Vafq. tomo 2. in 3. p. d. 120. c. 5. docet, quod asservare à lege hac ordinaria esse exceptos paucos aliquos, velut Joannem Bapt. sit temerarium. Procedit autem Assertion de longo tempore: quia brevi aliquo tempore omnia, inquit, Ripal. d. 117. n. 11. & peccata omnino deliberata longo tempore caveri posse, plures Theologi admittunt. Accedit Ratio S. Thomæ adlata 1.2dæ. q. 109. a. 8. quia ex una parte appetitus non est subiectus rationi plenè; ex alia parte mobilitas voluntatis, quæ se ad exercitium libertatis ab uno ad aliud transfert, occasions item tot, juxta communem providentiam ostendunt, hæc omnia longo tempore vitari non posse.

Colligohic aliqua quæ de venialibus ad cruditionem sciri posunt. Durand. in 2. d. 28. q. 3. n. 8. docet, non quidem de peccatis venialibus

ex subreptione, sed deliberatè commissis, quod per longum tempus cum effectu vitari possint. Suarii verba sunt l. 9. de Grat. c. 8. 25. non solum per totam vitam, verùm etiam nec per notabilem ejus partem posse de aliquo sancto cum fundamento affirmari, receperis de donum carendi. mini peccato veniali, etiam ex subreptione per longum tempus. Soto & Vega admittunt, deliberata venialia posse per unum vitari diem, quod etiam non improbabile putat Suar. c. n. 29. Quando autem dicitur Prov. 24. Septies in die cadit Justus, ad hoc dici solet: quod particula in die non sit in Hebræo, nec in Gracio, nec in Biblii Sixti, & citatur hic locus ab Aug. l. 11. de Civ. c. 31. sine addito in die. Addit Suar. Justos qui nec toto die, nec in aliqua ejus parte otiosi sunt, & in bonis operibus diligenter occupantur & frequenter per orationem ad Deum ascendunt, moraliter & cum minori difficultate, posse per diem integrum hæc vitare peccata.

Objicitur communiter. Assumiturque hic medius terminus. Quod si possit iustus aliquo tempore vitare omnia venialia, possit etiam omnia. Quem medium terminum ita sibi opponit Ripal. citatus supponitq; quamvis homo non possit determinare tempus secutum peccati, posse illud à Deo comprehendendi, supponitq; v. g. hoc tempus esse tempus dierum 10. quo supposito sic formatur Argumentum. Quivat divisivè unum peccatum post aliud, & singula peccata numeri denarii occurrentia, divisivè unum post aliud, vitat collectivè omnia: collectio enim omnium existit successione unius post aliud; nec aliter iustus, etiam cum speciali privilegio vitaret omnia; at iustus potest moraliter vitare divisivè unum peccatum post aliud, seu singula peccata v. g. denarii occurrentia divisivè unum post aliud; quod ipsum probatur: quia post vitatum primum, potest moraliter vitare 2. & post 2. 3. non enim manet diminuta, aut defatigata virtus ad aliud, sed eodem prorsus modo ac si primum non vitasset. Sicut sol æquè hodie ac cras potest illuminare: quia virtus illuminandi, absq; diminutione & defatigatione, eadem perseverat.

Hunc ipsum medium Terminum sic aliter proponit Oviedo citatus supponitq; tres dies, & arguit; non minus est liber in 3. die, sive in duobus prioribus peccaverit, sive non; sed fin duobus prioribus peccasset, posset in 3. non peccare. Ergo etiam si non peccasset, idem poterit; quod ultimò in hoc resolvitur, quia peccasse aut non peccasse tempore præcedenti, nihil conducit, vel non conductit ad peccandum nunc.

RESPONDET I. Molina. In his eventibus liberis non esse necessarium tempus assignare determinatum, sed hoc vagè & indeterminate esse sumendum. *Hæc Reffonsio*

NON SATIS FACIT. Quia credit argumentum factum etiam in vagè sumpto tempore & inde-

indeterminato non diminuitur libertas: alias hoc ipso non peccaret. Ergo etiam si indeterminatè sumpto tempore potest non peccare: poterit etiam in sumpto vagè non peccare. Deinde quamvis nos homines, tempus id determinare non possumus, determinatè tamen illud noscit Deus: quod argumentum sic format Ripalda. Deus noscit quod homo primam horam transigere possit sine peccato; idem noscit de secunda, & sic de reliquis usque ad decim. Ergo noscit determinatè totam illam collectionem posse transigi sine peccato.

RESPONDET 2. Ovièdo. Hominem v.g. per triduum, vel quodcumq; aliud spatiū, non posse vitare venialia; posse in quoctuq; alio minori: ex suppositione autem quod non peccaverit in omnibus instantibus præcedentibus ultimum, in ultimo necessariò peccabit, liberè tamen: quia illa necessitas non est affixa illi ultimo instanti, sed omnibus vagè sumptis. Unde necessitas ex suppositione, quæ casu dato admittitur in instanti ultimo, est necessitas consequentia, & non consequentis: non enim non peccasse in præcedentibus, est formalis causa peccandi in ultimo; sed tantum non peccasse, aut peccaturum esse in omnibus, quæ ab hoc sive primo, sive ultimo, sive medio distinguuntur, signum est hominem in hoc, peccare, vel non peccare, nullo habito respectu ad priorem, vel posteriorem duracionem. *Hec Responso*

NON SATISFACIT. Tum quia: Datur videtur dicere, quod si in antecedentibus non peccavit instantibus, ultimo instanti sit necessario peccaturus; quis enim unquam necessario peccat? Et quamvis illa necessitas, ut assumitur, non sit affixa uni, sed omnibus vagè sumptis, antecedenter antequam veniat ad ultimum instanti, quæ antecedentia supponitur transacta sine peccato; tamen posita illa transactione, non vagè, sed determinatè illa necessitas competeret, ad eum modum, quo si erit ut dexter oculus, necessitas videndi, devolvitur non nisi ad sinistrum, quamvis antea vaga fuerit; quod ipsum sic aliter proponitur. Si non fuisse vaga necessitas, non fuisse per Ovièdo salvare libertas. Ergo cùm pro determinato ultimo instanti, non sit vaga necessitas, tolletur pro illo instanti libertas. Tum quia. Ipsa ratio vaga non potest salvare libertatem, qualis ordinariè in viatoribus admittitur: si enim essent equalia dico venialia, sed vaga necessitas, alterutrum admittendi, non salvaretur libertas.

Tum quia. Conc. quod non peccasse in antecedentibus instantibus, non sit ratio formalis peccandi: quia haec pendet ab usu vitalis potentia, quem non infert negatio peccati antecedens. Sed restat quætere. Cur impotentia illa vitandi venialia, ex vi suæ præcisæ, non auferet libertatem in illo instanti, in quo peccari deberet; redibitque difficultas, etiam concep-

so, quod illa necessitas sit consequentia non consequentis, cur non auferat libertatem ex titulo necessitatis. Quod ipsum in hoc fundatur. Omnis necessitas, quæ posita, non potest oppositum fieri, & quam auferre non est in mea potestate, auferat libertatem. Talis autem est dicta necessitas: quia nec oritur ex suppositione aliqua actionis meæ, nec est in mea potestate dare mihi illam gratiam, & tamen si illam non habeam, non possum non peccare venialiter.

RESPONDET 3. Ripalda. Impotentiam vitandi venialia omnia, esse impotentiam moralē, non physicā, quod etiam docuit Vega, Lorca, Suar. *Circa quod*

DOCEBAT 1. Impotentiam moralē vitandi venialia conjunctam potentiae physicæ non esse aliud, quam difficultatem vitandi superabilem viribus voluntatis, nunquam tamen re ipsa superandam, quæ impotentia includit duo: alterum antecedens. Nempe difficultatem immunitatis: alterum consequens, stans in evenitu conditionato, quo Deus certus fit, nunquam voluntatem sic aut sic preventam, immunem a peccato servandam. Ex vi hujus dogmatis, salvat per hoc libertatem: quia illa impotentia moralis, stans cum potentia physica simpliciter, constituitur evenitu consequenti voluntatis: Nam difficultas illa antecedens per ipsum, non est impotentia moralis.

DOCEBAT 2. Quod explicata impotentia non antecedat singulos actus peccatis, sed totam collectionē v.g. decem dierum. Coalescit enim in actu i. ex partialibus difficultatibus: ita ut voluntas ex suppositione antecedenti, eodem modo comparetur difficultis ad peccatum decimum post vitata 9: quasi aliquod eorum non vitasset; licet de suppositione consequenti alia res sit.

DOCEBAT 3: Eventus conditionatus consequens talē difficultatem, eodem modo reddit moraliter impossibilem defectum primum peccati, quo decimi: nam defectus decimi, non est moraliter impossibilis ex sola suppositione antecedenti difficultatis, quæ est ad vitandum decimum sed etiam ex suppositione consequenti, quod 9. vitata sunt. Ex quibus eruit hanc responsione, quod homo post vitatum primum peccatum possit vitare secundum; si reliqua præter secundum, te ipsa vitanda sint, non verò non sint vita hanc.

NON SATISFACIT 1. Quod primum dogma: quia posita suppositione eventus, dicit etiam primum, moraliter reddit impossibilem vitationem alicujus peccati, quod non potest dici: quia quod est necessarium ex suppositione eventus, est necessarium necessitate metaphysicæ; quia quodlibet esse, dum est, est necessarium esse necessitate metaphysicæ. Jam autem omnis suppositio consequens, importat esse dūum est.

Non

2D
K
Z:

NON SATIS FACIT 2. Quia quando dicimus ad aliquid habere nonnisi gratiam suffici-
entem, non dicimus ad hoc habere impoten-
tiam moralem, etiam si tunc sit suppositio non
secuturionis effectus. Ergo neq; in praesenti
resultabit impotentia moralis ex suppositione
consequenti.

NON SATIS FACIT 3. Quia vi hujus expli-
cationis sufficit sola potentia physica ad actum
liberum; quod alias impugnatum est.

Solvitur *Principialis objectio.*

PRÆMITTO 1. Quod ad vitandum pecca-
tum debeat dari non tantum sufficientia physica, sed
etiam moralis, sicut & ante dictum, quod Prae-
missa tenet etiam Esperza hic q. 3.

RATIO Praemissi est. Quia si non daretur
sufficientia moralis ad vitanda venialia; hoc
ipso daretur necessitas moralis illa non vitandi;
nam quando non sufficiunt vires, necesse est
succumbere. Si autem est necessitas moralis
peccandi, moraliter non peccatur, ut dictum in
simili alias. Deinde, quia si non haberet homo
sufficientiam moralem ad vitanda peccata, de-
fectus hic imputetur divinæ sanctitati, & boni-
tati ejus: nam ad solum Deum spectaret illam
gratiam conferre, & tamen illam non confer-
ret. Cum hoc tamen stat, ut positâ potentia
physica ad vitandum; & positâ etiam suffici-
entia morali, oriunda existis, quæ se tenent à
parte Dei, adhuc tamen sit impotentia mora-
lis, aliunde oriunda, quam impotentiam cita-
tum Trident: innuit. Ut autem explicetur,
quomodo positâ sufficientia morali, quam Deus
offert ad vitanda peccata omnia, & in particu-
lari, venialia, adhuc sit impossibilitas moralis.
Hinc

PRÆMITTO 2. Virum cogitatio congrua sit de-
bita ex natura rei saltem vagè alicui, vel aliquibus
ex tota hominum multitudine, quam quæstionem
proponit Esperza hic q. 5. & affirms. Discur-
suq; tali explicat.

SUPPONIT 1. Quod in qualibet multitudi-
ne causatur aequè aut ferè indifferentium ad
utramq; partem contradictionis, aut contrarie-
tatis, est magis probabile, futuram esse quilibet
diffinitatē determinatē sumptam, quam
totalem omnium uniformitatem. Cujus ra-
tionem dat; quia uniformitas totalis habet plu-
res causas adæquatas, quarum quilibet se solā
possit illam impedire, quam diffinitas: tota-
lem enim uniformitatem potest impedire se so-
lo, quilibet binarius contentus in collectione.
Jamq; erit impedita totalis uniformitas, at dif-
finitatem omnium, nulli duo possunt impedi-
re se solis.

SUPPONIT 2. Probabilius esse id impedi-
dum esse, quod habet plures causas adæquatas
impeditivas suā: quia quilibet causa aequè in-
differens ad impediendū aliquid, fundat spem,
quod impeditur aliquid: reddit enim verum

hoc judicium, fortasse impeditur. Ergo si illi
causa addatur alia similis potens impeditre, cre-
scet probabilitas. Infertque exinde minus pro-
bable id esse futurum, quod est magis probabi-
le, impediendum esse: quia major probabilitas
uniū partis contradictionis, est per se ipsam
minor probabilitas oppositæ partis: Consequen-
ter minus probabile est futurum esse uniformi-
tatem, quam diffinitatem.

SUPPONIT 3. Quo numerosior fuerit mul-
titudo individuorum aequè indifferentium ad
utramq; contradictionis partem, eò foreminus
probabile uniformitatem inter illa, quia co-
sunt plures causæ sufficiētes ad impediendam
uniformitatem. His suppositis

Dicta sic ad praesens applicat. Multitudo
hominum à principio ad finem usque mundi est
propemodum infinita, nec illis potest negari
differentia ad operandum male vel bene. Unde
sequitur fuisse moraliter impossibile perse, &
ex natura rei, ut omnes homines, nullo pro-
fus excepto, convenirent inter se in operando
bene, aut in operando male; quod autem est
moraliter impossibile perfecta & suprema im-
possibilitate morali, qualis est hac de qua hic
nunquam id contingit. Igitur Deus non pre-
vidit ullam hominum collectionem a qualibet
multitudini hominum defacto existentium,
quæ sit &c. &c. conformis aut in operando be-
ne aut in operando male. Consequenter non
prævidit aut totam collectionem semper cum
cogitatione congrua, aut totam & semper cum
incongrua. Ergo congrua cogitatio est inno-
bilis vagè toti hominum collectioni, ac proinde
non habet rationem gratiæ superaddita, vel
respectu creationis, vel respectu elevations.
Hocq; totum ulterius confirmat: quia PP. in-
terrogati, cur Deus non impeditur omnia pe-
ccata Angelorum & hominum, respondebant
quia id facere non potuit salvâ illorum libe-
rte. Ergo nec potuit salvâ libertate impediti in
omnibus opus bonum, adeoq; negari omnibus
cogitatio congrua. Et dum August. tenet
permisurum fuisse Deum peccata, nisi fuisse
ex illis collecturus bonum, hoc ipso supponit
Deum nulli collaturum fuisse cogitationem in-
congruam, nisi eidem vel alteri collaturus fuisse
cogitationem congruam. Sed hoc ejus de-
cetra

NON SATIS FACIT. Tum quia Aug. de-
betum conversionis, & ipsam conversionem re-
jicit ultimò in latens consilium, & voluntatem
divinam. Non ergo rejici debet in aliquo de
natura rei, & in aliquid saltem vagè debitum
naturæ. Tum quia. Si error est Pelagianorum
meritis naturalibus deberi Beatitudinem super-
naturaliem, nec dicet Esperza, illam saltem va-
gè deberi naturæ rationali, ita nec debet dis-
cere esse debitam gratiam supernaturalem
creaturæ intelleculi. Quod ipsis ultimis in
hoc

R. P.
THE MLC
zianows.
Tom. I. c.
D. VI

hoc resolvitur: quia Ens supernaturale, nulli substantiae creatae vel creabili debetur. Tum quia. Quod dicit non prævideri à Deo uniformitatem, circa actiones causarum indifferentium, vel id accipit de statu conditionato, vel de absoluto; non de conditionato: quia sicut in statu conditionato prævidetur impenitentia finalis Iudæ, ita prævidetur impenitentia finalis S. Petri in alia Hypothesi, & utriusque etiam penitentia: nullus enim est quem Deus salva libertate non posset salvare, consequenter nullus est, qui non prævideatur sub conditione consensurus. Unde dicit Aug. quod Deo efficaciter salvare volenti, nullum hominum resistit arbitrium; prævidetur ergo etiam uniformitas in statu conditionato. Ergo & pro statu absoluto prævideri potest. Quod autem defacto pro statu absoluto non prævideatur, id referri debet in Dei iudicia, dum pro singulis eligit pro statu absoluto gratias efficaces, permititq; peccata. Categoricè autem ad dicta Esperanza dici potest; quod causæ indifferentes potius disformiter agant quam uniformiter, si in actione illa sua, non pendeant aliunde à selectione, quam ponat voluntas superior, secundum quam prævidebuntur absolute uniformiter, vel disformiter operantes: quia verò in habendo auxilio congruo pendemus à determinatione divina feligente auxilia, fit, ut à voluntate ejus pendeat conformitas, vel disformitas agendi.

PRÆMITTO 3. *Quamvis nulli naturæ etiam ræge sit debitum auxilium congruens, nihilominus illud dare Deum pro suo placito.*

RATIO. Quia cùm non conferat illud natura, & tamen conferatur, debet illius collatio in Deum referri.

PRÆMITTO 4. *Quo sensu hec propositio non fit accipienda: sine speciali gratia non potest homo abstineat ab omnibus omnino venialibus.* Certum est non esse hunc sensum, quod homo non habeat physicam potentiam ad abstinentiam ab omnibus venialibus; quia alias neq; cum auxilio specialiter collato posset id præstare; quia auxilium non confert potentiam physicam, sed supponit. Nec facit hunc sensum, quod Deus non det sufficientes vires ad abstinentiam ab omnibus: quia alias in abstinentia ab omnibus non esset homini imputabilis, si quidem non haberet vires sufficientes ad hoc faciendum; nec posset Deus nobis promulgare: Abstinere etiam ab omnibus venialibus peccatis: facilis enim esset promulgationis casatio, vires non habemus. Imò alias ultimò ratio peccati venialis, tanquam in causam deberet in Deum referri. Dari sufficientem gratiam ad vitanda omnia venialia, innuit Suar. etiam lib. 9. de Grat. c. 8. n. 13, ubi assumit hanc propositionem: Negari non potest, quin omnes homines iusti habeant sufficientis auxilium ad vitanda omnia ve-

nalia peccata. Sed n. 17. videtur oppositum inuenire. Qui tamen diceret ad vitandam totam collectionem venialium non dari sufficientis auxilium, sed non nisi ad singula, per hoc se tuetur, quod cùm non tota collectione commissa, sed uno v.g. peccetur veniali, vel tot ex collectione, sufficit, quod ad illud unum in particuli habeat gratiam, possibiliteratemq; moralem.

PRÆMITTO 5. *Quis sit sensus dictæ propositionis.* Compleetur ille ex duobus, & ex istis; que se tenent à parte Dei, & ex istis que se tenent à parte creaturæ. Loquendo circa ista quæ sunt à parte Dei, sequitur quod quamvis Deus det auxilium sufficientis ad vitanda omnia collectivæ peccata, quod fecerit tamen decretum de non dando auxilio congruo & efficaci ordinariè; & ut plurimum. Loquendo autem de istis quæ se tenent à parte creaturæ, est inclinatio nostra ad malum, inclinatio item ad sensibile, & hoc est à parte voluntatis; à parte autem intellectus cæcitas & inapplicatio. Ex his autem duobus, principalius, dicit impotens illa moralis hoc secundum: cur scil. ordinariè, & ut plurimum cadatur in venialia. His autem duobus positis, salvatur imprimis quod liberè peccemus: quia datur nobis à parte Dei gratia sufficientis ne peccemus. Oramusque ne unquam peccemus venialiter; salvatur etiam impotens moralis: quia scil. in illis semper, & facillimè delinquitur saltē sub disjunctione, nisi ad sit specialis gratia Dei. Jam autem talia moraliter dicuntur esse impossibilia, quorum opposita temperat saltē sub disjunctione & facillimè fiunt. Hispositis directè ad Argum.

RESPONDERI potest. Concedendo suppositionem, videri nempe à Deo certum numerum, in quorum aliquo determinatè simus peccaturi venialiter. Proposito autem à Ripalda Argumento, Neganda Minor. Probatio illius distinguitur; qui potest vitare primum, potest vitare moraliter secundum, hoc est, habet vires sufficientes, ut viter Conc. propositionem, potest vitare, hoc est, est vitaturus & à parte sui non dat fundamentum moraliter inferendi, quod non sit vitaturus. Nego. Quod attinet ad Paritatem de sole. Paritas non tenet: quia in illo non est potentia indifferens ad illuminandum, non sunt occasiones non illuminandi; invitanteque ne illuminet, valde affectiva &c. similia. Consequenter nec habetur fundamentum determinandi quod moraliter loquendo non possit ras illuminare. Secundus autem habet voluntas creata.

Ad Argumentum prout proponitur ab Ovidio. Idem tenendum: Non nihil est liber in tertia die, quam in antecedentibus, hoc est, habet etiam gratiam sufficientem, etiam in tertia die ne peccet; Conc. non minus est liber, hoc est, & que est habiturus gratiam congruam, & à parte sui non dat fundamentum, quod non sit vitaturus. Nego.

ADDO. Quando dicitur. Sine gratia speciali non est possibile moraliter hoc vel illud facere, non isto sensu est accipendum quasi, hic intelligatur gratia efficax: quia alijs etiam in aliis materiis qui illâ careret, haberet importiam moralem; quod non videtur cohædere edictio Innocentii: Quod Justis volentibus, & conantibus non sint aliqua Dei præcepta impossibilia; essent autem impossibilia: quia etiam justis volentibus & conantibus non semper datur gratia efficax. Sed dicta phrasis secundum hunc sensum accipi debet, quia jam adlatus, quod scil. non fecerit Deus decretum de danda efficaci gratia, ad omnia vitanda venialia, & ex altera parte nos semper in illis delinquimus, & facillime. Ista autem quæ semper & facillime sunt ab omnibus saltē sub disjunctione, moralem importiam inferunt ad oppositum.

Ex his autem. **COLLIGES.** Cum importia non peccandi compleatur per nos debilitate & fragilitate nostra, quæ non importat ullam antecedentem necessitatē metaphysicam, hoc ipso ostendimus importiam moralem non metaphysicam. Nec item in nostris principiis sequitur, quod gratia sufficiens adferat impossibilitatem moralem: quia apud nos impossibilitas moralis non completur negatione securitatis effectus, sed potentia nostræ debilitate, inconstantia, & similibus.

DIFFICULTAS IV.

De necessitate Gratiae ad Perseverandum.

Articulus fidei definitus à Trident. sicut habet Sess. 6, can. 22. *Si quis dixerit Inscriptum, sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse, anathema sit.* Fundatur hæc definitio Trident. in Locutionibus imprimis script. qualis est illa ad Philip. 2. *Cum timore & tremore, vestram salutem operamini: Deus enim est: qui in nobis operatur velle & perficere.* Similia sunt verba cap. 1. Ibidem: *Qui potest in vobis bonum opus perficere usque in diem Christi Iesu.* Ergo apparet, quod hoc specialiter in Deum referri debet: t. ad Corinth. 1. *Gratias ago Deo meo &c. qui & confirmabit vos usque ad finem sine crimen.* Fundatur item in Auctoritate August. lib. de Bono Persev. cap. 8.17.20. de Prædest. lib. cap. 7. & 8. de correptione & grat. cap. 11. & 12. de Nat. & grat. cap. 16. Lib. 53: Homil. 23. cap. 6. quæ & alia loca vide apud Suar. Lib. 10. c. 4. à num. 7. hoc posito.

QUÆRITUR I. *Quid à parte quæ nostra dicat perseverantia.*

ASERO I. *Nomine Perseverantie venire durationem in gratia cum exercitio bonorum operum per longum tempus usque ad mortem.* Et hoc vocatur, perfectum perseverare. Hanc durationem non posse haberi sine speciali gratia, probant prædicta, rationemque assignat Suar. cit.

cap. 4: quia prædicta duratio dicit declinatio nem à malo, & maximè fit in observatione præceptorum negativorum. Importat etiam exercitium bonorum operum supernaturalium necessariorum ad observantiam præceptorum affirmativorum. Tertium dicitur mors contingat. Quoad primum, est necessaria specialis gratia: quia illud præceptum, vel impletur negativè: quia scil. occasio non fuit, nec suppeditatio mali; hoc autem refert Aug. homil. 23. citat Deum: *Hoc tibi Deus tuus dicit: regebam semini, servabam te mibi, ut adulterium non committere suus oris desistit; ut suus oris decesset ego feci, locus & tempus desistit, ut hac decesserit, ego feci.* Deinde hoc ipsa impletione negativorum præceptorum potest impleri positivè, vincendo positivè tentationem, & ad hoc requiritur gratia efficax quæ est donum speciale; secundum illud de exercitio bonorum operum dependet idem à cognitione congrua, quæ etiam est donum speciale. Tertium etiam pendet specialiter à Deo, ut mox ostendetur.

ASERO 2. *Nomine perseverantie venire durationem temporalem in gratia per diutinum tempus, quæ etiam non potest haberi sine speciali gratia.* Quod detur etiam temporanea perseverantia, innuit Christi locutio: *Qui perseverant usque in finem; quæ locutio non congrueret, si non daretur perseverantia & non in finem.* Significat id etiam August. in princip. lib. de dom. Persev. Quod autem hæc perseverantia temporanea non possit haberi sine speciali gratia. Ratio est, quia hoc perseverare includit dominum distinctum à gratia habituali, & gratiis ordinatis.

ASERO 3. *Nomine Perseverantie venire durationem paucum tempore in bono cuius successit mors.* **RATIO.** Auctoritas Augusti. de Bono persev. c. 12. *Quis dicat illis non dari perseverantiam, qui aegritudine corporis, vel quocunque causa moratur in Christo, quod longè difficulter donetur illis quibus suscipitur & mors ipsa pro Christo.*

ASERO 4. *Nomine Perseverantie venire durationem succendentem non amissa gratia; quamvis illa non amissa non fuerit liberata; & hæc etiam est speciale Dei donum, talis perseverantia est in adiutis, si post datam absolutionem v. g. trahientur & in pueris sine usu rationis decedentibus &c.* Quod nomine perseverantiae etiam talis decessus veniat, innuit verba August. Aſerto, citata. Deinde conjunctio finis vita cum gratia bene potest appellari perſeverantia finalis, vel gratia finalis. Denique quia Antiqui Scholastici decessum parvolorum in gratia, & adulorum non distinxerunt. Quod autem etiam talis decessus sit ex speciali gratia probant imprimis universales locutiones quæ ostendunt perseverantiam usque in finem esse donum Dei. August. lib. de bono Persev. cap. 17. inquit, *Perde te à veritate quam sit alienum negare donum Dei esse perseverantiam usque in finem.*

Disputatio VII.

243

Punctum Difficultatis I.

Quæ Definitio & conditiones Meriti?

EXPLICAT 1. Meritum Ripalda d. 71. quod est obsequium cedens in utilitatem, aut honorem alterius, volentis illud munere aliquo compensare. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. quantum fieri potest, per membra divisionis non debet formaliter definitio, ut formatur hæc, assumendo ly honoris, & ly aut utilitatis. Tum quia, ipsi illi termini necessario convenient in ratione aliqua communi. Unde per illam potius debet explicari meritum. Tum quia. Quamvis in merito sit formalitas nexus cum persona cui fit illud meritum, est tamen etiam nexus cum ipsam ratione digni premo: quia meritum & præmium, videntur relativè habere se; meritumque hoc ipso quia meritum est meretur. Si meretur, aliquid meretur, adeoque præmium.

Jam autem hæc duæ habitudines meriti si comparentur, videtur esse habitudo ad præmium prior, præ habitudine ad personam cui fit. Ratio. quia magis intrinsecum illud est; merito enim maximè intrinsecum est esse meriti, adeoque quod aliquid meretur consequenter per ordinem ad præmium; & sicut in bono ratio perfecti, prior est, quam ratio convenientis alteri, ita & in præsenti; quod universaliter ut dixi in hoc fundatur: quia extrinseca nunquam sunt priora: ratio autem meritivi præmii, quantum ex illa actione est, non est quid illi extrinsecum: secus persona cui fit meritum. quod si ratio; persona est extrinseca, & non prima. Ergo in definitione meriti poni non debuit: quia hæc procedit per prima.

ADDI potest. Quod meritum ex ratione sua formaliter non inferat, minoritatem; hinc & aequales, de se invicem mereri possunt, obsequium autem importat minoritatem. Ergo meritum per obsequium definiti non debuit. quidquid in oppositum velit Ovied. cont. i. n. i.

EXPLICAT 2. Vasq. Quod meritum sit actio laude digna. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Omne relativum non potest aliter, quam per ordinem ad suum terminum explicari; meritum autem est relativum ad præmium; præcipue quia interdum merita erga alterū facta laudamus, quamvis non sint respectu nostri meritum. Tum quia. Est quidem interdum meritum ad laudem præcisè, ita ut laus sit præmium actionis; sed non semper: cur non enim præter laudem alia mereamur & quæ ac alias laudem, quo casu verè erit meritum; & non erit meritum tantum laudis. Ergo per Ly esse digni laude, non rectè explicatur meritum. Tum quia. Ut urget Oviedo citatus n. 6. meritum apprehenditur, ut conveniens supposito distincto ab ope-

(X) 2 ran-

vite huic quando voluerit ipse det finem; quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem.

ASSERO 5. Hoc ipsum quod est decedere in gratia, vel maximè formaliter perseverantiam. Ita S. Thom. in epist. ad Rom. c. 8. Leet. 6. Bonum hominis non solum consistit in quantitate charitatis, sed præcipue in perseverantia usque ad mortem, & Ratio est; quia, hoc solo ablato, & reliquis positis, afferatur. Rursus reliquis ablatis, hoc posito, salvator tota ratio finalis perseverantiae.

QUÆRITUR 2. Quid quasi à parte Dei dicat perseverantia?

ASSERO 1. Quod non dicat aliquid habituali. Ratio. quia de illo PP. non meminunt; & illud, quod est habituali in nobis, est gratia cum habitibus supernaturalibus, ad quos ipsos ut in nobis perseverent; indigemus perseverantiae gratiæ.

ASSERO 2. Perseverantiam tribus afferunt prioribus explicatam, scire ordinariè in collectione plurium gratiarum. Ratio quia cum ille perseverantiae involvant pluralitatem aliquam actionum, vel quasi actionū, hoc ipso depositum plures gratias actuales: quarum: quia singulæ non sunt perseverantiae, fit ut tota non nisi collectio dicatur donum illud.

ASSERO 3. Quod donum perseverantiae dicit universaliter & gratias externas, & internas; externas quidem; ut tales dispositionem physicam hic & nunc ad mortem, quod commune est ad adultis & infantibus, in adultis amotionem occasionum ad malum &c. dicit item donum perseverantiae. Interiores gratias. Interiores autem gratiae stant in illuminatione ex parte intellectus, affectione ex parte voluntatis. Et quidem quod externa illa gratia pertineat ad perseverantiae donum; citatus est locus ex Lib. de Bono Persev. *Videte à veritate.* qui supra est citatus, quod autem ad perseverantiam spectant interiores gratiae colligitur ex necessitate gratiae interioris; alias probata.

QUÆSTIO III.

De Merito.

Effectus actualium gratiarum in usum deductarum, est meritum. gratia etiam habitualis datur, tanquam radix merendi, dignificatrumque meritorum. Unde presentem locum depositi sibi tractatio de merito.

DIFFICULTAS I.

De Merito secundum se.

Tractabimus imprimit de Definitione meriti, deinde de ejusdem conditionibus.

rante; opus autem ut dignum laude, tantum apprehenditur, ut conveniens operanti. Quod autem dicit Mæratius apud cùndem; Etiam pecuniam in præmium datam, habere rationem laudis, id non convincit; quia ly laus in acceptione humana non supponit pro pecunia. Et si quæcunq; præmia appellantur laudes. Formabuntur quæstio de sola voce.

EXPLICATUR 3. Meritum. Quod sit actus laudabilis natus habere collationem præmii. Utor potius termino, natus habere, quam exigens, præmium, vel ad illud obligans: quia ly exigit, & ly obligat, supponit pro aliquo justitiali, & tamen non intercedit inter Deum, & creaturam rigorosa justitia, cùm tamen intercedat rigorosum meritum.

PROBatur. Bonitas explicationis, quia convenit omni, soli, & semper, videturque procedere per prima. Ex quo

INFERES. Meritum erga Deum antomaticon, esse actum supernaturale laudabilem, natum habere à Deo collationem præmii.

DICES 1. Admissimus alias, posse aliquam peccata cum invincibili hinc & nunc ignorantia Dei ponit; talis poterit elicere aliquam actionem honestam cum invincibili ignorantia Dei, quo posito. vel erit illa actio meritoria; vel non? si non erit, cur non? si erit; quomodo nata erit habere collationem præmii, cùm non habeat ordinem ad eum, respectu cuius sit meritum, non habendo scil. ordinem ad Deum.

RESPONDERI potest: Quod illa actio adhuc nata erit habere collationem præmii. Casu enim quo aliquis operetur nesciens quod hoc sit offensio, & tamen aliquis offendatur, poterit adferre evacuatium offensæ: Nescivi te offendere. Jam autem in casu, quo aliquis operatur actionem bonam in se, & meritivam in se, certè, qui cæteroqui præmiasset illam actionem, non poterit adferre titulum qui evacuet dignitatem ad præmium. Nam poterit dicere: Nescivisti te præmiandum; sed non poterit dicere: non dabo præmium: quia nescivisti hanc actionem esse à me præmiandam, & tamen fecisti: Cùm in moralibus interdum exinde augeatur etiam præmium; quod ex amore, non intuitu præmii fecerit. Habetq; nexus cum præmio ratione obligationis, vel pacti inducti de præmiando tales actiones. Rursus præmium in merito; ita se habet sicut pena in demerito. Sicut ergo puniendus aliquis penam, sive sciat se puniendum sive non, justè punietur; ita supposita bonitate actionis, nata habere rationem præmii, quantum est ex illa, sive scias de dando præmio, sive non, dignus eris præmio. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia quæ se habent per modum sequelæ, positis iis, respectu quorum habent se per modum sequelæ, necessariò proveniunt; hoc ipso enim non se haberent per modum sequelæ. Unde si haberet se per mo-

dum sequelæ offensio Dei ad actionem malam, ubiunq; esset actio, mala illuc esset offensio Dei; consequenter esset offensio Dei etiam peccatum philosophicum, quod negatum est aliis. E contra: quia pena est sequens peccatum, sive ipso, quia ponitur peccatum, erit pena. Quia autem etiam obligatio ad dandum præmium, est quid sequens actionem dictam, sit ut necessario sequatur præmium. Est ergo nexus cum præmianti in illo opere inclusus ratione obligationis præmiantis, quæ obligatio habet se per modum sequelæ. Cæterum formalius est meritum, si quis sciens hoc esse meritum, ponat actionem, quantumvis etiam sine hac scientia formaliter mereatur; ad eum planè modum, quo formaliter est fur, qui sciens alienum accipit, licet formalius sit injurius, si ex præculo aliulo, quia alienum est, accipiat.

DICES 2. Revelet Deus se non daturum præmium ullum, credatur hæc revelatio, illa actio credendierit meritoria, & tamen non nata habere præmium; cùm non possit esse talius ille actus.

RESPONDETUR. Quantum ex vi actus de se spectati, est ille actus meritorius, licet ex accidenti, talis circumstantiationis, non sit meritorius.

DICES 3. Actio mala non rectè definitur, quod sit nata habere inflictionem penæ. Ergo nec definitum meritum, quod sit natum habere præmium.

RESPONDETUR. Si res sit de actione mala ut sic, verum est Antecedens. Disparitasque erit: quia datur in peccato prior formalitas dignitate penæ; non datur autem in merito prior formalitas prædicta. Si autem sit res de actione mala secundum quod illa est demeritum Negatur Antecedens.

INFERES. Distinguui inter se imperatio nem, meritum, satisfactionem: quia imperatio habet formalitatem precum, & supplicatis, perficiturq; tanquam ratione & Quo, pre cando. Merita autem non habent formalitatem precum; sed actionis jam definitæ. Satisfactione item procedit secundum suppositionem penæ, ejusque abolitionem per recompensam. De his fuisus Ripalda. d. 15. n. 6. Oviedo tract. 9. cont. i. p. 5.

Quod attinet ad conditiones meriti. Plures merantur, ut quod sit actus liber; alias non est laudabilis, quæ conditione excludit, quæ minus actu aliquo etiam necessario possimus mereri, modò sit honestus, aut saltem alias cæpax libertatis: saltemq; habeat libertatem contrarietatis, quod vel maximè procedit demerito in alio rerum ordine. Item quod debeat esse actus bonus, quæ conditio est omnino necessaria. Addunt alii quod debeat esse in statu viatoris, & hæc conditio non est de ratione meriti ut sic. Certè enim Beati merentur nobis plura bona, & tamen sunt in termino. Nulla item im plicatio.

R. P.
THE MLC
zianows.
Tbim. Act.
D. VI

plicantia, cur Beati etiam in cœlo non possent sibi mereri? Imò defacto putant aliqui, quòd defacto animæ purgatoriis sibi mereantur. Testis Ripal. d. 77. n. 29. citans S. Thomam Sotum, probabileq; id putat Suar. & Torrez, expresse que docet Suar. apud eundem, quòd viventibus beneficia mereantur. Imò Viega, Henring. Abul. probabileq; putat Torrez, Montefino, & alii. quòd etiam Enoch & Elias ad hunc usque diem mereantur. Curnon enim: quod enim dicitur superaturos illos merito Beatisimam & Apostolos, hoc negari facile poterit, magnitudo enim meriti non estimatur tempore. Addit tamē Ripalda, incertū hoc esse: quia non fultum revelatione. Ceterum meritum præmii supernaturalis debet esse supernaturale, cō quòd inter naturale, & supernaturalē, nulla sit proportio. Colligitur doctrina ex Tridentino, quod docet Christum Jesum tanquam Caput in membra, & tanquam vitim in palmites jugiter virtutem influere. quæ virtus bona opera semper antecedit, comitatur & sequitur, & sine qua nullo pacto grata, & meritoria esse possent. Sed potestne id faltem divinitus, & pro alio rerum ordine fieri? Cajetan. & Med. affirmat. Negat Suar. & Vasq. & alii ex Nostris, & quidē quod de condigno id non possit mereri. Ratio est: quia vel ex se, vel ex divino placito id habent dicta merita; non ex se, quia sunt improportionata; non ex divino placito: quia illud, si non sit radicalis proportio & dignitas, non potest dare operibus dignitatem. Potest quidem alligare se ad dandum supernaturalē aliquid potius illis naturalibus actionibus, sed non secundum vim præmiandi, sed secundum meritam liberalitatem, fidelitatemque, viq; pacti ligatam, quo etiam sensu à nobis aliās hæc propositio admissa. Nec possunt actiones naturales habere rationem meriti de congruo: quia universales locutiones Patrum oppositū innuunt, quos vide apud Rip. d. 16. n. 5. Cujus rationem innuit idē n. 25. quia quod est meritum de congruo potest accidente statu gratiæ vel pacti, reddi meritum de condigno. Ratio autem meriti de condigno ad præmium supernaturalē, nunquā potest competere meritis naturalibus.

Potissima quæ tractatur conditio est. An ad meritum necessaria sit promissio præmii, an non? quod attinet ad usum vocabuli; distinguenda sunt hæc, promissio, condonatio, acceptatio. Acceptatio est quid superius promissione: licet enim acceptatio præsupponat interdum promissionem, non semper tamen: quia potest acceptari quod non erat promissum, datur tamen; hinc acceptatio tenet se penes eum qui accipit jus, vel quasi jus & titulum. Promissio vi vocis significat obligationem, quam aliquis in se sponte titulo vel justitiæ, vel fidelitatis inducit, tenetq; se penes eum qui acquirit debitum, vel quasi debitum; Condonatio im-

portat placitum secundum quod unum necit tur alteri. Pro præsenti ergo quæritur, an ad meritum necessaria sit promissio ex parte præmiantis, quæ se obliget ad dandum tale præmium, posita tali actione tanquam merito præmii. Affirmat Scotus, & post eum Pontius, q. 1. n. 11, & totā q. 4. Contentit Amicus cum Kon. d. dub. 4. n. 42. Negat Richard. Sotus Vasq. & alii.

Punctum Difficultatis 2.

Argumenta pro conditione meriti, quæ est Acceptatio.

1. **A**RGUMENTUM est Pontii, ab Auctori-
tate script. & Trident.

PRIMA est S. Pauli ad Rom. 8. *Existimo, inquit, quod non sunt condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam.* Idem habet 2. ad Corinth. 4.

RESPONDETUR. Aliud est querere, an defacto facta sit promissio dandæ vitæ aeternæ: hoc enim est verum; & aliud est querere, an id sit de ratione meriti; nec id voluit S. Paulus. Deinde alia est hæc quæstio. An respectu aetuum ex se condignorum sit excessivum præmium & liberalissimum: hoc enim concedunt oppositi; & aliud, an independenter ab acceptatione habeant rationem laudabilis, & digni præmii secundum obligationem, sive hoc sit liberalissimum, sive non.

2. est Trid. ex Sess. 6. c. 16. *Ubi docet Tridentinum, vitam aeternam esse, & tanquam gratiam promissam.*

RESPONDETUR. Defacto factam esse promissionem, sed inde non sequitur, quòd independenter ab illa non sit ratio meriti.

3. **A**UTORITAS est Trident. Sess. 14. cap. 9. *Ubi Trident. in divinæ magnificentia largitatem refert, quòd etiam temporalibus flagellis patienter latis, satisfacere valeamus.*

RESPONDETUR. Id quod attollit Tridentinum, non est, quòd divina acceptatio, vim dignitatemque merendi tribuat pœnis patienter latis, sed quia pœna quæ talis, poterat repudiaris à Deo, & esse tantum effectus ultionis divinæ.

Universaliterq; dici potest ad omnes Aucto-
ritates, quòd pertineat promissio ad meritum non tanquam radix meriti, sed tanquam aliquid connexum, illiusque completivum.

2. **A**RGUMENTUM ejusdem est. quia perfectissimum meritum, quod potest in hac vita haberi, est actus charitatis supernaturalis diligendi Deum super omnia, & moriendi pro illo; hic autem actus non habet condignitatem ex se ad vitam aeternam; est enim inferior conditio-
ne; & quoad naturam specificam & quoad du-
rationem.

RESPONDETUR. Condignitatem radica-
lem habere illos actus ad vitam aeternam inde-
pendenter à promissione, licet non habeant
condignitatem completam, adæquatam, obli-

(X) 3. gati-

gativam. Rursus condignitatis nomine potest venire æqualitas commensurata etiam liberalissimæ donationi divinæ; & in hoc sensu dicto, actus non habent condignitatem; hoc ipso enim illud præmium non esset liberalissimum. Deinde nomine condignationis venire potest excellentia proportionata; si proportionata, hoc ipso dicens æqualitatem cum inæqualitate. Stabitque condignitas hæc in hoc prædicato, quod habeat radicalem suam condignitatem, ut si cui sit danda vita æterna, ex suppositione alicujus præstiti, danda sit dictis actibus.

INSTANT Idem. Opus procedens ex gratia, non recipit ab illa dignitatem physicam, æqualem vitæ æternæ. nec etiam moralem: quia hæc fundatur in physica æquivalentia. Ergo erit insuper necessaria acceptatio.

RESPONDETUR. Concesso quod non habetur æqualitas physica & moralis, eaq; commensurata in illis actibus ad vitam æternam. Concedo consequentiam, quod requiratur acceptatio, sed non tanquam ratio primum constitutiva radicalis dignitatis; sed tanquam ultimò completiva. Deinde dicti potest, quod opus profectum in & ex gratia, accipiat dignitatem physicam æqualem vitæ æternæ, quoad excellentiam entitatis. In quantum vita æterna merces est supernaturalis, cum etiam gratia, sit quid quoad substantiam supernaturale; licet non accipiat æqualitatem physicam ei; ut simul liberalissimum donum est. In vita enim æterna, citatum Tridentinum agnoscit rationem mercedis, & rationem gratiæ: Non est ergo æqualis actus ille vitæ æternæ, in quantum liberalis donatio est, licet sit æqualis ei, ut merces est. que duo sunt quidem realiter idem in vita æterna, formalitate tamen distinguuntur: Nam accipiendo Beatitudinem pro ipsa nostra actione vitali supernaturali attingente. Objectum divinum; in quantum dicit præcisam vitalitatem supernaturalem, in tantum est merces, & dicit æqualitatem cum actu supernaturali; in quantum autem habet rationem attin gentis objectum quod est Deus, illumque nobis conjungentis; adeoq; in quantum simul importat objectum tale taliter attractum, & insuper perpetuitatem suæ; intantum est inæqualis, & dicit rationem liberalis doni. Unde si nomine æquivalentiæ intelligatur æqualis commensurata; hæc non habetur, ut dixi; nec etiam requiritur ad meritum de condigno. Si autem per æquivalentiam intelligatur excellentiam meriti radicalis, id habetur idque antecedenter ad acceptationem; idq; vel ex hoc ipso, quia procedit à filio Dei adoptivo. Unde etiam in humanis, reverentia exhibita à filio, non præcisè ratione reverentiæ, sed simul ex suppositione esse participati ab hoc Patre legitimate, meretur etiam ditissimam hæreditatem naturalem; eò quod in humanis, ipsa esse paterni participatio,

sit ipsum naturale meritum hæreditatis; ita ut nulla sit hæreditas, quæ illi in moralibus non debeatur; & si relinquatur, non fiet filio talis moraliter gratia, qualis fieret si adoptivo conferretur. Ita etiam proportionaliter loquendo, participatio naturæ divinæ, quæ haberet in filio adoptivo, confert condignitatem ad bona Dei. Et sicut non quæcunq; reverentia filialis naturalis meretur hanc hæreditatem; sed nonni ex suppositione esse participati habet radicalem condignitatem; ita & in præsenti non quæcunq; merita merentur de condigno vitam æternam; sed radicalem condignitatem habent, ex suppositione participationis naturæ divina.

3. ARGUMENTUM est ejusdem contra Val. Quamvis aliquis laboraret in vinea alterius, labore æquivalente uni scuto, non meretur illud scutum, si laboraret absque inito pacto. Ergo quamvis aliquis eliceret actum æquivalentem vitæ æternæ, non mereretur ipsam nisi Deus illi promittat pro tali actu.

RESPONDETUR. Quod talis non mereretur independenter à promissione completa, & aequaliter ponere tamen actionem habentem radicalem exigentiam ad acceptationem. Efectum in alio labore, quem aliquis subficeret in vinea antecedenter ante oīnem acceptationem Domini, esset talis, vel talis conditio laboris, seu radicalis illius excellentia; ita etiam est in merito radicalis excellentia, quam non confert acceptatio divina, sed supponit.

INSTANT. Si Rex Franciæ amaret Regem Hispaniæ tam perfecto amore, quam filius Regis Hispaniæ, non mereretur tamen de condigno hæreditatem ipsius. Ergo neq; etiam filius Regis Hispaniæ mereretur ipsam, cum sic amando; quamvis actus amoris esset æquivalens hæreditati, nisi accederet promissio Patris. Ergo etiam idem dicendum de merito filii adoptivi.

RESPONSUM. Promissionem requiri tanquam quid ultimò completivum; sed non tanquam quid constitutivum radicalis exigentia. Deinde etiam prima Consequentia non tenet; quia amor illi, filii Regis Hispaniæ, superadditur morale meritum; quod non est in actu aliquo, sed in ipso esse participato ab hoc Patre in circumstantia cuius esse, nullæ sunt divitiae Regis Hispaniæ, quas non mereatur filius, nisi aliunde demereatur: Unde universaliter dicitur, meritum de condigno, neq; dicere obligacionem; neque æquivalentiam pro commensuratione sumptam, sed solam radicalem exigentiam, secundum quam terminare potest acceptationem, jure præ aliis potiori; & quæ acceptantæ non possit dicere præmiatur, nec meretur à me acceptari hic actus.

INSTABIS 2. Sipactum non requiritur ultra quamcunq; dignitatem, non est ratio cuperaria animarum purgatorii, & BB, non sint mortuotia augmentigloriæ.

RESPON-

R. P.
THE MIL
zianows.
Tom. I.
D. VI

RESPONDERI potest quarendo, quare etiam per oppositos Deus praedita opera non acceptet, referentid indubie in libertatem Dei, referent & oppositi. Deinde dici potest, quod radicalem excellentiam aetius illi aequa in patria habeant, ac in via; non tamen mereri mercedem: quia illa merces, est ejus conditionis, ut simul sit liberalis Dei donatio, adeoque quam potest Deus negare. Sic v. g. finge Dominum quinon potest solvere mercedem nisi simul plus donet, quam valeat meritum. Certè hic, si pro sua libertate nollet de novo fieri liberalis, nullum etiam meritum per ordinem ad illam mercedem acceptaret, non quod actio illa de se non esset digna præmio, sed quia Dominus illi præmio non vult conjungere donationem liberalis; sic etiam in praesenti, actiones Beatorum essent de se dignæ præmio, sed quia præmio adjungit Deus liberales suas donationes, quæ libertate, & liberalitate non vult uti Deus cum beatis, id est non acceptat illorum illas actiones ad præmium, ceteroqui dignas acceptari. Cur autem liberalitatem illam nolit exercere Deus, referri id debet in dictamina illius sancta & altas rationes. Congruentia etiam adsunt. Ut nos invitet Deus ad ferventius merendum; ut ostendat liberalitatem, quæ pro parvo tempore eternitate munerat.

INSTABIS 3. Valor monetæ est ex acceptatione. Ergo & valor meriti.

RESPONDE TUR. Merita nostra per ordinem ad acceptationem non posse comparari valorem; quia hic valor est verè ad placitum, & ex impositione. Jam autem valor meriti, non est imputatus, sed in ipsa actionis natura antecedenter situs; accessusque promissionis, non auget valorem moralem intrinsecum, & radicalem; sed adjungit non nisi obligationem.

4. ARGUMENTUM Amici. Condigne & completere mereri vitam æternam, est illam propriæ actione reipæ jure debitam sibi facere, ut probat Authoritas S. Th. & Trid. Sess. 6. c. 16. & Pauli ad Rom. 4. sed nemo absque promissione Dei, vitam æternam sibi debitam facere potest. Et sicut si aliquis, pro equo alicujus, pretium æquivalens offerat, non propterea illum sibi debitum jure facit; sed est necessaria acceptatio vendoris; ita & in praesenti.

RESPONDE TUR. Concedendo, totum: Procedit enim argumentum de ratione completa meriti, quam nos referimus in promissionem. Imò sicut antecedenter ad acceptationem pecunia, est radicalis illius exigentia ut acceptetur; ita & in praesenti.

INSTAT idem. Merita Christi non solum digna fuere alia unione Hypostaticâ, sed etiam alio præmio gloriae, etiam damnatis dando, quodque talia non fuerint, defuit acceptatio.

RESPONDE TUR. Acceptationem divinam non daturam fuisse radicalem condignitatem

ad dictum præmium, sed illam etiam nunc haberi. Deinde quamvis non requiritur acceptatio, saltem requiritur ne excipiat agens sibi collationem præmii, idque etiam acceptante præmiaturo, excepit autem sibi Christus ne dicto modo præmiarentur sibi sua merita. Quamvis autem voluntati divinæ accommodaverit se Christus in suorum meritorum oblatione, tam non erit necesse promissione illa stare, merita accepta secundum radicalem condignitatem, quam habent independenter ab acceptatione.

5. ARGUMENTUM ejusdem est. Quidquid facit ad proximus jus meriti ad præmium, per se compleat meritum; quia quidquid perficit rem sub eo genere, sub quo res constituitur, pertinet ad proprium complementum ipsius, sed promissio facit ad proximus jus meriti ad præmium, strictiori enim ac proximiori jure debita est vita æterna ex promissione, quam sine illa.

RESPONDE TUR. Concedendo totum. Concedo enim ultimò completeri meritum acceptatione, ita tamen ut in merito antecedat radicalis condignitas & exigentia ad acceptari, nec hæc exigentia habetur ab acceptatione. Deinde in merito distinguendæ sunt duæ formalitates, hoc est, actio meriti talem excellentiam habentis, hæc habetur independenter ab acceptatione. Alia est formalitas obligantis, hæc non habetur independenter ab acceptatione, & promissione. Neque enim obligari potest Deus nisi volens.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta contra Conditionem Meriti quæ sit Acceptatio, & quid tandem tenendum?

RATIO Prima à Paritatibus.

1. PARITAS. Opera Justorum absque promissione, sunt impenitentia condigne vita æternæ. Ergo & meritoria sine ulla promissione, cum non alter mereantur nisi impenitentia.

RESPONSUM, secundum radicalem excellentiam, sunt meritoria opera nostra sine promissione, sed non sunt meritoria, accipiendo rationem meriti, secundum omnes formalites quas includit, qualis est obligatio Dei ad retribuendum, quæ non appetat quomodo in Deum inducetur sine ejus voluntario consensu, essetque imperfectio in Deo talis obligatio independenter à voluntate ejus inducta, quam obligationem quia non inducit impenitentia, sit ut non indigat compleri promissione.

2. PARITAS. Peccatum sine ulla comminatione puniendi à Deo, condigne meretur poenam. Ergo & meritorum sine promissione condigne meretur vitam æternam. Imò merita Christi Domini non forent ita potentia sicut peccatum: quia absque ullo pacto, peccatum meretur poenam,

(X) 4

poenam, & merita Christi absq; pasto non fuissent condigna, si cæteroqui omne meritum indiget acceptari.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse: quia cùm non puniantur, ut dictum, ultra æqualitatem peccata; non debebat dari principium ad strictivum ad illa ultra æqualitatem punienda: quia autem merita nostra præmiat Deus ultra æqualitatem; & tamen per modum obligatæ mercedis; hujus obligationis principium non poterat esse aliud, quām promissio. Rursus quia potest Deus alio titulo velle exigere, & non tanquam merita, illas actiones nostras, debebat ponere aliquid principium transferens illas ad rationem proximam & completam meriti; quæ non potest esse alia quām acceptatio divina: quia autem peccatum quotiescumque ponitur, non potest esse nisi peccatum, adeoq; nisi malū si malum, merens puniri à Principe Reipublicæ rationalis; hinc sit, ut in peccato sit meritum pœnæ independenter ab omni comminatione. Neque inde sequitur efficaciora esse peccata in ratione demeriti, quām merita Christi; quia licet indiguerint acceptatione inclusa in ipsa voluntate Dei, volentis hoc remedio salvare genus humanum, quæ voluntas necessariò intervenire debuit in nostra Redemptione; habent tamen merita infinitatem longè excellentiori modo participatam, & exigentem, ut nonnisi acceptentur, supposito quod offerantur.

3. P A R I T A S est. Si Deus comminaretur pœnam æternam veniali, non foret hoc ipso mortale; nec ille cruciatus esset pœna proportionata culpæ. Ergo nec in præsenti, quidquam conferet promissio.

R E S P O N D E T U R. Negando Antecedens. Quia sine gravi offensa nemo potest se resolvere ad tantum malum, & pœnam; quām pœnam mereretur tunc peccatum quod erat ante veniale. Deinde Argumentum non est contra nos: quia non dicimus, quod Dei promissio attollat rationem radicalem meriti; sed tantum adferat obligationem. Sicut etiam illius pœna commutatio, non attollit intrinsecam malitiæ rationem: licet illi adferat circumstantiam extrinsecus attollentem, odibilitatem ejusdem.

4. P A R I T A S. Homo gratiâ justificanti redditus sanctus, sine ulla acceptatione divina. Ergo idem dicendum de merito.

R E S P O N D E T U R. Medium tenuimus est pronobis: quia in casu Antecedentis debet intervenire à parte Dei condonatio. Ergo & promissio. Disparitas etiam est: quia esse sanctum nihil aliud est, quām habere formam sanctitatis sibi subiecto capaci unitam, quod totum habetur sine eo, quod intelligatur acceptatio. Nec potest aliud facere illa sanctitas, subiecto capaci unita; quia autem illas actiones posset alio titulo exigere, aliudque illa facere, debet dari ultimo & completere translativum ad rationem meriti; quod non aliud est quām promissio.

5. P A R I T A S. Ad hoc ut aliquis mereatur de condigno mercedem pro labore quem subiit in vinea, non est necesse ut dominus vineæ promiscat id expressè, sed sufficit labor, quem vel mandat, vel significat sibi placere Dominus vineæ.

R E S P O N D E T U R. Sicut sufficit interpretativa obligatio in Domino vineæ, sic sufficit & in Deo. Et sicut potest dominus dicere, placuit mihi tuus labor in vinea: sed illum non volo solvere: quia te non vocavi, nec conduxi, ita ut etiam inibi debeat intercedere obligatio sui; sic & in præsenti.

2. R A T I O est. Si promissio spectat ad rationem meriti, sequitur quod in collatione Beatus in æternæ non attendat Deus ad valorem sed ad suam promissionem. Proinde idem est, ut Deo promittere aliquid pro laboribus, & pro nihilo, quæ est Doctrina Kemnitii.

R E S P O N D E T U R. Negando sequelam. Cum independenter à promissione tribuamus operibus excellentiam radicalem, quæ non est nihil.

I N S T A T. Qui promittit equum pro pecunia exigui valoris, non auget pretium pecunie. Ergo idem in præsenti.

R E S P O N S U M. Valorem radicalem non addi promissione, sed formalitatem obligationis, quam etiam promissio venditoris equi addit pecunia, sine qua promissione non obligaretur venditor ad dandum equum, intuitu illius pecunie.

3. R A T I O est. Ex absurdis.

1. A B S U R D U M. Sequitur ex hac sententia, non meruisse multos vitam æternam; quia ad meritum requiritur promissio, quæ debet esse nota, multis autem justis non est nota &c. & rejecta ab opposita sententia, in qua, oppositibiliter debeat meriti.

R E S P O N D E T U R. Sicut ad hoc ut aliquis mereatur de condigno, non est necesse ut scilicet se filium Dei adoptivum, quamvis necesse sit, ut sit; sic nec erit necesse scire de hac promissione. Sufficit quod Deus se obliget; ad cum modum, quo licet nesciam hoc mihi debere Paulum: quia me in seculo hoc mihi abstulit, vere tamen mihi debet Paulus.

2. A B S U R D U M est. Quod scilicet merita Christi non forent de rigore justitiae, cum in ratione meriti pendent à promissione divina, quæ poterat non præstari.

R E S P O N D E T U R. Merita Christi non in isto sensu esse in rigore justitiae, quod non indigent ulla acceptatione, sed isto sensu: quia fallit non plus est indigentia in offensa, quam radicalis excellentia in illis metis ipsis; præcipue cùm mereantur acceptari, si in ordine ad acceptationem offerantur.

3. A B S U R D U M est. Sequeretur Christum non esse meritum gratiam Antiquis Patribus: quia Deus non promisit Christo se daturum: illis gratiam, cùm ante PP. non fuerit Humanitas Christi, cum qua Deus paciferetur.

RESPON

R E S P O N D E T U R. Ex prævisis meritis poterat dari absolute gratia primis PP. & ex prævisa oblatione Christi, quam facere debuit pro salute mundi, quam ab æterno acceptavit Deus, acceptationeque illa obligavit se Deus, fecitque pactum ab æterno licet non pro æterno, sed pro tempore Christi extituri implendum, ratione cuius obligationis potest dici, datam esse gratiam sanctis Patribus, ex promissione Dei facta Christo.

Ripalda & Oviedo, dicunt hanc quæstionem esse de voce, quamvis addat Ripalda in cursu procedi ad quæstiones de re, quod ut fiat, jam resolvo.

Quid tenendum.

A S S E R O 1. *Hoc nomen Meritum posse dupliciti spectari.* Nominaliter & participialiter: Nominaliter acceptum dicit actionem suprà descriptam. Participialiter autem acceptum, dicit insuper positionem præteritam illius actionis cum quodam ordine & efficacia obligandi alium, & in isto sensu dicitur, meritus est, v. g. Petrus, ut hoc illi des. Item meritum habet illius premii &c. similia.

A S S E R O 2. *Quamvis meritum tam nominaliter, quam participialiter acceptum sit relativum & ad aliud: nemo enim meretur apud seipsum, nihilominus si inadquat, & secundum esse absolute possedetur, potest accipi secundum fundamentum illud, quod fundat ordinem ad aliud, & est ipsam excellentia intrinseca actionis, quæ est radix acceptationis; & sicut cum inducimus aliquem ad acceptandum premium justum pro re vendibili, præsentare illi solemus, quod hoc premium meretur admitti, item quod habeat plus præ reliquo, quæ ab aliis offerri possent &c. ita & in merito, est radicalis excellentia.*

A S S E R O 3. *Nomine meriti tam nominaliter, quam participialiter, ut plurimum accipitur ratio relativa & importans obligationem.*

R A T I O. Quia meritum independenter ab obligatione, ita se habet in sensu morali, quasi non esset meritum. Ad eum modum, quo premium, nisi acceptetur, habet se acsi non esset premium.

A S S E R O 4. *In merito distinguendas esse duas formalitates: nempe radicalem excellentiam, & rationem obligationis.*

R A T I O. Tum quia. Diversas habent definitates. Tum quia, prior illa ratio, est absolute, posterior relativa. Tum quia, obligatio est in ordine & justitia, vel quasi justitia, meritum autem non est ex ordine justitia, ut sic loquendo, sed ex ordine studiosæ actionis.

A S S E R O 5. *Formalitatem meriti absolute, & quam meritum formaliter est, non compleri acceptatione.*

R A T I O. Tum quia. Excellentia actionis in ratione sua excellentia non compleatur à promissione: promissio enim tener se ex parte pro-

mittentis, excellentia actionis tenet se ex parte ipsius actionis. Tum quia, id quod antecedit omnem promissionem, in eo in quo antecedit, compleri non potest promissione; absolute autem illa formalitas antecedit omnem promissionem, cum pro ratione promissionis adferri possit. Tum quia, multa objecta non ideo sunt mala: quia à Deo prohibentur, & non acceptantur, sed ideo prohibentur, & non acceptantur, quia sunt mala. Ergo etiam in objectis bonis, erunt talia, quæ non ideo sunt bona, quia acceptantur, sed ideo acceptantur, quia sunt bona. Ergo ratio illa bonitatis objectiva, erit prior acceptatione; & hæc est ratio illa absolute, de qua agit Asserutum.

A S S E R O 6. *Formalitatem meriti respectivam, secundum quam dicit meritum, jus in merente, & obligationem in alio, compleri acceptatione.*

R A T I O. Tum quia. In omni communione vita, debet unusquisque venire cum suo superabundanti: quod in præmiante non aliud est, quam promissio præmii, & ejus actualis exhibatio, quæ ratio attingitur in materia de justitia. Tum quia. Obligatio debet esse vel inviti, vel volentis, cum ergo Deus invitè obligari non possit, debet obligari volens, adeoq; acceptans, quod idem servit meritis creaturarum. Tum quia. In merito formalitas excellentia actionis, non est ratio obligandi: posset enim quis dicere, hæc quidem est excellens actio, sed nolo illam, nec illâ indigo. Ergo ratio obligationis debet referri in acceptatione: in quid enim aliud?

A S S E R O 7. *Ut aliquis dicatur in actu secundo meriti necessè est, ut non repugnes præmiatur, & non estetur se nolle illam actionem, consequenter semper requiretur acceptatio negativa.*

R A T I O. Quia si considerentur merita nostra comparatè ad Deum: illa non habent infinitatem bonitatis, & non participant de irreputabilitate. Si ergo non accedat acceptatio negativa, quâ poterunt obligare Deum? Merita etiam erga creaturam, non auferunt libertatem præmiatu, nec habent intrinsecam vim obligandi. Ergo saltem requiretur negativa acceptatio.

A S S E R O 8. *Defacto Deum aliquas condignas actiones non acceptare.*

R A T I O. Quia non minus intrinsecæ dignitatis & excellentiæ habent actus Beatorum, imò & libertatis contrarietatis, & tamè non merentur vitam æternam, & augmentum gloriae; non est autem ratio cur mereri non possint?

A S S E R O 9. *Quamvis hoc quod dat Deus in premium actus condigni, possit reverâ dare in premium actus qui de se non est condignus, nihilominus quod de se non est condignum aliqui præmio, non potest reddi sola acceptatione condignum.*

R A T I O prioris partis est. Quia si Deus præcise non nisi ex liberalitate potest donare hoc quod dat in præmium, non est ratio, cur tanquam condi-

conditionem sua liberalitatis promendæ, non possit exigere aliquem actum, de se nonnisi congruum. Ratio posterioris partis, quia sola acceptatio, ut dictum suprà, non attingit, nec formalisat intrinsecam excellentiam actionis.

Unde Addo, quod in merito de condigno sit aliqua formalitas, quæ non est in merito de congruo: sicut enim genere distinguuntur, naturale meritum & supernaturale; ita specie distinguuntur meritum de condigno & congruo, si congruitas oriatur ex intrinseca conditione, quantumvis formalitates illæ sint nobis ignotæ, & nonnisi hoc generico termino exprimibiles, quod sit major excellentia meriti de condigno, quam meriti, ex natura sua nonnisi congrui. Cæterum si sit condignitas in actu primo, & non in actu secundo, adeoque nonnisi congruitas formalisata præcise per defectum acceptationis: quia scilicet illa actio est quidem meritum de congruo, sed esset meritum de condigno si fuisset acceptata: v. g. enim idem actus contritionis, si ponatur ante infusionem gratiæ, erit meritum de congruo, si post infusionem gratiæ, erit meritum de condigno. Eo certè casu acceptatio addet condignitatem in actu secundo, adderetque illi contritioni elicite ante infusionem gratiæ, si acceptaretur.

DIFFICULTAS II.

De Divisione Meriti.

Celeberrima Divisio meriti; est in meritum de condigno, & de congruo. Differentias illorum est his necesse perstringere.

EXPLICANT 1. aliqui, sumptu differentiâ ratione subjecti merentis: Ergo ad hanc classem revocandi ii, qui explicant meritum de condigno. quod procedat a Filio Dei sanctificato per gratiam, secus meritum congruum. Item ii, qui meritum de condigno appellant meritum justi universaliter acceptatum, secus de congruo. *Hac Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non dat rationem univeralem meriti de congruo ut sic, sed solam particularem, nempe meriti Theologici.

NON SATISFACIT 2. Quia etiam in consideratione Theologica non explicat universaliter meritum de condigno: quamvis enim aliqua merita, quæ sunt merita filii Dei adoptivi, sunt merita de condigno, sunt tamen etiam aliqua merita nonnisi de congruo, de quo infra. Unde etiam nemo alteri meretur de condigno justificationem, meretur de congruo.

NON SATISFACIT 3. Quod illum secundum loquendi modum: quia imprimis etiam Beati sunt justi, & tamen etiam illi de congruo nonnisi aliqua nobis merentur, acceptatioque illa, cuius meminit explicatio, non confert quidquam: dictum enim suprà, quod acceptatio non ingrediatur rationem meriti, quæ talem. hic autem queritur de ratione meriti

condigni, quæ talis. Deinde merita etiam congrua, acceptantur in ratione congruorum, & tamen non sunt condigna. Ergo apparet, præcisam acceptationem non formalisare condignitatem.

EXPLICANT 2. Alii, secundum habitudinem diversam actionis ad præmium; huic revocantur, qui docent de ratione meriti de condigno esse æqualitatem cum præmio, vel operationem justi, ex cognitione pauci, de reddendo infallibili præmio. *Hac Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia nullum est meritum nostrum condignum vite æternæ, quia & nulla æqualitas: hoc enim præmium involvit Deum in se attractum involvit æternitatem, quæ omnia non habent æquatum in merito temporali, & respexit S. Paulus: *Monumentum, inquit, & leue tribulationis nostra aeternam gloria pondus operatur in nobis.*

NON SATISFACIT 2. Quia æqualitas est formalitas ad justitiam spectans, meritum autem quæ tale non est de linea justitiae. Ergo hæc explicatio non attingit rationem meriti de condigno quæ meritum est. Deinde æqualitas est prædicatum respectivum, debet ergo dæ ejus fundamentum & radix, illaque erit conceptus absolutus meriti de condigno, definitivæ.

NON SATISFACIT 3. In quantum admitemur de condigno requirit ut procedat ex cognitione pauci. Ratio. Tum quia, alia studiis raro aut nunquam merentur de condigno: quia non sciunt, aut non advertunt ad cognitionem pauci. Tum quia, si pauci ipsum non ingreditur, ut dixi, rationem formaliter; cur ingredietur ejus cognitionis? Tum quia à nostra cognitione non potest refundi in dubiis, alia formalitas, quam secundò intentionalis, & tamen esse meritum de condigno, non est formalitas secundò intentionalis. Et certificamus esse articulum fidei, Petiti & accipientis: tamen oratio non est semper meritum de condigno; imò ex ratione sua communi non est meritum, sub formalitate orationis.

EXPLICANT 3. Alii. Differentiam perendi ex modo obligandi, ita ut meritum de condigno sit, quod infert obligationem justitiae, vel quasi justitiam, meritum autem de congruo, non infert talem obligationem. *Hac Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia distinximus præ formalitatem meriti, à formalitate obligationis. Ergo una formalitas per aliam explicari non debet.

NON SATISFACIT 2. Quia non posita promissione divinâ, non sequitur in Deo titulus & delitatis & justitiae; & tamen non posita promissione, adhuc, ut dictum suprà, manet radicalis illius excellentia, etiam sub formalitate condigni.

NON SATISFACIT 3. Quia si per impon-

R. P.
THEML
zianows.
Tom. Ier.
D. VI

bile Deus nollet esse fidelis, & justus, nondum defineret esse meritum & que excellens, ut ante, adeoque condignum ut ante; & tamen tunc nulla jam esset ratio justitiae formalisans meritum. Ergo apparet ex vi obligationis praeceps non debere taxari rationem meriti de condigno. Hinc

EXPLICATUR Commodius meritum de condigno. Quod sit. Radix acceptationis & promissionis fundanda, idque ratione suæ excellentiae intrinsecæ. Meritum autem de congruo, est actio quidem laudabilis, & nata habere collationem præmii, licet non habeat perfectam excellentiam, in ordine ad acceptari, adeoque non fundans exigentiam, licet ad hoc ut utatur Deus misericordiæ, & liberalitate præstet aliquam rationem. Unde jam in collatione bonorum, tripliciter se habere Deum, considerare possumus. *Imprimis*: tanquam conferentem ex merita omnino liberalitate. *Secundò*: ut conferentem quidem ex liberalitate, sed non nisi ex positione alicuius actionis, quamvis non habentis perfectam excellentiam ad acceptari, & hoc erit meritum de congruo. *Denique* spectare possumus Deum tanquam conferentem quidem ex liberalitate, sed intuitu actionis, habentis tam perfectam excellentiam radicalem, que mereatur acceptari, & hoc erit meritum de condigno.

RATIO explicationis est. Tum quia. Sicut Luteranismus est agnoscere merita nostra, & justitiam non nisi imputatam; ita favet illi dicere, merita nostra condigna esse non nisi ex sola promissione divina. Ergo debet dari in ipsis meritis aliquid, quod est fundamentum illius acceptationis; & hoc fundamentum dicimus constitutum meritum in ratione meriti de condigno.

RATIO 2. est. Quia hie modus explicandi adferit radicem primarii respectus, quem dicit meritum, hec autem radix, ut dictum suprà, non potest non esse primò distinctiva meriti, adeoque eius definitiva.

RATIO 3. est. Quia hæc explicatio convenit omni soli & semper proceditque per prima.

DICES 1. Potest Deus non acceptare meritum de condigno. Ergo per illam radicem acceptationis non rectè explicatur meritum de condigno.

RESPONDE TUR Negando Consequentiam. Quia quamvis possit non acceptare meritum de condigno, sufficit quid non possit facere ne habeat radicem acceptationis, consequenter radix acceptationis erit quid inseparabile à merito de condigno.

DICES 2. Poterat Deus facere ut meritum quod est de congruo vita æternæ, foret de condigno, Ergo apparet, quid non dicat quidquam in se meritum de condigno, quod non dicat meritum de congruo.

RESPONDE TUR. Quod est meritum de congruo; ita tamen ut sit meritum in actu primo de condigno, potest facere, ut sit absolute de co-

digno, non potest autem facere, ut quod est meritum de congruo ex intrinsecâ ratione, & carens radice ad acceptari, evadat meritum de condigno.

INSTAT. Idem numero actus contritionis, si antecedat infusionem gratiæ, erit non nisi meritum de congruo vita æternæ, si autem fiat in gratia, erit meritum de condigno. Ergo ratio illa, que est radix acceptat onis, nulla datur.

RESPONDE TUR. Etiam contritio ante infusionem gratiæ elicta, est meritum in actu primo condignum vitæ æternæ. Quod si quereras, per quid transeat meritum in actu primo, ad meritum in actu secundo, idque de condigno, dici potest, quod transeat se ipso, prout acceptatio actu, & exercente jus illud quod habet, ut sit radix acceptationis?

DICES 3. Hanc explicationem non exhaire difficultatem: quia ulterius quærendum restat, quænam sit illa radix acceptabilitatis.

RESPONDE TUR. Rationale radicaliter acceptum bene explicat differentiam hominis, quamvis quærendum reficit, quid sit illa radix. Sic & in presenti radix acceptabilitatis rectè explicabit, ratione meritum de condigno, licet queri pos sit quid sit illa radix; & si eum radix rationalitatis non nisi illa trahi indiget per inductionem particularium, & explicationem terminorum; si etiam radix acceptabilitatis illustrari non indiget nisi inductione eorum, quæ per revelationem constat esse merita de condigno.

INSTAT. Actus remissus non habet tantam excellentiam ad acceptari, quam in intenso; & tamen actus remissus interdum est meritum de condigno. Ergo non rectè explicatur, quid adhuc sit radix illa acceptationis.

RESPONDE TUR. Non esse in actu remisso tantam radicem ad acceptari, quanta est in actu intenso gradualiter, licet substantialiter ratio condigni utrobius reperiatur, ad eum modum, quo calor etiam remissus adhuc est calor. Ceterum tamen substantiali illam excellitatem non possumus nominare, eo quod nobis ex principiis revelatis non sit nominata.

DIFFICULTAS III.

De Objecto Meriti tam condigni quam congrui.

Quod attinet ad Gratiam & Gloriam.

ASSERO 1. Vitam æternam verè cadere in obiectum meritorum nostrorum.

RATIO. Definitio Trid. Sess. 6. c. 16. & Can. 32. fundata in script.

ASSERO 2. Sub meritum cadere augmentum gratiae.

RATIO. Definitio Trid. Sess. 6. c. 24. & 32.

ASSERO 3. Posse absolute dici, nos mereri con-

digne vitam æternam.

RATIO. Communis sensus Doctorum, qua-

dratque acceptio meriti de condigno, imprimis illa

illa communissima, quæ requirit promissionem, vel obligationem; promisit autem Deus bene operantibus vitam æternam.

Quod attinet ad finalē Perseverantiam.

ASERO 1. *Finalē perseverantiam non cadere in meritum de condigno.*

RATIO. Communis sensus Ecclesiae de quo etiam vide S. Thom. Prima 2dæ. q. 104. a. 9. Notat rāmen Ripalda d. 94. n. 3. quod non sit certum hoc esse de fide.

ASERO 2. *Quodā v. g. actus amoris in ordine ad hoc oblatus, sit meritum de condigno in actu primo.* Ratio, quia non est major excellentia gratiæ perseverantie, quam gratiæ visionis, & tamen meremur de condigno visionem.

ASERO 3. *Posse nos de congruo mereri perseverantiam, ut docet Valsq. i. 2dæ. q. 114. in explicatione art. 9. pluresque refert.* Ripalda d. 94. n. 7. referens se ad n. 1.

RATIO inter alias, Auctoritas August. lib. 2. de Prædest. c. 6. hoc erga Dei donum scilicet perseverantia suppliciter emereri potest, sed cum datur, amitti non potest.

ASERO 4. *Finalē perseverantiam dupliciter spectari posse, vel pro causali, hoc est, auxilio speciali, quo posito finaliter perseveratur, vel formaliter pro ipso actu perseverandi.* Omnesque vulgo perseverantiam pro formalis accipiunt. Sed debere etiam pro causali sumi, vel hoc ipsum suadet, quia alias non esset principium supernaturale causans illam perseverantiam, si supponatur liberè perseverare.

ASERO 5. *Virāmque perseverantiam non cadere in meritum de condigno.*

RATIO. Quia meritum semper tamen compleatur ultimo per acceptancem, nullibi autem habemus fundamentum in revelatione, quod actiones nostræ acceptentur ad meritum de condigno ad perseverandum, & hoc sensu dixit August. de bono Persev. cap. 13. Perseverantiam non secundum merita nostra dari, intellige, de condigno.

Quod attinet ad primam gratiam Justificationem.

ASERO 1. *Accipiendo nomine prima gratia justificantis primam illam gratiam, quæ est principium operandi aliquam actionem supernaturalem Deo gratiam; in isto sensu; nemo dixerit illam posse cadere sub merito.*

RATIO est. Quia ante illam primam gratiam deberet antecedere actio, in cuius præmium datur illa prima gratia; alias non caderet prima gratia in meritum, quod est contra propositum oppositorum: hæc autem actio antecedens dari non potest: quia enim, an illa actio sit naturalis, an supernaturalis. Ergo Semipelagianum committis, dum censes donum

supernaturale cadere sub merito naturale. Si autem illa actio est supernaturalis. Ergo procedit ex gratia. Ergo ante illam primam gratiam præsupponitur prior gratia. Ergo illa prior non erat prima.

ASERO 2. *Accipiendo primam gratiam jussificantem pro gratia quæ est qualitas permanens in infusione, & constitutiva in esse filiorum Dei; haec primam sic sumptam gratiam possumus mereri de congruo, est Aslertum contra Capreol. Med. Socrum.*

RATIO. Asserti est Auctoritas PP. & Conc. Aug. ep. 105. *Sed nec ipsa, inquit, remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc imperat; nam enim nullum meritum est fidei; quæ fide illa ducit.* Deus propitius est mihi peccatori. Trid. auct. Sess. 14. cap. 4. *Fuit autem inquit, quovis tempore ad impetrandum veniam peccatorum hic untritionis morus necessarius; & infra dicit, quod contritio, aliquando charitate perfecta hominem conciliat, quæ impetratio non potest intelligi, quod sit per modum orationis: contritio enim non est oratio; & tamen contritioni tribuitur hæc impetratio. Ergo impetrat per modum meriti, sed non per modum meriti de condigno. Ergo saltem per modum meriti de congruo.*

DICES 1. Trid. Sess. 6. c. 8. inquit. *Gratia justificari dicimus (ab Apostolo) quia nihil eorum quæ justificationem precedunt, sive fides, sive gratia ipsam justificationis gratiam promerentur.*

RESPONDETUR. Agere Trid. *Vel de fide naturali, vel de merito sine addito, hoc est de condigno, quod scilicet, posito etiam quod agit de fide supernaturali, illa non sit merito de condigno, in peccatore, ut justificetur.*

DICES 2. *Quod datur ex meritis est per modum meritis, prima autem gratia justificans, non est per modum meritis.*

RESPONDETUR. *Quod datur ex meritis de condigno; iisq; facta acceptance completa, & habentibus qualitatem proportionatam, illud datur per modum meritis; secus si detur in virtute meritorum, non ita circumscriptorum.*

DICES 3. *Saltem contritio si sit ultima dispositio, de condigno merebitur justificationem.*

RESPONDETUR quod non. *Quia ad meritum de condigno auctuale requiritur ex communis sensu præsuppositio gratiæ justificantis.*

ASERO 3. *Accipiendo primam gratiam resurrectione a mortali, in isto sensu, de condigno merebatur justus resurrectionem, ratione recte factorum in gratia ante peccatum communis positorum.*

RATIO. *Quia mortali suspenduntur, & mortificantur, quoad omnem effectum, operi justi; non enim est ratio, cur quoad unum suspendantur, & non quoad alium. Ergo etiam suspendentur in ordine ad effectum consequenter resurrectionis.*